

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

ปีที่ 13 ฉบับที่ 3
(กันยายน - ธันวาคม 2567)

NAKHON LAMPANG
BUDDHIST'S JOURNAL

N B J

ISSN: 2350-9953 (Print)
ISSN: 2672-9830 (Online)

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

Nakhon Lampang Buddhist College's Journal

ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

Volume 13 No.3 (September – December 2024)

ISSN 2350-9953 (Print)

E-ISSN 2672-9830 (Online)

หลักการและเหตุผล

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ถือเป็นแหล่งรวบรวมผลงานทางวิชาการ และองค์ความรู้ที่สำคัญเนื่องจากเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ความรู้ทางพระพุทธศาสนา ความคิดที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า ตลอดจนความเคลื่อนไหวในแง่มุมต่างๆ ที่เป็นเอกลักษณ์ ของมหาวิทยาลัย

ในการนี้ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ และผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ พระพุทธศาสนา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ พัฒนาสังคม และการศึกษา ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกของปัญหาให้แก่สังคม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ และผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ พระพุทธศาสนา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ พัฒนาสังคม และการศึกษา ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกของปัญหาให้แก่สังคม
2. เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านพระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่
3. เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยด้านพระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

หมายเหตุ

1. บทความทุกบทความได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer review) จากภายนอกมหาวิทยาลัย และบทความที่ส่งถึงกองบรรณาธิการ ขอสงวนสิทธิ์จะไม่ส่งคืน
2. บทความ ข้อความภาพประกอบ และตารางใด ๆ ที่ตีพิมพ์ในวารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง เป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป และไม่ใช่ว่าความรับผิดชอบของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว
3. บทความจะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างพิจารณาของวารสารฉบับอื่น หากตรวจสอบพบที่มีการตีพิมพ์ซ้ำซ้อน ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว

การจัดพิมพ์ ปีละ 3 ครั้ง

ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน)

ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม)

ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม)

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

Nakhon Lampang Buddhist College's Journal

ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

Volume 13 No.3 (September – December 2024)

ISSN 2350-9953 (Print)

E-ISSN 2672-9830 (Online)

■ ที่ปรึกษา

พระพรหมวัชรธีรอาจารย์, ศ.ดร.

พระเทพปวรเมธี, รศ.ดร.

พระปัญญาวชิรบัณฑิต, รศ.ดร.

พระเทพวัชรสารบัณฑิต, รศ.ดร.

พระธรรมวชิโรดม, รศ.ดร.

พระมหาสุรศักดิ์ ปจฺจนตเสโน, ผศ.ดร.

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม

พระราชเขมากร, รศ.ดร.

พระอุดมสิทธินายก, รศ.ดร.

พระมหานพดล สุวณฺณเมธี

■ บรรณาธิการ

■ ผู้ช่วยบรรณาธิการ

■ กองบรรณาธิการ

พระมหานพดล สุวณฺณเมธี

พระครูสิริธรรมบัณฑิต, ผศ.ดร.

พระมหาบวรวิทย์ รตนโชโต, ผศ.ดร.

พระมหาเกียรติ วรกิตติ, ดร.

อธิการบดี

รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการต่างประเทศ

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป

รองอธิการบดีวิทยาเขตแพร่

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพร สายทอง

นางสาวจิรัชนา กานต์ เพิ่มขึ้น

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

พระครูโสภณวิริยบัณฑิต, ผศ.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

รองศาสตราจารย์ ดร.วีระ เลิศสมพร

มหาวิทยาลัยพะเยา

รองศาสตราจารย์ ดร.อธิปัตย์ บุญมาก

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

รองศาสตราจารย์ ดร.รวีโรจน์ ศรีคำภา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินทร์นิชา ปัญจจริยะกุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ อุปสอด

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนกร สิริสุคันธา

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมจันท์ ศรีปรัชยานนท์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

ออกแบบปก นายเกรียงศักดิ์ ปินใจ

นิติกร อาจารย์พรณรงค์ บวรชัยธรรม

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจประเมินบทความประจำปี
ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

พระมหาบวรวิทย์ รตนโชโต, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง
พระมหาอินทรวงศ์ อิศรภาณี, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน
รองศาสตราจารย์ ดร.วรวิทย์ นิเทศศิลป์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ ดร.รวีโรจน์ ศรีคำภา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่
รองศาสตราจารย์ รศ.ฉวีวรรณ สุวรรณภา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชลนิชา จิรภักพงษ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตจแพร่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพร สายทอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมจันท์ ศรีปรัชยานนท์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สหสยา สิทธิวิเศษ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดำเนิน ปัญญาผ่องใส	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย
อาจารย์ ดร.อนุชา พละกุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

พระมหาอินทรวงศ์ อิศรภาณี, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.วินิจ พาเจริญ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
รองศาสตราจารย์ ดร.วีระ เลิศสมพร	มหาวิทยาลัยพะเยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนกร สิริสุคันธา	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ อุปสอด	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินทร์นิชา ปัญจจริยะกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สืบพงษ์ พงษ์สวัสดิ์	มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริขวัญ ปัญญาเรียน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วสันต์ ปวนปิ่นวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เกศรา สว่างวงศ์	อาจารย์พิเศษ มจร.วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร	มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันพิชิต ศรีสุข	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิโรวรรณ เข้มขัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตนวัฒน์ เพ็ญรัตน์หิรัญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรทัย อินทา	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กฤติมา อินทะกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษราพรรณ พันธุ์ศรีเกิด	มหาวิทยาลัยพะเยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วชิรา เครือคำอ้าย	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรินทร์ สารทอง	มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ
อาจารย์ ดร.สิทธิพร เกษจ้อย	วิทยาเขตลำปาง
ดร.ณัฐนนท์ จิรกีจนิมิตร	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.กันยารัตน์ รินศรี	วิทยาเขตอีสาน ขอนแก่น
	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ถ้อยแถลงบรรณาธิการ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ฉบับนี้ ได้จัดพิมพ์เป็นปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567) อย่างต่อเนื่องกัน โดยมีผู้ให้ความสนใจและสอบถามถึงความคืบหน้าของบทความเป็นจำนวนมาก โดยวารสารฉบับนี้ได้รับเกียรติจากคณาจารย์ นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิจากทั้งภายในและภายนอก นำเสนอบทความมาตีพิมพ์เผยแพร่ ซึ่งทางกองบรรณาธิการวารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ขอขอบพระคุณทั้งผู้ที่สนใจเข้ามาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานและผู้อ่านที่สนใจวารสารฉบับนี้ มา ณ โอกาสนี้

สำหรับวารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง มีบทความประจำฉบับนี้ นำเสนอทั้งสิ้น 21 บทความ ประกอบด้วย บทความวิจัย (Research Articles) 19 บทความ และ บทความวิชาการ (Academic Article) 2 บทความ

บทความวิจัย (Research Articles) 19 บทความ ได้แก่

1. การบริหารต้นแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี: กรณีศึกษา จังหวัดนนทบุรี ลพบุรี และราชบุรี โดย เสกฤทธิ์ พลเสน และคณะ การศึกษานี้เป็นบทความวิจัย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการบริหารต้นแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี : กรณีศึกษา จังหวัดนนทบุรี ลพบุรี และราชบุรี 2. ศึกษาข้อเสนอแนะต่อการบริหารต้นแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี : กรณีศึกษา จังหวัดนนทบุรี ลพบุรีและราชบุรี และ 3. ศึกษาแนวทางการสร้างต้นแบบการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลการวิจัยพบว่า 1) มีการวางแผนเพื่อการเตรียมพร้อมอัตรากำลัง พัฒนาบุคลากร สร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน การใช้จ่ายงบประมาณจะคำนึงถึงประโยชน์ ที่ประชาชนพึงได้รับ การวางแผนจะเป็นแบบมีส่วนร่วม มีการแบ่งงาน การประสานงานและการควบคุมภายในองค์กรเป็นระบบ เปิดโอกาสบุคลากรในการตัดสินใจและแสดงความคิดเห็น และนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้ 2) ข้อเสนอแนะต่อการบริหารต้นแบบ พบว่า การจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ใช้จ่ายเงินงบประมาณอย่างคุ้มค่า มีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ปรับปรุงประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนด้วยเทคโนโลยี และพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถทันยุคสมัย และ 3) แนวทางการสร้างต้นแบบการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 1. การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์อย่างเหมาะสม 2. การคำนึงถึงประโยชน์ที่ประชาชนพึงได้รับจากปฏิบัติการกิจ 3. การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น 4.การมีระบบการดำเนินงานที่ดีภายในองค์กร 5. การกระจายอำนาจการตัดสินใจและให้อิสระในการแสดงความคิดเห็น

คิดเห็นที่สร้างสรรค์ 6. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับการบริหารจัดการภายในองค์กร 7. มุ่งเน้นการปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเปิดเผย

2. การนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติ โดย เจนนีเฟอร์ ศิริพงษ์ และคณะ การศึกษานี้เป็นบทความวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาการนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติ 2. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติ และ 3. ศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติ

ผลการวิจัยพบว่า 1) การนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติประกอบด้วย นโยบายมีความชัดเจน มีการจัดหาอุปกรณ์เครื่องมือ และเทคโนโลยีต่าง ๆ รวมถึงสนับสนุนด้านบุคลากรและงบประมาณให้เพียงพอ การส่งเสริมให้ความรู้ การปลูกฝังจิตสำนึกของบุคลากรให้ปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ให้น้อยที่สุด 2) ปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติ พบว่า บุคลากรยังขาดความเข้าใจและความตระหนัก การขาดความร่วมมือจากบุคลากรและประชาชน และ 3) ข้อเสนอแนะแนวทางการนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติ ได้แก่ ควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้บุคลากร มีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาดำเนินงานในเรื่องการประเมินการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร จัดทำโครงการหรือกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างต่อเนื่อง และสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

3. การบริหารจัดการองค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัล โดย ภัทรวดี ภู่อะเสริฐ และคณะ การศึกษานี้เป็นบทความวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัล 2. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัล และ 3. ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัล

ผลการวิจัยพบว่า 1.การบริหารจัดการองค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย ผู้บริหารองค์กรภาครัฐต้องเป็นผู้ชี้นำทิศทาง สร้างภาพลักษณ์ขององค์กรที่มีความทันสมัย โครงสร้างองค์กรในยุคดิจิทัลต้องมีความยืดหยุ่น กระชับ เพื่อให้เกิดความคล่องตัว ปรับตัวได้เร็ว สร้างวัฒนธรรมที่ส่งเสริมให้คนในองค์กรสนุกกับการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ 2. ปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัล พบว่า บุคลากรภาครัฐส่วนใหญ่ยังขาดความสามารถ และความชำนาญด้านดิจิทัล และ 3. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัล พบว่า องค์กรภาครัฐควรกำหนดนโยบายขององค์กรเกี่ยวกับการปรับปรุงและนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในองค์กรให้ชัดเจน ส่งเสริมความรู้ และทักษะให้กับบุคลากร ปรับทัศนคติที่มีต่อเทคโนโลยีดิจิทัลให้เป็นไปในเชิงบวก

4. แนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง โดย กัมปนาท คำอินบุตร และคณะ การศึกษานี้เป็นบทความวิจัย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง 2.หาแนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก 2) ผลการหาแนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ประกอบด้วย 28 แนวทาง ได้แก่ ด้านการวางแผน จำนวน 7 แนวทาง ด้านการจัดองค์กร จำนวน 6 แนวทาง ด้านการนำ จำนวน 9 แนวทาง และด้านการควบคุม จำนวน 6 แนวทาง

5. ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเส้นหมึกยี่ห้อลินของผู้บริโภคชาวจีน ในมณฑลกว่างซี ประเทศจีน โดย Zhao Hangxi และคณะ การศึกษานี้เป็นบทความวิจัย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นด้านส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจซื้อเส้นหมึกยี่ห้อลินของผู้บริโภคชาวจีน ในมณฑลกว่างซี ประเทศจีน 2. เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเส้นหมึกยี่ห้อลินของผู้บริโภคชาวจีน ในมณฑลกว่างซี ประเทศจีน

ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับความคิดเห็นส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจซื้อเส้นหมึกยี่ห้อลินของผู้บริโภคชาวจีน ในมณฑลกว่างซี ประเทศจีน ได้แก่ ปัจจัยด้านราคามีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นมากที่สุด รองลงมาคือด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเส้นหมึกยี่ห้อลินของผู้บริโภคชาวจีน ในมณฑลกว่างซี ประเทศจีน ประกอบด้วยปัจจัย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเส้นหมึกยี่ห้อลินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6. การจัดการทุนมนุษย์ในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ของจีน กรณีศึกษา: บริษัทเอส เอฟ เอ็กซ์เพรส โดย HANLAN SU และคณะ การศึกษานี้เป็นบทความวิจัย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปการจัดการทุนมนุษย์ 2. เพื่อศึกษาการจัดการทุนมนุษย์ในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ของจีน

ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพทั่วไปการจัดการทุนมนุษย์ กรณีศึกษา บริษัทเอส เอฟ เอ็กซ์เพรสในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ของจีน สามารถส่งเสริมและพัฒนาพร้อมทั้งให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคล 2) การจัดการทุนมนุษย์ในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ของจีน กรณีศึกษา บริษัทเอส เอฟ เอ็กซ์เพรส ควรดำเนินการฝึกอบรมและเนื้อหาการฝึกอบรมให้มีความน่าสนใจ มีการประเมินเนื้อหาการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ

7. วิเคราะห์วรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนา: กรณีพระอานนท์กับนางโกกิลา โดย ประยงค์ แสนบุราณ และคณะ การศึกษานี้เป็นบทความวิชาการมีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาลักษณะเนื้อหาและองค์ประกอบของวรรณกรรม 2. ศึกษาวิเคราะห์หลักธรรมที่ปรากฏผ่านวรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนาเรื่องพระอานนท์พุทธอนุชา: กรณีพระอานนท์กับนางโกกิลา และ 3. ศึกษาวิเคราะห์คุณค่าที่มีต่อสังคมไทย

ผลการวิจัยพบว่า 1) กรณีพระอานนท์กับนางโกกิลาเป็นวรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนาที่แต่งขึ้นในลักษณะความเรียงร้อยแก้วประเภทบันเทิงคดี ที่มุ่งให้ความรู้ทางพุทธธรรมแก่ผู้อ่าน ผู้ประพันธ์ได้อาศัยเรื่องราวของความรักเป็นแกนนำผู้อ่านไปสู่สัจธรรม โดยเป็นเรื่องราวของสตรีผู้หนึ่งซึ่งมีจิตปฏิพัทธ์รักใคร่ในพระอานนท์และเข้ามาบวชเป็นภิกษุณีในพระพุทธศาสนาเพื่อที่จะได้อยู่ใกล้ชิดกับพระอานนท์แต่ท้ายที่สุดความรักก็สิ้นสุดลงด้วยความไม่สมหวังและจากการได้สดับรสแห่งพระสัจธรรมทำให้โกกิลาภิกษุณีได้บรรลुธรรมเป็นพระอรหันต์ชีนาสพในที่สุด 2) หลักธรรมที่ปรากฏผ่านวรรณกรรมมีหลักธรรมใน 2 ประเด็น คือ โลกียธรรม ได้แก่ ความเป็นไปแห่งสังขาร กิเลสธรรมสามประการ สิ่งอันเป็นที่รัก เรื่องบาปและมลทิน ฐานะที่พึงรู้ด้วยฐานะ สิ่งทั้งปวงเป็นของร้อน ความพลัดพรากและไม่ได้ในสิ่งที่ต้องการเป็นความทุกข์ ว่าด้วยสิ่งอันเป็นที่พึง ความเสียสละ เมตตาธรรมและเรื่องวรรณะและชาติตระกูล และโลกุตระธรรม และ 3) ด้านคุณค่าของวรรณกรรมที่มีต่อสังคมไทย มี 3 ด้าน ได้แก่ 1) คุณค่าทางด้านปัญญา 2) คุณค่าทางด้านจิตใจ 3) คุณค่าทางด้านวรรณศิลป์

8. ผลการฝึกการเคลื่อนที่ในแนวนอนที่มีต่อความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอลของนักกีฬาฟุตบอลรุ่นอายุ 15-18 ปี โรงเรียนจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ โดย อรรถพล ซานวงษ์ และคณะ การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการเคลื่อนที่ในแนวนอนและเปรียบเทียบระหว่างการฝึกการเคลื่อนที่ในแนวนอนรวมกับการฝึกตามปกติ กับการฝึกตามปกติของนักกีฬาฟุตบอล ก่อนและหลังการฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกการเคลื่อนที่ในแนว

ผลการวิจัยพบว่า การเคลื่อนที่ในแนวนอนของนักกีฬาฟุตบอล พบว่า เวลาในการเลี้ยงลูกฟุตบอลก่อนการฝึก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.67 วินาที หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.27 วินาที หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 6 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.12 วินาที และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.10 วินาที และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมพบว่า การฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกการเคลื่อนที่ในแนวนอนรวมกับการฝึกตามปกติและการฝึกตามปกติก่อนการทดลอง หลังการทดลองสัปดาห์ที่ 4, 6 และ 8 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

9. การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ในการไปทัศนศึกษาที่อินเดีย โดย ประยงค์ แสนบุราณ และคณะ งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน 2) เปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ในการไป

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ทัศนศึกษาที่อินเดีย และ 3) ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาเอก จากรุ่นที่ 1 – 4 จำนวน 30 รูป/คน ซึ่งลงทะเบียนเรียนรายวิชาการปฏิบัติการธรรมฐานในภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2566 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา โดย แบบสอบถามมีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.872 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาสถานภาพส่วนใหญ่ คือ หมราวาส คิดเป็นร้อยละ 63.33 และบรรพชิต คิดเป็นร้อยละ 36.67 มีอายุ 51 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 50.00 และด้านชั้นปี/รุ่น ส่วนใหญ่เป็น นักศึกษารุ่นที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 46.67 รองลงมาคือเป็นนักศึกษารุ่นที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 26.67 และน้อยที่สุด คือเป็นนักศึกษารุ่นที่ 3 และ 4 คิดเป็นร้อยละ 13.33 ระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ในการไปทัศนศึกษาที่อินเดีย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.83$, $\sigma=0.80$) โดยด้านที่มีระดับคุณธรรมจริยธรรมมากที่สุดคือความซื่อสัตย์ ($\mu=4.23$, $\sigma=0.86$) รองลงมาคือ ความเสียสละ ($\mu=4.10$, $\sigma=0.80$) และน้อยที่สุดคือความรับผิดชอบ ($\mu=3.50$, $\sigma=0.90$) การเปรียบเทียบ ก่อนและหลังการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความพึงพอใจเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยกิจกรรมที่มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ไหว้พระ/สวดมนต์ ($\mu=4.47$, $\sigma=0.68$) รองลงมาคือการนั่งสมาธิ ($\mu=4.30$, $\sigma=0.92$) และน้อยที่สุดคือ การเข้าเยี่ยมชมสังเวชนียสถาน ($\mu=4.03$, $\sigma=0.81$)

10. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน โดย ปานวาด วัชรขวาลา และคณะ การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง ลำพูน 2) ศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง ลำพูน 3) เพื่อสร้างสมการถดถอยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง ลำพูน

ผลวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง ลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง ลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ปัจจัยที่มีอำนาจพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน เรียงลำดับจากตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุด คือ ปัจจัยระดับบุคคลด้านวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี (x_1) รองลงมาคือปัจจัยระดับองค์กรด้านการบูรณาการเทคโนโลยี (x_4) ปัจจัยระดับบุคคลด้านการพัฒนาวิชาชีพ (x_3) และปัจจัยระดับบุคคลด้านสมรรถนะทางเทคโนโลยี (x_2) ได้สมการพยากรณ์ในรูปแบบการคะแนนดิบหรือเขียนในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$Y' = .606 + .441x_1 + .146x_4 + .181x_3 + .103x_2$$

$$Z' = .509x_1 + .154x_4 + .219x_3 + .106x_2$$

11. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 โดย ฐานิตา หล่องคำ และคณะ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 2. ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 ด้านความรู้และทักษะทางดิจิทัล เป็นลำดับที่หนึ่ง (PNI modified = 0.210) ด้านการบริหารสภาพแวดล้อมและการใช้เครือข่ายดิจิทัล เป็นลำดับที่สอง (PNI modified = 0.209) ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล เป็นลำดับที่สาม (PNI modified = 0.208) ด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจทางดิจิทัล เป็นลำดับที่สี่ (PNI modified = 0.196) ด้านการสื่อสารดิจิทัล เป็นลำดับที่ห้า (PNI modified = 0.186) และ ด้านวิสัยทัศน์และการเป็นต้นแบบทางดิจิทัล เป็นลำดับที่หก (PNI modified = 0.137)

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 พบว่า มีจำนวนทั้งสิ้น 36 แนวทาง ประกอบด้วย ด้านความรู้และทักษะทางดิจิทัล จำนวน 6 แนวทาง ด้านการบริหารสภาพแวดล้อมและการใช้เครือข่ายดิจิทัล จำนวน 6 แนวทาง ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล จำนวน 6 แนวทาง ด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจทางดิจิทัล จำนวน 6 แนวทาง ด้านการสื่อสารดิจิทัล จำนวน 6 แนวทาง และด้านวิสัยทัศน์และการเป็นต้นแบบทางดิจิทัล จำนวน 6 แนวทาง

12. การเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุชุมชนบ้านโนนชัย อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น หลังการแพร่ระบาดของโควิด 19 ตามหลักอายุสธรรม โดย สิทธิพร เกษจ้อย การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและสภาพปัญหาของผู้สูงอายุ ชุมชนบ้านโนนชัย อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

2) การเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ ชุมชนบ้านโนนชัย อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ตามหลักอายุสธรรม 3) ศึกษาถึงบทบาทของชุมชนในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ ชุมชนโนนชัย อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น และ 4) ศึกษาข้อเสนอแนะในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุชุมชนบ้านโนนชัย อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น หลังการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ตามหลักอายุสธรรม

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมาก ร้อยละ 59.80 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 40.20 เป็นเพศชาย ร้อยละ 46.70 มีอายุระหว่าง 60-69 ร้อยละ 50.00 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 51.23 ไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 49.18 แห่ร้างได้เบี่ยงชีพร้อยละ 73.36 ระดับชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 57.00 ไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 42.86 มีโรคประจำตัว การเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านโนนชัยหลังการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ตามหลักอายุสธรรมภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.40) แบ่งเป็นรายด้าน ได้แก่ สุขภาวะทางด้านร่างกาย ($\bar{X}$ = 3.45) สุขภาวะทางด้านสังคม ($\bar{X}$ = 3.43) สุขภาวะทางด้านปัญญา ($\bar{X}$ = 3.43) และสุขภาวะทางด้านจิตใจ ($\bar{X}$ = 3.30)

13. การยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือบ้าน ของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน โดย ชัชวาลย์ ธนะขำ และคณะ การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือบ้าน ของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน 2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือบ้าน ของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3. เพื่อศึกษาแนวทางการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือบ้าน ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามหลักพุทธธรรม ของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท นำเสนอเป็นความเรียงประกอบตารางแจกแจงความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับความคิดเห็นต่อมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือบ้าน ของสำนักงานพาณิชย์ จังหวัดน่าน ตามแนวคิด ของ ดร.จันทร์เพ็ญ ชุมแสง และคณะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ระดับความคิดเห็นมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือบ้าน ของสำนักงานพาณิชย์ จังหวัดน่าน ตามหลักอิทธิบาทธรรม 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือบ้าน ของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ที่แตกต่างกัน

14. แนวทางการบริหารกิจกรรมหลักขององค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยสำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตภาคเหนือ โดย ภาณุวัฒน์ พุจักรคำ และคณะ การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมหลักขององค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยสำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือ 2) ศึกษาแนวทางการบริหารกิจกรรมหลักขององค์การนักวิชาชีพ ในอนาคตแห่งประเทศไทยสำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือ

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารกิจกรรมหลักขององค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยของสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านการวางแผนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการดำเนินงาน และด้านการประเมินผลและการรายงานผล ตามลำดับ

2) แนวการบริหารกิจกรรมหลักขององค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยของสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือมีจำนวนแนวทางทั้งสิ้น 11 แนวทาง แบ่งเป็น ด้านการวางแผน จำนวน 4 แนวทาง ด้านการดำเนินงานจำนวน 4 แนวทาง ด้านการประเมินผลและการรายงานผล จำนวน 3 แนวทาง

15. นวัตกรรมการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา โดย พระพรนันท์ แซ่ลี และคณะ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1.เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย 2.เพื่อศึกษาเหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยาในภาพรวม อยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับดี โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสนับสนุนการใช้หลักสูตรระดับห้องเรียน รองลงมาคือ ด้านการนิเทศกำกับติดตามหลักสูตรระดับห้องเรียน ด้านการนำหลักสูตรระดับห้องเรียนไปใช้ และด้านการวางแผนการนำหลักสูตรระดับห้องเรียนไปใช้ ตามลำดับ

2. เหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวกับการบริหารและผู้บริหาร คือ ระบบการบริหารโรงเรียนที่ดี มีความชัดเจนตามกระบวนการ PDCA และโรงเรียนที่มีคุณภาพจะมีระบบของการนิเทศที่ดี ซึ่งช่วยให้ได้ข้อมูลในการพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไข ที่นำไปสู่ความสำเร็จในการทำงาน ซึ่งการนิเทศอาจประกอบด้วย การนิเทศจากต้นสังกัด การนิเทศของผู้บริหารโรงเรียน การนิเทศของบุคลากรในโรงเรียน ประกอบด้วย นวัตกรรมบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย หรือ 4E model ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ คือ E1: Emphasis on

management E2: Emphasis on Learning E3: Emphasis on curriculum to the classroom และ E4: Emphasis on student characteristics มีความเหมาะสม ร้อยละ 98.15และความเป็นไปได้ ร้อยละ 95.19 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ กระบวนการได้มาซึ่ง 4E model มีการดำเนินการโดยเริ่มจากการศึกษาและวิเคราะห์ สภาพปัจจุบันของโรงเรียน อีกทั้งทั้ง 4 ประเด็นเป็นหัวใจหลักในการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0

16. กลยุทธ์การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21ของนักเรียนโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา โดย พระสมชัย แซ่ลี้ และคณะ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษามีคุณภาพมีเหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา การวิจัยครั้งนี้กำหนดที่จะศึกษาถอดบทเรียนของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา เพื่อเป็นการหาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา โดยมีขอบเขตการวิจัย ด้านพื้นที่วิจัยโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ศึกษาเหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา เหตุปัจจัยภายนอก เหตุปัจจัยภายใน เหตุปัจจัยจุดตั้ง เหตุปัจจัยภายนอก เหตุปัจจัยภายใน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบออนไลน์ จาก Creative Research SystemS ในระดับความเชื่อมั่นที่ 95%

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน (8 กลุ่มสาระการเรียนรู้) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน ปีการศึกษา 2563 – 2565 ทุกรายรายวิชา อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น รายวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา อยู่ในระดับดีมาก

2. ผลการทดสอบระดับชาติ O-Net ปีการศึกษา 2563 - 2565 พบว่า

2.1 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลการทดสอบระดับชาติ O-Net อยู่ใน ระดับปานกลาง

2.2 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการทดสอบระดับชาติ O-Net อยู่ใน ระดับพอใช้

3. ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพระพุทธศาสนา (B-NET) ปีการศึกษา 2563 - 2565 พบว่า

3.1 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 31.07 – 35.56 เมื่อพิจารณาเป็นรายปีการศึกษา ใน 4 วิชา พบว่า วิชาที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ บาลี

3.2 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 31.50 – 34.47 เมื่อพิจารณาเป็นรายปีการศึกษา ใน 4 วิชา พบว่า วิชาที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ บาลี

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

4. ผลการศึกษาเกี่ยวกับระดับคุณภาพของกระบวนการบริหารหลักสูตรในภาพรวมของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

4.1 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นชาย โดยมีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี ส่วนวุฒิการศึกษาส่วนใหญ่ระดับปริญญาตรี และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 5 - 15

4.2 คุณภาพของกระบวนการบริหารหลักสูตร ในภาพรวมของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ในภาพรวม อยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้ ยกเว้น ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ อยู่ในระดับดี โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ รองลงมาคือ ด้านการสนับสนุนการใช้หลักสูตรของการศึกษา ด้านการนิเทศกำกับติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ด้านการประเมินการใช้หลักสูตร และด้านการวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ตามลำดับ

17. ชุมชนท้องถิ่นกับนวัตกรรมจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดย สิริภา สงเคราะห์ งานวิจัยชิ้นนี้ศึกษา 1) สถานการณ์ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่นำไปสู่การสร้างนวัตกรรมชุมชน 2) ระบบคิดเชิงคุณค่าในการสร้างและใช้นวัตกรรมชุมชนเพื่อสร้างกลไกการบริหารจัดการและ 3) การใช้นวัตกรรมชุมชนยกระดับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่นำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมิติต่างๆ กรณีศึกษา 6 กรณี ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน พิจิตร สิงห์บุรี กาญจนบุรี นราธิวาสและเครือข่ายสภาองค์กรชุมชนลุ่มน้ำโขง 7 จังหวัด

ผลการวิจัยพบว่า 1) สถานการณ์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่างๆ นำไปสู่การสร้างและพัฒนานวัตกรรมชุมชน โดยช่วยสร้างแรงจูงใจ แรงกดดันและผลักดัน สร้างความร่วมมือและกระตุ้นให้เกิดกลไกบริหารจัดการรับมือกับสถานการณ์ ซึ่งนำไปสู่ SDGs ที่ 13, 15, 16 และ 17 2) ระบบคิดเชิงคุณค่าสามารถจุดประกายสร้างสรรค์นวัตกรรมกลไกบริหารจัดการ ทั้งภูมิปัญญาที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ และทั้งรูปแบบเฉพาะและแนวทางร่วม นอกจากนี้ยังนำทุนทางสังคมและวัฒนธรรมจัดการกับปัญหา รวมทั้งต่อยอดและยกระดับประเด็นการพัฒนาให้เป็นวาระร่วมกัน 3) นวัตกรรมชุมชนในการจัดการที่นำไปสู่การยกระดับการพัฒนาชุมชนมีความเชื่อมโยงกับมิติเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการสร้างอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านต่างๆ นำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ที่ 1, 2, 3 และ 12

18. การพัฒนาที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลเมืองเขลางค์นคร โดย มนูญ บุญนัต การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาบริบทสภาพทั่วไป ปัญหาสาเหตุอุปสรรค และความจำเป็นในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร 2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและปัจจัยในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้มีความยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม 3. เพื่อจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้มีความยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม 4. เพื่อเสนอแผนแม่บทการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้มีความยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้บริหารและบุคลากรมีความคิดเห็นต่อการการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครที่ยั่งยืนเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรมอยู่ในระดับดีมาก ประกอบด้วย

1. ด้านเศรษฐกิจ มีการนำผลผลิตที่ได้จากการจัดกิจกรรมโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนมาสนับสนุนประชาชนให้พึ่งตนเองได้ มีโครงการส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนเพื่อให้ประชาชนในชุมชนอยู่อย่างพอเพียง

2. ด้านสังคม มีการกำหนดนโยบาย เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติการพัฒนาอย่างยั่งยืน และมีการติดตามผลการดำเนินการในการพัฒนาชุมชน

3. ด้านสภาพแวดล้อม มีการสนับสนุนพัฒนาสภาพแวดล้อมของชุมชน สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการพัฒนาสภาพแวดล้อมของชุมชนอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน และสร้างระบบและกลไกสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของชุมชนและประชาชนอย่างต่อเนื่อง

4. ด้านหลักธรรมาภิบาล มีการบริหารงานที่เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล คือ 1. ด้านการมีส่วนร่วม ให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม 2. ด้านความโปร่งใส ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารอย่างทั่วถึง 3. ด้านนิติธรรม ผู้นำมีการใช้กฎหมายอย่างศักดิ์สิทธิ์ 4. ด้านคุณธรรม ผู้นำมีคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงานในองค์กร 5. ด้านความรับผิดชอบ มีการปลูกฝังการมีจิตสาธารณะ ซื่อสัตย์ ความพอเพียง ของผู้ปฏิบัติการ 6. ด้านความคุ้มค่า มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ

5. ด้านความยั่งยืนตามแนวพุทธ ส่งเสริมให้ประชาชน ในชุมชนได้เห็นคุณค่า และตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่น

19. การจัดการสภาพแวดล้อมและสภาวะวิกฤตลุ่มน้ำจาง จังหวัดลำปาง โดย สุทธิพร สายทอง และคณะ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไปของปัญหา สาเหตุ อุปสรรค การดูแลจัดการบริบทลุ่มน้ำจาง 2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำจาง 3. เพื่อเสนอแนวทางการอนุรักษ์ และรักษาสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำจาง

ผลการศึกษาพบว่า 1.สภาพทั่วไปของการจัดการสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำจาง พบว่าสาเหตุเกิดจากปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภค การเกษตร ปัญหาน้ำเน่า ปัญหาน้ำแล้ง และปัญหาน้ำปนเปื้อนสารจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร โดยภาพรวมชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำจาง อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.51$) 2.การมีส่วนร่วมในการจัดการและการอนุรักษ์ รักษาสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำจาง พบว่าการใช้กระบวนการ A-I-C สรุปดังนี้ 1) ขั้นเห็นคุณค่า ชุมชนมีจิตสำนึกและเห็นคุณค่าของน้ำลุ่มจางที่มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต มีการบริหารจัดการตามวิถีของชุมชนผ่านกิจกรรมเกษตรอินทรีย์ จึงรวมกลุ่มจัดตั้ง กลุ่มฮักน้ำ 2) ขั้นปฏิสัมพันธ์ ชุมชนมีความเข้าใจเรื่องการอนุรักษ์ และรักษาสิ่งแวดล้อม มีส่วนร่วมการปรับภูมิทัศน์แนวทางเดินลุ่มน้ำจางให้สะอาด มีการวางแผนในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว 3) ขั้นควบคุม ชุมชนมี

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

การแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการลุ่มน้ำอาจ มีการออกระเบียบ กฎเกณฑ์ในการดูแลอนุรักษ์ รักษาสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ 3.แนวทางการจัดการและการอนุรักษ์ และรักษาสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำอาจ พบว่า ชุมชนมี มีการรณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชน มีการจัดทำแผนชุมชนโดยชุมชนมีส่วนร่วมในการออกกฎระเบียบ ตามแนวทางของการอนุรักษ์ และรักษาทรัพยากรน้ำ

20. ผ้าทอเพื่อการใช้สอยของหญิงไท-ยวนโบราณ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์: วิถีชีวิตที่ปรากฏจากวรรณกรรมมุขปาฐะ โดย สุภัคกาญจน์ จิวลักษณ์ และคณะ บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผ้าทอเพื่อการใช้สอยของหญิงไทยวนโบราณ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์: วิถีชีวิตที่ปรากฏจากวรรณกรรมมุขปาฐะ คือ วิถีชีวิตจากรูปแบบของผ้าทอเพื่อการใช้สอย และวิถีชีวิตจากลวดลายผ้าทอเพื่อการใช้สอย ซึ่งข้อมูลที่ใช้อ้างอิงจากงานวิจัยเรื่อง วิถีชีวิตที่ปรากฏในการแต่งกายหญิงไทยวนลับแลโบราณ จากวรรณกรรมมุขปาฐะ จังหวัดอุตรดิตถ์

ผลการศึกษาพบว่า วิถีชีวิตที่ปรากฏผ่านรูปแบบผ้าทอเพื่อการใช้สอยของหญิงไทยวนโบราณ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ได้แก่ ผ้าห่มหัวเก็บ ผ้ากราบพระหรือผ้าเช็ดหน้า ผ้าพาด กระเป๋าย่าม และหน้าหมอน ส่วนวิถีชีวิตที่ปรากฏผ่านลวดลายผ้าทอเพื่อการใช้สอย โดยจากลายผ้าขึ้นและผ้าใช้สอยแสดงวิถีชีวิตมาจาก 3 ลักษณะ ได้แก่ พืช สัตว์ และธรรมชาติ

21. พุทธวิธีสู่สันติภาพ โดย พระนราศักดิ์ วรรณโม และคณะ การศึกษานี้เป็นบทความวิชาการได้บทสรุปว่าพุทธวิธีสู่สันติภาพ เป็นความหวังสุดท้ายที่จะนำพาวิถีอารยธรรมไปสู่การพัฒนาสันติภาพ โดยเริ่มที่การพัฒนาในปัจเจกบุคคล ให้อยู่ร่วมกันด้วยด้วยหลักเว้นจากการเบียดเบียนกันด้วย กาย วาจา และใจ ฝึกปฏิบัติพัฒนาตนให้หลุดพ้นจาก โลภะ โทสะ โมหะ ด้วยกุศลกรรมบถ 10 ที่อิงอาศัยหลักของ “ไตรสิกขา” รวมทั้งคิดพิจารณาด้วยหลักโยนิโสมนสิการ เพราะสันติภาพที่แท้จริงต้องเกิดขึ้นจากจิตใจของมนุษย์ก่อน トラบใดที่จิตใจของบุคคลยังมีความโลภ ความโกรธ ความหลง เป็นเชื้อแห่งความขัดแย้งความรุนแรง สันติภาพที่แท้จริงจะเกิดขึ้นไม่ได้ ซึ่งสันติภาพภายในนี้ จะอยู่ในระดับความรู้แจ้ง ทำให้จิตมีอิสรภาพ หลุดพ้นจากรากเหง้าของอกุศลมูล 3 ตระหนักถึงความทุกข์ความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้น แปรเปลี่ยนเป็นความรัก ความเมตตา กรุณา ภายในสู่ภายนอก แบ่งปันความรักความปรารถนาดีต่อคนรอบข้าง ต่อสังคม และประเทศชาติสืบไป

ท้ายนี้กองบรรณาธิการ ขอขอบคุณทุกท่านที่ได้เลือกให้ วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ได้ทำหน้าที่เผยแพร่ผลงานของท่าน และหวังอย่างยิ่งว่าผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านตามเจตนารมณ์ และวัตถุประสงค์ของการจัดทำวารสาร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะประการใดในการปรับปรุงคุณภาพวารสารนี้ให้ดียิ่งขึ้นกองบรรณาธิการขอรับรองด้วยความยินดี

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุทธิพร สายทอง)

บรรณาธิการ

สารบัญ (Content)

	หน้า
ถ้อยแถลงบรรณาธิการ	(7)
สารบัญ	(19)
บทความวิจัย: (Research Articles)	
● การบริหารต้นแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี:กรณีศึกษา จังหวัดนนทบุรี ลพบุรี และราชบุรี AWARD-WINNING MODEL MANAGEMENT OF LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATIONS ACCORDING TO GOOD GOVERNANCE: CASE STUDY OF NONTHABURI, LOPBURI, AND RATCHABURI PROVINCES เศกฤทธิ์ พลเสน, กมลพร กัลยาณมิตร, สติต นิยมญาติ และ ทศนีย์ ลักษณะนิชนชัย Sekrit Ponlasen, Kamolporn Kalyanamitra, Satit Niyomyaht and Tassanee Lakkhanapichonchat	(1 - 16)
● การนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติ BMA NET ZERO POLICY IMPLEMENTATION เจนนิเฟอร์ ศิริพงษ์, กมลพร กัลยาณมิตร, สติต นิยมญาติ และ ทศนีย์ ลักษณะนิชนชัย Jennifer Siripong, Kamolporn Kalyanamitra, Satit Niyomyaht and Tassanee Lakkhanapichonchat	(17 - 29)
● การบริหารจัดการองค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัล MANAGEMENT OF PUBLIC ORGANIZATIONS IN THE DIGITAL AGE ภัทรวดี ภู่อะเสริฐ, กมลพร กัลยาณมิตร, สติต นิยมญาติ, และ ทศนีย์ ลักษณะนิชนชัย Pattrawadee Puprasirt, Kamolporn Kalyanamitra, Satit Niyomyaht and Tassanee Lakkhanapichonchat	(30 - 45)
● แนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง GUIDELINES FOR MANAGERIAL SUPPORTING OF DUAL VOCATIONAL EDUCATION OF ADMINISTRATORS UNDER LAMPANG VOCATIONAL EDUCATION กัมปนาท คำอินบุตร และ ปณตนนท์ เถียรประภากุล Kampanat Khaminbud and Panatanon Thienpraphakul	(46 - 61)

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

- ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเส้นหมี่ก๊วยหลินของผู้บริโภคชาวจีน ในมณฑลกว่างซี ประเทศจีน (62 - 78)
MARKETING MIX THAT INFLUENCES CHINESE CONSUMER PURCHASE DECISION FOR GUILING NOODLE IN GANGXI, CHINA
Zhoa Hangxi และ นิตยา วงศ์ยศ
Zhoa Hangxi and Nittaya Wongyos
- การจัดการทุนมนุษย์ในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ของจีน กรณีศึกษา: บริษัทเอส เอฟ เอ็กซ์เพรส (79 - 93)
HUMAN CAPITAL MANAGEMENT IN CHINA'S LOGISTICS INDUSTRY CASE STUDY:S.F. EXPRESS COMPANY LIMITED
HANLAN SU, บุษกร วัฒนบุตร และ วิโรจน์ หมื่นเทพ
HANLAN SU, Busakorn Watthanabut and Wirote Muenthep
- วิเคราะห์วรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนา: กรณีพระอานนท์กับนางโกกิล่า (94 - 108)
ANALYSIS OF BUDDHIST LITERATURE: THE CASE OF PHRA A-NON AND KOKILA
ประยงค์ แสนบุราณ และ ปิริยานาถ พีรยาวิจิตร
Prayong Seanpuran and Piriyanath Peerayawichit
- ผลการฝึกการเคลื่อนที่ในแนวชันที่มีต่อความสามารถในการเล่นลูกฟุตบอลของนักกีฬาฟุตบอลรุ่นอายุ 15-18 ปี โรงเรียนจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ (109 - 121)
EFFECTS OF SLOPE MOVEMENT TRAINING ON DRIBBLING ABILITY OF FOOTBALL PLAYERS AGED 15-18 YEARS, CHOMTHONG SCHOOL, CHIANGMAI PROVINCE
อรรถพล ซานวงษ์, สูดยอด ชมสะห้าย และ ธาวุฒิ ปลื้มสำราญ
Attapol Sanuwong, Sudyod Chomsahai, and Thawuth Pluemsamran

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
• การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสานในการไปทัศนศึกษาที่อินเดีย THE DEVELOPMENT OF MORALITY AND ETHICS FOR STUDENTS OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY ISAAN CAMPUS ON AN EDUCATIONAL TRIP TO INDIA ประยงค์ แสนบุราณ และ ปิรียานาถ พีรยาวิจิตร Prayong Seanpuran and Piriyanath Peerayawichit	(122 - 136)
• ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน FACTORS INFLUENCING OF TECHNOLOGICAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL AREA OFFICE LAMPANG ADD LAMPHUN ปานวาด วัชรชวาล และ ปณตนนท์ เถียรประภากุล Parnward Watcharachawara and Panatanon Thienpraphakul	(137 - 152)
• แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 GUIDELINES FOR DIGITAL LEADERSHIP DEVELOPMENT OF SMALL SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER LAMPANG PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE ฐานิตา หล่องคำ และ ปณตนนท์ เถียรประภากุล Thanita Longkham and Panatanon Thienpraphakul	(153 - 168)
• การเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุชุมชนบ้านโนนชัย อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น หลังการแพร่ระบาดของโควิด 19 ตามหลักอายุสธรรม WELL-BEING STRENGTHENING OF THE OLDER PERSONS IN BAN NONCHAI COMMUNITY, MUANG DISTRICT, KHONKAEN PROVINCE AFTER COVID 19 PANDEMIC FOLLOWING AYUSSADHAMMA สิทธิพร เกษจ้อย Sitthiporn Khetjoi	(169 - 186)

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
● การยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือนาน ของสำนักงานพาณิชย์ จังหวัดน่าน	(187 - 203)
SALT MOUNTAIN BO KLUEK NAN RAISES THE STANDARD BY OFFICE OF PROVINCIAL COMMERCIAL AFFAIRS NAN	
ชัชวาลย์ ธนะขว้าง, พระครูปลัดวัชรพงษ์ วชิรปญโญ และ เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง Chatchawan Thanakwang, Phrakhrupalad Watcharaphong Vacirapanno and Kiettisak Suklueang	
● แนวทางการบริหารกิจกรรมหลักขององค์กรนักวิชาชีพในอนาคต แห่งประเทศไทย สำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตภาคเหนือ	(204 - 217)
THE ADMINISTRATION OF VOCATIONAL ACTIVITIES OF ASSOCIATION OF FUTURE THAI PROFESSIONAL FOR LARGE EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER OFFICE OF THE VOCATIONAL EDUCATION COMMISSION IN THE NORTHERN DISTRICT	
ภาณุวัฒน์ พูจักรคำ และ ปณตนนท์ เถียรประภากุล Panuwat Foojakham and Panatanon Thienpraphakul	
● นวัตกรรมการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา	(208 - 233)
INNOVATION IN LEARNING MANAGEMENT TOWARDS EDUCATION 4.0 OF WAT MUEAN PHUTTHA WITTHAYA SCHOOL	
พระปวโรนันท์ แซ่ลี, ประเวศ เวชชะ, สุวดี อุปปินใจ และ สมเกียรติ ตุ่นแก้ว Phra Pawooranan Saelee, Prawet Wetcha, Suwadee Ouppinjai and Somkiet Tunkaew	
● กลยุทธ์การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน โรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา	(234 - 249)
THE GUIDELINES FOR SCHOOL CURRICULUM ADMINISTRATION TO DEVELOP 21 ST CENTURY SKILLS OF WAT MUENBUDDHA WITTAYA SCHOOL	
พระสมชัย แซ่ลิ้ว, ประเวศ เวชชะ, พูนชัย ยาวีราช และ สมเกียรติ ตุ่นแก้ว Phra Somchai Saeliew, Prawet Wetcha, Phoonchai Yawirach and Somkiet Tunkaew	

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

- **ชุมชนท้องถิ่นกับนวัตกรรมจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
เพื่อนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน** (250 - 267)
THE INNOVATIONS OF LOCAL COMMUNITY FOR NATURAL RESOURCES
AND ENVIRONMENTAL MANAGEMENT LEADING TO SUSTAINABLE
DEVELOPMENT GOALS
สิริภา สงเคราะห์
Siripa Songkroh
- **การพัฒนาที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
เทศบาลเมืองเขลางค์นคร** (268 - 283)
SUSTAINABLE DEVELOPMENT TOWARDS A JUST SOCIETY OF
ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS OF KHELANG NAKHON
LOCAL MUNICIPALITY
มนูญ บุญนัด
Manoon Boonnad
- **การจัดการสภาพแวดล้อมและสภาวะวิกฤตลุ่มน้ำจาง จังหวัดลำปาง** (284 - 299)
THE MANAGEMENT OF THE ENVIRONMENT AND THE CRISIS SITUATION IN
THE ZHANG RIVER BASIN, LAMPANG PROVINCE
สุทธิพร สายทอง, พระมหาทวีฤทธิ์ รตนโชโต, พระมหาเกียรติ วรกิตติ และ ณรงค์ ปัดแก้ว
Suthiporn Saithong ,Phramaha Bovornwit Ratanachoto,Phramaha Keerati Worakitti
and Narong Padkaew

บทความวิชาการ: (Academic Article)

- **ผ้าทอเพื่อการใช้สอยของหญิงไท-ยวนโบราณ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ :
วิถีชีวิตที่ปรากฏจากวรรณกรรมมุขปาฐะ** (300 - 314)
WOVEN FABRICS FOR UTILITARIAN USE BY ANCIENT TAI-YUAN WOMEN IN
LAPLAE DISTRICT, UTTARADIT PROVINCE: LIFESTYLES REFLECTED IN ORAL
LITERATURE
สุภัคกาญจน์ จิวาลักษณ์, พรรณรัตน์ หวังเอื้ออิตตชน และ จิราภรณ์ ภูเทศ
Suphakkan Chiwalak, Phunnarut Wanguaattachon and Jiraporn Poothed

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

- พุทธวิธีสู่สันติภาพ

(315 - 325)

BUDDHITS PATH TO PEACE

พระนราศักดิ์ วรธมโม, พระบุญทรง ปุณฺณธโร, พระมหาจันทกมล อภิตโน และ ประสิทธิ์ วงศ์เทพ

Phra Narasuk Varadhammo, Phra Boonsong Punnatharo,

Phramaha Jinkamol Aphiratana and Prasit Wongaritep

ภาคผนวก

แบบประเมินบทความตีพิมพ์วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

ตัวอย่างรูปแบบการจัดพิมพ์บทความในวารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

ใบสมัครสมาชิก

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

การบริหารต้นแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี กรณีศึกษา จังหวัดนนทบุรี ลพบุรี และราชบุรี

AWARD-WINNING MODEL MANAGEMENT OF LOCAL GOVERNMENT
ORGANIZATIONS ACCORDING TO GOOD GOVERNANCE: CASE STUDY OF
NONTHABURI, LOPBURI, AND RATCHABURI PROVINCES

¹เศกฤทธิ์ พลเสน, ²กมลพร กัลยาณมิตร,

³สถิตย์ นียมญาติ และ ⁴ทัศนีย์ ลักขณาภิชนชัช

¹Sekrit Ponlasen, ²Kamolporn Kalyanamitra,

³Satit Niyomyaht and ⁴Tassanee Lakkhanapichonchat

¹คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

¹Faculty of Political Science, Bangkokthonburi University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: ponlasen2024@gmail.com

Received: 2024-02-25

Revised: 2024-10-08

Accepted: 2024-11-09

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการบริหารต้นแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี : กรณีศึกษา จังหวัดนนทบุรี ลพบุรี และราชบุรี (2) ศึกษาข้อเสนอแนะต่อการบริหารต้นแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี : กรณีศึกษา จังหวัดนนทบุรี ลพบุรี และราชบุรี และ (3) ศึกษาแนวทางการสร้างต้นแบบการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 จำนวน 24 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการอธิบายพรรณนา ซึ่งเทียบเคียงกับแนวความคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า (1) การบริหารต้นแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี : กรณีศึกษา จังหวัดนนทบุรี ลพบุรี และราชบุรี พบว่า มีการวางแผนเพื่อการเตรียมพร้อมอัตรากำลังพัฒนาบุคลากร สร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน การใช้จ่ายงบประมาณจะคำนึงถึงประโยชน์ที่ประชาชนพึงได้รับ การวางแผนจะเป็นแบบมีส่วนร่วม มีการแบ่งงาน การประสานงานและการควบคุมภายใน

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

องค์กรเป็นระบบ เปิดโอกาสบุคลากรในการตัดสินใจและแสดงความคิดเห็น และนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้ (2) ข้อเสนอแนะต่อการบริหารต้นแบบ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี : กรณีศึกษา จังหวัดนนทบุรี ลพบุรี และราชบุรี พบว่า การจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ใช้จ่ายเงินงบประมาณอย่างคุ้มค่า มีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ปรับปรุงประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนด้วยเทคโนโลยี และพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถทันยุคสมัย และ (3) แนวทางการสร้างต้นแบบการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 1) การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์อย่างเหมาะสม 2) การคำนึงถึงประโยชน์ที่ประชาชนพึงได้รับจากปฏิบัติการกิจ 3) การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น 4) การมีระบบการดำเนินงานที่ดีภายในองค์กร 5) การกระจายอำนาจการตัดสินใจและให้อิสระในการแสดงความคิดเห็นที่สร้างสรรค์ 6) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับการบริหารจัดการภายในองค์กร 7) มุ่งเน้นการปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเปิดเผย

คำสำคัญ: การบริหารจัดการที่ดี; ต้นแบบ; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น; จังหวัดนนทบุรี ลพบุรี และราชบุรี

Abstract

This research objectives were (1) to study the award-winning model management of local government organizations according to good governance: a case study of Nonthaburi, Lopburi, and Ratchaburi provinces, (2) to study the recommendations for the award-winning model management of local government organizations according to good governance: a case study of Nonthaburi, Lopburi, and Ratchaburi provinces, (3) to study creating a model for the award-winning model management of local government organizations according to good governance: a case study of Nonthaburi, Lopburi, and Ratchaburi provinces.

The research was qualitative. The key informants in this study were administrators of local government organizations who received awards for local government organizations with good governance by the fiscal year 2023 in Nonthaburi, Lopburi, and Ratchaburi provinces, totaling of 24 people, using a purposive selection. The research tool was a semi-structured interviews. Data were analyzed by using a descriptive method.

The results found that (1) the award-winning model management of local government organizations according to good governance: a case study of Nonthaburi, Lopburi, and Ratchaburi provinces found that there was planning for preparing the workforce, developing personnel, building morale and encouragement in the workplace.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

Budget spending would take into account the benefits that people should receive, planning would be participatory. The division of labor, coordination and control within the organization was systematic, gave personnel an opportunity to make decisions and express their opinions and used modern information technology, (2) the recommendations for the award-winning model management of local government organizations according to good governance: a case study of Nonthaburi, Lopburi, and Ratchaburi provinces found that the organization's procurement must be in accordance with the law, spent your budget wisely. There was a management system participation, let the people participate, improving the efficiency of public service with technology and developed personnel to have the ability to keep up with the times, and (3) to study the guideline for creating a model for the award-winning model management of local government organizations according to good governance: a case study of Nonthaburi, Lopburi, and Ratchaburi provinces consisted of appropriate human resource management, consideration of the benefits that people should receive from performing mission, providing opportunities for stakeholders and people had participated in developing and solving local problems, having a good operating system within the organization, decentralizing decision-making power and allowing freedom to express creative opinions, application of information technology to management within the organization, focusing on work performance as well, transparency, verifiability and disclosure.

Keywords: Award-Winning; Model Management; Local Government Organization; Good Governance Nonthaburi, Lopburi and Ratchaburi Provinces

บทนำ

หลักการกระจายอำนาจให้แก่ราชการส่วนท้องถิ่นเริ่มปรากฏขึ้นอย่างชัดเจนนับแต่รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจของตนเอง โดยเฉพาะ รวมทั้งพัฒนาการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดให้มีกฎหมาย กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจขึ้น ซึ่งกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบ บริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง รวมทั้งกำหนดการจัดสรรสัดส่วนภาษีและอากรระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกด้วย ต่อมา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดให้รัฐต้องให้ความเป็นอิสระแก่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ส่งเสริมให้องค์กร

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาในพื้นที่ รวมทั้งกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปในการดูแล และจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น และมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การบริหาร การจัดทำบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเอง โดยเฉพาะ โดยต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับการพัฒนาของจังหวัดและประเทศเป็นส่วนรวม สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ยังคงให้ความสำคัญกับหลักการกระจายอำนาจให้แก่ราชการส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน และการจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นหน้าที่และอำนาจโดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ หรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการใดให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นด้วย (Kitikun, 2020)

การปกครองส่วนท้องถิ่น (Local government) ถือเป็นการบริหารราชการรูปแบบหนึ่งที่เป็นพื้นฐานการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนท้องถิ่นที่มีสภาพปัญหาสังคม วัฒนธรรม ความเป็นอยู่และทรัพยากรธรรมชาติ ที่แตกต่างกัน หากมีการหวังพึ่งรัฐบาลกลางในฐานะที่ต้องดูแลประชาชนโดยรวมทั่วประเทศย่อมไม่สามารถตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาได้อย่างทั่วถึง และตรงตามความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนา และเข้าไปแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างทันทั่วถึง โดยให้สิทธิแก่ชุมชนในการตัดสินใจดำเนินการกิจต่าง ๆ ของท้องถิ่น การให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมโดยท้องถิ่น

ที่ผ่านมา การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นหน่วยงานขับเคลื่อนราชการส่วนท้องถิ่นยังมีปัญหาและข้อจำกัดที่เป็นจุดอ่อนในหลายด้าน ดังนี้ (1) การกำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีความซับซ้อน (2) อปท. ในแต่ละจังหวัดมีชื่อซ้ำกันจำนวนมากและในพื้นที่ตำบลเดียวกัน บางพื้นที่ก็มีจำนวน อปท. มากกว่า 1 แห่ง (3) การกำหนดอำนาจหน้าที่ของ อปท. ยังไม่มีความชัดเจน (4) การกำหนดอำนาจหน้าที่ของ อปท. ไม่สอดคล้องกับสภาพบริบทพื้นฐานของชุมชน (5) หน่วยงานรัฐในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคยังคงมีบทบาทหลักในการจัดบริการสาธารณะระดับพื้นที่ (6) อปท. บางแห่งมีการทุจริต เพราะการทำหน้าที่ดูแล ตรวจสอบการดำเนินงานของ อปท. ยังมีช่องโหว่ (7) การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น (8) รายได้ของ อปท. ไม่สัมพันธ์กับรายจ่าย (9) อปท. หลายแห่งดำเนินการบริหารจัดการไม่โปร่งใส ด้านการจัดซื้อจัดจ้าง และการบริหารงบประมาณรายจ่าย การใช้จ่ายขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เอื้อประโยชน์แก่พวกพ้องของตน มีการปกปิดข้อมูลข่าวสารการจัดซื้อจัดจ้าง (10) การบังคับใช้หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติด้านการบริหารงานบุคคลที่ไม่ตรงกัน (11) การใช้ระบบอุปถัมภ์ในการบริหารงานบุคคลของ อปท. (Phuangngam, 2016) ดังนั้น การสร้างระบบการบริหาร

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

จัดการที่ดี เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศชาตินั้น ถือเป็นกระบวนการสำคัญในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นแนวทางในการจัดระเบียบเพื่อให้สังคมของประเทศ (Phosri, 2020) สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

ในมาตรา 3/1 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2555 ซึ่งเป็นกฎหมายที่เป็นที่มาของการปฏิรูประบบราชการเพื่อวางกรอบแนวทางการบริหารราชการไว้ว่า “การบริหารราชการต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ความมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าในเชิงภารกิจแห่งรัฐ การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การลดภารกิจและยุบเลิกหน่วยงานที่ไม่จำเป็น การกระจายอำนาจตัดสินใจ การอำนวยความสะดวกและตอบสนองความต้องการของประชาชน” และเพื่อให้การดำเนินการดังกล่าว เป็นไปตามกรอบทิศทางและแนวทางการบริหารราชการดังกล่าว จึงได้มีการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วย หลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามแนวทางพระราชกฤษฎีกานี้ โดยอย่างน้อยต้องมีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการลดขั้นตอนการปฏิบัติงานและการอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชนที่สอดคล้องกับบทบัญญัติในหมวด 5 และหมวด 7 โดยให้เป็นหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทยดูแลและให้ความช่วยเหลือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Nong Tin Nok Subdistrict Administrative Organization, 2023)

รัฐบาลมีความมุ่งหวังให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาคุณภาพการทำงาน ดังนั้นคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ก.ก.ถ.) ภายใต้การดูแลของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีพันธกิจหลักประการหนึ่งคือการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามทิศทางการกระจายอำนาจของประเทศ จึงได้กำหนดให้มีการจัดสรรเงินอุดหนุนเพื่อให้เป็นรางวัลสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเริ่มมีการมอบรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแรงจูงใจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาการบริหารจัดการตามอำนาจหน้าที่ของตนเองให้เป็นไปตามหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) สามารถแก้ไขปัญหาและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นได้อย่างเกิดผลสัมฤทธิ์ (Department of Local Administration Promotion, 2013) และเพื่อกระตุ้นและจูงใจให้เกิดการแข่งขันในการพัฒนา ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการของท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลและหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี อันจะส่งผลให้การให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ตอบสนองความต้องการของประชาชน เพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนตามวัตถุประสงค์ของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างแท้จริง โดยริเริ่มให้มีการมอบรางวัลนี้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 จนถึงปัจจุบัน

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารต้นแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี : กรณีศึกษา จังหวัดนนทบุรี ลพบุรี และราชบุรี
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะต่อการบริหารต้นแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี : กรณีศึกษา จังหวัดนนทบุรี ลพบุรี และราชบุรี และ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างต้นแบบการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการศึกษากรณีศึกษา (Case Studies) การบริหารต้นแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี ในจังหวัดนนทบุรี ลพบุรี และราชบุรี โดยดำเนินการ ตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อเอกสารแนวคิดทฤษฎี (Documentary Study)

ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารต้นแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี : กรณีศึกษา จังหวัดนนทบุรี ลพบุรี และราชบุรี และทำการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือราชการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ดุษฎีนิพนธ์ กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารต้นแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี : กรณีศึกษา จังหวัดนนทบุรี ลพบุรี และราชบุรี

ขั้นตอนที่ 2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดนนทบุรี ลพบุรี และราชบุรี จำนวน 24 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) โดยแยกออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1.ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นฝ่ายการเมือง ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 12 คน และ 2.ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นฝ่ายราชการประจำ ได้แก่ ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปลัดเทศบาล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 12 คน

ขั้นตอนที่ 3 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา

ในการวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอน ดังนี้

- 3.1 ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนลงสนามเพื่อรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เริ่มต้นด้วยการนัดหมายวัน เวลาที่จะสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พร้อมกับ ศึกษาประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เตรียมเครื่องบันทึกเสียง สมุดจดบันทึกและอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

3.2 ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะสนทนาสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุผลและขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในขณะที่สัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลต่าง ๆ ที่บันทึกเสียงไว้ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ หากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ประสงค์ที่จะให้บันทึกเสียงในช่วงใด ผู้วิจัยก็จะไม่บันทึกเสียงเลย

ขั้นตอนที่ 4 การรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลโดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

4.1 ข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) โดยทำการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือราชการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ คุชกรีนินพนธ์ กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารต้นแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี : กรณีศึกษา จังหวัดนนทบุรี ลพบุรี และราชบุรี

4.2. วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviewing)

โดยผู้วิจัยได้ดำเนินเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือถึงผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะเข้าสัมภาษณ์

2. นำส่งหนังสือขออนุญาตและขอความร่วมมือถึงผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะเข้าสัมภาษณ์ โดยกำหนดวันที่จะไปขอเข้าสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

3. การสัมภาษณ์ (Interview)

3.1 ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนลงสนามเพื่อรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เริ่มต้นด้วยการนัดหมายวัน เวลาที่จะสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พร้อมกับ ศึกษาประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เตรียมเครื่องบันทึกเสียง สมุดจดบันทึกและอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์

3.2 ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะสนทนาสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุผลและขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในขณะที่สัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลต่าง ๆ ที่บันทึกเสียงไว้ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ หากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ประสงค์ที่จะให้บันทึกเสียงในช่วงใด ผู้วิจัยก็จะไม่บันทึกเสียงเลย

4. ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสัมภาษณ์แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นฝ่ายการเมือง และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นฝ่ายข้าราชการประจำ จำนวน 24 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection)

4.3. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) คือ วิธีการที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต พฤติกรรม บริบท หรือสภาพแวดล้อมของเหตุการณ์นั้น ๆ ที่ต้องการศึกษา

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ปรากฏอยู่ในพื้นที่ที่ศึกษา โดยผู้วิจัยจะเฝ้าดูอย่างบุคคลภายนอกเท่านั้น ไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือแสดงตนเป็น

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเรื่อง การบริหารต้นแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี: กรณีศึกษา จังหวัดนนทบุรี ลพบุรี และราชบุรี ครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยจะนำเสนอเรียงประเด็นตามประเด็นวัตถุประสงค์ของการศึกษา แล้ววิเคราะห์โดยการอธิบายพรรณนา และสรุปผลการศึกษาวิจัย พร้อมนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาการบริหารต้นแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี: กรณีศึกษา จังหวัดนนทบุรี ลพบุรี และราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า

1. บุคลากร พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการวางแผนอัตรากำลังให้สอดคล้องเหมาะสมกับงาน จึงทำให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพ และความคุ้มค่า รวมถึงมีการวางแผนเพื่อการเตรียมพร้อมอัตรากำลังในอนาคต ทั้งยังพัฒนาบุคลากรในด้านความรู้ และทักษะ อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ มีการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน และประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรตามความรู้ความสามารถ

2. งบประมาณ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีระบบงบประมาณที่มุ่งการจัดสรรงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้จ่ายงบประมาณเน้นความคุ้มค่า โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่ประชาชนพึงได้รับจากภารกิจนั้นเป็นสำคัญ มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และการใช้จ่ายงบประมาณมีการเปิดเผยให้ประชาชนทราบอย่างสม่ำเสมอ

3. การวางแผน พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการวางแผนแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กลุ่มต่าง ๆ และประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ ในการวางแผนพัฒนาหรือแก้ปัญหาของท้องถิ่น ซึ่งองค์กรจะจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนการตัดสินใจเสมอ

4. การจัดองค์การ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการแบ่งงานตามหน้าที่ของสมาชิกในองค์การ สายการบังคับบัญชาชัดเจน มีระบบการสื่อสารภายในองค์กรที่เหมาะสม การประสานงานและการควบคุมภายในองค์กรเป็นระบบ ระเบียบ จึงทำให้การดำเนินงานขององค์กรเป็นไปอย่างราบรื่น

5. การสั่งการหรืออำนวยการ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารใช้ศิลปะ และความสามารถของตนเองในการชักจูงใจให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร การออกคำสั่งมีความชัดเจน เป็นไปตามอำนาจที่กฎหมายกำหนด นอกจากนี้ผู้บริหารจะเปิดโอกาสบุคลากรร่วมการตัดสินใจและแสดงความคิดเห็นที่สร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

6. เทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้ในการปฏิบัติงานขององค์กร มีการบูรณาการข้อมูลสารสนเทศเพื่อให้บริการประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ โครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กรได้รับการพัฒนาให้สามารถรองรับระบบงานอย่างมั่นคงและปลอดภัย บุคลากรในองค์กรทุกระดับได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะต่อการบริหารต้นแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี: กรณีศึกษา จังหวัดนนทบุรี ลพบุรี และราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการบริหารจัดการที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ การจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรมีหลักฐานชัดเจน และเปิดเผยข้อมูลต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด การใช้จ่ายเงินงบประมาณมีประสิทธิภาพและใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของงานตามแผนการปฏิบัติงาน มีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงานต่าง ๆ ปรับปรุงประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนด้วยการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการปฏิบัติงานขององค์กร และพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

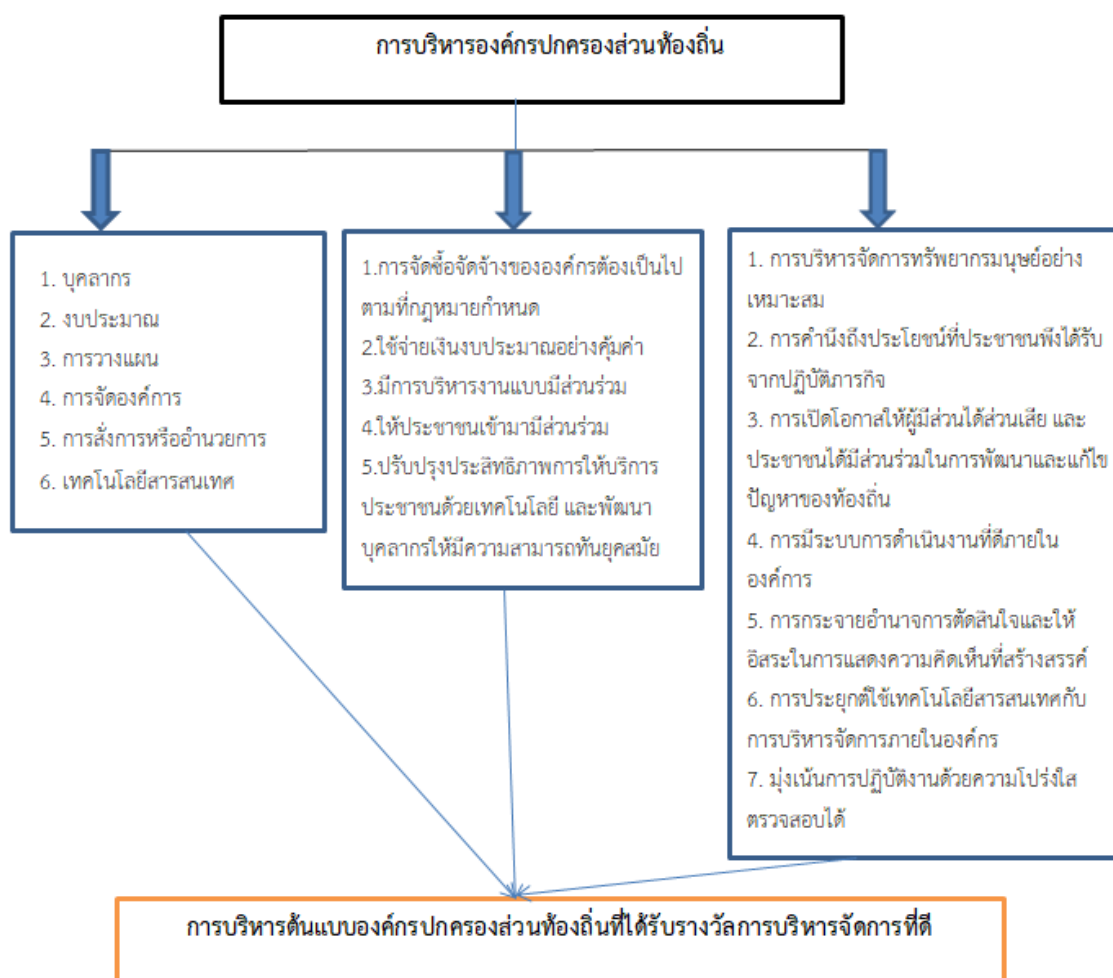
วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างต้นแบบการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ต้นแบบการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งประกอบด้วย 1) การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์อย่างเหมาะสม 2) การคำนึงถึงประโยชน์ที่ประชาชนพึงได้รับจากปฏิบัติการกิจ 3) การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น 4) การมีระบบการดำเนินงานที่ดีภายในองค์กร 5) การกระจายอำนาจ การตัดสินใจและให้อิสระในการแสดงความคิดเห็นที่สร้างสรรค์ 6) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับการบริหารจัดการภายในองค์กร 7) มุ่งเน้นการปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเปิดเผยทั้ง 7 ข้อนี้เป็นการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ สามารถที่จะนำไปใช้เพื่อปรับปรุงการบริหารขององค์กรตนเองให้ดียิ่งขึ้น จนสามารถได้รับคัดเลือกหรือได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีในปีต่อ ๆ ไป

องค์ความรู้ใหม่

การบริหารต้นแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี: กรณีศึกษา จังหวัดนนทบุรี ลพบุรี และราชบุรี ได้ให้ความสำคัญกับการ (1) การวางแผนเพื่อเตรียมพร้อมอัตรากำลังพัฒนาบุคลากร สร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน การใช้จ่ายงบประมาณจะคำนึงถึงประโยชน์ที่ประชาชนพึงได้รับ การวางแผนจะเป็นแบบมีส่วนร่วม มีการแบ่งงาน การประสานงานและการควบคุมภายในองค์กรเป็นระบบ เปิดโอกาสบุคลากรในการตัดสินใจและแสดงความคิดเห็น และนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้ (2) การจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ใช้จ่ายเงินงบประมาณอย่างคุ้มค่า มีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ปรับปรุงประสิทธิภาพการให้บริการ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ประชาชนด้วยเทคโนโลยี และพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถทันยุคสมัย และ (3) การสร้างต้นแบบการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 1. การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์อย่างเหมาะสม 2. การคำนึงถึงประโยชน์ที่ประชาชนพึงได้รับจากปฏิบัติการกิจ 3. การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น 4. การมีระบบการดำเนินงานที่ดีภายในองค์กร 5. การกระจายอำนาจการตัดสินใจและให้อิสระในการแสดงความคิดเห็นที่สร้างสรรค์ 6. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับการบริหารจัดการภายในองค์กร 7) มุ่งเน้นการปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเปิดเผย ตามรูปภาพที่ 1

รูปภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ผลแต่ละด้านได้ดังนี้

1. **บุคลากร** พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการวางแผนอัตรากำลังขององค์กรให้สอดคล้องเหมาะสมกับงาน จึงทำให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพ และความคุ้มค่า รวมถึงมีการวางแผนเพื่อการ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

เตรียมพร้อมอัตรากำลังในอนาคต ทั้งยังพัฒนาบุคลากรขององค์กรในด้านความรู้ และทักษะ อย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบ มีการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน และประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรตาม ความรู้ความสามารถ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phutthiphongchanchai, and Sanitwattanakul (2017) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษา ในเขตอำเภอ เมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ควรปฏิบัติงานด้วยความทุ่มเทเต็มเวลาและควรมีการบูรณาการ การปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียง และการจัดสรรหาตำแหน่งบุคลากรให้มีความ เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่

2. งบประมาณ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีระบบงบประมาณที่จัดสรรอย่างมี ประสิทธิภาพ การใช้จ่ายเน้นความคุ้มค่า โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่ประชาชนพึงได้รับจากภารกิจนั้นเป็นสำคัญ มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และมีการเปิดเผยให้ประชาชนทราบอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับ งานวิจัยของ Sunthornwipat (2018) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเทศบาลของ ผู้บริหารเทศบาลในภาคตะวันออก บนพื้นฐานของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ผลการศึกษาพบว่า ด้าน หลักความโปร่งใส มี 3 องค์ประกอบ คือ เปิดเผยข้อมูลครบถ้วน ฟังความคิดเห็น จากทุกด้าน และตรวจสอบ ได้

3. การวางแผน พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการวางแผนแบบมีส่วนร่วม โดยองค์กรเปิด โอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กลุ่มต่าง ๆ และประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การวางแผนพัฒนา หรือแก้ปัญหาของท้องถิ่น ซึ่งองค์กรจะจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนการตัดสินใจเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bilkhader, and Chanchai (2019) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยความสำเร็จการเป็นต้น แบบการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี กรณีศึกษา : เทศบาล ตำบลปริก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการ พัฒนาชุมชน โดยใช้หลักการ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ นอกจากนี้ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนหรือ บุคคลภายนอกที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นด้วย

4. การจัดองค์การ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการแบ่งงานหน้าที่ของสมาชิกในองค์การ สายการบังคับบัญชาชัดเจน มีระบบการสื่อสารภายในองค์กรที่เหมาะสม การประสานงานและการควบคุม ภายในองค์กรเป็นระบบ ระเบียบ จึงทำให้การดำเนินงานขององค์กรเป็นไปอย่างราบรื่น สอดคล้องกับงานวิจัย ของ Leklersindhu (2019) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดภาคกลาง ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลในจังหวัด ภาคกลางด้วยเทคนิค 7S โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทำให้ทราบว่าบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลในจังหวัดภาคกลางด้วยเทคนิค 7S ตัวแปรทั้ง 7 ตัวของ McKinsey มีความเชื่อมโยงกันทั้งหมด ดังนั้นความเป็นเลิศขององค์กรจะเกิดขึ้นจากความเกี่ยวพันระหว่างกันของตัวแปร ทั้งหมด โดยที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญกับตัวแปรทั้งหมด (ด้านกลยุทธ์, ด้านโครงสร้าง, ด้านบุคลากร, ด้านรูปแบบการบริหารจัดการ, ด้านระบบการปฏิบัติงาน, ด้านค่านิยมร่วม, ด้านทักษะ)

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

5. การสั่งการหรืออำนวยการ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารขององค์กรใช้ศิลปะและความสามารถของตนเองในการชักจูงใจให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร การออกคำสั่งจะมีความชัดเจน เป็นไปตามอำนาจที่กฎหมายกำหนด นอกจากนี้ผู้บริหารจะเปิดโอกาสบุคลากรในการตัดสินใจและแสดงความคิดเห็นที่สร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sunthornwipat (2018) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเทศบาลของผู้บริหารเทศบาลในภาคตะวันออก บนพื้นฐานของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ผลการศึกษาพบว่า ด้านหลักการมีส่วนร่วม มี 2 องค์ประกอบ คือ รับฟังความคิดเห็นของประชาชน และเปิดโอกาสให้บุคลากร หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมทางการบริหารจัดการ

6. เทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้ในการปฏิบัติงานขององค์กร มีการบูรณาการข้อมูลสารสนเทศขององค์กรเพื่อให้บริการประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ โครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กรได้รับการพัฒนาให้สามารถรองรับระบบงานอย่างมั่นคงและปลอดภัย บุคลากรในองค์กรทุกระดับได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rawanavik, and Yavaprapas (2022) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย ผลจากการศึกษาพบว่า มีแนวทางการทำงานที่ชัดเจนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกันโดยการยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ มีนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด และบูรณาการการทำงานเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนกับภาครัฐ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการบริหารจัดการที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ การจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรมีหลักฐานชัดเจน และเปิดเผยข้อมูลต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด การใช้จ่ายเงินงบประมาณมีประสิทธิภาพและใช้จ่ายอย่างคุ้มค่าเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของงานตามแผนการปฏิบัติงาน มีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงานต่าง ๆ ปรับปรุงประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนด้วยการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการปฏิบัติงาน และพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chinasan (2021) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศด้านความโปร่งใส และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะการบริหารงานพบว่า มีลักษณะการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมเหมือนกันทุกแห่ง ซึ่งทุกปัจจัยส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานที่เป็นเลิศ โดยให้ความสำคัญกับทุกฝ่ายในการทำงานร่วมกัน และสร้างการมีส่วนร่วมกับภาคประชาชนอย่างแท้จริง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ต้นแบบการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 1) การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์อย่างเหมาะสม 2) การคำนึงถึงประโยชน์ที่

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ประชาชนพึงได้รับจากปฏิบัติการกิจ 3) การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น 4) การมีระบบการดำเนินงานที่ดีภายในองค์กร 5) การกระจายอำนาจการตัดสินใจและให้อิสระในการแสดงความคิดเห็นที่สร้างสรรค์ 6) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับการบริหารจัดการภายในองค์กร 7) มุ่งเน้นการปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเปิดเผย ทั้ง 7 ข้อนี้ เป็นการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ สามารถที่จะนำไปใช้เพื่อปรับปรุงการบริหารขององค์กรตนเองให้ดียิ่งขึ้น จนสามารถได้รับคัดเลือกหรือได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีในปีต่อ ๆ ไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chinasan (2021) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศด้านความโปร่งใส และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า แนวทางสำคัญที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ได้แก่ 1) กำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์องค์กรที่ชัดเจน 2) สร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) สร้างระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างมีผลสัมฤทธิ์เชิงประจักษ์ 4) นำระบบเครือข่ายทางสังคมมาใช้ในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 5) ปฏิรูปองค์กรแบบส่วนร่วมที่เหมาะสมกับการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับ

สรุป

จากการวิจัยเรื่อง การบริหารต้นแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี: กรณีศึกษา จังหวัดนนทบุรี ลพบุรี และราชบุรี พอสรุปได้ดังนี้

1. การบริหารต้นแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี: กรณีศึกษา จังหวัดนนทบุรี ลพบุรี และราชบุรี พบว่า มีการวางแผนเพื่อการเตรียมพร้อมอัตรากำลัง พัฒนาบุคลากร สร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน การใช้จ่ายงบประมาณจะคำนึงถึงประโยชน์ที่ประชาชนพึงได้รับ การวางแผนจะเป็นแบบมีส่วนร่วม มีการแบ่งงาน การประสานงานและการควบคุมภายในองค์กรเป็นระบบ เปิดโอกาสบุคลากรในการตัดสินใจและแสดงความคิดเห็น และนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้

2. ข้อเสนอแนะต่อการบริหารต้นแบบ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี : กรณีศึกษา จังหวัดนนทบุรี ลพบุรี และราชบุรี พบว่า การจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ใช้จ่ายเงินงบประมาณอย่างคุ้มค่า มีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมปรับปรุงประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนด้วยเทคโนโลยี และพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถทันยุคสมัย

3. แนวทางการสร้างต้นแบบการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย (1) การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์อย่างเหมาะสม (2) การคำนึงถึงประโยชน์ที่ประชาชนพึงได้รับจากปฏิบัติการกิจ (3) การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น (4) การมีระบบการดำเนินงานที่ดีภายในองค์กร (5) การกระจายอำนาจการตัดสินใจ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

และให้อิสระในการแสดงความคิดเห็นที่สร้างสรรค์ (6) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับการบริหารจัดการภายในองค์กร (7) มุ่งเน้นการปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเปิดเผย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า มีการวางแผนเพื่อการเตรียมพร้อมอัตรากำลัง พัฒนาบุคลากร สร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน การใช้ย้งงบประมาณจะคำนึงถึงประโยชน์ที่ประชาชนพึงได้รับ การวางแผนจะเป็นแบบมีส่วนร่วม มีการแบ่งงาน การประสานงานและการควบคุมภายในองค์กรเป็นระบบ เปิดโอกาสบุคลากรในการตัดสินใจและแสดงความคิดเห็น และนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้ 1. ควรมีการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ภายในองค์กรอย่างเป็นระบบ และมีความเหมาะสมให้สอดคล้องกับภารกิจงาน และ 2. ควรคำนึงถึงประโยชน์ที่ประชาชนพึงได้รับจากการปฏิบัติงานของบุคลากร

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ใช้จ่ายเงินงบประมาณอย่างคุ้มค่า มีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ปรับปรุงประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนด้วยเทคโนโลยี และพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถทันยุคสมัย ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้ 1. ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการบริหารงาน และการพัฒนาท้องถิ่น 2. ควรสร้างระบบการดำเนินงานที่ดีภายในองค์กร เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น และ 3. ควรกระจายอำนาจการตัดสินใจและส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า มีการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์อย่างเหมาะสม, การคำนึงถึงประโยชน์ที่ประชาชนพึงได้รับจากปฏิบัติการกิจ, การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น, การมีระบบการดำเนินงานที่ดีภายในองค์กร, การกระจายอำนาจการตัดสินใจและให้อิสระในการแสดงความคิดเห็นที่สร้างสรรค์, การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับการบริหารจัดการภายในองค์กร และมุ่งเน้นการปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเปิดเผย ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้ 1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการภายในองค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และ 2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสร้างแนวปฏิบัติงานแบบโปร่งใส ตรวจสอบได้ ให้เป็นวิถีปฏิบัติของบุคลากรในองค์กร

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 ควรศึกษาการบริหารต้นแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี โดยวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน

2.2 ควรศึกษาพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี

2.3 ควรศึกษาการบริหารต้นแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี ของจังหวัดอื่นๆ

References

- Bilkhader, P. & Chanchai, M. (2019). *Critical Success Factors of Being a Model of Local Government Organizations with a Reward of Excellent Administration: a Case Study of Prik Municipality Sadao District, Songkhla Province* (Research Report). Songkhla: Songkhla Rajabhat University.
- Chinasan, A. (2021). The Administration Of Local Administrative Organizations Excellent In Accountability And Encouragement On Citizens Participation: A Case Study Of Local Administration In Nakhornratchasima. *Research Community and Social Development Journal*, 15(1), 83-93.
- Department of Local Administration Promotion. (2013). *Manual for preparing local development plans. strategic plan Develop a three-year development plan action plan and monitoring and evaluation*. Bangkok: Department of Local Government Promotion.
- Kitikun, P. (2020). *Decentralization to local areas: Organization of public services. Local government*. Retrieved February 17, 2020, from https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dllink.php?nid=71420&filename=house2558_2
- Leklersindhu, S. (2019). Management of Local Administrative Organizations In Central Province. *Journal of Humanities and Social Sciences Thonburi University*, 13(3), 41-51.
- Nong Tin Nok Subdistrict Administrative Organization. (2023). *Project to reduce steps. and time period for permission to be granted Construction of buildings to meet the needs of the people Fiscal year 2023*. Chachoengsao: Nong Tin Nok Subdistrict Administrative Organization.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

- Phosri, T. (2020). *Applying the principles of good governance in the management of administrators of educational institutions under supervision Secondary Educational Service Area Office, Area 29. Bua Bundit Educational Administration Journal*, 20(4), 67-77.
- Phuangngam, K. (2016). *Local government in Thailand: principles and new dimensions in the future*. (9th ed.). Bangkok: Foundation for the Promotion of Local Government. Local government.
- Phutthiphongchanchai, T., & Sanitwattanakul, J. (2017). *Good governance efficiency of local government organizations: a case study in Mueang Buriram District Buriram Province*. (Master's Thesis). Buriram Rajabhat University. Buriram.
- Rawanavik, K. & Yavaprapas, S. (2022). Good Management Of Local Administrative Organizationsin Thailand. *MCU Journal of Social Development*, 7(3), 123-136.
- Sunthornwipat, A. (2018). *Development of municipal management models for municipal administrators in the eastern region On the basis of good governance*. (Doctoral Dissertation). Burapha University. Chonburi.

การนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติ

BMA NET ZERO POLICY IMPLEMENTATION

¹เจนนิเฟอร์ ศิริพงษ์, ²กมลพร กัลยาณมิตร,³สถิตย์ นิยมญาติ และ ⁴ทศนีย์ ลักขณาภิชนชัช¹Jennifer Siripong, ²Kamolporn Kalyanamitra,³Satit Niyomyaht and ⁴Tassanee Lakkhanapichonchat¹คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร¹Faculty of Political Science, Bangkokthonburi University, Thailand¹Corresponding Author's Email: Drjennifer2532@gmail.com

Received: 2024-02-25

Revised: 2024-10-18

Accepted: 2024-11-07

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติ (2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติ และ (3) ศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติ

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติ จำนวน 25 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การสรุปความแบบพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

(1) การนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติประกอบด้วย นโยบายมีความชัดเจน มีการจัดหาอุปกรณ์เครื่องมือ และเทคโนโลยีต่าง ๆ รวมถึงสนับสนุนด้านบุคลากรและงบประมาณให้เพียงพอ การส่งเสริมให้ความรู้ การปลูกฝังจิตสำนึกของบุคลากรให้ปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ให้น้อยที่สุด แต่บุคลากรบางส่วนยังไม่เข้าใจและยังไม่ให้ความร่วมมือ การลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เป็นประเด็นที่สนใจทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

(2) ปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติ พบว่าบุคลากรยังขาดความเข้าใจและความตระหนัก การขาดความร่วมมือจากบุคลากรและประชาชน แนวทางการดำเนินงานตามนโยบายยังขาดความชัดเจน ต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก และขาดแคลนบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะด้านที่จำเป็นสำหรับงาน และ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

(3) ข้อเสนอแนะแนวทางการนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติ ได้แก่ ควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้บุคลากร มีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาดำเนินงานในเรื่องการประเมินการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร จัดทำโครงการหรือกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างต่อเนื่อง และสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: การนำไปปฏิบัติ; นโยบาย; ปลอดคาร์บอน; กรุงเทพมหานคร

Abstract

The objectives of this research were (1) to study the implementation of BMA Net Zero Policy Implementation, (2) to study the problems and obstacles of BMA Net Zero Policy Implementation, and (3) to study the recommendations of BMA Net Zero Policy Implementation.

The research was qualitative. Key informants in this study included the executives and personnel involved in the implementation of BMA Net Zero Policy Implementation, totaling 25 people by a purposive selection. The research tools were a semi-structured interviews. Data were analyzed using descriptive summary.

The results found that

(1) the implementation of BMA Net Zero Policy Implementation consisted of the policy was clear. Equipment and tools were provided and various technologies, including adequate personnel and budget support, promotion of knowledge, cultivating awareness among personnel to minimize carbon dioxide emissions. But some personnel still do not understand and did not cooperate. Reducing carbon dioxide emissions were an issue of interest in economics, society, and politics.

(2) the problems and obstacles of BMA Net Zero Policy Implementation was found that personnel still lack understanding and awareness, lacked of cooperation from personnel and the public guidelines for implementing the policy, lack clarity, required a large budget and there was a shortage of personnel with specialized skills required for the job.

(3) the recommendations of BMA Net Zero Policy Implementation including creating knowledge and understanding for personnel. There were specialized experts to work on evaluating greenhouse gas emissions from various activities of the organization and creating

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

projects or environmental activities in the community on an ongoing basis and create cooperation from all parties involved.

Keywords: Implementation; Policy; BMA Net Zero; Bangkok Metropolitan

บทนำ

ในปัจจุบันผลกระทบจากภาวะ “โลกรวน” มีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของก๊าซเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศอย่างเห็นชัด เช่น อากาศหนาวเมื่อช่วงต้นเดือนเมษายนที่ผ่านมา หรือผลกระทบต่อน้ำท่วมที่รุนแรงขึ้นและเกิดบ่อยขึ้น มีการประมาณการว่าในช่วงปี พ.ศ. 2573 มีโอกาสเกิดน้ำท่วมใหญ่ในรอบ 10 ปี ในพื้นที่กรุงเทพฯ กว่า 96% และอาจก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจกว่า 16.85 ล้านล้านบาท นอกจากนี้ ตามการคาดการณ์ระดับ น้ำทะเลจะหนุนสูงขึ้น ซึ่งส่งผลให้สัดส่วนของน้ำเค็มจากทะเลมีปริมาณสูงขึ้นในระบบน้ำประปา และส่งผลต่อคุณภาพน้ำสำหรับการอุปโภคบริโภคของประชาชน โดยกลุ่มคนที่จะได้รับผลกระทบมากที่สุดจากเหตุการณ์ “โลกรวน” คือ กลุ่มผู้มีรายได้ต่ำในกรุงเทพฯ จำนวนกว่า 2 ล้านคน ที่ขาดโครงสร้างพื้นฐานในการดูแลป้องกันตนเอง รวมถึงไม่มีต้นทุนมากพอในการฟื้นตัวจากผลกระทบนั้น นอกจากนี้ แหล่งที่มาของก๊าซเรือนกระจก ไม่ว่าจะมาจากการขนส่งหรือพลังงาน ก็มีส่วนสำคัญต่อการปล่อยฝุ่น PM2.5 โดยในปี พ.ศ. 2564 ประชาชนได้รับผลกระทบจาก PM2.5 ต่อสุขภาพเทียบเท่ากับการสูบบุหรี่มากถึง 1,261 มวนต่อคนต่อปี (Vikitseth, 2022) การวิจัยของคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (IPCC) ได้ทำการศึกษาและพบว่า “ความแตกต่างของอุณหภูมิเพียง 0.5 องศาเซลเซียสจะช่วยยับยั้งผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้รวมถึงปกป้องความหลากหลายทางชีวภาพด้วย” ดังนั้น การป้องกันไม่ให้อุณหภูมิเพิ่มขึ้นแม้เสี้ยวองศาหนึ่งมีค่าสำหรับทุกชีวิตบนโลกใบนี้

กรุงเทพฯ เป็นเมืองขนาดใหญ่ที่มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกออกสู่ชั้นบรรยากาศ เมื่อย้อนดูแผนแม่บทว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ.2556-2566 พบสถิติการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์สู่ชั้นบรรยากาศของคนกรุงเทพฯ รวมกันกว่า 43.87 ล้านตันในปี 2556 กักเก็บก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เพียง 45,000 ตันต่อปี (ฐานเศรษฐกิจ, 2566) โดยในปี พ.ศ. 2561 กรุงเทพฯ มีสถิติการปล่อยก๊าซเรือนกระจกกว่า 43.71 ล้านตัน ซึ่งเป็นจำนวนเทียบเท่ากับ “ไฟลต์บินไป-กลับ กรุงเทพฯ-โตเกียว เกือบ 20,000 เที่ยวบิน” หรือ “การใช้รถยนต์ 59 ล้านคันต่อปี” หรือ “การเผาป่ากว่า 2,580,000 ไร่” ซึ่ง 43.71 ล้านตัน คือปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่กรุงเทพฯ ปล่อยออกมาในปี 2561 เพียงปีเดียว หากขาดมาตรการจัดการ คาดว่าภายในปี 2573 กรุงเทพฯ จะปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพิ่มขึ้นอีกกว่า 10 ล้านตันต่อปี เท่ากับว่าความเสี่ยงด้านภัยพิบัติธรรมชาติจะตามมาด้วย เช่น มีการคาดการณ์ว่ากรุงเทพฯ จะได้รับความเสียหายกว่า 16.85 ล้านล้านบาทจากภัยพิบัติน้ำท่วมระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้นจะทำให้คุณภาพน้ำประปาลดลง และคลื่นความร้อนจะทำให้

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

อุณหภูมิเฉลี่ยสูงถึง 36°C ต้นตอของก๊าซเหล่านี้มาจากกิจกรรมหลากหลายภาคส่วน ทั้งภาคอาคาร ภาคขนส่ง ภาคอุตสาหกรรม ไปจนถึงการจัดการขยะอย่างไม่ถูกหลักสุขาภิบาล สอดคล้องกับการสำรวจ พบว่า กิจกรรมที่มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสูงสุด 5 อันดับแรกในกรุงเทพฯ ได้แก่ (1) การขนส่งทางถนน จำนวน 26.71% (2) การใช้พลังงานในธุรกิจการค้าและหน่วยงานรัฐ จำนวน 23.42% (3) การใช้พลังงานในอุตสาหกรรมการผลิตและการก่อสร้าง จำนวน 21.73% (4) การใช้พลังงานในที่พักอาศัย 13.99% และ (5) การจัดการของเสีย ด้วยวิธีฝังกลบ 10.95%

เพื่อการรับมือประเด็นข้างต้น โดยเฉพาะการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก จึงถือเป็นโอกาสสำคัญที่ กทม. (กทม. ในกรณีนี้หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพฯ) จะเข้ามาเป็นหนึ่งในผู้เล่นหลักที่จะเข้ามาสร้างความเปลี่ยนแปลง หรือ “game changer” ในพื้นที่เมืองหลวงของประเทศ เพื่อเป็นพื้นที่นำร่อง ในการสร้างความเปลี่ยนแปลง และสร้างแรงกระเพื่อมในการแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มจากพื้นที่ กรุงเทพฯ และขยายไปสู่พื้นที่อื่นๆ ในประเทศไทย

นโยบาย “BMA Net Zero” หรือ “คาร์บอนคัมได้ กทม. ปลอดคาร์บอน” เริ่มต้นจากแนวคิดที่ว่า กทม. ในฐานะองค์กร มีทรัพยากรมากมาย ทั้งอาคาร หรือยานพาหนะต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้สังกัดและความรับผิดชอบ ซึ่งเท่ากับว่ามีการปล่อยก๊าซเรือนกระจก หรือ “carbon footprint” ที่สูง โดยถ้าหาก กทม. ต้องการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกอย่างเป็นรูปธรรม ตั้งเป้าให้การปล่อยสุทธิเป็นศูนย์ (net zero) ภายใน ปี พ.ศ. 2573 ก็สามารถเริ่มมาตรการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากทรัพยากรต่าง ๆ ของตัวเองได้ ซึ่งจะ ทำให้ กทม. กลายเป็นพื้นที่ต้นแบบที่สามารถสร้างแรงจูงใจให้กับหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติ
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติ
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการศึกษากรณีศึกษา (Case Studies) เพื่อให้ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมีความครบถ้วนในประเด็นที่ทำการศึกษา โดยดำเนินการ ตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อหาเอกสารแนวคิดทฤษฎี (Documentary Study)

ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เป็นวิธีการศึกษาค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปโดยการรวบรวมเอกสารซึ่งเป็นข้อมูลที่มีการบันทึกไว้แล้วโดยผู้อื่น ได้แก่

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

หนังสือ ตำรา เอกสารทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย รวมถึงเอกสารที่ส่วนราชการจัดขึ้น เช่น นโยบาย กฎระเบียบ พระราชบัญญัติ คู่มือปฏิบัติงาน ประกาศ คำสั่ง เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ประกอบด้วย ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติ จำนวน 10 คน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติ จำนวน 15 คน รวมจำนวน 25 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ดังตารางที่ 1

ลำดับที่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	จำนวน (คน)
1	ผู้บริหารสำนักงานเขตดินแดง	4
2	ผู้บริหารสำนักงานเขตบางขุนเทียน	3
3	ผู้บริหารสำนักงานเขตประเวศ	3
4	บุคลากรสำนักงานเขตดินแดง	5
5	บุคลากรสำนักงานเขตบางขุนเทียน	5
6	บุคลากรสำนักงานเขตประเวศ	5
รวม		25

ตารางที่ 1 รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ขั้นตอนที่ 3 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interviews) ลักษณะของคำถามจะกำหนดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบบสัมภาษณ์นี้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลการนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติ

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติ

ส่วนที่ 3 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลข้อเสนอแนะแนวทางการนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 4 การรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลโดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เป็นวิธีการศึกษาค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปโดยการรวบรวมเอกสารซึ่งเป็นข้อมูลที่มีการบันทึกไว้แล้วโดยผู้อื่น ได้แก่ หนังสือ ตำรา เอกสารทางวิชาการ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

วิทยานิพนธ์ งานวิจัย รวมถึงเอกสารที่ส่วนราชการจัดขึ้น เช่น นโยบาย กฎระเบียบ พระราชบัญญัติ คู่มือปฏิบัติงาน ประกาศ คำสั่ง เป็นต้น

2) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์โดยใช้แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interviews) ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยการสัมภาษณ์จะทำการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ในการสัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์จะใช้การจดบันทึก และการบันทึกเสียงโดยก่อนสัมภาษณ์จะขออนุญาตก่อนทุกครั้ง

ขั้นตอนในการสัมภาษณ์ มีดังนี้

(1) ทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย

(2) ทำการนัดหมายกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย นัดเวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์

(3) เมื่อนัดหมายเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยทำการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เลือกศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ แนวคิดเกี่ยวกับเมืองคาร์บอนต่ำ แนวคิดเกี่ยวกับนโยบาย BMA Net Zero แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกรุงเทพมหานคร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อให้ทราบข้อมูลเบื้องต้นก่อนที่จะทำการสัมภาษณ์

(4) การดำเนินการเก็บข้อมูล จากผู้บริหาร และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติ จำนวน 25 คน โดยการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interviews) เริ่มแรกเริ่มจากการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำการวิจัยให้ทราบ และทำความเข้าใจกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญก่อนทำการสัมภาษณ์การนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติ ปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติ และข้อเสนอแนะแนวทางการนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติ โดยทำการสัมภาษณ์ใช้เวลาประมาณ 30-60 นาทีต่อคน

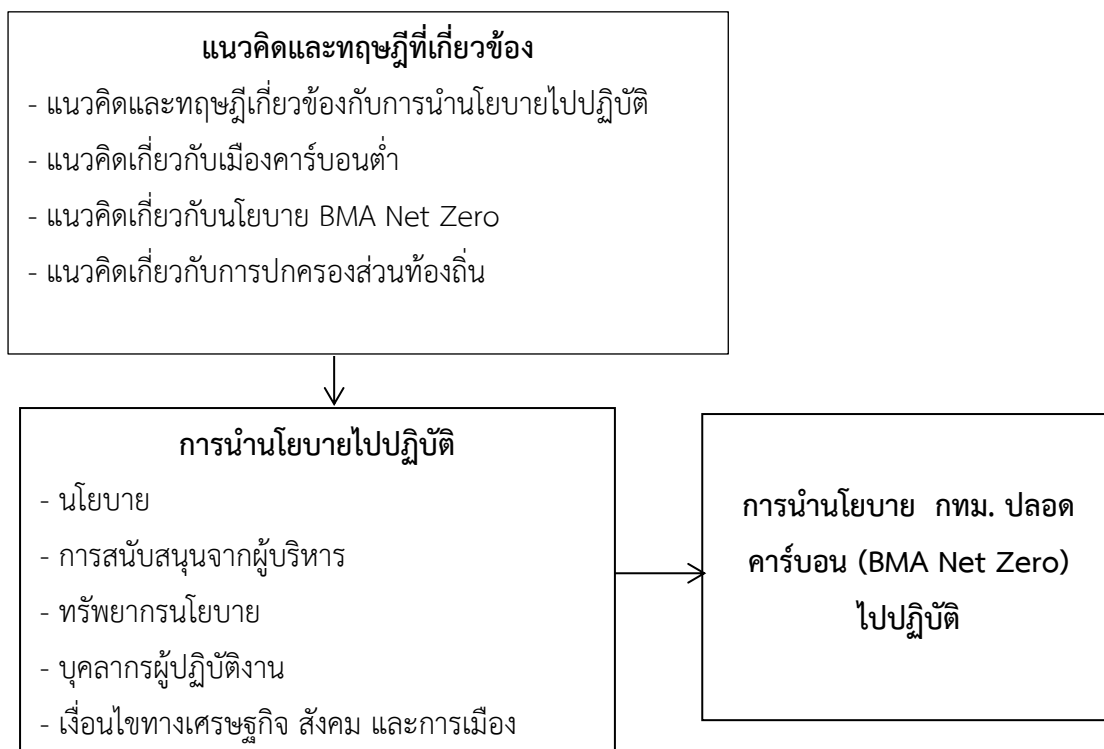
(5) หลังจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยถอดเทป และเขียนบันทึกถ้อยคำพูดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ทำได้ง่ายและรวดเร็ว โดยการสังเกตการณ์เองโดยตรง และได้ดำเนินการตามกรอบแนวคิด ดังรูปภาพที่ 1

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาโดยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นตามแต่ละประเด็น ก่อนจะนำข้อมูลนั้นไปวิเคราะห์เพื่อสรุปผลการวิจัยการนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติโดยใช้การนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาการนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่า

การนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติ ได้แก่

1. **นโยบาย** พบว่า วัตถุประสงค์ของนโยบายมีความชัดเจน มีการตั้งเป้าหมายนโยบายกำหนดหน่วยงานที่จะดำเนินการ นโยบายมีความสอดคล้องกับนโยบายระดับชาติ สามารถนำไปปฏิบัติและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้จริง

2. **การสนับสนุนจากผู้บริหาร** พบว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญ และสนับสนุนผลักดันการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างมาก มีการเน้นย้ำให้บุคลากรทุกคนภายในองค์กรต้องนำไปปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

3. ทรัพยากรนโยบาย พบว่า มีการจัดหาอุปกรณ์เครื่องมือ และเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ในการดำเนินโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ตามนโยบาย รวมถึงสนับสนุนด้านบุคลากรและงบประมาณให้มีเพียงพอต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ

4. บุคลากรผู้ปฏิบัติงาน พบว่า มีการส่งเสริมให้ความรู้ การปลูกฝังจิตสำนึกของบุคลากรให้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ให้น้อยที่สุด รวมทั้งส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เพื่อให้ได้แนวทางการปฏิบัติที่ทุกคนพึงพอใจ แต่บุคลากรบางส่วนยังไม่เข้าใจและยังไม่ให้ความร่วมมือ

5. เจือ้นไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง พบว่า การลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์กำลังเป็นที่สนใจอย่างมากทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งทำให้ส่งผลดีต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ นโยบายได้รับการรับรู้ ยอมรับ และการสนับสนุน จนทำให้นโยบายบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรยังขาดความเข้าใจและความตระหนักในเรื่องการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์สู่ชั้นบรรยากาศ การขาดความร่วมมือจากบุคลากรและประชาชน แนวทางการดำเนินงานตามนโยบายยังขาดความชัดเจน ต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก และขาดแคลนบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะด้านที่จำเป็นสำหรับงาน

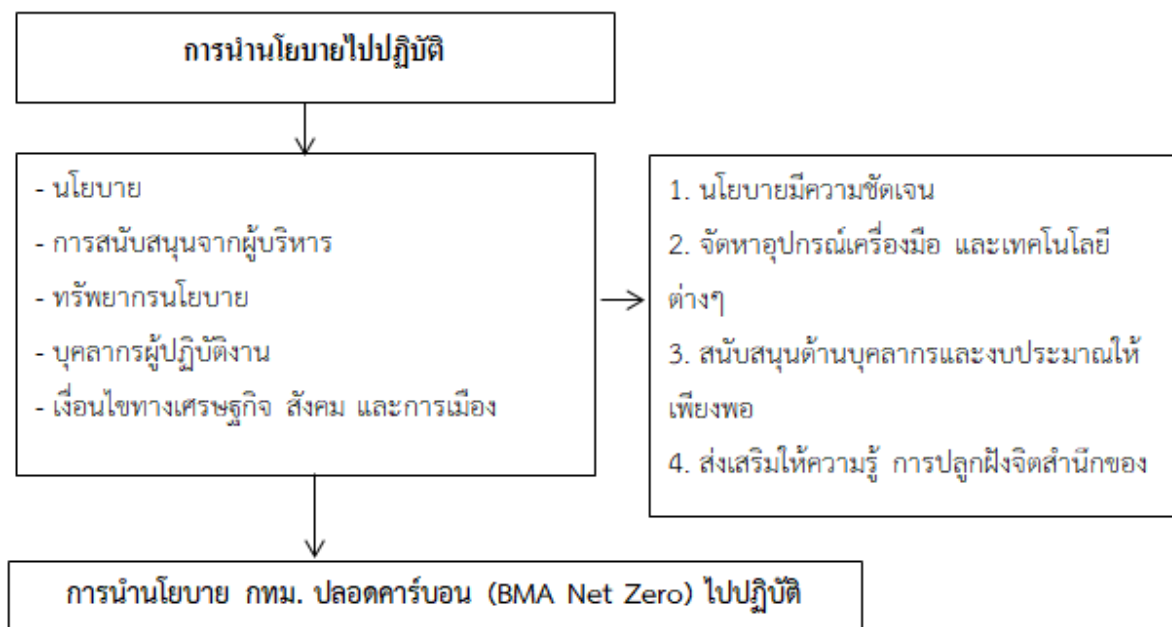
วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA NetZero) ไปปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่า ควรสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ให้บุคลากร เพื่อให้บุคลากรเกิดความตระหนักและเห็นพ้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ควรมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาดำเนินงานในเรื่องการคำนวณปริมาณหรือประเมินการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร จัดทำโครงการหรือกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างต่อเนื่อง และสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

องค์ความรู้ใหม่

การนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติ ได้ให้ความสำคัญกับ การนำนโยบายไปปฏิบัติประกอบด้วย นโยบายมีความชัดเจน มีการจัดหาอุปกรณ์เครื่องมือ และเทคโนโลยีต่าง ๆ รวมถึงสนับสนุนด้านบุคลากรและงบประมาณให้มีเพียงพอ การส่งเสริมให้ความรู้ การปลูกฝังจิตสำนึกของบุคลากรให้ปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ให้น้อยที่สุด แต่บุคลากรบางส่วนยังไม่เข้าใจและยังไม่ให้ความร่วมมือ การลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เป็นประเด็นที่สนใจทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง อีกทั้งยังพบว่า บุคลากรยังขาดความเข้าใจและความตระหนัก การขาดความร่วมมือจากบุคลากรและประชาชน แนวทางการดำเนินงานตามนโยบายยังขาดความชัดเจน ต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก และขาดแคลนบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะด้านที่จำเป็นสำหรับงาน ควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้บุคลากร มี

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาดำเนินงานในเรื่องการประเมินการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร จัดทำโครงการหรือกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างต่อเนื่อง และสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จนเกิดเป็นการนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติ ตามรูปภาพที่ 2

รูปภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า

1. การนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติ ประกอบด้วย

1.1 นโยบาย พบว่า วัตถุประสงค์ของนโยบายมีความชัดเจนมีการตั้งเป้าหมายนโยบายกำหนดหน่วยงานที่จะดำเนินการ นโยบายมีความสอดคล้องกับนโยบายระดับชาติ สามารถนำไปปฏิบัติและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Leknoi (2017) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการขับเคลื่อนชุมชนกึ่งเมืองสู่การเป็นชุมชนรักษัโลก: ชุมชนวิถีคาร์บอนต่ำ ผลการวิจัยพบว่า ประกาศใช้แนวคิดชุมชนคาร์บอนต่ำและการทำเกษตรคาร์บอนต่ำ เป็นยุทธศาสตร์ของประเทศในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลไกการดำเนินงานในระดับพื้นที่

1.2 การสนับสนุนจากผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญ และสนับสนุนผลักดันการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างมาก มีการเน้นย้ำให้บุคลากรทุกคนภายในองค์กรต้องนำไปปฏิบัติอย่างเคร่งครัด สอดคล้องกับแนวคิดของ Thamrongthanyawong (2012) กล่าวว่า การสนับสนุนนโยบาย (Support for Policy) ทั้งนี้ การสนับสนุนทางการเมืองที่มากพอเป็นสิ่งจำเป็น แต่มีใช้เงื่อนไขที่เพียงพอสำหรับการที่จะนำนโยบายไป

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nipitwittaya (2020) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง เทศบาลคาร์บอนต่ำสู่เมืองแกล้งโมเดล ผลการศึกษาพบว่า มีการบริหารจัดการและมีระบบรองรับที่ดี

1.3 ทรัพยากรนโยบาย พบว่า มีการจัดหาอุปกรณ์เครื่องมือ และเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ในการดำเนินโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ตามนโยบาย รวมถึงสนับสนุนด้านบุคลากรและงบประมาณให้มีเพียงพอต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ สอดคล้องกับแนวคิดของ Chantarasorn (2011) กล่าวว่า ปัจจัยด้านทรัพยากรประกอบด้วย (1) ความพอเพียงของทรัพยากรทางการเงิน (2) ความพร้อมทางด้านวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้และสถานที่ (3) ความเหมาะสมของการจัดสรรทรัพยากรทางการเงิน (4) การกระจายทรัพยากรไปยังหน่วยงานต่างๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nipitwittaya (2020) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องเทศบาลคาร์บอนต่ำสู่เมืองแกล้งโมเดล ผลการศึกษาพบว่า มีการบริหารจัดการและมีระบบรองรับที่ดี

1.4 บุคลากรผู้ปฏิบัติงาน พบว่า มีการส่งเสริมให้ความรู้ การปลูกฝังจิตสำนึกของบุคลากรให้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ให้น้อยที่สุด รวมทั้งส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรมีส่วนร่วมในการเสนอแนะทางการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เพื่อให้ได้แนวทางการปฏิบัติที่ทุกคนพึงพอใจ แต่บุคลากรบางส่วนยังไม่เข้าใจและยังไม่ให้ความร่วมมือ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Leknoi (2017) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการขับเคลื่อนชุมชนกึ่งเมืองสู่การเป็นชุมชนรักษาสีโลก:ชุมชนวิถีคาร์บอนต่ำ ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการขับเคลื่อนชุมชนกึ่งเมืองสู่การเป็นชุมชนสังคมคาร์บอนต่ำ ได้แก่ สร้างความรู้ ความตระหนักให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.5 เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง พบว่า การลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์กำลังเป็นที่สนใจอย่างมากทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งทำให้ส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ นโยบายได้รับการรับรู้ ยอมรับ และการสนับสนุน จนทำให้นโยบายบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Van, Donald, Van, and Carl, (1975) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติที่กล่าวถึงในตัวแบบกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติว่า ประกอบด้วย 6 ตัวแปร ซึ่งมาจากตัวแบบที่เขาได้ทำการศึกษาในการนำไปปฏิบัติตามแนวทาง Top-Down Approach คือ 1) วัตถุประสงค์และมาตรฐานนโยบาย 2) ทรัพยากรนโยบาย 3) การสื่อสารระหว่างองค์กร และกิจกรรมการเสริมแรง 4) ลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ 5) เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง และ 6) ทักษะของผู้นำนโยบาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ O-krathoag and Wongthanavas (2022) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาเมืองคาร์บอนต่ำผ่านระบบการจัดการเมืองอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา การบริหารจัดการขยะเทศบาลนครขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า เงื่อนไขสำคัญที่ทำให้การพัฒนาเมืองคาร์บอนต่ำเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม คือ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ภาคประชาสังคม สถาบันการศึกษา และภาคส่วนอื่น ๆ ในพื้นที่บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการมีแผนงานขับเคลื่อนที่ชัดเจนมีความสำคัญอย่างมาก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า บุคลากรยังขาดความเข้าใจและความตระหนักในเรื่องการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์สู่ชั้นบรรยากาศ การขาดความร่วมมือจากบุคลากรและประชาชน แนวทางการดำเนินงานตามนโยบายยังขาดความชัดเจน ต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก และขาดแคลนบุคลากรที่มี

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ความสามารถเฉพาะด้านที่จำเป็นสำหรับงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ Edwards (1980) เชื่อว่าผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับ การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้กำหนดนโยบายกับฝ่ายต่างๆ ว่ามีความถูกต้องชัดเจน และตรงกับความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Veerabenjaphon (2012) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การปรับตัวสู่สังคมคาร์บอนต่ำภาคการใช้พลังงานของประชาชนในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา กลุ่มตัวอย่างประชาชนในกรุงเทพมหานคร มีความรู้ ความตระหนักและจิตสำนึกเกี่ยวกับสังคมคาร์บอนต่ำ ภาคการใช้พลังงาน ในระดับปานกลาง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ควรสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ให้บุคลากร เพื่อให้บุคลากรเกิดความตระหนักและเห็นพ้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ควรมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาดำเนินงานในเรื่องการคำนวณปริมาณหรือประเมินการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร จัดทำโครงการหรือกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างต่อเนื่อง และสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับแนวคิด สอดคล้องกับงานวิจัยของ O-krathoag and Wongthanavas (2022) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาเมืองคาร์บอนต่ำผ่านระบบการจัดการเมืองอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษา การบริหารจัดการขยะเทศบาลนครขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า เงื่อนไขสำคัญที่ทำให้การพัฒนาเมืองคาร์บอนต่ำเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม คือ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ภาคประชาสังคม สถาบันการศึกษา และภาคส่วนอื่น ๆ ในพื้นที่ บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการมีแผนงานขับเคลื่อนที่ชัดเจนมีความสำคัญอย่างมาก

สรุป

จากการวิจัยเรื่อง การนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติ พอสรุปได้ดังนี้

1. การนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติควรประกอบด้วย นโยบายมีความชัดเจน, มีการจัดหาอุปกรณ์เครื่องมือ และเทคโนโลยีต่าง ๆ รวมถึงสนับสนุนด้านบุคลากรและงบประมาณให้เพียงพอ, การส่งเสริมให้ความรู้ การปลูกฝังจิตสำนึกของบุคลากรให้ปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ให้น้อยที่สุด แต่บุคลากรบางส่วนยังไม่เข้าใจและยังไม่ให้ความร่วมมือ การลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เป็นประเด็นที่สนใจทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง
2. ปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติ พบว่า บุคลากรยังขาดความเข้าใจและความตระหนัก การขาดความร่วมมือจากบุคลากรและประชาชน แนวทางการดำเนินงานตามนโยบายยังขาดความชัดเจน ต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก และขาดแคลนบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะด้านที่จำเป็นสำหรับงาน
3. ข้อเสนอแนะแนวทางการนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติ ได้แก่ ควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้บุคลากร, มีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาดำเนินงานในเรื่องการประเมินการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร, จัดทำโครงการหรือกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างต่อเนื่อง และสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า นโยบายมีความชัดเจน มีการจัดหาอุปกรณ์เครื่องมือ และเทคโนโลยีต่าง ๆ รวมถึงสนับสนุนด้านบุคลากรและงบประมาณให้เพียงพอ การส่งเสริมให้ความรู้ การปลูกฝังจิตสำนึกของบุคลากรให้ปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ให้น้อยที่สุด แต่บุคลากรบางส่วนยังไม่เข้าใจและไม่ให้ความร่วมมือ การลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เป็นประเด็นที่สนใจทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้ ควรมีการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ให้แก่บุคลากร พร้อมทั้งปลูกจิตสำนึก และสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรทุกคนร่วมกันลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์สู่ชั้นบรรยากาศ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า บุคลากรยังขาดความเข้าใจและความตระหนัก การขาดความร่วมมือจากบุคลากรและประชาชน แนวทางการดำเนินงานตามนโยบายยังขาดความชัดเจน ต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก และขาดแคลนบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะด้านที่จำเป็นสำหรับงาน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้ ควรมีการกำหนดแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายให้มีความชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่กำหนด และมีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้บุคลากร มีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาดำเนินงานในเรื่องการประเมินการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร จัดทำโครงการหรือกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างต่อเนื่อง และสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้ 1. ควรมีการจัดงบประมาณให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานตามนโยบาย เพราะงบประมาณกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนนโยบาย 2. สร้างความร่วมมือของทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมช่วยกันลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างกว้างขวางและจริงจัง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 ควรศึกษาการนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติ ในพื้นที่จังหวัดอื่น

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำนโยบาย กทม. ปลอดคาร์บอน (BMA Net Zero) ไปปฏิบัติ

2.3 ควรศึกษาพฤติกรรมการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ของบุคลากรในองค์การภาครัฐในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

References

- Chantarasorn, W. (2011). *Theory of Public Policy Implementation*. Bangkok: 5th printing.
- Edwards, G. C. (1980). *Implementing Public Policy*. Washington, D.C.: Congressional Quarterly Press.
- Leknoi, U. (2017). Suburban community to Green Community Driven Guideline: LowCarbonCommunity. *Journal of MCU Peace*, 5(2), 56-74.
- Nipitwittaya, S. (2020). *Application of THEOS Satellite Image Data in Studying Vegetation Characteristics in the mangrove forest in the Laem Phak Bia Environmental Research and Development Project area due to Royal Initiative, Laem Phak Bia Subdistrict Ban Laem District Phetchaburi Province*. Bangkok: Department of Geography Srinakharinwirot University.
- O-krathog, A., & Wongthanavas, S. (2022). Achieving Low Carbon Growth in Cities through Sustainable Urban System Management: Case Study of Waste Management Khon Kaen Municipality. *Journal of Modern Learning Development*, 7(5), 342-354.
- Thamrongthanyawong, S. (2012). *Public Policy: Concepts, Analysis and Process*. (25th ed.). Bangkok: Sematham Publishing House.
- Van M., Donald, S., Van, H., & Carl, E. (1975). The Policy Implementation Process: A Conceptual Framework. *Administration and Society*, 6(4), 445-488.
- Veerabenjaphon, L. (2012). *Adjusting to a low-carbon society in the energy sector of people in Bangkok*. (Master's Thesis). National Institute of Development Administration. Bangkok.
- Vikitseth, P. (2022). "BMA Net Zero": Bangkok solves the problem of global chaos by "starting with itself". Retrieved August 15, 2022, from https://thaipublica.org/2022/04/pornphrom-vikitsreth08_bma-net-zero/

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

การบริหารจัดการองค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัล MANAGEMENT OF PUBLIC ORGANIZATIONS IN THE DIGITAL AGE

¹ภัทรวดี ภูประเสริฐ, ²กมลพร กัลยาณมิตร,
³สถิตย์ นิยมญาติ, และ ⁴ทัศนีย์ ลักขณาภิชนชัช
¹Pattrawadee Puprasirt, ²Kamolporn Kalyanamitra,
³Satit Niyomyaht and ⁴Tassanee Lakkhanapichonchat
¹คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

¹Faculty of Political Science, Bangkokthonburi University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: iipattrawa@gmail.com

Received: 2024-02-26

Revised: 2024-10-11

Accepted: 2024-11-07

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัล (2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัล และ (3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัล

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากองค์กรภาครัฐ จำนวน 5 แห่ง ที่ได้รับรางวัลรัฐบาลดิจิทัลประจำปี 2564 ประกอบด้วย กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กรมสรรพสามิต กรมกิจการเด็กและเยาวชน กรมทางหลวงชนบท และกรมธุรกิจพลังงาน โดยคัดเลือกผู้บริหารภาครัฐ ข้าราชการประจำ พนักงานราชการ และนักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน จำนวน 20 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยสรุปผลแบบพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) การบริหารจัดการองค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย ผู้บริหารองค์กรภาครัฐต้องเป็นผู้ชี้นำทิศทาง สร้างภาพลักษณ์ขององค์กรที่มีความทันสมัย โครงสร้างองค์กรในยุคดิจิทัลต้องมีความยืดหยุ่น กระชับ เพื่อให้เกิดความคล่องตัว ปรับตัวได้เร็ว สร้างวัฒนธรรมที่ส่งเสริมให้คนในองค์กรสนุกกับการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ วางแผนอัตรากำลังคนให้สอดคล้องกับแนวโน้มการทำงาน พัฒนาสมรรถนะบุคลากรให้เพิ่มขึ้น จนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างคล่องแคล่ว พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและระบบเครือข่ายต่างให้มีขีดสมรรถนะสูง และจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ที่ทันสมัยและเอื้อต่อการปฏิบัติงาน และการสร้างองค์กรเรียนรู้ถ่ายทอดความรู้ให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงแหล่งองค์ความรู้ขององค์กรเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน หรือสร้างนวัตกรรมสิ่งใหม่ ๆ (2) ปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัล พบว่า บุคลากรภาครัฐส่วนใหญ่ยังขาดความสามารถ และความชำนาญด้านดิจิทัล และบางส่วนมี

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ทัศนคติที่ไม่ดีต่อเทคโนโลยีดิจิทัล วัฒนธรรมองค์กรที่ไม่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่ยุ่ยากซับซ้อน และงบประมาณขององค์กรมีจำกัดทำให้ส่งผลต่อการพัฒนาขององค์กรในมิติต่าง ๆ และ (3) แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัล พบว่า องค์กรภาครัฐควรกำหนดนโยบายขององค์กรเกี่ยวกับการปรับปรุงและนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในองค์กรให้ชัดเจน ส่งเสริมความรู้ และทักษะให้กับบุคลากร ปรับทัศนคติที่มีต่อเทคโนโลยีดิจิทัลให้เป็นไปในเชิงบวก การสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล ปรับปรุงกระบวนการทำงานภายในให้ลื่นไหลแบบไร้รอยต่อ มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ใช้ข้อมูลขับเคลื่อนองค์กร ผู้นำองค์กรต้องสามารถปรับตัวกับสถานการณ์ปัจจุบัน

คำสำคัญ: การบริหารการจัดการ; องค์กรภาครัฐ; ยุคดิจิทัล

Abstract

This research objectives were (1) to study the management of public organizations in the digital age, (2) to study the problems and obstacles of management of public organizations in the digital age, and (3) to study the guidelines for developing the management of public organizations in the digital age.

The research was qualitative. The key informants in this study were government administrators, permanent government official, government employees, and public administration academics, totaling of 20 people by a purposive selection. The tools used in the research included an interview form. Data were analyzed by the descriptive summary.

The results found that (1) the management of public organizations in the digital age consisted of Public organization executives who must lead the direction, created a modern corporate, imaged organizational structures in the digital age must be flexible and concise to create agility, adapted quickly, created a culture that encouraged people in the organization to enjoy learning new things, plan manpower to be in line with work trends, developed personnel competency to increase until being able to work fluently, developed information technology systems and various network systems to have high performance and provided materials, modern equipment that facilitates work and creating a learning organization, transfer knowledge to everyone in the organization so that they could access the organization's knowledge sources to apply in their work or creating new innovations, (2) the problems and obstacles in management public organizations in the digital age. It was found that most government personnel still lack the ability, and digital expertise, and some had a bad attitude towards digital technology. Organizational culture was not conducive to

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

change. Moreover, the laws, rules, and regulations were complicated. and the organization's budget was limited, affecting the development of the organization in various dimensions, and (3) the guidelines for the development of management of public organizations in the digital era, it was found that government organizations should set organizational policies regarding improvement and bring digital technology into use in the organization clearly, promoted knowledge and skills for personnel, adjusted your attitude towards digital technology to be positive, creating a digital organizational culture, improved internal work processes to flow seamlessly, be transparent, verifiable, used data to drive the organization. Organizational leaders must be able to adapt to the current situation.

Keywords: Management; Public Organizations; Digital Age

บทนำ

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ COVID-19 สร้างผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย ทั้งภาคการผลิต ภาคการค้า ภาคบริการ ภาคเกษตร และภาคอุตสาหกรรม ที่ประสบปัญหาการขาดสภาพคล่อง ธุรกิจชะลอตัว ส่งผลให้ผู้ประกอบการ SMEs บางรายต้องหยุดกิจการ มีการเลิกจ้างแรงงานจำนวนมาก รวมทั้งธุรกิจขนาดเล็ก หาบเร่ แผงลอย ตลาดสด ที่ได้รับผลกระทบโดยทั่วกัน นอกจากนี้ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ COVID-19 ยังส่งผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ทันเหตุการณ์ ทำให้เกิดความไม่เข้าใจหรือถูกหลอกลวง สร้างความเสียหายซ้ำเติมให้สังคม อย่างไรก็ตาม ผลจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 ได้ก่อให้เกิดความปกติในรูปแบบใหม่ (New Normal) ขึ้นในสังคมไทย เช่น สังคมไร้เงินสด การทำงานทางไกล การเรียนการสอนออนไลน์ ซึ่งเป็นโอกาสในการปรับเปลี่ยนเศรษฐกิจและสังคมไทย โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในแง่มุมต่างๆ มากขึ้น เช่น การซื้อ-ขายสินค้าผ่านระบบออนไลน์ การทำธุรกรรมผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ การทำงานจากบ้าน (Work from Home) และการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ เป็นต้น (Panbunmee, 2020) การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ไม่ได้เป็นแค่เพียงตัวเร่งปฏิกิริยาต่อการเปลี่ยนแปลงหลายสิ่งหลายอย่างทั้งในด้านของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม หากแต่เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้ (Awatchanakarn, 2021) องค์กรยุคปัจจุบันกำลังพลิกโฉมหน้าปรับเปลี่ยนเข้าสู่ยุคแห่งเทคโนโลยี กลายเป็น Digital Organization อย่างเห็นเด่นชัดเป็นรูปธรรมมากขึ้น การเปลี่ยนผ่านขององค์กรจึงไม่อาจหมายความเพียงแค่การลงทุนซื้ออุปกรณ์ไอทีใหม่ ๆ หรือการลงทุนด้านโปรแกรมและซอฟต์แวร์อันทันสมัยเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ลงลึกไปจนถึงแก่นและหัวใจสำคัญของการดำเนินงาน นั่นก็คือวัฒนธรรมขององค์กรที่ต้องสอดคล้องกับการก้าวสู่การเป็น Digital Organization ให้ได้อย่างยั่งยืน (jobsDB, 2017)

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลกำลังนำสังคมโลกเข้าสู่การวิวัฒนาการอย่างรวดเร็วแบบก้าวกระโดด มีความซับซ้อน เชื่อมโยงได้หลายมิติ ไร้พรมแดนและคาดการณ์ได้ยาก โดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การโทรคมนาคม เครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมโยงไปทุกพื้นที่ สามารถส่งผ่านข้อมูลขนาดใหญ่ด้วยความเร็วสูงได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นการเปลี่ยนผ่านจาก ยุคแอนะล็อกเข้าสู่ยุคดิจิทัล ทำให้กิจการต่าง ๆ ทุกภาคส่วนถูกพัฒนาโดยเทคโนโลยีให้มีความทันสมัยในทุก ๆ ด้าน (Kanchanawasit, 2017) คุณลักษณะยุคดิจิทัลที่สำคัญมี 3 ประการคือ (1) ความรวดเร็วในการสื่อสารไม่ว่าจะเป็นการจัดเก็บหรือการเข้าถึงแหล่งข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ต่างๆ ของผู้ใช้ (2) การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่ไม่มีขอบเขตหรือข้อจำกัดในเรื่องเวลาหรือสถานที่ ทำให้สามารถเข้าถึง รับรู้ และเรียนรู้ได้ทุกที่ และทุกเวลา (3) การใช้เทคโนโลยีมาบูรณาการเชื่อมโยงเครือข่ายต่าง ๆ ให้ทุกคนสามารถจัดเก็บ เข้าถึง ใช้พัฒนาความรู้ เผยแพร่และแบ่งปันความรู้ได้อย่างทั่วถึง (Khamsum, et al. 2020) องค์กรดิจิทัล (Digital organization) หมายถึง องค์กรที่มีการพัฒนา กลยุทธ์และปรับเปลี่ยนรูปแบบ การดำเนินงานองค์กรได้อย่างรวดเร็ว ต่อเนื่อง ด้วยการนำเทคโนโลยีและอุปกรณ์ดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ ในทุกกระบวนการทั้งภายในและภายนอก มีการปรับโครงสร้างพื้นฐานองค์กร การปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงาน ปรับเปลี่ยนกระบวนการคิดของผู้ปฏิบัติงาน ปรับเปลี่ยนรูปแบบแข่งขัน การใช้ประโยชน์จากการวิเคราะห์ข้อมูลอันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพการทำงาน (Rouse, 2022) ดังนั้น องค์กรยุคใหม่จึงต้องปฏิรูปและปรับวิธีการบริหารจัดการองค์กรให้เข้ากับยุคสมัย เพื่อตอบโจทย์โลกการทำงานยุคใหม่ ซึ่งการที่จะเริ่มปฏิวัติวิธีการบริหารจัดการองค์กรแบบใหม่ได้นั้น จะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการ (The Path to Becoming an Online Millionaire, 2021) สำหรับองค์กรภาครัฐก็ไม่ต่างกัน ปัจจุบันภาครัฐได้มีการมุ่งเน้นรวมไปถึงรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการก้าวสู่โลกดิจิทัล อีกทั้ง รัฐบาลยังให้การสนับสนุนรวมไปถึงการผลักดันนโยบายเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ให้ดำเนินไปอย่างก้าวทันกับยุคสมัยในปัจจุบัน จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ขึ้น ทั้งนี้เพื่อยกระดับการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐให้อยู่ในระบบดิจิทัล การบริหารและการบริการในภาครัฐเริ่มเข้าสู่ยุคระบบเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล ที่เทคโนโลยีดิจิทัลจะไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือสนับสนุนการทำงานดังเช่นที่ผ่านมาอีกต่อไป หากแต่จะเข้ามามีบทบาทที่สำคัญเสมือนเป็นจุดเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกันและจะเปลี่ยนโครงสร้างรูปแบบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ กระบวนการผลิต การค้า การบริการ และกระบวนการทางสังคมอื่น ๆ รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ไปอย่างสิ้นเชิง การเชื่อมโยงบริการดิจิทัลของหน่วยงานรัฐ ทำให้เกิดบริการสาธารณะแบบเบ็ดเสร็จ เทคโนโลยีจะเข้ามามีบทบาทในการบริการจัดการของทางภาครัฐ เพื่อให้สามารถปรับตัวตามบริบทที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและการให้บริการที่มีประสิทธิภาพแก่ประชาชน รวมทั้งสามารถลดต้นทุนในการดำเนินงาน และเพิ่มความโปร่งใสมากขึ้น (Songittisuk, 2019)

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันในการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐที่ผ่านมายังมิได้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนได้อย่างเต็มที่ แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้มีการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน โดยให้มีการนำเทคโนโลยีที่

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินและการจัดทำบริการสาธารณะ และให้มีการบูรณาการฐานข้อมูลของหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานเข้าด้วยกันเพื่อให้เป็นระบบข้อมูล เพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดินและเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน (Office of the Council of State, 2019)

นอกจากนี้ แนวทางการดำเนินงานที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัล อีกหนึ่งสาเหตุสำคัญที่ทำให้การทำ Digital Transformation ของหน่วยงานภาครัฐหลายแห่งไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ คือ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของแผนยุทธศาสตร์องค์กรและแผนงานด้านดิจิทัลที่ถูกกำหนดขึ้นโดยฝ่ายไอที ส่งผลให้การยอมรับและนำเทคโนโลยีดิจิทัลไปปรับใช้ของแต่ละส่วนงานมีความแตกต่างกันกฎระเบียบและข้อบังคับต่างๆ ทำให้ภาครัฐไม่สามารถปรับเปลี่ยนแผนงานด้านดิจิทัลได้ทันต่อสถานการณ์ (Arayakarnkul, 2021) องค์กรภาครัฐของประเทศไทยในปัจจุบัน ยังคงยึดหลักการบริหารแบบ Bureaucracy หรือที่คุ้นหูกันในชื่อ “ระบบราชการ” ซึ่งปลูกฝังความเป็นลำดับขั้น มีกระบวนการที่ซับซ้อน มีขั้นตอนซ้ำซ้อนเกินความจำเป็น มีกฎหมาย ซึ่งอาจจะไม่เหมาะสมกับการบริหารจัดการองค์กรในยุคดิจิทัล ที่ต้องเน้นความยืดหยุ่นและความคล่องตัวในการปรับเปลี่ยน (The Path to Becoming an Online Millionaire, 2021)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัล
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัล
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัล

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่ศึกษา คือ องค์กรภาครัฐที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 แห่ง โดยพิจารณาเลือกองค์กรภาครัฐที่ได้รับรางวัลรัฐบาลดิจิทัลประจำปี 2564 ได้แก่ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กรมสรรพสามิต กรมกิจการเด็กและเยาวชน กรมทางหลวงชนบท และกรมธุรกิจพลังงาน

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อหาเอกสารแนวคิดทฤษฎี (Documentary Study)

การวิจัยนี้ ใช้การศึกษาด้านเนื้อหาเอกสารแนวคิดทฤษฎี โดยการทบทวนวรรณกรรม, แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับยุคดิจิทัล, แนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยี, แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ, แนวคิดคุณลักษณะขององค์กรดิจิทัล และใช้วิธีการศึกษาทบทวนวรรณกรรมจากหนังสือ ตำรา บทความ เอกสารทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสืบค้นข้อมูลบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ขั้นตอนที่ 2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารภาครัฐ จำนวน 5 คน ข้าราชการประจำ จำนวน 5 คน พนักงานราชการ จำนวน 5 คน และนักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 5 คน รวมจำนวน 20 คน ผู้วิจัยใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selected) โดยคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติ และคุณลักษณะที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ขั้นตอนที่ 3 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งเครื่องมือหลักที่ผู้วิจัยเลือกใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยประเด็นข้อคำถามที่ใช้จะยึดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Questionnaires) เพื่อให้ผู้ตอบสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ และสะท้อนความรู้สึกที่แท้จริง

โดยแบ่งประเด็นศึกษาออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เพื่อศึกษาการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัล โดยศึกษาในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย

- 1) ผู้นำ
- 2) โครงสร้างองค์กร
- 3) วัฒนธรรมองค์กร
- 4) บุคลากร
- 5) เทคโนโลยี
- 6) การจัดการความรู้

ส่วนที่ 2 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัล

ส่วนที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัล

ขั้นตอนที่ 4 การรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

4.1 การศึกษาข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) ใช้วิธีการศึกษาทบทวนวรรณกรรมจากหนังสือ ตำรา บทความ เอกสารทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสืบค้นข้อมูลบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

4.2 การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้บริหารภาครัฐ ข้าราชการประจำ พนักงานราชการ นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 20 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

- (1) ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการขออนุญาตสัมภาษณ์
- (2) จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังหน่วยงานของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อแจ้งความประสงค์ในการขอสัมภาษณ์ พร้อมกับส่งแบบสัมภาษณ์ให้กับแต่ละท่านล่วงหน้า

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

(3) ผู้วิจัยกำหนดนัดหมายวัน เวลา และสถานที่สำหรับการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น

(4) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามที่นัดหมาย

(5) ถอดเทปบันทึกคำสัมภาษณ์และทำการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อสรุปผลการวิจัย

4.3 การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยผู้วิจัยได้ปฏิบัติงานในตำแหน่งและหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรง ซึ่งในการสังเกตผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการ 3 ขั้นตอน คือ การสังเกต การซักถาม และการ จดบันทึก (Chanthadansuwan, 2007)

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปความแบบพรรณนา สรุปผลการศึกษาวิจัย และ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัยในขั้นตอนต่อไป

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการองค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย ผู้บริหารองค์กรภาครัฐต้องเป็นผู้ขึ้นนำทิศทาง สร้างภาพลักษณ์ขององค์กรที่มีความทันสมัย โครงสร้างองค์กรในยุคดิจิทัลต้องมีความยืดหยุ่น กระชับ เพื่อให้เกิดความคล่องตัว ปรับตัวได้เร็ว สร้างวัฒนธรรมที่ส่งเสริมให้คนในองค์กรสนุกกับการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ วางแผนอัตรากำลังคนให้สอดคล้องกับแนวโน้มการทำงาน พัฒนาสมรรถนะบุคลากรให้เพิ่มขึ้น จนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างคล่องแคล่ว พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและระบบเครือข่ายต่าง ๆ ให้มีขีดสมรรถนะสูง และจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ที่ทันสมัยและเอื้อต่อการปฏิบัติงาน และการสร้างองค์กรเรียนรู้ ถ่ายทอดความรู้ให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงแหล่งองค์ความรู้ขององค์กรเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน หรือสร้างนวัตกรรมสิ่งใหม่ ๆ

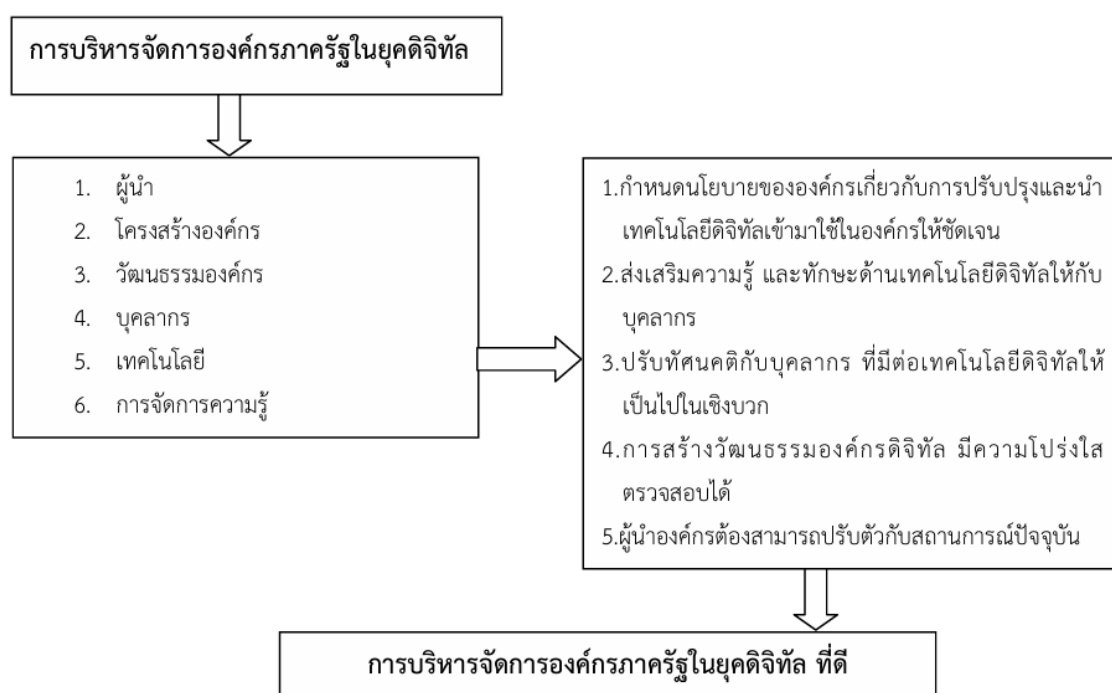
วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรภาครัฐส่วนใหญ่ยังขาดความสามารถ และความชำนาญด้านดิจิทัล และบางส่วนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อเทคโนโลยีดิจิทัล วัฒนธรรมองค์กรที่ไม่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่ยังยากซับซ้อน และงบประมาณขององค์กรมีจำกัดทำให้ส่งผลต่อการพัฒนาขององค์กรในมิติต่าง ๆ

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่า องค์กรภาครัฐควรกำหนดนโยบายขององค์กรเกี่ยวกับการปรับปรุงและนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในองค์กรให้ชัดเจน ส่งเสริมความรู้ และทักษะให้กับบุคลากร ปรับทัศนคติที่มีต่อเทคโนโลยีดิจิทัลให้เป็นไปในเชิงบวก การสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล ปรับปรุงกระบวนการทำงานภายในให้สื่อนไหลแบบไร้รอยต่อ มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ใช้ข้อมูลขับเคลื่อนองค์กร ผู้นำองค์กรต้องสามารถปรับตัวกับสถานการณ์ปัจจุบัน

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการองค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัล พอสรุปตามวัตถุประสงค์ และพบองค์ความรู้จากผู้วิจัย ดังนี้ การบริหารจัดการองค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย ผู้บริหารองค์กรภาครัฐต้องเป็นผู้นำทิศทาง สร้างภาพลักษณ์ขององค์กรที่มีความทันสมัย โครงสร้างองค์กรในยุคดิจิทัลต้องมีความยืดหยุ่น กระชับ เพื่อให้เกิดความคล่องตัว ปรับตัวได้เร็ว สร้างวัฒนธรรมที่ส่งเสริมให้คนในองค์กรสนุกกับการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ วางแผนอัตรากำลังคนให้สอดคล้องกับแนวโน้มการทำงาน พัฒนาสมรรถนะบุคลากรให้เพิ่มขึ้น จนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างคล่องแคล่ว พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและระบบเครือข่ายต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพสูง และจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ที่ทันสมัยและเอื้อต่อการปฏิบัติงาน และการสร้างองค์กรเรียนรู้ถ่ายทอดความรู้ให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงแหล่งองค์ความรู้ขององค์กรเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน หรือสร้างนวัตกรรมสิ่งใหม่ ๆ ปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัล พบว่า บุคลากรภาครัฐส่วนใหญ่ยังขาดความสามารถ และความชำนาญด้านดิจิทัล และบางส่วนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อเทคโนโลยีดิจิทัล วัฒนธรรมองค์กรที่ไม่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งกฎหมาย กฎ ระเบียบข้อบังคับที่ยุ่งยากซับซ้อน และงบประมาณขององค์กรมีจำกัดทำให้ส่งผลต่อการพัฒนาขององค์กรในมิติต่าง ๆ และ แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัล พบว่า องค์กรภาครัฐควรกำหนดนโยบายขององค์กรเกี่ยวกับการปรับปรุงและนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในองค์กรให้ชัดเจน ส่งเสริมความรู้ และทักษะให้กับบุคลากร ปรับทัศนคติที่มีต่อเทคโนโลยีดิจิทัลให้เป็นไปในเชิงบวก การสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล ปรับปรุงกระบวนการทำงานภายในให้ลื่นไหลแบบไร้รอยต่อ มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ใช้ข้อมูลขับเคลื่อนองค์กร ผู้นำองค์กรต้องสามารถปรับตัวกับสถานการณ์ปัจจุบัน ดังรูปภาพที่ 1

รูปภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า

การบริหารจัดการองค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัล สามารถอภิปรายผลในแต่ละตัวแปรได้ดังนี้

1. **ผู้นำ** พบว่า ผู้บริหารองค์กรภาครัฐต้องเป็นผู้ชี้ทิศทางหรือกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กร สร้างภาพลักษณ์ขององค์กรที่มีความทันสมัย สนับสนุนให้บุคลากรกล้าคิด กล้าทำสิ่งใหม่ ๆ เปิดโอกาสให้แสดงศักยภาพในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร สร้างแรงจูงใจให้กับผู้ที่มีส่วนร่วมในการสร้างนวัตกรรม เปิดใจกว้างรับฟังความเห็นผู้อื่น ไม่ใช่อำนาจเพียงอย่างเดียว แต่ต้องเป็นที่ปรึกษาที่ดี มีองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่รอบด้าน สามารถสื่อสารได้หลายภาษา และมีทักษะในการแก้ไขปัญหา ปัญหาสำคัญในการนำการเปลี่ยนแปลงนั้นไม่ใช่การนำใช้เทคโนโลยีอย่างเดียว แต่อยู่ที่การเปลี่ยนแปลงคนในองค์กร วัฒนธรรมองค์กร และการจัดองค์การ ผู้นำในยุคดิจิทัลนั้นต้องมีความรู้และทักษะหลายด้านเทคโนโลยีเป็นเพียงความรู้และทักษะส่วนหนึ่งในการนำเท่านั้น คุณลักษณะสำคัญของผู้นำในยุคดิจิทัลนั้นประกอบด้วย (1) ตระหนักในสำคัญของเทคโนโลยีดิจิทัล (2) สามารถกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัล (3) ระบุและลำดับสำคัญของดิจิทัลที่สำคัญได้ (4) สามารถทำให้คณะกรรมการบริหารสนับสนุน ยินยอม และจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานองค์การสู่การเปลี่ยนแปลง (5) มีทักษะในการบริหารโครงการและแผนงาน (6) มีสมรรถนะการบริหารการเปลี่ยนแปลง (7) มีความทักษะลูกผสมการบริหารคนและเทคโนโลยี (8) ความสามารถในการตัดสินใจบนฐานการใช้สารสนเทศ (9) พร้อมทั้งจะจัดการกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคดิจิทัล สอดคล้องกับงานวิจัยของ Thanabonphanit (2020) ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำและบทบาทของผู้บริหารในองค์กรรัฐในยุคการเปลี่ยนแปลง สรุปได้ว่าภายในยุคการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงในปัจจุบันของปัจจัยภายนอกด้านเทคโนโลยีที่เรียกว่า Digital Disruption การปรับตัวผู้นำขององค์กรภาครัฐ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ทั้งในด้านคุณสมบัติ และบทบาทที่ผู้บริหารองค์กรภาครัฐต้องบริหารจัดการองค์กรให้สามารถตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในองค์กร อีกทั้งสามารถบริหารองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเปลี่ยนแปลงที่สามารถให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ โดยสามารถสนองนโยบายของรัฐและการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ตามพันธกิจหลักของแต่ละองค์กร

2. **โครงสร้างองค์กร** พบว่า โครงสร้างองค์กรในยุคดิจิทัลต้องมีความยืดหยุ่น กระชับ เพื่อให้เกิดความคล่องตัว ปรับตัวได้เร็ว เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและภาคเอกชนที่ต้องการการให้บริการที่รวดเร็วและทันสมัย เน้นการกระจายอำนาจ เปิดโอกาสให้บุคลากรสามารถทำงานได้จากทุกที่ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีการทำงานแบบร่วมกัน สร้างความร่วมมือระหว่างองค์กร โดยเชื่อมโยงกิจกรรมหรืองาน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ Busarakamwadi (2009) กล่าวว่า การจัดการเป็นไปเพื่อให้สอดคล้องและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมโดย เฉพาะในยุคโลกาภิวัตน์ การจัดการต้องมีการจัดโครงสร้าง (Structure) และการออกแบบ (Design) ให้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jitwirat (2019) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงสู่องค์กรดิจิทัลไทยแลนด์ 4.0 ในศตวรรษที่ 21

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงสู่องค์กรดิจิทัลไทยแลนด์ 4.0 สามารถอธิบายได้ด้วย 7 องค์ประกอบที่สำคัญดังนี้ บทบาทผู้นำ โครงสร้างองค์การ การเตรียมคนรับการเปลี่ยนแปลงสู่องค์กรดิจิทัล ความสามารถในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในกระบวนการทำงาน การเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและปรับตัว ความมุ่งมั่น และวัฒนธรรมองค์การ

3. วัฒนธรรมองค์กร พบว่า วัฒนธรรมองค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัลนั้นต้องสร้างวัฒนธรรมที่ส่งเสริมให้คนในองค์กรสนุกกับการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล เน้นการทำงานร่วมกัน การมีส่วนร่วมของบุคลากร เปิดโอกาสให้ทุกคนในองค์กรได้แสดงความคิดเห็น สร้างสรรค์ ส่งเสริมให้เกิดสังคมแห่งการเกื้อกูลและแบ่งปันข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ Leethong (2020) ได้กล่าวถึงปัจจัยการบริหาร ประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ (1) ภาวะผู้นำ (2) บรรยากาศและวัฒนธรรมองค์การ (3) การบริหารจัดการ (4) การพัฒนาบุคลากร (5) หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน (6) โครงสร้างองค์การ (7) เทคโนโลยีสารสนเทศ และ (8) งบประมาณ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wannarun (2020) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการพัฒนางานองค์กรในยุคดิจิทัล ผลงานวิจัยทำให้พบว่า มีตัวแปรหลักสำคัญ 4 ตัวแปร ได้แก่ 1) ด้านผู้นำเชิงนวัตกรรม 2) ด้านวัฒนธรรมองค์กรปรับเปลี่ยน 3) ด้านการบริหารจัดการคนเก่ง และ 4) ด้านวัฒนธรรมดิจิทัล ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กร โดยตัวแปรทั้ง 4 ด้านนี้ องค์กรสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนางานองค์กรและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน สร้างจุดแข็ง สร้างความได้เปรียบ และสร้างภาพลักษณ์ให้กับองค์กรได้ในระยะยาว

4. บุคลากร พบว่า ควรวางแผนอัตรากำลังคนให้สอดคล้องกับแนวโน้มการทำงานในยุคดิจิทัลที่รูปแบบการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไป พัฒนาสมรรถนะบุคลากรให้เพิ่มขึ้นทั้งที่เป็นบุคลากรเก่าและบุคลากรใหม่ เพื่อให้ทุกคนมีความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลใหม่ ๆ จนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างคล่องแคล่ว รวมทั้งสร้างแรงจูงใจในการทำงาน และการยอมรับเทคโนโลยี สอดคล้องกับแนวคิดของ Bernard (1964) ผู้เชี่ยวชาญด้านดิจิทัลทรานส์ฟอร์มเมชันเขียนบทความลงในเว็บไซต์ของนิตยสารฟอบส์ ระบุถึงทักษะที่คนทำงานควรมีในโลกยุคหลังโควิด ว่าควรมี 9 ด้าน คือ 1) ต้องปรับตัวได้และความยืดหยุ่น 2) ต้องเข้าใจเทคโนโลยี 3) ต้องมีความสร้างสรรค์และนวัตกรรม 4) ต้องมีทักษะใช้ข้อมูล 5) ต้องคิดเชิงวิเคราะห์ได้ 6) ต้องมีทักษะเชิงดิจิทัลและการเขียนโปรแกรม 7) ต้องมีความเป็นผู้นำ 8) ต้องฉลาดทางอารมณ์ และ 9) ต้องพร้อมเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phonchai (2020) ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำกับการบริหารในยุคดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะการบริหารในยุคดิจิทัลของผู้นำ มี 3 ลักษณะ คือ (1) การกำหนดว่าสิ่งใดและที่ใดที่จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง (2) การวางแผนในการเปลี่ยนแปลง (3) การส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรในองค์กร โดยผู้นำต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลที่เข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลง และรู้จักการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมได้อย่างหลากหลาย เพื่อให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ผู้นำที่มีภาวะผู้นำยุคดิจิทัลจะสามารถทำให้การดำเนินงานภายในองค์กรเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเพิ่มขึ้นได้

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

1.5 เทคโนโลยี พบว่า ควรพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและระบบเครือข่ายต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพสูง และจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ที่ทันสมัยและเอื้อต่อการปฏิบัติงานในยุคดิจิทัลมาใช้ในทุกกระบวนการทั้งภายในและภายนอก ผู้บริหารควรสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาด้านเทคโนโลยีขององค์กรอย่างเต็มที่ สอดคล้องกับแนวคิดของ Khamsamart, et al. (2020) กล่าวว่า คุณลักษณะยุคดิจิทัลที่สำคัญมี 3 ประการ คือ (1) ความรวดเร็วในการสื่อสารไม่ว่าจะเป็นการจัดเก็บ หรือการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสาร ความรู้ต่างๆ ของผู้ใช้ (2) การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่ไม่มีขอบเขตหรือข้อจำกัดในเรื่องเวลาหรือสถานที่ทำให้สามารถเข้าถึง รับรู้ และเรียนรู้ได้ทุกที่ และทุกเวลา และ (3) การใช้เทคโนโลยีมาบูรณาการเชื่อมโยงเครือข่ายต่าง ๆ ให้ทุกคนสามารถ จัดเก็บ เข้าถึง ใช้พัฒนาความรู้ เผยแพร่และแบ่งปันความรู้ได้อย่างทั่วถึง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phra Maha Thai Noi Yanamethee, and Phra Silasak Sumetho. (Boonthong) (2021) ศึกษาเรื่องการปรับตัวองค์กรภาครัฐสู่ความเป็นรัฐบาลยุคดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่า ปรับตัวองค์กรภาครัฐสู่ความเป็นรัฐบาลยุคดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่า มีการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารขนาดใหญ่ไปพร้อมกับการพัฒนาความสามารถของเทคโนโลยีดิจิทัลให้เป็นกลไกในการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

6. การจัดการความรู้ พบว่า การสร้างองค์กรเรียนรู้ โดยการแสวงหา การรวบรวมความรู้ที่กระจาย กระจาย สะสมอยู่ในตัวบุคลากรมาจัดระบบเพื่อแบ่งปัน ถ่ายทอดความรู้ให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึง แหล่งองค์ความรู้ขององค์กรเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน หรือทำให้เกิดการเรียนรู้เพื่อสร้างนวัตกรรมสิ่งใหม่ ๆ การจัดการความรู้ว่าเกี่ยวข้องกับสิ่งเหล่านี้ (1) การรวบรวม การจัดระเบียบ การจัดเก็บ และการเข้าถึงข้อมูล เพื่อสร้างเป็นความรู้และเมื่อมีการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม ได้ (2) การแบ่งปันความรู้ (3) การอาศัยบุคคลที่มีความรู้หรือความเฉลียวฉลาด และ (4) การเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร เพราะการบริหารความรู้เป็นสิ่งที่สนับสนุนให้องค์กรต่าง ๆ อยู่รอดและประสบความสำเร็จได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Piwasilsak (2019) ศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้สู่การบริหารองค์กรที่เป็นเลิศ ผลการวิจัยพบว่า การจัดการความรู้เป็นกระบวนการที่ช่วยให้เกิดพัฒนาของความรู้ และเป็นกระบวนการสำคัญที่ส่งผลให้องค์กรมีประสิทธิภาพสูง (เป็นเลิศ) การจัดการความรู้จึงนับเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาองค์กร

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า บุคลากรภาครัฐส่วนใหญ่ยังขาดความสามารถ และความชำนาญด้านดิจิทัล และบางส่วนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อเทคโนโลยีดิจิทัล ยังยึดติดกับกรอบการปฏิบัติแบบเดิม ๆ ไม่ยอมปรับตัว การต่อต้านการเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมองค์กรที่ไม่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งกฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับที่ยุ่งยากซับซ้อน เกินความจำเป็นของระบบราชการ ทำให้ไม่เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงาน และงบประมาณขององค์กรมีจำกัดทำให้ส่งผลต่อการพัฒนาขององค์กรในมิติต่าง ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ Chanthadansuwan (2007) ได้ระบุว่า 1) คน (Man) เป็นทรัพยากรบุคคลที่เป็นหัวใจขององค์กร ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จในการจัดการเพราะคนมีชีวิตจิตใจ มีอารมณ์ ความรู้สึก ดังนั้น การบริหารจึงให้ความสำคัญกับคนมากที่สุด 2) เงิน (Money) เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนให้กิจกรรมขององค์กรดำเนินการต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ European Commission (2022) ศึกษาเรื่อง ICT for work:

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

Digital Skills in the Workplace ผลการวิจัยพบว่า องค์กรกว่าร้อยละ 88 ยังไม่ได้แก้ไขปัญหาการขาดทักษะดิจิทัลให้กับบุคลากรของตน รวมทั้งการศึกษานั้นยังพบว่าท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงองค์กรทางดิจิทัลนั้น ปัญหาจากการขาดทักษะดิจิทัลที่จำเป็น และการไม่ได้รับการฝึกอบรมทักษะดิจิทัลที่เพียงพอของบุคลากร คือความยากลำบากที่เกิดขึ้นในช่วงของการเปลี่ยนผ่านดังกล่าว

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า องค์กรภาครัฐควรกำหนดนโยบายขององค์กรเกี่ยวกับการปรับปรุงและนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในองค์กรให้ชัดเจน ส่งเสริมความรู้ และทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลให้กับบุคลากร รวมทั้งปรับทัศนคติที่มีต่อเทคโนโลยีดิจิทัลให้เป็นไปในเชิงบวก การสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล ปรับปรุงกระบวนการทำงานภายในให้สั้นไหลแบบไร้รอยต่อ มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ใช้ข้อมูลขับเคลื่อนองค์กร ผู้นำองค์กรต้องสามารถปรับตัวกับสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้บุคลากรทุกคนว่าจะสามารถนำพาองค์กรให้เข้าสู่องค์กรยุคดิจิทัลได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Drucker (2005) กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานองค์กรว่ามีดังต่อไปนี้ 1) กลยุทธ์ (strategy) เป็นกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดภารกิจ การพิจารณาจุดอ่อนจุด แข็งภายในองค์กร โอกาสและอุปสรรคภายนอก 2) โครงสร้าง (structures) การมีโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสมจะช่วยให้การปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 3) ระบบ (systems) ระบบขององค์กรช่วยให้บรรลุเป้าหมาย 4) แบบ (styles) แบบของการบริหารของผู้บริหารเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร 5) บุคลากร (staff) ผู้ร่วมงาน 6) ความสามารถ (skill) 7) ค่านิยม (shared values) ค่านิยมร่วมของคนในองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kulnarat (2021) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นระบบราชการ 4.0 ของเทศบาลนครอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนา คือ ควรส่งเสริมให้เกิดการทำงานเป็นทีม จัดโครงสร้างให้สอดคล้องกับการทำงานแนวระนาบ สร้างบรรยากาศในการทำงานที่ดี เร่งจัดทำแผนปฏิบัติการดิจิทัลเพื่อให้เทศบาลมีทิศทางที่ชัดเจนควรบริการประชาชนให้ได้รับความสะดวกรวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติ และใช้เทคโนโลยีเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน รับฟังความคิดเห็นของประชาชน จัดทำคู่มือมาตรฐานในการปฏิบัติงานและบริการ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ การวิเคราะห์การทำงาน ควรวางแผนการพัฒนาบุคลากร ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรมีการเพิ่มเติมความรู้ในการใช้เทคโนโลยี

สรุป

การวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการองค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัล พอสรุปตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

1. การบริหารจัดการองค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย

1.1 ผู้นำ พบว่า ผู้บริหารองค์กรภาครัฐต้องเป็นผู้ชี้นำทิศทางหรือกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กร สร้างภาพลักษณ์ขององค์กรที่มีความทันสมัย สนับสนุนให้บุคลากรกล้าคิดกล้าทำสิ่งใหม่ ๆ เปิดโอกาสให้แสดงศักยภาพในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร สร้างแรงจูงใจให้กับผู้ที่มีส่วนร่วมในการสร้างนวัตกรรม เปิดใจกว้างรับฟังความเห็นผู้อื่น ไม่ใช่อำนาจเพียงอย่างเดียว แต่ต้องเป็นที่ปรึกษาที่ดี มีองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่รอบด้าน สามารถสื่อสารได้หลายภาษา และมีทักษะในการแก้ไขปัญหา

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

1.2 โครงสร้างองค์กร พบว่า โครงสร้างองค์กรในยุคดิจิทัลต้องมีความยืดหยุ่น กระชับ เพื่อให้เกิดความคล่องตัว ปรับตัวได้เร็ว เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและภาคเอกชนที่ต้องการการให้บริการที่รวดเร็วและทันสมัย เน้นการกระจายอำนาจ เปิดโอกาสให้บุคลากรสามารถทำงานได้จากทุกที่ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีการทำงานแบบร่วมกัน สร้างความร่วมมือระหว่างองค์กร โดยเชื่อมโยงกิจกรรมหรืองาน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ

1.3 วัฒนธรรมองค์กร พบว่า วัฒนธรรมองค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัลนั้นต้องสร้างวัฒนธรรมที่ส่งเสริมให้คนในองค์กรสนุกกับการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล เน้นการทำงานร่วมกัน การมีส่วนร่วมของบุคลากร เปิดโอกาสให้ทุกคนในองค์กรได้แสดงความคิดเห็น สร้างสรรค์ ส่งเสริมให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้และแบ่งปันข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อกัน

1.4 บุคลากร พบว่า ควรวางแผนอัตรากำลังคนให้สอดคล้องกับแนวโน้มการทำงานในยุคดิจิทัลที่รูปแบบการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไป พัฒนาสมรรถนะบุคลากรให้เพิ่มขึ้นทั้งที่เป็นบุคลากรเก่าและบุคลากรใหม่ เพื่อให้ทุกคนมีความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลใหม่ ๆ จนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างคล่องแคล่ว รวมทั้งสร้างแรงจูงใจในการทำงาน และการยอมรับเทคโนโลยี

1.5 เทคโนโลยี พบว่า ควรพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและระบบเครือข่ายต่าง ๆ ให้มีขีดสมรรถนะสูง และจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ที่ทันสมัยและเอื้อต่อการปฏิบัติงานในยุคดิจิทัลมาใช้ในทุกกระบวนการทั้งภายในและภายนอก ผู้บริหารควรสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาด้านเทคโนโลยีขององค์กรอย่างเต็มที่

1.6 การจัดการความรู้ พบว่า การสร้างองค์กรเรียนรู้ โดยการแสวงหา การรวบรวมความรู้ที่กระจัดกระจาย สะสมอยู่ในตัวบุคลากรมาจัดระบบเพื่อแบ่งปัน ถ่ายทอดความรู้ให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงแหล่งองค์ความรู้ขององค์กรเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน หรือทำให้เกิดการเรียนรู้เพื่อสร้างนวัตกรรมสิ่งใหม่ ๆ

2. ปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัล พบว่า บุคลากรภาครัฐส่วนใหญ่ยังขาดความสามารถ และความชำนาญด้านดิจิทัล และบางส่วนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อเทคโนโลยีดิจิทัล ยังยึดติดกับกรอบการปฏิบัติแบบเดิม ๆ ไม่ยอมปรับตัว การต่อต้านการเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมองค์กรที่ไม่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งกฎหมาย กฎ ระเบียบข้อบังคับที่ยังยากซับซ้อน เกินความจำเป็นของระบบราชการ ทำให้ไม่เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงาน และงบประมาณขององค์กรมีจำกัดทำให้ส่งผลกระทบต่อพัฒนาขององค์กรในมิติต่าง ๆ

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัล พบว่า องค์กรภาครัฐควรกำหนดนโยบายขององค์กรเกี่ยวกับการปรับปรุงและนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในองค์กรให้ชัดเจน ส่งเสริมความรู้ และทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลให้กับบุคลากร รวมทั้งปรับทัศนคติที่มีต่อเทคโนโลยีดิจิทัลให้เป็นไปในเชิงบวก การสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล ปรับปรุงกระบวนการทำงานภายในให้สั้นไหลแบบไร้รอยต่อ มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ใช้ข้อมูลขับเคลื่อนองค์กร ผู้นำองค์กรต้องสามารถปรับตัวกับ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

สถานการณ์ปัจจุบันเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้บุคลากรทุกคนว่าจะสามารถนำพาองค์กรให้เข้าสู่องค์กรยุคดิจิทัลได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1, 2 และ 3 พบว่า

1.1 ผู้บริหารองค์กรภาครัฐควรพัฒนาความสามารถ และความชำนาญด้านดิจิทัลของบุคลากรอย่างจริงจัง รวมถึงสร้างความตระหนักรู้และทัศนคติที่ดีต่อเทคโนโลยีดิจิทัล ปรับวิธีคิดใหม่ให้บุคลากรออกจากพื้นที่ปลอดภัยของตนเอง หรือกรอบการปฏิบัติแบบเดิม

1.2 ผู้บริหารองค์กรภาครัฐควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้น เช่น มีความยืดหยุ่นในการทำงาน ทำงานเป็นทีม การแบ่งปันข้อมูล เป็นต้น

1.3 ผู้บริหารองค์กรภาครัฐควรจัดสรรงบประมาณขององค์กรให้เพียงพอต่อการบริหารจัดการองค์กรทั้งการพัฒนาบุคลากร การพัฒนาเทคโนโลยี เป็นต้น

1.4 องค์กรภาครัฐควรมีการผ่อนคลายหรือการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบข้อบังคับของภาครัฐให้ทันสมัย สอดคล้องกับการทำงานของภาครัฐในรูปแบบดิจิทัล เพื่อให้เกิดความคล่องตัวทางการบริหารจัดการและการดำเนินงานขององค์กรภาครัฐที่มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาการปรับตัวของบุคลากรภาครัฐในยุคดิจิทัล

2.2 การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาวิจัยเชิงปริมาณควบคู่กับการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลที่มีประโยชน์มากขึ้น

2.3 การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาแนวทางและวิธีการสร้างนวัตกรรมขององค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัล

References

Arayakarnkul, P. (2021). *Bluebik Suggests 6 Steps to Transform the State into Digital*.

Retrieved September 15, 2022, from <https://www.thansettakij.com/tech/492156>

Awatchanakarn, P. (2021). *COVID-19 Causes a Digital Divide*. Retrieved September 13, 2021, from <http://rs.mfu.ac.th/obels/?p=2362>

Barnard, C. I. (1964). *The Function of Executive*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

- Busarakamwadi, W. (2009). *Organization and management*. Pathum Thani: Valaya Alongkorn Rajabhat University Under the Royal Patronage.
- Chanthadansuwan, S. (2007). *Principles of Business Administration*. Bangkok: Golden Spot.
- Drucker, P. F. (2005). *The Effective Executive in Action*. Australia: Wadsworth.
- European Commission. (2022). *ICT for work: Digital Skills in the Workplace*. Retrieved February 20, 2022, from <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/ict-work-digital-skills-workplace>
- Jitwirat, K. (2019). Factors for Success in the Transformation to Digital Thailand 4.0 Organization in 21st Century. *Humanities, Social Sciences, and Arts*, 12(6), 1796- 1816.
- jobsDB. (2017). *Stepping into a New Era of Organizational Culture, Digital Organization*. Retrieved June 13, 2017, from <https://th.jobsdb.com/th-th/articles/Organizational-culture-in-the-digital-era/>
- Kanchanawasit, P. (2017). *World 4.0*. Bangkok: National Defense College, Academic Institute. Protect the country.
- Khamsam, S. et al. (2020). Guidelines for educational administration in the digital disruption era. *Journal of Modern Learning Development*, 5(3), 245-259.
- Kulnarat, I. (2021). Factors Influencing the 4.0 Civil Service System of Udon Thani Municipality. *Humanities Social Science Review*, 9(1), 37.
- Leethong, W. (2020). *Administrative Actors that Affect School Effectiveness Office Affiliation Basic Education Commission in Sakon Nakhon Province*. (Master's Thesis). Sakon Nakhon Rajabhat University. Sakon Nakhon.
- Office of the Council of State. (2019). *The Essence of the Draft Administration and Management Act, Providing Government Services through Digital Systems 2019*. Retrieved June 17, 2019, from https://www.sentangsedtee.com/thinking-executive/article_176633
- Panbunmee, S. (2020). *COVID-19 Turns the Crisis into an Opportunity to Adapt to the Digital Age*. Retrieved September 15, 2020, from <https://www.depa.or.th/th/article-view/article6-2020>
- Phonchai, R. (2020). Leadership and management in the digital age. *Journal of Humanities and Social Sciences*, 1(3), 53-62.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

- Phra Maha Thai Noi Yanamethee & Phra Silasak Sumetho. (Boonthong) (2021). Adapting Government Organizations to Government in the Digital Age. *Dhammasat Academic Journal*, 1(3), 289-299.
- Piwasilsak, S. (2019). *Knowledge Management towards Excellent Organizational Management*. (Doctoral Dissertation). Chiang Rai Rajabhat University. Chiang Rai.
- Rouse, M. (2022). *Digital Enterprise*. Retrieved February 20, 2022, from <https://searchcio.techtarget.com/definition/Digital-enterprise>.
- Songittisuk, P. (2019). Administration and Services in the Public Sector: Digital Government. *Investigative Report due to 6th National Academic Conference* (pp. 637- 643). Kamphaeng Phet: Kamphaeng Phet Rajabhat University.
- Thanabonphanit, N. (2020). Study on Leadership and the Role of Executives in Government Organizations in the Era change. *Academic journal North Bangkok University*, 9(1), 28-39.
- The Path to Becoming an Online Millionaire. (2021). *Opening a Model for Managing Organizations in the New Era*. Retrieved September 15, 2021, from https://www.sentangsedtee.com/thinking-executive./article_176633
- Wannarun, S. (2020). Factors Influencing Organizational Development Patterns in the Digital Era. *Sri Pathum Academic Journal*, 17(1), 190-202.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

**แนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี
ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง**
**GUIDELINES FOR MANAGERIAL SUPPORTING OF DUAL VOCATIONAL
EDUCATION OF ADMINISTRATORS UNDER LAMPANG
VOCATIONAL EDUCATION**

¹กัมปนาท คำอินบุตร, และ ²ปณตนนท์ เทียรประภากุล

¹Kampanat Khaminbud, and ²Panatanon Thienpraphakul

¹หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

¹Master of Education Program in Educational Administration, Lampang Rajabhat University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: Naraknat.cute@gmail.com

Received: 2024-05-17

Revised: 2024-08-07

Accepted: 2024-11-07

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง และ 2) หาแนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ได้แก่ บุคลากรในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง จำนวน 254 คน และกลุ่มเป้าหมายในการตรวจสอบร่างแนวทางฯ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ประเด็นการสนทนากลุ่มและแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1) สภาพปัจจุบันของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นด้านการนำ เป็นลำดับที่หนึ่ง ($PNI_{modified} = 0.67$) ด้านการควบคุม เป็นลำดับที่สอง ($PNI_{modified} = 0.66$) ด้านการจัดองค์กร เป็นลำดับที่สาม ($PNI_{modified} = 0.65$) และด้านการวางแผน เป็นลำดับที่สี่ ($PNI_{modified} = 0.62$)

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

2) ผลการหาแนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ประกอบด้วย 28 แนวทาง ได้แก่ ด้านการวางแผน จำนวน 7 แนวทาง ด้านการจัดองค์การ จำนวน 6 แนวทาง ด้านการนำ จำนวน 9 แนวทาง และด้านการควบคุม จำนวน 6 แนวทาง

คำสำคัญ: แนวทางการส่งเสริม; การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were 1) to study examine the existing and preferred state of Dual Vocational Education management with in educational institutions associated with Lampang Vocational Education. 2) to find the guidelines for enhancing Dual Vocational Education management among school administrators affiliated with vocational education in Lampang province. A case study of the ideal and actual conditions is conducted using 254 employees of vocational education colleges and Seven experts made up the sample group that Lampang Vocational Education, Lampang evaluated for the appropriation of the development of dual vocational education of administrators. The instruments employed for data collection consisted of questionnaire regarding the current conditions that are often requested and presented in the Dual Vocational Education of Lampang Province Vocational Educational Institutions, group discussion points and group discussion recordings. The study included an analysis of the percentages, means, standard deviations, Priority needs Index and Content.

The findings of the study revealed the present and preferred circumstances pertaining to the shared management of vocational education in educational institutions associated with vocational education in Lampang province. In general, the present state is moderate, and the desired state is exceptionally high. The required needs index values for Leadership are first ($PNI_{modified} = 0.67$) Controlling are second ($PNI_{modified} = 0.66$) third in organizing ($PNI_{modified} = 0.65$) and Planning was four ($PNI_{modified} = 0.62$). The study on Guidelines for Managerial Supporting of Dual Vocational Education by administrators under Lampang Vocational Education yielded a total of 28 approaches. These approaches were categorized as follows: 1) 7 planning approaches; 2) 6 organizing approaches; 3) 9 leading approaches; and 4) 6 controlling approaches.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

Keywords: Guidelines for the Promoting; Management of Dual Vocational Education; Educational Institution Administrators

บทนำ

ตามที่แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2579) ได้กำหนดแนวทางในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน 6 ยุทธศาสตร์ โดยยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีสมรรถนะทักษะ และคุณลักษณะที่สำคัญ จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และตรงกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ (Office of the Education Council, 2017) โดยจากรายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพและเอกลักษณ์แรงงานอาชีวศึกษาไทยใน 3 อุตสาหกรรมหลัก: การวิเคราะห์ผ่านแผนที่เส้นทางการก้าวเข้าสู่แรงงานอาชีวศึกษาไทย ภายใต้แนวคิดความปกติใหม่ ของ (Thianthai et al, 2022) พบว่า สิ่งที่ควรพัฒนาต่อไปเพื่อให้อาชีวศึกษามีภาพลักษณ์ที่ดีในสังคม คือ การเพิ่มการประชาสัมพันธ์ความสำเร็จและจุดแข็งของนักเรียนและแรงงานอาชีวศึกษาผ่านสื่อหลากหลายรูปแบบที่ไม่ใช่แค่ข่าวโทรทัศน์ การพัฒนาสถาบันอาชีวศึกษาให้มีความเฉพาะทางจนมีชื่อเสียงระดับโลก และการสร้างความผูกพันระหว่างอาชีวศึกษากับชุมชนผ่านการส่งเสริมให้อาชีวศึกษากับชุมชนร่วมมือกันพัฒนาพื้นที่ของตนเอง

ทั้งนี้แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดลำปาง พ.ศ. 2566 – 2570 ได้กำหนดพันธกิจว่าผลิตและพัฒนากำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งความเป็นเลิศ สร้างขีดความสามารถในการแข่งขันและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกแห่งอนาคต โดยมีเป้าหมายหลัก คือ ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ มีสมรรถนะสูง ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกแห่งอนาคต และเสริมสร้างศักยภาพคนทุกช่วงวัยในทุกมิติ โดยระบุว่าต้องพัฒนาครูอาชีวศึกษายุคใหม่ที่สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานฝีมือแรงงานและมาตรฐานอาชีพเป็นผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการในสาขาที่ตนเองสอน โดยมีเป้าประสงค์คือ ครูอาชีวศึกษายุคใหม่มีคุณภาพที่สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานฝีมือแรงงานและมาตรฐานอาชีพเป็นผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการในสาขาที่ตนเองสอน (Lampang Provincial Education Office, 2022)

สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง 7 สถานศึกษา ทำการสอนในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงในสาขาวิชาด้านอุตสาหกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ พาณิชยกรรม คหกรรมศาสตร์ และศิลปกรรม ตามบริบทของสถานศึกษา มีการส่งเสริมสนับสนุนสาขาวิชาจัดการศึกษาระบบทวิภาคี การพัฒนาผู้เรียนโดยการฝึกประสบการณ์ฝึกอาชีพในสถานประกอบการ โดยการมีส่วนร่วมกับสถานประกอบการ หน่วยงาน และองค์กรต่างๆ ซึ่งได้ดำเนินการตามแนวทางการปฏิบัติการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ทั้งระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และจากการสอบถามหัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของทุกสถานศึกษา พบว่าปัจจุบันสาขางานที่จัดการศึกษาระบบทวิภาคี

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ไม่ครอบคลุมสาขางานที่สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปางเปิดทำการเรียนการสอนทั้งในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

จากที่มาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญและมีความสนใจศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ที่จะช่วยเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนสายอาชีวศึกษามากขึ้น และเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและสังคมไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลก อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 และความต้องการกำลังคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 เป็นแรงผลักดันในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี เพื่อเป็นการวางแผนและบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปางต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง
2. เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง

การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง มีการดำเนินการ ดังนี้

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ หัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จำนวน 6 คน หัวหน้างานความร่วมมือ จำนวน 6 คน ครูผู้สอนในสถานศึกษา จำนวน 329 คนและครูฝึกในสถานประกอบการ จำนวน 254 คน รวมจำนวน 595 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จำนวน 2 คน หัวหน้างานความร่วมมือ จำนวน 2 คน ครูผู้สอนในสถานศึกษา จำนวน 130 คนและครูฝึกในสถานประกอบการ จำนวน 100 คน ในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง รวมจำนวน 234 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูป (Krejcie and Morgan, 1970) และกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และข้อเสนอแนะของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเคิร์ท (Worakham, 2019) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด แบ่งออกเป็นด้านการวางแผน 15 ข้อ ด้านการจัดองค์กร 14 ข้อ ด้านการนำ 14 ข้อ ด้านการควบคุม 17 ข้อ รวมจำนวน 60 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง เป็นคำถามปลายเปิด (open end)

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พบว่าข้อคำถามที่ใช้ได้มีค่า IOC ระหว่าง 0.60 – 1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.97

2) ผู้วิจัยดำเนินการยื่นขออนุญาตการวิจัยในมนุษย์ต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

3) ทำหนังสือถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปางในการขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง

4) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยส่งแบบสอบถามจำนวน 234 ฉบับ พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ให้แก่สถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับแบบสอบถามคืนกลับมา จำนวน 234 ฉบับ คิดเป็น 100%

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนกลับมา เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1.4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

1.4.2 ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) ซึ่งมีเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย Laphim, and Ruangmontri, 2014) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00 หมายถึง สภาพการปฏิบัติในปัจจุบัน/สภาพการปฏิบัติที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.49 หมายถึง สภาพการปฏิบัติในปัจจุบัน/สภาพการปฏิบัติที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49 หมายถึง สภาพการปฏิบัติในปัจจุบัน/สภาพการปฏิบัติที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49 หมายถึง สภาพการปฏิบัติในปัจจุบัน/สภาพการปฏิบัติที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49 หมายถึง สภาพการปฏิบัติในปัจจุบัน/สภาพการปฏิบัติที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

1.4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสร้างข้อสรุป

1.4.4 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ใช้ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI) ซึ่งมีสูตรในการคำนวณคือ $PNI_{modified} = (I - D) / D$ โดย I (Important) หมายถึง สภาพปัจจุบัน และ D (Degree of success) หมายถึง สภาพที่พึงประสงค์ ส่วนการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นใช้การเรียงค่าดัชนี $PNI_{modified}$ จากมากไปหาน้อย ค่าดัชนีที่มีค่ามากแปลว่ามีความต้องการจำเป็นสูงที่ต้องการได้รับการสนับสนุนหรือพัฒนามากกว่าดัชนีที่มีค่าน้อยกว่า

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางในการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง

ในขั้นตอนนี้เป็นการตรวจสอบความเหมาะสมของแนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การยกร่างแนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง โดยนำผลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มายกร่างแนวทางในการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง

ส่วนที่ 2 การตรวจสอบความเหมาะสมของแนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

โดยการนำร่างแนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ตรวจสอบ โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) แล้วปรับร่างแนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่

ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเพื่อยืนยันความเหมาะสมของแนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยคัดเลือกจากผู้ที่มีตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง และมีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 7 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประเด็นการสนทนากลุ่มและแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของแนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

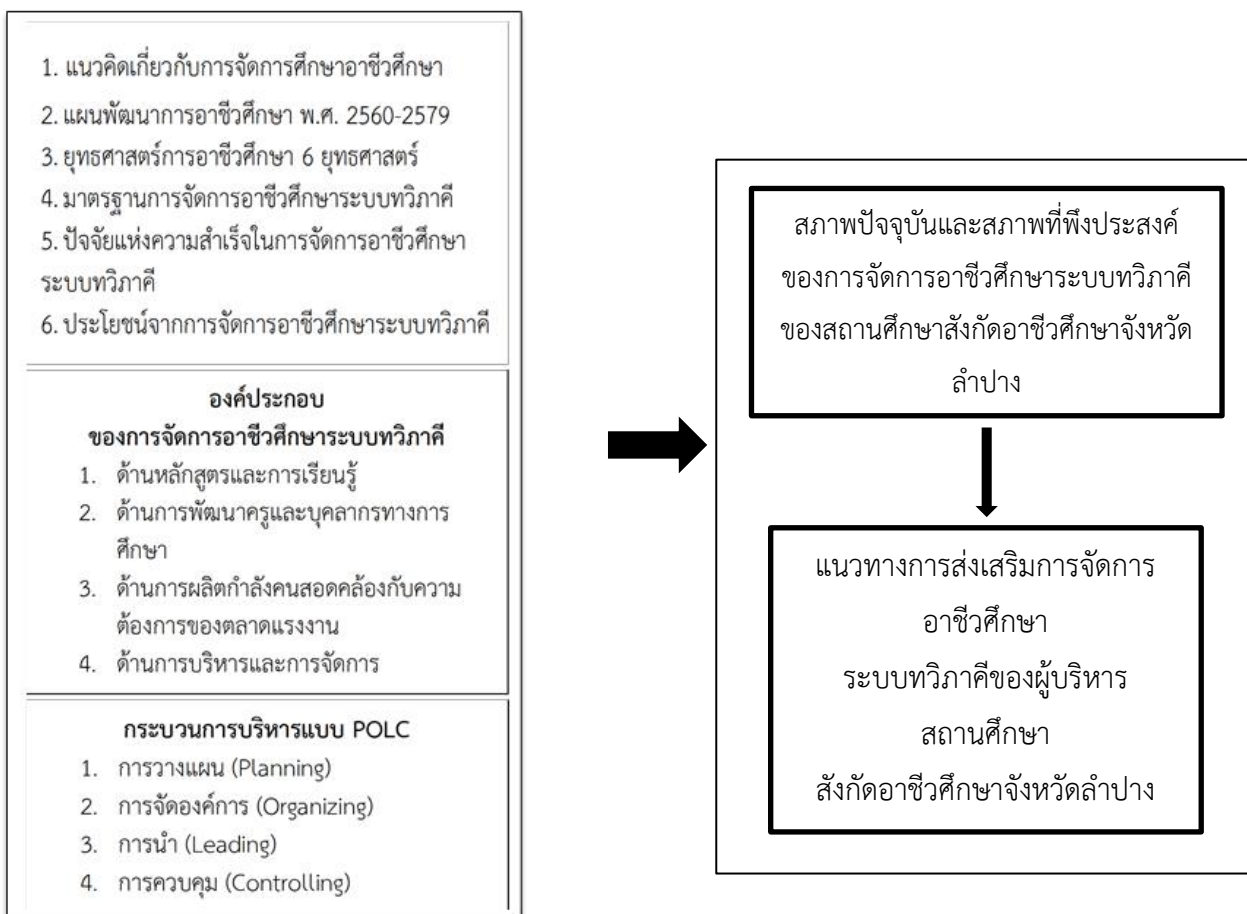
ผู้วิจัยดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความเหมาะสมของร่างแนวทางฯ ที่ผู้วิจัยร่างขึ้น ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูลในการจัดสนทนากลุ่ม

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา โดยนำข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของผู้ทรงคุณวุฒิ มาพิจารณาค้นหาประเด็น และปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำมาจัดทำเป็นแนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

รายการ	สภาพ		แปลผล	สภาพที่พึง		แปลผล
	ปัจจุบัน			ประสงค์		
	$\bar{x}$	S.D.		$\bar{x}$	S.D.	
1.ด้านการวางแผน (P-Planning)	2.65	0.91	ปานกลาง	4.28	0.69	มาก
2.ด้านการจัดองค์กร (O-Organizing)	2.62	0.93	ปานกลาง	4.31	0.67	มาก
3.ด้านการนำ (L-Leading)	2.60	0.95	ปานกลาง	4.32	0.68	มาก
4.ด้านการควบคุม (C-Controlling)	2.62	0.95	ปานกลาง	4.34	0.66	มาก
ค่าเฉลี่ย	2.62	0.93	ปานกลาง	4.31	0.68	มาก

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ในภาพรวม

ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันในภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$ = 2.62 และ S.D. = 0.93) สภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$ = 4.31 และ S.D. = 0.68)

รายการ	PNI _{modified}	ลำดับที่
1. ด้านการวางแผน (P-Planning)	0.62	4
2. ด้านการจัดองค์กร (O-Organizing)	0.65	3
3. ด้านการนำ (L-Leading)	0.67	1
4. ด้านการควบคุม (C-Controlling)	0.66	2

ตารางที่ 2 ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ในภาพรวม

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นด้านการนำ เป็นลำดับที่หนึ่ง (PNI_{modified} = 0.67) ด้านการควบคุม เป็นลำดับที่สอง (PNI_{modified} = 0.66) ด้านการจัดองค์กร เป็นลำดับที่สาม (PNI_{modified} = 0.65) และด้านการวางแผน เป็นลำดับที่สี่ (PNI_{modified} = 0.62)

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า

ผลการหาแนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง พบว่า

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

แนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ประกอบด้วย 28 แนวทาง ดังนี้

2.1 ด้านการวางแผน 7 แนวทาง ได้แก่

1) สถานศึกษาดำเนินการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีภายในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 2) สถานศึกษาและสถานประกอบการนำข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ในการวางแผน กำหนดนโยบายกลยุทธ์ในการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีทั้งในระยะสั้นและระยะยาว 3) สถานศึกษาร่วมกับสถานประกอบการจัดทำหลักสูตรและแผนการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ 4) สถานศึกษามีการพัฒนาหลักสูตรที่ทันสมัยอย่างต่อเนื่องให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี 5) สถานศึกษามีการจัดทำรายวิชาในหลักสูตรตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ 6) สถานศึกษามีการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของท้องถิ่น และ 7) สถานศึกษาร่วมกับสถานประกอบการจัดฝึกอบรมเทคนิคการสอนงานแบบ On The Job Training ให้กับครูฝึกในสถานประกอบการ

2.2 ด้านการจัดองค์การ 6 แนวทาง ได้แก่

1) สถานศึกษามีการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นระบบสอดคล้องแผนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี 2) สถานศึกษาร่วมกับสถานประกอบการจัดทำพัฒนาฐานข้อมูลสารสนเทศให้เป็นปัจจุบันอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ 3) สถานศึกษาดำเนินโครงการจัดสัมมนาร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการเพื่อร่วมกันกำหนดคุณสมบัติและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษา 4) สถานศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ ในการจัดสรรและบริหารจัดการด้านงบประมาณ 5) ผู้บริหารจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานให้เพียงพอและสามารถดำเนินงานได้ครบตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และ 6) สถานศึกษาดำเนินการส่งเสริมและอบรมครูฝึกในสถานประกอบการให้มีจำนวนเพียงพอกับผู้เรียน

2.3 ด้านการนำ 9 แนวทาง ได้แก่

1) ผู้บริหารกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาบุคลากร ส่งเสริมการฝึกทักษะและประสบการณ์ตรงให้กับบุคลากรสถานศึกษา สถานประกอบการ ร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการเพื่อจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีทั้งในปัจจุบันและอนาคต 2) ผู้บริหารส่งเสริมครูผู้สอนนำเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลมาจัดการเรียนการสอน และสามารถจัดการเรียน การสอนผ่านระบบออนไลน์เพื่อเติมเต็มความรู้และสมรรถนะวิชาชีพที่จำเป็นให้กับผู้เรียนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในระหว่างการฝึกอาชีพ 3) ผู้บริหารพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายมิติ เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่รอบด้าน 4) ผู้บริหารมีการส่งเสริมการเปิดสาขางานใหม่ที่มีความทันสมัยกับสถานการณ์ปัจจุบัน 5) ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้าฝึกอาชีพในสถานประกอบการ 6) ผู้บริหารส่งเสริมครูฝึกในสถานประกอบการทั้งด้านความรู้และทักษะในการจัดการเรียนการสอนหรือทักษะการถ่ายทอดองค์ความรู้ 7) ผู้บริหารมีการส่งเสริมการจัดโครงการพัฒนาครูผู้สอน ครูฝึกในสถานประกอบการและบุคลากรตามสายงาน

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

อย่างต่อเนื่อง 8) ผู้บริหารเข้าใจสภาพที่แท้จริงของสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อสามารถกำหนดแผนการดำเนินงานและกรอบเวลาในการทำงานที่ชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้จริง และ 9) ผู้บริหารให้รางวัลและยกย่องเชิดชูเกียรติครูและบุคลากรทางการศึกษาที่รับผิดชอบตามผลงาน

2.4 ด้านการควบคุม 6 แนวทาง ได้แก่

- 1) ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีมีทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศอย่างน้อย 1 ภาษา
- 2) ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีมีทักษะด้านการทำงานเป็นทีมและมีภาวะผู้นำ
- 3) ครูฝึกในสถานประกอบการได้รับการพัฒนาความรู้และเจตคติที่ดีต่อการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี
- 4) สถานศึกษามีการวิเคราะห์ swot เพื่อตรวจสอบแนวโน้มความต้องการแรงงานของตลาดแรงงาน และนำมาวางแผนจัดทำหลักสูตรและแผนการฝึกอาชีพ
- 5) สถานศึกษามีการวิเคราะห์ swot เพื่อตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร แผนการฝึกอาชีพและผู้สำเร็จการศึกษา เพื่อนำมาวางแผนจัดทำหลักสูตรและแผนการฝึกอาชีพ
- และ 6) ผู้บริหารกำกับติดตามการดำเนินงานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง

ในขั้นตอนดังกล่าวนี้เป็นการตรวจสอบเพื่อยืนยันความเหมาะสมของแนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การยกร่างแนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง มีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

1) นำผลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 ซึ่งเป็นผลมาจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง มายกร่างแนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง

2) นำร่างแนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปางเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความเหมาะสมของแนวทางและการใช้ภาษา

3) นำข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเป็นร่างแนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง

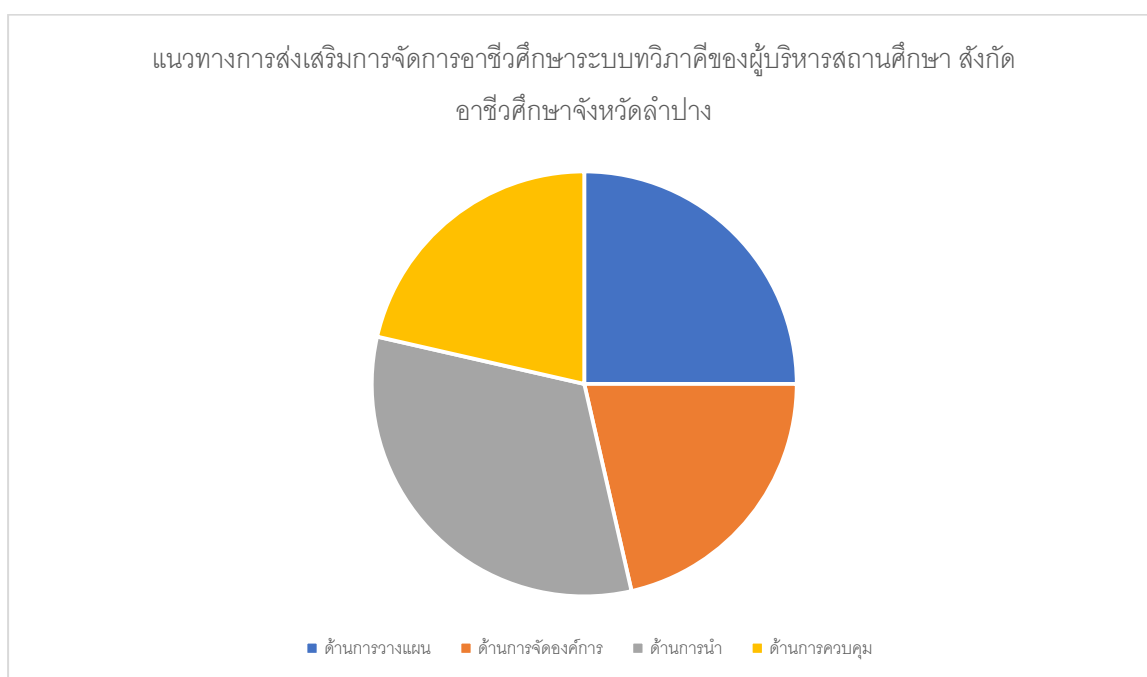
ส่วนที่ 2 การตรวจสอบเพื่อยืนยันความเหมาะสมของแนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง

การตรวจสอบเพื่อยืนยันความเหมาะสมของแนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง เป็นการนำร่างแนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

7 คน ตรวจสอบโดยใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบ โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) แล้วปรับร่างแนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ได้แนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ทั้งหมด 28 แนวทาง แบ่งได้เป็น ด้านการวางแผน 7 แนวทาง ด้านการจัดองค์การ 6 แนวทาง ด้านการนำ 9 แนวทาง และด้านการควบคุม 6 แนวทาง ดังแผนภูมิวงกลมต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ข้างต้น ผู้วิจัยนำเสนอข้อค้นพบและประเด็นสำคัญที่น่าสนใจมาทำการอภิปรายผล ดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปางในด้านการนำมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.60$, S.D. = 0.95) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ยังไม่มีแผนการจัดการเรียนการฝึก การวัดและประเมินผลที่ยังไม่มีแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจน ซึ่งเกิดจากบริหารงานภายในสถานศึกษาเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (Laphim, 2019) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศของวิทยาลัย สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่าสภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาระบบ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปางในด้านการควบคุมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.34, S.D. = 0.66) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ได้รับนโยบายให้จัดทำแผนกลยุทธ์ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีที่ค่อนข้างสมบูรณ์มีผลทำให้ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีมากขึ้นและเข้ามามีบทบาทในการควบคุมดูแลการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (Laphim, 2019) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศของวิทยาลัย สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่า สภาพที่พึงประสงค์การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศของอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นค่าดัชนีความต้องการจำเป็นพบว่าในด้านการนำมีค่าดัชนีมากที่สุด (PNI_{modified} = 0.67) อภิปรายผลได้ว่า ด้านการนำ ผลการศึกษาพบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับสูงที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในกระบวนการการดำเนินการ ยังไม่มีแผนการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลที่ยังไม่มีแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจน ซึ่งเกิดจากบริหารงานภายในสถานศึกษาและการเข้ามามีบทบาทด้านการนำเองผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (Kaewkahlong, 2021) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสกลนคร พบว่าปัจจัยทางการบริหารของวิทยาลัยในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัย ในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสกลนครอยู่ในระดับปานกลาง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าได้แนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ได้แนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ทั้งหมด 28 แนวทาง แบ่งได้เป็น ด้านการวางแผน 7 แนวทาง ด้านการจัดองค์กร 6 แนวทาง ด้านการนำ 9 แนวทาง และด้านการควบคุม 6 แนวทาง สามารถอภิปรายแต่ละด้านได้ ดังนี้

2.1 ด้านการวางแผน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารมีการวางแผนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างชัดเจน มีการดำเนินการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายของ Office of the Vocational Education Commission ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (Laphim, 2019) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศของวิทยาลัยสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดอุดรธานี พบว่าแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศของอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน มีแนวทางการพัฒนากำหนดแนวทางการประเมินผู้เรียนให้เป็นไปตามข้อตกลงร่วมกัน จัดทำแผนการเรียนและกิจกรรมร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ส่งเสริม สนับสนุนความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

2.2 ด้านการจัดองค์การ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาร่วมกับสถานประกอบการในการกำหนดคุณสมบัติและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีและสามารถดำเนินงานได้ครบตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ (Laphim, 2019) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศของวิทยาลัยสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดอุดรธานี พบว่าแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศของอาชีวศึกษา จังหวัดอุดรธานี ในด้านคุณภาพการบริหารจัดการ มีแนวทางการบริหารจัดการด้านบุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ กระบวนการปฏิบัติงานและข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ พัฒนาระบบการจัดการ หลักสูตร ที่ทันสมัยก้าวทันกับเทคโนโลยี พัฒนาระบบการวัดผลและประเมินผลให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการบริหารจัดการด้านการศึกษา ความรู้ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับรายวิชาที่เรียน

2.3 ด้านการนำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารมีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาบุคลากร ส่งเสริมการฝึกทักษะให้กับบุคลากรสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ (Laphim, 2019) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศของวิทยาลัยสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดอุดรธานี พบว่าแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศของอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในด้านคุณภาพการบริหารจัดการมีแนวทางในการนำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มาใช้ในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจ

2.4 ด้านการควบคุม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษามีการวิเคราะห์แนวโน้มความต้องการแรงงาน และนำมาวางแผนจัดทำหลักสูตรและแผนการฝึกอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยบางประเด็นของ (Gatethai, 2013) ในการวิจัยเรื่องการพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ในวิทยาลัยเทคนิคภาคเหนือตอนล่าง พบว่า กลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นได้แก่ พัฒนาความรู้และทักษะในการวางแผนการจัดอาชีวศึกษาอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เสริมสร้าง เครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการสร้างความรู้ความเข้าใจอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแก่สถานประกอบการและผู้ปกครองนักเรียน นักศึกษา

สรุป

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปางอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปางอยู่ในระดับมาก และมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นด้านการนำเป็นลำดับที่หนึ่ง ด้านการควบคุมเป็นลำดับที่สอง ด้านการจัดองค์การเป็นลำดับที่สาม และด้านการวางแผนเป็นลำดับที่สี่

2. การหาแนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง เป็นการศึกษาโดยประยุกต์ใช้กระบวนการบริหารแบบ POLC ประกอบไปด้วย 28

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

แนวทาง โดย ด้านการวางแผน มี 7 แนวทาง ด้านการจัดองค์การ มี 6 แนวทาง ด้านการนำ มี 9 แนวทาง และด้านการควบคุม มี 6 แนวทาง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ ที่ 1 พบว่าสภาพปัจจุบันของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปางอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปางอยู่ในระดับมาก และมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นด้านการนำเป็นลำดับที่หนึ่ง ด้านการควบคุมเป็นลำดับที่สอง ด้านการจัดองค์การเป็นลำดับที่สาม และด้านการวางแผนเป็นลำดับที่สี่ ดังนั้นสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดลำปางควรนำผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ที่มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันมากไปปรับใช้เพื่อการวางแผนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ ที่ 2 พบว่าแนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ประกอบไปด้วย 28 แนวทาง โดย ด้านการวางแผน มี 7 แนวทาง ด้านการจัดองค์การ มี 6 แนวทาง ด้านการนำ มี 9 แนวทาง และด้านการควบคุม มี 6 แนวทาง ดังนั้นสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง ควรนำรูปแบบแนวทางการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีทั้ง 28 แนวทางไปปรับประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาให้มีความยืดหยุ่นและความเหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดตั้งและกลไกการประสาน ส่งเสริม เครือข่ายที่เหมาะสมเพื่อการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง

References

- Gatethai, P. (2013). *Strategy Development for Dual Vocational Training Management in Technical College in the Lower Northern Region*. (Doctoral Dissertation). Kamphaeng Phet Rajabhat University. Kamphaeng Phet.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

- Kaewkahlong, N. (2021). *Administrative Factors Influencing the Effectiveness of Educational Management of DUAL VOCATIONAL EDUCATION in Colleges under the Sakon Nakhon Provincial Vocational Education*. (Master's Thesis). Sakon Nakhon Rajabhat University. Sakon Nakhon
- Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607 – 610.
- Lampang Provincial Education Office. (2022). *Lampang Province Educational Development Plan 2023 – 2027*. Lampang: Lampang Provincial Education Office.
- Laphim, S. (2019). *Development of Guidelines for Excellence of Dual Vocational Education of Udonthani Vocational Education*. (Master's Thesis). Maha Sarakham University. Maha Sarakham.
- Office of the Education Council. (2017). *National Education Plan 2017 – 2036*. Bangkok: PRIKWARN GRAPHIC CO., LTD..
- Laphim, S. & Ruangmontri, K. (2019). *Development of Guidelines for Excellence of Dual Vocational Education of Udonthani Vocational Education*. (Master's Thesis). Maha Sarakham University. Maha Sarakham.
- Thianthai, C. et al. (2022). *The Development of Capabilities and Uniqueness of Thai Vocational Labor in Three Focal Industries: An analysis of Thai Vocational Labor Journey Maps in the New Normal*. (Research Report). Bangkok: National Research Council of Thailand.
- Worakham, P. (2019). *Educational Research*. Maha Sarakham: Taxila printing.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

**ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเส้นหมี่ก๊วยหลิน
ของผู้บริโภคชาวจีน ในมณฑลกว่างซี ประเทศจีน**
**MARKETING MIX THAT INFLUENCES CHINESE CONSUMER PURCHASE DECISION
FOR GUILING NOODLE IN GANGXI, CHINA**

¹Zhoa Hangxi และ ²นิตยา วงศ์ยศ

¹Zhoa Hangxi and ²Nittaya Wongyos

¹คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

¹The Faculty of Management Science. Lampang Rajabhat University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: Nittaya.w@g.lpru.ac.th

Received: 2024-05-20

Revised: 2024-06-14

Accepted: 2024-11-07

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นด้านส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจซื้อเส้นหมี่ก๊วยหลินของผู้บริโภคชาวจีน ในมณฑลกว่างซี ประเทศจีน 2) เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเส้นหมี่ก๊วยหลินของผู้บริโภคชาวจีน ในมณฑลกว่างซี ประเทศจีน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริโภคเส้นหมี่ก๊วยหลินชาวจีน จำนวน 385 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามออนไลน์ สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter

ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับความคิดเห็นส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจซื้อเส้นหมี่ก๊วยหลินของผู้บริโภคชาวจีน ในมณฑลกว่างซี ประเทศจีน ได้แก่ ปัจจัยด้านราคามีค่าเฉลี่ยมีระดับความคิดเห็นมากที่สุด รองลงมาคือด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเส้นหมี่ก๊วยหลินของผู้บริโภคชาวจีน ในมณฑลกว่างซี ประเทศจีน ประกอบด้วยปัจจัย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเส้นหมี่ก๊วยหลินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยด้านราคานี้ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเส้นหมี่ก๊วยหลิน

คำสำคัญ: ส่วนประสมการตลาด; การตัดสินใจ; เส้นหมี่ก๊วยหลิน

Abstract

This study had the objectives to study 1) To study the opinions level regarding the marketing mix and purchasing decisions of Guilin noodles among consumers in Guangxi, China. 2) To study the marketing mix that affects consumers' purchasing decisions for Guilin noodles in Guangxi, China. It is a quantitative research using of consumers in Guangxi as the sample group totaled 385 persons. The tool used was a questionnaire using the statistics and data analysis of frequencies, percentage, standard deviations and Multiple Regression Analysis Enter Type.

The results of the study found 1) The opinions level regarding the marketing mix and purchasing decisions of Guilin noodles among consumers in Guangxi , China was at the price factor has highest level followed by product, promotion and direct marketing channel was at the level high 2) The marketing mix that affects consumers' purchasing decisions for Guilin noodles in Guangxi Province, China of product, promotion and direct marketing channel at the statistically significance level of 0.05. As for the price factor does not affect the decision to purchase Guilin noodles.

Keywords: Marketing MIX; Purchasing Decisions; Guilin Noodles

บทนำ

อาหารนั้นจัดเป็นหนึ่งในปัจจัย 4 สำหรับมนุษย์ในการใช้ชีวิตหรือดำรงชีวิตของมนุษย์ ซึ่งภาวะเศรษฐกิจ การครองชีพ ฐานะและสภาพแวดล้อมในการอยู่อาศัยมีอิทธิพลต่อการบริโภคของมนุษย์ ส่งผลให้รูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้คนในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงจากอดีตที่มีรูปแบบชีวิตแบบเรียบง่าย เปลี่ยนเป็นรูปแบบชีวิตที่มีความซับซ้อน ทำให้ผู้คนต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เร่งรีบ อีกทั้งสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน ที่สินค้าอุปโภคบริโภค มีแนวโน้มราคาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้คนหันมาบริโภคอาหารราคาประหยัด เส้นหมี่กึ่งสำเร็จรูปจึงเป็น ตัวเลือกของผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี ประเทศจีนมีการพัฒนาสินค้าทางการอุปโภค บริโภคอย่างหลากหลายโดยเกิดจากวัฒนธรรมของหลายชาติพันธุ์ในประเทศ พร้อมทั้งประเทศจีนเป็นประเทศที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่และประชากรจำนวนมาก จึงทำให้ประเทศจีนมีอิทธิพลต่อโลกอย่างสูง โดยเฉพาะในเรื่องของอาหาร จึงจะกล่าวอีกในหนึ่งว่า ถ้ามีคนจีนอยู่ ณ ที่แห่งใด ที่นั้นย่อมมีอาหารจีนและถึงจะไม่มีคนจีน อาหารจีนย่อมปรากฏให้เห็นเป็นร้านอาหารจีนอยู่ทั่วโลก ดังสำนวนจีนโบราณสำนวนหนึ่งที่มีมาตั้งแต่โบราณในสมัยราชวงศ์ฮั่นได้กล่าวไว้ว่า “หมินอี้สือเหวยเทียน (民以食为天)” ซึ่งแปลเป็นภาษาไทย

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ได้ว่า “สำหรับประชาชนเรื่องกินเป็นสิ่งสำคัญเทียบฟ้า” หรือถ้ากล่าวในบริบทของทหารคือ “กองทัพต้องเดินด้วยท้อง” สำนวนดังกล่าวจึงทำให้เห็นว่า มีนัยยะสำคัญบางประการ (Thairath, 2566)

ประเทศจีนอันเป็นประเทศแห่งการผลิตอาหารประเภทเส้นจึงมีสินค้าและบริการอาหารในกลุ่มของเส้นหมี่ เช่น หมี่หิ้วหรือเส้นหมี่ที่เป็นสินค้าที่มีการจัดจำหน่ายมากที่สุดในประเทศจีน (Sohu.com, 2022) หมี่หิ้วสำเร็จรูปรสหม่าล่า เส้นหมี่กึ่งหยาบ ราเม็ง และพาสตา เป็นต้น ดังนั้น จึงทำให้เส้นหมี่นี้เป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายในประเทศจีน (Guilin China International Travel Service, 2023) จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงเห็นได้ว่า อาหาร มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทำให้อาหารได้มีการพัฒนารูปแบบไปตามการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตมนุษย์ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการในการดำรงชีวิตในแต่ละวัน จึงทำให้อุตสาหกรรมทางด้านอาหารมีการแข่งขันทางการตลาดที่สูงมากขึ้น ซึ่งในแต่ละท้องถิ่นจึงมีการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารต่างชนิดต่าง ๆ ตามวัฒนธรรมการบริโภคของแต่ละกลุ่ม เชื้อชาติ หรือตามทรัพยากรที่หาได้จากท้องถิ่น ทำให้ได้ผลิตภัณฑ์สินค้าประจำเมืองของตนเอง โดยใส่ความเป็นอัตลักษณ์และเอกลักษณ์เฉพาะตนให้กับผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มความโดดเด่นและสามารถแข่งขันกันในตลาดได้ ในประเทศจีน มณฑลกว่างซี มีการจัดจำหน่ายอาหารประเภทเส้นหมี่ หรือกลุ่มของเส้นมากมาย โดยมีก๊วยหลินหมี่เส้นหรือเส้นหมี่ก๊วยหลิน ที่จัดได้ว่าเป็นเส้นหมี่ที่ขึ้นชื่อของเมืองก๊วยหลิน เส้นหมี่ก๊วยหลินจัดเป็นอาหารว่างในก๊วยหลิน ของประเทศจีน และชาวก๊วยหลินมักจะนำมารับประทานเป็นอาหารเช้า เส้นหมี่ก๊วยหลินถือได้ว่าเป็นอาหารจานหลัก มีส่วนผสมและรสชาติที่สามารถเพิ่มได้ตามความต้องการของผู้บริโภค จึงเป็นที่มาของการเลือกศึกษาอาหารในกลุ่มของเส้นหมี่เพราะเป็นอาหารที่มีความนิยมกันเป็นอย่างมากในประเทศจีนและเลือกผลิตภัณฑ์เป็นเส้นหมี่ก๊วยหลิน ด้วยเหตุผลที่ว่า การศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์นี้ยังมีน้อยในประเทศจีน อีกทั้งความนิยมของเส้นหมี่ก๊วยหลินยังมีน้อยเมื่อเทียบกับผลการจัดจำหน่ายอาหารในกลุ่มเดียวกัน ประกอบกับปัจจัยของผู้บริโภคที่มีความต้องการในแต่ละคนแตกต่างกัน ทั้งที่ เส้นหมี่ก๊วยหลินเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมอาหารจีนที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน โดยเฉพาะประชาชนในเมืองก๊วยหลิน

การศึกษาส่วนประสมทางการตลาดจะช่วยในการเข้าใจพฤติกรรมของลูกค้าและปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ และช่วยในการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มโอกาสในการขายสินค้าหรือบริการให้แม่นยำขึ้น และมีประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจในหลาย ๆ ด้านช่วยให้เข้าใจถึงความต้องการ ความชอบ และพฤติกรรมของลูกค้าในตลาด สามารถปรับกลยุทธ์ การบริหารการตลาดให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ช่วยเป็นแนวทางในการวางแผนและการดำเนินงานหรือดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ จนทำให้เกิดการเติบโตของสินค้าและผลิตภัณฑ์ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเส้นหมี่ก๊วยหลิน เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพของการแข่งขันของผลิตภัณฑ์เส้นหมี่ก๊วยหลิน ในท้องตลาด โดยการเลือกประชาชนที่บริโภคเส้นหมี่ก๊วยหลินโดยเฉพาะ อันเนื่องมาจากผู้ที่บริโภคเส้นหมี่ก๊วยหลินนั้น เป็นผู้ที่ได้รับการนำไปใช้รับประทานและบริโภคโดยตรง แสดงให้เห็นว่าต้องมีปัจจัยบางประการที่ทำให้ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเส้นหมี่ก๊วยหลินนี้ อีกทั้ง เส้นหมี่ก๊วยหลินเป็นผลิตภัณฑ์ที่ประจำเมืองก๊วยหลิน ในมณฑลกว่างซี ประเทศจีน

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

การเลือกกลุ่มตัวอย่างจึงเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก กลุ่มผู้ที่บริโภคเส้นหมี่ก๊วยหลิน ท่วมณฑลกว่างซี เนื่องจากเส้นหมี่ก๊วยหลินเป็นผลิตภัณฑ์ที่ขายในท้องตลาดท่วมณฑลกว่างซี ซึ่งไม่ได้มีจำหน่ายเพียงแค่เมืองก๊วยหลินเท่านั้น ผู้ศึกษาต้องการที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลาย ที่ไม่ใช่เฉพาะเมืองก๊วยหลิน เนื่องจากเส้นหมี่ก๊วยหลินเป็นผลิตภัณฑ์ประจำเมืองอยู่แล้ว อีกทั้งประชาชนในแต่ละเมืองมีวัฒนธรรมและค่านิยมที่หลากหลาย ดังนั้น การรวบรวมข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจึงสนใจที่จะศึกษาให้ครอบคลุมกับประชากรที่อยู่ในเมืองอื่น ๆ ท่วมณฑลกว่างซี รวมไปถึงประชากรที่อยู่ณฑลอื่น ๆ เพื่อศึกษาถึงปัจจัยและอิทธิพลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อจากประชากรที่หลากหลายกลุ่ม โดยการเลือกศึกษาส่วนประสมทางการตลาดเพียง 4 ด้าน อันเนื่องมาจากเส้นหมี่ก๊วยหลินเป็นอาหารในกลุ่มบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ผู้บริโภคส่วนใหญ่เลือกซื้อเพื่อนำไปประกอบอาหารเอง โดยสินค้านี้ไม่จำเป็นต้องมีปัจจัยด้านกายภาพ บุคคล ที่เกี่ยวข้องกับตัวสินค้า เพราะด้วยลักษณะของผลิตภัณฑ์เป็นแบบเลือกซื้อได้ตามสะดวก หาได้ตามร้านค้าทั่วไปในมณฑลกว่างซี และผลการศึกษาสามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนา ปรับปรุง และเสริมสร้างสินค้าและผลิตภัณฑ์ให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคโดยทั่วไปให้มากที่สุด และเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนในการจัดจำหน่ายของผู้ประกอบการทั้งขนาดเล็กไปจนถึงขนาดใหญ่ ที่จะสามารถเทียบเคียงหรือสู้กับสินค้าผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกันได้ หรือเทียบเท่ากับผลิตภัณฑ์ที่มีความนิยมหรือความโด่งดังมากกว่า โดยผลที่เกิดขึ้นอาจจะสามารถช่วยกระตุ้น ทางเศรษฐกิจด้านสินค้าการอาหารของจีน ส่งเสริมให้สินค้าได้มีการขยายและเติบโต รวมไปถึงส่งเสริมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวมาบริโภคเส้นหมี่ก๊วยหลินให้มากยิ่งขึ้น

ดังนั้นการศึกษานี้จึงเป็นการศึกษาในหัวข้อเรื่อง ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเส้นหมี่ก๊วยหลินของผู้บริโภคชาวจีน ในมณฑลกว่างซี ประเทศจีน เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเส้นหมี่ก๊วยหลิน และเป็นการเพิ่มยอดขายและรายได้ให้กับธุรกิจ มีการเปิดตลาดใหม่ ๆ สำหรับเส้นหมี่ก๊วยหลิน รวมไปถึงการสร้างความรู้ในผลิตภัณฑ์หรือบริการอันจะช่วยเพิ่มยอดขายให้ได้มากขึ้น เป็นการสร้างความรู้สึกรักและความพึงพอใจทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย เพิ่มความได้เปรียบในตลาดโดยการนำเสนอผลิตภัณฑ์หรือบริการของเส้นหมี่ก๊วยหลินที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อลูกค้าและผู้ประกอบการได้อย่างสูงสุด พร้อมเพิ่มความแข็งแกร่งให้กับธุรกิจ สามารถแข่งขันในตลาดและในอนาคตได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นด้านส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจซื้อเส้นหมี่ก๊วยหลินของผู้บริโภคชาวจีน ในมณฑลกว่างซี ประเทศจีน
2. เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเส้นหมี่ก๊วยหลินของผู้บริโภคชาวจีน ในมณฑลกว่างซี ประเทศจีน

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริโภคชาวจีน ในมณฑลกว่างซี ประเทศจีน

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง คือผู้บริโภคที่เคยซื้อเส้นหมี่กึ่งหยาบที่ไม่สามารถระบุจำนวนประชากรที่แน่นอนได้ ผู้วิจัยจึงใช้สูตรการคำนวณของ Cochran (1977) โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อน ร้อยละ 5 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 คน โดยการสุ่มตามความสะดวก (Convenience Sampling)

การสร้างเครื่องมือ เพื่อใช้ในการศึกษา ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเส้นหมี่กึ่งหยาบของผู้บริโภคชาวจีน ในมณฑลกว่างซี ประเทศจีน ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเส้นหมี่กึ่งหยาบของผู้บริโภคชาวจีน ในมณฑลกว่างซี ประเทศจีน โดยได้ทำการแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ระดับความสำคัญส่วนประสมการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการขาย และการตัดสินใจซื้อ

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 2 นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องในรายละเอียด ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด จากนั้นนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามความเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษา

ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการส่งแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม และหาค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) จำนวน 3 ท่าน จากนั้นพิจารณาความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ในทุกข้อคำถาม ข้อคำถามที่มีค่า IOC 0.50-1.00 จะถูกคัดเลือกไว้ ส่วนข้อคำถามที่ต่ำกว่า 0.50 จะพิจารณาปรับปรุงแก้ไขหรืออาจตัดทิ้ง สำหรับการศึกษานี้มีค่าเท่ากับ 0.91 อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 จึงไม่มีการตัดข้อคำถามออก

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้ (Try-Out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริโภคที่เคยซื้อเส้นหมี่กึ่งหยาบ ในเขตพื้นที่มณฑลเจียงซู จำนวน 30 คน

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ขั้นตอนที่ 5 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่ทดลอง (Try-Out) มาทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม เพื่อวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability Analysis) โดยการหาความเชื่อมั่นแบบความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) ของแบบสอบถามทั้งชุด เท่ากับ 0.939 ซึ่งเป็นไปตามที่ (Nunnally, 1978) ได้เสนอแนะไว้ คือ มีค่า 0.70 ขึ้นไป

ขั้นตอนที่ 6 นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วใช้เป็นเครื่องมือกับผู้บริโภคที่เคยซื้อเส้นหมี่กึ่งยลลินของผู้บริโภคชาวจีน ในมณฑลกว่างซี ประเทศจีน

การเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิจัยครั้งนี้ทำโดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ โดยการแจกแบบสอบถามผ่านทางอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์

การวิเคราะห์ข้อมูล การดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลมีลำดับและขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับและเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์มา ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล

วัตถุประสงค์ ข้อที่ 1

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลเหล่านี้มาจัดกลุ่มและแจกแจงข้อมูลตามลักษณะทั่วไปของประชากรโดยใช้สถิติพรรณนา ในการหาค่าร้อยละ

และวิเคราะห์ระดับความสำคัญส่วนประสมการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการขาย และการตัดสินใจซื้อ รูปแบบมาตราส่วนประมาณค่าของ Likert โดยมีการแบ่งเป็นระดับความคิดเห็น 5 ระดับ คือ 5 หมายถึง มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ 1 หมายถึง น้อยที่สุด ซึ่งผู้วิจัยใช้สถิติพรรณนา ในการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นนำค่าเฉลี่ย ที่ได้มาแปลผลเป็นระดับความสำคัญ

วัตถุประสงค์ข้อ 2 วิเคราะห์ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเส้นหมี่กึ่งยลลินของผู้บริโภคชาวจีน ในมณฑลกว่างซี ประเทศจีน ซึ่งผู้ศึกษาใช้สถิติอนุมาณ เพื่อทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ด้วยเทคนิค Enter เนื่องจากมีตัวแปรตั้งแต่ 2 ตัวแปรขึ้นไป และเป็นตัวแปรต้นตัวแปรตามเป็นเชิงปริมาณ เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ แล้วนำเสนอข้อมูล และสรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นด้านส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจซื้อเส้นหมี่กึ่งยลลินของผู้บริโภคชาวจีน ในมณฑลกว่างซี ประเทศจีน ผลการวิจัยพบว่า

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า โดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 224 คน คิดเป็นร้อยละ 58.18 อายุในช่วง 31-40 ปี จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 44.94 โดยมีการประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 38.96 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 2,000 – 4,000 หยวน จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 37.14 สถานะภาพ โสด จำนวน 249 คน คิดเป็นร้อยละ 64.68 จำนวนสมาชิกในครอบครัว คือ 2 – 4 คน จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 51.95 ภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในมณฑลกวางซี จำนวน 297 คน คิดเป็นร้อยละ 77.14 และความถี่ในการบริโภคอาหารประเภทเส้นหมี่ คือ 10 – 20 ครั้ง/เดือน จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 48.31 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นด้านส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจซื้อเส้นหมี่กึ่งยาลีนของผู้บริโภคชาวจีน ในมณฑลกวางซี ประเทศจีน สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 1

ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ผลิตภัณฑ์มีรสชาติที่หลากหลาย เส้นหมี่มีความเหนียวนุ่ม สะดวกต่อการปรุง ใช้เวลาน้อย สุกง่าย	4.05	0.849	มาก
2. รูปลักษณ์และบรรจุภัณฑ์สวยงาม มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว	4.51	0.863	มากที่สุด
3. ฉลากแสดงข้อมูล รายละเอียดผลิตภัณฑ์ และส่วนผสมได้อย่างชัดเจน	4.23	0.898	มากที่สุด
4. มีการระบุคุณค่าทางโภชนาการ	4.02	0.797	มาก
5. ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพดี มีมาตรฐานรับรองที่ถูกต้อง ระบุวันผลิตและวันหมดอายุที่ชัดเจน	3.80	0.855	มาก
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	4.12	0.717	มาก

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นของปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์

จากตาราง 1 ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.12$, S.D.=0.717) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า รูปลักษณ์และบรรจุภัณฑ์สวยงาม มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.51$, S.D.= 0.863) รองลงมาคือ ฉลากแสดงข้อมูล รายละเอียดผลิตภัณฑ์ และส่วนผสมได้อย่างชัดเจน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.23$, S.D.=0.898) ผลิตภัณฑ์มีรสชาติที่หลากหลาย เส้นหมี่มีความเหนียวนุ่ม สะดวกต่อการปรุง ใช้เวลาน้อย สุกง่าย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.05$, S.D.=0.849) มีการระบุคุณค่าทางโภชนาการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.02$, S.D.=0.797) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพดี มีมาตรฐานรับรองที่ถูกต้อง ระบุวันผลิตและวันหมดอายุที่ชัดเจน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.80$, S.D.=0.855)

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ปัจจัยด้านราคา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ราคาเหมาะสมกับคุณภาพและปริมาณของผลิตภัณฑ์	4.32	0.976	มากที่สุด
2. ผลิตภัณฑ์มีหลายระดับราคาให้เลือกซื้อ	4.03	0.833	มาก
3. มีความคุ้มค่า เมื่อเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์เส้นหมี่อื่น ๆ	4.45	0.894	มากที่สุด
4. ราคาของผลิตภัณฑ์สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคได้หลายระดับ	4.23	0.843	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	4.26	0.771	มากที่สุด

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของปัจจัยด้านราคา

จากตาราง 2 พบว่า ปัจจัยด้านราคา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.26) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.771 โดยปัจจัยย่อยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีความคุ้มค่า เมื่อเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์ เส้นหมี่อื่น ๆ ($\bar{X}$ = 4.45) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.894 ราคาเหมาะสมกับคุณภาพและปริมาณของผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}$ = 4.32) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.976 ราคาของผลิตภัณฑ์สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคได้หลายระดับผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}$ = 4.23) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.843 ปัจจัยย่อยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ผลิตภัณฑ์มีหลายระดับราคาให้เลือกซื้อ ($\bar{X}$ = 4.03) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.833

ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. สามารถหาซื้อได้ง่ายด้วยช่องทางที่หลากหลาย	3.94	0.901	มาก
2. มีการจำหน่ายผ่านช่องทาง Online เพื่อความสะดวกในการสั่งซื้อ	3.76	0.876	มาก
3. ร้านค้ามีการจัดวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้มีความน่าสนใจและสามารถดึงดูดลูกค้า	4.32	1.052	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	4.01	0.822	มาก

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

จากตาราง 3 พบว่า ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.01) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.822 โดยปัจจัยย่อยอื่น ๆ ที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ร้านค้ามีการจัดวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้มีความน่าสนใจและสามารถดึงดูดลูกค้า ($\bar{X}$ = 4.32) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.052 รองลงมาคือ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ สามารถหาซื้อได้ง่ายด้วยช่องทางที่หลากหลาย ($\bar{X}$ = 3.94) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.901 และมีการจำหน่ายผ่านช่องทาง Online เพื่อความสะดวกในการสั่งซื้อ ($\bar{X}$ = 3.76) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.876 ตามลำดับ

ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. มีการจัดโปรโมชั่นผลิตภัณฑ์ เช่น การลดราคา เพิ่มของแถม เป็นต้น	4.02	0.950	มาก
2. การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์มีความน่าสนใจ	4.25	1.129	มากที่สุด
3. มีการโปรโมทผลิตภัณฑ์ ในช่องทางต่าง ๆ เช่น มีการโปรโมทผ่านช่องทางออนไลน์ สื่อโฆษณา โทรทัศน์ หรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เป็นต้น	4.18	0.989	มาก
4. พนักงานขายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสินค้า มีความรู้ ให้ข้อมูลและแนะนำผลิตภัณฑ์ได้ดี มีความน่าเชื่อถือและชัดเจน	3.96	0.955	มาก
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	4.10	0.895	มาก

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด

จากตาราง 4 พบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.10) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.895 โดยปัจจัยย่อยที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์มีความน่าสนใจ ($\bar{X}$ = 4.25) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.129 และปัจจัยย่อยอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วงระหว่าง 3.96 – 4.18 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในช่วงระหว่าง 0.950 – 0.989

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

การตัดสินใจซื้อเส้นหมี่ก๊วยหลิน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์เส้นหมี่ก๊วยหลิน	4.07	0.845	มาก
2. ท่านซื้อเส้นหมี่ก๊วยหลินเนื่องจากสะดวกต่อการนำไปบริโภค	4.44	1.006	มากที่สุด
3. ท่านซื้อเส้นหมี่ก๊วยหลินเนื่องจากมีความคุ้มค่า	4.20	0.935	มากที่สุด
4. ท่านตัดสินใจซื้อเส้นหมี่ก๊วยหลินจากการโฆษณาประชาสัมพันธ์หรือจากการบอกต่อ	3.98	0.876	มาก
5. หลังจากที่ได้รับผลิตภัณฑ์เส้นหมี่ก๊วยหลินแล้ว ท่านมีความต้องการที่จะทำการซื้อซ้ำในครั้งต่อไป	3.80	0.832	มาก
6. ท่านจะนำผลิตภัณฑ์เส้นหมี่ก๊วยหลินไปเป็นของฝาก	4.38	0.894	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	4.14	0.774	มาก

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับความคิดเห็นของการตัดสินใจซื้อเส้นหมี่ก๊วยหลิน

จากตาราง 20 พบว่า การตัดสินใจซื้อเส้นหมี่ก๊วยหลิน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.14) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.774 โดยข้อย่อยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ที่อยู่ในระดับมากที่สุด อันดับแรก คือ ท่านซื้อเส้นหมี่ก๊วยหลินเนื่องจากสะดวกต่อการนำไปบริโภค ($\bar{X}$ = 4.44) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.006 อันดับที่สอง ท่านจะนำผลิตภัณฑ์เส้นหมี่ก๊วยหลินไปเป็นของฝาก ($\bar{X}$ = 4.38) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.894 และอันดับที่สาม คือ ท่านซื้อเส้นหมี่ก๊วยหลินเนื่องจากมีความคุ้มค่า ($\bar{X}$ = 4.20) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.935 ส่วนข้อย่อยอันดับอื่น ๆ ที่อยู่ในระดับมาก คือ ท่านตัดสินใจซื้อเส้นหมี่ก๊วยหลินจากการโฆษณาประชาสัมพันธ์หรือจากการบอกต่อ ($\bar{X}$ = 3.98) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.876 รองลงมา หลังจากที่ได้รับผลิตภัณฑ์เส้นหมี่ก๊วยหลินแล้ว ท่านมีความต้องการที่จะทำการซื้อซ้ำในครั้งต่อไป ($\bar{X}$ = 3.80) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.832 และ ท่านมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์เส้นหมี่ก๊วยหลิน ($\bar{X}$ = 4.07) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.845 ตามลำดับ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ปัจจัย	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านผลิตภัณฑ์	4.12	0.717	มาก
2. ด้านราคา	4.26	0.771	มากที่สุด
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.01	0.822	มาก
4. ด้านส่งเสริมการตลาด	4.10	0.895	มาก
5. การตัดสินใจซื้อ	4.14	0.717	มาก
โดยรวม	4.13	0.525	มาก

ตารางที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเส้นหมี่กึ่งหลินของผู้บริโภคชาวจีน ในมณฑลกว่างซี ประเทศจีน โดยภาพรวม

จากตารางที่ 6 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเส้นหมี่กึ่งหลินของผู้บริโภคชาวจีน ในมณฑลกว่างซี ประเทศจีน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมา ($\bar{X}$ = 4.13, S.D.=0.525) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านราคา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.26, S.D.=0.771) รองลงมา คือ ด้านการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.14, S.D.=0.779) ด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.12, S.D.=0.717) ด้านส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.10, S.D.=0.895) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.14, S.D.=0.779) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเส้นหมี่กึ่งหลินของผู้บริโภคชาวจีน ในมณฑลกว่างซี ประเทศจีน

ตัวแปรอิสระ	การตัดสินใจ			t	p-value	Collinearity VIF
	B	S.E	Beta			
ค่าคงที่ (a)	0.428	0.077	-	5.575	0.000***	-
ผลิตภัณฑ์	0.174	0.045	0.162	3.891	0.000***	6.987
ราคา	0.066	0.042	0.065	1.578	0.115	6.954
ช่องทางการจัดจำหน่าย	0.212	0.044	0.225	4.798	0.000***	8.873
การส่งเสริมการตลาด	0.456	0.041	0.528	11.027	0.000***	9.277

F = 916.052 P-value = 0.000 AdjustR² = 0.905 R² = 0.906

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, ***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเส้นหมี่กึ่งหลินของผู้บริโภคชาวจีน ในมณฑลกว่างซี ประเทศจีน ด้วยวิธี Enter

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

จากตารางที่ 7 ผลการทดสอบการถดถอยพหุคูณ โดยวิธี Enter พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านการส่งเสริมการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจซื้อเส้นหมี่กึ่งหลิของผู้บริโภคชาวจีน ในมณฑลกว่างซี ประเทศจีน มากที่สุด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย เท่ากับ 0.456 รองลงมาคือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย เท่ากับ 0.212 และด้านผลิตภัณฑ์มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย เท่ากับ 0.174 ตามลำดับ ส่วนด้านราคาไม่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเส้นหมี่กึ่งหลิของผู้บริโภคชาวจีน ในมณฑลกว่างซี ประเทศจีน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย เท่ากับ 0.066 และสามารถทำนายผลการตัดสินใจซื้อเส้นหมี่กึ่งหลิของผู้บริโภคชาวจีน ในมณฑลกว่างซี ประเทศจีน ได้ร้อยละ 90.60

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้ พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเส้นหมี่กึ่งหลิของผู้บริโภคชาวจีน ในมณฑลกว่างซี ประเทศจีน โดยใช้ส่วนประสมการตลาด 4P ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการขาย ที่พัฒนาขึ้นจากงานวิจัยมาเป็นองค์ความรู้ใหม่ ผู้ประกอบการสามารถนำองค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัยไปเป็นต้นแบบหรือแนวทางในทางในการดำเนินงานเพื่อให้เส้นหมี่กึ่งหลิเป็นผลิตภัณฑ์เอกลักษณ์อัตลักษณ์ของมณฑลกว่างซีอย่างยั่งยืนต่อไป โดยขอเสนอองค์ความรู้ใหม่แสดงในตารางที่ 8

แนวทางการดำเนินงานส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเส้นหมี่กึ่งหลิของผู้บริโภค ในมณฑลกว่างซี ประเทศจีน			
ด้านผลิตภัณฑ์	ด้านราคา	ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	ด้านการส่งเสริมการขาย
- รสชาติอร่อย - บรรจุภัณฑ์สวยงาม - มีให้เลือกหลายขนาด - มีการควบคุมคุณภาพให้มีมาตรฐาน	-ด้านราคาต้องมีความเหมาะสมกับคุณภาพให้ผู้บริโภคมีความรู้สึกว่าการซื้อที่ได้คุ้มค่างกับเงิน -ราคามีให้เลือกหลายระดับ -ราคายุติธรรม	- จำหน่ายแบบหลายช่องทางทั้งออนไลน์และไลฟ์สด -ประสานหน่วยงานต่างๆ เพื่อขอประชาสัมพันธ์ -หาเครือข่ายความร่วมมือทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน	- มีกิจกรรมส่งเสริมการขายลด แลก แจก แถม อย่างสม่ำเสมอ -มีการกระตุ้นจูงใจการซื้อของผู้บริโภคโดยการถ่ายวิดีโอ กระบวนการผลิต

ตารางที่ 8 แนวทางทางการดำเนินงานส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเส้นหมี่กึ่งหลิของผู้บริโภคชาวจีน ในมณฑลกว่างซี ประเทศจีน

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า

ด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า รูปลักษณ์และบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีการฉลากแสดงข้อมูล รายละเอียดผลิตภัณฑ์ และส่วนผสม ได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับแนวคิดของ Serirat, Laksitanon, and Serirat, (2003) ได้กล่าวไว้ว่า ส่วนประสมการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) เป็นสิ่งที่เสนอขายสู่ตลาดเพื่อความสนใจ การจัดหา การใช้หรือการบริโภคที่สามารถทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ ประกอบไปด้วยสิ่งที่สัมผัสได้และสัมผัสไม่ได้ อาทิเช่น บรรจุภัณฑ์ สี ราคา คุณภาพ ราคาสินค้า บริการและชื่อเสียงของผู้ขาย ผลิตภัณฑ์อาจจะเป็นส่วนสินค้า บริการ สถานที่ บุคคล หรือความคิด ผลิตภัณฑ์ที่เสนอขายอาจจะมีตัวตนหรือไม่มีตัวตนก็ได้ ผลิตภัณฑ์ต้องมีรรถประโยชน์ มีคุณค่าในสายตาของลูกค้า จึงจะมีผลทำให้ผลิตภัณฑ์สามารถขายได้ การกำหนดกลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ต้องพยายามคำนึงถึงปัจจัยในเรื่องของความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ หรือความแตกต่างทางการแข่งขัน (Competitive Differentiation) องค์ประกอบ (คุณสมบัติ) ของผลิตภัณฑ์ เช่น ประโยชน์พื้นฐาน รูปร่างลักษณะ คุณภาพ การบรรจุภัณฑ์ ราคาสินค้า เป็นต้น มีการกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์ (Product Positioning) เป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ของบริษัท เพื่อแสดงตำแหน่งที่แตกต่าง และมีคุณค่าในจิตใจของลูกค้าเป้าหมาย รวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Product Development) เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ มีลักษณะใหม่และปรับปรุงให้ดีขึ้น (New and Improved) ซึ่งต้องคำนึงถึงความสามารถในการตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ดียิ่งขึ้น

ด้านราคา อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเส้นหมี่กึ่งยวหนานั้นมีความคุ้มค่า เมื่อเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์เส้นหมี่อื่นๆ มีราคาเหมาะสมกับคุณภาพและปริมาณของผลิตภัณฑ์ และราคาของผลิตภัณฑ์สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคได้หลายระดับ โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด แต่ด้วยปัจจัยด้านราคาไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ นั่น ถึงแม้ว่า จะมีระดับความคิดเห็นในด้านนี้มากที่สุด อันเนื่องมาจากราคาของอาหารประเภทเส้นหมี่ในประเทศจีนนั้น มีราคาที่ใกล้เคียงกัน ไม่มีราคาที่แตกต่างกันมากเมื่อเทียบกับคุณค่าและปริมาณของหมี่ชนิดอื่น ๆ ราคาเป็นไปตามความต้องการของผู้บริโภคอยู่แล้ว อีกทั้งยังมีราคาที่หลากหลายให้สามารถเลือกซื้อได้ตามความต้องการของผู้บริโภค ดังนั้น ราคาจึงไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ซึ่งได้มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Kotler (1997) กล่าวไว้ว่าส่วนประสมการตลาดด้านราคา (Price) เป็นคุณค่าผลิตภัณฑ์ในรูปตัวเงินลูกค้าจะเปรียบเทียบระหว่างคุณค่า (Value) ของบริการกับราคา (Price) ของบริการนั้นถ้าคุณค่าสูงกว่าราคาลูกค้าจะตัดสินใจซื้อ ดังนั้นการกำหนดราคาการให้บริการควรมีความเหมาะสมกับระดับการให้บริการชัดเจนและการจำแนกระดับบริการที่ต่างกัน หากคุณค่าสูงกว่าราคาผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อ ดังนั้น ผู้กำหนดกลยุทธ์ด้านราคาต้องคำนึงถึง คุณค่าที่รับรู้ในสายตาของลูกค้า ซึ่งต้องพิจารณาการยอมรับของลูกค้าในคุณค่าของผลิตภัณฑ์ว่าสูงกว่าผลิตภัณฑ์นั้น ดังนั้นการตั้งราคาขายเส้นหมี่กึ่งยวหนิงจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าร้านค้ามีการจัดวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้มีความน่าสนใจและสามารถดึงดูดลูกค้า ทำให้มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับสอดคล้องกับการศึกษาของ Yampom (2018) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปเกาหลี พบว่า ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีผลต่อการตัดสินใจซื้อบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปเกาหลี และสำหรับการปรับตัวของผู้ประกอบการรายย่อยในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 ได้มีการปรับตัวด้านการขาย โดยจะเน้นการขายทางออนไลน์มากขึ้น รวมไปถึงการขายอาหารเกาหลีพร้อมทานผ่าน Grab Food ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่าการปรับตัวเพื่อเพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่ายมีผลต่อการตัดสินใจในการซื้อสินค้าของผู้บริโภคมากขึ้น และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Donkhaw, Pomahad, and Pitsuwan, (2019) ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภค ในการซื้อผักปลอดสารพิษในจังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านความจำเป็น และความต้องการบริโภคอยู่ในระดับมาก การสื่อสาร และความสะดวกในการซื้อสินค้า

ด้านการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ามีการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของเส้นหมี่กึ่งสำเร็จรูปมีความน่าสนใจ ทำให้มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งปัจจัยส่วนประสมด้านนี้ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสูงที่สุด เมื่อเทียบกับปัจจัยส่วนประสมทางด้านอื่นๆ อันเนื่องมาจากการแข่งขันของเส้นหมี่ในท้องตลาดของจีน ที่มีการแข่งขันที่สูงมาก แต่ละยี่ห้อจึงต้องอาศัยการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ รวมไปถึงการจัดทำโปรโมชั่นของผลิตภัณฑ์ และอิทธิพลของการโฆษณาส่งผลเป็นอย่างมาที่จะทำให้ผู้บริโภครู้จักสินค้า เพื่อที่จะทำการหาซื้อมาทดลองชิม ไปจนถึงกลายเป็นความชอบของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับการศึกษาของ Chaiyanon (2016) ศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคในการเลือกใช้บริการสถานบันเทิง ในเขตเทศบาลนครลำปาง พบว่าการส่งเสริมการขาย เป็นกิจกรรมการส่งเสริมที่นอกเหนือจากการโฆษณาการขายโดยพนักงานขาย และการให้ข่าวและการให้การประชาสัมพันธ์ ซึ่งสามารถกระตุ้นความสนใจทดลองใช้หรือการซื้อ โดยลูกค้าชั้นสุดท้ายหรือบุคคลอื่นในช่องทางการส่งเสริมการขายมี 3 รูปแบบ คือ การกระตุ้นผู้บริโภคเรียกว่าการส่งเสริมการขายที่มุ่งสู่ผู้บริโภค การกระตุ้นคนกลาง เรียกว่า การส่งเสริมการขายที่มุ่งสู่คนกลาง การกระตุ้นพนักงานขาย เรียกว่า การส่งเสริมการขายที่มุ่งสู่พนักงานขาย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเส้นหมี่กึ่งสำเร็จรูปของผู้บริโภคชาวจีน ในมณฑลกว่างซี ประเทศจีน ผลการวิจัยพบว่า ด้านการส่งเสริมการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจซื้อเส้นหมี่กึ่งสำเร็จรูปของผู้บริโภคชาวจีน ในมณฑลกว่างซี ประเทศจีน มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ สอดคล้องกับสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริโภคเห็นว่าในเรื่องการส่งเสริมการตลาดลดแลกแจกแถม รวมถึงการประชาสัมพันธ์ด้านต่างๆ สอดคล้องกับการศึกษาของ Matimanaon (2020) ได้ศึกษากระบวนการบริโภคบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปของ ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า กระบวนการตัดสินใจบริโภคบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปโดยภาพรวมต่างกัน นอกจากนี้ส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจบริโภค

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

บะหมี่กึ่งสำเร็จรูปของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร สำหรับด้านราคาไม่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเส้นหมี่กึ่งสำเร็จรูปของผู้บริโภคชาวจีน ในมณฑลกว่างซี ประเทศจีน ความสอดคล้องกับการวิจัยของ Dangpathio (2017) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ทศนคติและแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหาร โดยมีปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ ซึ่งได้อธิบายไว้ว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อผิวขาวของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากผู้ซื้อให้ความสนใจกับคุณภาพของผลิตภัณฑ์มากกว่าราคา อีกทั้งยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ เหลียว (Liao, 2018) ที่ได้ทำการศึกษารองรับปัจจัยที่มีผลให้คนจีนที่มาจากประเทศไทยตัดสินใจซื้อบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปไทย พบว่า มีปัจจัยอยู่ 4 ประการ ได้แก่ (1) การสร้างแบรนด์ให้เป็นที่รู้จัก (2) การจัดโปรโมชั่นการขาย (3) การโฆษณาสินค้า และ (4) คุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปไทยของชาวจีนเพียงเท่านั้น ซึ่งไม่มีปัจจัยของด้านราคาที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ

สรุป

ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเส้นหมี่กึ่งสำเร็จรูปของผู้บริโภคชาวจีน ในมณฑลกว่างซี ประเทศจีน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านราคา อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก ด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมาก ด้านส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับมาก และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับมาก

และส่วนประสมทางการตลาด ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านผลิตภัณฑ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเส้นหมี่กึ่งสำเร็จรูปของผู้บริโภคชาวจีน ในมณฑลกว่างซี ประเทศจีน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า จากการศึกษาทำให้ทราบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจที่จะเลือกซื้อเส้นหมี่กึ่งสำเร็จรูปนั้น ประกอบไปด้วยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด ซึ่งจากการวิเคราะห์สมมุติฐานพบว่าทั้ง 3 ด้านของส่วนประสมทางการตลาดสนับสนุนการตัดสินใจซื้อเส้นหมี่กึ่งสำเร็จรูป ดังนั้น ผลการศึกษาที่ได้จึงสามารถทำให้ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับอาหารประเภทนี้ดำเนินการวางแผน เพิ่มกลยุทธ์ ในการสร้างผลิตภัณฑ์ให้มีความน่าสนใจมากขึ้น เพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายให้มีความหลากหลายสามารถเข้าถึงสินค้าได้ง่ายมากขึ้น รวมไปถึงพัฒนาการส่งออก และทำการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ถึงคุณค่าทางประโยชน์และโภชนาการต่อผู้บริโภค เนื่องจากเป็น

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับอาหาร ดังนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะเน้นในเรื่องคุณค่าทางโภชนาการ และจัดทำโปรโมชั่นเพื่อส่งเสริมการจำหน่ายเพื่อการกระตุ้นให้ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อให้ได้มากขึ้น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า จากการศึกษามีส่วนประสมทางการตลาดทางด้านราคาของเส้นหมี่กึ่งหลิ้นที่ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคนั้น อันเนื่องมาจากราคาของผลิตภัณฑ์เป็นราคาตามท้องตลาดทั่วไป ดังนั้น ผู้ประกอบการไม่จำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนราคาของผลิตภัณฑ์ แต่ให้ส่งเสริมปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดด้านอื่น ๆ แทน เพื่อการเพิ่มช่องทางในการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากผู้บริโภคให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1. ควรทำการศึกษาส่วนผสมทางการตลาดในด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการซื้อเส้นหมี่กึ่งหลิ้นเพิ่มเติม เช่น ด้านความพึงพอใจ ทักษะที่มีต่อสินค้า อายุ เพศ อาชีพ เป็นต้น

2.2 ควรทำการศึกษากลุ่มประชากรอื่น ๆ เพิ่มเติม ที่นอกเหนือจากนักท่องเที่ยวชาวจีน ซึ่งอาจจะทำให้ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อแตกต่างกันออกไป

References

- Chaiyanon, S. (2016). *Service marketing mix strategies that affect consumer behavior in choosing entertainment services*. (Master's Thesis). Lampang Rajabhat University. Lampang.
- Donkwa, K., Pomahad, S., & Pitsuwan, N. (2019). Marketing mix factors affecting consumer behavior in purchasing the organic vegetables in Nakhon Ratchasima Province. *NRRU Community Research Journal*, 13(3), 81-93.
- Thairath. (2023). *The hungry you are, the more healthy you are*. Retrieved February 11, 2023, from <https://www.thairath.co.th/news/foreign/2705880>
- Matimanaon, S. (2020). *Decision process of consume instant noodles of people in BANGKOK*. (Master's Thesis). Ramkhamhaeng University. Bangkok.
- Serirat, S., Laksitanon, P., & Serirat, S. (2003). *Modern Marketing Management*. Bangkok: Thammasarn.
- Dangpathio, N. (2017). *Marketing Mix, Attitudes and Motives Affecting the Purchasing Decision in Nutritional Supplements for Whitening Skin of Teenagers in Bangkok*. (Master's Thesis). Bangkok University. Bangkok.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

- Liao, W. (2018). *The Impact of Brand Awareness, Sales Promotion, Online Advertising, Product Attributes, on Chinese Tourist's Intention to Buy Thai Instant Noodle*. (Master's Thesis). Bangkok University. Bangkok.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling Techniques*. (3rd ed.). New York: John Wiley and Sons Inc.
- Sohu.com. (2022). **数说热点 | ‘疫’外受宠的速食食品，呈现哪些新趋势**. Retrieved February 11, 2023, from https://news.sohu.com/a/536322810_99975453
- Guilin China International Travel Service. (2023). **“在桂林哪家桂林米粉更好吃**. Retrieved December 2, 2023, from <https://www.citsguilin.com/article/gonglue/guilin-mi-fen.htm>
- Kotler, P. (1997). *Marketing Management: Analysis, Planning, Implementation and Control*. (14th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
- Yampo, S. (2018). *Consumer behavior and the factor affecting purchasing decision of Korean instant noodles*. Bangkok: Thammasat University.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

การจัดการทุนมนุษย์ในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ของจีน

กรณีศึกษา: บริษัทเอส เอฟ เอ็กซ์เพรส

HUMAN CAPITAL MANAGEMENT IN CHINA'S LOGISTICS INDUSTRY

CASE STUDY: S.F. EXPRESS COMPANY LIMITED

¹HANLAN SU, ²บุษกร วัฒนบุตร, และ ³วิโรจน์ หมั่นเทพ

¹HANLAN SU, ²Busakorn Watthanabut, and ³Wirote Muenthep

¹มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

¹North Bangkok University, Thailand

Received: 2024-05-20

¹Corresponding Author's Email: kkhamta88@gmail.com

Revised: 2024-10-06

Accepted: 2024-11-07

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปการจัดการทุนมนุษย์ กรณีศึกษา บริษัทเอส เอฟ เอ็กซ์เพรส 2) เพื่อศึกษาการจัดการทุนมนุษย์ในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ของจีน กรณีศึกษา บริษัทเอส เอฟ เอ็กซ์เพรส เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือวิจัย และมีผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยทำการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ประกอบด้วยผู้บริหารและพนักงานขององค์กร ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการทำงานของบริษัทเอส เอฟ เอ็กซ์เพรส จำนวน 15 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์หาข้อสรุป

ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพทั่วไปการจัดการทุนมนุษย์ กรณีศึกษา บริษัทเอส เอฟ เอ็กซ์เพรส ในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ของจีน สามารถส่งเสริมและพัฒนาพร้อมทั้งให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในการฝึกอบรม ส่งเสริมให้พนักงานมีส่วนร่วมในการศึกษาเชิงวิชาการและทักษะต่างๆ ทักษะของพนักงานไม่เป็นไปในเชิงบวก แม้ว่าบริษัทจะมีโปรแกรมการฝึกอบรม แต่ไม่สามารถเข้าใจความต้องการของพนักงานได้อย่างเต็มที่ จึงเกิดการปรับปรุงกลไกการฝึกอบรมให้มีบทบาทในการพัฒนาองค์กรได้ 2) การจัดการทุนมนุษย์ในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ของจีน กรณีศึกษา บริษัทเอส เอฟ เอ็กซ์เพรส ควรดำเนินการฝึกอบรมและเนื้อหาการฝึกอบรมให้มีความน่าสนใจ มีการประเมินเนื้อหาการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ สร้างระบบแรงจูงใจ ดึงดูดผู้มีความสามารถ และต้องเรียนรู้ความรู้ทักษะๆ ด้านการจัดการทุนมนุษย์ อย่างต่อเนื่องโดยการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนของทุนมนุษย์

คำสำคัญ: การจัดการทุนมนุษย์; อุตสาหกรรมโลจิสติกส์; บริษัทเอส เอฟ เอ็กซ์เพรส

Abstract

The objectives of this research were study 1. to study the general conditions of human capital management, a case study SF Express Company 2. To study human capital management in China's logistics industry. The case study of SF Express Company is a qualitative research. A structured interview was used as a research tool. and there are informants The researcher selects a specific group of key informants (Purposive sampling) consisting of executives and employees of the organization. which were 15 people who were stakeholders in the work of SF Express Company, analyzed the data by analyzing and drawing conclusions.

The research results were as follows ; 1. the General condition of human capital management, case study of SF Express Company. In China's logistics industry Able to promote and develop and give importance to the development of human resources in training. Encourage employees to participate in academic studies and skills. The attitude of the employees is not positive. Although the company has a training program But unable to fully understand the needs of employees Therefore, training mechanisms have been improved to play a role in organizational development 2). Human capital management in China's logistics industry. Case study: SF Express Company should provide training and training content. interesting Training content is evaluated regularly. Create an incentive system Attract talented people and must learn knowledge and skills Human capital management continuously by creating a learning organization to achieve sustainable development of human capital.

Keywords: Human Capital Management; Logistics Industry; S.F. Express Company Limited

บทนำ

ในสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่มีการแข่งขันสูงในปัจจุบันนี้ ความสำเร็จขององค์กรส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับ การจัดการทุนมนุษย์ ความได้เปรียบทางการแข่งขันแบบดั้งเดิมคงไม่เหมาะสมหรือได้สูญเสียประสิทธิภาพไปที่ละ น้อยด้วยการพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจทั่วโลก ซึ่งต้องให้องค์กรเพิ่ม ศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาย่างยั่งยืนในตลาดการแข่งขันโดยปรับการจัดการทุนมนุษย์ของตนเอง ให้เหมาะสมกับสมัยปัจจุบัน นักเศรษฐศาสตร์ Theodore W. Schultz ได้เขียนบทความชื่อ “Investment in Human Capital” ที่ได้ตีพิมพ์ในวารสาร American Economic Review ในปี ค.ศ 1961 ซึ่งเป็นครั้งแรกที่คำว่า

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

“ทุนมนุษย์” (Human Capital) ได้ปรากฏขึ้น (Li Jia, 2022) ทุนมนุษย์เป็นทรัพยากรเชิงกลยุทธ์ที่สำคัญที่สุดขององค์กรและเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างคุณค่าและบรรลุเป้าหมายขององค์กรเอง

ดังนั้นการให้ความสำคัญกับการจัดการทุนมนุษย์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปรับปรุงประสิทธิภาพองค์กรและความได้เปรียบในการแข่งขัน

โลจิสติกส์ (Logistics) คือ กระบวนการสำคัญของทุกภาคธุรกิจที่ไม่ใช่แค่การขนส่งสินค้าจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งเท่านั้น แต่รวมถึงการจัดการทรัพยากรต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สินค้าและบริการอยู่ถูกที่ถูกเวลาในสภาพที่เหมาะสม และมีต้นทุนที่ต่ำที่สุด เรียกได้ว่าเป็นกระดูกสันหลังของภาคธุรกิจสมัยใหม่ที่ไม่ว่าจะเป็นอุตสาหกรรมใดก็ต้องพึ่งพาการจัดการโลจิสติกส์เพื่อความสำเร็จในการแข่งขัน โลจิสติกส์ไม่เพียงแต่ช่วยให้สินค้าถึงมือผู้บริโภคได้เร็วขึ้นเท่านั้น แต่ยังช่วยในการลดค่าใช้จ่าย และเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต คำว่า “โลจิสติกส์” มาจากคำในภาษาฝรั่งเศส “logistique” ซึ่งหมายถึงศาสตร์และศิลป์ในการวางแผนและการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายทรัพยากรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นคน สินค้า หรือข้อมูลจากจุดต้นทางไปยังจุดปลายทาง เพื่อให้ได้สินค้าและบริการที่มีคุณภาพและเป็นไปตามเงื่อนไขที่ต้องการ โดยมีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าที่สุดในระบบ Logistics หลายงานเกี่ยวข้องกันอย่างแยกไม่ออก เพื่อให้แน่ใจว่าสินค้าและบริการสามารถจัดส่งไปยังจุดหมายปลายทางได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ หน้าที่หลักในระบบโลจิสติกส์สามารถแบ่งออกเป็นหมวดหมู่หลักๆ ได้ดังนี้ 1. การขนส่ง การขนส่งเป็นภารกิจสำคัญที่สุดในระบบโลจิสติกส์ ซึ่งรวมถึงการเคลื่อนย้ายสินค้าจากจุดผลิตไปยังคลังสินค้า หรือจากคลังสินค้าไปยังจุดขายหรือจุดใช้งานสุดท้าย วิธีการขนส่งสามารถแบ่งออกเป็นการขนส่งทางบก (รถยนต์, รถไฟ), ทางน้ำ (เรือ), และทางอากาศ (เครื่องบิน) โดยแต่ละวิธีการขนส่งจะเลือกใช้ตามความเหมาะสมของระยะทาง ค่าใช้จ่าย และลักษณะของสินค้า 2. การจัดการสินค้าคงคลัง การจัดการสินค้าคงคลังเป็นกระบวนการที่สำคัญซึ่งรวมถึงการรับสินค้าเข้าคลัง, การจัดเก็บ, และการเตรียมสินค้าเพื่อจัดส่ง การจัดการที่ดีช่วยให้ลดความเสี่ยงของการสูญเสียสินค้า, การชำรุดเสียหาย, และตัดลดต้นทุนการจัดเก็บ ทั้งยังช่วยให้สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้เร็วขึ้น 3. การบรรจุหีบห่อ การบรรจุหีบห่อไม่เพียงแต่ช่วยในการปกป้องสินค้าจากการกระแทกหรือการเสียหายระหว่างการขนส่งเท่านั้น แต่ยังมีหน้าที่ในการรักษาคุณภาพของสินค้าให้คงที่ตลอดการเดินทาง นอกจากนี้การบรรจุหีบห่อที่ดียังช่วยสร้างความน่าเชื่อถือและภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสินค้าในสายตาผู้บริโภค 4.การจัดส่ง การจัดส่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายและเป็นหน้าที่สำคัญที่ต้องดำเนินการอย่างรอบคอบเพื่อให้สินค้าถึงมือลูกค้าในสภาพที่สมบูรณ์และตรงเวลา การจัดส่งที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยการวางแผนเส้นทาง, การเลือกช่องทางขนส่ง, และการติดตามสถานะการจัดส่งเพื่อแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว แต่ละส่วนงานในระบบโลจิสติกส์มีความสำคัญและต้องการการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการส่งมอบสินค้าและบริการที่มีคุณภาพและตรงเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคดิจิทัลที่ทุกอย่างต้องเร็วและแม่นยำยิ่งขึ้น

ความสำคัญของโลจิสติกส์ในยุคดิจิทัลที่ความต้องการสำหรับความเร็วและความแม่นยำเป็นสิ่งสำคัญ การบริหารจัดการโลจิสติกส์เป็นกุญแจสำคัญที่จะช่วยให้ธุรกิจสามารถแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

โลจิสติกส์ไม่เพียงแต่ช่วยให้ธุรกิจสามารถจัดส่งสินค้าได้อย่างรวดเร็วและตรงเวลาเท่านั้น แต่ยังช่วยในการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มความสามารถในการบริการลูกค้าด้วย ซึ่งความสำคัญของโลจิสติกส์ในยุคดิจิทัลนั้นมีดังนี้ 1. ความเร็วในการจัดส่ง ในยุคดิจิทัลที่ลูกค้าคาดหวังให้ผลิตภัณฑ์ถูกจัดส่งไวที่ประตูบ้านในเวลาอันสั้น ความสามารถในการจัดส่งสินค้าอย่างรวดเร็วและตรงเวลาเป็นปัจจัยสำคัญที่บริษัทโลจิสติกส์ต้องดำเนินการใช้เทคโนโลยีอย่างระบบการจัดส่งอัตโนมัติและระบบ GPS ช่วยให้การติดตามและจัดการการเคลื่อนที่ของสินค้าได้อย่างแม่นยำ 2. การปรับปรุงความถูกต้องและความพร้อมเข้าถึงของข้อมูล บริษัทโลจิสติกส์สามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับสถานะของสินค้าและการจัดส่งได้ทันที ซึ่งช่วยลดความผิดพลาดและเพิ่มความเข้าใจในสถานการณ์สินค้าคงคลังและการเคลื่อนย้าย 3. รับมือกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไป ความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการของตลาดที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเป็นคุณสมบัติสำคัญของโลจิสติกส์ในยุคดิจิทัล การใช้ข้อมูลในเวลาจริงเพื่อปรับเปลี่ยนแผนการจัดส่ง และการจัดการสินค้าคงคลังช่วยให้ธุรกิจสามารถปรับตัวได้เร็วกว่าเดิม 4. ลดต้นทุนการใช้บริการโลจิสติกส์ที่การบริหารจัดการที่ดีช่วยให้ธุรกิจสามารถเลือกวิธีการที่มีต้นทุนต่ำที่สุดในการขนส่งและจัดส่งสินค้า ซึ่งส่งผลดีต่อการลดต้นทุนโดยรวมของการดำเนินงาน 5. ปรับปรุงการบริการลูกค้าในยุคที่ความต้องการของลูกค้าสูงและคาดหวังให้บริการที่เร็วและสะดวก การให้บริการโลจิสติกส์ที่มีคุณภาพเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยสร้างความภักดีและความพึงพอใจให้กับลูกค้า โลจิสติกส์ในยุคดิจิทัลจึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ ช่วยให้บริษัทสามารถตอบสนองความต้องการของตลาดได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ทำให้โลจิสติกส์ไม่เพียงแต่เป็นกลไกในการขนส่งสินค้าเท่านั้น แต่ยังเป็นปัจจัยหลักในการสร้างความสำเร็จให้กับธุรกิจในยุคสมัยใหม่อีกด้วย

ด้วยการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว และต่อเนื่องของเศรษฐกิจสังคมจีนและธุรกิจอี-คอมเมิร์ซ (E-commerce) ในปัจจุบันในจีนจะเฟื่องฟูขึ้นไปด้วยกัน ซึ่งขับเคลื่อนการพัฒนาโลจิสติกส์ในอุตสาหกรรมระดับโลกในประเทศจีนตามแนวโน้มการพัฒนานี้ โลจิสติกส์กำลังพัฒนาอย่างรวดเร็วในประเทศจีนโดยเป็นฐานอุตสาหกรรมใหม่ ประเด็นที่พิสูจน์ได้อย่างชัดเจนได้แก่สำนักงานที่เกี่ยวข้องในจีนให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมโลจิสติกส์อย่างยิ่ง คณะกรรมการพัฒนาและปฏิรูปแห่งชาติได้เผยแพร่ “แผนปฏิบัติการสร้างเครือข่ายศูนย์โลจิสติกส์แห่งชาติ (พ.ศ. 2564-2568)” เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2564 และได้ชี้ให้เห็นว่าจะเน้นการสร้างระบบการดำเนินงานด้านโลจิสติกส์แบบทันสมัยของ “ช่องทาง + ฮับ + เครือข่าย” เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพสูงของฮับโลจิสติกส์ระดับประเทศที่มีอยู่ในช่วง “แผนการพัฒนาห้าปีฉบับที่ 14” คณะกรรมการยังชี้ว่าควรบูรณาการและเพิ่มประสิทธิภาพสิ่งอำนวยความสะดวกด้านโลจิสติกส์ที่มีอยู่เสริมสร้างขีดความสามารถขององค์กรการขนส่งหลายรูปแบบ และส่งเสริมการเชื่อมต่อระหว่างศูนย์กลางด้านโลจิสติกส์แห่งชาติ ในอีกกรณีหนึ่งเพื่อเร่งการปรับปรุงเครือข่ายศูนย์กลางโลจิสติกส์แห่งชาติอย่างต่อเนื่องซึ่งส่งเสริมการก่อสร้างรูปแบบศูนย์กลางโลจิสติกส์ระดับประเทศประมาณ 120 แห่ง สนับสนุนการก่อสร้างร่วมกัน การแบ่งปันและการรวมศูนย์โลจิสติกส์ระดับประเทศภายในกลุ่มเมือง

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ในการพัฒนาอุตสาหกรรมโลจิสติกส์จึงเกิดประโยชน์ทำให้ปรับปรุงประสิทธิภาพการไหลเวียนของสินค้าได้มากขึ้น ลดต้นทุนการขนส่ง ช่วยให้ผู้บริโภคเพลิดเพลินกับการเลือกสินค้ามากขึ้นและราคาถูกลง ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ เพิ่มโอกาสงาน เพิ่มรายได้ทางสังคม และภาษีเป็นต้นไป ซึ่งมีผลกระทบอย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง แต่ในขณะเดียวกันก็ควรทราบด้วยว่าอุตสาหกรรมโลจิสติกส์กำลังเผชิญกับข้อบกพร่องบางประการเช่นกัน Chirapattananapornsin, (2020) ได้สรุปว่า อุตสาหกรรมโลจิสติกส์พบปัญหาและข้อบกพร่องดังนี้ 1) ขาดแคลนบุคลากรอย่างหนักหนา และพนักงานขาดทักษะและความกระตือรือร้นในการทำงาน 2) องค์กรขาดวัฒนธรรม “การลงทุน” อย่างต่อเนื่องเป็นสาเหตุที่ปรากฏการณ์ภายในที่กั้นขวางการจัดการทุนมนุษย์ของตนเองบริษัทเอส เอฟ เอ็กซ์เพรส เป็นบริษัทโลจิสติกส์ที่ค่อนข้างประสบความสำเร็จในประเทศจีนและยังเป็นบริษัทโลจิสติกส์ที่มีชื่อเสียงที่สุด

การจัดการทุนมนุษย์ของบริษัทจึงมีลักษณะเฉพาะ ผู้ศึกษาจึงมีจุดประสงค์ที่จะศึกษาการจัดการทุนมนุษย์ในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ของจีน กรณีศึกษา: บริษัทเอส เอฟ เอ็กซ์เพรส ขององค์กรนี้หวังว่าจะเป็นข้อมูลอ้างอิงและความรู้ที่เป็นประโยชน์สำหรับบริษัทโลจิสติกส์อื่น ๆ

จากที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมด ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเพื่อศึกษาสภาพทั่วไปการจัดการทุนมนุษย์กรณีศึกษา บริษัทเอส เอฟ เอ็กซ์เพรส เพื่อที่จะสามารถส่งเสริมและพัฒนาพร้อมทั้งให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในการฝึกอบรม ส่งเสริมให้พนักงานมีส่วนร่วม และทักษะต่างๆ มีการนำกลไกต่างๆ เช่น การศึกษาทางวิชาการ การฝึกอบรม และการรับรองคุณสมบัติด้านโลจิสติกส์มาใช้ และเพื่อศึกษาการจัดการทุนมนุษย์ในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ของจีน กรณีศึกษา บริษัทเอส เอฟ เอ็กซ์เพรส เพื่อที่จะดำเนินการฝึกอบรมและเนื้อหาการฝึกอบรมให้มีความน่าสนใจ มีการประเมินเนื้อหาการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ ดำเนินการด้วยวิธีการด้านจัดการของบริษัท ด้านรายได้ ด้านระยะเวลาการปฏิบัติงาน และภาระงาน ด้านการเลื่อนตำแหน่ง และด้านการอบรมพนักงาน ทำให้พนักงานเกิดความพอใจกับองค์กร เป็นการเรียนรู้อย่างแท้จริง โดยการสร้างระบบแรงจูงใจให้สามารถแสดงศักยภาพออกมาเต็มที่ดังชุดผู้มีความสามารถ และต้องเรียนรู้ความรู้ทักษะๆ ด้านการจัดการทุนมนุษย์อย่างต่อเนื่อง โดยการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนของทุนมนุษย์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปการจัดการทุนมนุษย์ กรณีศึกษา บริษัทเอส เอฟ เอ็กซ์เพรส
2. เพื่อศึกษาการจัดการทุนมนุษย์ในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ของจีน กรณีศึกษา บริษัทเอส เอฟ เอ็กซ์เพรส

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ วิธีดำเนินการศึกษาโดยมีรายละเอียดตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ได้แก่ พนักงานบริษัทเอส เอฟ เอ็กซ์เพรส ผู้วิจัยทำการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้บริหารและพนักงานขององค์กร ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการทำงาน จำนวน 15 คน และมีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์หาข้อสรุป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ผู้วิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งจะต้องมีการเตรียมความพร้อมให้กับตนเองดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ทฤษฎีความผูกพันในองค์กรเกี่ยวกับจิตอาสา และทฤษฎีการจูงใจ เพื่อให้เกิดความรู้ทางทฤษฎี

2. ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ พร้อมกับศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และรับคำชี้แนะจากอาจารย์ที่ปรึกษา

2.2 การลงสนามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต้องการศึกษาตามการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ที่ผ่านผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องและความตรงเชิงเนื้อหาหรือวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC) โดยใช้ผลลัพธ์มากกว่า 0.8 โดยมีผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านพิจารณา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษานี้ ประกอบด้วย

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้วิจัยได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างโดยใช้แบบบันทึกการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี ภายใต้รูปแบบการสนทนาแบบกึ่งทางการ โดยติดต่อผู้ให้สัมภาษณ์ ในวันเวลาสถานที่ และสัมภาษณ์เป็นเวลา 1 ชั่วโมงต่อท่าน

3.2 การรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความผูกพันของจิตอาสา ในสมาคมสภาสังคมสงเคราะห์ฯ จากการศึกษาค้นคว้า รวบรวมเอกสาร หนังสือ วิทยานิพนธ์ ผลงานวิจัย รวมถึงการศึกษาข้อมูลจากสื่อทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ และนำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียง และวิเคราะห์หาข้อสรุป (Content Analysis) โดยมีขั้นตอนดังนี้

4.1 จัดกลุ่มข้อมูลเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วน และพิจารณาความเพียงพอของข้อมูลในการตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

4.2 เรียบเรียงข้อมูลจัดลำดับเนื้อหาความสำคัญของเนื้อหาที่ศึกษา

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้ข้อมูล
อ้อมตัว และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ทำการสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ โดยประยุกต์ใช้ข้อมูลที่
รวบรวมมาผนวกกับทฤษฎีตลอดจนงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

4.4 เชื่อมโยงข้อมูล และพิจารณาข้อมูลเพื่อให้สามารถตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัยได้อย่าง
สมบูรณ์

4.5 สรุปและอภิปรายผลพร้อมข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปการจัดการทุนมนุษย์ กรณีศึกษา บริษัทเอส เอฟ เอ็กซ์เพรส
ผลการวิจัยพบว่า ในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ของจีน สามารถส่งเสริมและพัฒนาพร้อมทั้งให้ความสำคัญต่อการ
พัฒนาทรัพยากรบุคคลในการฝึกอบรม ส่งเสริมให้พนักงานมีส่วนร่วมและทักษะต่างๆ แม้พนักงานไม่ให้ความ
ร่วมมือในการฝึกอบรม บริษัทจะมีแผนการฝึกอบรมแต่่มักจะเป็นเพียงพิธีการ ไม่มีการฝึกอบรมอย่างเป็น
ทางการและการประเมินผลการปฏิบัติงาน จึงส่งผลให้ประสิทธิภาพของพนักงานว่าไม่สามารถรวมกับสิ่งที่จูง
ใจได้ และจะไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสำหรับการฝึกอบรมเอง หากพนักงานเข้าร่วมการ
ฝึกอบรมแค่เพื่อให้ได้ตำแหน่งและผู้ที่ฝึกอบรมเพื่อทำภารกิจงานของตนเองให้เสร็จเท่านั้นก็ไม่มีประโยชน์การ
อบรมอย่างแท้จริง ผู้จัดการฝ่ายฝ่ายบุคคลไม่เข้าใจความต้องการของพนักงานอย่างเต็มที่ฝ่ายฝึกอบรมก็
ไม่สามารถวิเคราะห์ความต้องการของพนักงานได้อย่างถูกต้องเช่นกันการวิเคราะห์ความต้องการเป็นกุญแจสู่
ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการฝึกอบรม ถึงแม้บริษัทมีนโยบายดำเนินการให้พนักงานมีการฝึกอบรมที่
เกี่ยวข้อง แต่สำหรับพนักงานในฐานะผู้ฝึกสอนชั่วคราวก็ยังไม่ได้รับการฝึกอบรมบางอย่างเช่นกันและมีความ
เข้าใจเพียงเล็กน้อยเกี่ยวกับความรู้การฝึกอบรม วิธีการฝึกอบรมคงไม่ได้เป็นแบบเชี่ยวชาญ ยังขาด
ประสบการณ์และนวัตกรรมในการฝึกอบรมเนื่องจากส่วนใหญ่ใช้แนวคิดการสอนในห้องเรียนและขาด
ปฏิสัมพันธ์ (Interactive) กับพนักงาน บริษัทมุ่งเน้นเฉพาะสิ่งจูงใจที่เป็นสาระสำคัญ เช่น โบนัสและของขวัญ
แรงจูงใจทางจิตวิญญาณยังค่อนข้างขาด ซึ่งไม่สามารถกระตุ้นถึงพนักงานได้อย่างแท้จริง ปีที่ผ่านมารัฐจีนให้
ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ เพื่อเร่งการพัฒนาแผนปฏิบัติการนวัตกรรม
อุตสาหกรรมโลจิสติกส์ เพื่อส่งเสริมการพัฒนานโยบายอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ เสนอกลไกการฝึกอบรม
ความสามารถด้านโลจิสติกส์ที่สมบูรณ์แบบ แนะนำระบบการรับรองคุณสมบัติบุคลากรด้านโลจิสติกส์เพื่อให้มี
ความสามารถคุณภาพสูงสำหรับอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ใน
อุตสาหกรรมโลจิสติกส์ของจีนมีศักยภาพที่ดีและอยู่ในขั้นตอนการพัฒนา ดังนั้นการปรับปรุงระบบการจัดการ
ทุนมนุษย์จึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาต่อไป แม้บริษัทจะมีการฝึกอบรมพนักงานแต่ยังไม่เป็น
ระบบ ระบบการฝึกอบรมผู้ที่มีทักษะด้านโลจิสติกส์จากต่างประเทศจะค่อยๆ เติบโตเต็มที่ และมีการนำกลไก
ต่างๆ เช่น การศึกษาทางวิชาการ การฝึกอาชีพ และการรับรองคุณสมบัติด้านโลจิสติกส์มาใช้ แต่ปัจจุบันนี้

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ประเทศจีนเพียงแต่อบรมเชิงทฤษฎีสำหรับผู้มีทักษะด้านโลจิสติกส์ในการศึกษาเชิงวิชาการเท่านั้น และยังไม่ได้รวมทักษะด้านโลจิสติกส์เข้ากับระบบตลาด ขาดระบบการรับรองคุณวุฒิสำหรับผู้มีทักษะด้านโลจิสติกส์ ระดับการฝึกอบรมด้านโลจิสติกส์ส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับต่ำ และเป็นจุดลำบากที่จะปรับปรุงคุณภาพโดยรวมของความสามารถด้านโลจิสติกส์ รวมทั้งการแข่งขันทางการตลาดปัจจุบันนี้อยู่ในระดับสูง บริษัทจำเป็นต้องแข่งขันกับคู่แข่งในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งได้เพิ่มการแข่งขันสำหรับบุคลากรที่มีทักษะในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ (WutthiChupradit, 2017) บริษัทจำเป็นต้องเสริมความแข็งแกร่งให้กับวิธีการและมาตรการเฉพาะในการจัดการทุนมนุษย์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ดีและมั่นคงของอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ จึงเกิดการปรับปรุงกลไกการฝึกอบรมให้มีบทบาทในการพัฒนาองค์กรได้

ด้านจุดแข็งของการจัดการทุนมนุษย์ บริษัทเอส เอฟ เอ็กซ์เพรส ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการพัฒนาบุคลากรตามที่คุณก่อตั้งบริษัทนายหวังเวย์ได้กล่าวว่า ความสามารถเป็นทรัพยากรแรก นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาบริการจัดส่งสินค้าเพื่อพัฒนาคุณภาพการให้บริการ ให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการฝึกอบรมพนักงานเพื่อให้พร้อมทักษะเมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมา และให้ความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการพัฒนาบุคลากรที่มีความสามารถด้านโลจิสติกส์ ระบบการฝึกอบรมและเนื้อหาการฝึกอบรมเปิดให้พนักงานเอส เอฟ ทุกคน รวมถึงพนักงานจัดส่งบริการลูกค้าพื้นหลัง ผู้จัดการภูมิภาค พนักงานสำนักงานใหญ่ และพนักงานเอส เอฟอื่นๆ ในตำแหน่งและบทบาทต่างๆ นอกจากการฝึกอบรมและการพัฒนาพนักงานแล้ว ด้วยการพัฒนาสังคมใหม่ๆ ที่เพิ่มขึ้น การยกระดับการศึกษาและการรับรองทักษะกลายเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันส่วนบุคคล เพื่อช่วยให้พนักงานและองค์กรต่างๆ บรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืนร่วมกัน เอส เอฟ ส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพความสามารถภายในอย่างเข้มข้นส่งเสริมให้พนักงานเข้าร่วมในการศึกษาเชิงวิชาการและการรับรองทักษะ และปรับปรุงความพึงพอใจและความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของพนักงาน บริษัทสนับสนุน การพัฒนาบุคลากรอย่างเข้มข้น นอกจากนี้ ผู้จัดการระดับกลางและระดับสูงสามารถสะสมความรู้ ทักษะ และประสบการณ์หลายปี เพื่อทำการวิจัยพิเศษในด้านการปฏิบัติงานและประสิทธิผล และถ่ายทอดประสบการณ์และทักษะให้กับพนักงานใหม่และสำรองบุคลากรที่มีความสามารถ

ด้านจุดอ่อนของการจัดการทุนมนุษย์ พนักงานไม่ให้ความร่วมมือในการฝึกอบรม แม้ว่าบริษัทจะมีแผนการฝึกอบรมแต่มักจะเป็นเพียงพิธีการ ไม่มีการฝึกอบรมอย่างเป็นทางการและการประเมินผลการปฏิบัติงาน จึงส่งผลให้ประสิทธิภาพของพนักงานว่าไม่สามารถรวมกับสิ่งที่ตั้งใจได้ และจะไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสำหรับการฝึกอบรมเอง หากพนักงานเข้าร่วมการฝึกอบรมแค่เพื่อให้ได้ตำแหน่งและผู้ให้ฝึกอบรมเพื่อทำภารกิจงานของตนเองให้เสร็จเท่านั้นก็ไม่มีประโยชน์การอบรมอย่างแท้จริง หากผู้จัดการฝ่ายบุคคลไม่เข้าใจความต้องการของพนักงานอย่างเต็มที่ฝ่ายฝึกอบรมก็ไม่สามารถวิเคราะห์ความต้องการของพนักงานได้อย่างถูกต้องเช่นกันการวิเคราะห์ความต้องการเป็นกุญแจสู่ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการฝึกอบรม ถึงแม้บริษัทมีนโยบายดำเนินการให้พนักงานมีการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้อง แต่สำหรับพนักงานในฐานะผู้ฝึกสอนชั่วคราวก็ยังไม่ได้รับการฝึกอบรมบางอย่างเช่นกันและมีความเข้าใจเพียงเล็กน้อยเกี่ยวกับความรู้การฝึกอบรม วิธีการฝึกอบรมคงไม่ได้เป็นแบบเชี่ยวชาญ ยังขาดประสบการณ์และนวัตกรรมใน

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

การฝึกอบรมเนื่องจากส่วนใหญ่ใช้แนวทางการสอนในห้องเรียน และขาดปฏิสัมพันธ์ (Interactive) กับพนักงาน บริษัทมุ่งเน้นเฉพาะสิ่งจูงใจที่เป็นสาระสำคัญ เช่น โบนัสและของขวัญ แรงจูงใจทางจิตวิญญาณยังคงค่อนข้างขาด ซึ่งไม่สามารถกระตุ้นถึงพนักงานได้อย่างแท้จริง

ด้านโอกาสของการจัดการทุนมนุษย์ในปีที่ผ่านมา รัฐบาลจีนให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ เพื่อเร่งการพัฒนาแผนปฏิบัติการนวัตกรรมพิวชนเชิงลึกอุตสาหกรรมโลจิสติกส์เพื่อส่งเสริมการพัฒนานโยบายอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ เสนอกลไกการฝึกอบรม ความสามารถด้านโลจิสติกส์ที่สมบูรณ์แบบ แนะนำระบบการรับรองคุณสมบัติบุคลากรด้านโลจิสติกส์เพื่อให้มีความสามารถคุณภาพสูงสำหรับอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ โครงสร้างพื้นฐานด้านโลจิสติกส์มีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง อุตสาหกรรมโลจิสติกส์มีการพัฒนาที่ดีขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งบ่งชี้ว่าอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ของจีนมีศักยภาพที่ดีและอยู่ในขั้นตอนการพัฒนา ดังนั้นการปรับปรุงระบบการจัดการทุนมนุษย์จึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาต่อไป ในมุมมองลักษณะการกระจายตัวของเวลา โดยฉพาะการทำงานคงที่ อุปกรณ์การเรียนรู้เดี่ยวและอื่น ๆ บริษัทได้พัฒนาแอปพลิเคชันการเรียนรู้เสี่ยวมีเฟิง (Xiaomifeng) ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มการเรียนรู้หลักสำหรับพนักงาน เนื้อหาการฝึกอบรมจำนวนมากที่จัดเตรียมโดยแอปพลิเคชันเสี่ยวมีเฟิง พนักงานสามารถเรียนรู้ อ่าน ได้ภายใน 30-60 วินาที เนื้อหาที่ให้จะมีความกระชับและถูกต้องตามสถานการณ์ของพนักงาน นอกจากนี้ยังสามารถฝึกทักษะได้นานขึ้น

ด้านอุปสรรคของการจัดการทุนมนุษย์บริษัทยังไม่มีฝึกอบรมพนักงานที่เป็นระบบ ระบบการฝึกอบรมผู้มีทักษะด้านโลจิสติกส์จากต่างประเทศจะค่อย ๆ เติบโตเต็มที่ และมีการนำกลไกต่างๆ เช่น การศึกษาทางวิชาการ การฝึกอบรม และการรับรองคุณสมบัติด้านโลจิสติกส์มาใช้ แต่ปัจจุบันนี้ประเทศจีนมีเพียงแต่แนะนำระบบการฝึกอบรมเชิงทฤษฎีสำหรับผู้มีทักษะด้านโลจิสติกส์ในการศึกษาเชิงวิชาการเท่านั้น และยังไม่ได้รวมทักษะด้านโลจิสติกส์เข้ากับระบบตลาด ขาดระบบการรับรองคุณวุฒิสำหรับผู้มีทักษะด้านโลจิสติกส์ ระดับการฝึกอบรมด้านโลจิสติกส์ส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับต่ำ และเป็นจุดลำบากที่จะปรับปรุงคุณภาพโดยรวมของความสามารถด้านโลจิสติกส์ การแข่งขันทางการตลาดปัจจุบันนี้อยู่ในระดับสูง บริษัทจำเป็นต้องแข่งขันกับคู่แข่งในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ทั้งในและต่างประเทศ ได้แก่ บริษัทเบสท์ (Best) เซินทง (Shentong) จงทง (Zhongtong) และบริษัทดีเอชแอล (DHL) เป็นต้น ซึ่งได้เพิ่มการแข่งขันสำหรับบุคลากรที่มีทักษะในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ในระดับหนึ่ง บริษัทจำเป็นต้องเสริมความแข็งแกร่งให้กับวิธีการและมาตรการเฉพาะในการจัดการทุนมนุษย์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ดีและมั่นคงของอุตสาหกรรมโลจิสติกส์

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาการจัดการทุนมนุษย์ในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ของจีน กรณีศึกษา บริษัทเอส เอฟ เอ็กซ์เพรส ผลการวิจัยพบว่า ควรดำเนินการฝึกอบรมและเนื้อหาการฝึกอบรมให้มีความน่าสนใจ มีการประเมินเนื้อหาการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ ดำเนินการด้วยวิธีการด้านการจัดการของบริษัท ด้านรายได้ ด้านระยะเวลาการปฏิบัติงานและภาระงาน ด้านการเลื่อนตำแหน่ง และด้านการอบรมพนักงาน Tantrajin, Navanuch, Kritsavanon, and Prakanchaoen (2016) การจัดการทุนมนุษย์ในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ของจีน: กรณีศึกษาบริษัท เอส เอฟ เอ็กซ์เพรส มีอุปสรรค 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการสรรหาและการ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

คัดเลือก ด้านค่าตอบแทน ด้านการดำรงรักษา ด้านวิธีการจัดการของบริษัท และด้านการอบรมพนักงาน สามารถอธิบายดังนี้

1) ด้านการสรรหาและการคัดเลือก ซึ่งเวลาปฏิบัติงานและภาระงานปกติอยู่ระดับสมดุล แต่จะเยอะขึ้นอย่างรุนแรงในระยะเวลาสั้นโดยพบกับเทศกาลซื้อของโดยแพลตฟอร์มการซื้อของทางอินเทอร์เน็ตที่ได้ริเริ่มกันขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อบริษัทขนส่งต่าง ๆ ว่าทำให้พนักงานมีภาระงานเยอะขึ้นในช่วงเวลานั้นหรือเกินเวลาปฏิบัติงาน ทำให้อุตสาหกรรมโลจิสติกส์ในประเทศจีนมีแรงกดดันสูงขึ้น

2) ด้านค่าตอบแทน ปัจจุบันนี้อุตสาหกรรมโลจิสติกส์ในประเทศจีนจะมีรายได้อยู่ในระดับดี แต่เฉพาะในมุมมองของพนักงานที่มีตำแหน่งเช่น ฝ่ายบุคคล ฝ่ายการเงิน ฝ่ายบริการลูกค้าซึ่งมีลักษณะงานที่ส่วนใหญ่จะปฏิบัติในสำนักงาน แต่ในมุมมองของพนักงานที่มีตำแหน่งเช่นพนักงานจัดส่ง พนักงานคลังสินค้าซึ่งมีลักษณะงานที่ต้องการใช้พลังหรือต้องการทำงานนอกสำนักงานจะมีความรู้สึกรายได้ไม่พอเพียงซึ่งไม่สามารถตอบสนองอย่างเต็มที่ เนื่องจากพนักงานตำแหน่งเหล่านี้ได้ใช้พลังมากกว่าและบรรยากาศการทำงานไม่ได้ดีกว่าโดยเปรียบเทียบกับพนักงานที่ทำงานในสำนักงาน

3) ด้านการดำรงรักษา ซึ่งจำเป็นต้องคัดเลือกผู้สมัครที่มีคุณสมบัติของผู้ที่มีความอดทน ในการเลื่อนตำแหน่งในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ในประเทศจีนปัจจุบันนี้บริษัทขนส่งบางที่ที่มีกฎเกณฑ์และการประเมินการวัดศักยภาพของพนักงานที่เป็นระบบและครบถ้วน ซึ่งพนักงานในบริษัทขนส่งย่อมมีโอกาสในการเลื่อนตำแหน่งอย่างสมดุลกัน แต่บริษัทขนส่งบางที่ปัจจุบันนี้ยังไม่ได้สร้างกฎเกณฑ์การประเมินการวัดศักยภาพของพนักงานอย่างเป็นระบบ

4) ด้านวิธีการจัดการของบริษัท บริษัทขนส่งบางที่ปัจจุบันนี้ไม่ได้ให้ความสำคัญหรือให้ความสำคัญไม่เพียงพอให้กับพนักงานตำแหน่งพื้นฐานในบริษัทเอง บางครั้งไม่ได้ฟังหรือเพิกเฉยความต้องการจากพนักงานพื้นฐานในขณะเดียวกันโดยวิธีการจัดการของตนเองมีข้อบกพร่อง ซึ่งส่งผลกระทบต่อพนักงานพื้นฐานว่าไม่ได้รับการเห็นความสำคัญ จากบริษัทหรือไม่ได้มองเห็นคุณค่าของตนเอง ต่อไปจึงมีอารมณ์ไม่พอใจกับบริษัทเกิดขึ้นและถูกเก็บรวบรวมต่อเนื่องในใจ ซึ่งทำให้เสียกระตือรือร้นในการทำงาน ไม่สามารถแสดงศักยภาพออกมาเต็มที่ สุดท้ายกลายเป็นผิดหวังกับบริษัทและออกจากบริษัท ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญที่บริษัทขนส่งทำโรงรักษาบุคลากรไม่ได้และเป็นจุดอ่อนในด้านธำรงรักษาบุคลากรในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ในประเทศจีน

5) ด้านการอบรมพนักงาน แม้อุตสาหกรรมโลจิสติกส์ในประเทศจีนปัจจุบันนี้ย่อมมีการจัดการอบรมให้กับพนักงาน แต่ก็ยังไม่สามารถแสดงสมรรถนะออกมาเต็มที่โดยการอบรมนี้เป็นแค่การอบรมที่เน้นแต่พูดตามทฤษฎี ขาดการปฏิบัติให้กับพนักงาน พนักงานจึงขาดประสบการณ์ปฏิบัติ ซึ่งไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่พบเจอในการปฏิบัติงานต่อไปได้ เนื่องจากไม่ได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง ต่อไปจึงมีเสียงต่อบุคลากรว่าทำให้เกิดอารมณ์ไม่พอใจกับองค์กรโดยไม่ได้เรียนรู้อย่างแท้จริงได้ เป็นสาเหตุที่องค์กรควรให้ความสำคัญเช่นกัน เนื่องจากส่งผลกระทบต่อธำรงรักษาบุคลากรในองค์กรได้

ซึ่งพนักงานคิดว่าในด้านของรายได้อยู่ในระดับดีแต่เฉพาะในมุมมองของพนักงานที่มีตำแหน่ง เช่น ฝ่ายบุคคล ฝ่ายการเงินฝ่ายบริการลูกค้า ซึ่งมีลักษณะงานที่ส่วนใหญ่จะปฏิบัติงานในออฟฟิศแต่ในมุมมองของ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

พนักงานที่มีตำแหน่งจัดส่ง พนักงานคลังสินค้า รู้สึกรายได้ไม่เพียงพอ ซึ่งไม่สามารถตอบสนองความต้องการอย่างเต็มที่ เนื่องจากพนักงานตำแหน่งเหล่านี้รู้สึกใช้พลังงานมากกว่า และบรรยากาศในการทำงานไม่ได้ดีเท่า โดยเปรียบเทียบกับพนักงานที่ทำงานในออฟฟิศ ด้านการปฏิบัติงานและภาระงาน อยู่ในระดับสมดุลมีปฏิบัติงานและภาระงานเยอะขึ้นเป็นครั้งคราว ในด้านการเลื่อนตำแหน่ง มีสร้างกฎเกณฑ์การประเมินการวัดศักยภาพของพนักงานอย่างเป็นระบบ ด้านวิธีการจัดการของบริษัทให้ความสำคัญกับพนักงานตำแหน่งพื้นฐานในบริษัทไม่เพียงพอความต้องการของพนักงาน เพิ่มความกระตือรือร้นในการทำงานและความพึงพอใจ ทำให้สามารถแสดงศักยภาพออกมาเต็มที่ ด้านการอบรมพนักงาน จัดการอบรมพนักงานให้สามารถแสดงสมรรถนะออกมาเต็มที่ไม่นั้นทฤษฎี เน้นการปฏิบัติให้กับพนักงาน เพิ่มประสบการณ์ ฝึกการแก้ปัญหาที่พบเจอในการปฏิบัติงาน ทำให้พนักงานเกิดความพอใจกับองค์กร เป็นการเรียนรู้อย่างแท้จริง โดยการสร้างระบบแรงจูงใจ ให้สามารถแสดงศักยภาพออกมาเต็มที่ ดึงดูดผู้มีความสามารถ และต้องเรียนรู้ความรู้ทักษะๆ ด้านการจัดการทุนมนุษย์อย่างต่อเนื่อง โดยการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนของทุนมนุษย์

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้การจัดการทุนมนุษย์ของ บริษัทเอส เอฟ เอ็กซ์เพรส จะเป็นการมุ่งพัฒนาการบริหารทุนมนุษย์ด้วยการต้องการที่จะพัฒนาทุนมนุษย์ตั้งแต่กระบวนการทักษะด้านโลจิสติกส์ และศักยภาพ รวมไปถึงการพัฒนาทุนมนุษย์ด้วยการศึกษาทางวิชาการ การฝึกอาชีพให้แก่พนักงาน ดังตารางที่ 1

จุดแข็ง	จุดอ่อน
1. ระบบการฝึกอบรมพนักงานใหม่	1. ฝ่ายบริหารไม่เข้าใจความต้องการของพนักงาน
2. ส่งเสริมการพัฒนาทักษะ	2. การจัดฝึกอบรมไม่ตรงตามความต้องการ
โอกาส	อุปสรรค
1. การสนับสนุนจากรัฐบาล	1. การแข่งขันทางการตลาดสูง
2. แนวโน้มอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ที่มีการตลาดอย่างต่อเนื่อง	2. มาตรการของธุรกิจโลจิสติกส์

ตารางที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

จากตารางที่ 1 สรุปได้ว่า สภาพทั่วไปของการจัดการทุนมนุษย์ ของบริษัทเอส เอฟ เอ็กซ์เพรส มีสภาพทั่วไปที่มีการจัดฝึกอบรม เพื่อพัฒนาทักษะให้แก่พนักงาน ซึ่งมีความจำเป็นที่ต้องฝึกอบรมพัฒนาให้ตรงกับทักษะที่ขาด ในขณะที่ธุรกิจทางด้านโลจิสติกส์ มีการรองรับโดยนโยบายรัฐบาลอย่างดี แต่ปริมาณการแข่งขันสูง

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ของจีน สามารถส่งเสริมและพัฒนาพร้อมทั้งให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในการฝึกอบรม ส่งเสริมให้พนักงานมีส่วนร่วม และทักษะต่างๆ แม้บริษัทจะมีการฝึกอบรมพนักงานแต่ยังไม่เป็นระบบ ระบบการฝึกอบรมผู้มีทักษะด้านโลจิสติกส์จากต่างประเทศจะค่อยๆ เติบโตเต็มที่ และมีการนำกลไกต่างๆ เช่น การศึกษาทางวิชาการ การฝึกอาชีพ และการรับรองคุณสมบัติด้านโลจิสติกส์มาใช้ แต่ปัจจุบันนี้ประเทศจีนเพียงแต่อบรมเชิงทฤษฎีสำหรับผู้มีทักษะด้านโลจิสติกส์ในการศึกษาเชิงวิชาการเท่านั้น รวมทั้งการแข่งขันทางการตลาดปัจจุบันนี้อยู่ในระดับสูง บริษัทจำเป็นต้องแข่งขันกับคู่แข่งในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งได้เพิ่มการแข่งขันสำหรับบุคลากรที่มีทักษะในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ จำเป็นต้องเสริมความแข็งแกร่งให้กับวิธีการและมาตรการเฉพาะในการจัดการทุนมนุษย์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ดีและมั่นคงของอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ จึงเกิดการปรับปรุงกลไกการฝึกอบรมให้มีบทบาทในการพัฒนาองค์กรได้ สอดคล้องกับการวิจัยของ Yu Yuxiao (2015) ที่กล่าวว่า ทรัพยากรบุคคลค่อยๆ กลายเป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับองค์กรเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันโดยการปรับปรุงกลไกการฝึกอบรมผู้มีความสามารถภายในการสร้างระบบค่าตอบแทนและสวัสดิการที่ดีและการสร้างระบบค่าตอบแทนและแรงจูงใจสำหรับทุนมนุษย์ทุนมนุษย์จึงจะมีบทบาทในการพัฒนาองค์กรได้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ควรดำเนินการฝึกอบรมและเนื้อหาการฝึกอบรมให้มีความน่าสนใจ มีการประเมินเนื้อหาการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ ดำเนินการด้วยวิธีการด้านการจัดการของบริษัท ด้านรายได้ ด้านระยะเวลาการปฏิบัติงาน และภาระงาน ด้านการเลื่อนตำแหน่ง และด้านการอบรมพนักงาน ซึ่งพนักงานคิดว่าในด้านของรายได้อยู่ในระดับดีแต่เฉพาะในมุมมองของพนักงานที่มีตำแหน่ง เช่น ฝ่ายบุคคล ฝ่ายการเงินฝ่ายบริการลูกค้า ซึ่งมีลักษณะงานที่ส่วนใหญ่จะปฏิบัติงานในออฟฟิศแต่ในมุมมองของพนักงานที่มีตำแหน่งจัดส่ง พนักงานคลังสินค้า รู้สึกรายได้ไม่เพียงพอ ซึ่งไม่สามารถตอบสนองความต้องการอย่างเต็มที่เนื่องจากพนักงานตำแหน่งเหล่านี้รู้สึกใช้พลังงานมากกว่า และบรรยากาศในการทำงานไม่ได้ดีกว่า โดยเปรียบเทียบกับพนักงานที่ทำงานในออฟฟิศ ด้านการปฏิบัติงานและภาระงาน อยู่ในระดับสมดุลมีปฏิบัติงานและภาระงานเยอะขึ้นเป็นครั้งคราว ในด้านการเลื่อนตำแหน่ง มีสร้างกฎเกณฑ์การประเมินการวัดศักยภาพของพนักงานอย่างเป็นระบบ ด้านวิธีการจัดการของบริษัทให้ความสำคัญกับพนักงานตำแหน่งพื้นฐานในบริษัท ไม่เพิกเฉยกับความต้องการของพนักงาน เพิ่มความกระตือรือร้นในการทำงานและความพึงพอใจ ทำให้สามารถแสดงศักยภาพออกมาเต็มที่ ด้านการอบรมพนักงาน จัดการอบรมพนักงานให้สามารถแสดงสมรรถนะออกมาเต็มที่ไม่นั้นทฤษฎี เน้นการปฏิบัติให้กับพนักงาน เพิ่มประสบการณ์ ฝึกการแก้ปัญหาที่พบเจอในการปฏิบัติงาน ทำให้พนักงานเกิดความพอใจกับองค์กร เป็นการเรียนรู้อย่างแท้จริง โดยการสร้างระบบแรงจูงใจให้สามารถแสดงศักยภาพออกมาเต็มที่ ดึงดูดผู้มีความสามารถ และต้องเรียนรู้ความรู้ทักษะๆ ด้านการจัดการทุนมนุษย์อย่างต่อเนื่อง โดยการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนของทุนมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องพนักงาน ซึ่งสอดคล้องกับ Chen Chuancang (2019) ที่กล่าวว่า การจัดการอบรมควรทำไปด้วยดี

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

กระบวนการฝึกอบรมโดยทั่วไปแบ่งออกเป็นสี่ขั้นตอนการวิเคราะห์ความต้องการการฝึกอบรมการกำหนดแผนการฝึกอบรมการดำเนินการฝึกอบรม และการประเมินผลการฝึกอบรมนอกจากนี้ควรเลือกวิธีการฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพวิธีการสอนการสอนเฉพาะกรณีการหมุนเวียนงานคู่และผู้ฝึกงานมีผลดีมีเดียและรูปแบบและวิธีการอื่นๆ ควรนำมาใช้อย่างยืดหยุ่นสำหรับระดับความรู้และประเภทงานของพนักงานที่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับกับ You Miaona, and Lin Miny (2020) ที่กล่าวว่า โดยระดับเงินเดือนที่สมเหตุสมผลและระบบจูงใจด้านเงินเดือนและการรวมการจัดการเงินเดือนกับสิ่งจูงใจด้านประสิทธิภาพ อุตสาหกรรมโลจิสติกส์จะสามารถแข่งขันในตลาดทรัพยากรที่มีความสามารถ ดึงดูดผู้มีความสามารถ และปรับปรุงความภักดีของพนักงานต่อบริษัทได้ และสอดคล้องกับ Chinakhai (2018) ที่กล่าวว่า การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนของทุนมนุษย์ด้านโลจิสติกส์

สรุป

จากการวิจัยเรื่อง การจัดการทุนมนุษย์ในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ของจีน กรณีศึกษา: บริษัทเอส เอฟ เอ็กซ์เพรส จะสรุปเห็นได้ว่าบริษัทควรสามารถส่งเสริมและพัฒนาพร้อมทั้งให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในการฝึกอบรม ส่งเสริมให้พนักงานมีส่วนร่วมและทักษะต่างๆ แม้บริษัทจะมีการฝึกอบรมพนักงานแต่ยังไม่เป็นระบบ ระบบการฝึกอบรมผู้มีความรู้ด้านโลจิสติกส์จากต่างประเทศจะค่อยๆ เติบโตเต็มที่และมีการนำกลไกต่างๆ เช่น การศึกษาทางวิชาการ การฝึกอาชีพ และการรับรองคุณสมบัติด้านโลจิสติกส์มาใช้ แต่ปัจจุบันนี้ประเทศจีนเพียงแต่อบรมเชิงทฤษฎีสำหรับผู้มีความรู้ด้านโลจิสติกส์ในการศึกษาเชิงวิชาการเท่านั้น และยังไม่ได้รวมทักษะด้านโลจิสติกส์เข้ากับระบบตลาด บริษัทจำเป็นต้องแข่งขันกับคู่แข่งในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งได้เพิ่มการแข่งขันสำหรับบุคลากรที่มีทักษะในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ บริษัทจำเป็นต้องเสริมความแข็งแกร่งให้กับวิธีการ และมาตรการเฉพาะในการจัดการทุนมนุษย์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ดีและมั่นคงของอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ จึงเกิดการปรับปรุงกลไกการฝึกอบรมให้มีบทบาทในการพัฒนาองค์กรได้ มีการฝึกอบรมและเนื้อหาการฝึกอบรมให้มีความน่าสนใจ มีการประเมินเนื้อหาการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ ดำเนินการด้วยวิธีการด้านการจัดการของบริษัท ด้านรายได้ ด้านระยะเวลาการปฏิบัติงานและภาระงาน ด้านการเลื่อนตำแหน่ง และด้านการอบรมพนักงาน การจัดการของบริษัทให้ความสำคัญกับพนักงานตำแหน่งพื้นฐานในบริษัทไม่เพิกเฉยกับความต้องการของพนักงาน เพิ่มความกระตือรือร้นในการทำงานและความพึงพอใจ ทำให้สามารถแสดงศักยภาพออกมาเต็มที่ ด้านการอบรมพนักงาน จัดการอบรมพนักงานให้สามารถแสดงสมรรถนะออกมาเต็มที่ไม่นั้นทฤษฎี เน้นการปฏิบัติให้กับพนักงาน เพิ่มประสบการณ์ ฝึกการแก้ปัญหาที่พบเจอในการปฏิบัติงาน ทำให้พนักงานเกิดความพอใจกับองค์กร เป็นการเรียนรู้อย่างแท้จริง โดยการสร้างระบบแรงจูงใจ ให้สามารถแสดงศักยภาพออกมาเต็มที่ ดึงดูดผู้มีความสามารถ และต้องเรียนรู้ความรู้ทักษะๆ ด้านการจัดการทุนมนุษย์อย่างต่อเนื่อง โดยการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนของทุนมนุษย์อีกด้วย

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า บริษัทเอส เอฟ เอ็กซ์เพรส ควรจัดทำ แผนการฝึกอบรม และกำหนดหลักสูตรมาตรฐานในการพัฒนาทุนมนุษย์ของบริษัท เพื่อเป็นแบบแผนที่เป็นมาตรฐานในการพัฒนาทุนมนุษย์ของบริษัท ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้ ควรพัฒนาปรับปรุง กระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะขั้นตอนของการวิเคราะห์หาความจำเป็นในการพัฒนา และขั้นตอนการประเมินและติดตามผลการพัฒนา

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า บริษัทเอส เอฟ เอ็กซ์เพรส ควรกำหนดนโยบายในการสร้าง ให้เกิดวัฒนธรรมของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้ทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเอง อยู่เสมอ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้ ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 ควรพัฒนาปรับปรุงกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะขั้นตอนของการ วิเคราะห์หาความจำเป็นในการพัฒนา และขั้นตอนการประเมินและติดตามผลการพัฒนา

2.2 ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง

References

- Chen Chuangiangx, J. (2019). *Discussion on the construction of employee training system in logistics and express industry*. China: After-school Education in China.
- Chinakhai, E. (2018). Development of human resource management concepts. *Journal of Lampang Rajabhat University*, 7(1), 157-167.
- Chirapattanapornsinsin, T. (2020). The approach of strategic management and organizational competitiveness: Empirical evidence from Thai industrial sector. *Executive Journal*, 40(2), 64–80.
- Li Jie. (2022). Guidelines For Human Capital Development Of Small Enterprises In today Convenience Store In Guangxi Province, China. *Journal of Nakhon Lampang Priest College*, 11(3), 102-110.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

- Tantrajin, P., Navanuch, P., Kritsavanon, K., & Prakanchaoen, S. (2016). Human Capital: Human Resource Development in 21st Century. *Suthiparitat Journal*, 30(Special), 115–123.
- WutthiChupradit, P. (2017). Analysis of empirical evidence on the capabilities of receptionists in the logistics industry. *Journal of Modern Management Science*, 10(2), 102-120.
- You Miaona, & Lin Minyi, J. (2020). *Research on salary incentive in human resource management of logistics enterprises*. China: The Chinese market.
- Yu Yuxiao, J. (2015). *Analysis on the current situation and countermeasures of human resource management in logistics companies - taking a logistics company in Changchun as an example*. China: Logistics technology.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

วิเคราะห์วรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนา: กรณีพระอานนทกับนางโกกิลา

ANALYSIS OF BUDDHIST LITERATURE: THE CASE OF

PHRA A-NON AND KOKILA

¹ประยงค์ แสนบุราณ และ ²พิริยานาถ พิรยาวิจิตร

¹Prayong Seanpuran and ²Piriyath Peerayawichit

¹สาขาวิจัยพุทธศาสตร์และปรัชญา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

²คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

¹Research in Buddhism and Philosophy Mahamakut Buddhist University Isan Campus,

²Faculty of Nursing Nakhon Pathom Rajabhat University, Thailand

Received: 2024-05-27

Revised: 2024-09-27

Accepted: 2024-11-07

¹Corresponding Author's Email: sutirutp@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะเนื้อหาและองค์ประกอบของวรรณกรรม 2) ศึกษาวิเคราะห์หลักธรรมที่ปรากฏผ่านวรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนาเรื่องพระอานนทกับนางโกกิลา 3) ศึกษาวิเคราะห์คุณค่าที่มีต่อสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า 1) กรณีพระอานนทกับนางโกกิลาเป็นวรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนาที่แต่งขึ้นในลักษณะความเรียงร้อยแก้วประเภทบันเทิงคดี ที่มุ่งให้ความรู้ทางพุทธธรรมแก่ผู้อ่าน ผู้ประพันธ์ได้อาศัยเรื่องราวของความรักเป็นแกนนำผู้อ่านไปสู่สัจธรรม โดยเป็นเรื่องราวของสตรีผู้หนึ่งซึ่งมีจิตปฏิบัติรักใคร่ในพระอานนทและเข้ามาบวชเป็นภิกษุณีในพระพุทธศาสนาเพื่อที่จะได้อยู่ใกล้ชิดกับพระอานนทแต่ท้ายที่สุดความรักก็สิ้นสุดลงด้วยความไม่สมหวังและจากการได้สดับสแห่งพระสัจธรรมทำให้โกกิลาภิกษุณีได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์นิมิตในที่สุด นอกจากผู้ประพันธ์ได้นำหลักธรรมมาวางเป็นโครงเรื่องแล้วยังได้สอดแทรกคติธรรมคำสอนทั้งเบื้องต้นและเบื้องต้นสูงไว้ผ่านองค์ประกอบต่าง ๆ ของวรรณกรรม เพื่อที่จะสื่อความหมายของเรื่องให้เข้าใจง่ายและชัดเจนในลักษณะที่สัมพันธ์กับบทบาทของตัวละคร แนวคิดของเรื่องชี้ให้เห็นถึงความทุกข์ของมนุษย์โดยมีสาเหตุมาจากโมหะหรือความหลงในสิ่งสมมุติทั้งหลาย ส่วนการปิดเรื่องของวรรณกรรมใช้วิธีปิดเรื่องแบบพลิกความคาดหมาย โดยโกกิลาได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ในพระพุทธศาสนาซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสัจธรรมของกฎธรรมชาติแห่งพระไตรลักษณ์ในชีวิตของปุถุชนที่เปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพเหตุและปัจจัยแวดล้อม 2) หลักธรรมที่ปรากฏผ่านวรรณกรรมมีหลักธรรมใน 2 ประเด็น คือ โลกียธรรม ได้แก่ ความเป็นไปแห่งสังขาร กิเลสธรรมสามประการ สิ่งอันเป็นที่รัก เรื่องบาปและมลทิน ฐานะที่พึงรู้ด้วยฐานะ สิ่งทั้งปวงเป็นของร้อน ความพลัดพรากและไม่ได้ในสิ่งที่ต้องการเป็นความทุกข์ ว่าด้วยสิ่งอันเป็นที่พึง ความเสียสละ เมตตาธรรมและเรื่องวรรณกรรมและชาติตระกูล และโลกุตระธรรม ได้แก่ ธรรมจกกับปวัตตนิสูตร ซึ่งหลักธรรมคำสอนเหล่านี้นำไป

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ประเพณีปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และ 3) ด้านคุณค่าของวรรณกรรมที่มีต่อสังคมไทย มี 3 ด้าน ดังนี้ 3.1) คุณค่าทางด้านปัญญา คือ การสอนธรรมตามแนวพุทธวิธี 3.2) คุณค่าทางด้านจิตใจ คือ คุณค่าวรรณกรรมในฐานะที่เป็นศิลปะ 3.3) คุณค่าทางด้านวรรณศิลป์ ได้สะท้อนให้เห็นคุณค่า 2 ด้าน คือ ด้านสุนทรียรส ที่ผู้ประพันธ์แสดงชั้นเชิงการใช้ความงามแห่งความไพเราะในการบรรยายพฤติกรรมของตัวละคร และด้านการใช้อุปมาโวหารที่ผู้ประพันธ์ได้นำมาใช้เพื่อให้กระบวนการใช้ถ้อยคำมีศิลปะก่อให้เกิดอารมณ์ ความรู้สึก และจินตนาการทำให้ผู้อ่านประทับใจมองเห็นภาพพจน์ตามข้ออุปมา

คำสำคัญ: วรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนา; พระอานนท์; นางโกกิล

Abstract

The study research by Qualitative Research. The three objectives of the study are as follows:

1. To study contents and factors of the literary work
2. To Critical Study the principles and doctrines appeared in Phara A-Non and Kokila, a study case taken from Phra A-Non Phuttha-Anucha story
3. To analyze values of the literary work toward Thai society

The findings of the study were found;

- 1) The case of Phra A-Non and Kokila was a literary work, which based on Buddhism, in format of fictional prose. It was aimed by the author for giving knowledge of Buddhist moral to the readers. The author wrote in love story style that could lead the readers into the truthfulness. It said that was the story of a woman who fell in love with Phra A-Non, and she decided to be a Buddhist nun because she would like to be close with Phra A-Non. Finally, the love was ended by disappointment, after that she accessed into the truthfulness which bought her to success in the Buddhist saint. Not only would the writer take the Dharma of Buddhism into the main plot, but also, he added the primary and superior of Buddhist doctrine in the elements of literature for conducting the meaning of story was to be clearly and easily understood, in kind of the relationship with the role of characters. Main idea of the story was pointed about the misery of human-beings. It was the cause from delusion or ignorance in a number of illusions. And, the ending of the literary work was used by twist ending. Kokila accessed to Buddhist saint in Buddhism which reflected the truth of nature rule of the three characteristics of existence in ordinary people that was changed by causation and environment.
- 2) The Buddhist doctrines in the literary work were found that had 2 points. The first was mandane which were mentioned a Sangkhara existence (Kamma formations), defilement, loving constituent, imperfection: all that is fire - like hot; being Dhukkha or suffering resulting from being apart from or/and unable to possess the

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

beloved ones; holding the Dhamma as refuse; generosity; sexual intercourse as well as nationality and clan. The second was supermundane, which was DhammajakkappawattanaSutta, that the readers should consider and bring it to practice for benefit in ordinary life and 3) The part of literature value for Thai society; there are 3 parts as follows: 3.1) The intellectual value: a Dhamma teaching along with the Buddha methodology. 3.2) The mental value: a value of literature as the art. 3.3) The literature value: It was found that it reflected two parts of values: a part of aesthetic flavor that a composer shown a grace of beauty application of melody in explaining a performer's behavior and a part of analogy use that a composer used it to make the artist wording process to create the emotion, feeling and imagination to make an impression to a reader and see an image by analogy.

Keywords: Buddhist literature; Phra A-Non; Kokila

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาสากลที่มีจำนวนพุทธศาสนิกชนนับถือแพร่หลายไปทั่วโลก ความเป็นสากลของพระพุทธศาสนาเกิดจากสังฆธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงนำมาตรัสสอนนั้นมีความเป็นสังฆธรรมสมบูรณ์ คือ ความเป็นจริงชนิดสูงสุดเด็ดขาดอยู่แล้วในตัวเอง พระพุทธเจ้าเพียงแต่ทรงค้นพบแล้วนำออกมาเผยแผ่ จำแนกแจกแจง แต่งตั้ง บัญญัติ จัดวางจนสำเร็จประโยชน์สูงสุดเป็นความสงบร่มเย็นและเป็นสุข (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 2017)

ประเทศไทยมีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ ชาวไทยนับถือศาสนาพุทธต่อเนื่องตลอดมาจนกล่าวได้ว่าประวัติศาสตร์ของประเทศไทยเป็นประวัติศาสตร์ของชนชาติที่นับถือพระพุทธศาสนา วิถีชีวิตของคนไทยผูกพันประสานกลมกลืนกับหลักความเชื่อและหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนาตลอดเวลายาวนาน พระพุทธศาสนากับชนชาติไทยได้มีความสัมพันธ์แนบแน่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งในทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในทางประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชนชาติไทยเกี่ยวข้องกับความเป็มาของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะนับตั้งแต่สมัยที่ชนชาติไทยมีประวัติศาสตร์ชัดเจนชาวไทยก็นับถือพระพุทธศาสนาต่อเนื่อง ในด้านวัฒนธรรมวิถีชีวิตของคนไทย ได้ผูกพันประสานกลมกลืนกับหลักความเชื่อและหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนา และภาษาถือเป็นส่วนประกอบสำคัญยิ่งของวัฒนธรรม คำบาลี-สันสกฤต ก็เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของภาษาไทย โดยเฉพาะคำบาลีมาจากพุทธศาสนาโดยตรง ส่วนคำสันสกฤตก็มาจากพุทธศาสนาบ้าง มาจากศาสนาฮินดูบ้าง แต่รวมความแล้วพระพุทธศาสนาก็เป็นแหล่งใหญ่แห่งความเจริญงอกงาม ภาษาไทย ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีไทย วรรณคดีไทย เกือบทั้งหมดได้รับอิทธิพลจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา (Phra Dhammapitaka (P.A. Payutto), 2017)

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย แบ่งออกเป็น 5 สมัย (Faculty of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 2019) คือ

วรรณกรรมสมัยสุโขทัย (พ.ศ.1800-1921) ในสมัยนี้มีหนังสือวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย ไตรภูมิภิกษา สุภาษิตพระร่วง เป็นต้น

วรรณกรรมสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น (พ.ศ.1893-2171) ในสมัยนี้มีหนังสือวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย มหาชาติคำหลวง กาพย์มหาชาติเวสสันดรที่ปณี สังขยาปาสกฏีกา มังคลัตถที่ปณี ศาสนวงศ์ หรือประวัติศาสนา ชินกาลมาลีปกรณ์ จักกวาทที่ปณี เป็นต้น

วรรณกรรมสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย (พ.ศ.2199-2411) ในสมัยนี้มีหนังสือวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย สมุทโฆษคำฉันท์ โคลงนิราศหริภุญชัย โคลงชะลอพระพุทธไสยาสน์ พระมัลลย์คำหลวง นันทโศภนพุทธคำหลวง ปุณโณวาทคำฉันท์ เป็นต้น

วรรณกรรมสมัยกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ.2310-2411) ในสมัยนี้มีหนังสือวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์กุมารและมัทรี ไตรภูมิโลกวิจิตรสังคีตยวศ์ กัณฑ์มหาพนมหาชาติคำหลวง ทานกัณฑ์ ประชุมจารึกวัดพระเชตุพนฯ พระปฐมสมโพธิภิกษา ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก 5 กัณฑ์ เป็นต้น

วรรณกรรมสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ปัจจุบัน (พ.ศ.2411 เป็นต้นมา) ในสมัยนี้มีหนังสือวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย พระมงคล วิเสกภิกษา แก่นพุทธศาสน์ กรรมที่ปณี พุทธธรรม พุทธวิทยา เป็นต้น

วรรณกรรมศาสนาของไทยนั้นมีปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นครั้งแรกในสมัยสุโขทัย เมื่อครั้งพ่อขุนรามคำแหงมหาราชโปรดให้จารึกบนแผ่นศิลา ซึ่งเรียกกันว่า “ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง” ซึ่งมีเรื่องราวทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับศาสนธรรม ศาสนประวัติ ศาสนพิธี และศาสนวัตถุแทรกอยู่ ต่อจากนั้นวรรณกรรมศาสนาก็มีติดต่อกันมาทุกระยะตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยอยุธยา จนกระทั่งเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 เมื่อ พ.ศ.2310 ได้มีผลกระทบต่อดิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ รวมทั้งวรรณกรรมศาสนา ทั้งนี้เนื่องจากวรรณกรรมเป็นเครื่องบันทึกเหตุการณ์ของสังคมแต่ละสมัย

วรรณกรรมพระพุทธศาสนาแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. วรรณกรรมที่นำเนื้อหาจากพระไตรปิฎกหรือจากคัมภีร์อื่น ๆ โดยตรงมาแต่งหรือแปลใหม่
2. วรรณกรรมที่นำแนวคิดทางพระพุทธศาสนามาแต่ง

วรรณกรรมที่นำเนื้อหาจากพระไตรปิฎกหรือจากคัมภีร์อื่น ๆ โดยตรงมาแต่งหรือแปลใหม่ โดยนำศาสนธรรมหรือคำสอนทางพระพุทธศาสนาแทรกลงไป เช่น ไตรภูมิพระร่วงนำเนื้อหาจากคัมภีร์พระพุทธศาสนาจำนวน 30 คัมภีร์ มหาชาติคำหลวงและกาพย์มหาชานำเนื้อหาจากคัมภีร์อรรถกถาชาดกพระมัลลย์คำหลวงนำเนื้อหาจากคัมภีร์มัลลยสูตรและฎีกามัลลย ปุณโณวาทคำฉันท์นำเนื้อหาจากตำนานรอยพระพุทธบาท และสามัคคีเภทคำฉันท์ นำเนื้อหาจากคัมภีร์มหาปริณิพพานสูตรและอรรถกถาสุมังคลวิลาสินี เป็นต้น (Onratmi, 2021)

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

วรรณกรรมที่นำแนวคิดทางพระพุทธศาสนามาแต่งเพื่อแสดงความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา หรือบันทึกเหตุการณ์บางอย่างแล้วแทรกความรู้สึกรู้สึกนึกคิดและจินตนาการของกวีลงไป เช่น โคลงชะลอพระพุทไธยาสน์แต่งขึ้นเพราะความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา เพื่อจะบันทึกเหตุการณ์ที่สามารถชะลอพระพุทไธยาสน์ได้สำเร็จและเพื่อเฉลิมพระเกียรติบุญญาภิหารสมเด็จพระเจ้าท้ายสระให้ปรากฏ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นมรดกทางภูมิปัญญาที่มีคุณค่าอย่างยิ่งเป็นสิ่งที่บันทึกหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาเอาไว้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษา ในตัวเนื้อหาของวรรณกรรมจะบรรจุลักษณะขององค์ความรู้ไว้มากมาย เช่น ด้านหลักธรรม ด้านสังคม ด้านประวัติศาสตร์ ด้านวัฒนธรรม ด้านประเพณี อรรถรสของวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาในแต่ละยุคได้มีบทบาทที่สำคัญยิ่งต่อทัศนคติ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของคนในแต่ละยุคสมัยนั้น ๆ เช่น ประเพณีและวัฒนธรรม ประติมากรรม จิตรกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นอารยธรรมของโลกมากมายมีที่มาจากวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา (Faculty of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 2019)

ปัจจุบันการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในรูปแบบของวรรณกรรมได้มีการพัฒนาวิธีการนำเสนอทั้งในด้านรูปแบบและเนื้อหา สืบเนื่องมาจากความเจริญด้านสื่อสารมวลชน การศึกษาและการติดต่อทางวัฒนธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะเรื่องพระอานนท์พุทธอนุชาได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติหรือระดับโลก เพราะ “พระอานนท์พุทธอนุชา” ได้รับเกียรติเอ่ยอ้างไว้ในหนังสือ Encyclopedia ในส่วนที่ว่าด้วย “วรรณคดีของโลกในศตวรรษที่ 20” (Encyclopedia of World Literature in 20th Century) (Inthasara, 2015) ในสารานุกรมนั้นมีข้อความกล่าวถึงนักเขียนไทยหลายคน พร้อมทั้งชื่อหนังสือเด่น ๆ ที่ท่านเหล่านั้นเขียนแต่หนังสือทางศาสนามีกล่าวถึงเฉพาะเรื่องพระอานนท์พุทธอนุชาเพียงเล่มเดียว ซึ่งจะขอนำเฉพาะที่เกี่ยวกับหนังสือพระอานนท์พุทธอนุชามาลงไว้ดังนี้

The spiritual confusion arising from rapid social change and disintegrating morality finds expression in the work of Buddhist scholars, such as Wasin Inthasara's (b.1934) Phra A-Non Phuttha-anucha (1965; Phra A-Non, the brother of the Lord Buddha), in which he discusses aspects of Buddhism applicable to modern life, in a language that can be grasped by laymen.

ส่วนข้อความที่แปลเป็นไทยนั้น แปลเป็นใจความได้ว่า ท่ามกลางความสับสนอลหม่านในจิตใจของผู้คนอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและศีลธรรมที่เสื่อมสลายทุกคนแสวงหาทางออกที่ยากจะประสบ แต่ทางออกเพื่อหนีจากความสับสนวุ่นวายเหล่านี้ได้ปรากฏแล้วใน “พระอานนท์พุทธอนุชา” ซึ่งเป็นผลงานของ วศิน อินทสระ ผู้ได้รับการยอมรับว่าเป็นนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาท่านหนึ่ง ในผลงานดังกล่าวท่านได้หยิบยกเอาแง่มุมต่าง ๆ ของพระพุทธศาสนาที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตปัจจุบันมากล่าวอธิบายไว้ด้วยภาษาที่สละสลวยและง่ายแก่การเข้าใจของคนทั่ว ๆ ไป

ดังจะเห็นได้ว่าไม่ใช่ของง่ายเลยที่ใครคนหนึ่งจะได้รับเกียรติและการยอมรับเช่นนี้ แต่วศิน อินทสระ ผู้ใช้เวลากว่าครึ่งหนึ่งของชีวิตท่านอุทิศตนสร้างผลงานเพื่อพระพุทธศาสนาด้วยการเขียนธรรมนิยายจนได้รับเกียรติและการยอมรับนี้แล้ว วศิน อินทสระ กล่าวว่า หนังสือที่ข้าพเจ้าเคยเขียนมาทุกเรื่อง ทุกเล่ม ข้าพเจ้า

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

เขียนด้วยความเพียรพยายามและความประณีตพอ ๆ กัน แต่ข้าพเจ้าไม่เคยหนักใจในเรื่องการเขียนเรื่องใดเหมือนเรื่อง “พระอานนท์พุทธอนุชา” นี้เลย ทั้งนี้เพราะเหตุ 3 ประการ คือ

1. เรื่องอื่น ๆ ข้าพเจ้าสร้างตัวละครขึ้นเองในการสะดวกในการที่จะเบนเรื่องให้ไปตามเจตนาของข้าพเจ้า เพียงแต่แทรกหลักธรรมและทรรศนะชีวิตลงไปในที่ที่เห็นว่าสมควรเท่านั้นก็พอแล้ว ส่วนเรื่องพระอานนท์พุทธอนุชาเป็นชีวประวัติของพระมหาเถระที่มีองค์จริงและเป็นพระที่สำคัญที่สุดท่านหนึ่งในพระพุทธศาสนาเรื่องของท่านนั้นผู้ศึกษาทางศาสนาส่วนใหญ่ก็ทราบกันอยู่ ข้าพเจ้าต้องระวังมากในการเขียนเรื่องนี้

2. เรื่องของพระอานนท์กระจัดกระจายกันอยู่มากข้าพเจ้าต้องใช้เวลาค้นคว้าจากตำราทางศาสนา มากหลายทั้งพระไตรปิฎกและอรรถกถา นอกจากเรื่องของท่านแล้วยังมีเรื่องของบุคคลผู้เกี่ยวข้องอีกมิใช่น้อย ซึ่งได้กล่าวถึงในหนังสือเรื่องนี้

3. พระอานนท์เป็นพระอริยบุคคล คือ ก่อนพระพุทธเจ้าปรินิพพานท่านเป็นพระอริยบุคคลเพียงชั้นโสดาบัน เมื่อพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้วท่านเป็นพระอรหันต์ เมื่อเป็นดังนี้การที่ข้าพเจ้าจะเขียนเรื่องของท่านในรูปธรรมนิยายจึงเป็นเรื่องที่ยากและหนักใจ

ในเรื่อง “พระอานนท์พุทธอนุชา” นี้ ก็มีตัวอย่างชีวิตของพระอริยเจ้ามากมายทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์ ซึ่งมีสมเด็จพระบรมศาสดาเป็นต้นแบบตามมาด้วยพระอานนท์ ทางฝ่ายคฤหัสถ์ก็มีทั้งบุรุษและสตรี ซึ่งได้แก่ อนาถปิณฑิกมหาเศรษฐี และนางวิสาขามหาอุบาสิกา เป็นต้น ท่านเหล่านี้แม้ยังครองเรือนอยู่แต่ก็ได้รับความสุขสงบเย็นแห่งชีวิตไปตามกันและโดยเฉพาะอย่างยิ่งพระอานนท์ กล่าวคือ นอกจากจะมีความเมตตา กรุณาแล้วพระอานนท์ยังเป็นผู้มีความอ่อนโยนและมีลักษณะอันโดดเด่น คือ มีรูปร่างและผิวพรรณดี และด้วยเหตุนี้จึงได้กำเอาหัวใจของสตรีผู้หนึ่งให้หลงใหลใฝ่ฝัน

ผู้วิจัยได้หยิบยกเอางานวรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนาในแง่มุมความรักที่เกิดขึ้นกับพระอานนท์มาศึกษา ค้นคว้า และทำการวิจัย ซึ่งแตกต่างจากมุมมองในแง่มุมด้านอื่น ๆ ที่ได้รู้จักกันอยู่โดยทั่วไปของพระอานนท์ กล่าวคือ เป็นเรื่องราวของสตรีผู้หนึ่งซึ่งหลงรักและมีจิตปฏิพัทธ์ต่อพระอานนท์ เป็นเรื่องราวความรักที่แตกต่าง ทั้งบทบาทและสถานภาพ โดยได้พยายามทำทุกวิถีทางเพื่อจะให้ได้อยู่ใกล้ชิดกับคนที่ตนรักด้วยการเข้ามาบวชเป็นพระภิกษุณี แต่สุดท้ายความรักก็สิ้นสุดลงด้วยความไม่สมหวังของฝ่ายหญิง ดังจะเห็นได้ว่าความรักของตัวละครนั้นแฝงไว้ด้วยความทุกข์จนถึงที่สุด และก็แปรเปลี่ยนเกิดเป็นความสุขจนถึงที่สุดด้วยเช่นเดียวกัน คือ การได้ค้นพบรสแห่งพระธรรมซึ่งเป็นเลิศกว่ารสทั้งปวงจากหลักธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระอานนท์ ซึ่งทำให้โกกิลากิษุณีได้เปลี่ยนสถานภาพเป็นโกกิลากิษุณีอรหันต์เป็นผู้อยู่เหนือสุขเหนือทุกข์ตลอดไป นั่นคือ เป็นภาวะของความทุกข์ที่นำไปสู่การบรรลุธรรมของตัวละครวรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนาในเรื่องนี้ วติน อินทสระ ได้ใช้ความคิดและจินตนาการที่หลากหลายพรรณาอารมณ์ความรู้สึกเกี่ยวกับความรักได้อย่างลึกซึ้ง รวมทั้งได้สอดแทรกหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในงานประพันธ์ เรื่องราวความรักกรณี พระอานนท์กับนางโกกิลานั้นได้ถูกประพันธ์ขึ้นมาจากเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงของพระอานนท์ที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ซึ่งผู้วิจัยได้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2539 คัมภีร์พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต เล่มที่ 21 หมวดภิกขุ
นิสูตร ข้อ 159 หน้า 219-222

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า วรรณกรรมอิงพุทธศาสนาเรื่องพระอานนท์พุทธอนุชา กรณีพระอานนท์กับนาง
โกกิลานี้ เป็นวรรณกรรมเรื่องหนึ่งที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาและให้ความรู้ทางพุทธธรรม มีคุณค่าเป็นอย่างยิ่ง
ในการนำมาประพจน์ปฏิบัติในทางที่สร้างสรรค์และดีงาม รวมทั้งได้รับความรู้ในลีลาการประพันธ์ ตลอดจนได้
อรรถรสทางวรรณกรรม ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ค้นคว้า และทำการวิจัยวรรณกรรม อิง
พระพุทธศาสนาเรื่องนี้ในฐานะวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาที่ทรงคุณค่ามากเรื่องหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะเนื้อหาและองค์ประกอบของวรรณกรรม
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์หลักธรรมที่ปรากฏผ่านวรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนาเรื่องพระอานนท์พุทธ
อนุชา: กรณีพระอานนท์กับนางโกกิลาน
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์คุณค่าที่มีต่อสังคมไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาดำเนินการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเน้นการวิจัย
ทางด้านเอกสาร (Documentary Research) โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการและ
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อเอกสารแนวคิดทฤษฎี (Documentary Study)

โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับ
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2539 และธรรมนิยายอิงชีวประวัติจากผลงานการประพันธ์ของวสิน
อินทสระ เรื่องพระอานนท์พุทธอนุชา ศึกษาเฉพาะกรณีพระอานนท์กับนางโกกิลาน ที่ปรากฏในตอนที่ 6 เรื่อง
ความรักความร้าย ตอนที่ 7 เรื่องกับโกกิลานิกษุณี และตอนที่ 8 เรื่องโกกิลานผู้ประหารกิเลส จากทั้งหมด 33
ตอน และ ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ ตำรา งานวิจัย วิทยานิพนธ์
รวมทั้งเอกสารวิชาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนถึงหนังสือทางวิชาการที่เกี่ยวข้องในทางพระพุทธศาสนา

ขั้นตอนที่ 2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือ พระภิกษุ ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับพระไตรปิฎก และ
นักวิชาการทางศาสนา จำนวน 5 คน

ขั้นตอนที่ 3 การรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

โดยการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากตำรา เอกสาร งานวิจัย บทความที่เกี่ยวข้องกับวิเคราะห์
วรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนา: กรณีพระอานนท์กับนางโกกิลาน และนำมาศึกษาวิเคราะห์โดยการศึกษาค้นคว้า

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

วิเคราะห์วรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนา: กรณีพระอานนท์กับนางโกกิล่า แล้วนำมาประมวลผลให้ได้เนื้อหาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 4 สรุปผลการศึกษาวิจัย และการนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

เมื่อได้นำข้อมูลมาสังเคราะห์ และเรียบเรียงข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ได้สรุปผลของการวิจัย พร้อมเข้าสู่กระบวนการนำเสนอผลงานวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาลักษณะเนื้อหาและองค์ประกอบของวรรณกรรม ผลการวิจัยพบว่ากรณีพระอานนท์กับนางโกกิล่าเป็นวรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนาที่แต่งขึ้นในลักษณะความเรียงร้อยแก้วประเภทบันเทิงคดี เป็นวรรณกรรมที่ผู้ประพันธ์มุ่งให้ความรู้ทางพุทธธรรมแก่ผู้อ่าน ผู้ประพันธ์ได้อาศัยเรื่องราวของความรักเป็นแกนนำผู้อ่านไปสู่สัจธรรม กล่าวคือ เป็นเรื่องราวของสตรีผู้หนึ่งซึ่งมีจิตปฏิพัทธ์รักใคร่ในพระอานนท์และเข้ามาบวชเป็นภิกษุณีในพระพุทธศาสนาเพื่อที่จะได้อยู่ใกล้ชิดกับพระอานนท์ แต่ท้ายที่สุดความรักก็สิ้นสุดลงด้วยความไม่สมหวังและจากการได้สดับรสแห่งพระสัจธรรมทำให้โกกิล่าภิกษุณีได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ชีนาสพในที่สุด นอกจากผู้ประพันธ์ได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาวางเป็นโครงเรื่องแล้วยังได้สอดแทรกคติธรรมคำสอนทั้งเบื้องต้นและเบื้องสูงไว้นานององค์ประกอบต่าง ๆ ของวรรณกรรม เป็นต้นว่าการบรรยายและการสนทนาของตัวละครในรูปแบบการบรรยาย พรรณนา เทศนา และอุปมาโวหาร เพื่อที่จะสื่อความหมายของเรื่องให้เข้าใจง่ายและชัดเจนในลักษณะที่สัมพันธ์กับบทบาทของตัวละคร แนวคิดของเรื่องชี้ให้เห็นถึงความทุกข์ของมนุษย์โดยมีสาเหตุมาจากโมหะหรือความหลงในสิ่งสมมุติทั้งหลาย ส่วนการปิดเรื่องของวรรณกรรมใช้วิธีปิดเรื่องแบบพลิกความคาดหมาย โดยโกกิล่าได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ในพระพุทธศาสนา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสัจธรรมของกฎธรรมชาติดังพระไตรลักษณ์ในชีวิตของปุถุชนที่เปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพเหตุและปัจจัยแวดล้อม

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาวิเคราะห์หลักธรรมที่ปรากฏผ่านวรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนาเรื่องพระอานนท์พุทธอนุชา: กรณีพระอานนท์กับนางโกกิล่า ผลการวิจัยพบว่า หลักธรรมที่ปรากฏผ่านวรรณกรรมพบว่า ปรากฏมีหลักธรรมใน 2 ประเด็น คือ หลักธรรมจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้แก่ ความเป็นไปแห่งสังขาร กิเลสธรรมสามประการ สิ่งอันเป็นที่รัก และธรรมจักษุกับปวัตตนสูตร รวมทั้งหลักธรรมจากพระอานนท์พุทธอนุชา ได้แก่ เรื่องบาปและมลทิน ฐานะที่พึงรู้ด้วยฐานะ สิ่งทั้งปวงเป็นของร้อน ความพลัดพรากและไม่ได้ในสิ่งที่ต้องการเป็นความทุกข์ ว่าด้วยสิ่งอันเป็นที่พึง ความเสียสละ เมถุนธรรม และเรื่องวรรณะและชาติตระกูล ซึ่งหลักธรรมคำสอนเหล่านี้ผู้อ่านควรพิจารณา และนำไปประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และนอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นความจริงของชีวิตโดยหลักสัจธรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงค้นพบแล้วนำมาเปิดเผยแสดงแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาวิเคราะห์คุณค่าที่มีต่อสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า ด้านคุณค่าของวรรณกรรมที่มีต่อสังคมไทย ปรากฏคุณค่าใน 3 ด้าน ดังนี้

1. คุณค่าทางด้านปัญญา คือ การสอนธรรมตามแนวพุทธวิธีที่ผู้ประพันธ์นำมาใช้มีการสอนแบบสนทนา การสอนโดยใช้สื่อธรรมชาติ และการสอนแบบตอบปัญหา รวมทั้งความรู้ทางคตินิยม ได้แก่ การสอนให้รู้จักควบคุมจิต ความรักความร้าย และปรัชญาชีวิต ที่แสดงให้เห็นคุณค่าทางปัญญาแก่ผู้อ่าน ตลอดจนจนถึงสามารถที่จะนำไปประพฤติปฏิบัติตามความสามารถของแต่ละปัจเจกบุคคล

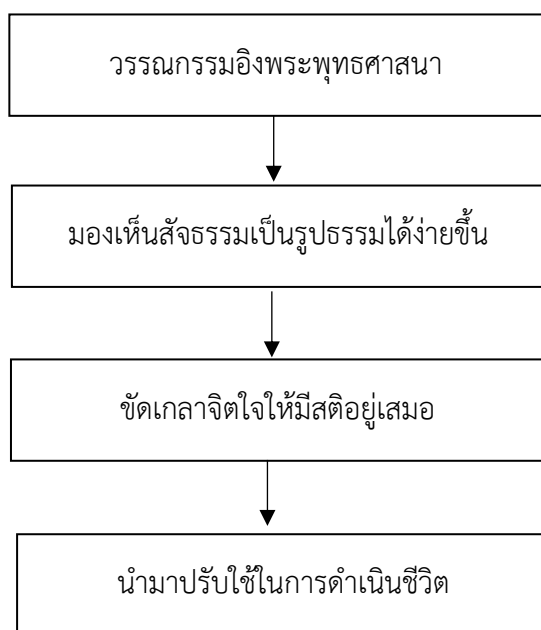
2. คุณค่าทางด้านจิตใจ คือ คุณค่าวรรณกรรมในฐานะที่เป็นศิลปะ ได้แก่ การหยั่งรู้จิตใจมนุษย์ การแก้ไขสภาวะที่ไม่เหมาะสมของชีวิตมนุษย์ ชัดเจนจิตใจให้ผ่องแผ้วและสูงส่ง และวรรณกรรมในฐานะที่ช่วยบรรเทาความท้อแท้และเศร้าโศกที่สื่อความคิดให้ผู้อ่านเกิดความกระจำและความเข้าใจลึกซึ้งมากขึ้น ตลอดจนจนถึงสร้างความดีและความประทับใจ

3. คุณค่าทางด้านวรรณศิลป์ พบว่าได้สะท้อนให้เห็นคุณค่า 2 ด้าน คือ ด้านสุนทรียรสที่ผู้ประพันธ์แสดงขึ้นเชิงการใช้ความงามแห่งความไพเราะในการบรรยายพฤติกรรมของตัวละคร และด้านการใช้อุปมาโวหารที่ผู้ประพันธ์ได้นำมาใช้เพื่อให้กระบวนการใช้ถ้อยคำมีศิลปะก่อให้เกิดอารมณ์ ความรู้สึกและจินตนาการทำให้ผู้อ่านประทับใจมองเห็นภาพพจน์ตามข้ออุปมา

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิเคราะห์วรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนา: กรณีพระอานนท์กับนางโกกิลา ครั้งนี้ เป็นการศึกษาวรรณกรรมความเรียงร้อยแก้วประเภทบันเทิงคดีที่ให้ความรู้ทางธรรมแก่ผู้อ่าน ทำให้ผู้อ่านเข้าใจความเป็นไปและความจริงของชีวิตที่ทุกคนล้วนแล้วแต่ประสบพบเจอ โดยที่นำเอาเรื่องราวของความรักเป็นแกนนำผู้อ่านไปสู่สัจธรรมเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจและสามารถนำไปสู่การเข้าใจ การรู้จักยับยั้งชั่งใจและการควบคุมอารมณ์ต่าง ๆ โดยคนเราทุกคนมีรัก โลภ โกรธ หลง ทั้ง 4 นี้เป็นความลำเอียงที่เกิดขึ้นในใจของมนุษย์ และเมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ย่อมนำความทุกข์มาสู่ใจเรา ดังนั้นการสร้างสรรค์วรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนา: กรณีพระอานนท์กับนางโกกิลาจะทำให้ผู้อ่านตระหนักรู้และเข้าใจสัจธรรมได้ง่ายขึ้นมากกว่าที่จะต้องมาศึกษาจากพระธรรม โดยจากการศึกษาครั้งนี้พบองค์ความรู้ใหม่ดังภาพที่ 1

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องวิเคราะห์วรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนา: กรณีพระอานนท์กับนางโกกิล่า ผู้วิจัยค้นพบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า กรณีพระอานนท์กับนางโกกิล่าเป็นวรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนาที่แต่งขึ้นในลักษณะความเรียงร้อยแก้วประเภทบันเทิงคดี เป็นวรรณกรรมที่ผู้ประพันธ์มุ่งให้ความรู้ทางพุทธธรรมแก่ผู้อ่าน ผู้ประพันธ์ได้อาศัยเรื่องราวของความรักเป็นแกนนำผู้อ่านไปสู่สัจธรรม ทั้งนี้เป็นเพราะวรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนสังคม การสะท้อนภาพนี้มีใช่เป็นการสะท้อนอย่างบันทึกเหตุการณ์ทำนองประวัติศาสตร์แต่เป็นภาพสะท้อนประสบการณ์ของผู้ประพันธ์และเหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคม วรรณกรรมจึงมีความเป็นจริงทางสังคมสอดแทรกอยู่ เพราะวรรณกรรมเป็นผลงานอย่างหนึ่งของนักประพันธ์ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในสังคมที่เมื่อแต่งวรรณกรรมก็จะสื่อเรื่องราวและเหตุการณ์ต่าง ๆ จากความรู้และประสบการณ์ที่พบเห็นลงในวรรณกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของสอดคล้องกับงานวิจัยของ Charoenkunwivat, Sakyaphinan, and Panhuaphai, (2020) การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดทางจริยธรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาทในนวนิยายเรื่อง เภา ของโรสลาเรน ผลการศึกษา พบว่านวนิยายเรื่อง เภา เป็นนวนิยายอิงพุทธศาสนา ส่วน เภา คือหลักกรรมที่เคียงคู่อยู่เสมอกับมนุษย์เสมือนหนึ่งเภาที่เคียงคู่อยู่กับเจ้าของเภาตลอดเวลา พระพุทธศาสนาเถรวาทมีแนวคิดทางจริยธรรมที่แบ่งตามพฤติกรรมการทำความดีของบุคคลออกเป็น 3 ระดับ คือระดับต้นได้แก่ ศีล 5 ระดับกลางได้แก่ กุศลกรรมบถ 10 และระดับสูงได้แก่ มรรคมีองค์ 8 จากการวิเคราะห์นวนิยายเรื่อง เภา ด้วยแนวคิดทางจริยธรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาท ผู้ประพันธ์ได้แบ่งตัวละคร

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ออกเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มดี กลุ่มชั่ว และกลุ่มที่เคยทำชั่วแต่กลับใจมาทำความดี พฤติกรรมทางจริยธรรมของทุกกลุ่มจะอยู่ในสายตาของพญายมผู้เป็นพญามัจจุราชตลอดเวลา ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางจริยธรรมที่แตกต่างกันของตัวละครทั้ง 3 กลุ่มนี้มาจากสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ การเลี้ยงดูภายในครอบครัวและมิตรสหาย เป็นต้น ที่จะช่วยเกื้อกูลต่อการงอกงามขึ้นในใจของหลักจริยธรรมพุทธศาสนาเถรวาทหรือไม่เพียงใด และภายหลังจากการเสียชีวิตแล้ว ผลของกรรมที่ทำได้ คนดีจะไปเกิดในสุคติภูมิ ส่วนคนชั่วจะไปเกิดในทุคติภูมิ โดยพญายมจะเป็นผู้บอกว่าคนชั่วแต่ละคนสมควรจะตกนรกขุมใดในทุคติภูมิ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า หลักธรรมที่ปรากฏผ่านวรรณกรรม พบว่า ปรากฏมีหลักธรรมใน 2 ประเด็น คือ หลักธรรมจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้แก่ ความเป็นไปแห่งสังขาร กิเลสธรรมสามประการ สิ่งอันเป็นที่รัก และธรรมจกัปปวัตตนสูตร รวมทั้งหลักธรรมจากพระอานนท์พุทธอนุชา ได้แก่ เรื่องบาปและมลทิน ฐานะที่พึงรู้ด้วยฐานะ สิ่งทั้งปวงเป็นของร้อน ความพลัดพรากและไม่ได้ในสิ่งที่ต้องการเป็นความทุกข์ ว่าด้วยสิ่งอันเป็นที่พึ่ง ความเสียสละ เมถุนธรรม และเรื่องวรรณะและชาติตระกูล ซึ่งหลักธรรมคำสอนเหล่านี้ผู้อ่านควรพิจารณาและนำไปประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และนอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นความจริงของชีวิตโดยหลักสัจธรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงค้นพบแล้วนำมาเปิดเผยแสดงแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ทั้งนี้เป็นเพราะหลักพุทธธรรมเกี่ยวกับการเสริมสร้างจริยธรรมในสังคม หลักพุทธธรรมเกี่ยวกับสัจธรรม (ความจริงของชีวิต) ในการเดินเรื่องของวรรณกรรม ผู้แต่งได้หยิบยกเอาหลักธรรมจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาผนวกกับเรื่องราวต่าง ๆ ทำให้ผู้ฟังเกิดอรรถรสในการฟังเป็นอย่างดีและเข้าใจชีวิตและความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Henkratok (2016) ศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรม พระพุทธศาสนาล้านนา เรื่องมหาวิบาก ผลการวิจัยพบว่า วรรณกรรมพระพุทธศาสนาล้านนา เรื่องมหาวิบาก หรือธรรมมหาวิบาก เป็นวรรณกรรมท้องถิ่นทางพระพุทธศาสนาที่เกิดขึ้นจากภูมิปัญญาของนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนา มีการแต่งวรรณกรรมที่มุ่งเน้นด้านหลักธรรม ความเชื่อ และความศรัทธาในพระพุทธศาสนา โดยผสมผสานกับการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่นล้านนา ที่มีความเกรงกลัวต่อบาปอกุศลต่างๆ เพราะพระพุทธศาสนาได้ซึมซับอยู่ในวิถีชีวิตของสังคมล้านนามาเป็นระยะเวลา ที่ยาวนาน และพระพุทธศาสนายังเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ที่พึ่งทางใจ พุทธศาสนาจึงก่อกำเนิดความศรัทธา จนสร้างแรงบันดาลใจนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานทางด้านวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา อาจกล่าวได้ว่าวรรณกรรมเรื่องมหาวิบากนี้ ได้มีส่วนสำคัญในการถ่ายทอดหลักคำสอนและแนวทางประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา มีพระสงฆ์เป็นผู้ถ่ายทอดผ่านทางวรรณกรรม นำไปสู่ความเชื่อที่สร้างสรรค์สังคมให้เรียนรู้เรื่องกรรม ผลของกรรม หรือวิบาก การประพฤติปฏิบัติตนตามกรอบของศีลธรรม การแสดงออกถึงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ โดยผ่านทำนองการเทศน์ในรูปแบบธรรมวัตร หลักธรรมที่ปรากฏในธรรมมหาวิบากของชาวล้านนาได้ใช้เป็นกรอบจริยธรรมในการดำเนินชีวิต พบว่า มีหลักธรรม ประการ คือ การให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา และหลักของไตรสิกขา ประกอบด้วย ศีล สมาธิและปัญญา ธรรมมหาวิบากจึงเป็นการสื่อสารด้านศีลธรรม จริยธรรมระดับชาวบ้าน ภาษาที่ใช้ก็เป็นภาษาท้องถิ่น ทำให้ผู้ฟังสามารถเข้าใจในหลักธรรมโดย ถ่องแท้ ลึกซึ้ง

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

และเข้าใจถึงธรรมที่เป็นธรรมชาติว่าทำอะไรก็ได้เช่นนั้น แม้กรรมนั้นจะไม่ได้ให้ผลในทันทีทันใด แต่วิบากกรรมนั้นย่อมติดตามไปในทุกภพทุกชาติ ตราบใดที่มนุษย์ยังคงวนเวียนอยู่ในวัฏสงสาร สอดคล้องกับงานวิจัยของสอดคล้องกับงานวิจัยของ PhraPhaivanh Malavong, and Phramaha Daosayam Vajirapaṅko (2020) วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในวรรณกรรมลาว เรื่อง เสียวสะหวาด และอิทธิที่มีต่อวิถีชีวิตประชาชนลาว ผลการวิจัยพบว่า หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในวรรณกรรมลาวเรื่องเสียวสะหวาด หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในวรรณกรรมลาวเรื่องเสียวสะหวาดที่ปรากฏในเรื่องเสียวสะหวาดเป็นสื่อที่นำมาใช้สอนโดยตรง เพราะคำสอนเป็นถ้อยคำที่ไพเราะมีเนื้อหาเป็นคติสอนใจ ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากความเชื่อความคิดทางศาสนาหรือการชี้แนะวัตรปฏิบัติที่เหมาะสมที่ควรแก่ผู้คนในสังคม ผู้ที่นำมาใช้สอนคือ พระ ผู้อาวุโส และพ่อแม่ นำมาสอนบุคคลได้หลายระดับ เช่น เด็ก หนุ่มสาวคนแก่ ผู้ปกครอง และคำสอนเหล่านี้สามารถนำมาสอนได้หลายสถานการณ์เพราะคำสอนมีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ มากมาย เช่น การทำมาหากิน การปกครอง การศึกษา การครองเรือน การคบหาสมาคม ความประมาทและความไม่ประมาท เป็นต้น หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในวรรณกรรมลาวเรื่องเสียวสะหวาด เน้นให้ผู้คนให้มีความรัก ความสามัคคี อดทนต่อทุกข์ ไม่เป็นคนลืมหืมตัวลืมนบุญคุณคนอื่นคำสอนเหล่านี้จะเป็นสิ่งคอยเตือนสติให้คนเราไม่ประมาทในชีวิต คำสอนในทางพระพุทธศาสนาครบทุกบาทในเรื่องคำสอนอบรมให้ข้อคิดเตือนใจในเชิงให้ข้อคิดกับประชาชนทั่วไป ในสังคมนั้นมีคนหลายระดับ ซึ่งมีความแตกต่างกันตามเพศ วัย ฐานะ ถึงแม้คนจะมีความหลากหลายและแตกต่างกันก็ตาม คำสอนก็ยังมียุทธศาสตร์ที่สามารถนำมาใช้ในเชิงสั่งสอนคนในสังคมนั้นได้หลายกลุ่ม เช่น กลุ่มผู้ปกครองก็มีทศพิธราชธรรม กลุ่มผู้นำครอบครัว ก็มีพรหมวิหารธรรม กลุ่มคนทำงาน ก็มีหลักศีล 5 เป็นหลักให้ประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่ถูกต้อง ซึ่งผู้ที่เชื่อฟังและปฏิบัติตามทำให้ได้รับความสุข ความสำเร็จในด้านการงานและการดำเนินชีวิตประจำวัน ในการที่จะทำให้สังคมสงบสุขได้นั้นประการหนึ่งคือ คนในสังคมควรจะเป็นคนดี ซึ่งการที่จะเป็นคนดีได้นั้นต้องได้รับการอบรมสั่งสอนในหลายเรื่อง แต่เรื่องที่สำคัญเรื่องหนึ่งก็คือ เรื่องศีลธรรม โดยนอกจากจะไม่ประพฤติผิดศีลธรรมแล้วยังต้องมีการทำบุญทำทาน ไม่ทำบาปด้วย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า 1) คุณค่าทางด้านปัญญา คือ การสอนธรรมตามแนวพุทธวิธีที่ผู้ประพันธ์นำมาใช้มีการสอนแบบสนทนา การสอนโดยใช้สื่อธรรมชาติ และการสอนแบบตอบปัญหา รวมทั้งความรู้ทางคติธรรม ได้แก่ การสอนให้รู้จักควบคุมจิต รักความร้าย และปรัชญาชีวิต ที่แสดงให้เห็นคุณค่าทางปัญญาแก่ผู้อ่าน ตลอดจนจนถึงสามารถที่จะนำไปประพฤติปฏิบัติตามความสามารถของแต่ละปัจเจกบุคคล 2) คุณค่าทางด้านจิตใจ คือ คุณค่าวรรณกรรมในฐานะที่เป็นศิลปะ ได้แก่ การหยั่งรู้จิตใจมนุษย์ การแก้ไขสภาวะที่ไม่เหมาะสมของชีวิตมนุษย์ ชัดเจนจิตใจให้ผ่องแผ้วและสูงส่ง และวรรณกรรมในฐานะที่ช่วยบรรเทาความท้อแท้และเศร้าโศกที่สื่อความคิดให้ผู้อ่านเกิดความกระจำและความเข้าใจลึกซึ้งมากขึ้น ตลอดจนจนถึงสร้างความดีและความประทับใจ และ 3) คุณค่าทางด้านวรรณศิลป์ พบว่าได้สะท้อนให้เห็นคุณค่า 2 ด้าน คือ ด้านสุนทรียรสที่ผู้ประพันธ์แสดงขึ้นเชิงการใช้ความงามแห่งความไพเราะในการบรรยายพฤติกรรมของตัวละคร และด้านการใช้อุปมาโวหารที่ผู้ประพันธ์ได้นำมาใช้เพื่อให้กระบวนการใช้ถ้อยคำมีศิลปะก่อให้เกิด

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

อารมณ์ ความรู้สึกและจินตนาการทำให้ผู้อ่านประทับใจมองเห็นภาพพจน์ตามข้ออุปมา ทั้งนี้เป็นเพราะวรรณกรรมกับสังคมจึงมีความสัมพันธ์กันในด้านคุณค่า ความรู้ ความเชื่อและคตินิยมคำสอน รวมทั้งสำนวนโวหารที่มีในงานวรรณกรรมแต่ละประเภท ดังนั้นการศึกษาวรรณกรรมจึงเป็นการศึกษาสังคมได้ยาก ความรู้เกี่ยวกับสังคมอันเป็นที่เกิดของวรรณกรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็น วรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนาเรื่องพระอานนท์พุทธอนุชา กรณีพระอานนท์กับนางโกกิลานับได้ว่าเป็นวรรณกรรมเรื่องหนึ่งในสังคมไทยที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ผู้ประพันธ์ได้อธิบาย เผยแผ่ ชักชวน ขยายอรรถแห่งคำสอนของพระพุทธเจ้าออกไปด้วยภาษาอันไพเราะ ความประณีตงดงามในการใช้ถ้อยคำทำให้ข้อความมีความลึกซึ้งเกิดความซาบซึ้งใจและสนุกสนานเพลิดเพลิน นอกจากนั้นสาระที่แฝงอยู่ในเนื้อเรื่องยังก่อเกิดปัญญาและข้อคิดในคุณค่าทางด้านปัญญา คุณค่าทางด้านจิตใจและคุณค่าทางด้านวรรณศิลป์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Henkratok (2016) ศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมพระพุทธศาสนาล้านนา เรื่องมหาวิบาก ผลการวิจัยพบว่า คุณค่าของวรรณกรรมพระพุทธศาสนาล้านนา เรื่องมหาวิบากที่มีต่อคนในสังคมล้านนาพบว่าธรรมมหาวิบากมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวล้านนาในช่วงวาระสุดท้ายของชีวิตหรือผู้ป่วยหนัก หากมีการนิมนต์พระมาเทศน์ แสดงว่าบุคคลนั้นก็จะไม่พ้นความตาย ทำให้คนในสังคมได้เรียนรู้ถึงสัจจะธรรมของชีวิต และจะต้องดำรงตนอยู่ในความไม่ประมาท ความเชื่อเหล่านี้ได้ฝังรากอยู่ในสังคมล้านนา ความเชื่อ ความศรัทธาของประชาชนในธรรมเรื่องมหาวิบาก นอกจากจะเป็นการสืบทอดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาผ่านวรรณกรรมท้องถิ่นแล้ว ยังทำให้ผู้คนในสังคมเกิดความเกรงกลัวในบาปอกุศลต่าง ๆ

สรุป

วรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนาจัดเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่ง เขียนขึ้นโดยอาศัยสาระหรือหลักธรรมทางศาสนา ตลอดจนนำบุคคลในศาสนาอันได้แก่พระศาสดา พระสาวกหรือผู้เกี่ยวข้องมาเป็นตัวละครในเรื่อง เพื่อที่จะกล่อมเกล้าจิตใจของผู้อ่านให้เกิดความศรัทธาและมุ่งมั่นที่จะสร้างที่ดีให้แก่ตนเอง โดยพิจารณาปฏิบัติของตัวละครเป็นแนวทาง วรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนาเรื่องพระอานนท์พุทธอนุชากรณีพระอานนท์กับนางโกกิลานับเป็นวรรณกรรมที่เด่นชัดในลักษณะความเรียงร้อยแก้วประเภทบันเทิงคดีที่มุ่งให้ความรู้ทางพุทธธรรมแก่ผู้อ่าน มีลักษณะองค์ประกอบเหมือนกับวรรณกรรมทั่วไป กล่าวคือ โครงเรื่องกลวิธีการประพันธ์ ฉากตัวละคร บทสนทนาและการเสนอแนวคิด โดยที่ผู้ประพันธ์ได้อาศัยเรื่องราวของความรักเป็นแกนนำผู้อ่านไปสู่สัจธรรมโดยมีความทุกข์ของมนุษย์เป็นเหตุผ่านทางความคิด ความรู้สึก บทสนทนาและพฤติกรรมของตัวละคร ตลอดจนถึงเหตุการณ์บางตอนของบทประพันธ์ยังได้สอดแทรกหลักคำสอนที่ให้ข้อคิดแก่ผู้อ่าน เพื่อประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องและเหมาะสม

ในด้านหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนา อันได้แก่ เรื่องความเป็นไปแห่งสังขาร กิเลสธรรมสามประการ สิ่งอันเป็นที่รัก บาปและมลทิน ฐานะที่พึงรู้ด้วยฐานะ สิ่งทั้งปวงเป็นของร้อน ความพลัดพรากและไม่ได้ในสิ่งที่ต้องการเป็นความทุกข์ว่าด้วยสิ่งอันเป็นที่พึง ความเสียสละ เมตตาธรรม เรื่องวรรณะและชาติ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ตระกูล รวมทั้งธรรมจักษุปวัตตสูตร ล้วนมีความสำคัญมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกัน ยังผลให้ผู้อ่านเกิดปัญญาและสามารถใช้ปัญญาพิจารณา โดยมีหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางโดยที่ผู้อ่านสามารถนำไปประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์ในชีวิต ตลอดจนถึงเสริมสร้างความดีงามให้แก่ตนและสังคมส่วนรวมต่อไป

คุณค่าของวรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทยแสดงให้เห็นหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาและได้นำความเชื่อความศรัทธาที่เป็นพื้นฐานทางจิตใจของชาวพุทธมาเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดการปฏิบัติตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาแสดงให้เห็นคุณค่าในทางปัญญา คุณค่าในทางจิตใจและคุณค่าในทางวรรณศิลป์ กล่าวคือสุนทรียภาพหรือความประณีตงดงาม ได้แก่ ความงามของภาษา ความงามของเนื้อเรื่องรวมทั้งความมีสาระหรือแนวคิดที่สอดแทรกอยู่ในเนื้อเรื่อง สามารถนำไปประพฤติปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า วรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนาควรมีการจัดกลุ่มหรือประเภทของวรรณกรรมที่มีเนื้อหาสาระที่สะท้อนเกี่ยวกับหลักคำสอนด้านจริยธรรมให้เป็นหมวดหมู่หรือประเภทที่ชัดเจน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า วรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนามีผู้สนใจที่จะประพันธ์น้อยควรมีการส่งเสริมให้มีวรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนาให้มากและให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า วัยรุ่นยุคปัจจุบันไม่ค่อยให้ความสนใจในวรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนา ฉะนั้นจึงควรมีการส่งเสริมให้วัยรุ่นและคนทั่วไปให้ความสนใจอ่านเพื่อจะได้นำแนวคิดไปใช้ในชีวิตประจำวัน และ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งด้านภาครัฐและศาสนา ควรมีนโยบายที่จะส่งเสริมให้มีการพัฒนารูปแบบการที่จะได้ข้อคิดและความรู้ที่เกิดจากวรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนาผ่านสื่อต่าง ๆ ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนาในรูปแบบของนิยายเถรวาทและนิยายมหายาน

2.2 การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนา โดยผู้ประพันธ์ในฝ่ายมหานิกายและธรรมยุติกนิกาย

2.3 การศึกษาวิเคราะห์ปัญหาทางจริยศาสตร์ที่ปรากฏในงานวรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนา

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

2.4 การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนากับวรรณกรรมประเภทต่าง ๆ ที่มีแนวคิดทางพระพุทธศาสนา

2.5 การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนาของผู้ประพันธ์อื่นเพิ่มเติม เพื่อเป็นตัวอย่างการสอนธรรมผ่านรูปแบบวรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนา

References

- Charoenkunwivat, T., Sakyaphinan, W., & Panhuaphai, T. (2020). An analytical study of the ethical concepts of Theravada Buddhism in the novel Ngao by Rosalaren. *Journal of Academic Humanities*, 27(1), 301-323.
- Faculty of Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (2019). *Thesis of Bachelor of Buddhist Studies 2019*. Phra Nakhon Si Ayutthaya: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Printing House.
- Henkratok, N. (2016). A study and analysis of the Buddhist principles that appear in the Lanna Buddhist literature, Maha Wipak. *MCU Phrae Campus*, 2(2), 85 – 96.
- Inthasara, W. (2015). *Buddhists and the crisis of faith*. (2nd ed.). Samut Prakan: Boonsiri Printing.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (2017). *Thai Tripitaka*. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Onratmi, B. (2021). *The life story of the 29 Buddhas & Summary of the principles of Buddhism*. Bangkok: Dhammathanakusaljit Foundation and the Museum of Buddhism Promotion.
- Phra Dhammapitaka (P.A. Payutto). (2017). *Buddhist Jurisprudence*. Bangkok: Winyuchon.
- PhraPhaivanh Malavong & Phramaha Daosayam Vajirapañño. (2020). Analysis of Buddhist principles that appear in Lao literature: Siew Saowad and its influence on the Lao people's way of life. *Journal of Graduate MCU KhonKaen Campus*, 7(3), 193 – 209.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

**ผลการฝึกการเคลื่อนที่ในแนวชันที่มีต่อความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอล
ของนักกีฬาฟุตบอลรุ่นอายุ 15-18 ปี โรงเรียนจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่**
**EFFECTS OF SLOPE MOVEMENT TRAINING ON DRIBBLING ABILITY OF
FOOTBALL PLAYERS AGED 15-18 YEARS, CHOMTHONG SCHOOL,
CHIANGMAI PROVINCE**

¹อรรถพล ซานวงษ์, ²สุดยอด ชมสะห้าย, และ ³ธาวุฒิ ปลื้มสำราญ

¹Attapol Sanuwong, ²Sudyod Chomsahai, and ³Thawuth Pluemsamran

¹คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่

¹Faculty of Education Thailand National Sports University Chiang Mai Campus, Thailand

¹Corresponding Author's Email: attapolsan@hotmail.com

Received: 2024-05-30

Revised: 2024-08-02

Accepted: 2024-12-09

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการเคลื่อนที่ในแนวชันและเปรียบเทียบระหว่างการฝึกการเคลื่อนที่ในแนวชันร่วมกับการฝึกตามปกติ กับ การฝึกตามปกติของนักกีฬาฟุตบอล ก่อนและหลังการฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกการเคลื่อนที่ในแนวชัน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักกีฬาฟุตบอล รุ่นอายุ 15-18 ปี ของโรงเรียนจอมทอง จำนวน 40 คน ที่มีทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลใกล้เคียงกัน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม โดยการจับกลุ่มแบบ Matching Group คือ กลุ่มควบคุม จำนวน 20 คน และกลุ่มทดลอง จำนวน 20 คน กลุ่มควบคุมได้รับการฝึกตามปกติ และกลุ่มทดลองได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกการเคลื่อนที่ในแนวชันร่วมกับการฝึกตามปกติ โดยฝึกวันละ 2 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 3 วัน จำนวน 8 สัปดาห์ต่อเนื่อง แล้วทำการทดสอบทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอล ก่อนการทดลอง หลังการทดลองสัปดาห์ที่ 4, 6 และ 8 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) โปรแกรมการฝึกการเคลื่อนที่ในแนวชัน 2) โปรแกรมการฝึกตามปกติ 3) แบบทดสอบความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอล ในการหาคุณภาพเครื่องมือ (ดัชนีความสอดคล้อง) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ค่า IOC = 0.94 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติ Independent sample t-test

ผลการวิจัยพบว่า

การเคลื่อนที่ในแนวชันของนักกีฬาฟุตบอล พบว่า เวลาในการเลี้ยงลูกฟุตบอลก่อนการฝึก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.67 วินาที หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.27 วินาที หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 6 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.12 วินาที และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.10 วินาที และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมพบว่า การฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกการเคลื่อนที่ในแนวชันร่วมกับการฝึกตามปกติ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

และการฝึกตามปกติก่อนการทดลอง หลังการทดลองสัปดาห์ที่ 4, 6 และ 8 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การเคลื่อนที่; แนวชัน; การเลี้ยงลูกฟุตบอล

Abstract

This research aimed to study the slope movement and compare the slope movement with normal training of football players before and after training with the program training to move in a slope direction. The sample group consisted of 40 football players aged 15–18 years with similar dribbling skills, divided into 2 groups by drawing lots: a control group of 20 people and an experimental group of 20 people. The control group received practice normally and the experimental group was trained with the slope movement training program by practicing 2 hours per day, 3 days per week, for 8 consecutive weeks. Then the football dribbling skills were tested before and after the 4th, 6th, and 8th weeks of the experiment. The research instruments used consisted of 1) a training program for moving in a slope direction, and 2) a dribbling test. In addition, to find the quality of the instruments (Index of item objective congruence) from 3 experts, obtained IOC value = 0.94 Besides, statistics used for analysis include mean, standard deviation, independent sample t-test statistic, and analysis of consistency. One-way analysis of variance (ANOVA)

The results of the research found that:

The movement in a slope direction of football players was found to be time for dribbling before practice there was an average of 18.67 seconds. After the 4th week of training, the average was 18.27 seconds. After the 6th week of training, the average was 17.12 seconds. After the 8th week of training, the average was 16.10 seconds. When comparing the experimental group with the control group found that practicing slope movement and practicing normal before the experiment. After the 4th, 6th, and 8th weeks of the experiment, they were significantly different at the .05 level.

Keywords: Movement; Slope; Dribbling Soccer

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

บทนำ

กีฬาฟุตบอลเป็นอีกกีฬาหนึ่งในกิจกรรมพลศึกษาที่ได้รับการบรรจุ ให้มีอยู่ใน หลักสูตรการเรียนการสอนพลศึกษาของแต่ละระดับชั้น และในปัจจุบันยังได้รับความนิยมจาก นักเรียนนิสิต นักศึกษา รวมถึงประชาชนทั่วไปเป็นอย่างมาก เนื่องจากได้มีการจัดการแข่งขันในระดับต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันกันเองในโรงเรียน หรือว่าจะเป็นการแข่งขันระหว่างโรงเรียน แข่งขันกันในระดับพื้นที่เขตการศึกษา จนไปถึงการแข่งขันระดับประเทศ ทำให้โรงเรียนต่าง ๆ รวมไปถึงนักเรียนที่สนใจและมีความสามารถพิเศษในการเล่นกีฬาฟุตบอลเกิดความกระตือรือร้นและต้องการที่จะเรียนรู้เพิ่มขึ้น ซึ่งกีฬาฟุตบอลเป็นกีฬานานาชาติหนึ่งที่ได้รับการยอมรับในปัจจุบัน สืบเนื่องมาจากผู้เล่น ผู้ชม และมีการจัดการแข่งขันในระดับต่าง ๆ และฟุตบอลยังถูกบรรจุให้เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ใช้ในการเรียนการสอนพลศึกษา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา และเป็นกิจกรรมพลศึกษาประเภทหนึ่งที่ใช้เป็นกิจกรรมการออกกำลังกาย รวมทั้งช่วยส่งเสริมและ พัฒนาร่างกายให้เกิดความแข็งแรงสมบูรณ์ นอกจากนี้กีฬาฟุตบอลยังคงเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยม อย่างกว้างขวางไปทั่วโลก ในปัจจุบันถือว่าเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมมากที่สุดอันดับหนึ่งของโลกก็ว่าได้ ซึ่งจะเห็นได้จากการจัดการแข่งขันฟุตบอลรายการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันในระดับ นานาชาติหรือระดับสโมสร ทำให้กีฬาฟุตบอลมีการเล่น การฝึก และการเรียนไปทั่วทุกทวีป ทั้งการฝึกการเล่นของตัวนักกีฬาเอง การเรียน การฝึก การฝึกอบรมการเป็นผู้ฝึกสอนและรวมไปถึงการ บริหารจัดการทีม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมีความสำคัญเป็นอย่างมากที่ทำให้กีฬาฟุตบอลเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายตามที่ Sukjai (2005) กล่าวว่า ในปัจจุบันกีฬาฟุตบอลได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในประเทศไทยและเป็นที่นิยมมากในทั่วโลกและสอดคล้องกับ Onsoi, and Siriratpaiboon, (2012) ได้กล่าวว่า ฟุตบอลปัจจุบันเป็นกีฬาสากลทั้งแบบสมัครเล่น และแบบอาชีพอย่างสมบูรณ์

อย่างไรก็ตามการที่จะเล่นฟุตบอลจะต้องมีทักษะที่ดี และมีความสนุกสนานเพลิดเพลินจำเป็นต้องฝึกหัดให้เกิด “ทักษะ” ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่ง (Poolstri, 2017) นักกีฬาที่มีทักษะที่ดีจะต้องมีองค์ประกอบหลายประการ เช่น มีโครงสร้างของร่างกายและการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย โดยเฉพาะการประสานงานระหว่าง ระบบประสาทและกล้ามเนื้อ ทักษะที่จำเป็นสำหรับกีฬาฟุตบอล ได้แก่ การเตะ การเลี้ยง การโหม่ง และการทุ่ม ทักษะเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้ต้องอาศัยปัจจัย ต่าง ๆ ในการเคลื่อนไหวอีก เช่น ความเร็ว ความอดทน ความแข็งแรง และความอ่อนตัว เป็นต้น ดังนั้นบุคคลที่มีทักษะกีฬาที่ดีย่อมแสดงถึงการมีสมรรถภาพทางกายที่ดีได้อีกด้วย ซึ่งลักษณะของผู้ที่มีทักษะในการเล่นกีฬาที่ดีนั้น สามารถสังเกตได้จากการเล่นที่มีความแม่นยำ มีการเคลื่อนไหว ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายที่ประสานงานกันอย่างกลมกลืนสวยงาม มีความรวดเร็ว และมีการคาดคะเน สภาพการณ์ข้างหน้า หรือมีทิศทางที่ดี ซึ่งปัจจัยหลักของการเล่นกีฬาฟุตบอลนั้น ผู้เล่นจะต้องมีการ ฝึกทักษะต่าง ๆ เป็นสำคัญ ซึ่งนักกีฬาฟุตบอลที่ดีควรมีการฝึกทักษะต่าง ๆ ให้เกิดความชำนาญ และ สามารถนำทักษะที่ได้รับการฝึกฝนนั้นมาแสดงออกได้อย่างอัตโนมัติ เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างเกมการแข่งขัน ซึ่งทักษะ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ที่กล่าวมานี้ประกอบไปด้วย 1) การรับส่งลูก 2) การเลี้ยงลูก 3) การโหม่งลูก 4) การยิงประตู และ 5) การควบคุมบังคับลูก

การเลี้ยงลูกฟุตบอลถือว่าเป็นทักษะพื้นฐานในการควบคุมลูกฟุตบอลที่สำคัญสำหรับนักกีฬาฟุตบอล การเลี้ยงลูกฟุตบอลยังหมายถึง การเลี้ยงลูกฟุตบอลเป็นการพลิกแพลงหลอกคู่ต่อสู้ ผู้ที่จะเป็นผู้เลี้ยงลูกฟุตบอลที่ดีได้ต้องมีความเร็ว ความคล่องตัวในการพาลูกฟุตบอล และบังคับลูกฟุตบอลไปยังทิศทางที่ต้องการ ซึ่งนักกีฬาต้องได้รับการฝึกฝนอย่างถูกต้องและถูกวิธี เพื่อให้สามารถเลี้ยงลูกฟุตบอลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์ในการเล่นทั้งตัวนักกีฬาเองและต่อทีม

การเคลื่อนที่ในแนวชันเป็นอีกหนึ่งวิธีในการฝึกเพื่อพัฒนาความเร็ว ซึ่งการวิ่งชันเนิน (Running uphill, Slope หรือ Incline surface) นั้นก็เป็นรูปแบบหนึ่งของการฝึกความเร็วโดยอาศัยแรงต้าน (Sprint-resisted method) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความสามารถในการเร่งความเร็ว (Paradisis, and Cooke, 2001) จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่แล้วนักกีฬาหรือผู้ฝึกสอนมักจะฝึกซ้อมกันตามเนินภูมิประเทศต่าง ๆ ในมุมมองที่หลากหลาย โดยพบว่ามีข้อจำกัดในระยะทางของพื้นลาดเอียง ลักษณะของพื้นผิวพื้นลาดเอียง และที่สำคัญก็คือมุมมองของพื้นลาดเอียงที่จะต้องมีความเหมาะสมและส่งผลอย่างมีประสิทธิภาพต่อการเร่งความเร็ว นอกจากนี้ Sanphasit (2019) ยังได้สรุปว่าการฝึกเสริมความเร็วด้วยวิธีเพิ่มความหนักหรือความต้านทานให้นักกีฬาต้องออกแรงในการเคลื่อนไหวมากขึ้น เช่นการวิ่งชันเนิน (Uphill running) หรือการสวมเสื้อถ่วงน้ำหนัก (Weight clothing) นั้น เป็นวิธีการฝึกที่กระตุ้นให้นักกีฬากระตือรือร้นที่จะแสดงออกซึ่งความสามารถสูงสุดที่มีอยู่ในตัวออกมาให้มากที่สุด เพื่อพัฒนาปรับปรุงความเร็วให้ก้าวหน้าขึ้น โดยช่วยพัฒนาเสริมสร้างความแข็งแรงให้กับกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวได้เป็นอย่างดี ซึ่งการวิ่งชันเนินนั้นยังช่วยเพิ่มสมรรถภาพและประสิทธิภาพในการทำงานของหน่วยควบคุมเส้นใยกล้ามเนื้อขาว (The white muscle motor unites) ให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับการฝึกการเคลื่อนที่ในแนวชัน โดยผู้วิจัยเชื่อว่าการฝึกการเคลื่อนที่ในแนวชัน นอกจากจะเป็นการฝึกที่ช่วยพัฒนาความเร็ว โดยอาศัยแรงต้านแล้วยังสามารถช่วยพัฒนาเสริมสร้างความแข็งแรงให้กับกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ อีกด้วย ทางผู้วิจัยยังต้องการพัฒนาทักษะความคล่องแคล่วว่องไว เพื่อเพิ่มความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอลของเด็กและเยาวชนให้ดีขึ้น โดยใช้โปรแกรมการฝึกการเคลื่อนที่ในแนวชันที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อเป็นการพัฒนาทักษะและความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอลของนักกีฬา ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการแข่งขัน และหากมีการนำเอาโปรแกรมการฝึกการเคลื่อนที่ในแนวชันมาฝึกควบคู่กับการเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายในด้านต่าง ๆ เพิ่มเติม ยิ่งอาจจะช่วยให้นักกีฬามีความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอลได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเคลื่อนที่ในแนวชันมีผลต่อความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอลของนักกีฬาฟุตบอลรุ่นอายุ 15-18 ปี โรงเรียนจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

2. เพื่อเปรียบเทียบการเคลื่อนที่ในแนวชันร่วมกับการฝึกซ้อมปกติกับการฝึกซ้อมตามปกติที่มีผลต่อความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอล

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อหาเอกสารแนวคิดทฤษฎี

ศึกษาสภาพปัญหาการเลี้ยงลูกฟุตบอลนักกีฬาฟุตบอลรุ่นอายุ 15-18 ปี โรงเรียนจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ เอกสาร ตำรา วารสารงานวิจัย และปริญญา นิพนธ์ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดโปรแกรมการฝึกการเคลื่อนที่ในแนวชัน มีต่อความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอลของนักกีฬาฟุตบอลรุ่นอายุ 15-18 ปี

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม

พื้นที่ในการศึกษาการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนจอมทอง และโรงเรียนหอดพิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่

ขั้นตอนที่ 3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นนักกีฬาฟุตบอลของโรงเรียนจอมทอง ปีการศึกษา 2566 ที่มีอายุระหว่าง 15-18 ปี จำนวนทั้งสิ้น 50 คน

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักกีฬาฟุตบอลของโรงเรียนจอมทอง ปีการศึกษา 2566 ที่มีอายุระหว่าง 15-18 ปี จำนวนทั้งสิ้น 40 คน โดยการคัดเลือกจากการทดสอบความสามารถในทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอล แล้วนำมาเรียงลำดับผลการทดสอบ และนำผู้ที่มีคะแนนผลการทดสอบ 40 คนแรก มาเป็นกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำมาเรียงลำดับคะแนน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มควบคุมจำนวน 20 คน และกลุ่มทดลอง จำนวน 20 คน โดยการจับกลุ่มแบบ Matching Group เพื่อให้ทั้งสองกลุ่มมีความสามารถใกล้เคียงกัน

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือการวิจัย

- โปรแกรมการฝึกตามปกติ ประกอบด้วย การฝึกซ้อมแบบ small side และการฝึกซ้อมแบบเล่นทีม
- โปรแกรมการฝึกการเคลื่อนที่ในแนวชัน
- แบบทดสอบความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอล

ขั้นตอนที่ 5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- ติดต่อประสานงานขอความร่วมมือไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย
- ศึกษารายละเอียดของเครื่องมือที่จะใช้ในการวิจัย และทดลองใช้เพื่อให้มีความชำนาญ
- ชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นตอนการวิจัย การวัดและประเมินผลให้กลุ่มตัวอย่างรับทราบ
- ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการทดสอบความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอล

Loughborough Soccer Dribbling Test (LSDT) ของ McGregor, S. J. ของนักกีฬาฟุตบอลกลุ่มเป้าหมาย ก่อนเข้ารับโปรแกรมการฝึก

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

- การนำโปรแกรมการฝึกการเคลื่อนที่ในแนวชันที่ผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านแล้ว ไปใช้ในกลุ่มทดลอง สัปดาห์ที่ 1-4 ใช้ 10 แบบฝึก สัปดาห์ที่ 5-8 ทำการปรับเปลี่ยนแบบฝึกโดย นำแบบฝึกที่ 7-10 ออกไป และนำแบบฝึกใหม่ที่มีความหนักเข้ามาแทน รวมเป็น 10 แบบฝึก โดยฝึก 8 สัปดาห์ ทุกวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ หลังเลิกเรียน

- ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูล โดยการทดสอบความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอล Loughborough Soccer Dribbling Test (LSDT) ของ McGregor, S. J. ของนักกีฬาฟุตบอล ทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมหลังการทดลองสัปดาห์ที่ 4, 6 และ 8

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบทดสอบความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอล Loughborough Soccer Dribbling Test (LSDT) ของ McGregor, S. J. ที่ได้จากการทดสอบ นักกีฬาฟุตบอล รุ่นอายุ 15-18 ปี โรงเรียนจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 6 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 มาทำการวิเคราะห์ และแปลผลการทดสอบ

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผล อภิปรายผล

นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาการเคลื่อนที่ในแนวชันมีผลต่อความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอลของนักกีฬาฟุตบอลรุ่นอายุ 15-18 ปี โรงเรียนจอมทอง ปีการศึกษา 2566 โดยใช้แบบทดสอบความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอล Loughborough Soccer Dribbling Test (LSDT) ของ McGregor, S. J. มาสรุปผล และอภิปรายผลการเปรียบเทียบระหว่างการเคลื่อนที่ในแนวชันร่วมกับการฝึกซ้อมปกติกับการฝึกซ้อมตามปกติที่มีผลต่อความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอล ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาการเคลื่อนที่ในแนวชันมีผลต่อความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอลของนักกีฬาฟุตบอลรุ่นอายุ 15-18 ปี โรงเรียนจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อทำการศึกษาการเคลื่อนที่ในแนวชันมีผลต่อความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอล ผลการวิจัยพบว่า

รายการ		ก่อนการฝึก			
		$\bar{X}$	SD	t	Sig.
การเลี้ยงลูกฟุตบอล	กลุ่มทดลอง	18.67	2.59	0.723	.474
	กลุ่มควบคุม	19.21	2.03		

*p < .05

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเลี้ยงลูกฟุตบอล
กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการฝึก

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

จากตาราง 1 พบว่า ผลการทดสอบการเลี้ยงลูกฟุตบอลก่อนการฝึกของนักกีฬาฟุตบอลรุ่นอายุ 15–18 ปี พบว่า กลุ่มทดลอง ก่อนการฝึก มีค่าเฉลี่ยการเลี้ยงลูกฟุตบอลเท่ากับ 18.67 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.59 กลุ่มควบคุม ก่อนการฝึก มีค่าเฉลี่ยการเลี้ยงลูกฟุตบอลเท่ากับ 19.21 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.03

รายการ		ระหว่างการฝึกสัปดาห์ที่ 4			
		$\bar{X}$	SD	t	Sig.
การเลี้ยงลูกฟุตบอล	กลุ่มทดลอง	18.27	2.53	.877	.386
	กลุ่มควบคุม	18.89	1.86		

* $p < .05$

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเลี้ยงลูกฟุตบอล
กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4

จากตาราง 2 พบว่า ผลการทดสอบการเลี้ยงลูกฟุตบอลระหว่างการฝึกสัปดาห์ที่ 4 ของนักกีฬาฟุตบอลรุ่นอายุ 15–18 ปี พบว่า กลุ่มทดลอง ระหว่างการฝึกสัปดาห์ที่ 4 มีค่าเฉลี่ยการเลี้ยงลูกฟุตบอลเท่ากับ 18.27 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.53 กลุ่มควบคุม ระหว่างการฝึกสัปดาห์ที่ 4 มีค่าเฉลี่ยการเลี้ยงลูกฟุตบอลเท่ากับ 18.89 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.86

รายการ		ระหว่างการฝึกสัปดาห์ที่ 6			
		$\bar{X}$	SD	t	Sig.
การเลี้ยงลูกฟุตบอล	กลุ่มทดลอง	17.12	2.22	1.972	.056
	กลุ่มควบคุม	18.37	1.75		

* $p < .05$

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเลี้ยงลูกฟุตบอล
กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 6

จากตาราง 3 พบว่า ผลการทดสอบการเลี้ยงลูกฟุตบอลระหว่างการฝึกสัปดาห์ที่ 6 ของนักกีฬาฟุตบอลรุ่นอายุ 15–18 ปี พบว่า กลุ่มทดลอง ระหว่างการฝึกสัปดาห์ที่ 6 มีค่าเฉลี่ยการเลี้ยงลูกฟุตบอลเท่ากับ 17.12 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.22 กลุ่มควบคุม ระหว่างการฝึกสัปดาห์ที่ 6 มีค่าเฉลี่ยการเลี้ยงลูกฟุตบอลเท่ากับ 18.37 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.75

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

รายการ		หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8			
		$\bar{X}$	SD	t	Sig.
การเลี้ยงลูกฟุตบอล	กลุ่มทดลอง	16.10	1.79	3.085	.004
	กลุ่มควบคุม	17.79	1.65		

* $p < .05$

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเลี้ยงลูกฟุตบอล
กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8

จากตาราง 4 พบว่า ผลการทดสอบการเลี้ยงลูกฟุตบอลหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ของนักกีฬาฟุตบอลรุ่นอายุ 15–18 ปี พบว่า กลุ่มทดลอง หลังจากการฝึกสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเฉลี่ยการเลี้ยงลูกฟุตบอลเท่ากับ 16.10 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.79 กลุ่มควบคุม หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเฉลี่ยการเลี้ยงลูกฟุตบอลเท่ากับ 17.79 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.65

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบการเคลื่อนไหวในแนวนอนกับการฝึกซ้อมตามปกติที่มีผลต่อความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอล จากการนำผลการทดสอบการเลี้ยงลูกฟุตบอลของนักกีฬาฟุตบอลรุ่นอายุ 15–18 ปี โรงเรียนจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ มาทำการเปรียบเทียบการเคลื่อนไหวในแนวนอนกับการฝึกซ้อมตามปกติที่มีผลต่อความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอล ผลการวิจัยพบว่า

การทดสอบการเลี้ยงลูกฟุตบอลก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 6 ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นการทดสอบการเลี้ยงลูกฟุตบอลหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 นั้นที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตาราง

ระยะเวลาการทดสอบ	กลุ่ม	N	$\bar{X}$	SD	t	Sig.
ก่อนการฝึก	กลุ่มทดลอง	20	18.67	2.59	0.723	.474
	กลุ่มควบคุม	20	19.21	2.03		
หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4	กลุ่มทดลอง	20	18.27	2.53	.877	.386
	กลุ่มควบคุม	20	18.89	1.86		
หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 6	กลุ่มทดลอง	20	17.12	2.22	1.972	.056
	กลุ่มควบคุม	20	18.37	1.75		
หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8	กลุ่มทดลอง	20	16.10	1.79	3.085	.004
	กลุ่มควบคุม	20	17.79	1.65		

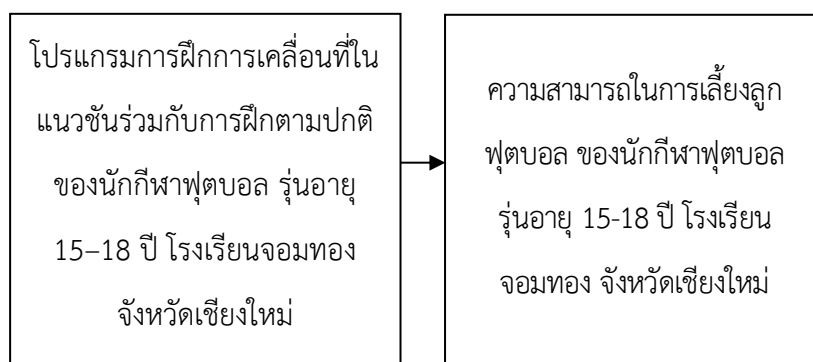
* $p < .05$

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเลี้ยงลูกฟุตบอลของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 6 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8

องค์ความรู้ใหม่

จากงานวิจัยเรื่อง ผลการฝึกการเคลื่อนที่ในแนวนอนที่มีต่อความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอลของ นักกีฬาฟุตบอลรุ่นอายุ 15-18 ปี โรงเรียนจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พอสรุปลองค์ความรู้ใหม่ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ของโปรแกรมการฝึกการเคลื่อนที่ในแนวนอนร่วมกับการฝึกตามปกติ
ที่ส่งผลต่อความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอลของนักกีฬาฟุตบอล

จากภาพที่ 1 พบว่าการศึกษา ค้นคว้ารูปแบบการเคลื่อนที่ในแนวนอน แล้วนำมาสร้างเป็นโปรแกรม การฝึกการเคลื่อนที่ในแนวนอน เพื่อนำมาใช้ฝึกร่วมกับการฝึกซ้อมตามปกติของนักกีฬาฟุตบอล ทำให้นักกีฬา สามารถพัฒนาขีดความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอลของนักกีฬาฟุตบอล รุ่นอายุ 15-18 ปี โรงเรียนจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ได้เพิ่มมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอลของนักกีฬาฟุตบอล รุ่นอายุ 15-18 ปี มีความสามารถที่ดีขึ้น หลังการฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกการเคลื่อนที่ในแนวนอนร่วมกับการ ฝึกตามปกติ โดยกลุ่มทดลอง ก่อนการฝึก มีค่าเฉลี่ยการเลี้ยงลูกฟุตบอลเท่ากับ 18.67 หลังการฝึกสัปดาห์ ที่ 4 มีค่าเฉลี่ยการเลี้ยงลูกฟุตบอลเท่ากับ 18.27 หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 6 มีค่าเฉลี่ยการเลี้ยงลูกฟุตบอลเท่ากับ 17.12 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเฉลี่ยการเลี้ยงลูกฟุตบอลเท่ากับ 16.10 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะโปรแกรมการฝึกการเคลื่อนที่ในแนวนอนที่สร้างขึ้นมีรูปแบบ และกระบวนการที่เหมาะสม ตามหลักการการฝึกสอนและพัฒนานักกีฬา สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีของ Krabuanrat (2014)

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

กล่าวถึงการฝึกซ้อมว่าเป็นการดำเนินการหรือการปฏิบัติการอย่างเป็นระบบ (Systematic Process) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนา สร้างเสริม ปรับปรุง แก้ไขทักษะ เทคนิคกีฬา และสมรรถภาพทางกาย รวมทั้งความสามารถของนักกีฬา (Performance) ให้มีความก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ภายใต้เงื่อนไขของความหนักเบา รูปแบบ วิธีการ และกิจกรรมการฝึกซ้อมที่ได้กำหนดไว้เป็นโปรแกรมการฝึกซ้อมในแต่ละช่วงเวลา (Periodization) อย่างถูกต้องเหมาะสมและต่อเนื่องสม่ำเสมอ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักการ ขั้นตอน วิธีการฝึกสามารถพิจารณาสร้างสรรค์หรือเลือกใช้กิจกรรม รูปแบบวิธีการฝึกได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและต่อเนื่องหลากหลายวิธี เพื่อใช้เป็นเงื่อนไข (Condition) ในการกระตุ้นร่างกายและพัฒนาการฝึกซ้อมให้เกิดประโยชน์ตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ และนำไปสู่การเพิ่มศักยภาพหรือความสามารถสูงสุดให้กับนักกีฬา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Khakhai, and Kaewjaraswilai, (2024) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของโปรแกรมการฝึกความคล่องแคล่วว่องไวควบคู่กับทักษะการเลี้ยงลูกบอล ของนักกีฬาฟุตบอลโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์สมุทรสาคร มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อเปรียบเทียบความคล่องแคล่วว่องไวและความเร็วในการเลี้ยงลูกบอลของนักกีฬาฟุตบอลระหว่างก่อนและหลังฝึกตามโปรแกรมการฝึกความคล่องแคล่วว่องไวควบคู่กับทักษะการเลี้ยงลูกบอลและโปรแกรมการฝึกแบบปกติ และ 2) เปรียบเทียบความคล่องแคล่วว่องไวและความเร็วในการเลี้ยงลูกบอลของนักกีฬาฟุตบอล หลังการทดลองระหว่างโปรแกรมการฝึกความคล่องแคล่วว่องไวควบคู่กับทักษะการเลี้ยงลูกบอลกับการฝึกตามโปรแกรมการฝึกแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักกีฬาฟุตบอลชายอายุ 13-15 ปี ของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ สมุทรสาคร จำนวน 30 คน และแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่มๆ ละ 15 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคล่องแคล่วว่องไวและความเร็วในการเลี้ยงลูกบอลหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ของโปรแกรมการฝึกความคล่องแคล่วว่องไวควบคู่กับทักษะการเลี้ยงลูกบอลและโปรแกรมการฝึกแบบปกติสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคล่องแคล่วว่องไวและความเร็วในการเลี้ยงลูกบอลของนักกีฬาฟุตบอล หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ของโปรแกรมการฝึกความคล่องแคล่วว่องไวควบคู่กับทักษะการเลี้ยงลูกบอลสูงกว่าโปรแกรมการฝึกแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอลของนักกีฬาฟุตบอลรุ่นอายุ 15-18 ปี ของกลุ่มทดลอง ที่ฝึกการเคลื่อนที่ในแนวชันร่วมกับการฝึกซ้อมปกติมีการพัฒนาที่สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่ฝึกซ้อมตามปกติเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เป็นเพราะการฝึกเสริมความเร็วด้วยวิธีเพิ่มความหนักหรือความต้านทานให้นักกีฬาต้องออกแรงในการเคลื่อนไหวมากขึ้น เช่น การวิ่งขึ้นเนิน (Uphill running) ซึ่งก็เป็นรูปแบบหนึ่งของการฝึกความเร็วโดยอาศัยแรงต้าน (Sprint-resisted method) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความสามารถในการเร่งความเร็ว สอดคล้องกับ Panyo (2017) ได้กล่าวว่า การพัฒนาปรับปรุงอัตราความเร็วในการก้าวเท้าวิ่งโดยโปรแกรมการฝึกเน้นเฉพาะด้าน (Specific Training Programs) ประกอบไปด้วยวิธีการฝึกหลากหลายรูปแบบที่มุ่งพัฒนาอัตราความเร็วในการก้าวเท้าวิ่งทั้งสิ้น เช่น การฝึกวิ่งเร็วลงเนินและขึ้นเนิน การฝึกวิ่งเร็วโดยใช้เครื่องบังคับลากจูง เป็นวิธีที่ถูก

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

นำมาใช้ในทางปฏิบัติมากที่สุดและได้รับการยอมรับว่าให้ผลดีที่สุด แม้จะเป็นการเคลื่อนไหวที่ใช้ช่วงระยะทางในการฝึกสั้น ๆ ก็ตาม ซึ่งวิธีการฝึกดังกล่าวก็สามารถส่งผลให้ความเร็วในการวิ่งพัฒนาดีขึ้นได้ หากได้มีการจัดเตรียมโปรแกรมการฝึกซ้อมไว้อย่างถูกต้องเหมาะสม นอกจากนี้ยังเป็นวิธีการฝึกที่กระตุ้นให้นักกีฬากระตือรือร้นที่จะแสดงออกซึ่งความสามารถสูงสุดที่มีอยู่ในตัวออกมาให้มากที่สุด เพื่อพัฒนาปรับปรุงความเร็วให้ก้าวหน้าขึ้น โดยช่วยพัฒนาเสริมสร้างความแข็งแรงให้กับกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวได้เป็นอย่างดี ซึ่งการวิ่งขึ้นเนินนั้นยังช่วยเพิ่มสมรรถภาพและประสิทธิภาพในการทำงานของหน่วยควบคุมเส้นใยกล้ามเนื้อขาว (The white muscle motor units) ให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sanphasit (2019) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการฝึกเชิงซ้อนเพื่อเพิ่มความสามารถ ในการเร่งความเร็ว ของนักวิ่งระยะสั้น อายุ 14-16 ปี มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการฝึกเชิงซ้อนเพื่อเพิ่มความสามารถในการเร่งความเร็วของนักวิ่งระยะสั้น อายุ 14-16 ปี ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 การศึกษาคือ การศึกษาที่ 1 ทำการเปรียบเทียบคลื่นไฟฟ้ากล้ามเนื้อในการวิ่งเร็วแบบก้าวกระโดดบนพื้นราบและบนพื้นลาดเอียงที่มุมแตกต่างกัน โดยให้นักวิ่งระยะสั้น เพศชาย จำนวน 12 คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มๆ ละ 3 คน ทำการทดลองแบบถ่วงดุลลำดับ โดยแต่ละกลุ่มได้รับการทดสอบการวิ่งเร็ว แบบก้าวกระโดดบนพื้นราบและบนพื้นลาดเอียงที่มุมแตกต่างกัน คือ 3 องศา 6 องศา และ 9 องศา ใช้ระยะทางในการวิ่งเร็วแบบก้าวกระโดด 10 เมตร ทำสลับกันในกลุ่มที่แตกต่างกันไปทุก ๆ สัปดาห์จนครบทุกกลุ่ม นักกีฬาทำการวิ่งเร็วแบบก้าวกระโดดจำนวน 5 เที้ยวแต่ละเที้ยวพัก 5 นาที และนำข้อมูล คลื่นไฟฟ้ากล้ามเนื้อของกลุ่มกล้ามเนื้อที่ทำการศึกษานาน 9 มัด มาทำการหาค่าตัวแปรคลื่นไฟฟ้ากล้ามเนื้อประกอบด้วยเปอร์เซ็นต์ความต่างศักย์ขณะ กล้ามเนื้อหดตัวสูงสุด ระยะเวลาในการทำงานของ EMG ไปยังจุดสูงสุด และอัตราการพัฒนากล้ามเนื้อ กล้ามเนื้อ ผลการทดลองพบว่า การวิ่งเร็วแบบก้าว กระโดดด้วยมุม 9 องศา มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการทำงานของคลื่นไฟฟ้ากล้ามเนื้อมากที่สุด โดยกล้ามเนื้อส่วนใหญ่มีค่าเพิ่มขึ้นเมื่อมุมของพื้นลาดเอียงมากขึ้น โดยเฉพาะกล้ามเนื้อ Vastus lateralis แสดงค่าเปอร์เซ็นต์ความต่างศักย์ขณะกล้ามเนื้อหดตัวสูงสุดมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับกล้ามเนื้อมัดอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังพบความแตกต่างของอัตราการพัฒนากล้ามเนื้อไฟฟ้ากล้ามเนื้อระหว่างพื้นราบและมุม 9 องศา ยกเว้นกล้ามเนื้อ Soleus ที่ไม่พบความแตกต่างในทุกมุมมอง การศึกษาที่ 2 ทำการศึกษาและเปรียบเทียบผลของการฝึกเชิงซ้อนแบบผสมผสานการฝึกด้วยแรงต้านกับการวิ่งเร็วแบบก้าวกระโดดบนพื้นราบและบนพื้นลาดเอียงที่มีต่อความสามารถในการเร่งความเร็วของนักวิ่งระยะสั้นอายุ 14-16 ปี กลุ่มตัวอย่างคือนักวิ่งระยะสั้นชายของโรงเรียนกีฬา กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน โดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ทำการแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย ประกอบด้วย กลุ่มทดลองที่ 1 ฝึกเชิงซ้อนแบบผสมผสานการฝึกด้วยแรงต้านกับการวิ่งเร็วแบบก้าวกระโดดบนพื้นลาดเอียง กลุ่มทดลองที่ 2 ฝึกเชิงซ้อนแบบผสมผสานการฝึกด้วยแรงต้านกับการวิ่งเร็วแบบก้าวกระโดดบนพื้นราบ และกลุ่มควบคุม ซึ่งกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม ทำการฝึก 2 วันต่อสัปดาห์ เป็นเวลา 6 สัปดาห์ ทำการทดสอบความเร็วจากจุดเริ่มต้นจนถึงจุด 10 เมตร 20 เมตร 30 เมตร 40 เมตร และ 50 เมตร พลังสูงสุด แรงปฏิกิริยาจากพื้นในแนวตั้งสูงสุด ความเร็ว

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ของบาร์เบลสูงสุด ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเหยียดเข่า ความแข็งแรงของกล้ามเนื้องอเข่า Hmax และ Mmax ของกลุ่มกล้ามเนื้อ Gastrocnemius medialis และกล้ามเนื้อ Soleus ก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองสัปดาห์ที่ 6 กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 มีพลังสูงสุด แรงปฏิกิริยาจากพื้นในแนวตั้งสูงสุด ความเร็วของบาร์เบลสูงสุด ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเหยียดเข่า ความแข็งแรงของ กล้ามเนื้องอเข่า มากกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกทั้งกลุ่มทดลองที่ 1 เป็นเพียงกลุ่มเดียวเท่านั้นที่มีการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ของความเร็วในทุกกระยะ รวมทั้งมีค่า Mmax ของกลุ่มกล้ามเนื้อ Gastrocnemius medialis และ กล้ามเนื้อ Soleus มากกว่าก่อนการทดลอง ขณะที่กลุ่มควบคุม ไม่พบความแตกต่างก่อนการทดลองและหลังการทดลองในทุกตัวแปร นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม พบว่า กลุ่มทดลองที่ 1 ยังมีการพัฒนาที่ดีกว่าของความเร็วจากจุดเริ่มต้นจนถึงจุด 10 เมตร และแรงปฏิกิริยาจากพื้นในแนวตั้งสูงสุด มากกว่ากลุ่มทดลองที่ 2 อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ควรให้ความสำคัญกับกลุ่มกล้ามเนื้อเหยียดข้อเท้า กล้ามเนื้อเหยียดเข่า และกล้ามเนื้อเหยียดสะโพก ที่มีความสัมพันธ์กับ ความสามารถในการเร่งความเร็ว และการฝึกเชิงซ้อนแบบผสมผสานการฝึกด้วยแรงต้านกับการวิ่งเร็วแบบก้าวกระโดดบนพื้นลาดเอียง สามารถพัฒนาตัวแปร ที่เกี่ยวข้องกับพลังระเบิดและการผลิตแรง ซึ่งเป็นตัวกำหนดความสามารถในการเร่งความเร็วใน นิ่งวิ่งระยะสั้นระดับเยาวชน

สรุป

จากการศึกษาผลการฝึกการเคลื่อนที่ในแนวชันที่มีต่อความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอลของนักกีฬาฟุตบอลรุ่นอายุ 15-18 ปี โรงเรียนจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ นั้น ทำให้ทราบว่า การฝึกการเคลื่อนที่ในแนวชัน นอกจากจะเป็นการฝึกที่ช่วยพัฒนาความเร็ว โดยอาศัยแรงต้านแล้ว ยังสามารถช่วยพัฒนาเสริมสร้างความแข็งแรงให้กับกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ได้อีก ซึ่งถ้าสามารถนำโปรแกรมการฝึกการเคลื่อนที่ในแนวชันมาปรับประยุกต์ให้เข้ากับการฝึกซ้อมทักษะกีฬาฟุตบอลในทักษะอื่น ๆ ได้ ย่อมจะสามารถพัฒนานักกีฬาให้มีทักษะและความสามารถเพิ่มมากขึ้นนอกเหนือจากทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอล และยังส่งผลให้นักกีฬาสามารถดึงศักยภาพของตนเองในระหว่างการแข่งขันกีฬาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การเคลื่อนที่ในแนวชันมีผลต่อความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอลของนักกีฬาฟุตบอล รุ่นอายุ 15-18 ปี ทำให้นักกีฬาฟุตบอลมีความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอลที่ดีขึ้น ได้แก่ การเลี้ยงลูกฟุตบอลติดเท้ามากขึ้น การควบคุมทิศทางลูกฟุตบอลดีขึ้น ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควร

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

นำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้ ควรมีการนำโปรแกรมการฝึกการเคลื่อนที่ในแนวชันมาประยุกต์ใช้กับนักกีฬาฟุตบอลในรุ่นอายุอื่น ๆ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า นักกีฬาฟุตบอลที่ฝึกการเคลื่อนที่ในแนวชัน มีความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอลสูงกว่านักกีฬาฟุตบอลที่ฝึกซ้อมตามปกติ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้ ควรนำโปรแกรมการฝึกการเคลื่อนที่ในแนวชันมาเป็นส่วนหนึ่งในโปรแกรมการฝึกซ้อมปกติของนักกีฬา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1. การศึกษารูปแบบการฝึกการเคลื่อนที่ในแนวชันที่มีผลต่อความสามารถของนักกีฬาในทักษะกีฬาชนิดต่าง ๆ

2.2. ควรทำการศึกษาวิจัยโดยเพิ่มระยะเวลาของการทดลองออกไป เพื่อพัฒนาทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลอย่างน้อย 12 สัปดาห์ แล้วประเมินผลเป็นระยะ ๆ

References

- Khakhai, T. & Kaewjaraswilai, T. (2024). Effects of agility training program combined with ball dribbling skills of football athletes of Chaloem Phrakiat Somdej Phra Srinagarindra Samut Sakhon School. *Sikkha Journal of Education*, 11(1), 52-60.
- Krabuanrat, C. (2014). *Science, sports training*. Bangkok: Sinthana Copy Company.
- Onsoi, A. & Siriratpaiboon, P. (2012). *Football*. Nonthaburi: Temrak Printing.
- Panyo, K. (2017). *Body Conditionning*. Chiang Mai University: Faculty of Education.
- Paradisis, G. P., & Cooke, C. B. (2001). Kinematic and postural characteristics of sprint running on sloping surfaces. *J Sports Sci*, 19(2), 149-159.
- Poolsri, W. (2017). *The results of physical education learning using simulation situations on football skills for the safety of upper primary school students*. (Master's Thesis). Chulalongkorn University. Bangkok.
- Sanphasit, C. (2019). *Development of a complex training model to increase the acceleration ability of sprinters aged 14-16 years*. (Doctoral Dissertation). Chulalongkorn University. Bangkok.
- Suksai, P. (2005). *Development of a training program to improve the onset of fatigue in football athletes*. (Master's Thesis). Chulalongkorn University. Bangkok.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ในการไปทัศนศึกษาที่อินเดีย

THE DEVELOPMENT OF MORALITY AND ETHICS FOR STUDENTS OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY ISAAAN CAMPUS ON AN EDUCATIONAL TRIP TO INDIA

¹ประยงค์ แสนบุราณ และ ²พิริยานาถ พีรยาวิชิต

¹Prayong Seanpuran and ²Piriyanaath Peerayawichit

¹สาขาวิจัยพุทธศาสตร์และปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

²คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

¹Research in Buddhism and Philosophy Mahamakut Buddhist University Isan Campus,

²Faculty of Nursing Nakhon Pathom Rajabhat University, Thailand

Received: 2024-06-06

¹Corresponding Author's Email: sutirutp@yahoo.com

Revised: 2024-09-27

Accepted: 2024-12-09

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน 2) เปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ในการไปทัศนศึกษาที่อินเดีย และ 3) ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาเอกจากรุ่นที่ 1 – 4 จำนวน 30 รูป/คน ซึ่งลงทะเบียนเรียนรายวิชาการปฏิบัติกรรมฐานในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา โดยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.872 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาสถานภาพส่วนใหญ่ คือ ข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 63.33 และบรรพชิต คิดเป็นร้อยละ 36.67 มีอายุ 51 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 50.00 และด้านชั้นปี/รุ่น ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษารุ่นที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 46.67 รองลงมาคือเป็นนักศึกษารุ่นที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 26.67 และน้อยที่สุดคือเป็นนักศึกษารุ่นที่ 3 และ 4 คิดเป็นร้อยละ 13.33 ระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ในการไปทัศนศึกษาที่อินเดีย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.83$, $\sigma=0.80$) โดยด้านที่มีระดับคุณธรรมจริยธรรมมากที่สุดคือความซื่อสัตย์ ($\mu=4.23$, $\sigma=0.86$) รองลงมาคือความเสียสละ ($\mu=4.10$, $\sigma=0.80$) และน้อยที่สุดคือความรับผิดชอบ ($\mu=3.50$, $\sigma=0.90$) การเปรียบเทียบ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ก่อนและหลังการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความพึงพอใจเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยกิจกรรมที่มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ไหว้พระ/สวดมนต์ ($\mu=4.47$, $\sigma=0.68$) รองลงมาคือการนั่งสมาธิ ($\mu=4.30$, $\sigma=0.92$) และน้อยที่สุดคือ การเข้าเยี่ยมชมสังเวชนียสถาน ($\mu=4.03$, $\sigma=0.81$)

คำสำคัญ: การพัฒนา; คุณธรรมจริยธรรม; นักศึกษา; ปริญญาเอก

Abstract

This research purpose to 1) study the level of morality and ethics of students at Mahamakut Buddhist University Isan Campus, 2) Compare before and after the development of morality and ethics for students at Mahamakut Buddhist University Isaan Campus on an Educational Trip to India, and 3) study satisfaction with the development of morality and ethics of students at Mahamakut Buddhist University Isan Campus, on an Educational trip to India. The population used in the research was 30 doctoral students from batches 1–4 who were enrolled in the meditation practice course in the second semester of the academic year 2023. The research instrument was a questionnaire for the morality and ethics of students. Reliability of questionnaires =0.872. The statistics used in the research included frequency, percentage, mean, and SD.

The research results found that general information about the status of most students was layman (63.33%), monks (36.67%), aged 51 years and over (50.00%) and Most of them are first-generation students (46.67%), followed by second generation students (26.67%), and the least were third and fourth generation students (13.33%). The morality and ethics level of Mahamakut Buddhist University Isan Campus students on a field trip to India Overall, high level ($\mu=3.83$, $\sigma=0.80$). The most of level of morality and ethics was honesty ($\mu=4.23$, $\sigma=0.86$), followed by sacrifice ($\mu=4.10$, $\sigma=0.80$) and responsibility ($\mu=3.50$, $\sigma=0.90$). Comparing before and after the development of Morality and Ethics for Students was significantly different at the .05 level. Satisfaction regarding the development of morality and ethics of students was at a high level. The activity with the greatest satisfaction was worshipping/praying ($\mu=4.47$, $\sigma=0.68$), followed by meditation ($\mu=4.30$, $\sigma=0.92$), and the least was visiting a miserable place ($\mu=4.03$, $\sigma=0.81$)

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

Keywords: Development; Morality and Ethics; Students; Doctorate Degree

บทนำ

ในสังคมโลกปัจจุบันมีปัญหาเป็นอย่างมากในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมจะเห็นได้ชัด ๆ ก็คือทะเลาะเบาะแว้งกับการทุจริต คอร์รัปชัน การฆ่ากัน การโกหกหลอกลวงกับกันในสังคมโลกเหล่านี้ทั้งหมดก็คือปัญหาการขาดคุณธรรมจริยธรรม (Ministry of Culture, Department of Religious Affairs, 2019) ถ้าพูดให้เข้าใจตัวก็คือสังคมไทยในปัจจุบันนี้มีปัญหาคุณธรรมจริยธรรมมาก ทั้ง ๆ ที่เป็นเมืองพุทธศาสนาแต่ปัญหาเรื่องคุณธรรมจริยธรรมก็มีมากเช่นกันและไม่ใช่ว่าเฉพาะชาวบ้านเท่านั้นที่มีปัญหาคุณธรรมจริยธรรม แม้แต่พระสงฆ์องค์เจ้าซึ่งครองจีวรสีเหลืองอร่ามก็มีปัญหาเช่นเดียวกับชาวบ้าน บางครั้งออกจะรุนแรงในบางปัญหาเช่นเดียวกับชาวบ้านหรือรุนแรงมากกว่าที่เป็นเช่นนี้เพราะอะไร ทั้ง ๆ ที่มีคำสอนอันงดงามของพระพุทธศาสนาซึ่งไม่มีคำสอนของศาสนาอื่น ๆ มาเทียบได้ ผู้วิจัยเองมีความเห็นว่าที่คนในสังคมไทยส่วนมากขาดคุณธรรมจริยธรรม อาจจะมาจากสาเหตุหลาย ๆ อย่าง เช่น 1) ไม่เคยเรียนรู้ศีลธรรมว่ามีความสำคัญอย่างไร 2) ไม่เคยปฏิบัติศีลธรรมจึงไม่รู้คุณค่าของศีลธรรม และ 3) ไม่มีความเชื่อในเรื่องศีลธรรมและการปฏิบัติธรรมว่ามีผลในปัจจุบันและอนาคตของตนอย่างไร เป็นต้น เขาจึงปฏิเสธการเรียนรู้ศีลธรรมและปฏิบัติศีลธรรม

ถามว่าจะทำอย่างไรจึงจะปลูกฝังศีลธรรมใหม่ของคนได้ ตอบว่าจะต้องให้ศึกษาศีลธรรมเพื่อให้เห็นความสำคัญของศีลธรรม เพราะหากคนไทยในสังคมไม่มีศีลธรรม สังคมก็จะวุ่นวายจะใช้กฎหมายบังคับคนซึ่งไม่มีศีลธรรมนั้นยาก เมื่อศึกษาหรือเรียนรู้ศีลธรรมแล้วจะต้องปฏิบัติตามศีลธรรมนั้น ๆ เมื่อเขาปฏิบัติธรรมศีลธรรมนั้น ๆ ได้แล้ว เขาก็จะเห็นคุณค่าของศีลธรรม สิ่งที่มาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็คือจะมีความเชื่อต่อศีลธรรมนั้น ๆ อย่างมั่นคง เมื่อคนเรียนรู้ศีลธรรมและปฏิบัติตามศีลธรรมอย่างดีแล้ว ถามอีกว่าจะสอนที่ไหนและสอนอย่างไร คำตอบก็คือสถาบันการศึกษาทุกแห่งสามารถเปิดสอนศีลธรรมได้ ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการศึกษาระดับประถม มัธยม หรือมหาวิทยาลัยเปิดสอนได้ทั้งนั้น การสอนนั้นให้เน้นทางการปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงเนื้อหาสาระของศีลธรรมได้อย่างง่ายขึ้น (Faculty of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 2018) เพราะการสอนทางปฏิบัติก็จะเรียนแบบห้องปฏิบัติการหรือห้องแล็บนั่นเอง ผู้เรียนจะได้เข้าใจอย่างลึกซึ้ง โดยที่ผู้สอนไม่ต้องออกแรงอธิบายให้ยืดยาว ผู้เรียนด้วยการเรียนแบบปฏิบัติจะเข้าใจเอง (Wongwanichtawee, and Nakwatchara, 2018)

การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษาจึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาเพื่อการวิจัยและใช้ในการพัฒนานักศึกษาให้ดีขึ้นในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านสติปัญญา ความรู้ความสามารถ และคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญมาก และจะต้องปลูกฝังให้กับนักศึกษาที่จะเติบโตขึ้นเป็นกำลังสำคัญในสังคม เพราะถ้าคนในสังคมเป็นคนดีแล้ว สังคมก็มีความสุข แต่ถ้าคนในสังคมไม่ดี ก็จะมีปัญหา วุ่นวาย เต็มดราม่า มีการเอารัดเอาเปรียบ การแก่งแย่งแข่งขันในสิ่งที่ผิดคุณธรรมและจริยธรรม โดยที่กฎหมายอาจจะไม่ได้บังคับ หรือมีบทลงโทษ โดยประเทศไทยเป็นประเทศที่มีปัญหาหลายอย่างทางสังคม ซึ่งมีต้นเหตุมาจากคนในชาติยังขาด

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

การศึกษาที่ดีและมีความบกพร่องทางคุณธรรมจริยธรรม ทำให้คนจำนวนมากไม่มีเหตุผล ขาดระเบียบวินัย ขาดความรักสามัคคีและมีการเบียดเบียน ทุจริตคอร์รัปชันอยู่มาก แม้จะมีการกระตุ้นเตือนอยู่ตลอดเวลา แต่คนก็ไม่มีอาการตระหนักรู้ที่ควร นอกจากนั้นคุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องของนามธรรมที่แก้ไขและพัฒนา ได้ยากต้องใช้เวลาและกระทำอย่างต่อเนื่องจึงต้องอาศัยบทบาทของทางการศึกษาในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของคนในชาติ ในการปฏิรูปการศึกษาจึงเน้นเรื่องคุณธรรมจริยธรรมและนำลงสู่การปฏิบัติ

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา “การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ในการไปทัศนศึกษาที่อินเดีย” ว่าการไปทัศนศึกษาครั้งนี้จะมีผลต่อการพัฒนาจิตใจของนักศึกษามากน้อยเพียงใด และใช้กิจกรรมต่าง ๆ ทั้งบนรถทัวร์และกิจกรรมในสถานที่สำคัญ ๆ ทางพระพุทธศาสนาจะมีผลต่อการพัฒนาจิตใจได้อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
2. เพื่อเปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ในการไปทัศนศึกษาที่อินเดีย
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ในการไปทัศนศึกษาที่อินเดีย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 แบบแผนการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบแผนการวิจัยแบบทดลองกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลัง (One Group Pretest-Posttest Design) (Ritcharoen, 2024) โดยมีลักษณะดังนี้

กลุ่ม	Pretest	Treatment	Posttest
ทดลอง	T ₁	X	T ₂
T ₁	หมายถึง	การทดสอบก่อนการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม	
X	หมายถึง	การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมโดยการเข้าร่วมกิจกรรมการรักษาศีล การสวดมนต์ระหว่างเดินทาง และการฝึกสมาธิในสถานที่ต่าง ๆ ตามที่ได้กำหนดกิจกรรมไว้	
T ₂	หมายถึง	การทดสอบหลังการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม	

ขั้นตอนที่ 2 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาเอกรุ่นที่ 1 – 4 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จำนวน 30 รูป/คน ซึ่งลงทะเบียนเรียนรายวิชาการปฏิบัติกรรมฐานในภาคการเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 เข้าร่วมกิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งบนรถทัวร์และกิจกรรมในสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา การรักษาศีลและการฝึกสมาธิในที่ต่าง ๆ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ขั้นตอนที่ 3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเรื่องการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ในการไปทัศนศึกษาที่อินเดีย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้ศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาเอกมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน แบ่งออกเป็น 4 ตอน มีดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check lists) ได้แก่ สถานภาพ เพศ อายุ ชั้นปี/รุ่น จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาเอก มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert Scale) มีการแบ่งเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมออกเป็น 6 หัวข้อ ได้แก่ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีเมตตา ความอดทนอดกลั้น และความเสียสละ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาเอก ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการปฏิบัติกรรมฐาน การร่วมกิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ กิจกรรมต่าง ๆ ทั้งบนรถทัวร์และกิจกรรมในสถานที่สำคัญ ๆ ทางพระพุทธศาสนาของนักศึกษา

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ศึกษาร่วมนำเสนอความคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาเอกต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 วิธีการสร้างเครื่องมือวิจัย

4.1 ศึกษาทฤษฎี แนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาเอก

4.2 สร้างแบบสอบถามตามเนื้อหา และวัตถุประสงค์ของงานวิจัย รวมไปถึงรายละเอียดและกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์

4.3 นำร่างแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จำนวน 3 ท่าน ในการพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมตามหลักวิชาการ และนำเสนอเพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาแล้วจึงนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item-Objective Congruence) (Worakham, 2021) โดยจากการตรวจสอบเชิงเนื้อหา พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67 - 1.00

4.4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา มาปรับแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักศึกษาระดับปริญญาเอกที่มีความใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำผลที่ได้ไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาช (Cronbach's alpha-coefficient) (Phatthiyathani, 2022) โดยในงานวิจัยนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.872 ซึ่งมีความเชื่อมั่นมากพอที่จะนำไปใช้ในการวิจัยได้

4.5 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงเนื้อหาและข้อคำถามให้สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ขั้นตอนที่ 5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง จำนวน 30 คน โดยผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาระดับปริญญาเอก พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียดต่าง ๆ ในกรณีที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อสงสัยเกี่ยวกับข้อคำถามในแบบสอบถาม รวมทั้งจากการสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ การไหว้พระสวดมนต์ การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งบนรถทัวร์และกิจกรรมในสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- 6.1 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา ทำการวิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ
- 6.2 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา ทำการวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 6.3 ข้อมูลการเปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ในการไปทัศนศึกษาที่อินเดีย ทำการวิเคราะห์โดยการทดสอบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของสองกลุ่มแบบไม่อิสระกัน
- 6.4 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ทำการวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

7.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

7.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ระดับคุณธรรมจริยธรรมและความพึงพอใจเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เกณฑ์การแปลความหมาย เพื่อจัดระดับคะแนนเฉลี่ยในช่วงคะแนนดังต่อไปนี้ (Thirakanan, 2013)

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00	แปลความว่า	อยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20	แปลความว่า	อยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40	แปลความว่า	อยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60	แปลความว่า	อยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80	แปลความว่า	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

7.3 สถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยการใช้การทดสอบที่แบบไม่อิสระ (Dependent Sample t-test)

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษามหาวิทยาลัยมกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ในการไปทัศนศึกษาที่อินเดีย พบว่า สถานภาพส่วนใหญ่ คือ ขรवास จำนวน 19 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 63.33 และบรรพชิต จำนวน 11 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 36.67 ด้านเพศส่วนใหญ่เป็นบรรพชิต จำนวน 11 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 36.67 รองลงมาคือขรवासหญิง จำนวน 10 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และขรवासชาย จำนวน 9 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 ด้านอายุส่วนใหญ่มีอายุ 51 ปี ขึ้นไป จำนวน 15 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาคือ อายุ 41 – 50 ปี จำนวน 10 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และน้อยที่สุด คือ อายุ 31 – 40 ปี จำนวน 5 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 และด้านชั้นปี/รุ่น ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษารุ่นที่ 1 จำนวน 14 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 46.67 รองลงมาคือเป็นนักศึกษารุ่นที่ 2 จำนวน 8 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 และน้อยที่สุด คือเป็นนักศึกษารุ่นที่ 3 และ 4 จำนวนรุ่นละ 4 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 ดังตารางที่ 1

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (รูป/คน)	ร้อยละ (%)
สถานภาพ		
บรรพชิต	11	36.67
ขรवास	19	63.33
เพศ		
บรรพชิต	11	36.67
ขรवासชาย	9	30.00
ขรवासหญิง	10	33.33
อายุ		
31 – 40 ปี	5	16.67
41 – 50 ปี	10	33.33
51 ปี ขึ้นไป	15	50.00
ชั้นปี/รุ่น		
รุ่นที่ 1	14	46.67
รุ่นที่ 2	8	26.67
รุ่นที่ 3	4	13.33
รุ่นที่ 4	4	13.33
รวม	30	100.00

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของนักศึกษามหาวิทยาลัยมกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ในการไปทัศนศึกษาที่อินเดีย

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ในการไปทัศนศึกษาที่อินเดีย การพัฒนาคุณธรรมของนักศึกษาโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นทั้งความรู้และการปฏิบัติ และความตระหนักในความเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี ในครั้งนี้ได้มีการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการปฏิบัติธรรมฐาน รวมไปถึงการร่วมกิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระ กิจกรรมต่าง ๆ ทั้งบนรถทัวร์และกิจกรรมในสถานที่สำคัญ ๆ ทางพระพุทธศาสนา นำเสนอดังปรากฏในตารางที่ 2

รายละเอียด	μ	σ	แปลผล
1. ความมีวินัย	3.60	0.97	มาก
2. ความรับผิดชอบ	3.50	0.90	มาก
3. ความซื่อสัตย์	4.23	0.86	มาก
4. ความมีเมตตา	3.73	0.87	มาก
5. ความอดทนอดกลั้น	3.80	0.92	มาก
6. ความเสียสละ	4.10	0.80	มาก
รวม	3.83	0.90	มาก

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ในการไปทัศนศึกษาที่อินเดีย

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ในการไปทัศนศึกษาที่อินเดีย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.83$, $\sigma=0.90$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีระดับคุณธรรมจริยธรรมมากที่สุดคือ ความซื่อสัตย์ ($\mu=4.23$, $\sigma=0.86$) รองลงมาคือ ความเสียสละ ($\mu=4.10$, $\sigma=0.80$) ความอดทนอดกลั้น ($\mu=3.80$, $\sigma=0.92$) ความมีเมตตา ($\mu=3.73$, $\sigma=0.87$) ความมีวินัย ($\mu=3.60$, $\sigma=0.97$) และน้อยที่สุดคือ ความรับผิดชอบ ($\mu=3.50$, $\sigma=0.90$) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ในการไปทัศนศึกษาที่อินเดีย ผลการวิจัยพบว่า ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ในการไปทัศนศึกษาที่อินเดีย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีก่อนเข้าร่วมกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย 2.77 หลังเข้าร่วมกิจกรรม มีค่าเฉลี่ย 3.83 ดังตารางที่ 3

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

การทดสอบ	N	μ	σ	t	Sig.
ก่อน	30	2.77	1.54	-3.407*	.002
หลัง	30	3.83	0.90		

* $p < .05$

ตารางที่ 3 ผลก่อนและหลังการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ในการไปทัศนศึกษาที่อินเดีย

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ในการไปทัศนศึกษาที่อินเดีย ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ในการไปทัศนศึกษาที่อินเดีย โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายการกิจกรรม พบว่า ทุกกิจกรรมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยกิจกรรมที่มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ไหว้พระ/สวดมนต์ ($\mu = 4.47$, $\sigma = 0.68$) รองลงมาคือการนั่งสมาธิ ($\mu = 4.30$, $\sigma = 0.92$) และน้อยที่สุดคือ การเข้าเยี่ยมชมสังเวชนียสถาน ($\mu = 4.03$, $\sigma = 0.81$) ตามลำดับ ดังตารางที่ 4

กิจกรรม	μ	σ	แปลผล
1. ไหว้พระ / สวดมนต์	4.47	0.68	มาก
2. การนั่งสมาธิ	4.30	0.92	มาก
3. การเข้าเยี่ยมชมสังเวชนียสถาน	4.03	0.81	มาก
รวม	4.27	0.81	มาก

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ในการไปทัศนศึกษาที่อินเดีย

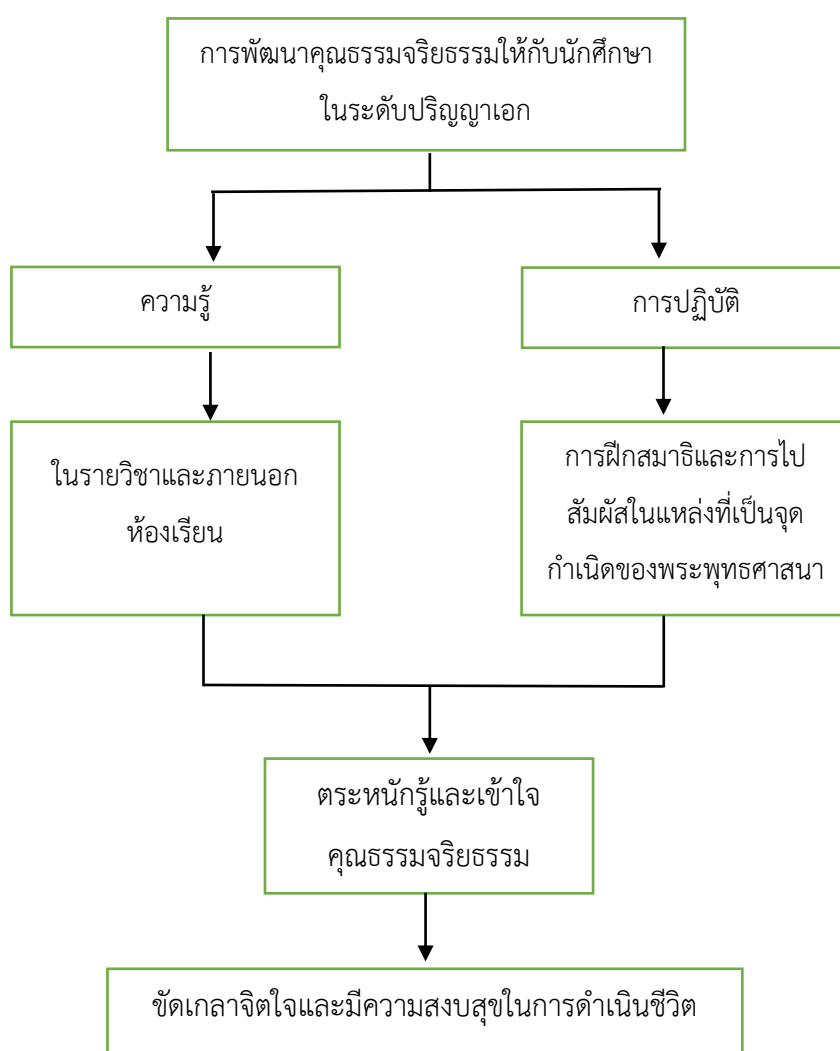
องค์ความรู้ใหม่

ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักศึกษาในระดับปริญญาเอกนั้นต้องมีการพัฒนาในส่วนที่เป็นความรู้และการปฏิบัติควบคู่กันไป เพราะคุณธรรมจริยธรรมเป็นนามธรรมที่ไม่สามารถจับต้องได้ แต่สามารถเข้าถึงได้ด้วยการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้วยการให้นักศึกษาได้ไปทัศนศึกษาในแหล่งที่เป็นจุดกำเนิดของพระพุทธศาสนาได้มีการไปสัมผัสทำกิจกรรมทางศาสนาจะมีส่วนในการขัดเกลาจิตใจนักศึกษาได้เป็นอย่างดี ทำให้นักศึกษาได้สัมผัสและเข้าถึงการพัฒนาจิตใจตนเองได้มากยิ่งขึ้น ดังนั้นกระบวนการในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักศึกษาในระดับปริญญาเอก ประกอบด้วย

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

1. การถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบของการสอนในรายวิชาปฏิบัติกรรมฐาน
2. การดำเนินการลงมือปฏิบัติด้วยการไปทัศนศึกษา และร่วมกิจกรรมในสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาพร้อมได้มีการฝึกปฏิบัติธรรม ชัดเจนจิตใจ ให้มีความสุขและมีสติ

ดังนั้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมทั้ง 6 ประการ ได้แก่ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีเมตตา ความอดทนอดกลั้น และความเสียสละ สามารถกระทำผ่านกิจกรรม ไหว้พระ / สวดมนต์ การนั่งสมาธิ และการเข้าเยี่ยมชมสังฆเวณียสถาน การหมั่นลงมือปฏิบัติอยู่อย่างสม่ำเสมอจะทำให้ นักศึกษามีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีขึ้น

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

คุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล ดังนั้นการหมั่นเข้าถึงศาสนาก็จะเป็นหนึ่งในเครื่องเตือนใจและคอยชัดเจนจิตใจให้มีสติและสามารถดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาทและมีความสุข

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ในการไปทัศนศึกษาที่อินเดีย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาเอก มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะโดยคุณธรรมจริยธรรมทั้ง 6 ข้อนี้เป็นคุณธรรมจริยธรรมที่สังคมไทยให้ความสำคัญ การปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมและจริยธรรมก็เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะช่วยให้สังคมโดยรวมมีความเข้มแข็ง รวมทั้งยังเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในสังคมให้มีความอยู่ดีมีสุข รู้จักความพอประมาณอย่างมีเหตุผล และมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดี โดยควบคู่ไปกับการพัฒนาที่สูงสู่คุณภาพในทุกด้านโดยเฉพาะการเสริมสร้างคนไทยในอนาคตให้มีความรู้ มีภูมิปัญญารู้เท่าทันบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมโดยรวมและเหตุการณ์ต่าง ๆ ของโลก เข้าใจเหตุและผลในสิ่งที่เกิดขึ้น รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงที่ปรากฏการสร้างคุณค่าที่ดีในสังคมบนผืนแผ่นดินไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Khamta, and Worinthranuwat (2016) การศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น ผลการวิจัยพบว่า คุณธรรมจริยธรรม ประกอบด้วย ด้านความเมตตา ความรับผิดชอบ ความอดทนอดกลั้น ความมีวินัย ความเสียสละ ความซื่อสัตย์ และความกตัญญูทุกตัวที่อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrakhru Palat Chakkraphon Sirithoro, Sod-iam, and Siriket (2021) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ผลการวิจัยพบว่า ระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง โดยรวมอยู่ที่ระดับมาก ($\bar{X}=3.97$, S.D. = 0.170) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Boonthep, Rubama, Madyusoh, and Charoenjit (2022) ศึกษาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ปีการศึกษา 2564 ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ปีการศึกษา 2564 มีพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมโดยภาพรวมมีอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.84 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมด้านความมีระเบียบวินัยสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.37 รองลงมาคือด้านความความเสียสละ มีค่าเฉลี่ย 4.21 ด้านความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ย 4.13 ด้านความซื่อสัตย์ มีค่าเฉลี่ย 3.67 และมีพฤติกรรมน้อยที่สุดคือด้านความอดทน มีค่าเฉลี่ย 3.54 ตามลำดับ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาแตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะก่อนการศึกษานักศึกษาระดับปริญญาเอกมีความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมเพียงแค่ผิวเผิน ขาดการรู้และปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอทำให้หลังจากที่ได้มีการเรียนรู้ภายในห้องเรียนอย่างจริงจังและประกอบกับการที่นักศึกษาระดับปริญญาเอกได้ไปยังแหล่งกำเนิดของพระพุทธศาสนานั้นคือการไปทัศนศึกษาที่ประเทศอินเดีย การได้ไปเห็นแหล่งปฏิบัติธรรม การได้เข้าร่วมฝึกสมาธิต่าง ๆ ทำให้ตระหนักรู้และเข้าใจถึงคุณธรรมจริยธรรมมากยิ่งขึ้น ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาจึงมีความต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrakhru Palat Chakkraphon Sirithoro, Sod-iam, and Siriket (2021) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษา

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ผลการวิจัยพบว่า ระดับคุณธรรมจริยธรรมของ นักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้างหลังทดลองมีความแตกต่างกัน และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Boonthep, Rubama, Madyusoh, and Charoenjit (2022) ได้ศึกษาพฤติกรรม ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ปีการศึกษา 2564 ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ก่อนและหลังมีความแตกต่างกัน โดยที่หลังมีคะแนน สูงกว่าก่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมจาก การเรียนการสอนในรายวิชาการปฏิบัติธรรมฐาน การร่วมกิจกรรมไหว้พระสวดมนต์และการเข้าร่วมกิจกรรม ต่าง ๆ ทั้งบนรถทัวร์และกิจกรรมในสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา ความพึงพอใจของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาโดย ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะเป็นผลมาจากกิจกรรมที่มีความเกี่ยวเนื่องกันและเป็น กิจกรรมที่นักศึกษาให้ความสนใจ และเมื่อได้เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวในขณะที่มีวุฒิภาวะสูงขึ้น การเข้าร่วมใน กิจกรรมที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาก็มีความเข้าใจชัดเจนมากยิ่งขึ้นทำให้เกิดการยอมรับมากขึ้น เนื่องจาก นักศึกษาเข้าใจและยอมรับว่าตนเองยังมีความบกพร่องที่ควรพัฒนาและการเข้าร่วมกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์ ชัดเจนเกี่ยวกับการพัฒนาในด้านการเรียนการสอนในรายวิชาการปฏิบัติธรรมฐาน นักศึกษามีความพึงพอใจ เกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านการเรียนการสอนในรายวิชาการปฏิบัติธรรมฐาน โดยภาพรวมอยู่ที่ ระดับมาก โดยเป็นผลมาจากการที่นักศึกษาสามารถนำความรู้จากการเรียนนี้ไปพัฒนาตนเองได้ นักศึกษา ยอมรับว่าการปฏิบัติธรรมฐานเพื่อฝึกฝนการควบคุมจิตใจของตนนั้นมีความจำเป็นต่อการใช้ชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งบนรถทัวร์และกิจกรรมในสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาที่นักศึกษา ระดับปริญญาเอกไปทัศนศึกษาที่อินเดีย นักศึกษาส่วนใหญ่ยอมรับว่ามีความเข้าใจในวัตถุประสงค์และ เป้าหมายของกิจกรรม อีกทั้งยังได้รับความรู้และได้ฝึกตน และมั่นใจว่าจะสามารถนำสิ่งที่ได้รับไปพัฒนาตนเอง ต่อไปได้ในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrakhru Palat Chakkrachon Sirithoro, Sod-iam, and Siriket (2021) การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้าน ช้าง ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจโดยรวมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.00, S.D.=0.447) นักศึกษามีความพึงพอใจโดยรวมในการเรียนการสอนในรายวิชาการปฏิบัติธรรมฐาน อยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.00, S.D.=0.168) นักศึกษามีความพึงพอใจโดยรวมในกิจกรรมไหว้พระสวดมนต์อยู่ที่ ระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.99, S.D.=0.098) นักศึกษามีความพึงพอใจโดยรวมในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมประจำปี 2563 อยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.96, S.D.=0.145) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phalanawat, Chunhapimol, Sunthonnon, and Chulthap, (2022) ได้ศึกษาความพึงพอใจของครูและ บุคลากรทางการศึกษาต่อพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรม และการบริหารงานของผู้อำนวยการสำนักงาน การศึกษาเอกชนอำเภอ จังหวัดชายแดนใต้ ผลการวิจัย พบว่า ระดับความพึงพอใจต่อพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมของผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษาเอกชนอำเภอ จังหวัดชายแดนใต้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

($\bar{X}$ =4.44, SD. = 0.17) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าความพึงพอใจทุกรายการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.32 – 4.39, SD = 0.15 – 0.35) ยกเว้นด้าน วิริยพละ (ขยัน) อยู่ในระดับมากที่สุดและมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ ($\bar{X}$ =4.67, SD = 0.17) และด้านสังคหพละ (มนุษยสัมพันธ์) มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ($\bar{X}$ =4.32, SD = 0.35)

สรุป

คุณธรรม จริยธรรมนับว่าเป็นเรื่องสำคัญที่ได้รับการกล่าวถึงในหลายลักษณะ เมื่อเกิดความสับสนวุ่นวายในสภาพสังคมที่ขาดความสงบสุขอันเนื่องมาจากความประพฤติหรือการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมของบุคคลบางกลุ่มในสังคม มักจะมีการวิพากษ์วิจารณ์และกล่าวโทษกันว่าเป็นเพราะขาดคุณธรรมจริยธรรม ขาดความมีน้ำใจ มีความเห็นแก่ตัวเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดเป็นปัญหาของสังคม ซึ่งเป็นเพราะสังคมในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้สภาพสังคมไทยเกิดการแข่งขันและ เกิดการแก่งแย่งกันจนไม่สนใจคุณธรรมจริยธรรม ส่งผลให้คนไม่สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจึงทำให้เกิดการประพฤติดนในทางที่ไม่พึงประสงค์ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนแล้วมีการสอดแทรกจริยธรรมก็จะเป็นหนึ่งในการคอยย้ำเตือนในเรื่องของการปฏิบัติตนและคอยขัดเกลาให้จิตใจยกระดับมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษาอยู่ในระดับมาก ดังนั้นควรมีการจัดกิจกรรมให้นักศึกษาได้ลงปฏิบัติและฝึกฝนทางด้านจิตใจเพื่อสร้างให้เกิดความสงบสุขในจิตใจ การปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมและจริยธรรมก็เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพราะจะช่วยให้สังคมโดยรวมมีความเข้มแข็ง รวมทั้งยังเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในสังคมให้มีความอยู่ดีมีสุข นอกจากนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอเพิ่มเติมในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านความมีวินัย ควรจัดให้มีกิจกรรมที่นักศึกษาจะได้แสดงออกให้เห็นถึงการปฏิบัติตามกฎระเบียบของมหาวิทยาลัยอย่างชัดเจน เช่น การเข้าชั้นเรียนทั้งแบบออนไซต์และแบบออนไลน์ เป็นต้น
2. ด้านความรับผิดชอบ ควรจัดให้มีกิจกรรมหรือภาระงานที่แสดงถึงความรับผิดชอบของนักศึกษารวมไปถึงการส่งงานที่ได้รับมอบหมายให้ทันตามกำหนดเวลาเพื่อเป็นการฝึกวินัยอีกทางหนึ่ง
3. ด้านความซื่อสัตย์ ควรจัดให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมความซื่อสัตย์ ความซื่อตรง ความตรงไปตรงมา ความตรงต่อเวลา
4. ด้านความมีเมตตา ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความมีเมตตาที่ถูกต้อง โดยจะต้องมีการนำคุณธรรมข้ออื่น ๆ ตามหลักพรหมวิหารเข้ามาประยุกต์ให้เหมาะสม

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

5. ด้านความอดทนอดกลั้น ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดความอดทนและอดกลั้นต่ออารมณ์ความรู้สึกเชิงลบ

6. ด้านความเสียสละ ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเสียสละ เช่น การบริจาคทาน การทำกิจกรรมจิตอาสาในการช่วยเหลือผู้อื่นหรือสังคม การไถ่โคกระบือเพื่อต่อชีวิตให้สัตว์สามารถมีชีวิตต่อไปได้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาแตกต่างกัน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการโดยการนำกิจกรรมต่าง ๆ มาปรับใช้กับร่วมกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้นักศึกษาสามารถเข้าใจถึงคุณธรรมจริยธรรมได้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ในการไปทัศนศึกษาที่อินเดีย โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ดังนั้นควรมีการปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับนักศึกษา โดยเฉพาะกิจกรรมการเข้าเยี่ยมชมสังเวชนียสถานที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับกิจกรรมไหว้พระ / สวดมนต์ และการนั่งสมาธิ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา โดยเน้นในเรื่องของการปฏิบัติเป็นหลักและวัดผลจากพัฒนาการของการปฏิบัติเพื่อให้นักศึกษาเกิดการปฏิบัติที่ได้ผลมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบหรือตัวบ่งชี้ของคุณธรรมจริยธรรมที่ต้องการพัฒนาหรือวิจัย

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา

References

- Boonthep, S., Rubama, M., Madyusoh, S., & Charoenjit, C. (2022). *Ethical behavior of first-year students at Hatyai University, academic year 2021*. The 13th Hatyai National and International Academic Conference. May 13, 2022 at Hatyai University, Hatyai District, Songkhla Province.
- Faculty of Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (2018). *Introduction to Philosophy*. Phra Nakhon Si Ayutthaya: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Printing House.
- Khamta, J., & Worinthanuwat, S. (2016). A study of morality and ethics of students in the Faculty of Business Administration, Thai-Nichi Institute of Technology. *Veridian E-Journal, Silpakorn University, Thai edition, Humanities, Social Sciences and Arts*, 9(2), 1962-1978.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

- Ministry of Culture, Department of Religious Affairs. (2019). *Manual for promoting morality for children and youth*. Bangkok: Agricultural Cooperative Association of Thailand.
- Phalaniwat, W., Chunhapimol, P., Sunthonnon, T. & Chulthap, N. (2022). Satisfaction of teachers and educational personnel with moral behavior, ethics, and administration of the directors of private education offices in the southern border provinces. *Pikul Journal, Faculty of Humanities and Social Sciences, Kamphaeng Phet Rajabhat University*, 20(1), 227-246.
- Phatthiyathani, S. (2022). *Educational measurement*. (12th ed.). Kalasin: Prasan Printing.
- Phrakhu Palat Chakkrachon Sirithoro, Sod-iam, P., & Siriket, B. (2021). Development of morality and ethics of students at Mahamakut Buddhist University, Srilanchang Campus. *Lanchang Paritharn*, 7(2), 89-106.
- Ritcharoen, P. (2024). *Learning measurement and evaluation techniques*. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
- Thirakanan, S. (2013). *Social Science Research Methodology: A Guide to Practice*. (11th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Wongwanitthawi, C., & Nakwatchara, S. (2018). Guidelines for management of morality and ethics promotion by asking questions from hypothetical situations. *Buriram Rajabhat University Academic Journal*, 10(2), 1-19.
- Worakham, P. (2021). *Educational research*. (10th ed.). Maha Sarakham: Taksila Printing.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

**ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน**
**FACTORS INFLUENCING OF TECHNOLOGICAL LEADERSHIP
OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL
AREA OFFICE LAMPANG ADD LAMPHUN**

¹ปานวาด วัชรชวาลา, และ ²ปณตนนท์ เทียรประภากุล

¹Parnward Watcharachawara, and ²Panatanon Thienpraphakul

¹ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

¹Master of Education (Educational Administration), Lampang Rajabhat University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: yummy.meenny@gmail.com

Received: 2024-06-12

Revised: 2024-08-06

Accepted: 2024-11-07

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง ลำพูน 2) ศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง ลำพูน 3) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง ลำพูน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 86 คน และครู จำนวน 310 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง ลำพูน รวม 396 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูป กำหนดขนาดโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียน เป็นชั้น (Strata) เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบหลายขั้นตอน

ผลวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง ลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง ลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

3. ปัจจัยที่มีอำนาจพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน เรียงลำดับจากตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุด คือ ปัจจัยระดับบุคคลด้านวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี (x_1) รองลงมาคือปัจจัยระดับองค์กรด้านการบูรณาการเทคโนโลยี (x_4) ปัจจัยระดับบุคคลด้านการพัฒนาวิชาชีพ (x_3) และปัจจัยระดับบุคคลด้านสมรรถนะทางเทคโนโลยี (x_2) ได้สมการพยากรณ์ในรูปแบบสมการคะแนนดิบหรือเขียนในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$Y' = .606 + .441x_1 + .146x_4 + .181x_3 + .103x_2$$

$$Z' = .509x_1 + .154x_4 + .219x_3 + .106x_2$$

คำสำคัญ: ปัจจัยที่มีอิทธิพล; ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี; ผู้บริหารสถานศึกษา; สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the level of factors influencing technological leadership of school administrators under the Secondary Educational Area Office Lampang add Lamphun. 2) to study the level of technological leadership of school administrators under the Secondary Educational Area Office Lampang add Lamphun. 3) to create a prediction of factors influencing the technological leadership of school administrators under the Secondary Educational Area Office Lampang add Lamphun. The sample were 86 administrators and 310 teachers. people belonging to the Secondary Educational Area Office Lampang add Lamphun, a totally of 396 persons by using Krejcie & Morgan. The stratified random sampling was done by using school size as strata. Simple random sampling. The instruments used for data collection were 5 point-rating scale questionnaires. The research instruments for data collection tool was a five-level questionnaire. The statistics in data analysis including percentage, mean, standard deviation, and Stepwise Multiple Regression Analysis.

The results of the study showed that:

1. Factors influencing the technological leadership of school administrators under the Secondary Educational Area Office Lampang add Lamphun was at the high level.
2. The technological leadership of school administrators under the Secondary Educational Area Office Lampang add Lamphun was at the high level.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

3.The factors those can predict the technological leadership of school administrators under the Secondary Educational Area Office Lampang add Lamphun in order of the best forecasters are the individual factor in terms of technological vision (x_1), followed by the organizational factor in technology integration (x_4), the personal factor in professional development (x_3), and the individual factor in terms of technological competence (x_2). Here was the forecasting equation in raw or standard score form:

$$Y' = .606 + .441x_1 + .146x_4 + .181x_3 + .103x_2$$

$$Z' = .509x_1 + .154x_4 + .219x_3 + .106x_2$$

Keywords: Factors Influencing; Technological Leadership; Leadership; The Secondary Educational Area Office Lampang add Lamphun

บทนำ

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอย่างมากมาย การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจึงมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะกับยุคสมัยและให้สอดคล้องกับ การเปลี่ยนแปลงของประเทศอย่างรวดเร็ว ดังที่แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ได้กล่าวถึงการปฏิวัติดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 และการปรับเปลี่ยนประเทศ ไปสู่ประเทศไทย 4.0 อันจะเป็นแรงผลักดันให้ประชากรสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและแหล่งเรียนรู้ที่ไร้ขีดจำกัด สามารถพัฒนาองค์ความรู้ และสร้างปัญญาที่เพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ มีการนำเทคโนโลยีการสื่อสาร และระบบการเรียนรู้แบบเคลื่อนที่ (Mobile learning) มาใช้มากขึ้น (Ministry of Education, 2017) ซึ่งนั่นทำให้เห็นว่าเทคโนโลยีมีความสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้ทักษะต่างๆ เกิดขึ้นกับนักเรียนและครูในสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา จึงต้องให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในสถานศึกษา ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรทางการศึกษา ครูและนักเรียนเลือกใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพในการจัดการจัดการเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสร้างสื่อและ การวัดประเมินผล สามารถสร้างหรือพัฒนานวัตกรรม ที่มีประโยชน์ต่อตนเอง สถานศึกษาและประเทศชาติต่อไป ดังที่ศูนย์พัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี (Center for Advance Study of Technology Leadership in Education: CASTLE. 2009) ได้พัฒนารอบแนวคิดของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ซึ่งภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีเป็นทักษะที่จำเป็น สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของภาวะผู้นำที่จะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่สุดสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้รับนโยบายสู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี อันแสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาที่มีการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ นั้นเริ่มเปลี่ยนแปลงตามบริบทของสังคมโดยนำไปประยุกต์ใช้กับการบริหาร Anderson and Dexter (2005) ได้วิเคราะห์อิทธิพลของคุณลักษณะผู้นำ และโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่าโครงสร้างพื้นฐาน

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ จะมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพ การใช้ประโยชน์ จากเทคโนโลยีในการจัดการจัดการ เรียนรู้แต่ภาวะผู้นำของผู้บริหารยังมีความจำเป็นมากกว่า ทั้งนี้หากทำการศึกษาอิทธิพลของตัวแปรคุณลักษณะ ผู้นำดังกล่าว ร่วมกับตัวแปรอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพภาวะผู้นำย่อมจะเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนา มาตรฐานผู้บริหารสถานศึกษา และเพิ่มสมรรถนะการนำเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศมากยิ่งขึ้น

โรงเรียนมัธยมในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน มีจำนวน 45 โรงเรียน ประกอบด้วยจังหวัดลำปาง 30 โรงเรียน และจังหวัดลำพูน 15 โรงเรียน ซึ่งแต่ละโรงเรียนมีบริบทที่แตกต่างกันตามวิสัยทัศน์ พันธกิจของหน่วยงาน จากการศึกษาผลการดำเนินงานของสถานศึกษา และข้อมูลแนวทางการพัฒนาของสถานศึกษาที่ได้ จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปผลการดำเนินงานของ สถานศึกษา จากรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ของโรงเรียนมัธยมในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน ประจำปีการศึกษา 2564 มีแผนการดำเนินงานเพื่อยกระดับคุณภาพ การศึกษา ด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และด้านการจัดระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ ด้านการตรวจสอบและประเมิน ผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน (The Secondary Education Service Area Office Lampang and Lamphun, 2022) ทำให้เห็นว่าผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง เพราะต้องเป็นผู้ที่ สร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นภายในองค์กร ผู้บริหารจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้เทคนิค วิธีการ ต่างๆ อย่างหลากหลาย และควรพัฒนาตนเองให้เกิดภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ที่มีความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการที่จะบริหารระบบการศึกษาให้ ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล

จากที่มาและความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยได้ตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญ รวมทั้งมีความสนใจที่จะ ศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน ให้เป็นบุคคลสำคัญที่จะขับเคลื่อนการปฏิบัติงานของ บุคลากรในสถานศึกษาสามารถบูรณาการเทคโนโลยี กับการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง ลำพูน
2. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่ การศึกษาลำปาง ลำพูน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง ลำพูน

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีรายละเอียดดังนี้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน จำนวนทั้งสิ้น 103 คน และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน จำนวนทั้งสิ้น 1,570 คน (The Secondary Education Service Area Office Lamphun, 2021)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 86 คน และครู จำนวน 310 คน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน ใช้การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง รวม 396 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูป (Krejcie and D.W. Morgan, 1970) ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) และทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ขั้นตอนที่ 2 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert Scale)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลกับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ท (Likert Scale) (Worakham, 2019)

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พบว่าข้อคำถามที่ใช้ได้มีค่า IOC ระหว่าง 0.60 – 1.00

2) ผู้วิจัยดำเนินการยื่นขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

3) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการหาสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.89

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

4) ทำหนังสือถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน ในการขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง

5) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยส่งแบบสอบถามจำนวน 396 ฉบับ พร้อมหนังสือ ขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน ให้แก่สถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับแบบสอบถามคืนกลับมา จำนวน 396 ฉบับ คิดเป็น 100%

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยตรวจสอบ ความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนกลับมา เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2) การวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา และวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean : μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : σ)

3) การแปลผลระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา และวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน ตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น ซึ่งมีเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (Boonpirom, 2014) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.49 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลางค่าเฉลี่ย

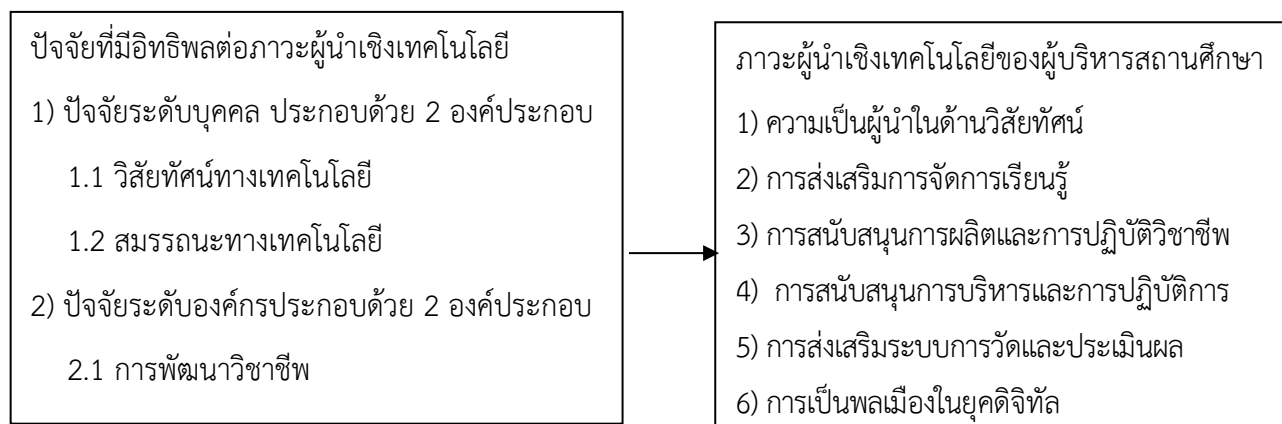
ระหว่าง 1.50-2.49 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

4) วิเคราะห์ข้อมูลและสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบหลายขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง ลำพูน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง ลำพูน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเพศชาย ร้อยละ 32.80 และเพศหญิง ร้อยละ 67.20 ด้านตำแหน่งการปฏิบัติงาน พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ร้อยละ 21.70 และตำแหน่งครู ร้อยละ 78.30 และด้านขนาดของสถานศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจากสถานศึกษาขนาดเล็ก ร้อยละ 1.50 ขนาดกลาง ร้อยละ 31.80 ขนาดใหญ่ ร้อยละ 30.60 และขนาดใหญ่พิเศษ ร้อยละ 36.10 ตามลำดับดังตารางที่ 1 และระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง ลำพูน ในภาพรวมพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง ลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.49$, S.D. = 0.54) โดยปัจจัยด้านด้านการบูรณาการเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านสมรรถนะทางเทคโนโลยี ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = 0.54) และปัจจัยด้านวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี ($\bar{x} = 4.45$, S.D. = 0.59) ตามลำดับและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ปัจจัยด้านการพัฒนาวิชาชีพ ($\bar{x} = 4.44$, S.D. = 0.62) ดังตารางที่ 1

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N = 396) คน	ร้อยละ (100)
1. เพศ		
ชาย	130	32.80
หญิง	266	67.20
2. ตำแหน่งการปฏิบัติงาน		
ผู้บริหารสถานศึกษา	86	21.70
ครู	310	78.30
3. ขนาดสถานศึกษา		
ขนาดเล็ก	6	1.50
ขนาดกลาง	126	31.80
ขนาดใหญ่	121	30.60
ขนาดใหญ่พิเศษ	143	36.10

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน และร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง ลำพูน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี	4.45	0.59	มาก
ด้านการบูรณาการเทคโนโลยี	4.52	0.53	มากที่สุด
ด้านการพัฒนาวิชาชีพ	4.44	0.62	มาก
ด้านสมรรถนะทางเทคโนโลยี	4.50	0.54	มากที่สุด
รวม	4.49	0.54	มาก

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง ลำพูน

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง ลำพูน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา จากการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิง

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

เทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง ลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.49$, S.D. = 0.51) โดยการสนับสนุนการผลิตและการปฏิบัติวิชาชีพ ($\bar{x} = 4.55$, S.D. = 0.53) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ความเป็นผู้นำในด้านวิสัยทัศน์ ($\bar{x} = 4.52$, S.D. = 0.48) ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการวัดและประเมินผล ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = 0.58) ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยี ($\bar{x} = 4.48$, S.D. = 0.52) ด้านการสนับสนุนการบริหารและการปฏิบัติการ ($\bar{x} = 4.45$, S.D. = 0.61) ตามลำดับและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล ($\bar{x} = 4.43$, S.D. = 0.63) ดังตารางที่ 3

ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านที่ 1 ความเป็นผู้นำในด้านวิสัยทัศน์	4.52	0.48	มากที่สุด
ด้านที่ 2 การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้	4.48	0.52	มาก
ด้านที่ 3 การสนับสนุนการผลิตและการปฏิบัติวิชาชีพ	4.55	0.53	มากที่สุด
ด้านที่ 4 การสนับสนุนการบริหาร และการปฏิบัติการ	4.45	0.61	มาก
ด้านที่ 5 การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการวัดและประเมินผล	4.50	0.58	มากที่สุด
ด้านที่ 6 การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล	4.43	0.63	มาก
รวม	4.49	0.51	มาก

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง ลำพูน

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อสร้างสมการถดถอยพยากรณ์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง ลำพูน ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง ลำพูน พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้ง 4 ปัจจัย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคู่ที่มีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก ได้แก่ ปัจจัยระดับบุคคลด้านวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี (x_1) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .919 และคู่ที่มี

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ความสัมพันธ์ในระดับสูง ได้แก่ ปัจจัยระดับบุคคลด้านการพัฒนาวิชาชีพ (x_3) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .899 รองลงมาได้แก่ ปัจจัยระดับบุคคลด้านสมรรถนะทางเทคโนโลยี (x_2) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .891 และอันดับสุดท้าย ได้แก่ ปัจจัยระดับองค์กรด้านการบูรณาการเทคโนโลยี (x_4) ดังตารางที่ 4

ตัวแปร	Y	x_1	x_2	x_3	x_4
Y	1	.919**	.891**	.899**	.882**
x_1		1	.874**	.863**	.831**
x_2			1	.899**	.925**
x_3				1	.942**
x_4					1
$\bar{x}$	4.49	4.45	4.52	4.44	4.50
S.D.	0.51	0.59	0.53	0.62	0.54

** $p < 0.01$

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบหลายขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน ดังตารางที่ 5

ปัจจัยพยากรณ์	b	S.E. _b	β	t	p-value
ด้านวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี (x_1)	0.441	0.032	0.509	13.878	0.000
ด้านการบูรณาการเทคโนโลยี (x_4)	0.146	0.055	0.154	2.649	0.008
ด้านการพัฒนาวิชาชีพ (x_3)	0.181	0.044	0.219	4.062	0.000
ด้านสมรรถนะทางเทคโนโลยี (x_2)	0.103	0.048	0.106	2.138	0.033
$a = .606$; $S.E._{est} = .167$; $R = .964$; $R^2 = .896$; $Adjust R^2 = .894$					

* $p < 0.05$

ตาราง 5 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบหลายขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

จากตารางที่ 5 พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .964 และสามารถพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน ($R^2 = .896$) ได้ร้อยละ 89.6 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ ($S.E._{est}$) เท่ากับ .167 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มากที่สุด คือปัจจัยระดับบุคคลด้านวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี (x_1) รองลงมาคือปัจจัยระดับองค์กรด้านการบูรณาการเทคโนโลยี (x_4) ปัจจัยระดับบุคคล ด้านการพัฒนาวิชาชีพ (x_3) และปัจจัยระดับบุคคลด้านสมรรถนะทางเทคโนโลยี (x_2) ทั้งนี้ สามารถเขียนเป็นสมการวิเคราะห์การถดถอยได้ ดังนี้

สมการในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = .606 + .441x_1 + .146x_4 + .181x_3 + .103x_2$$

สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z' = .509x_1 + .154x_4 + .219x_3 + .106x_2$$

องค์ความรู้ใหม่

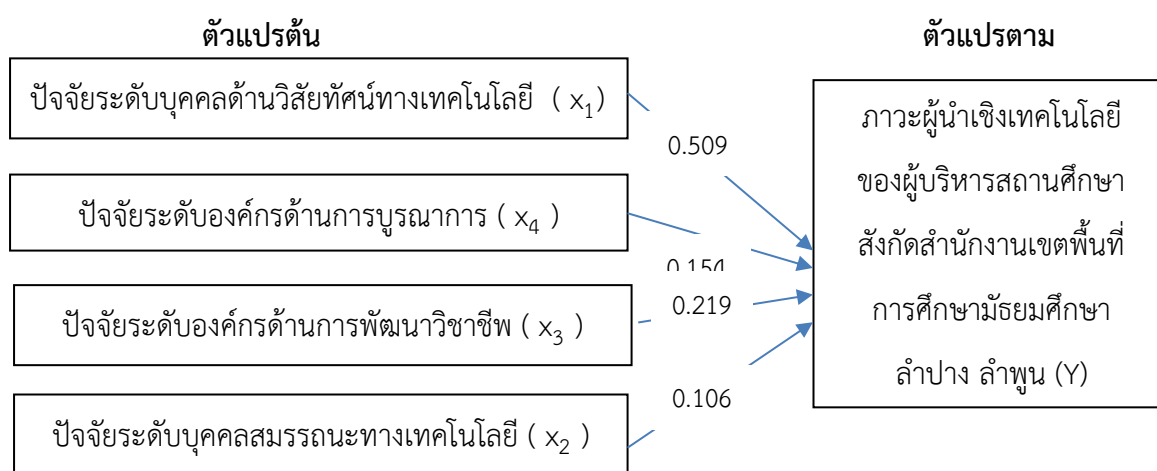
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน พบว่ามี 4 ปัจจัย ที่มีอิทธิพลเรียงตามลำดับคือ ปัจจัยระดับบุคคลด้านวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี (x_1) รองลงมาคือปัจจัยระดับองค์กรด้านการบูรณาการเทคโนโลยี (x_4) ปัจจัยระดับบุคคล ด้านการพัฒนาวิชาชีพ (x_3) และปัจจัยระดับบุคคลด้านสมรรถนะทางเทคโนโลยี (x_2) โดยสามารถพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 สามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 89.6 ($R^2 = .896$)

ได้สมการพยากรณ์ในรูปสมการคะแนนดิบหรือเขียนในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$Y' = .606 + .441x_1 + .146x_4 + .181x_3 + .103x_2$$

$$Z' = .509x_1 + .154x_4 + .219x_3 + .106x_2$$

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ภาพประกอบที่ 2 ค่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง ลำพูน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน มีการส่งเสริมและสนับสนุนโครงการเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงแสดงวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยีเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดการยอมรับและมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กรให้เป็นปัจจุบัน ด้วยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของสมาคมเทคโนโลยีการศึกษานานาชาติ International Society for Technology in Education (2009) กล่าวถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพล ต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ได้แก่ การสร้างวิสัยทัศน์ ผู้นำอำนาจ การวางแผนการดำเนินการ มีเงินทุนอย่างเพียงพอ การเข้าถึงอย่างถูกต้อง ทักษะของบุคลากร การเรียนรู้แบบมืออาชีพอย่างต่อเนื่อง การสนับสนุนด้านเทคนิค กรอบหลักสูตร การเรียนรู้ ที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง การประเมินผลและการวัดผล การมีส่วนร่วมของชุมชน นโยบายสนับสนุนและการสนับสนุนจากบริบทภายนอก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Boonchan (2011) พบว่าระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง ลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในปัจจุบันเข้าสู่ยุคดิจิทัล จึงมีความจำเป็นต้องปรับการบริหารองค์กรให้เหมาะกับยุคสมัยและให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศอย่างรวดเร็ว ซึ่งหน่วยงานทางการศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการศึกษา โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง ลำพูน ได้มีนโยบายที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพ ในการจัดการจัดการ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

เรียนรู้ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสร้างสื่อและการวัดประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาเป็นความรู้ในระดับที่สูงขึ้น และส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ มีความรู้ด้านเทคโนโลยี สามารถนำเทคโนโลยี ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ Chawanapaisarn (2020) กล่าวว่า พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ที่สามารถนำเทคโนโลยี เข้ามาใช้ในการสถานศึกษา ส่งผลให้มีระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Sonsombat (2023) ได้สะท้อนถึงภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารที่เป็นกุญแจสำคัญในการไขประตูสู่โลกแห่งการเรียนรู้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อโลกเปลี่ยนไปผู้บริหารก็ต้องปรับตัวและพัฒนาทักษะเพื่อให้องค์การก้าวทันไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปใช้ในการจัดการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็น ต้องตระหนักและยึดถือเป็นภารกิจสำคัญและยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Sukwong (2022) ที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์แต่ละตัวมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.831 - 0.942 ซึ่งตัวแปรพยากรณ์แต่ละคู่ มีความสัมพันธ์ทางบวก ระดับสูงและสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอำนาจพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน พบว่ามี 4 ปัจจัย เรียงตามลำดับคือ ปัจจัยระดับบุคคลด้านวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี ปัจจัยระดับองค์กรด้านการบูรณาการเทคโนโลยี ปัจจัยระดับบุคคล ด้านการพัฒนาวิชาชีพ และปัจจัยระดับบุคคลด้านสมรรถนะทางเทคโนโลยี โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .964 และสามารถพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน ($R^2 = .896$) ได้ร้อยละ 89.6 ได้สมการพยากรณ์ในรูปสมการคะแนนดิบหรือเขียนในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$Y' = .606 + .441x_1 + .146x_4 + .181x_3 + .103x_2$$

$$Z' = .509x_1 + .154x_4 + .219x_3 + .106x_2$$

เนื่องจากในปัจจุบันนอกจากเทคโนโลยีจะมีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตแล้วยังมีอิทธิพล ต่อการบริหาร การบริหารงานของสถานศึกษาในด้านต่างๆ จึงเป็นปัจจัยทั้ง 4 ปัจจัยจึงมีความสำคัญ ผู้บริหารจึงต้องพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ Somjai and Kijthorntham (2018) กล่าวถึงภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีเป็นทักษะที่สำคัญ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการบริหารสถานศึกษา รวมถึงการส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิสัยทัศน์การใช้เทคโนโลยีและเผยแพร่วิสัยทัศน์อย่างกว้างขวาง และมีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ มีความรู้ในการใช้เทคโนโลยี ในการเรียนการสอน มีความรู้ใน การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการยกระดับการเรียนการจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตร เพื่อนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์สูงสุดของนักเรียน

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

สรุป

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี และระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง ลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน มี 4 ปัจจัย เรียงตามลำดับคือ ปัจจัยระดับบุคคลด้านวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี ปัจจัยระดับองค์กรด้านการบูรณาการเทคโนโลยี ปัจจัยระดับบุคคลด้านการพัฒนาวิชาชีพ และปัจจัยระดับบุคคลด้านสมรรถนะทางเทคโนโลยี เนื่องจากในปัจจุบันนอกจากเทคโนโลยีจะมีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตแล้วยังมีอิทธิพลต่อการบริหารการดำเนินงานของสถานศึกษาในด้านต่างๆ ปัจจัยทั้ง 4 ปัจจัย จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษาในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว

ดังนั้นผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรพัฒนาขีดความสามารถและพัฒนาสมรรถนะทางด้านเทคโนโลยีของตนเอง เพื่อเป็นผู้นำเชิงเทคโนโลยี ที่สามารถบูรณาการเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา รวมถึงการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาในการนำเทคโนโลยี มาใช้ในการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน ควรจัดอบรม ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ทั้งมวลด้านเทคโนโลยีและจุดมุ่งหมายของการศึกษา วิธีการนำแผนเทคโนโลยีสู่การปฏิบัติ และการประเมินที่เกี่ยวข้องโดยมีเป้าหมาย เพื่อพัฒนาความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการบริหาร จัดการสถานศึกษาที่ส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง ลำพูน ต่อไป

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน ควรมีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาทางด้านความเป็นพลเมืองยุคดิจิทัล กำหนดนโยบาย เพื่อสร้างความตระหนักถึงความสัมพันธ์ของเทคโนโลยีกับประเด็น สังคม กฎหมาย และจรรยาบรรณ และส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเข้าถึงเทคโนโลยีด้วยความรับผิดชอบ รวมถึง การให้ความรู้ การจัดให้มีการประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางด้านการใช้เทคโนโลยีตามนโยบายการพัฒนาของกระทรวงศึกษาธิการ ให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา มีความพร้อมที่จะพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน สามารถใช้ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีเป็นข้อมูลเป็นสารสนเทศในการจัดทำนโยบายและแผนงานในการ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

บริหารจัดการสถานศึกษาที่ส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง ลำพูน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1. ควรศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำไปปรับปรุง และพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาต่อไป

2.2. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติตามมาตรฐานของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาเพิ่มเติม

2.3. ควรมีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ นอกเหนือจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง เป็นต้น

References

- Anderson, R. E., & Dexter, S. (2005). School technology leadership: An empirical investigation of prevalence and effect. *Educational Administration Quarterly*, 41(1), 49-82.
- Boonchan, B. (2011). *A Structural Equation Model of Information Technology Leadership for basic School Administrators*. (Doctoral Dissertation). KhonKaen University. KhonKaen.
- Boonpirom, S. (2014). *Classroom Management*. Bangkok: Triple Education.
- Center for the Advanced Study of Technology Leadership in Education: CASTLE. (2009). *Principals Technology Leadership Assessment*. Retrieved September 14, 2022. from <http://dangerouslyirrelevant.org/wp-content/uploads/2017/04/PTLAPacket.pdf>
- Chawanapaisarn, J. (2020). *Guidelines on The Development of Technology Leadership of school Administrator in The Tawaravadee Consolidation Under the Secondary Educational Service Area Office Suphanburi*. (Master's Thesis). Silpakorn University. Bangkok.
- International Society for Technology in Education: ISTE. (2009). *National educational technology standards for administrators*. Retrieved September 14, 2022. from <http://www.iste.org/stabdards/nets-for-administrators.aspx>
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3), 607 – 610.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

- Sonsombat, S. (2023). *Technology Leadership of school Administrators Affecting Roles of Digital age teacher Under Nakorn Pathom Primary Educational Service Area Office 1*. (Master's Thesis). Nakhon Pathom Rajabhat University. Nakhon Pathom.
- Somjai, S. & Kijthorntham, W. (2018). School Administration by Technology Leadership. *Journal of Dusit Thani College*, 12(1), 350-362.
- Sukwong, T. (2022). *A study of Technological Leadership of School Administrator in the Digital Era under the Secondary Educational Service Area Office 29*. (Master's Thesis). Sakonnakhon Rajabhat University. Sakonnakhon.
- The Secondary Education Service Area Office Lampang and Lamphun. (2022). Educational information. Retrieved June 12, 2021. From <http://www.sesalpglpn.go.th>
- The Secondary Education Service Area Office Lampang and Lamphun. (2021). *Report Self-evaluation of educational institutions, fiscal year 2021*. Retrieved May 12, 2022. From <http://www.sesalpglpn.go.th>
- Worakham, P. (2019). *Educational Research*. Maha Sarakham: Taxila printing.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

**แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1**
**GUIDELINES FOR DIGITAL LEADERSHIP DEVELOPMENT OF SMALL SCHOOL
ADMINISTRATORS UNDER LAMPANG PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE**

¹ฐานิตา หล่องคำ และ ²ปณตนนท์ เถียรประภากุล

¹Thanita Longkham and ²Panatanon Thienpraphakul

¹หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

¹Master of Education Program in Educational Administration, Lampang Rajabhat University, Thailand

Received: 2024-06-12

¹Corresponding Author's Email: thanitalongkham@gmail.com

Revised: 2024-10-24

Accepted: 2024-11-07

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 2. ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รักษาการผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 จำนวน 234 คน และกลุ่มเป้าหมายในการตรวจสอบร่างแนวทาง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ประเด็นการสนทนากลุ่มและแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 ด้านความรู้และทักษะทางดิจิทัล เป็นลำดับที่หนึ่ง ($PNI_{modified} = 0.210$) ด้านการบริหารสภาพแวดล้อมและการใช้เครือข่ายดิจิทัล เป็นลำดับที่สอง ($PNI_{modified} = 0.209$) ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล เป็นลำดับที่สาม ($PNI_{modified} = 0.208$) ด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจทางดิจิทัล เป็นลำดับที่สี่ ($PNI_{modified} = 0.196$) ด้านการสื่อสารดิจิทัล เป็นลำดับที่ห้า ($PNI_{modified} = 0.186$) และ ด้านวิสัยทัศน์และการเป็นต้นแบบทางดิจิทัล เป็นลำดับที่หก ($PNI_{modified} = 0.137$)

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 พบว่า มีจำนวนทั้งสิ้น 36 แนวทาง ประกอบด้วย ด้านความรู้และทักษะทางดิจิทัล จำนวน 6 แนวทาง ด้านการบริหารสภาพแวดล้อมและการใช้เครือข่ายดิจิทัล จำนวน 6 แนวทาง ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล จำนวน 6 แนวทาง ด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจทางดิจิทัล จำนวน 6 แนวทาง ด้านการสื่อสารดิจิทัล จำนวน 6 แนวทาง และด้านวิสัยทัศน์และการเป็นต้นแบบทางดิจิทัล จำนวน 6 แนวทาง

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา; ภาวะผู้นำดิจิทัล; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research Objectives: 1) to study the needs Digital leadership of small school administrators Under Lampang Primary Educational Service Area Office 1, and 2) to study guidelines for development of Digital leadership of small school administrators Under Lampang Primary Educational Service Area Office 1. The sample group included school administrators, Sentinel school administrators and teachers in small school under Lampang Primary Educational Service Area 1, there are 234 people. The tools collect data consisted questionnaire about Digital leadership of small school administrators Under Lampang Primary Educational Service Area Office 1 has the form of a questionnaire 5 level estimation questionnaire and a recording group discussion form. Data were analyzed using basic statistics, including percentage, mean, and standard deviation. Required demand index and content analysis.

Results of needs assessment Digital leadership of small school administrators Under Lampang Primary Educational Service Area Office 1, the need index Digital knowledge and skills ranked first ($PNI_{modified} = 0.210$), Environmental management and use of digital networks ranked second ($PNI_{modified} = 0.209$), Creating a digital culture ranked third ($PNI_{modified} = 0.208$), In terms of digital motivation ranked fourth ($PNI_{modified} = 0.196$) Digital communication ranked fifth ($PNI_{modified} = 0.186$), and vision and being a digital prototype is the sixth ($PNI_{modified} = 0.137$).

The guidelines for developing digital leadership of small school administrators Under Lampang Primary Educational Service Area Office 1, there are a total of 36 guidelines, divided into 6 guidelines to digital knowledge and skills, 6 guidelines to environmental management and use of digital networks, 6 guidelines to creating a digital culture, 6

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

guidelines to In terms of digital motivation, 6 guidelines to digital communication, and 6 guidelines to vision and being a digital prototype.

Keywords: Guidelines for Developing; Digital leadership; School Administrators

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65 กำหนดให้รัฐพึงมียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศ โดยยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ ที่เน้นการแก้ไขปัญหาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ควบคู่กับการปฏิรูปที่สำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 8 เกี่ยวกับหลักการจัดการศึกษาระบุไว้ว่า เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จากกระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลมีผลกระทบต่อการปฏิรูปและการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษาหรือการดำรงชีวิตของมนุษยชาติ ยิ่งเป็นการตอกย้ำและเร่งรัดให้เห็นความสำคัญจำเป็นของเทคโนโลยีดิจิทัล

ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสำคัญในยุคดิจิทัล กระบวนการสำคัญ คือ การจัดการเรียนรู้ที่จะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เท่าทันสภาพแวดล้อมภายนอกที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง การบริหารจัดการที่เหมาะสมย่อมส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จขององค์กร (Chaemchoi, 2019) จากสถานการณ์ที่กล่าวมาข้างต้น การขับเคลื่อนการศึกษาของประเทศไทยในยุคดิจิทัล สิ่งที่จะทำให้สถานศึกษาสามารถก้าวผ่านการเปลี่ยนผ่านในยุคดิจิทัลคือการมีภาวะผู้นำ โดยเฉพาะภาวะผู้นำดิจิทัล ซึ่งเป็นคุณลักษณะของผู้บริหารที่มีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการ ตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันและส่งเสริมบุคลากรในการใช้เทคโนโลยีแพลตฟอร์มที่หลากหลายเพื่อการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพมากขึ้น (Keesukphan, 2018)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 มี มีพันธกิจและวิสัยทัศน์ คือการมุ่งสร้างผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในอนาคต ปรับสมดุลเพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับ และจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) จากการศึกษาสภาพปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 (แผนพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ปีการศึกษา 2563 – 2565) พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่จะประสบปัญหาซึ่งสามารถสรุปได้ 4 ด้าน คือ ปัญหาด้านการบริหารจัดการ ปัญหาด้านการเรียนการสอน ปัญหาด้านความพร้อมเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุน ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และจากการรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ระดับโรงเรียน ประจำปีการศึกษา 2563 โรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET)

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ระดับโรงเรียน ต่ำกว่าระดับประเทศ คิดเป็นร้อยละ 63.64 จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่าปัจจัยด้านการบริหารจัดการ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน(แผนพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ปีการศึกษา 2563 – 2565) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลให้สอดคล้องกับการปรับทิศทางการศึกษา สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการสร้างสื่อวัตกรรมการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมของสถานศึกษาให้เป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบดิจิทัล พร้อมทั้งส่งเสริมสมรรถนะครู และทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องได้ตลอดชีวิต

จากข้อมูลที่น่าเสนอข้างต้น จะเห็นได้ว่า การพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญและส่งผลโดยตรงต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน เพื่อให้ทั้งผู้บริหาร ครู บุคลากร และนักเรียนมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งในการพัฒนาดังกล่าว จำเป็นต้องนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญ จึงเป็นสาเหตุให้ผู้วิจัย สนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในการพัฒนาการทักษะภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล เพื่อขับเคลื่อนการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ให้มีความเจริญก้าวหน้าเป็นที่ยอมรับของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาหรือรักษาราชการผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 จากโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 55 โรงเรียน จำนวนครูและผู้บริหารสถานศึกษาหรือรักษาราชการผู้บริหารสถานศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 563 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาหรือรักษาราชการผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 ซึ่งได้จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตาราง Krejcie, and Morgan, (1970) จำนวน 234 คน

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่ถึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ใช้คำตอบแบบตอบสนองคู่ (Dual Responses) ทั้งนี้แบบสอบถามดังกล่าวมี จำนวนรวม 40 ข้อ แบ่งเป็น 6 ด้าน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist)

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยบันทึกเสนอต่อสำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เพื่อออกหนังสือถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ในการขอความอนุเคราะห์ ในการตอบแบบสอบถามจากจากกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งหนังสือในระบบรับส่งหนังสือราชการ กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามผ่านคิวอาร์โค้ด โดยผู้วิจัยใช้ Google Form ในการจัดเก็บข้อมูล

3. นำผลแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนกลับมาเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้สถิติบรรยาย (Descriptive Statistic) เพื่อแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ความสำคัญของลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยใช้ดัชนีความสำคัญของลำดับความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index : $PNI_{modified}$) ที่ปรับปรุงโดย Wonglorsaichon, Wongwanich, and Wiratchai, (2014) การวิเคราะห์โดยใช้สูตรการคำนวณค่าดัชนี ($PNI_{modified}$) เป็นวิธีการหาค่าผลต่างของ (I – D) แล้วหารด้วย D เพื่อควบคุมขนาดของความต้องการจำเป็นให้อยู่ในพิสัยที่ไม่มีช่วงกว้างมากเกินไป และให้ความหมายเชิงเปรียบเทียบ เมื่อใช้ระดับของสภาพที่เป็นอยู่เป็นฐานในการคำนวณค่าอัตราการพัฒนาเข้าสู่สภาพที่คาดหวังของกลุ่ม โดยใช้สูตรในการคำนวณ คือ

$$PNI_{modified} = (I-D)/D$$

I (Importance) หมายถึง ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์

D (Degree of Success) หมายถึง ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน

โดยกำหนดให้ค่าดัชนี $PNI_{modified}$ ที่มีค่ามากกว่าค่าดัชนี $PNI_{modified}$ เฉลี่ยของความ ต้องการจำเป็น เป็นค่าที่แสดงถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และสามารถเรียงลำดับความสำคัญตามความต้องการจำเป็น โดยการเปรียบเทียบค่าดัชนี $PNI_{modified}$ จาก มากไปหาน้อย ซึ่งดัชนี $PNI_{modified}$ ที่มีค่ามากแปลว่า มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงกว่าดัชนี $PNI_{modified}$ ที่มีค่า น้อยกว่า

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาจากแบบสำรวจรายด้าน และ สร้างข้อสรุป

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ในขั้นตอนดังกล่าวนี้ เป็นการนำร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ตรวจสอบ โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) แล้วปรับร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การยกร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1

ส่วนที่ 2 การตรวจสอบเพื่อยืนยันความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) คัดเลือกจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ หรือมีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษา การบริหารสถานศึกษา เชิงดิจิทัลในสถานศึกษา ในการนี้ ผู้วิจัยได้ขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความเหมาะสมในการติดต่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มตามคุณสมบัติตามที่กำหนด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประเด็นการสนทนากลุ่มและแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความเหมาะสมของร่างแนวทางที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูลในการจัดสนทนากลุ่ม

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา โดยนำข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของผู้ทรงคุณวุฒิ มาพิจารณาฉันทามติ และปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำมาจัดทำเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 ในภาพรวม มีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.64) และ มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.43) ดังตารางที่ 1 ดังนี้

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

รายการ	สภาพปัจจุบัน		แปลผล	สภาพที่พึงประสงค์		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
1) ด้านวิสัยทัศน์และการเป็นต้นแบบทางดิจิทัล	4.01	0.64	มาก	4.56	0.61	มากที่สุด
2) ด้านความรู้และทักษะทางดิจิทัล	3.99	0.68	มาก	4.83	0.40	มากที่สุด
3) ด้านการสื่อสารดิจิทัล	4.04	0.57	มาก	4.79	0.43	มากที่สุด
4) ด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจทางดิจิทัล	4.03	0.62	มาก	4.82	0.42	มากที่สุด
5) ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล	4.03	0.64	มาก	4.87	0.36	มากที่สุด
6) ด้านการบริหารสภาพแวดล้อมและการใช้เครือข่ายดิจิทัล	4.02	0.76	มาก	4.86	0.36	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.99	0.64	มาก	4.79	0.43	มากที่สุด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในด้านความรู้และทักษะทางดิจิทัล เป็นลำดับที่หนึ่ง ($PNI_{modified} = 0.210$) ด้านการบริหารสภาพแวดล้อมและการใช้เครือข่ายดิจิทัล เป็นลำดับที่สอง ($PNI_{modified} = 0.209$) ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล เป็นลำดับที่สาม ($PNI_{modified} = 0.208$) ด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจทางดิจิทัล เป็นลำดับที่สี่ ($PNI_{modified} = 0.196$) ด้านการสื่อสารดิจิทัล เป็นลำดับที่ห้า ($PNI_{modified} = 0.186$) และ ด้านวิสัยทัศน์และการเป็นต้นแบบทางดิจิทัล เป็นลำดับ ที่หก ($PNI_{modified} = 0.137$) ดังตารางที่ 2 ดังนี้

รายการ	$PNI_{modified}$	ลำดับ
ด้านวิสัยทัศน์และการเป็นต้นแบบทางดิจิทัล	0.137	6
ด้านความรู้และทักษะทางดิจิทัล	0.210	1
ด้านการสื่อสารดิจิทัล	0.186	5
ด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจทางดิจิทัล	0.196	4
ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล	0.208	3
ด้านการบริหารสภาพแวดล้อมและการใช้เครือข่ายดิจิทัล	0.209	2

ตารางที่ 2 ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 ประกอบด้วย 36 แนวทางดังนี้

ด้านความรู้และทักษะทางดิจิทัล 6 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะ ความรู้ในการใช้ ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ และแอปพลิเคชันต่างๆ ในอุปกรณ์เคลื่อนที่ต่าง ๆ 2) ผู้บริหารสถานศึกษามี ความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมดิจิทัลในการบริหารจัดการ สถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในด้านการ จัดทำระบบฐานข้อมูลครูและนักเรียน โครงสร้างพื้นฐานของสถานศึกษา รวมทั้งสิ่งปลูกสร้าง วัสดุ ครุภัณฑ์ใน สถานศึกษา 4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการพัฒนาโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) 5) ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการพัฒนาโดยการฝึกอบรมในขณะปฏิบัติงาน (On-The-Job Training) 6) ผู้บริหารควรได้รับการพัฒนาโดยการสอนงาน (Coaching) และการเป็น พี่เลี้ยง (Mentoring)

ด้านการบริหารสภาพแวดล้อมและการใช้เครือข่ายดิจิทัล 6 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จัดสรรอุปกรณ์ในห้องเรียน คอมพิวเตอร์สำหรับการเรียนการสอน โปรเจคเตอร์ เครื่องฉายข้ามศีรษะ อุปกรณ์ ขยายเสียง ไมโครโฟน ในการอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนครู 2) ผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากร นักเรียนและชุมชนได้ศึกษาเรียนรู้ พัฒนาตนเองผ่านการใช้งานระบบเครือข่าย อินเทอร์เน็ตและการใช้งาน WIFI - Hotspot ภายในบริเวณสถานศึกษา 3) ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมดิจิทัลต่าง ๆ ในการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา สอดคล้อง ตามตัวชี้วัดของสำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาและนโยบาย จุดเน้นของรัฐบาล 4) ผู้บริหารควรได้รับการพัฒนาโดยการศึกษาดูงาน (Field Trip) 5) ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับ การพัฒนาโดยการฝึกอบรมในขณะปฏิบัติงาน (On-The-Job Training) 6) ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับ การพัฒนาโดยการสอนงาน (Coaching) และการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring)

ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล 6 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน ขององค์กร โดยการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ การวัดและ ประเมินผลผ่าน Digital Driven 2) ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูใช้งานสื่อการเรียนรู้ จากแหล่งต่าง ๆ และการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมทางดิจิทัลต่าง ๆ ในการประกอบการจัดการเรียนการสอน 3) ผู้บริหาร สถานศึกษาสนับสนุนการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในการวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาและยกระดับการวัดผลประเมินผลของสถานศึกษา 4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการพัฒนาโดย การสอนงาน (Coaching) และการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) 5) ผู้บริหารควรได้รับการพัฒนาโดยการศึกษาดู งาน (Field Trip) 6) ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการพัฒนาโดยการฝึกอบรมในขณะปฏิบัติงาน (On-The-Job Training)

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจทางดิจิทัล 6 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างและพัฒนาความเท่าทัน เท่าเทียมและทั่วถึงในการเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลในสถานศึกษา โดยการจัดสรรฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์ต่างๆ ให้บุคลากรในสถานศึกษาตามความเหมาะสม และสนับสนุนการนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน 2) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน พร้อมทั้งให้คำปรึกษาและแนะนำในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางดิจิทัลต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาการจัดการศึกษาในชั้นเรียน 3) ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรได้อบรมพัฒนาตนเอง ผ่านกระบวนการอบรมหลักสูตรออนไลน์ เพื่อเพิ่มพูนทักษะ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน และการปฏิบัติงานตามความสนใจ 4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการพัฒนาโดยการสอนงาน (Coaching) และการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) 5) ผู้บริหารควรได้รับการพัฒนาโดยการศึกษาดูงาน (Field Trip) 6) ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการพัฒนาโดยการฝึกอบรมในขณะปฏิบัติงาน (On-The-Job Training)

ด้านการสื่อสารดิจิทัล 6 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจและใช้การสื่อสารดิจิทัล (Digital Communications) ในการพัฒนาระบบพื้นฐานข้อมูลด้านต่างๆ ของสถานศึกษา 2) ผู้บริหารสถานศึกษาบูรณาการการใช้งานเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางดิจิทัลต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ตามความต้องการของครู บุคลากร และนักเรียน ให้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน 3) ผู้บริหารสถานศึกษาบูรณาการ การนำโปรแกรมประยุกต์ในการบริหารจัดการศึกษา อำนวยความสะดวกในการจัดการศึกษา และระบบสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ของสถานศึกษา 4) ผู้บริหารควรได้รับการพัฒนาโดยการศึกษาดูงาน (Field Trip) 5) ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการพัฒนาโดยการฝึกอบรมในขณะปฏิบัติงาน (On-The-Job Training) 6) ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการพัฒนาโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

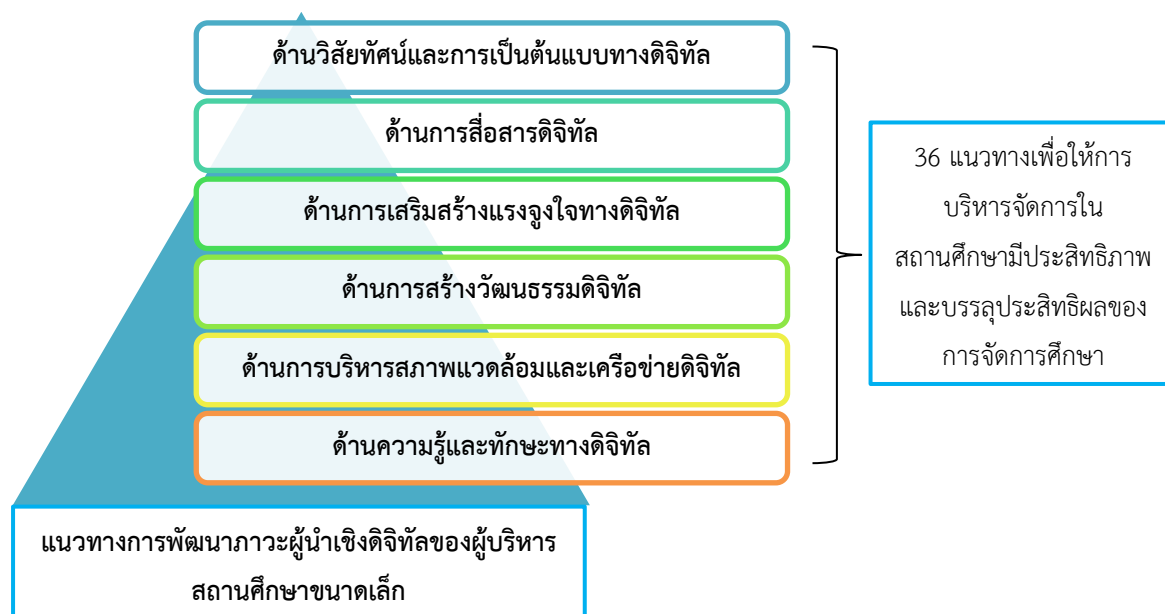
ด้านวิสัยทัศน์และการเป็นต้นแบบทางดิจิทัล 6 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนร่วมกับครูและบุคลากรในการนำวิสัยทัศน์และนวัตกรรมทางดิจิทัลไปสู่การปฏิบัติในอนาคตอย่างเป็นรูปธรรม 2) ผู้บริหารสถานศึกษาเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและความร่วมมือในกระบวนการวางแผนด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางดิจิทัลของสถานศึกษา 3) ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรร่วมกันกำหนดภาพอนาคตของการบริหารจัดการโดยนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ 4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการพัฒนาโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) 5) ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการพัฒนาโดยการฝึกอบรมในขณะปฏิบัติงาน (On-The-Job Training) 6) ผู้บริหารควรได้รับการพัฒนาโดยการศึกษาดูงาน (Field Trip)

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 พบว่าได้แนวทางทั้งหมด 36 แนวทาง โดยเรียงความต้องการจากมากไปน้อย คือ แนวทางด้านความรู้และทักษะทางดิจิทัล แนวทางด้านการบริหารสภาพแวดล้อมและเครือข่ายดิจิทัล แนวทางด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล แนวทางด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจทางดิจิทัล

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

แนวทางการสื่อสารดิจิทัล และแนวทางด้านวิสัยทัศน์และการเป็นต้นแบบทางดิจิทัล ซึ่งแต่ละด้านประกอบไปด้วย 6 แนวทางเพื่อให้การบริหารจัดการในสถานศึกษามีประสิทธิภาพและบรรลุประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา ตามแผนภาพที่ 1 ดังนี้

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ความต้องการจำเป็นในด้านความรู้และทักษะทางดิจิทัลอยู่ในอันดับแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ องค์ประกอบสำคัญส่วนหนึ่งในความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษา ก็คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลไปใช้ในการพัฒนาและประยุกต์เพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษา สอดคล้องกับ Wansri (2021) ได้เสนอว่า ผู้นำยุคดิจิทัลต้องมีความคล่องด้านดิจิทัล สามารถใช้เครื่องมือทางดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่วและบูรณาการสู่ชีวิตประจำวันได้ และสอดคล้องกับ Suksaen and Tirat (2021) ได้วิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลหลัก 5 ด้าน ด้านการเป็นผู้ใช้งานได้อย่างคล่องแคล่วอยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นในด้านการบริหารสภาพแวดล้อมและเครือข่ายดิจิทัลอยู่ในลำดับที่สอง ทั้งนี้เป็นเพราะ การบริหารสภาพแวดล้อมและการใช้เครือข่ายดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำหนดนโยบายในการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายทางการเรียนรู้และจัดทำข้อตกลงร่วมกันของสถานศึกษากับหน่วยงานภายนอก ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลต่าง ๆ ในการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายใน

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

และภายนอกสถานศึกษา สอดคล้องตามตัวชี้วัดของสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษา และสอดคล้องกับแนวคิดของ Prommin and Wihakto (2020) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล พบว่า การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลโดยใช้แอปพลิเคชันในรูปแบบที่เป็นโปรแกรมออนไลน์ ที่สามารถรวบรวมข้อมูล ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเอาไว้ได้อย่างหลากหลาย อีกทั้งยังสามารถตรวจสอบได้จากสมาร์โฟนของครูที่ปรึกษาได้ตลอดเวลา ซึ่งแอปพลิเคชันนี้จะช่วยพัฒนาและสามารถทำการบันทึกข้อมูลรวบรวมข้อมูล ประเมินผลข้อมูล และรายงานผลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล และใช้ได้กับอุปกรณ์เครื่องมือถือ หรือโทรศัพท์เคลื่อนที่ อุปกรณ์แท็บเล็ตหรือคอมพิวเตอร์ ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อการพัฒนภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล และความต้องการจำเป็นในด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัลอยู่ในลำดับที่สาม ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรฝึกการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการติดต่อสื่อสารด้วยสื่อออนไลน์ในช่องทางต่าง ๆ เพื่อจะได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยปฏิบัติงาน กำหนดแนวทางการวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ติดตาม ประเมินผลการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมทางการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chawanapaisan (2020) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตทวารวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตทวารวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล อยู่ในระดับมาก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 มีแนวทางตามความต้องการจำเป็นสามลำดับแรก ดังนี้ 1) ด้านความรู้และทักษะทางดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรเข้ารับการประชุมเชิงปฏิบัติการ หรือเข้ารับการฝึกอบรมที่เน้นการปฏิบัติจริงและได้รับการพัฒนาโดยการสอนงาน (Coaching) และการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) จากหน่วยงานต้นสังกัด รวมถึงศึกษาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจอย่างสม่ำเสมอและสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการส่งเสริม สนับสนุน บุคลากรและพัฒนาการบริหารจัดการของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Yaidee (2018) ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผู้บริหารต้องมีความเป็นผู้นำด้านการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้ครูเข้าใจและเห็นความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร 2) ด้านการบริหารสภาพแวดล้อมและการใช้เครือข่าย ผู้บริหารควรได้รับการพัฒนาโดยการศึกษาจากสถานศึกษาต้นแบบ ในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา หรือเข้ารับการฝึกอบรมที่เน้นการปฏิบัติจริงและได้รับการพัฒนาโดยการสอนงาน (Coaching) และการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) จากหน่วยงานต้นสังกัด อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบาย การส่งเสริมการสร้างเครือข่ายทางการเรียนรู้ และจัดทำข้อตกลงร่วมกันของสถานศึกษากับหน่วยงานภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Prommin and Wihakto (2020) ได้ศึกษา

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล พบว่า การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลโดยใช้แอปพลิเคชันในรูปแบบที่เป็นโปรแกรมออนไลน์ สามารถรวบรวมข้อมูลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเอาไว้ได้อย่างหลากหลาย อีกทั้งยังสามารถตรวจสอบได้จากสมาร์โฟนของครูที่ปรึกษาได้ตลอดเวลา ซึ่งแอปพลิเคชันนี้จะช่วยพัฒนาและสามารถทำการบันทึกข้อมูลรวบรวมข้อมูลประเมินผลข้อมูล และรายงานผลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล และใช้ได้กับอุปกรณ์เครื่องมือถือหรือโทรศัพท์เคลื่อนที่ อุปกรณ์แท็บเล็ตหรือคอมพิวเตอร์ และในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล และ 3) ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการพัฒนาโดยการสอนงาน (Coaching) และการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) จากหน่วยงานต้นสังกัด ควรได้รับการศึกษาดูงานจากสถานศึกษาต้นแบบ ในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา หรือเข้ารับการฝึกอบรมที่เน้นการปฏิบัติจริง ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานขององค์กร โดยการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลผ่าน Digital Driven เพื่อพัฒนาและยกระดับการวัดผลประเมินผลของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Wongruthaiwattana (2019) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศของสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาชัยนาท ผลการศึกษาพบว่า แนวทางบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศประกอบไปด้วย 4 ปัจจัย คือ 1) การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลให้มีคุณภาพสูง สามารถรองรับการใช้งานต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและครอบคลุมทุกด้าน 2) การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ ในการสร้างและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ทั้งทางคอมพิวเตอร์ แอปพลิเคชัน สมาร์โฟน 3) การส่งเสริมสนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษา ในการพัฒนาบุคลากรและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 4) การนิเทศกำกับติดตามการใช้และดำเนินงานต่าง ๆ เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งอุปกรณ์ บุคลากร และการนำไปใช้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Somjai (2018) ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาด้วยภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา รวมถึงการส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการพัฒนาวิสัยทัศน์การใช้เทคโนโลยีและเผยแพร่วิสัยทัศน์อย่างกว้างขวาง และมีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน มีความรู้ในการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการยกระดับการเรียนการสอนให้เป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตรเพื่อนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์สูงสุดของนักเรียน

สรุป

ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 มีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก และมีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นด้านความรู้และทักษะทางดิจิทัลเป็นลำดับที่หนึ่ง ด้านการบริหารสภาพแวดล้อมและเครือข่ายดิจิทัลเป็นลำดับที่สอง ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัลเป็นลำดับที่สาม ด้านการ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

เสริมสร้างแรงจูงใจทางดิจิทัลเป็นลำดับที่สี่ ด้านการสื่อสารดิจิทัลเป็นลำดับที่ห้า ด้านวิสัยทัศน์และการเป็นต้นแบบทางดิจิทัลเป็นลำดับที่หก และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 ประกอบไปด้วย 36 แนวทาง โดย ด้านความรู้ และทักษะทางดิจิทัล มี 6 แนวทาง ด้านการบริหารสภาพแวดล้อมและการใช้เครือข่ายดิจิทัล มี 6 แนวทาง ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล มี 6 แนวทาง ด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจทางดิจิทัล มี 6 แนวทาง ด้านการสื่อสารดิจิทัล มี 6 แนวทาง และด้านการเป็นต้นแบบทางดิจิทัล มี 6 แนวทาง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความรู้ และทักษะทางดิจิทัล ด้านการบริหารสภาพแวดล้อมและเครือข่ายดิจิทัล ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล ด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจทางดิจิทัล ด้านการสื่อสารดิจิทัล และด้านวิสัยทัศน์และการเป็นต้นแบบทางดิจิทัล ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลในแต่ละด้าน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวางแผนและพัฒนาตนเองให้เกิดภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 ประกอบไปด้วย 36 แนวทาง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 ควรนำผลการวิจัย ในประเด็นแนวทางดังกล่าว ไปกำหนดเป็นนโยบายของเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความรู้และทักษะทางดิจิทัล เพื่อให้ได้สารสนเทศในการเสนอแนะแนวทาง นโยบายหรือหลักสูตร ให้แก่สำนักงานเขตพื้นที่หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความรู้และทักษะทางดิจิทัล ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2.2. ควรมีการศึกษาสภาพการบริหารสภาพแวดล้อมและเครือข่ายดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ให้เกิดประสิทธิผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ได้สารสนเทศในการเสนอแนะแนวทาง ให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริหารสภาพแวดล้อมและ การใช้เครือข่ายดิจิทัล ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

2.3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษา/ผู้บริหารการศึกษาของสถานศึกษาหรือหน่วยงานอื่น ๆ ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้ได้สารสนเทศในการเสนอแนะแนวทาง ให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

References

- Chaemchoi, S. (2019). *Educational institution administration in the digital age*. 2nd printing: Chulalongkorn University.
- Chawanapaisan, J. (2020). *Guidelines for developing technological leadership of group educational institution administrators. Saha Dvaravati Campus Under the Suphanburi Secondary Educational Service Area Office*. (Master's Thesis). Silpakorn University. Bangkok.
- Keesukphan, E. (2018). *School management in the digital age*. Retrieved December 9, 2022, from <https://www.trueplookpanya.com/knowledge/content/52232/-edu-t2s1-t2-t2s3->
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Prommin, P. & Wihakto, P. (2020). Development of leadership styles of school administrators in the digital era. Under the jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Office 5, Lopburi Province. *Journal of Buddhist Social Sciences and Anthropology*, 5(8), 37.
- Somjai, S. (2018). Educational institution administration with technological leadership. *Dusit Thani College Journal*, 12(1), 350-363.
- Suksaen, K., & Trirat, P. (2021). Digital leadership development model of school administrators in Affiliated Foundation of the Saint Gabriel Society of Thailand. *Journal of Buddhist Anthropology*, 6(7), 129-146.
- Wansri, J. (2021). *Educational management in the digital age*. Phitsanulok: Rattanasuwan Printing 3.
- Wonglorsaichon, B., Wongwanich, S., & Wiratchai, N. (2014). The influence of students school engagement on learning achievement: A structural equation modeling analysis. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 116, 1748-1755.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

- Wongruthaiwattana, M. (2019). A small school administration model of Digital era to excellence under Chai Nat Primary Educational Service Area Office. *Journal of Humanities and Social Sciences Valaya Alongkorn*, 14(2), 22-30.
- Yaidee, C. (2018). Study of guidelines for developing technology leadership of educational institution administrators Under the Nakhon Ratchasima Provincial Administrative Organization. *Journal of Doctoral Studies in Social Sciences*, 8(1), 150-164.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

การเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุชุมชนบ้านโนนชัย อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น หลังการแพร่ระบาดของโควิด 19 ตามหลักอายุสธรรม

WELL-BEING STRENGTHENING OF THE OLDER PERSONS IN BAN NONCHAI
COMMUNITY, MUANG DISTRICT, KHONKAEN PROVINCE AFTER COVID 19
PANDEMIC FOLLOWING AYUSSADHAMMA

สิทธิพร เกษจ้อย

Sitthiporn Khetjoi

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

Received: 2024-07-01

Mahamakut Buddhist University Isan Campus, Thailand

Revised: 2024-09-23

Corresponding Author's Email: piakealexander@yahoo.com

Accepted: 2024-11-07

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและสภาพปัญหาของผู้สูงอายุ ชุมชนบ้านโนนชัย อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 2) การเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ ชุมชนบ้านโนนชัย อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ตามหลักอายุสธรรม 3) ศึกษาถึงบทบาทของชุมชนในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ ชุมชนโนนชัย อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น และ 4) ศึกษาข้อเสนอแนะในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุชุมชนบ้านโนนชัย อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น หลังการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ตามหลักอายุสธรรม ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี(Mixed- Methodologies โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และแบบสัมภาษณ์(Interview) ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ จากกลุ่มตัวอย่างในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้สูงอายุชุมชนบ้านโนนชัย อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 หมู่บ้าน จำนวน 244 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ไคสแควร์ (Chi-square), T test, F test และการเก็บข้อมูลจากตัวแทนของผู้สูงอายุจากชุมชนโนนชัย 3 ชุมชน จำนวน 9 คน อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) 3 คน ตัวแทนเจ้าอาวาส 1 รูป รวม 13 รูปคน และวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมาก ร้อยละ 59.80 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 40.20 เป็นเพศชาย ร้อยละ 46.70 มีอายุระหว่าง 60-69 ร้อยละ 50.00 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 51.23 ไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 49.18 แหล่งรายได้เบี้ยยังชีพ ร้อยละ 73.36 ระดับชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 57.00 ไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 42.86 มีโรคประจำตัว การเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านโนนชัยหลังการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ตามหลักอายุสธรรมภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.40) แบ่งเป็นรายด้าน

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ได้แก่ สุขภาวะทางด้านร่างกาย ($\bar{X}$ = 3.45) สุขภาวะทางด้านสังคม ($\bar{X}$ = 3.43) สุขภาวะทางด้านปัญญา ($\bar{X}$ = 3.43) และสุขภาวะทางด้านจิตใจ ($\bar{X}$ = 3.30)

คำสำคัญ: สุขภาวะ; ผู้สูงอายุ; หลักอายุสธรรม

Abstract

The objectives of this research are to 1) study personal factors and problems of the older persons Ban Non Chai Community, Muang district, Khon kaen Province 2) Well-being strengthening of the older persons in Ban Non Chai Community, Muang district, Khon kaen province following Ayussadhamma principles, 3) study the role of the community to promote elderly well-being, and 4.) recommendations to strengthen elderly well-being in the Ban Non Chai community, Muang district, Khonkaen province after COVID-19 pandemic following the principles of Ayussadhamma. This research was Mixed-Methodologies that the researchers collected quantitative data by questionnaires and interview form to collected qualitative data form sampling population. They are the olders in Ban Nonchai Community, Muang district, Khonkaen province where the place has been divided into 3 section, totaling 244. The statistics used in this study were percentage, mean, standard deviation and Chi-square, T-test, F-test, and the researchers collect data form the representative of the olders from 3 section of community totaling 9 persons, public health volunteers, totaling 3 persons, and the abbot of Wat Nonchaiwanarama, totaling 13 and analyzed by data analysis.

The research results were as follows;

Most of the respondents, 59.80 percent, were female and 40.20 percent were male. 46.70 percent of the respondents are between 60-69 years old, and 50 percent of the respondents were married status, and they, 51.23 percent, were unemployed. 49.18 percent earned from Elderly Allowance, 73.36 percent were graduated primary school. 57 percent of the respondents had no congenital disease, 42.86 percent had congenital disease. Strengthening the health of the older in Ban Nonchai community after COVID-19 pandemic was at high mean level($\bar{X}$ = 3.40), it can be divided in 4 aspect; Physical Well-being ($\bar{X}$ = 3.45), Social Well-being ($\bar{X}$ = 3.43), Intellectual Well-being ($\bar{X}$ = 3.43), and Mental Well-being ($\bar{X}$ = 3.30).

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

Keywords: Well-Being; Older Persons; Ayussadhamma Principles

บทนำ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 กลับมาระบาดอีกระลอกในประเทศไทย จำนวนผู้ติดเชื้อและจำนวนผู้เสียชีวิตต่อวันเพิ่มขึ้นจนน่าตกใจ ซึ่งในกลุ่มของผู้เสียชีวิตส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุ และมีโรคประจำตัว ที่ได้รับเชื้อ ดังนั้นการดูแลจากญาติ หรือผู้ดูแลอย่างใกล้ชิดอย่างถูกวิธี จะช่วยลดผลกระทบและความเสี่ยงที่จะเกิดกับต่อผู้สูงอายุในครอบครัว ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวได้อีกด้วย จากผลการวิจัยอัตราการติดเชื้อและความรุนแรงของโรคโควิด-19 ทั้งจากองค์การอนามัยโลก ประเทศจีน และ อิตาลี พบข้อมูลเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงที่จะติดเชื้อรุนแรงและเสียชีวิต โดยความเสี่ยงเพิ่มขึ้นเมื่ออายุมากขึ้น ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และมีโรคร่วม เช่น โรคหลอดเลือดหัวใจ เบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคทางเดินหายใจเรื้อรัง มีอัตราการเสียชีวิต 7.6-13.2% ผู้ที่มีอายุ 70 ปีขึ้นไปมีอัตราการเสียชีวิต 8.0-9.6% และอายุ 80 ปีขึ้นไปมีอัตราการเสียชีวิตสูงถึง 14.8-19.0% ผู้สูงอายุเป็นวัยที่มีระบบภูมิคุ้มกันเสื่อมถอยลง ทำให้ผู้สูงอายุเสี่ยงติดเชื้อโควิด-19 ได้ง่าย และอาจมีอาการรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตได้ จากการสำรวจผลกระทบการระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ต่อประชากรผู้สูงอายุไทย ที่ดำเนินการในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2563 พบว่า ด้านสุขภาพ 20% ของผู้สูงอายุรายงานว่ามีความสุขแยกลงในช่วง COVID-19 อาจเนื่องมาจากไม่ได้ไปพบแพทย์ตามนัด อาการที่รายงานมากที่สุด ได้แก่ วิตกกังวลไม่ยอมกินอาหาร เหนื่อย ไม่มีความสุข เป็นต้น (Department of Fundamental Nursing, Mahidol University, 2022) ผู้สูงอายุไม่ได้เผชิญเพียงการแพร่ระบาดของโควิด19 เพียงเท่านั้น ยังประสบปัญหา ด้านสุขภาพร่างกาย อันเป็นผลมาจากความเสื่อมและความสามารถในการทำหน้าที่ลดลงก่อให้เกิดปัญหาด้านต่างๆ ตามมา การเปลี่ยนแปลงของระบบประสาทสัมผัส พบว่า ความสามารถในการมองเห็น การได้ยินลดลง ทำให้มีความบกพร่องในการติดต่อสื่อสาร ปัญหาสุขภาพจิต ทำให้จิตใจ ห่อเหี่ยว สิ้นหวัง ท้อแท้ต่อสภาพที่เกิดขึ้น ประกอบกับวัยสูงอายุต้องเผชิญกับเปลี่ยนแปลงหน้าที่การงาน ส่งผลทำให้รายได้และความภาคภูมิใจในตนเองลดลงด้วย ปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในผู้สูงอายุ การเปลี่ยนอาชีพ จากเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรมทำให้ผู้สูงอายุบางคนต้องเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพ การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมลดน้อยลง ผู้สูงอายุหลายคนมักจะเก็บตัวอยู่บ้านไม่ออกมาพบปะผู้คน ไม่ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ขาดการเชื่อมต่อกับสังคม จากปัญหาข้างต้นส่งผลให้ผู้สูงอายุขาดการมีสุขภาวะที่ดี ทั้ง ๆ ที่ผู้สูงอายุเหล่านั้นยังมีคุณค่าและสามารถช่วยเหลือสังคมได้อีกมากมาย โดยทั้งนี้รัฐบาลไทยได้เห็นถึงความสำคัญของปัญหาผู้สูงอายุที่เกิดขึ้น จึงได้กำหนดกฎหมาย ข้อบังคับ แผน และนโยบายต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมสำหรับการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ โดยมุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุได้รับการช่วยเหลือในด้านต่างๆ และสามารถพึ่งพาตนเองได้ ในปี 2542 มีการกำหนดปณิธานผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับปัจจัยขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรี การดูแลผู้สูงอายุตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564) ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566 - 2580) ซึ่งได้กำหนดยุทธศาสตร์ในเรื่องการดูแลและการคุ้มครองผู้สูงอายุ เพื่อให้ทุกภาคส่วนของสังคมนำยุทธศาสตร์ไปใช้ในการปฏิบัติใน

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

เรื่องการจัดบริการและกิจกรรมของการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุนั้นต้องเป็นกระบวนการเพิ่มสมรรถนะให้ผู้สูงอายุมีศักยภาพในการดูแลตนเองเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการตระกฏหมายเกี่ยวกับผู้สูงอายุ คือ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 สิทธิผู้สูงอายุ มาตรา 11 โดยให้ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง ส่งเสริม และสนับสนุนในด้านต่าง ๆ และการเตรียมความพร้อมรองรับสังคมผู้สูงอายุกระทรวงสาธารณสุขได้มีการพัฒนาระบบการดูแล 3 กิจกรรม ได้แก่ 1) การตรวจคัดกรองเพื่อป้องกันปัญหาสุขภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจ 2) พัฒนาระบบบริการสุขภาพเชื่อมโยงจากสถานพยาบาลสู่ชุมชน และ 3) ส่งเสริมให้ชุมชนและท้องถิ่นมีระบบการดูแลและส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุการสร้างตำบลอำเภอสุขภาพดี 80 ปีอย่างแจ่ม ทั้งนี้โดยมีผลชี้วัดความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของสังคมไทย พบว่า องค์ประกอบหลักในการเสริมสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคม โดยมีการพัฒนาตามกรอบยุทธศาสตร์เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์จากการพึ่งตนเองและพัฒนาระดับปัจเจกบุคคลด้านสุขภาวะ ถือเป็นกรอบการมีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) การมีสุขภาพกายที่แข็งแรง มีรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง 2) มีสุขภาพจิตดีจิตใจเข้มแข็ง ยึดมั่นในความถูกต้อง มีที่พึ่งพิงทางใจ ที่ก่อให้เกิดความสุข 3) การมีสังคมที่ดี คือ สภาพแวดล้อมทางสังคมที่ปลอดภัย ชุมชนเข้มแข็ง พึ่งตนเอง มีเมตตาธรรมและช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและกัน และ 4) การมีสุขภาวะทางปัญญา คือ การมีความเจริญงอกงามทางความรู้มีปัญญาในการตัดสินใจ การเตรียมความพร้อม การร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และดำรงตนอยู่ภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ อย่างมีความสุข (Issaradet, 2021)

จังหวัดขอนแก่น มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 351,512 คน คิดเป็นร้อยละ 19.74 จำนวน ของจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,780,866 คน แยกเป็นเพศชายและเพศหญิง จำนวน 158,663 และ 192,849 คน จากสถานการณ์ที่ผ่านมาผู้สูงอายุ จังหวัดขอนแก่น ต้องเผชิญกับปัญหาการแพร่ระบาดของโควิด 19 ที่ได้ส่งผลกระทบต่ออย่างมาทั้งต่อด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม รวมถึงด้านปัญญา เนื่องด้วยสภาพทางร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุไม่แข็งแรง และมีภูมิคุ้มกันที่ต่ำ รวมถึงการมีโรคประจำตัวอยู่แล้ว และต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในทางเสื่อมลงทุกด้านของร่างกาย ไม่สามารถทำงานได้อย่างปกติ ช่วยเหลือตนเองได้น้อยลง ทำให้ต้องพึ่งพิงบุคคลรอบข้างมากขึ้น รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ จึงมีผลในทางลบต่อผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจนกว่าผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง ซึ่งทางหน่วยงานหลักที่ดูแลเกี่ยวกับการพัฒนาและการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น คือ ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ จังหวัดขอนแก่นโดยทำงานร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ ซึ่งหน่วยงานภายในพื้นที่ที่รับผิดชอบ เช่น พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ขอนแก่น กองทุนสุขภาพ เทศบาลนครขอนแก่น ทั้งนี้ทางศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ จังหวัดขอนแก่น มีหน้าที่กำกับดูแลในการจัดสวัสดิการและการให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ โดยมีการกิจหลักในการสนับสนุนพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมให้แก่ผู้สูงอายุ และยังให้การคุ้มครอง ส่งเสริม สนับสนุน และพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุให้เข้าถึงระบบสวัสดิการสังคมที่ได้รับมาตรฐานทั่วถึงและเป็นธรรมนอกจากนั้นในช่วงสถานการณ์โควิด 19 ทางศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ จังหวัดขอนแก่น ได้ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยเข้ามาอำนวยความสะดวกให้การใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ และส่งเสริมการใช้นวัตกรรมในการฟื้นฟูสุขภาพ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว นอกจากนั้นยังมี

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

กิจกรรม Day Center เป็นการจัดบริการให้แก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลพื้นที่ตั้งบริการของศูนย์ มีบริการด้านสังคมสงเคราะห์และกิจกรรมกลุ่มตามความสนใจของผู้สูงอายุ เช่น กีฬาเปตอง ดนตรีไทย รำไทย กีฬาเทเบิล บอล ร้องเพลงคาราโอเกะ บริการด้านการแพทย์และบริการกายภาพบำบัด กิจกรรมสุขสันต์วันเกิด เป็นต้น (Department of Older Person, 2022) ชุมชนโนนชัย เป็นชุมชนกึ่งเมือง ในเขตการปกครองของเทศบาลนครขอนแก่น โดยแบ่งการปกครองออกเป็น ชุมชนโนนชัย 1 โนนชัย 2 และโนนชัย 3 ซึ่งเทศบาลนครขอนแก่น เป็นองค์กรปกครองระดับท้องถิ่น โดยปัจจุบันเป็นระดับที่สำคัญ เพราะมีความใกล้ชิดกับประชาชน หน่วยงานระดับท้องถิ่นมีภารกิจหลักหลายประการ ประการหนึ่ง คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เข้าถึงบริการสาธารณะ และเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตให้แก่คนในชุมชน ชุมชนบ้านโนนชัย มีครัวเรือน 612 ครัวเรือน และมีจำนวนประชากร 2,666 คน โดยมีผู้สูงอายุจำนวน 628 คน ซึ่งหากพิจารณาเฉพาะตัวเลขจำนวนครัวเรือนและจำนวนประชากรแล้ว ชุมชนโนนชัยมิใช่ชุมชนขนาดใหญ่แต่ด้วยที่ตั้งของชุมชน อันรายล้อมด้วยสถานศึกษาหลายแห่ง มีที่ตั้งใกล้กับสถานที่ราชการและเป็นชุมชนที่อยู่ใกล้เมือง มีห้าง ตลาด ร้านอาหาร และบริการ รวมถึงร้านค้าขนาดใหญ่หลายแห่ง ทำให้มีประชากรแฝงที่เข้ามาอาศัยเพื่อทำงานและเรียนหนังสืออยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งการที่มีประชากรแฝงเข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นจำนวนมากก็เป็นปัจจัยเสี่ยงที่มีผลให้เกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ได้โดยง่าย หลังสถานการณ์โควิด 19 ทางชุมชนบ้านโนนชัย ได้ให้ความสำคัญต่อการฟื้นฟู ดูแลผู้สูงอายุภายในชุมชนเป็นอย่างมาก โดยทางกองทุนสุขภาพ เทศบาลนครขอนแก่น ได้ให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมให้แก่ผู้สูงอายุภายในชุมชนโนนชัย ในการดำเนินกิจกรรมโครงการได้รับความร่วมมือของประธานชุมชน, คณะกรรมการชุมชน และ อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ที่ได้ดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมด้านสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุภายในชุมชน ทั้งนี้เพื่อเป็นการฟื้นฟูคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุหลังสถานการณ์โควิด 19 ให้ผู้สูงอายุจะได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมถึงการดูแลสุขภาพจิตให้แก่ผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพต่อไป (Vangraha, 2022)

จากเหตุผลดังที่กล่าวมา คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุชุมชนบ้านโนนชัยหลังการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ตามหลักอายุสสธรรม เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ ด้านเพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษาของผู้สูงอายุ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน เพื่อศึกษาการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ ทั้งด้านกาย ใจ สังคม และปัญญา ตามหลักอายุสสธรรม และทราบถึงบทบาทของชุมชนบ้านโนนชัย อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ในการเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุ รวมทั้งเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านโนนชัย หลังการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 เพื่อการเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุมีความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันอย่างจริงจังทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์ทั้ง 4 ด้านด้วยกัน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านปัญญา ตามหลักอายุสสธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมที่แสดงข้อปฏิบัติที่เกื้อกูลแก่อายุเรียกว่า อายุสส หรืออายุวัฒนธรรม ธรรมที่ช่วยให้อายุยืนมี 5 ประการ ได้แก่ 1) สัปายการี สร้างสัปายะ คือการทำในสิ่งที่สบายเกื้อกูลแก่สุขภาพ 2) สัปายะ มัตตัญญุ แม้ในสิ่งที่ สบายนั้น ก็รู้จักประมาณ ทำแต่พอดี 3) ปริณตโภจี บริโภคสิ่งที่ย่อยง่าย (เช่น เคี้ยวให้ละเอียด)

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

4) กาลจारीประพัตติตนให้เหมาะสมในเรื่อง เวลา เช่น รู้จักเวลา ทำถูกเวลา ทำเป็นเวลาทำพอเหมาะแก่เวลา และ 5) พรหมจारी รู้จักถือพรหมจรรย์ตามควร ในการบูรณาการหลักอายุสธรรม 5 ประการเป็นหลักปฏิบัติเชิงพุทธ เพื่อการสร้างวิถีการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับความจำเป็นพื้นฐานของชีวิตโดยเฉพาะผู้สูงอายุในทุกกิจกรรมของชีวิตประจำวัน มีสุขภาพร่างกายดีสามารถดูแลตนเอง พึ่งตนเองได้ตามสมควร ยอมรับสภาพความเป็นจริงของชีวิตเป็นการดับทุกข์ทางกาย ทางจิตใจในช่วงเวลาที่เหลืออยู่น้อย ก่อให้เกิดความสุขอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ตามปกติไม่เกิดปัญหาใดๆ และช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณค่า มีความสุข และได้รับความคุ้มครองจากสังคม เช่นเดียวกับการปฏิบัติงานด้านสังคมสงเคราะห์ที่มีการสงเคราะห์ฝ่ายกาย และฝ่ายจิต เป็นการเสริมสร้างสุขภาพองค์รวมของผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดกระบวนการเสริมสร้างสุขภาวะอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและสภาพปัญหาของผู้สูงอายุ ชุมชนบ้านโนนชัย อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ ชุมชนบ้านโนนชัย อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ตามหลักอายุสธรรม
3. เพื่อศึกษาถึงบทบาทของชุมชนบ้านโนนชัย อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ
4. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุชุมชนบ้านโนนชัย อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น หลังการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ตามหลักอายุสธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) ซึ่งมีลำดับการศึกษาดังนี้คือ 1) การศึกษาจากทฤษฎีแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุ, 2) ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลโดยการประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) การใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 244 คน 3) การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) โดยการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุชุมชนบ้านโนนชัย อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน (อสม.) ผู้นำชุมชนโนนชัย เจ้าอาวาสวัดโนนชัยวนาราม 4) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการใช้สถิติ และ 5) การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการของยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับคลาดเคลื่อน 0.05 (ระดับความเชื่อมั่น 95%)

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

$$\begin{aligned}
 \text{วิธีคิด ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง} \quad (n) &= \frac{628}{1+628 (0.05)^2} \\
 &= \frac{628}{2.57} \\
 &= 244
 \end{aligned}$$

จากนั้นจึงใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างชุมชนบ้านโนนชัย ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ตามขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณโดยใช้สูตรดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากรชุมชนโนนชัย/คน
1	ชุมชนโนนชัย 1	$\frac{241 \times 244}{628} = 94$
2	ชุมชนโนนชัย 2	$\frac{220 \times 244}{628} = 85$
3	ชุมชนโนนชัย 3	$\frac{167 \times 244}{628} = 65$
	รวม	244 คน

ตารางที่ 1 ข้อมูลประชากรผู้สูงอายุแยกตามพื้นที่ชุมชนบ้านโนนชัย ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
(Public Health Service 3rd Unit (Ban Nonchai), 2023)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิดและปลายปิด โดยแบบสอบถามจะแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา ข้อมูลการเจ็บป่วย

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านโนนชัยหลังการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ตามหลักอายุสธรรม ได้แก่ 2.1) สุขภาวะทางด้านร่างกาย 2.2) สุขภาวะทางด้านจิตใจ 2.3) สุขภาวะทางด้าน และ 2.4) สุขภาวะทางด้านปัญญา

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questions) เกี่ยวกับปัญหาข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของประชากรผู้สูงอายุเกี่ยวกับแนวทางในการเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านโนนชัยหลังการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ตามหลักอายุสธรรม

ตอนที่ 4 แบบสัมภาษณ์ โดยใช้รูปแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structure Guideline) คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผ่านการสนทนากลุ่มกับตัวแทนของผู้สูงอายุ 9 คน ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้สูงอายุในแต่ละชุมชน อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน(อสม.) 3 คน เจ้าอาวาสวัดโนนชัยวนาราม 1 รูป รวมทั้งหมด 13 คน โดย

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

การนำวิธีการการปฏิบัติงานของสังคมสงเคราะห์แบบกลุ่มชน โดยการจัดกลุ่มผู้มีปัญหาเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันมารวมกลุ่มกัน โดยเป็นการให้เข้าใจกับปัญหาการพบปะสังสรรค์ป้องกันปัญหาและร่วมกันแสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหา เพื่อที่จะได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านโนนชัยหลังการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ตามหลักอายุสธรรม การรับฟังความคิดเห็นเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและแก้ไขการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยการใช้หลักการปัจเจกบุคคลต้องเข้าใจในลักษณะเฉพาะหรือเอกลักษณ์ของผู้ใช้บริการแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างกันทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านกรรมพันธุ์ สิ่งแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดู ประสบการณ์ การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัย แบบสอบถาม ที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงและครอบคลุมเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม แล้วนำผลวิเคราะห์รายข้อ เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruency) และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เมื่อพิจารณาแล้วมีค่าระหว่าง 0.50-1.00 ขึ้นไปแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ที่ผ่านการตรวจแก้จากผู้เชี่ยวชาญ แล้วไปทำการทดลอง (Try-out) โดยใช้กับกลุ่มประชากรผู้สูงอายุชุมชนเมืองเก่า ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 30 ชุด เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) 0.963 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์หาจำนวนและค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ไคสแควร์ (chi-square) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และ F-test (one way annova) เปรียบเทียบความแตกต่างการเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านโนนชัย อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นและการวิเคราะห์เนื้อหาและสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อเป็นแนวทางและเป็นกลไกในการเสริมสร้างสุขภาพให้กับผู้สูงอายุในรูปแบบความเรียงสำหรับข้อเสนอแนะและข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและสภาพปัญหาของผู้สูงอายุ ชุมชนบ้านโนนชัย อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 146 คน ร้อยละ 50.00 อายุระหว่าง 60-69 ปีจำนวน 114 คน ร้อยละ 46.70 สถานภาพสมรสจำนวน 122 คน ร้อยละ 50.00 ไม่ได้ประกอบอาชีพจำนวน 125 คน ร้อยละ 51.02 แหล่งที่มาของรายได้ เบี้ยยังชีพจำนวน 120 คน ร้อยละ 48.98 ระดับการศึกษาประถมศึกษาจำนวน 179 คน ร้อยละ 73.36 ข้อมูลการเจ็บป่วยไม่มีโรคประจำตัว จำนวน 139 คน ร้อยละ 57.00 และมีโรคประจำตัว จำนวน 105 คน ร้อยละ 42.86

ข้อมูลการเจ็บป่วยกับเพศไม่สัมพันธ์กัน โดยจากการศึกษา เพศชายไม่มีโรคประจำตัว จำนวน 60 คน ร้อยละ 24.50 เพศชายมีโรคประจำตัว 38 คน ร้อยละ 15.50 เพศหญิงไม่มีโรคประจำตัว 79 คน ร้อยละ 32.40 เพศหญิงมีโรคประจำตัว 67 คน ร้อยละ 27.30

ข้อมูลการเจ็บป่วยกับอายุสัมพันธ์กัน โดยจากการศึกษา อายุ 60-69 ปี ไม่มีโรคประจำตัว 72 คน ร้อยละ 29.50 อายุ 60-69 ปี มีโรคประจำตัว 42 คน ร้อยละ 71.10 อายุ 70-79 ปี ไม่มีโรคประจำตัว 63 คน

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ร้อยละ 25.70 อายุ 70-79 ปี มีโรคประจำตัว 49 คน ร้อยละ 20.00 อายุ 80-89 ปี ไม่มีโรคประจำตัว 4 คน ร้อยละ 1.60 อายุ 80-89 ปี ไม่มีโรคประจำตัว 12 คน ร้อยละ 4.90 90 ปีขึ้นไป ไม่มีโรคประจำตัว 0 คน ร้อยละ 0.00 90 ปีขึ้นไป มีโรคประจำตัว 2 คน ร้อยละ 0.80

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ ชุมชนบ้านโนนชัย อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ตามหลักอายุสธรรม ผลการวิจัยพบว่า การเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านโนนชัยหลังการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ตามหลักอายุสธรรมภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าสุขภาวะทางด้านร่างกายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.45) รองลงมาสุขภาวะทางด้านสังคมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.43, S.D. = 0.87) สุขภาวะทางด้านปัญญาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.43) และสุขภาวะทางด้านจิตใจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.30)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาถึงบทบาทของชุมชนบ้านโนนชัย อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนควรรักษาความสะอาดเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของการป้องกัน หรือลดโอกาสเสี่ยงติดเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยสามารถทำได้ง่าย คือการล้างมือด้วยเจลแอลกอฮอล์ หรือสบู่อย่างน้อย 20 วินาที สวมหน้ากากอนามัยเมื่อเดินทางไปยังชุมชนอื่น ๆ หรือสถานที่แออัด ฝ่าฝืนติดตามอาการต่างๆ เช่น ไอ จาม และไอ หากสมาชิกในครอบครัวมีอาการหายใจลำบาก ให้ติดต่อสายด่วนโควิด-19 หมายเลขสาธารณสุข หรือแพทย์ของคุณพื้นที่ - หลีกเลี่ยงการสัมผัสร่างกายกับผู้ติดเชื้อโดยตรง ชุมชนควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุเป็นระยะ ๆ ชุมชนได้รับข่าวสารจากหน่วยงานสาธารณสุข โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน (อสม.) ทางอสม. ได้รับข่าวสารจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โดยได้ลงสำรวจพื้นที่ และได้ให้คำแนะนำในการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ เป็นระยะๆ และลงช่วยเหลือ ทั้งผู้ป่วยติดเตียง และคนพิการ กับการดำเนินชีวิต ประกอบด้วยการพัฒนาแนวคิดหรือสติปัญญาอันเป็นชีวิตด้านใน และการพัฒนาความประพฤติตามแนวคิดนั้น ซึ่งถือเป็นชีวิตด้านนอก การพัฒนาชีวิตไปพร้อม ๆ กับการดำเนินชีวิตทั้งสองด้านนี้ จะส่งผลต่อชีวิตให้เป็นองค์ประกอบสำคัญในกระบวนการความสัมพันธ์ตามธรรมชาติ เพื่อการมีชีวิตยืนยาวอย่างมีคุณค่าแบบองค์รวม คือครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ปัญญา และสังคม โดยใช้หลักอายุสธรรมในฐานะเป็นอุปกรณ์ทางธรรมที่สนับสนุนการสร้างรูปแบบพฤติกรรมของมนุษย์ในลักษณะของการบำบัดหรือบรรเทาทุกข์ของการดำเนินชีวิต และสร้างความสุขให้เกิดขึ้น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุชุมชนบ้านโนนชัย อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น หลังการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ตามหลักอายุสธรรม ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุชุมชนบ้านโนนชัย จำนวนประชากรผู้หญิงจะมีมากกว่าผู้ชาย ส่วนมากไม่ได้ประกอบอาชีพ มีบุตรเลี้ยงดู ผู้สูงอายุในชุมชนส่วนมากมีโรคประจำตัว คือเบาหวาน ความดัน ผู้ป่วยเรื้อรัง มีความต้องการในการเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญา ญาติช่วยดูแลเมื่อยามเจ็บป่วย ได้รับการรักษาจากแพทย์ทุกครั้งเมื่อยามเจ็บป่วย เข้ารับการตรวจสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ ชุมชนมีการรณรงค์ให้สังคมมีจิตสำนึก ตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ ได้รับข่าวสารทางโทรศัพท์ สื่อวิทยุ เสียงตามสาย

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ประกาศอย่างทั่วถึง ถ่ายทอดความรู้ในเรื่องสุขภาพ และสวัสดิการที่รัฐให้การสนับสนุนได้อย่างทั่วถึง ด้านนันทนาการ เข้าร่วมกิจกรรมและการดำเนินงานของชมรม ผู้สูงอายุ การมีครอบครัว ญาติพี่น้อง คนสนิท เพื่อน และการมีสังคมส่งผลต่อความรู้สึกเป็นสุขในการใช้ชีวิต ทำให้ตนเองรู้สึกมีคุณค่าจากการถูกรักและให้ความสำคัญจากผู้อื่น ผู้สูงวัยจึงควรได้เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมเพื่อส่งเสริมการพบปะพูดคุย แสดงความคิดเห็นกับผู้อื่น เป็นการเยียวยาความรู้สึกเหงาและโดดเดี่ยวที่อาจเกิดขึ้นได้ และได้ร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา เช่น กิจกรรมทำบุญ ตามประเพณีฮีต 12 คอง 14 และบำเพ็ญประโยชน์ทุกวันพระ มีวัดโนนชัยวราราม และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตอีสาน เป็นหลักในการจัดกิจกรรมเพื่อให้ชาวบ้านได้เข้าร่วมกิจกรรม ทำให้จิตใจสงบ ผ่อนคลาย สภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยมีผลอย่างมากต่อความสุขในการดำรงชีวิต ที่อยู่อาศัยที่จะก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงวัยนั้นจะต้องเป็นที่ที่มีความสะดวกสบาย สะอาด และปลอดภัย ไม่มีความเสี่ยงต่อมลพิษต่าง ๆ นอกจากนี้ยังรวมถึงการนอนหลับพักผ่อนที่พอดี และได้รับสารอาหารที่มีประโยชน์ และดำรงชีวิตตามหลักอายุสสธรรม หลักอายุสสธรรมเป็นการสร้างองค์ความรู้ในระดับปัญญาให้เกิดขึ้นในจิตใจ สังคมจนเป็นอุปนิสัยที่เป็นไปในทางกุศล หรือเรียกว่า สุขนิสัย เป็นหลักปฏิบัติที่นำมาใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันในทุก ๆ เรื่อง เพื่อการมีชีวิตยืนยาวอย่างมีคุณค่า

องค์ความรู้ใหม่

การเข้าสู่วัยผู้สูงอายุเป็นเรื่องธรรมชาติของทุกคนที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรนี้ทำให้ประเทศไทยอยู่ในภาวะที่เรียกว่าสังคมผู้สูงอายุ การเพิ่มของประชากรสูงอายุอย่างชัดเจนนี้ทำให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมความพร้อมและให้ความสำคัญต่อความต้องการและการสนับสนุน แก่ผู้สูงอายุในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการดำรงชีวิตประจำวัน การส่งเสริมสุขภาพ จิตใจ สังคม รายได้การทำงาน ที่อยู่อาศัยและความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชนจะเห็นได้ว่าปัญหาของผู้สูงอายุไม่ได้ขึ้นอยู่กับจำนวนที่เพิ่มขึ้นเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วย ได้แก่การจัดระบบบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขเพื่อรองรับปัญหาผู้สูงอายุตลอดจนการจัดบริการขั้นพื้นฐานทางสังคม การดูแลป้องกันและรักษาสุขภาพอนามัย การศึกษาต่อเนื่องและความมั่นคงของรายได้ให้เกิดขึ้นในครอบครัว และชุมชนเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับผู้สูงอายุอายุสสธรรม เป็นหลักธรรมที่แสดงข้อปฏิบัติที่เกื้อกูล แก่อายุเรียกว่า อายุสส หรืออายุวัฒนมธรรม คือ ธรรมที่ช่วยให้อายุยืนมี 5 ประการ ได้แก่ 1) สัปายการี สร้างสัปายะ คือการทำในสิ่งที่สบายเกื้อกูลแก่สุขภาพ 2) สัปายะ มัตตัญญู แม้ในสิ่งที่ สบายนั้น ก็รู้จักประมาณ ทำแต่พอดี 3) ปริณตโกชิบริโภคสิ่งที่ย่อยง่าย (เช่น เคี้ยวให้ละเอียด) 4) กาลจารีประพฤติดนให้เหมาะสมในเรื่อง เวลา เช่น รู้จักเวลา ทำถูกเวลา ทำเป็นเวลาทำพอเหมาะแก่เวลา และ 5) พรหมจารี รู้จักถือพรหมจรรย์ตามควร (Thai Tripitaka: 22/21/56) หลักอายุสสธรรม จึงมีลักษณะที่เป็นหลักปฏิบัติเชิงพุทธ เพื่อการสร้างวิถีการ ดำเนินชีวิตที่มีความสอดคล้องกับความจำเป็นพื้นฐานของชีวิต เช่น การบริโภคปัจจัย 4 เป็นต้น เป็นแนวคิดและหลักประเพณีทางกาย ทางวาจา และทางใจ ที่ประกอบด้วยการมีสติปัญญาอยู่ตลอดเวลาในทุกกิจกรรมของชีวิตประจำวัน

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

1) สัปายการี คือ การกระทำที่สบายเกื้อกูลแก่สุขภาพ แม้ว่าการบริหาร คือ ปฏิบัติตนในด้านกายจะเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะเรื่องการออกกำลังกาย ของผู้สูงอายุ ช่วยผ่อนคลายลดความเครียด ลดความเสี่ยงต่อภาวะซึมเศร้า วิตกกังวล สุขภาพจิตดีขึ้นเพิ่มภูมิคุ้มกัน ความต้านทานโรคช่วยรักษาโรคบางชนิดได้ พบว่าผู้ป่วยโรคเบาหวาน โรคไขมันในเลือดสูง สามารถลดระดับน้ำตาลและไขมันลงได้จากการออกกำลังกายและบทบาทของสาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มีความเชื่อมโยงกับผู้สูงอายุ การให้คำปรึกษา คือ การแนะนำ/ช่วยเหลือ การให้กำลังใจของผู้สูงอายุผู้ป่วยเรื้อรังและผู้ป่วยติดเตียง

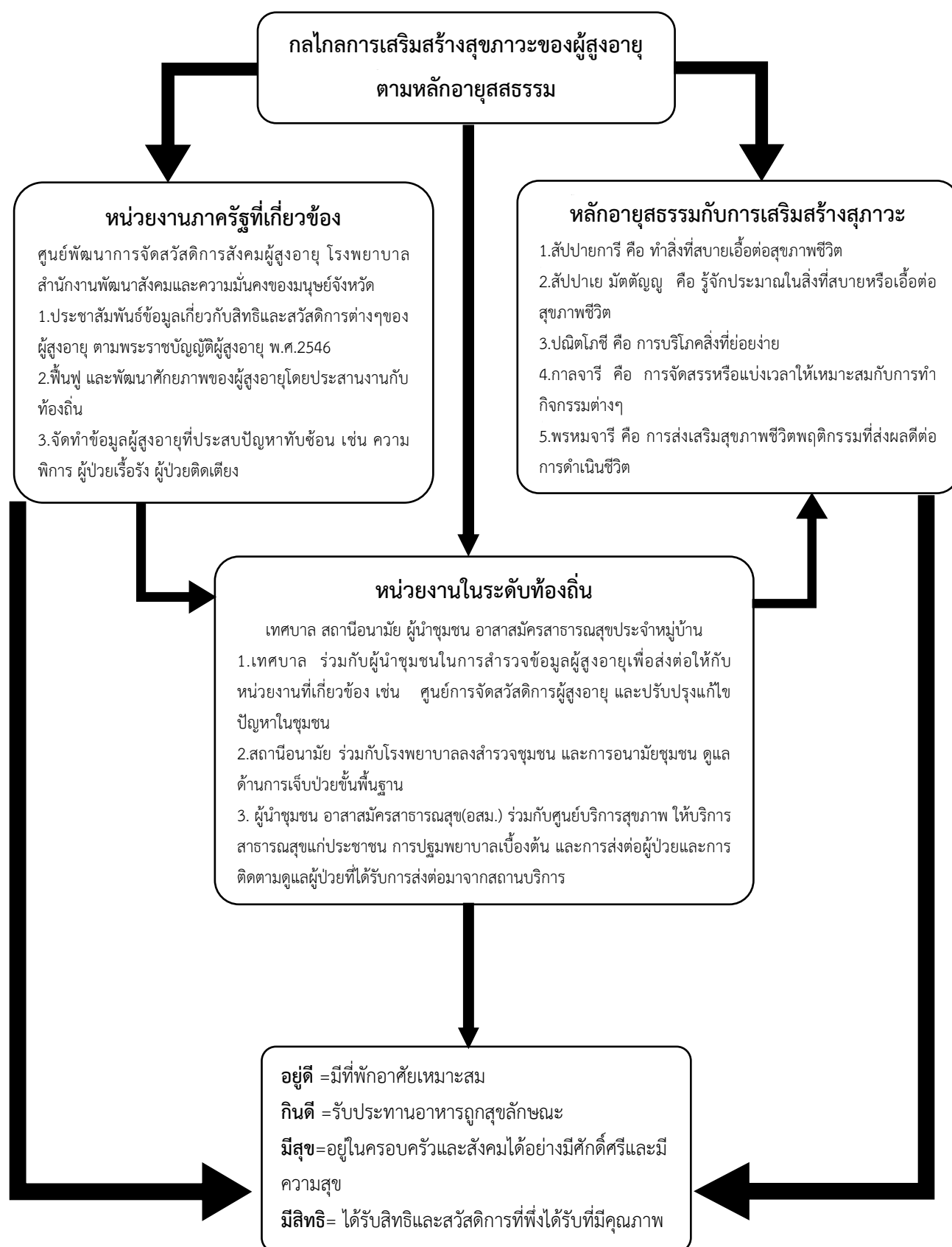
2) สัปายะ มัตตัญญ คือ รู้จักประมาณ ทำแต่พอดีเนื่องด้วยหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา ครอบคลุมการดำเนินชีวิตในทุกด้าน และทุกช่วงวัย พุทธธรรมให้เหมาะสมกับช่วงวัยของตนเอง ที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงวัย การใช้ชีวิตในบั้นปลายชีวิตของผู้สูงอายุ คือรู้จักประมาณตน กินอยู่อย่างพอเพียง รู้จักแบ่งปันให้กับผู้อื่น จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

3) ปณิตโภชิ คือ การบริโภคสิ่งที่ย่อยง่าย เป็นหลักโภชนาการ เป็นหลักการที่ เกี่ยวข้องกับอาหารและกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวกับสุขภาพ โดยโภชนาการจะเน้นคุณค่าทาง สารอาหารเพื่อสุขภาพที่ดี ผู้สูงอายุในชุมชนบ้านโนนชัยไม่ได้คำนึงถึงการรับประทานอาหารให้ครบ 5 หมู่ บางครั้งอาจรับประทานอาหารไม่ครบ 5 หมู่ แต่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ มีอยู่หลายปัจจัยเช่น ต้องได้กินยาให้ตรงตามเวลาที่หมอสั่ง ทำให้รับประทานอาหารตรงเวลาบ้างไม่ตรงบ้าง ไม่มีเวลารับประทานอาหาร บางท่านเลี้ยงดูบุตรหลาน ซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้รับประทานอาหารไม่ตรงเวลา และรับประทานอาหารไม่ครบ 5 หมู่ แต่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ

4) กาลจารี คือ ประพฤติตนให้เหมาะสมในเรื่องเวลา เช่น รู้กาลเทศะ ในการประพฤติ ทำถูกเวลา ถูกสถานที่ ถูกบุคคล เกิดความเหมาะสม ซึ่งอาจเรียกว่าความมีวินัย การส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุรู้สึกถึงความมั่นคงในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม การปฏิบัติงานอย่างเสมอต้น เสมอปลายโดยเท่าเทียมกัน การช่วยเหลือด้วยความจริงใจจริงใจอย่างสม่ำเสมอจนกว่าจะยุติ การให้คำปรึกษาหรือการทำงาน

5) พรหมจารี คือ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน การดำเนินกิจกรรม ต่าง ๆ ของหมู่ชน การจัดสภาพความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมให้เรียบร้อย และเกื้อกูลแก่การดำรงอยู่ด้วยดีของหมู่ชนนั้น เพื่อบรรลุจุดหมายสูงสุดของชีวิตพรหมจารีเป็นการรักษาศีล ผู้สูงอายุมีการสำรวมตนให้เป็นปกติ โดยไม่ กระทำสิ่งที่เป็นการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น รวมไปถึงการมีจิตใจที่มีความรัก ความเมตตา ต่อผู้อื่นเช่นเดียวกับตนเอง โดยการรักษาศีล 5 เป็นการบูรณาการหลักปฏิบัติพื้นฐานในการ ดำเนินชีวิต ได้แก่ การไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น มีเมตตาจิตอยู่เสมอ การไม่เอาเปรียบ หรือเบียดเบียนทรัพย์สินของผู้อื่น ซึ่งในชุมชนมีวัดโนนชัยวรารามเป็นหลักในชุมชน ในการเข้าวัดทำบุญ ตามประเพณีฮีต 12 คอง 14 ที่ชุมชนร่วมกันจัดขึ้น

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

แผนภูมิที่ 1 กลไกการเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุตามหลักอายุสธรรม

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

คำว่า กินดี อยู่ดี มีสุข มีสิทธิ เป็นการอธิบายสวัสดิการในภาพกว้าง (Nontapathamadol, 2017) สิทธิการรักษาพยาบาลของผู้สูงอายุเป็นไปตาม พรบ.หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 พรบ.ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ซึ่งคุ้มครองด้านการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และรักษาพยาบาลพร้อมกับการฟื้นฟูสุขภาพ ซึ่งเป็นความคุ้มครองแบบรัฐสวัสดิการ ซึ่งพบว่า ผู้สูงอายุในชุมชนบ้านโนนชัย ได้รับสิทธิการรักษาพยาบาล และอยู่ภายใต้ความดูแล โรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น และ สถานีอนามัยบ้านโนนชัย โดยมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ลงสำรวจข้อมูล และดูแลการเจ็บป่วยขั้นพื้นฐาน และการสนับสนุนในด้านต่างๆ ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักอายุสธรรมและหลักการสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ คือและหลักการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์คือทักษะ การเยี่ยมบ้าน (Home Visit) การเยี่ยมบ้านถือว่ามีความสำคัญในการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์สุขภาพ การเยี่ยมบ้านผู้ใช้บริการข้างต้นจะเห็นได้ว่า ข้อมูล จากการเยี่ยมบ้านทำให้นักสังคมสงเคราะห์และทีมสหวิชาชีพ ได้รับรู้และความเข้าใจถึง สาเหตุของปัญหาด้านจิต-สังคมของผู้ใช้บริการว่ามีส่วนสัมพันธ์อย่างไรหรือมีปัจจัยใดบ้าง ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้ใช้บริการซึ่งข้อมูลจากการเยี่ยมบ้านดังกล่าวจะนำไปสู่การ วางแผนและช่วยเหลือต่อไป ทั้งนี้ข้อท้าทายในการเยี่ยมบ้านผู้ใช้บริการของนักสังคมสงเคราะห์แต่ละครั้ง คือ ทำอย่างไรให้การเยี่ยมบ้านผู้ใช้บริการ “มิใช่เป็นการลงไป จับผิด” หรือ “ตรวจสอบสถานะทางเศรษฐกิจของผู้ใช้บริการ และครอบครัว” แต่ควรเป็นการเยี่ยมบ้านที่นักสังคมสงเคราะห์ได้บูรณาการทักษะและหลักการทางสังคมสงเคราะห์ เพื่อทำงานภายใต้หลักการที่เคารพคุณค่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ใช้บริการและ นำไปสู่การป้องกันและแก้ไขปัญหาของผู้ใช้บริการอย่างแท้จริงการเยี่ยมบ้านในงานสังคมสงเคราะห์สุขภาพ จึงหมายถึงวิธีการหนึ่งของการปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์สุขภาพในการเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านจิต-สังคม (Psycho- Social Aspect) ที่มีความเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกัน การบำบัดรักษา การฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคม

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 146 คน ร้อยละ 50.00 อายุระหว่าง 60-69 ปีจำนวน 114 คน ร้อยละ 46.70 สถานภาพสมรสจำนวน 122 คน ร้อยละ 50.00 ไม่ได้ประกอบอาชีพจำนวน 125 คน ร้อยละ 51.02 แหล่งที่มาของรายได้ เบี้ยยังชีพจำนวน 120 คน ร้อยละ 48.98 ระดับการศึกษาประถมศึกษาจำนวน 179 คน ร้อยละ 73.36 ข้อมูลการเจ็บป่วยไม่มีโรคประจำตัว จำนวน 139 คน ร้อยละ 57.00 และมีโรคประจำตัว จำนวน 105 คน ร้อยละ 42.86 ข้อมูลการเจ็บป่วยกับเพศไม่สัมพันธ์กัน โดยจากการศึกษา เพศชายไม่มีโรคประจำตัว จำนวน 60 คน ร้อยละ 24.50 เพศชายมีโรคประจำตัว 38 คน ร้อยละ 15.50 เพศหญิงไม่มีโรคประจำตัว 79 คน ร้อยละ 32.40 เพศหญิงมีโรคประจำตัว 67 คน ร้อยละ 27.30 จากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ มีรายได้จากเบี้ยยังชีพ คือสวัสดิการที่รัฐมีไว้เพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุนับว่าเป็นอีกสวัสดิการ ขั้นพื้นฐานที่ภาครัฐจัดสรรไว้ให้กับผู้สูงอายุคือ บุคคลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป เพื่อเป็นเงินช่วยเหลือและแบ่งเบา ภาระค่าใช้จ่ายในการ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ดำรงชีวิตในแต่ละเดือน ทำให้การดำรงชีวิตดีขึ้น ถึงแม้จะไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายก็สามารถแบ่งเบาภาระได้มาก แหล่งที่มารายได้อื่นๆ คือการขายลอตเตอรี่

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ด้านสุขภาวะทางด้านร่างกายภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.45$) พบว่าผู้สูงอายุมีการหลีกเลี่ยงอบายมุข เช่น บุหรี่ สุราต่าง ๆ และการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ และการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ บริโภคอาหาร เช่น ทานปลา ผัก ผลไม้ มากกว่าเนื้อสัตว์มีการบริโภคอาหารที่พอดีและเพียงพอต่อร่างกาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sengsorn, (2020) ได้ทำการศึกษา พฤติกรรมการใช้เวลาว่างและสุขภาวะของผู้สูงอายุในจังหวัดนครนายก โดยศึกษาพฤติกรรมการใช้เวลาว่างและสุขภาวะของผู้สูงอายุในจังหวัดนครนายก จำนวน 400 คน ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามใช้เวลาในการทำกิจกรรมการใช้เวลาว่าง 1-3 วัน ต่อสัปดาห์ ผู้สูงอายุในจังหวัดนครนายกมีพฤติกรรมการใช้เวลาว่าง ด้านกิจกรรมภายในบ้าน ในการดูโทรทัศน์มากที่สุด ทำอาหาร และทำสวน ด้านกิจกรรมสร้างสรรค์ ผู้สูงอายุ ใช้เวลาว่างในการเย็บปัก ร้องเพลง/เล่นดนตรี และถ่ายภาพ ด้านกิจกรรมนอกสถานที่ ผู้สูงอายุใช้เวลาว่างในการนั่งสมาธิมากที่สุด ทำบุญ และพบปะสังสรรค์ตามลำดับ ด้านกิจกรรมกีฬาและสุขภาพ ผู้สูงอายุใช้เวลาว่างในการออกกำลังกาย และเดินแอโรบิก

ด้านสุขภาวะทางด้านจิตใจภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.30$) พบว่า มองสรรพสิ่งในเชิงบวก คิดในแง่ดีเสมอ รู้สึกหงุดหงิด กังวลใจกับเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เกิดขึ้นเสมอ มุ่งเน้นในการสร้างสุขภาพกายและสุขภาพใจที่เข้มแข็ง โดยการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน รู้จักความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น ดูแลขยะในพื้นที่ชุมชนร่วมกัน ปัญหาด้านการนอนหลับ มีการฝึกจิตให้มีความหนักแน่น มีสติควบคุมตนเอง การควบคุมจิตขณะทำกิจกรรมต่าง ๆ ใช้หลักธรรมทางศาสนาในการแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิต และฝึกจิตให้มีความเข้าใจในการดำเนินชีวิตในวัยชรา ก่อให้เกิดวิถีแห่งความสุขและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เมื่อไม่มีความเครียด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chinatattiyo, (2019) ได้ทำการศึกษา เรื่องกระบวนการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ กระบวนการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ โดยใช้หลักพุทธธรรมไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ด้านศีลได้ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การทำงานอย่างเต็มที่ และปฏิบัติธรรมเป็นประจำ เสริมสร้างพัฒนาด้านกายและวาจา ให้มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้อง ทำจิตอาสา และบริจาคทรัพย์ เป็นต้น ด้านสมาธิ ได้ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุทำสมาธิ ดูแลสุขภาพกายและใจให้มีความสัมพันธ์กันฝึกจิตให้มีสมาธิเข้มแข็งจนสามารถควบคุมตนเองได้ เมื่อปล่อยวาง ทำให้มีความสุข

ด้านสุขภาวะทางด้านสังคมภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.43$) พบว่า ผู้สูงอายุเห็นคุณค่าของตนเอง ในการดำเนินชีวิต มีความสุขตามอัตภาพของตนเอง ได้รับความช่วยเหลือตามที่ท่านต้องการจากเพื่อนหรือคนอื่น ๆ ในสังคม มีการอาศัยกฎเกณฑ์หรือความเชื่อในชุมชนเป็นรากฐานของการดำเนินชีวิต มุ่งเน้นให้มีจิตที่เป็นกุศล สร้างสรรค์สังคมไม่หวาดระแวงกัน เช่น การสวดมนต์ แผ่เมตตา ให้ความช่วยเหลือเมื่อลูกหลานในชุมชนได้รับความเดือดร้อน ไม่เบียดเบียนและเอาเปรียบผู้อื่น และได้เข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ชุมชนจัดขึ้น ทำให้การดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปกติสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของ Duangsong, (2019) ได้ทำการศึกษา เรื่องรูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุในจังหวัด

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

สุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมสุขภาวะรูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุ 3 รูปแบบ 1) ด้านสุขภาพ 2) ด้านสังคม 3) ด้านเศรษฐกิจ รวมถึงการพัฒนาการจัดกิจกรรมเสริมสร้างสุขภาวะเชิงพุทธของผู้สูงอายุ สุขภาวะทางกายและสุขภาวะทางจิตซึ่งเป็นสุขภาพที่ทำความเข้าใจได้ง่ายเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สังเกตเห็นได้ตลอดเวลา ส่วนสุขภาวะทางสังคมเป็นการแสดงออกร่วมกันของบุคคลสังคม ซึ่งต้องทำความเข้าใจและยอมรับร่วมกันของทั้งสังคมและสุขภาวะทางปัญญา (จิตวิญญาณ) โดยการจัดกิจกรรมเสริมสร้างสุขภาวะเชิงพุทธซึ่งหมายถึงมิติทางคุณค่าที่สูงสุดเหนือไปจากโลกหรือภาพภูมิทางวัตถุ การมีศรัทธาและมีการเข้าถึงคุณค่าที่สูงส่งทำให้เกิดความสุขอันประณีตลึกซึ้ง เป็นสุขภาพที่ทำความเข้าใจได้ยากและเป็นขั้นสูงสุดของสุขภาพองค์รวม

ด้านสุขภาวะทางด้านปัญญาภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X = 3.43$) พบว่ามีการฝึกฝนให้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน เช่น รู้จักใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ หลีกเลี่ยงกระทำการที่เป็นอกุศล เป็นโทษ โดยการร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา มองเห็นคุณค่าของตนเองในการเสียสละความสุขส่วนตัว เช่น การถ่ายทอดภูมิปัญญาต่อลูกหลาน มีการจัดกิจกรรมผู้สูงอายุในการบำเพ็ญสาธารณะกุศลต่างๆ การทำกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สามารถทำใจยอมรับได้สำหรับปัญหาที่ยากจะแก้ไข มีการเตรียมความพร้อมที่จะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงในชีวิต โดยยึดเหนี่ยวพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต และรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในทรัพย์สินเมื่ออาศัยอยู่ในชุมชน ตามหลักอายุสธรรม สำหรับมนุษย์แล้วการสร้างสุขนิสัยเพื่อการบริหารและควบคุมพฤติกรรมที่แสดงออกอยู่ตลอดเวลาจึงถือได้ว่าเป็นรากฐานของชีวิต เป็นการสร้างปัจจัยแวดล้อมและเกื้อหนุนกระบวนการดำเนินชีวิตให้เป็นไปอย่างพอเหมาะพอดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ Promcharoi, (2021) ได้ทำการศึกษา เรื่องการศึกษาสุขภาวะของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแพรกษาใหม่ จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีสุขภาวะด้านสติปัญญา และสุขภาวะด้านสังคมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้สูงอายุมีสุขภาวะด้านสติปัญญา ($\bar{x} = 4.00$)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า การเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุมีพื้นฐานที่แตกต่างกัน เช่น ครอบครัว และสถานภาพความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน เนื่องจากเป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรริเริ่มโครงการอื่นๆ เพื่อส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ อาทิเช่น ด้านสุขภาพอนามัย ด้านที่อยู่อาศัย ด้านรายได้ ด้านนันทนาการ และด้านบริการทางสังคม และสวัสดิการของผู้สูงอายุที่ควรจะได้รับ โดยมีการประสานงานไปหน่วยงานที่บริการด้านสุขภาพมาให้ความรู้ให้คำแนะนำ อาจจะไม่ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน แต่ควรส่งเสริมหรือแนะนำให้ประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่เหมาะสม

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 พบว่า ด้านสุขภาพอนามัย ควรมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกับสาธารณสุขจังหวัดจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ จัดในรูปแบบการออกตรวจสุขภาพผู้สูงอายุเคลื่อนที่ การออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ โดยมี กรมกิจการผู้สูงอายุ และสำนักส่งเสริมสุขภาพ ควรมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุรูปแบบการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การออกตรวจเยี่ยมผู้สูงอายุภายในชุมชน ให้ผู้สูงอายุเข้ามามีบทบาทในการดำเนินการ กิจกรรมของชุมชน โดยมีหน่วยงานศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น การประยุกต์ใช้หลักธรรมที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิตเพราะผู้สูงอายุในการ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

วิจัยในครั้งนี้มีความหลากหลาย เช่น ด้านอาชีพ การศึกษา สถานภาพ และการเจ็บป่วย เป็นต้น โดยการใช้หลักอายุสธรรม เป็นหลักธรรมในการดำเนินชีวิต มีลักษณะที่เป็นหลักปฏิบัติเชิงพุทธ เพื่อการสร้างวิถีการดำเนินชีวิตที่มีความสอดคล้องกับความจำเป็นพื้นฐานของชีวิต เช่น การบริโภคปัจจัย 4 เป็นต้น เป็นแนวคิดและหลักประพฤติทางกาย ทางวาจา และทางใจ ที่ประกอบด้วยการมีสติปัญญาอยู่ตลอดเวลาในทุกกิจกรรมของชีวิตประจำวัน

สรุป

สุขภาวะภาวะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางปัญญา และทางสังคม เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างสมดุล ดังนั้น สุขภาวะพื้นฐานจึงหมายถึง การที่คนเรามีสุขภาพที่สมบูรณ์ แข็งแรงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นสุขภาวะขั้นพื้นฐานที่สำคัญ มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันและมีความสมดุล นั่นคือ สุขภาวะทางกาย คือ ร่างกายที่สมบูรณ์ แข็งแรง อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี สุขภาวะทางจิต คือ การมีจิตใจที่มีความสุข ผ่อนคลาย ไม่เครียด มีความเมตตา กรุณา สุขภาวะทางสังคม คือ การอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุขในชุมชน ที่ทำงาน สุขภาวะทางปัญญา หรือว่าทางจิตวิญญาณ คือ การมีความสุขด้วยจิตใจที่สูง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการนำไปปฏิบัติซึ่งเป็นประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน และศูนย์บริการสาธารณสุขที่ 3 บ้านโนนชัย โรงพยาบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น ในการนำไปเป็นแนวทางเพื่อประยุกต์ใช้ ดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า การเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุมีพื้นฐานที่แตกต่างกัน เช่น ครอบครัว และสถานภาพความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน เนื่องจากเป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรริเริ่มโครงการอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ อาทิเช่น ด้านสุขภาพอนามัย ด้านที่อยู่อาศัย ด้านรายได้ ด้านนันทนาการ และด้านบริการทางสังคม และสวัสดิการของผู้สูงอายุที่ควรจะได้รับ โดยมีการประสานงานไปหน่วยงานที่บริการด้านสุขภาพมาให้ความรู้ ให้คำแนะนำ อาจจะไม่ครอบคลุมทั้งหมด แต่ควรส่งเสริมหรือแนะนำให้ประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่เหมาะสม

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 และ ข้อที่ 3 พบว่า 1) ด้านสุขภาพอนามัย ควรมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกับสาธารณสุขจังหวัดจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ จัดในรูปแบบการออกตรวจสุขภาพผู้สูงอายุเคลื่อนที่ การออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ โดยมี กรมกิจการผู้สูงอายุ และสำนักส่งเสริมสุขภาพ 2) ด้านที่อยู่อาศัย ควรมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุในรูปแบบการส่งเสริมให้ ผู้สูงอายุพัฒนาแหล่งที่

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

อยู่อาศัยของตนเอง เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุ โดยมีกรมกิจการผู้สูงอายุร่วมด้วยกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น 3) ด้านบริการสังคม ควรมีหน่วยงานต่างๆ ที่งานเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุทั้งภาครัฐและเอกชนจัดสวัสดิการ สำหรับผู้สูงอายุจัดในรูปแบบการอำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุเมื่อต้องการติดต่อหน่วยงานหรือทำการรับ บริการต่างๆ จากภาครัฐ 4) ด้านการทำงานและการมีรายได้ ควรมีหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น วิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยอาชีวศึกษา โรงเรียนฝึกอาชีพ ควรจัดอบรมและให้ความรู้กับผู้สูงอายุ ในรูปแบบการส่งเสริมให้ ผู้สูงอายุได้มีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง เช่น การจักสาน โดยมีเทศบาลนครขอนแก่นเป็นผู้จัดทุนและจัดหาตลาด รองรับแบบยั่งยืน และ 5) ด้านนันทนาการ ควรส่งเสริมรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้สูงอายุให้ได้มีส่วนร่วมในเทศกาลสำคัญตามประเพณีไทย เช่น ชมรมกลองยาวผู้สูงอายุ และ ฟ้อนรำของชมรมแม่บ้าน เพื่อที่จัดแสดงงานต่างๆ ในชุมชน เป็นต้น เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาจัดโครงการเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุเพื่อสอบถามถึงปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ ซึ่งการจัดกิจกรรมลักษณะนี้จะช่วยให้ผู้สูงอายุไม่รู้สึกลัวเผชิญปัญหาอยู่คนเดียว รวมถึง ครอบครัวควรให้ความสำคัญในการร่วมตัดสินใจ และให้ข้อเสนอแนะรวมถึงให้กำลังใจอยู่เสมอ เนื่องจากการเผชิญปัญหาเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

2.2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลถึงพฤติกรรมการดูแลตนเองและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในด้านอื่นๆ เช่น ความสัมพันธ์ในครอบครัว และการอยู่ร่วมกันในชุมชน เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาเป็นแนวทางในการดูแลคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

2.3. ควรมีศึกษาเกี่ยวกับการจัดสถานที่สำหรับการออกกำลังกายหรือมีการสอนการออกกำลังกายด้วยตนเองอย่างถูกต้องเหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ เนื่องจากการศึกษาพบว่า การออกกำลังกายเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมดูแลตนเองของผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตามในชุมชนไม่มีสถานที่สำหรับ การออกกำลังกายทำให้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ใช้วิธีการเดินหรือทำงานบ้าน

References

- Chinatattiyo, P. (2019). Process of Older Persons' Well-Being Creation. *Journal of Art Management*, 3(3), 190-204.
- Duangsong, K. (2019). *Activity Model To Promote Older Persons Well-Being in Surin Province*. (Research Report). Surin: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Department of Fundamental Nursing, Mahidol University. (2022). *Risk and Affect for Older Persons during Covid-19*. Retrieved January 18, 2023, from <https://dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30794>

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

Department of Older Person. (2022). *Older Persons Statistic in 77 Provinces*. Retrieved January 25, 2023, from <https://www.dop.go.th/th/know/side/1/1/1766>

Issaradet, V. (2021). Creation of Elderly's Well-Being In Urban Society Through Online Communication System. *Journal of Social Science and Buddhist Anthropology*, 6(2), 347-359.

Nontapathamadol, K. (2017). *Social Welfare for Social Well-Being*. Bangkok: Adison Press Product.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitakas*. Bangkok: MCU Press.

Promcharoi, J. (2021). The Study of Oder Persons' Well-Being in Praksamai Municipality, Samut Prakan Province. *Journal of Humanities and Social Science Thonburi Rajabhat University*, 4(1), 1-16.

Public Health Service 3rd Unit (Ban Nonchai). (2023). *Nonchai Community Population*. Khonkaen: Khonkaen Municipality.

Sengsorn, R. (2020). *Free Time Behaviour and Older Persons' Well-Being in Nakhoanyok Province*. (Master's Thesis). Srinakharinwirot University. Bangkok.

Vangraha, P. (2022). *Knee osteoarthritis in Ban Nonchai Community, Khonkaen Municipality*. Retrieved from February 1, 2023, From <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG220509134610347>

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). Harper and Row: New York.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

การยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือน่าน
ของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน
SALT MOUNTAIN BO KLUEK NAN RAISES THE STANDARD
BY OFFICE OF PROVINCIAL COMMERCIAL AFFAIRS NAN

¹ชัชวาลย์ ธนะขว้าง, ²พระครูปลัดวัชรพงษ์ วชิรปญโญ, และ ³เกียรติศักดิ์ สุขเหลือ
¹Chatchawan Thanakwang, ²Phrakhrupalad Watcharaphong Vacirapanno,
and ³Kiettisak Suklueang

¹วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติฯ

¹Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Nan Buddhist College, Thailand

¹Corresponding Author's Email: Chutchawan.tk@gmail.com

Received: 2024-08-20

Revised: 2024-11-07

Accepted: 2024-12-09

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือน่าน ของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน 2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือน่าน ของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3. เพื่อศึกษาแนวทางการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือน่าน ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามหลักพุทธธรรม ของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี กล่าวคือการใช้ระเบียบวิจัยเชิงปริมาณ และระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชากรพื้นที่เขตชุมชนหมู่บ้านบ่อหลวง หมู่ที่ 1 ตำบลบ่อเกลือใต้ อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน จำนวน 150 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ ค่าที และการทดสอบค่าเอฟ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวน ทางเดียวในกรณีตัวแปรต้น ตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่าง ค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท นำเสนอเป็นความเรียงประกอบตารางแจกแจงความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับความคิดเห็นต่อมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือน่าน ของสำนักงานพาณิชย์ จังหวัดน่าน ตามแนวคิด ของ ดร.จันทร์เพ็ญ ชุมแสง และคณะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

2. ระดับความคิดเห็นมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือ นาน ของสำนักงานพาณิชย์ จังหวัดน่าน ตามหลักอิทธิบาทธรรม 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือ นาน ของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ที่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์; เกลือภูเขา; บ่อเกลือ; สำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน

Abstract

This research aims to: 1. Study opinions regarding the standard level of Bo Kluea Nan mountain salt products by the Nan Provincial Commerce Office. 2. Compare public opinions on upgrading the standards of Bo Kluea Nan mountain salt products by the Nan Provincial Commerce Office, categorized by individual factors. 3. Study approaches to upgrading the standards of Bo Kluea Nan mountain salt products to improve people's quality of life based on Buddhist principles, as conducted by the Nan Provincial Commerce Office.

This research employed a mixed methods approach, combining quantitative and qualitative research methods. The population and sample for this study consisted of 150 residents in Bo Luang Village, Section 1, Bo Kluea Tai Subdistrict, Bo Kluea District, Nan Province. Data was analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance (ANOVA) for independent variables with three or more groups. Comparing means pairwise using the least significant difference approach will be done when differences are discovered. In-depth interviews with nine important informants will be carried out for qualitative research. In order to bolster the quantitative data, thematic analysis will be employed, and the results will be presented in an essay format along with frequency tables of important informants.

The research found that:

1. The overall level of perception of the product standards for Bo Kluea Nan mountain salt, according to the concept of Dr. Janpen Chumsang and colleagues, was at the highest level.

2. The overall level of perception of the product standards for Bo Kluea Nan mountain salt, according to the four noble truths, was at the highest level.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

3. A comparison of public opinions on the upgrading of Bo Kluea Nan mountain salt product standards by the Nan Provincial Commercial Office, categorized by individual factors such as gender, age, education level, occupation, and income.

Keywords: Upgrading of Product Standards; Mountain Salt; Salt Ponds; The Nan Provincial Commercial Office

บทนำ

จังหวัดน่าน หรือ เมืองน่าน (กรมศิลปากร) ในอดีตถือเป็นเมืองที่มีความห่างไกลทะเลมาก การผลิตเกลือภูเขาที่เมืองน่านในสมัยโบราณจึงมีความสำคัญค่อนข้างมาก โดยมีบ่อเกลือภูเขา ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเกลือ จังหวัดน่าน อำเภอเกลือเป็นอำเภอหนึ่งที่อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดน่าน เดิมเรียกว่า “เมืองบ่อ” ซึ่งหมายถึงบ่อเกลือภูเขาที่มีอยู่ในพื้นที่ กล่าวกันว่าเมืองบ่อ เดิมทีเป็นชุมชนขนาดใหญ่ มีความสำคัญตั้งแต่อดีตกาลทางประวัติศาสตร์ซึ่งมีข้อความกล่าวถึงแหล่งผลิตเกลือสำคัญที่เป็นสาเหตุให้พระเจ้าติโลกราชแห่งเมืองเชียงใหม่ ยกทัพมายึดครองเมืองน่าน (Fine Arts Department, 2014)

จากบันทึกความทรงจำในคราวสำรวจทำแผนที่ของกรมการแผนที่คนแรกของประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. 2432 พระวิภาควรรณ (McCarthy, 1885) มีตอนหนึ่งกล่าวว่า “ที่นั่นน้ำน่านมีบ่อเกลือและมีการทำเกลือเป็นจำนวนมาก” เป็นเอกสารที่ชี้ให้เห็นแหล่งผลิตเกลือที่เมืองน่าน ประกอบกับการกล่าวถึงบ้างเล็กน้อยในหนังสือเล่มต่าง ๆ เช่น พงศาวดารเมืองน่าน, เมืองน่าน เมืองโบราณในอาณาจักรสุโขทัย ลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมและประชากร พ.ศ. 2525 อำเภอปัว จังหวัดน่าน และจากการสำรวจชั้นบาดาล พบว่าชั้นน้ำบาดาลบริเวณที่อยู่ไม่ลึกจากผิวดินมาก ความลึกโดยเฉลี่ยประมาณ 20 – 40 เมตร ชั้นดินและชั้นหินได้รับอิทธิพลของตะกอนธารน้ำ ซึ่งมีการสะสมของน้ำบาดาลในปริมาณปานกลางถึงสูง แต่ชั้นน้ำบาดาลในบริเวณนี้มีความกร่อยถึงเค็ม เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากชั้นเกลือในดิน ในจุดศึกษาบ่อเกลือเหนือและบ่อเกลือใต้ ค่าความต้านทางกระแสไฟฟ้าบริเวณนี้จะต่ำมาก และแสดงว่าคุณภาพน้ำบาดาลมีความเค็มซึ่งตรงกับกิจกรรมการต้มเกลือของชาวบ้านในบริเวณนี้ บ้านบ่อหลวงเป็นหมู่บ้านที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานมากกว่า 800 ปี ซึ่งเดิมทีเป็นดินแดนแห่งการค้าที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาก จึงมีผู้คนหลากหลายมาอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านแห่งนี้ ในสมัยโบราณอำเภอเกลือ มีชื่อว่า “เมืองบ่อ” เป็นชุมชนขนาดใหญ่และภายในพื้นที่รอบๆ นี้มีบ่อน้ำเกลือภูเขามากถึง 9 บ่อ จากตำนานที่เล่าขานกันมาได้กล่าวว่า แต่ก่อนที่จะมีผู้คนมาอาศัยอยู่นั้น บริเวณนี้เคยเป็นป่าทึบ จนมีนายพรานผู้หนึ่งผ่านมาเห็นเหล่าสัตว์ทั้งหลายมากินน้ำกันที่นี้ ก็จึงเกิดความสงสัยว่าทำไมสัตว์ถึงชอบกินน้ำบริเวณนี้ พอได้ขมิ้นดูจึงรู้ว่าน้ำมีรสเค็ม ชาวได้ล่องเรือไปถึงเจ้าหลวงปัวและเจ้าหลวงบ่อ จึงได้มาดูบ่อน้ำเกลือ และต่างก็ต้องการครอบครอง จึงคิดหาวิธีการโดยทั้งสองพระองค์ขึ้นไปยังที่อยู่ยอดดอยภูจัน เพื่อแข่งขันกันพุ่งสะเน้า(หอก) แสดงแสนยานุภาพเพื่อครอบครองบ่อน้ำเกลือ โดยมีเจ้าหลวงภูคาเป็นผู้ตัดสิน เจ้าหลวงปัวพุ่งหอกไปตกทางตะวันตกของลำน้ำมาง (ตรงที่ตั้งหอนอกในปัจจุบัน) เจ้าหลวงบ่อพุ่งหอกไปตกทางตะวันออก

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ของลำนํ้ามาง (ตรงที่ตั้งหอเจ้าพ่อบ่อหลวงในปัจจุบัน) ผู้คนที่พากันมาดูการแข่งขันฟุ่กหอก ได้นำเอาก้อนหินมาก่อไว้เป็นที่สังเกต แล้วตั้งเป็นโรงหอทำพิธีระลึกตอบแทนเจ้าหลวงทั้งสองพระองค์ทุกปี (Chumsaeng et. al, 2022)

ภายหลังทั้งสองพระองค์คิดกันว่าจะนำคนที่ไหนมาอยู่ เมื่อปรึกษากันแล้ว เจ้าหลวงภูคาจึงไปทูลขอประชาชนที่อยู่เมืองเชียงแสนจากเจ้าเมืองเชียงรายมาห้ร้างถางพงทำเกลืออยู่ที่นี้ ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของชาวบ่อหลวงในปัจจุบันนั่นเองดังนั้นชุมชนบริเวณนี้จึงได้เกิดขึ้นและดำรงอยู่มาจนถึงปัจจุบันนี้ อย่างไรก็ตามจากการบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่เล่าว่าเดิมทีนั้นบรรพบุรุษอยู่ที่ประเทศมองโกเลียและประเทศจีน หนีภัยมาทางแม่น้ำเหลืองเข้าสู่ประเทศลาว ทางประเทศลาวไม่อนุญาตให้อาศัยอยู่ได้ จึงพากันข้ามแม่น้ำโขงมาอาศัยอยู่ที่เมืองเชียงแสน เป็นที่เชื่อถือได้ว่าบรรพบุรุษของคนบ่อหลวงในปัจจุบันคือชาวเชียงแสนนั้นสอดคล้องกับพงศาวดารโยนก (เชียงแสน) ที่กล่าวว่าพระเจ้าติโลกราชแห่งเมืองเชียงใหม่ยกทัพมาตีเมืองน่าน ในปี พ.ศ. 2193 เพื่อต้องการให้เมืองน่านส่งส่วยเกลือซึ่งเป็นอาหารที่หายากและจำเป็นในสมัยนั้น ยิ่งไปกว่านั้นการพบหลักฐานเครื่องมือหินในพื้นที่จึงสันนิษฐานว่ามีมนุษย์มาตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณอำเภอบ่อเกลือแห่งนี้ราว 5,000-1,500 ปีมาแล้ว การต้มเกลือภูเขาของชาวบ่อเกลือมีอารยธรรมสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ที่ทำให้การต้มเกลือคงอยู่มาจนถึงปัจจุบัน คือชาวบ้านบ่อหลวงจะไม่ต้มเกลือในช่วงเข้าพรรษาและมีช่วงพิธีกรรมที่สำคัญทำมาโดยตลอดไม่เคยขาด ในวันแรม 8 ค่ำ ของเดือน 5 หมู่บ้านบ่อหลวงจะปิดกั้นไม่ให้บุคคลภายนอกเข้าออกหมู่บ้านด้วยยานพาหนะทุกชนิด เป็นเวลา 3 วัน แต่สามารถเดินเท้าเข้ามาได้ เพราะช่วงเวลานี้เป็นช่วงที่ชาวบ่อหลวงทำพิธีกรรมทางจิตวิญญาณ ด้วยการบวงสรวงเจ้าหลวงบ่อ จะมีการเลี้ยงเจ้าหรือเลี้ยงผีเพื่อขอบคุณสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ได้ปกป้องคุ้มครองและให้เกลือเป็นบ้านบ่อหลวงเป็นหมู่บ้านที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานมากกว่า 800 ปี ซึ่งเดิมทีเป็นดินแดน ทรัพยากรที่พวกเขาสามารถนำมาใช้และเลี้ยงชีพมาตลอดระยะเวลา 1 ปี ประเพณีเหล่านี้ไม่มีตำนานแน่ชัดว่าเกิดขึ้นตั้งแต่เมื่อใด แต่ได้รับการปฏิบัติสืบทอดกันมาจนกลายเป็นประเพณีจึงไม่มีใครถามถึงเหตุผลของการปฏิบัติ การทำเกลือภูเขาของคนบ้านบ่อหลวง จึงเป็นมากกว่าการผลิตเพื่อยังชีพหรือเพื่อค้าขาย แต่เป็นบ่อเกิดแห่งอารยธรรมของคนบ้านบ่อหลวงที่มีมาตั้งแต่โบราณตราบนานปัจจุบัน (Chumsaeng et. al, 2022)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาสินค้าเกลือภูเขาบ่อเกลือ น่าน ที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน และมีความสำคัญตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่มาตรฐานที่รับรองที่ส่งผลทำให้เกลือภูเขาบ่อเกลือ น่าน จำหน่ายได้ในราคาที่ต่ำมาก เมื่อเทียบกับความพิเศษของตัวผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือ น่าน ที่มีกรรมวิธีการผลิตที่มีทั้งประวัติศาสตร์ ความเป็นมา ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน และกรรมวิธีการผลิตแบบวิถีชาวบ้านที่สืบทอดตั้งแต่บรรพบุรุษ ซึ่งมีความโดดเด่น ควรจะเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่า มีมาตรฐาน และสร้างรายได้ให้กับประชากรในหมู่บ้านบ่อหลวง อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่านในฐานะหน่วยงานในพื้นที่จังหวัดน่าน ที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือ น่าน จึงได้ดำเนินการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือ น่านขึ้น

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือ นาน ของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่านอยู่ในระดับใด
2. เพื่อผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือ นาน ของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่านเป็นอย่างไร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาแนวทางการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือ นาน ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามหลักพุทธธรรมควรเป็นอย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรพื้นที่เขตหมู่บ้านบ่อหลวง หมู่ที่ 1 ตำบลบ่อเกลือใต้ อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปบริบูรณ์ จำนวน 150 คน
2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่หมู่บ้านบ่อหลวง หมู่ที่ 1 ตำบลบ่อเกลือใต้ อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน จำนวน 150 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 150 ตัวอย่าง
3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) มี 5 กลุ่ม รวมจำนวน 9 รูปหรือคน ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหารระดับสูง กลุ่มผู้บริหารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายเกลือ นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานทางพระพุทธศาสนา และนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานทางรัฐประศาสนศาสตร์

เครื่องมือการวิจัย

1. เชิงปริมาณ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ แบบ Likert หาความเที่ยงตรงของแบบสอบถามโดยผู้ทรงเชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ทุกข้อมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระหว่าง 0.60 -1 ตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α coefficient) ตามวิธีการของ ครอนบาค (Cronbach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.895
2. เชิงคุณภาพ ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ตามวัตถุประสงค์

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะทำการจัดกลุ่มข้อมูล (Data Grouping) ตามสาระสำคัญของประเด็นการสัมภาษณ์ จากนั้นจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis Technique) โดยวิธีการดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ
2. นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย
3. วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)
4. สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน” ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ได้นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ และได้้นำคำตอบจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่านอยู่ในระดับใด ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.95$ S.D. = 0.22) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด และระดับความคิดเห็นมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือของสำนักงานพาณิชย์ จังหวัดน่าน ตามหลักหลักอิทธิบาทธรรม 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$ S.D. = 0.12) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการวิจัยพบว่า ประชากรที่มี เพศ รายได้ ที่ต่างกัน มีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วน อายุ อาชีพ การศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

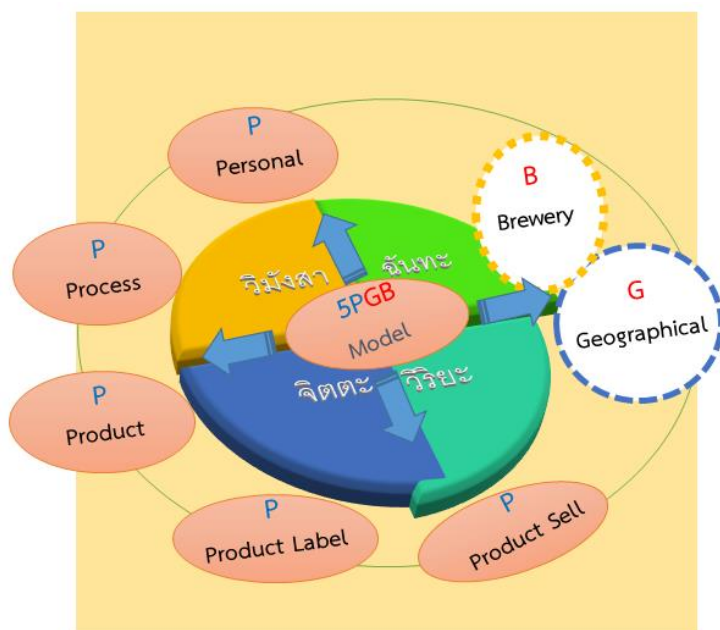
วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามหลักพุทธธรรมควรเป็นอย่างไร ผลการวิจัยพบว่า เพื่อแนวทางการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามหลักพุทธธรรม ของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน หลักอิทธิบาทธรรม 4 สำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่านในฐานะหน่วยงานในพื้นที่จังหวัดน่าน ที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือ จึงได้ดำเนินการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือ ผลวิจัยพบว่า ใช้หลักพุทธธรรมการนำหลักอิทธิบาท 4

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

เพื่อการบริหารองค์กรสู่ความสำเร็จ ตามหลักการ 4 ด้าน คือ 1. ฉันทะ (พอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น) 2. วิริยะ (เพียรประกอบสิ่งนั้น) 3. จิตตะ (เอาใจฝักใฝ่ใน สิ่งนั้น) 4. วิมังสา (หมั่นตรិตรองพิจารณาหาเหตุผลในสิ่งนั้น) ซึ่งถ้าผู้บริหารองค์กรมีจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้ การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และปฏิบัติงานโดยใช้หลักธรรมดังกล่าวมา ประยุกต์ใช้ในทุกขั้นตอนแล้ว ย่อมเป็นที่ชัดเจนว่าองค์กรจะประสบความสำเร็จได้อย่างสูง

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการสังเคราะห์งานวิจัย เรื่อง“การยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือ นานของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน”สำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่านในฐานะหน่วยงานในพื้นที่จังหวัดน่าน ที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือ นาน จึงได้ดำเนินการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือ นานขึ้น โดยมีการนำหลักตามหลักหลักอิทธิบาทธรรม 4 ประการ คือ หนทางสู่ความสำเร็จ ความเพียรในการทำสิ่งนั้นๆ ในทางที่ถูกตามเหตุ และผล ภายใต้พื้นฐานตามหลักคุณงามความดี การมีความกล้าและความแน่วแน่ที่จะทำในสิ่งนั้นๆ การไม่ละทิ้งซึ่งการงานหรือสิ่งที่กำลังทำอยู่ การความอดทน และอดทนต่อความยากลำบากอย่างเป็นนิจ น้อมนำหลักธรรมคำสอนมาปฏิบัติใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันมา บูรณาการกับการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือ นาน ของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน ซึ่งผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้จากการวิจัยได้ 5PGB : MODEL ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

จากภาพองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัยเรื่อง “การยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน” สามารถอธิบายรายละเอียด ดังนี้

1. P1 = Personal บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงาน โดยการลงมือทำ Accountability หมายถึง บุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบผลของการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเกิดจากการลงมือทำของตนเอง หรือของผู้อื่นก็ตาม บุคคลทำหน้าที่ตักเกลือ การตักน้ำเกลือ ช่วงแรกจะต้องตักน้ำเกลือและเททิ้งประมาณ 5 – 6 ถัง เนื่องจากยังมีน้ำจืดเจือปนอยู่ จากนั้นจึงเริ่มตักน้ำเกลือเทลงในโอ่งที่มีท่อส่งน้ำเกลือไปพักไว้ที่โรงต้มเกลือ โดยผู้ที่ตักน้ำต้องเป็นผู้ชาย ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน หรือมีฐานะเป็นลูกเขยของคนในหมู่บ้าน และเป็นเจ้าของโรงต้มเกลือ และจะต้องแต่งกาย ให้เรียบร้อย ไม่เปลือยกายท่อนบน และต้องถอดรองเท้าก่อนตักน้ำเกลือ

2. P2 = Process กระบวนการผลิตมีความสำคัญสูงสุดในการผลิตสินค้าหรือบริการ เพราะเป็นกระบวนการที่ช่วยควบคุมการผลิตสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้ดียิ่งขึ้น ดังนั้น ความสำเร็จของการผลิตจึงขึ้นอยู่กับปัจจัย และขั้นตอนต่างๆ ที่ได้กำหนดไว้ตั้งแต่แรกของกระบวนการผลิต และการวางแผนกระบวนการผลิตจะช่วยลดต้นทุน ลดเวลาในการผลิต ในการใช้วัตถุดิบและเครื่องจักรที่สำคัญยังช่วยลดความเสี่ยงต่างๆในการผลิตอีกด้วย ทำให้การผลิตสินค้ามีคุณภาพดี นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้รวดเร็วขึ้น การมีกระบวนการผลิตที่เหมาะสมจะช่วยให้ธุรกิจของคุณประสบความสำเร็จและเติบโตได้อย่างยั่งยืน ขั้นตอนการนำน้ำเกลือจากบ่อเกลือก็คือ คนทำเกลือจากโรงต้มแต่ละหลังจะตักน้ำเกลือจากบ่อขึ้นมาก่อน (ซึ่งรอบปากบ่อมีโอ่งเรียงอยู่หลายใบ แต่ละใบจะต่อท่อส่งน้ำเกลือจากโอ่งที่อยู่ตำแหน่งสูงกว่าไปยังบ่อพักน้ำเกลือในโรงต้มของแต่ละคนที่ด้านล่าง) แล้วก็เทน้ำเกลือใส่โอ่งของตัวเองเพื่อให้ น้ำไหลผ่านท่อสู่โรงของตน โดยมีก๊อกเปิดปิดท่อเพื่อให้ น้ำเกลือหยุดหรือไหลจากโอ่งมาไปที่บ่อพัก การต้มน้ำเกลือแบบนี้ต้องใช้ไฟอ่อนและต้มนานถึงสองวัน เมื่อครบสองวัน ก็นำดอกเกลือ(ที่ต้มเสร็จ)ไปตากแดดต่ออีกสองวัน ดอกเกลือที่ได้จะมีรูปทรงสวยงามและขนาดใหญ่กว่าผลึกเกลือปกติ โดยเน้นประโยชน์ในเรื่องผิวพรรณเป็นหลัก

3. P3 = Product สิ่งของหรือระบบหรือบริการที่จัดทำขึ้นเพื่อตอบสนองต่อผู้บริโภค ตามความต้องการของผู้บริโภค จะเป็นสิ่งใดก็ตามที่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดตามความต้องการของลูกค้าในการขายปลีก ผลิตภัณฑ์มักจะเรียกว่า สินค้า และในอุตสาหกรรมการผลิต ผลิตภัณฑ์เหล่านี้จะซื้อในรูปแบบวัตถุดิบ และขายในลักษณะสินค้าสำเร็จรูป ส่วนการบริการก็ถือเป็นประเภทของผลิตภัณฑ์เช่นกัน

4. P4 = Product Label ฉลากสินค้า หรือป้ายสินค้า คือ ข้อมูลที่แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับสินค้า เพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภค โดยจะมีข้อมูลสำคัญต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ปริมาณ ข้อมูลโภชนาการ หมายเลขทางการค้า เครื่องหมายรับรองต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งฉลากหรือป้ายสินค้า มักนิยมใช้กันมากกับสินค้าประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องสำอาง อาหารและเครื่องดื่ม การติดฉลากไว้ที่บรรจุภัณฑ์อาหาร หรือเครื่องดื่ม จะทำให้ลูกค้าเห็นฉลากได้อย่างชัดเจน

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

5. P5 = Product Sell งานขายมีลักษณะเกี่ยวกับความสามารถในการชักจูงใจและโน้มน้าว หรือใช้ศิลปะการขาย (Salesmanships) เป็นสำคัญ การขายเกิดจากพฤติกรรมภายใน ได้แก่ ความรู้สึกนึกคิด ความนิยมชมชอบ ความพึงพอใจ ความเต็มใจของผู้ซื้อ ฯลฯ ดังนั้นนักขายจะต้องมีคุณสมบัติและความรอบรู้หลายประการ เช่น ด้านพื้นฐานการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการขายโดยตรง ด้านจิตวิทยาในการปรับตัวเข้าหาลูกค้า การเตรียมตัวก่อนปฏิบัติงานขาย และการปฏิบัติภายหลังสิ้นสุดการขาย ดังนั้นผู้ประกอบการต้องให้ความสำคัญของการขายเป็นหลัก นอกจากกิจการจะมีสินค้าพร้อมเพื่อขาย มีลูกค้ามุ่งหวังเป็นเป้าหมายสำคัญในการขาย มีบุคลากรปฏิบัติงานขายยังไม่เพียงพอสำหรับการสร้างเสริมการขายให้มีประสิทธิภาพต้องอาศัยศิลปะการขายที่นักขายเหล่านั้น นำมาใช้ในระหว่างการปฏิบัติงานขายด้วย จึงจะบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

6. B = Brewery การสร้างโรงต้มเกลือรายล้อมบ่อเกลือธรรมชาติ โดยโรงต้มทั้งหมดเป็นกำแพงไม้ไผ่ มุงหญ้าคา ปิดทับทั้งสี่ด้านเพื่อกันลม ภายในโรงต้มมีเตาต้มน้ำเกลือที่ทำจากดินเหนียว สำหรับบ่อเกลือที่อยู่ด้านนอกมีการก่อฐานหินล้อมรอบสูงจากบ่อขึ้นมา ที่รอบฐานหินยังมีโครงไม้สร้างประกอบสูงเลยฐานหินขึ้นมาด้วยเพื่อวางโถงใส่น้ำเกลือ ขณะที่ปากบ่อก็มีแผ่นไม้รองพื้นไว้สำหรับยัดก้นน้ำเกลือ (1) โรงต้มเกลือทำจากไม้ไผ่ที่ปิดทับป้องกันลมผ่าน เพื่อลดความสิ้นเปลืองเชื้อเพลิง และทำให้ความร้อน มีความสม่ำเสมอ และจะทำให้ผลึกเกลือมีความละเอียดและสม่ำเสมอ (2) เตาต้มเกลือเป็นเตาดินเหนียว การใช้ดินเหนียวปั้นเตาจะช่วยเก็บรักษาความร้อนได้เป็นอย่างดี เป็น การก่อเตาหลุมโดยไม่ใช้โครง มีขนาดความสูงอยู่ในช่วง 50 – 60 เซนติเมตร ความยาวอยู่ในช่วง 200 – 220 เซนติเมตร และความกว้างอยู่ในช่วง 100 – 200 เซนติเมตร ผนังเตาบริเวณกึ่งกลางเตาต้องมีความหนาเป็น พิเศษเพื่อรองรับน้ำหนักของกระทะต้มเกลือ และด้านบนมีช่องวงกลม 2 ช่อง ห่างกันประมาณ 30 เซนติเมตร แต่ละช่องมีขนาดรัศมี 60 – 70 เซนติเมตร สำหรับวางกระทะใบบัว

7. G = Geographical ขอบเขตพื้นที่การผลิต เกลือภูเขาบ่อเกลือน่าน ครอบคลุมพื้นที่บ้านบ่อหลวง หมู่ที่ 1 ตำบลบ่อเกลือใต้ อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน อำเภอบ่อเกลือเป็นอำเภอเล็ก ๆ สันฐานยาวตามร่องเขา ด้านทิศตะวันตกมีดอยภูคาอันแยกจากอำเภอปัว ทิศตะวันออกมีภูเขากันระหว่างชายแดนลาว ทิศเหนือติดกับอำเภอเฉลิมพระเกียรติ เป็นทางออกตรงด่านห้วยโก้น น้อยไปยังเมืองหลวงพระบางซึ่งอยู่ห่างไปเพียง 90 กิโลเมตร ทางทิศใต้ติดกับอำเภอสันติสุขและอำเภอท่าวังผา เป็นทางออกไปยังเมืองน่านและเมืองสุโขทัยได้ตามภูมิศาสตร์แล้วบ่อเกลือจึงเป็นพื้นที่ห่างไกลจากเมืองใหญ่ แต่กระนั้นบ่อเกลือก็ไม่พ้นสงคราม โดยเฉพาะสงครามพม่าพื้นที่บ่อเกลือกลับมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับศึกม่าน (พม่า) กันอยู่ อีกทั้งมีการค้นพบหลักฐานการวัดม่านหรือวัด จึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือ นาน ของสำนักงานพาณิชย์ จังหวัดน่าน ตามแนวคิดของ Chumsang et al., (2022) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด จะเห็นได้ว่าสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่านในฐานะหน่วยงานในพื้นที่จังหวัดน่าน ที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือ นาน จึงได้ดำเนินการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือ นาน และสามารถบริหารจัดการได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phonngam (2009) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ OTOP กรณีศึกษาในกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง บ้านนาด้วง จังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า ระดับการพัฒนาศักยภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ OTOP โดยภาพรวมอยู่ได้ระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rasmipaiboon (2006) โครงการการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์ผ้าจกลาว ครั้ง หมู่ที่ 4 บ้านทุ่ง ตำบลห้วยขมิ้น อำเภอเด่นชัย จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์ผ้าจกลาว โดยภาพรวมอยู่ได้ระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hatthamas (2004) ได้ทำวิจัยเรื่อง การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์หัตถกรรมกระเป๋าด้าพื้นเมือง บ้านนาจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนาผู้นำหลักการพัฒนาพบว่าพัฒนาอยู่ในเกณฑ์มากที่สุด ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญา ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ใน จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ หมายถึง การคิด ออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่มีความแปลกแตกต่างไปจากเดิม โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการเพิ่มมูลค่าและ คุณค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ และกลุ่มอาชีพฯ มีความต้องการผลิตผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในสังคมไทยให้มากขึ้น เนื่องจากได้รับความสนใจและตลาดมีความต้องการมากขึ้นตลอดเวลา เนื่องจากมีกรรมวิธีหรือกระบวนการผลิตที่ปลอดภัยไร้สารเคมี ทำให้ผู้ใช้มีสุขภาพอนามัยที่ดีขึ้น และยังเป็นการ สร้างฐานที่มั่นคงทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนด้วยความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ได้ระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Aneksuk, and Panyawuttrakul, (2016) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนา รูปแบบและผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวในจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนา รูปแบบและผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวโดยภาพรวมอยู่ได้ระดับมากที่สุด ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือ นาน ของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ที่แตกต่างกัน จำแนกได้ดังนี้ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือ นาน ของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน ไม่แตกต่างกัน ทำให้ทราบว่าเพศไม่มีผลต่อการแสดงความคิดเห็นของประชาชนต่อการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือ นาน ของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน ทั้งนี้เนื่องจากการยกระดับมาตรฐานของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเพศของประชาชน ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Tangkongnuch, (2004) เรื่องความพึงพอใจของลูกค้าต่อการให้บริการของธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาบางเขน ผลการวิจัยพบว่า ผู้รับบริการที่มีเพศต่างกัน ความพึงพอใจของลูกค้าต่อการให้บริการ ของธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาบางเขน ไม่แตกต่างกัน ซึ่ง

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ประชาชนที่รับบริการทั้งเพศหญิงและเพศชายได้รับการบริการที่มีคุณภาพเป็นที่พึงพอใจ ตอบสนองความต้องการทั้งเพศหญิงและเพศชาย จึงส่งผลให้ความพึงพอใจต่อคุณภาพบริการ ไม่แตกต่างกัน ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือ นาน ของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ทำให้ทราบว่าอายุของประชาชนไม่มีผลต่อการแสดงความคิดเห็นของประชาชนต่อการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือ นาน ของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน ทั้งนี้เนื่องจากการยกระดับมาตรฐานของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเพศของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chantrawadi (2011) เรื่องความพึงพอใจของลูกค้าชาวญี่ปุ่นที่มีต่อคุณภาพการบริการของโรงแรมคิงรอยัลการ์ เด็นท์อินน์ ถนนสาทรใต้ กรุงเทพมหานคร การวิจัยพบว่า ผู้รับบริการที่อายุต่างกัน มีความพึงพอใจ ของลูกค้าชาวญี่ปุ่นที่มีต่อคุณภาพการบริการของโรงแรมคิงรอยัลการ์เด้นท์อินน์ ถนนสาทรใต้ กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ประชาชนทุกช่วงอายุที่มารับบริการ ได้รับการบริการที่มีคุณภาพตอบสนองความต้องการผู้มารับบริการทุกช่วงอายุ จึงส่งผลให้ ความพึงพอใจในการบริการไม่แตกต่างกัน ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือ นาน ของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน โดยภาพรวมแตกต่างกัน ทำให้ทราบว่าการศึกษาของประชาชนมีผลต่อการแสดงความคิดเห็นของประชาชนต่อการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือ นาน ของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Suwathan, and Somchob, (2012) เรื่อง กลยุทธ์ ทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าแฟชั่นของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนคร อุบลราชธานี ผลวิจัยพบว่า ผู้บริโภคที่มีระดับการศึกษาต่างกัน เห็นว่ากลยุทธ์ทางการตลาด ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าแฟชั่นแตกต่างกัน ในความคิดเห็นของผู้วิจัยอธิบายได้ว่า 67 กลุ่มวัยทำงานที่มีระดับการศึกษาน้อย มีรายได้น้อยกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษามากกว่า ทำให้ผู้ที่มี ระดับการศึกษาน้อยมีความต้องการในการซื้อเสื้อผ้าน้อยกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษามากกว่า จึงทำให้ มีส่วนประสมทางการตลาดที่ใช้ในการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือ นาน ของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน โดยภาพรวมแตกต่างกัน ทำให้ทราบอาชีพ ของประชาชนมีผลต่อการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือ นาน ของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน ทั้งนี้เนื่องจากการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์สำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน ขึ้นอยู่กับอาชีพของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Techabencharoen (2008) เรื่องความพึงพอใจของลูกค้าต่อคุณภาพการ บริการของบริษัทไอ เอ็น จี ประกันชีวิต ในจังหวัดเชียงใหม่ผลการวิจัยพบว่าลูกค้าที่มีอาชีพที่ ต่างกัน มีความพึงพอใจของลูกค้าต่อคุณภาพการบริการของบริษัทไอ เอ็น จี ประกันชีวิต ในจังหวัดเชียงใหม่ ภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือ นาน ของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน โดยภาพรวมแตกต่างกัน ทำให้ทราบว่ารายได้ของประชาชนมีผลต่อการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือ นาน ของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน ทั้งนี้เนื่องจากการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์สำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน ขึ้นอยู่กับรายได้ของประชาชน

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Suwathan, and Somchob, (2012) เรื่อง กลยุทธ์ทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าแฟชั่นของผู้บริโภค ในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี ผลวิจัยพบว่า ผู้บริโภคที่มีระดับการศึกษาต่างกัน เห็นว่ากลยุทธ์ทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าแฟชั่นแตกต่างกัน ในความคิดเห็นของผู้วิจัย อธิบายได้ว่า การที่กลุ่มวัยทำงานจะซื้อเสื้อผ้าต้องขึ้นอยู่กับระดับรายได้ การออม และทัศนคติ เกี่ยวกับการจ่ายเงิน จึงทำให้มีส่วนประสมทางการตลาดที่ใช้ในการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแตกต่างกัน ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือผ่าน ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามหลักพุทธธรรม ของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน หลักกฤษฎีบท 4 การที่สินค้าเกลือภูเขาบ่อเกลือมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน และมีความสำคัญตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่มาตรฐานที่รับรองที่ส่งผลทำให้เกลือภูเขาบ่อเกลือจำหน่ายได้ในราคาที่ต่ำมาก เมื่อเทียบกับความพิเศษของตัวผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือ ที่มีกรรมวิธีการผลิตที่มีทั้งประวัติศาสตร์ ความเป็นมา ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน และกรรมวิธีการผลิตแบบวิถีชาวบ้านที่สืบทอดตั้งแต่บรรพบุรุษ ซึ่งมีความโดดเด่นควรจะเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่า มีมาตรฐาน และสร้างรายได้ให้กับประชากรในหมู่บ้านบ่อหลวง อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่านในฐานะหน่วยงานในพื้นที่จังหวัดน่าน ที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือ จึงได้ดำเนินการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือขึ้นโดยใช้หลักพุทธธรรมการนำหลักกฤษฎีบท 4 ซึ่งถ้าผู้บริหารองค์กรมีจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้ การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และปฏิบัติงานโดยใช้หลักธรรมดังกล่าวมา ประยุกต์ใช้ในทุกขั้นตอนแล้ว ย่อมเป็นที่ชัดเจนว่าองค์กรจะประสบความสำเร็จได้อย่างสูง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ Chittagaro (2013) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ตามหลักกฤษฎีบท 4 การศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารงานบุคคลตามหลักกฤษฎีบท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ตามหลักกฤษฎีบท 4 (2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ตามหลักกฤษฎีบท 4 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอกำแพงแสน ผลการวิจัยพบว่า 1. ความคิดเห็นของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ตามหลักกฤษฎีบท 4 พบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักกฤษฎีบท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ตามหลักกฤษฎีบท 4 ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างตัวแปร พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และรายได้ต่อเดือน มีผลให้ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักกฤษฎีบท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ไม่แตกต่างกัน จึงเป็นการปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยทุกข้อที่ตั้งไว้ 3.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านฉันทะ พบว่า ควรสร้างความสัมพันธ์ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน, พยายามศึกษางานของตนเอง มีความอดทนต่อความยากลำบาก และพยายามเพิ่มพูนความรู้ของตนอยู่เสมอ, หรืองานนั้น แต่ควรคำนึงถึง ผลประโยชน์ขององค์กร ด้านวิริยะ พบว่า เพียรพยายามให้มากเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพดี ให้มีความสำคัญกับงานที่ได้รับมอบหมายทำให้ด้วยความเต็มใจ มีความอดทน ขยันหมั่นเพียรในการทำงาน ไม่ละเลยในหน้าที่ แม้จะไม่ใช่วิธีในการทำงาน พยายามรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่นก่อนตัดสินใจ ด้านจิตตะ พบว่า มีความเข้าใจถึงความต้องการใฝ่ในและให้ความสำคัญกับงานทุกชิ้นที่เข้ามาหา เอาใจใส่ในการทำงานทั้งตนเอง และในทีมงาน รู้คิด และวิเคราะห์ถึงงานที่ทำทุกอย่าง ว่าให้ผลคุ้มค่าเพียงไร ด้านวิมังสา พบว่า พัฒนาวิธีการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของงานบริการ หาเหตุผลและจุดที่ผิดพลาดและแก้ไขด้วย สติ ปัญญา ความรอบคอบ ต้องมีบรรทัดฐาน หรือกฎเกณฑ์ ที่ทุกคนยอมรับ และส่งเสริมให้ทุกคนปฏิบัติตาม กล่าวเสนอแนะเมื่อพบช่องทางที่ดีกว่า จากเหตุที่ปรากฏและไตร่ตรอง และ (Charonthammo, 2017) การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ของบุคลากรเพื่อการบริหารจัดการ อบต.อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการของ อบต.อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทักษะของบุคลากรต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อการบริหารจัดการ อบต. อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ของบุคลากรไปใช้เพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการ อบต.อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า อบต.อำเภอวัดโบสถ์ มีทั้งหมด 6 แห่ง คือ อบต.ตำบลวัดโบสถ์ อบต.ท่างาม อบต.ท้อแท้ อบต.บ้านยาง อบต.หินลาด และ อบต.คันไช้ ซึ่งในแต่ละ อบต. มีการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เหมือนกัน ดังนี้ ด้านการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ของบุคลากรเพื่อการบริหารจัดการ อบต.อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน คือ ด้านฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา พบว่า การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ของบุคลากรเพื่อการบริหารจัดการ อบต.ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านผลการเปรียบเทียบ การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อการบริหารจัดการ อบต.อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก โดยจำแนกตามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า บุคลากรที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และรายได้ต่อเดือน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ด้านปัญหาและอุปสรรคในการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 พบว่ามีปัญหาและอุปสรรค คือ การทำงานในบางครั้งผู้บังคับบัญชาจะไม่ฟังข้อเสนอของบุคลากร บุคลากรขาดการพัฒนา บุคลากรควรเอาใจใส่ในหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมาย อีกทั้งบุคลากรบางส่วนไม่ค่อยใช้ปัญหาพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล ดังนั้น จึงทำให้การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ภายในองค์กรไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์เท่าที่ควร ข้อเสนอแนะมีดังนี้ 1. ด้านฉันทะ บุคลากรที่ปฏิบัติงานควรมีการยอมรับการติชม ของผู้มาใช้บริการว่าดีหรือไม่ดี ควรปรับปรุงในด้านใดบ้าง อีกทั้งพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ของตนเองสุดอย่างความสามารถ 2. ด้านวิริยะ บุคลากรควรมีความพยายามในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเร่งด่วน พร้อมทั้งอุทิศเวลาเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม 3. ด้านจิตตะ เมื่อมอบหมายงานต่างๆ แล้ว

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

บุคลากรควรเอาใจใส่ในงานนั้น เพื่อเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงานและผู้มาติดต่อกัน 4. ด้านวิมัสสา การทำงานทุกครั้งนั้นมักมีอุปสรรคนานาประการ เพราะฉะนั้น บุคลากรควรปรับปรุงให้เข้ากับสถานการณ์อยู่เสมอ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม เพื่อประสานร่วมกันในการปฏิบัติงาน

สรุป

การที่สินค้าเกลือภูเขาบ่อเกลือล้าน มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน และมีความสำคัญตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่มาตรฐานที่รับรองที่ส่งผลทำให้เกลือภูเขาบ่อเกลือล้าน จำหน่ายได้ในราคาที่ต่ำมาก เมื่อเทียบกับความพิเศษของตัวผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือล้าน ที่ควรจะเป็นผลิตภัณฑ์ทั้งที่มีคุณค่า มีมาตรฐาน และสร้างรายได้ให้กับประชากรในหมู่บ้านบ่อหลวง อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่านในฐานะหน่วยงานในพื้นที่จังหวัดน่าน ที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือล้าน จึงได้ดำเนินการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือล้านขึ้น โดยใช้หลักพุทธธรรมการนำหลักอิทธิบาท 4 เพื่อการบริหารองค์กรสู่ความสำเร็จ ตามหลักการ 4 ด้าน คือ 1. ฉันทะ (พอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น) 2. วิริยะ (เพียรประกอบสิ่งนั้น) 3. จิตตะ (เอาใจฝักใฝ่ใน สิ่งนั้น) 4. วิมัสสา (หมั่นตรองพิจารณาหาเหตุผลในสิ่งนั้น) ซึ่งถ้าผู้บริหารองค์กรมีจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และปฏิบัติงานโดยใช้หลักธรรมดังกล่าวมา ประยุกต์ใช้ในทุกขั้นตอนแล้ว ย่อมเป็นที่ชัดเจนว่าองค์กรจะประสบความสำเร็จได้อย่างสูง สำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่านจัดทำกิจกรรมส่งเสริมให้กับผู้ประกอบการเกลือภูเขาบ่อเกลือล้าน ผู้ประกอบการมีความภาคภูมิใจและมีความพอใจต่อการผลิตสินค้าของตนเอง เพื่อพัฒนาสินค้าได้อย่างมีคุณภาพ เนื่องจากมีความรักในอาชีพของตนเอง รักใคร่ เต็มใจ และฝักใฝ่ในงานอยู่เสมอทุ่มเทความสามารถ และปรารถนาเพื่อที่จะทำอาชีพให้ดีที่สุด ด้วยการรักในอาชีพของตน ชอบในอาชีพของตน ด้านวิริยะ (ความเพียร) ผลการสัมภาษณ์ พบว่าการควบคุมการดำเนินงานของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่านให้เป็นไปตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้เพื่อที่จะยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือล้าน ที่ผ่านมาได้เป็นอย่างดีด้านจิตตะ (ความคิด หรือความใส่ใจ) ผลการสัมภาษณ์ พบว่าการทำงานด้วยความมุ่งมั่น เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือล้าน ให้มีการผลิตได้อย่างมีคุณภาพ พัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และตรงกับความต้องการของตลาดด้านวิมัสสา (ความไตร่ตรอง) ผลการสัมภาษณ์ พบว่ามีการตรวจสอบขั้นตอนการผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ พัฒนาจุดแข็งและกำจัดจุดอ่อนให้ดีขึ้น มีการส่งเสริมในการใช้นวัตกรรมในการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ เกลือภูเขาบ่อเกลือล้าน เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงานให้ดียิ่งขึ้น โดยใช้หลักพุทธธรรมการนำหลักอิทธิบาท 4 เพื่อการบริหารองค์กรสู่ความสำเร็จ ตามหลักการ 4 ด้าน คือ 1.ฉันทะ(พอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น) 2.วิริยะ(เพียรประกอบสิ่งนั้น) 3.จิตตะ(เอาใจฝักใฝ่ใน สิ่งนั้น) 4.วิมัสสา (หมั่นตรองพิจารณาหาเหตุผลในสิ่งนั้น) ซึ่งถ้าผู้บริหารองค์กรมีจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้ การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และปฏิบัติงานโดยใช้หลักธรรมดังกล่าวมา ประยุกต์ใช้ในทุกขั้นตอนแล้ว ย่อมเป็นที่ชัดเจนว่าองค์กรจะประสบความสำเร็จได้อย่างสูง

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนยังขาดทักษะความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ดังนั้นสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่านควรสนับสนุนการเพิ่มจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีประสิทธิภาพ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือ น่าน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวแสดงถึงความเอกลักษณ์น้อย ดังนั้นสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่านควรส่งเสริมจัดกิจกรรม/ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่แสดงถึงความโดดเด่นในสิ่งที่แสดงถึงความมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากชุมชนอื่นๆ และควรมีการประชาสัมพันธ์เพิ่มช่องทางการจำหน่ายอย่างต่อเนื่อง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า แนวทางการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือ น่านขาดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามหลักพุทธธรรม ดังนั้นสำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่านควรส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อการบริหารองค์กรสู่ความสำเร็จ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรจัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกให้แก่นักเรียน เยาวชน และประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือ น่าน โดยมีการจัดกิจกรรมดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนในพื้นที่

2.2. ควรส่งเสริมให้มีเครือข่ายความร่วมมือด้านต่างๆในระดับหมู่บ้าน และควรส่งเสริมให้ชุมชนพัฒนาความรู้ความเข้าใจ นำหลักธรรมพระพุทธศาสนาในหัวข้อธรรมอื่นๆ มาประยุกต์ใช้ และให้มีความเชี่ยวชาญมากขึ้นในการต่อยอดการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือ น่าน

2.3. ปลุกจิตสำนึกให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ ให้ช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อมและ ลดพฤติกรรมที่จะก่อผลเสียแก่ทรัพยากรธรรมชาติโดยให้มีการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เพื่อให้เยาวชนได้รู้ถึงความสำคัญของผลิตภัณฑ์เกลือภูเขาบ่อเกลือ น่าน

References

Aneksuk, B. & Panyawuttharakul, V. (2016). *Development of tourism models and products in Phitsanulok Province to support Thai tourists and tourists in the ASEAN group* (Research Report). Phitsanulok : Phitsanulok.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

- Chantrawadi, W. (2011). *Satisfaction of Japanese customers towards the service quality of King Royal Garden Inn Hotel, Sathorn Tai Road, Bangkok*. Independent study. (Master's Thesis). Chiang Mai University. Chiang Mai.
- Charonthammo, T. (2017). *The application of the four powers of personnel for the management of the Tambon Administrative Organization, Wat Bot District, Phitsanulok Province*. (Master's Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Chumsang, C. et al. (2022). *Internal Control System Manual for Geographic Indication Products "Mountain Salt, Nan*. Science and Technology Center: Uttaradit Rajabhat University.
- Fine Arts Department. (2014). *Nan Chronicles Wat Phra That Chang Kham Worawihan edition* (Research Report). Nan: Fine Arts Office No. 7, Nan, Fine Arts Department.
- Hatthamath, A. (2004). *Participatory Action Research to Develop Quality Standards of Handicraft Products, Local Fabric Bags, Ban Nangua, Mueang District, Phetchabun Province*. (Doctoral Dissertation). Phetchabun Rajabhat University. Phetchabun.
- McCarthy, J. (1885). *Theme of the Travel Log of Siam, Special Map Edition for the 200th Anniversary of Rattanakosin*. Bangkok: Royal Thai Survey Department.
- Phrapalad Saichon Chittagaro. (2013). *Personnel Administration of Subdistrict Administrative Organizations in Kamphaeng Saen District, Nakhon Pathom Province According to the Four Iddhipada Principles*. (Master's Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Phonngam, P. (2009). *Development of OTOP product potential and standards: A case study in the local weaving group, Ban Na Duang, Loei Province*. (Doctoral Dissertation). Loei Rajabhat University. Loei.
- Rasmipaiboon, N. (2006). *Project for the Development of Quality Standards of Lak Cloth Products*. (Doctoral Dissertation). Suan Dusit University. Bangkok.
- Suwachan, K. & Somchob, P. (2012). *Marketing strategies that influence the purchasing decision of fashion products of consumers in Ubon Ratchathani Municipality*. (Master's Thesis). Ubon Ratchathani Rajabhat University. Ubon Ratchathani.
- Tangkongnuch, S. (2004). *Customer Satisfaction with the Services of the Bangkok Bank Public Company Limited, Bangkhen Branch*. (Master's Thesis). National Institute of Development Administration (NIDA). Bangkok.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

Techabencharat, W. (2008). *Customer satisfaction towards the service quality of ING Life Insurance Company in Chiang Mai Province*. (Master's Thesis). Chiang Mai University. Chiang Mai.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

แนวทางการบริหารกิจกรรมหลักขององค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย สำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตภาคเหนือ

THE ADMINISTRATION OF VOCATIONAL ACTIVITIES OF ASSOCIATION OF
FUTURE THAI PROFESSIONAL FOR LARGE EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER
OFFICE OF THE VOCATIONAL EDUCATION COMMISSION
IN THE NORTHERN DISTRICT

¹ภาณุวัฒน์ พุจักรคำ, และ ²ปณตนนท์ เถียรประภากุล

¹Panuwat Foojakham, and ²Panatanon Thienpraphakul

¹ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

¹Master of Education (Educational Administration), Lampang Rajabhat University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: Bhanuwat.soc@gmail.com

Received: 2024-07-03

Revised: 2024-08-15

Accepted: 2024-12-09

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมหลักขององค์การ นักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยสำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือ 2) ศึกษาแนวทางการบริหารกิจกรรมหลักขององค์การนักวิชาชีพ ในอนาคตแห่งประเทศไทยสำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือ ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 24 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักเรียน นักศึกษา จำนวน 24 คน หัวหน้างานกิจกรรมนักเรียน นักศึกษา จำนวน 24 คนและ ครูที่ปรึกษา อวท. จำนวน 24 คน รวมจำนวน 96 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารกิจกรรมหลักขององค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยของสถานศึกษาศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพการบริหารกิจกรรมหลักขององค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยของสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ที่สุด โดยด้านการวางแผนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการดำเนินงาน และด้านการประเมินผลและการรายงานผล ตามลำดับ

2) แนวการบริหารกิจกรรมหลักขององค์กรนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยของสถานศึกษาศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือมีจำนวนแนวทางทั้งสิ้น 11 แนวทาง แบ่งเป็น ด้านการวางแผน จำนวน 4 แนวทาง ด้านการดำเนินงานจำนวน 4 แนวทาง ด้านการประเมินผลและการรายงานผล จำนวน 3 แนวทาง

คำสำคัญ: แนวทางการบริหาร; การบริหารกิจกรรม; กิจกรรมหลักขององค์กรนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย

Abstract

This research had two objectives: 1) To study the management condition of the organization's core activities of Association of Future Thai Professional (AFT) for large-sized educational institutions affiliated with Office of the Vocational Education Commission in the Northern Region. 2) To study the management approaches to managing the core activities of Association of Future Thai Professional (AFT) for large-sized educational institutions affiliated with Office of the Vocational Education Commission in the Northern Region. The research population consists of 96 people: 24 school directors, 24 deputy directors for student affairs, 24 heads of student activities, and 24 AFT advisors. The instruments used include a questionnaire on the condition of managing the core activities of Association of Future Thai Professional (AFT) for large-sized educational institution affiliated with Office of the Vocational Education Commission in the Northern Region. The questionnaire is characterized as a 5-point rating scale and a focus group discussion record. Data were analyzed using basic statistics, including percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

Research findings indicate that

1) The management condition of the organization's core activities of Association of Future Thai Professional (AFT) for large-sized educational institution affiliated with Office of the Vocational Education Commission in the Northern Region was overall analysis results at the highest level, with the highest average in planning, followed by operations, performance evaluation, and reporting, respectively.

2) The management approaches to managing the core activities of Association of Future Thai Professional (AFT) for large-sized educational institution affiliated with Office of

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

the Vocational Education Commission in the Northern Region consist of a total of 11 guidelines. These were divided into 4 for planning, 4 for operations, and 3 for performance evaluation and reporting.

Keywords: Administration; Activity Management; Core Activities of Association of Future Thai Professional (AFT)

บทนำ

ตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 ประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้ ได้กำหนดแผนย่อยการตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย ไว้คือ การตระหนักถึง พหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย อาทิ ภาษา ตรรกะ และคณิตศาสตร์ ด้านทักษะและมิติดนตรี กีฬาและการเคลื่อนไหวของร่างกาย การจัดการตนเอง มนุษยสัมพันธ์ รวมถึงผู้มีความสามารถ อันโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาและรักษากลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษของพหุปัญญาแต่ละประเภท การสร้างสภาพแวดล้อมและระบบสนับสนุนประชากรไทยมีอาชีพ บนฐานพหุปัญญา (Office of National Economic and Social Development Council, 2018) การสร้างเสริมศักยภาพผู้มีความสามารถพิเศษให้สามารถต่อยอดการประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคงที่ครอบคลุมทั้งการพัฒนาและส่งเสริมพหุปัญญาผ่านครอบครัว ระบบสถานศึกษา สภาพแวดล้อม รวมทั้งสื่อ ตั้งแต่ระดับปฐมวัย เพื่อสร้างเด็กและเยาวชนไทยมีการพัฒนาที่สมดุล มีทางเลือกในการใช้ศักยภาพพหุปัญญาในการดำรงชีวิต เกิดอาชีพบนฐานพหุปัญญาที่สังคมยอมรับและเห็นความสำคัญ รวมทั้งมีกลไกคัดกรองและส่งเสริมเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ จัดโรงเรียน ระบบเสริมประสบการณ์ การมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ตลอดจนสร้างมาตรการจูงใจ เพื่อพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษผลักดันให้ประเทศไทยมีบทบาทเด่น ในประชาคมโลก ทั้งด้านกีฬา ภาษาและวรรณกรรม สุนทรียศิลป์ ตลอดจนการวิจัย และการสร้างเส้นทางอาชีพ สภาพแวดล้อม การทำงาน และระบบสนับสนุนที่เหมาะสมสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษผ่านกลไกต่าง ๆ โดยจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐาน เครื่องมือการทำงานที่เหมาะสม การสร้างระบบเชื่อมโยงเครือข่ายวิจัยกับศูนย์ความเป็นเลิศที่มีอยู่ในปัจจุบันในรูปแบบการร่วมมือ การมีกลไกการทำงานในลักษณะการรวมตัวของ กลุ่มคนในหลายสาขาวิชา เพื่อรวมนักวิจัยและนักเทคโนโลยีชั้นนำให้สามารถต่อยอดงานวิจัย ที่สามารถตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ การสร้างความร่วมมือและเชื่อมต่อกับสถาบันวิจัยอื่น ๆ ทั่วโลก เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้นักวิจัยความสามารถสูงของไทย รวมถึงการเปิดพื้นที่ในการสร้างเสริมศักยภาพผู้มีความสามารถพิเศษให้สามารถต่อยอดการประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคง นอกจากนี้ ในประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้น ของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567-2568 ได้ระบุหลักการตามนโยบาย ไว้ว่ากระทรวงศึกษาธิการมุ่งมั่นดำเนินการภารกิจหลักตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พุทธศักราช 2561 – 2580 นโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล จะดำเนินนโยบายปฏิรูปการศึกษาและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต มุ่งส่งเสริมให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

รวมทั้งเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนตามความถนัด จะเห็นได้ว่ายุทธศาสตร์ชาติและนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาและส่งเสริมพหุปัญญาผ่านครอบครัว ระบบสถานศึกษา สภาพแวดล้อม รวมทั้งสื่อ เพื่อเสริมสร้างความสามารถพิเศษตามความถนัดและศักยภาพของเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษบนฐานพหุปัญญา ซึ่งในบริบทสถานศึกษาสามารถพัฒนาผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือกิจกรรมนักเรียน นักศึกษา นั่นเอง ซึ่งกิจกรรมนักเรียน นักศึกษา เป็นกระบวนการทางการศึกษาที่สถานศึกษาจัดให้มีขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียน นักศึกษาได้ทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนนอกเหนือจากการเรียนการสอนตามปกติ เป็นช่องทางให้ผู้เรียนได้นำความรู้ความสามารถไปใช้จริง กล่าวคือ สามารถถ่ายโยงการเรียนรู้สู่การปฏิบัติได้

ทั้งนี้ ตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ว่าด้วยองค์นักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2557 (ปรับปรุง พ.ศ. 2560) กำหนดให้องค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย (อวท.) มีหน้าที่ดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามแนวปฏิบัติเกณฑ์ กติกา ที่คณะกรรมการบริหารองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย ระดับชาติ กำหนด ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาความเป็นเลิศด้านอาชีวศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของสมาชิกองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย ให้เป็นคนเก่งและมีความสุข คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น ปรับตัวเข้ากับชุมชนหรือสังคมที่เปลี่ยนแปลง มีทักษะความชำนาญตามมาตรฐานวิชาชีพ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (Office of National Economic and Social Development Council, 2017) จะเห็นได้ว่าองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย (อวท.) มีบทบาทโดยตรงในการจัดกิจกรรมนักเรียน นักศึกษาในสถานศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว

อีกทั้งระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ว่าด้วยองค์นักวิชาชีพในอนาคต แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2557 (ปรับปรุง พ.ศ. 2560) ได้กำหนดให้สถานศึกษาที่ประกาศจัดตั้งองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยต้องเข้ารับการประเมินฯ โดยต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยทั้ง 3 ตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตอนที่ 2 ว่าด้วยเรื่องแผนงาน โครงการ กิจกรรมองค์การฯ ที่กำหนดให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมครอบคลุม 2 เป้าหมาย เป้าหมายละ 5 แผนงาน รวม 10 แผนงาน ซึ่งสถานศึกษาขนาดใหญ่จะต้องจัดกิจกรรมเพื่อเข้ารับการประเมินแผนงานอย่างน้อย 3 โครงการ รวมแล้วอย่างน้อย 30 โครงการ และต้องให้ความสำคัญทั้งจำนวนโครงการ (ปริมาณ) และผลสัมฤทธิ์ (คุณภาพ) ของโครงการ (Office of National Economic and Social Development Council, 2017) ทำให้การดำเนินกิจกรรมองค์การฯ ของสถานศึกษาขนาดใหญ่จะต้องมีการวางแผน อย่างเป็นระบบ ซึ่งนอกจากนักศึกษาที่ได้รับเลือกตั้งมาเป็นคณะกรรมการดำเนินงานองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย ระดับสถานศึกษาแล้วยังต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะกรรมการบริหารองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย ระดับสถานศึกษาที่ประกอบด้วย ผู้บริหาร หัวหน้างาน และครูที่ปรึกษาองค์การฯ เพื่อให้ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา จากข้อกำหนดที่เกี่ยวกับการประเมินดังกล่าวนี้ เป็นผลให้ทุกสถานศึกษาต้องนำผลการดำเนินงาน

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ขององค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยเข้ารับการประเมิน และจากการศึกษาจากผลการประเมิน องค์การมาตรฐานดีเด่นระดับชาติ ประจำปีการศึกษา 2562 – 2565 พบว่า ผลการประเมินประเภท สถานศึกษาขนาดใหญ่มีสถานศึกษาในเขตภาคเหนือมีผลการประเมินระดับเหรียญทอง ปีละ 1 สถานศึกษา และยังไม่ปรากฏสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลชนะเลิศในระดับชาติ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวการบริหาร องค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย เพื่อยกระดับผลการประเมินองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยระดับสถานศึกษา ประเภทสถานศึกษาขนาดใหญ่ในเขตภาคเหนือ ให้เป็นองค์กรฯ ที่มีผลการ ประเมินในระดับที่ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมหลักขององค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยสำหรับ สถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารกิจกรรมหลักขององค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย สำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1. รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยนี้ มีการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมหลักขององค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยสำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือ

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารกิจกรรมหลักขององค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย สำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือ

ขั้นตอนที่ 2. พื้นที่การวิจัย

สถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือ

ขั้นตอนที่ 3. ประชากร

ขั้นตอนที่ 1 ประชากรได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 24 คน, รองผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนา กิจกรรมนักเรียนนักศึกษา จำนวน 24 คน, หัวหน้างานกิจกรรมนักเรียน นักศึกษา จำนวน 24 คน และครูที่ ปรึกษาองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย จำนวน 24 คน ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตภาคเหนือ จำนวน 24 แห่ง รวมจำนวนทั้งสิ้น 96 คน

ขั้นตอนที่ 2 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยคัดเลือกจากผู้ที่มีคุณสมบัติ คือ เป็นคณะกรรมการบริหารองค์การ นักวิชาชีพใน อนาคตแห่งประเทศไทย ระดับสถานศึกษา ประเภทสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษาที่มีผลการประเมินระดับเหรียญทองระดับชาติ ปีการศึกษา 2566

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ขั้นตอนที่ 4. เครื่องมือการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารกิจกรรมหลักขององค์กรนักวิชาชีพ ในอนาคตแห่งประเทศไทยของสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

- 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)
- 2) แบบสอบถามสภาพการบริหารกิจกรรมหลักขององค์กรนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยของสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)
- 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการบริหารกิจกรรมหลักขององค์กรนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยของสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open End)

ขั้นตอนที่ 2 ประเด็นการสนทนากลุ่ม และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ใช้ในการตรวจสอบเพื่อยืนยันความเหมาะสมของแนวทางการบริหารกิจกรรมหลักขององค์กรนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย สำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือ

ขั้นตอนที่ 5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- 1) บันทึกเสนอต่อสำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เพื่อออกหนังสือถึงต้นสังกัด ในการขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามของประชากรผู้ให้ข้อมูล
- 2) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามให้กลุ่มประชากรเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 2

- 1) ส่งหนังสือขอเชิญเข้าร่วมสนทนากลุ่มถึงผู้ทรงคุณวุฒิทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) โดยแนบโครงร่างวิทยานิพนธ์ฉบับย่อ ผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 ร่างแนวทางการบริหารกิจกรรมหลักขององค์กรนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย สำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือ ประเด็นการสนทนากลุ่มและแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม
- 2) ประสานผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อยืนยันการเข้าร่วมสนทนากลุ่ม
- 3) ดำเนินการสนทนากลุ่ม ตามวันเวลาที่กำหนด
- 4) สรุปการเก็บข้อมูลและสรุปผลที่ได้จากการจัดสนทนากลุ่ม
- 5) ปรับปรุงแก้ไขแนวทางการบริหารกิจกรรมหลักขององค์กรนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย สำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ขั้นตอนที่ 6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 นำแบบสอบถามสภาพการบริหารกิจกรรมหลักขององค์กรนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยของสถานศึกษาศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือ มาวิเคราะห์ข้อมูล ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และแปลผลระดับการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาฉันทามติ และปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำมาจัดทำเป็นแนวทางแนวทางการบริหารกิจกรรมหลักขององค์กรนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย สำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือ

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมหลักขององค์กรนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยสำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารกิจกรรมหลักขององค์กรนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยของสถานศึกษาศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือ ในภาพรวม มีสภาพการบริหารอยู่ระดับมากที่สุด ($\mu = 4.59$, $\sigma = 0.57$) โดยจำแนกรายละเอียดรายด้านดังนี้ ด้านการวางแผนมีสภาพการบริหารอยู่ระดับมากที่สุด ($\mu = 4.42$, $\sigma = 0.69$) รองลงมาได้แก่ ด้านการดำเนินงาน มีสภาพการบริหาร อยู่ระดับมากที่สุด ($\mu = 4.66$, $\sigma = 0.50$) และด้านการประเมินผลและการรายงานผล มีสภาพการบริหารอยู่ระดับมาก ($\mu = 4.42$, $\sigma = 0.69$) ดังตาราง

รายการ	สภาพ		แปลผล
	การบริหาร		
	μ	σ	
1.ด้านการวางแผน	4.68	0.52	มากที่สุด
2.ด้านการดำเนินงาน	4.66	0.50	มากที่สุด
3.ด้านการประเมินผลและการรายงานผล	4.42	0.69	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.59	0.57	มากที่สุด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการบริหารกิจกรรมหลักขององค์กรนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยของสถานศึกษาศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือ ในภาพรวม

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารกิจกรรมหลักขององค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยสำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือ ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารกิจกรรมหลักขององค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยของสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือ ด้านการวางแผน จำนวน 4 แนวทาง ด้านการดำเนินงาน จำนวน 4 แนวทาง ด้านการประเมินผลและการรายงานผล จำนวน 3 แนวทาง รวมทั้งสิ้น 11 แนวทาง ดังนี้

1) แนวทางการบริหารกิจกรรมหลักขององค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยของสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือ ด้านการวางแผน ได้แก่ (1) รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษา หัวหน้างานกิจกรรมนักเรียน นักศึกษา ครูที่ปรึกษาอวท. และครูที่ปรึกษาชมรมวิชาชีพ จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้และจัดทำแผนปฏิบัติงานขององค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย และแผนปฏิบัติงานของชมรมวิชาชีพ (2) สถานศึกษามอบหมายให้คณะกรรมการดำเนินงานองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย และคณะกรรมการชมรมวิชาชีพจัดทำแผนปฏิบัติงานและจัดสรรงบประมาณให้เสร็จสิ้นก่อนปีงบประมาณ (3) ผู้บริหารและคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา ตรวจสอบและอนุมัติโครงการที่องค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย เสนอก่อนเริ่มปีงบประมาณ และบรรจุโครงการเข้าในแผนปฏิบัติราชการของสถานศึกษา (4) คณะกรรมการบริหาร และคณะกรรมการดำเนินงานองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย จัดประชุมก่อนเริ่มดำเนินงานทุก ๆ โครงการ และมอบหมายให้เลขานุการจัดทำรายงานการประชุมอย่างเป็นปัจจุบัน

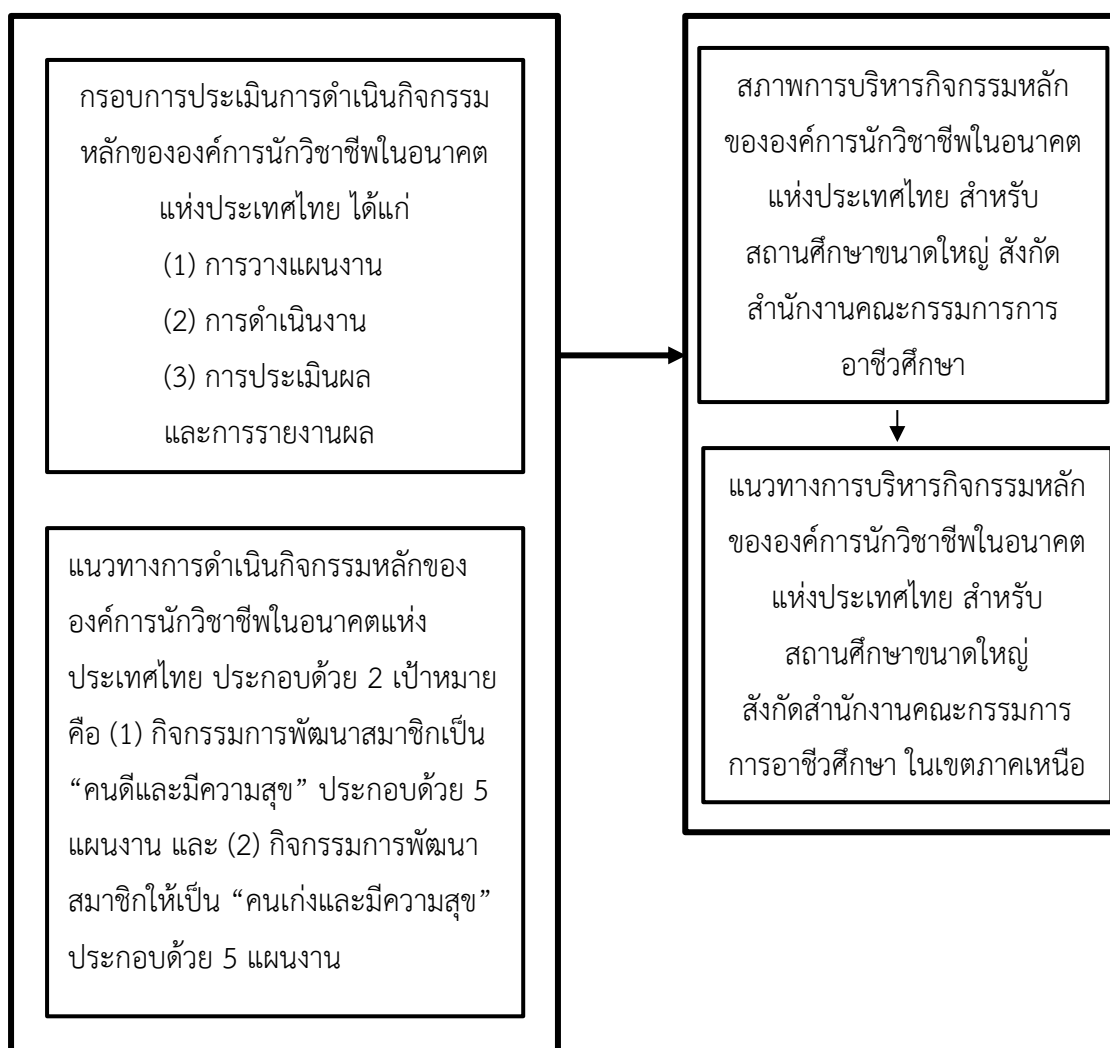
2) แนวทางการบริหารกิจกรรมหลักขององค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยของสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือ ด้านการดำเนินงาน ได้แก่ (1) คณะกรรมการบริหาร อวท. ประชุมเพื่อวางแผนการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน นักศึกษา โดยคำนึงถึงลักษณะของกิจกรรมและเกณฑ์การเข้าร่วมกิจกรรม ร้อยละ 60 ขึ้นไป (2) คณะกรรมการบริหาร องค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย กำหนดกิจกรรมบังคับให้นักเรียน นักศึกษาแต่ละชั้นปีเข้าร่วม โดยพิจารณาจากความเหมาะสมของกิจกรรมกับช่วงชั้นที่นักเรียน นักศึกษาเรียนอยู่ (3) ผู้บริหารสถานศึกษาจัดอบรมให้คณะกรรมการดำเนินงานองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย และคณะกรรมการชมรมวิชาชีพ มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงบประมาณ การใช้งบประมาณ เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบของทางราชการและสอดคล้องกับแผนงานที่วางไว้ (4) ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายให้งานประชาสัมพันธ์ ของสถานศึกษาประสานงานกับคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย ในการประชาสัมพันธ์โครงการทั้งก่อนเริ่มโครงการและการรายงานหลังโครงการเสร็จสิ้น รวมทั้งเก็บหลักฐานการประชาสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ

3) แนวทางการบริหารกิจกรรมหลักขององค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยของสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือ ด้านการประเมินผลและการรายงานผล ได้แก่ (1) ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการอบรมให้ความรู้และฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการออกแบบเครื่องมือประเมินผล การเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล แก่คณะกรรมการดำเนินงานองค์การนักวิชาชีพ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ในอนาคตแห่งประเทศไทย และคณะกรรมการชมรมวิชาชีพ (2) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างแรงจูงใจโดยกำหนดให้การส่งรายงานผลการดำเนินโครงการมีผลต่อการพิจารณางบประมาณในปีงบประมาณต่อไป (3) ผู้บริหารสถานศึกษานับสนุนงบประมาณในการจัดทำรูปแบบการรายงานผลการดำเนินโครงการ

องค์ความรู้ใหม่

แผนภูมิที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

การศึกษาแนวทางการบริหารกิจกรรมหลักขององค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยของสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือ

ทำให้ทราบถึงสภาพของการบริหารกิจกรรมหลักขององค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยของสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือ อันจะนำไปสู่การ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

สร้างแนวทางในการบริหารกิจกรรมหลักขององค์การฯ ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินงาน และด้านการประเมินผลและการรายงานผล เพื่อให้สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือ นำไปใช้ในการดำเนินงานกิจกรรมหลักขององค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่าสภาพการบริหารกิจกรรมหลักขององค์การ นักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย สำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือ ในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยในรายด้าน มีด้านการวางแผน อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจาก สถานศึกษามีการวางแผนงานโครงการในการดำเนินกิจกรรมหลักขององค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยไว้ รวมถึงมีการออกคำสั่งมอบหมายหน้าที่ผู้รับผิดชอบไว้อย่างชัดเจนหลังจากนั้นมีการประชุมคณะกรรมการดำเนินงานโครงการอยู่เสมอ ซึ่งเป็นภารกิจสำคัญก่อนเริ่มดำเนินกิจกรรม สอดคล้องกับสมคิด บางโมได้อธิบายถึงการวางแผน ว่าเป็นการวางแผนการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดการทำงานที่ได้ผลงาน มีส่วนสำคัญ เช่น การกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ กำหนดการดำเนินงาน กำหนดระยะเวลาการดำเนินงาน กำหนดผู้รับผิดชอบ (Bangmo, 2015)

ยังมีอีกด้านหนึ่งที่มีสภาพการบริหารในภาพรวมในระดับ มากที่สุด คือ ด้านการดำเนินงาน กล่าวคือ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้กำหนดแนวปฏิบัติว่าด้วยการจัดกิจกรรมองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย ระดับสถานศึกษา ดำเนินกิจกรรมหลักขององค์การ นักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย ทั้ง 2 เป้าหมาย คือ เป้าหมายที่ 1 ว่าด้วยกิจกรรมการพัฒนาสมาชิกให้เป็น “คนดีและมีความสุข” และ เป้าหมายที่ 2 ว่าด้วยกิจกรรมการพัฒนาสมาชิกให้เป็น “คนเก่งและมีความสุข” โดยสถานศึกษาขนาดใหญ่ต้องดำเนินโครงการทั้ง 10 แผนงาน และ มีโครงการรองรับอย่างน้อย 3 โครงการต่อหนึ่งแผนงาน (Office of the Vocational Education Commission, 2019) ซึ่งในด้านนี้สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษา มีการปฏิบัติตามข้อกำหนดในระดับเป็นอย่างดี อาจเนื่องมาจาก การบริหารจัดการการดำเนินโครงการของสถานศึกษาขนาดใหญ่มีต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายงาน ในการกระจายความรับผิดชอบไปยังส่วนย่อย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในภาพรวม ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งต้องอาศัยการบริหารแบบมีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Khakhai (2019) ที่พบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมที่ทำให้เกิดการบริหารงานไปอย่างมีประสิทธิภาพประกอบด้วย การร่วมคิดของผู้เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมนักเรียนทุกภาคส่วน การร่วมกันวางแผนการดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียนตามแผนประจำปีการร่วมดำเนินกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนการมีส่วนร่วมในการประเมินผลและสรุปผลและการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ร่วมกัน

นอกจากนี้ในด้านการประเมินผลและการรายงานผลสถานศึกษายังดำเนินการประเมินผลการดำเนินโครงการอยู่เสมอ โดยมีการจัดทำเครื่องมือประเมินผลกิจกรรมเป็นอย่างดี แต่อาจจะยังขาดการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นระบบ แต่อย่างไรก็ตามสถานศึกษาก็ยังเห็นความสำคัญของการประเมินผลการดำเนินโครงการ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ซึ่งเป็นไปผลการวิจัยของ Chantarawong (2019) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานสถานักเรียนตามแนวคิด ความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าขั้นตอนการบริหารงานสถานักเรียน ควรประกอบด้วย 3 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน ขั้นตอนที่ 2 การนำแผนสู่การปฏิบัติ และขั้นตอน ที่ 3 การประเมินผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า แนวทางการบริหารกิจกรรมหลักขององค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยด้านการวางแผน สถานศึกษาให้ความรู้และมอบหมายให้คณะกรรมการดำเนินงาน องค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย (อวท.) และคณะกรรมการชมรมวิชาชีพจัดทำแผนปฏิบัติงาน และจัดสรรงบประมาณ และนำเสนอให้ผู้บริหารตรวจสอบและอนุมัติโครงการให้เสร็จสิ้นก่อนปีงบประมาณ รวมทั้งจัดประชุมก่อนเริ่มดำเนินงานทุก ๆ โครงการ เพื่อให้เกิดการวางแผนการดำเนินงานทั้งในระยะยาว (ตลอดทั้งปีงบประมาณ) และระยะสั้น (ในแต่ละโครงการ) ทั้งนี้เป็นเพราะการดำเนินโครงการในแต่ละโครงการ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด ในกรอบเวลาที่กำหนด และต้องบรรลุเป้าหมายตามนโยบายและระเบียบปฏิบัติจากต้นสังกัด การวางแผนงาน จึงเป็นขั้นตอนแรกในการจะลงมือดำเนินโครงการ สอดคล้องกับที่ วันชัย มีชาติ ได้อธิบายทฤษฎีการบริหาร ของ Henry Fayol ว่ามีองค์ประกอบของการจัดการ 5 ประการ เรียกว่า “POCCC” โดยมีขั้นตอนอันสำคัญ อย่างหนึ่งคือ การวางแผน (Planning: P) เป็นการศึกษาข้อมูลในปัจจุบันและคาดการณ์ในอนาคต และ วางเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติไว้ (Meechart, 2016) นอกจากนี้ ไชยา ยิ้มวิไล กล่าวถึงทฤษฎี “POSDCoRB” ของ Luther Gulick และ Lyndall Urwick ในขั้นการวางแผน (Planning: P) ว่าเป็นการ กำหนดแผนการในการปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้า โดยผู้บริหารจะต้องมีการวางแผนไม่ว่าในการบริหารใด ๆ เนื่องจากการ วางแผนเป็นสิ่งสำคัญพื้นฐานของกระบวนการบริหาร ผู้บริหารจะต้องตระหนักอยู่ เสมอว่า แผนงานเป็นหลักและเป็นรากฐานของการปฏิบัติงาน การวางแผนสามารถ กำหนดได้ทั้งในระยะสั้นและระยะ ยาว รูปแบบของแผนงานควรประกอบด้วย วัตถุประสงค์ นโยบาย แนวปฏิบัติและมาตรฐานของงาน การ วางแผนของผู้บริหารควรคำนึงถึง ทำอะไร (What) ทำอย่างไร (How) เงินเท่าไร (How money) จะมอบ ใคร ทำ (Who) กระทำเมื่อไร (When) นอกจากนั้น ผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงสภาพ ภูมิศาสตร์ สภาพแวดล้อมดิน ฟ้าอากาศ ระบบของสังคม พฤติกรรม ของบุคคล ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีอันเป็นที่ยึดถือของบุคคล ในกลุ่มนั้น ๆ ด้วย (Yimwilai, 2014)

ในด้านการดำเนินงาน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการ งบประมาณแก่คณะกรรมการดำเนินงานองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย (อวท.) รวมถึงร่วมกัน วางแผนการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนนักศึกษาให้เป็นไปตามเกณฑ์กำหนด เนื่องจากในขั้นตอนการ ดำเนินงานต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจอย่างรอบด้าน ทั้งการเข้าใจแผนที่วางไว้ ความแม่นยำในเรื่องแนว ทางการปฏิบัติ และยังต้องมีทักษะในการทำงานเป็นทีมอีกด้วย ทำให้ผู้บริหารจำเป็นต้องประสานงานกับงาน อื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ Yimwilai (2014) ที่ กล่าวถึง ทฤษฎี “POSDCORB” ในด้านการประสานงาน (Coordination: Co) ว่าเป็นการประสานงาน

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ระหว่าง หน่วยงาน หรือตำแหน่งที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการติดต่อสื่อสารภายในองค์กร เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กร หรือหน่วยงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร การประสานงานระหว่างหน่วยงานเป็นไปด้วยความ เรียบร้อย และบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร การประสานงานเป็นขั้นหนึ่งของกระบวนการบริหาร ซึ่งผู้บริหารจะต้องใช้เทคนิคในการส่งเสริม ชักจูง ตักเตือน และช่วยเหลือให้ทุกหน่วยงานขององค์กร หน้าที่ขององค์กรเป็นจุดมุ่งหมายปลายทาง วัตถุประสงค์ กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติ ตามกำหนดเวลาและสถานที่ ตลอดจนผู้รับผิดชอบ ทำให้ผู้เกี่ยวข้องทราบว่าในเวลาใด ใครทำอะไร ที่ไหน และทำอะไร เป็นการสะดวก ทุกฝ่ายการติดต่อประสานงานเกี่ยวกับกระบวนการของการผลิตและผลผลิตต่อไป นอกจากนี้ในระหว่างการทำงานมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องดำเนินการให้ครอบคลุมทั้ง 4 ด้านได้แก่ การวางแผน การดำเนินการ การประเมินผล และการรายงานผลการบริหารงานให้ด้านจำนวนโครงการตามแผนงานจึงสอดคล้องกับวงจรคุณภาพ (PDCA) ที่ Isniah, Purba and Debora (2020) กล่าวว่า เป็นกระบวนการที่ใช้ควบคุมและพัฒนากระบวนการบริหารองค์กรโดยเป็นการทำซ้ำ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย การวางแผนประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายและกระบวนการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย การดำเนินการ คือ การดำเนินการตามแผนงานที่วางไว้ก่อนหน้า การตรวจสอบเป็นขั้นตอนการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลตามข้อกำหนด และการนำไปใช้ คือขั้นตอนเพื่อการปรับปรุงผลลัพธ์ว่าเป็นไปตามข้อกำหนด

ด้านการประเมินผลและการรายงานผล สถานศึกษามีการให้ความรู้และฝึกทักษะให้กับคณะกรรมการดำเนินงานองค์กรนักศึกษาในพื้นที่ในภาคแห่งประเทศไทย (อวท.) และ คณะกรรมการชมรมวิชาชีพ ในการออกแบบเครื่องมือประเมินผล การเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำผลการประเมินโครงการเข้าไปมีส่วนในการพิจารณาแผนงานโครงการในปีงบประมาณต่อไป ทั้งนี้เนื่องจากในการประเมินผลต้องอาศัยทักษะและประสบการณ์ในการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสามารถประเมินผลการดำเนินโครงการได้อย่างสอดคล้องกับวัตถุประสงค์โครงการ และการประเมินผลยังมีส่วนสำคัญในการแก้ปัญหาและพัฒนาโครงการที่จะจัดขึ้นในอนาคตได้อีกด้วย สอดคล้องกับทฤษฎีการบริหารงานของ W. Edwards Deming ตามที่ Bangmo (2015) กล่าวถึง ขั้นตอนการตรวจสอบการปฏิบัติตามแผน (Check: C) และ ขั้นตอนปรับปรุงแก้ไขพัฒนาต่อเนื่อง (Act: A) ว่ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารงาน ซึ่งการนำผลประเมินที่ได้มาทำการวิเคราะห์ เพื่อพัฒนาแผนในการปรับปรุงต่อไป ในส่วนนี้ควรจะเสนอแนะ ปัญหาแนวทางการปรับปรุงแก้ไขปัญหา หรือการพัฒนา ในด้านนี้ผู้บริหารจะต้องอาศัยอำนาจการสั่งการควบคุมกับการสร้างแรงจูงใจ เนื่องจากการทราบผลที่รายงานจากความเป็นจริงจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการปัญหา และการพัฒนาดำเนินงานในอนาคต และการรายงานผลอย่างเป็นปัจจุบันจะทำให้ผู้บริหารทราบถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างทันทั่วถึง ซึ่งจะสามารถถอดบทเรียนจากการดำเนินโครงการที่ผ่านมาแล้วสู่การเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานในขั้นต่อไป ผู้บริหารจึงควรควบคุมให้การรายงานผลเป็นไปอย่างทันเหตุการณ์ แม่นยำ และมีความเป็นจริง จริง ซึ่งมีแนวทางใกล้เคียงกับทฤษฎีการบริหารของ Ernest Dale ที่ Wirachnipawan (2021) กล่าวถึง การบริหารสามารถจำแนกหน้าที่ของผู้จัดการไว้ 7 ประการหรือที่เรียกว่า “POSDCIR” ในขั้นการควบคุม (Controlling: C) ว่าผู้บริหารต้องมีการควบคุมการทำงาน คือการควบคุม ให้พนักงานปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ตรวจสอบให้ผลการปฏิบัติงาน เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ หรือควบคุมให้ทำงานตามระเบียบข้อบังคับที่วางไว้

สรุป

จากการศึกษาแนวทางการบริหารกิจกรรมหลักขององค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยของสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือการศึกษาสภาพการบริหารทำให้ทราบถึงการบริหารและการดำเนินการกิจกรรมหลักขององค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยของสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือ ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินงาน และด้านการประเมินผลและการรายงานผล และนำไปสร้างแนวทางการบริหารทำให้ทราบกระบวนการบริหารของคณะกรรมการบริหารองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย ที่สอดคล้องกับทฤษฎีการบริหาร อันจะสามารถหนุนเสริมให้คณะกรรมการดำเนินงานองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย ขับเคลื่อนกิจกรรมหลักขององค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยของสถานศึกษาขนาดใหญ่ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารด้านการวางแผนมีสภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือ ควรให้ความสำคัญกับการวางแผนงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความรู้และทักษะเกี่ยวกับการจัดทำแผนปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินงานองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย เพื่อให้มีแผนปฏิบัติงานก่อนเริ่มปีงบประมาณ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า แนวทางการบริหารส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับการให้ความรู้ความเข้าใจกับคณะกรรมการดำเนินงานองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือ ควรพัฒนาความเชี่ยวชาญในการดำเนินงานให้กับคณะกรรมการดำเนินงานองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย และให้ความสำคัญกับการประสานงานกับฝ่ายงานที่เกี่ยวข้อง ให้กิจกรรมหลักขององค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยมีประสิทธิภาพสูงสุดตามแผนที่วางไว้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการบริหารงานองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย ระดับสถานศึกษา

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

2.2. ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย กับคณะกรรมการดำเนินงานคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยในการบริหารบริหารงานองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย ระดับสถานศึกษา

References

- Bangmo, S. (2015). *Organization and Management*. Bangkok: June Publisng Company Limited.
- Chantarawong, K. (2019). *Student Council Management Based on the Concept of Democratic Citizenship of Secondary School Students*. (Master's Thesis). Chulalongkorn University. Bangkok.
- Isniah, S., Purba, H., & Debora, F. (2020). Plan do check action (PDCA) method: literature review and research issues. *Journal Sistem dan Manajemen Industri*, 4(1), 72-81.
- Khakhai, N. (2019). *The Management of Student Activities Section Using Participatory Approach of Chiangmai Thepbodint Withaa School*. (Master's Thesis). Chiangmai Rajabhat University. Chiangmai.
- Meechart, W. (2016). *Organizational Management*. Bangkok: Chulalongkorn University Printery.
- Office of National Economic and Social Development Council. (2018). *National Strategy Goals (2018 – 2037)*. Bangkok: Office of National Economic and Social Development Council.
- Office of the Vocational Education Commission. (2017). *Guideline for Regulations About Association of Future Thai Professional*. Bangkok : Office of the Vocational Education Commission.
- Office of the Vocational Education Commission. (2019). *Aseesment of Association of Future Thai Professional*. Bangkok: Office of the Vocational Education Commission.
- Wirachnipawan, W. (2021). *Management Administration and Development Administration*. Bangkok: expernetbooks.
- Yimwilai, C. (2014). *Development of Public Administration: Part Present and Future*. Bangkok: SJ Printing.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

นวัตกรรมการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา

INNOVATION IN LEARNING MANAGEMENT TOWARDS EDUCATION 4.0
OF WAT MUEAN PHUTTHA WITTHAYA SCHOOL

¹พระปวรนนท์ แซ่ลี, ²ประเวศ เวชชะ, ³สุวดี อุบปินใจ และ ⁴สมเกียรติ ตุ่นแก้ว

¹Phra Pawooranan Saelee, ²Prawet Wetcha, ³Suwadee Ouppinjai and ⁴Somkiet Tunkaew

¹คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

¹Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University, Thailand

Received: 2024-07-07

¹Corresponding Author's Email: shiapin25260@gmail.com

Revised: 2024-10-22

Accepted: 2024-11-07

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1.เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย 2.เพื่อศึกษาเหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ด้านพื้นที่วิจัย โรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยาที่กำลังศึกษาเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ ณ วัดหมื่นพุทธเมตตาคุณาราม ซึ่งจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และเป็นการศึกษาพระพุทธศาสนาทั้งแผนกบาลีสันามหลวงและธรรมสนามหลวง ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ให้แก่ พระภิกษุ และ สามเณร สังกัด สำนักงานการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบออนไลน์ จาก Creative Research Systems ในระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ได้แก่ ผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษา และนักเรียน รวมจำนวน 119 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรสู่ห้องเรียน (2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (3) การสนทนากลุ่ม และ(4) แบบวิเคราะห์เอกสาร

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยาในภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับดี โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสนับสนุนการใช้หลักสูตรระดับห้องเรียน รองลงมาคือ ด้านการนิเทศกำกับติดตามหลักสูตรระดับห้องเรียน ด้านการนำหลักสูตรระดับห้องเรียนไปใช้ และด้านการวางแผนการนำหลักสูตรระดับห้องเรียนไปใช้ตามลำดับ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

2. เหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวกับการบริหารและผู้บริหาร คือ ระบบการบริหารโรงเรียนที่ดี มีความชัดเจนตามกระบวนการ PDCA และโรงเรียนที่มีคุณภาพจะมีระบบของการนิเทศที่ดี ซึ่งช่วยให้ได้ข้อมูลในการพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไข ที่นำไปสู่ความสำเร็จในการทำงาน ซึ่งการนิเทศอาจประกอบด้วย การนิเทศจากต้นสังกัด การนิเทศของผู้บริหารโรงเรียน การนิเทศของบุคลากรในโรงเรียน ประกอบด้วย นวัตกรรมการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย หรือ 4E model ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ คือ E1: Emphasis on management E2: Emphasis on Learning E3: Emphasis on curriculum to the classroom และ E4: Emphasis on student characteristics มีความเหมาะสม ร้อยละ 98.15 และเป็นไปได้ ร้อยละ 95.19 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ กระบวนการได้มาซึ่ง 4E model มีการดำเนินการโดยเริ่มจากการศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของโรงเรียน อีกทั้งทั้ง 4 ประเด็นเป็นหัวใจหลักในการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0

คำสำคัญ: การบริหารจัดการเรียนรู้; เหตุปัจจัยสำคัญ; การศึกษา 4.0; โรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา

Abstract

The purpose of this research was to study the learning management conditions of Wat Muen Phutthawittaya School, Mae Chan District, Chiang Rai Province. To study important factors affecting learning management towards Education 4.0. of Wat Muean Phutthawittaya School, Mae Chan District, Chiang Rai Province Research area Wat Muen Phutthawittaya School that I am studying at is a school located at Wat Muen Phuttha Metta Khunaram. which organizes the study of Buddhist scriptures General Education Department and is the study of Buddhism in both the Sanam Luang Pali and Sanam Luang Dhamma departments. At the junior high school level and high school to monks and novices under the Office of Pariyattidhamma Education General Education Department Sample size determination The researcher used the online sample size calculation method from Creative Research Systems (<https://www.surveysystem.com/sscalc.htm>) at a confidence level of 95%, including administrators, teachers, school committee members, and students. 119 people. The research tools included questionnaires regarding opinions regarding classroom management, (2) in-depth interviews, (3) group discussions, and (4) document analysis forms.

The research results found that

1. Conditions of learning management towards Education 4.0 of Wat Muen Phuttha Wittaya School as a whole at a good level When considering each aspect, it was found that

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

every aspect had good opinions. The side with the highest average is Supporting the use of classroom-level curricula, followed by supervision and monitoring of classroom-level curricula. In terms of implementing the curriculum at the classroom level and planning for classroom-level curriculum implementation

2.Important factors affecting learning management towards Education 4.0 of Wat Muen Phutthawittaya School, Mae Chan District, Chiang Rai Province, were found that Factors related to administration and administrators are a good school administration system. There is clarity in the PDCA process and quality schools will have a good supervision system. This helps to gain information for development, improvement, and correction that leads to success in work. which supervision may consist of Supervision from the agency Supervision of school administrators Supervision of school personnel includes learning management innovation towards education 4.0 of Wat Muen Phuttha Witthaya Witthaya School, Mae Chan District, Chiang Rai Province or The 4E model consists of 4 strategies: E1 : Emphasis on management E2: Emphasis on Learning E3: Emphasis on curriculum to the classroom and E4 : Emphasis on student characteristics There is an appropriateness of 98.15% and a feasibility of 95.19%. This may be because the process of obtaining the 4E model was carried out by starting with a study and analysis of the current condition of the school. In addition, all 4 issues are the main points in Learning management towards education 4.0.

Keywords: Learning Management; Important Factors; Education 4.0; Wat Muean Phutthawittaya School

บทนำ

นวัตกรรม หรือนวัตกรรม วงการศึกษานำคำนี้มาใช้ในความหมายของ “การทำขึ้นใหม่” หรือ “สิ่งที่ทำขึ้นใหม่” ซึ่งได้แก่ แนวคิด แนวทาง ระบบ รูปแบบ วิธีการ กระบวนการ สื่อและเทคนิคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาซึ่งได้รับการคิดค้นและจัดทำขึ้นใหม่ เพื่อช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ทางการศึกษา (Khaemmanee, 2014) โดยผ่านการทดลองหรือได้รับการพัฒนาเป็นขั้นๆ แล้ว โดยมีขั้นตอนตามลำดับ คือ การคิดค้น การพัฒนา และนำไปปฏิบัติจริง ซึ่งมีความแตกต่างจากการปฏิบัติเดิมที่เคยปฏิบัติโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา เป็นการจัดการศึกษาภายใต้สำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 13 โดยคณะสงฆ์จีนนิกายแห่งประเทศไทย โดยสังกัดกองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน นวัตกรรม บาลีและหลักสูตรภาษาจีน จากการศึกษา

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

การบริหารจัดการของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา พบว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในปัจจุบัน ยังมุ่งเน้นการสอนที่เน้นครูเป็นศูนย์กลาง เน้นเนื้อหามากกว่าทักษะ ยึดกระบวนการเรียนการสอนเดิม ๆ และยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้หรือทักษะใหม่ ๆ ในยุคดิจิทัล นอกจากนี้ จากการศึกษาผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติ (O-NET) ประจำปีการศึกษา 2563 - 2565 พบว่า คะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ได้ คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า ร้อยละ 50 ส่วน การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพระพุทธศาสนา (B - NET) ประจำปีการศึกษา 2563 - 2565 พบว่า คะแนนเฉลี่ยวิชา บาลี ธรรม พุทธประวัติ และวินัย ได้ คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า ร้อยละ 50 เช่นกัน (Wat Muean Phutthawittaya School, 2022)

ด้วยเหตุนี้ การบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษายุค 4.0 จึงเป็นการศึกษาในอนาคตที่จะต้องปรับเปลี่ยน อนาคตชีวิต ผู้คนจะยืนยาวขึ้น life expectancy สูงขึ้น ชีวิตจะอยู่กับเครื่องจักรที่ฉลาดมากขึ้น ผู้คนมี Visibility สูงขึ้น ดังนั้น ผู้บริหารและครูสอน ในยุคการศึกษา 4.0 ซึ่งจะอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมสื่อใหม่ ต้องอยู่บนการรู้เท่าทันสื่อ การแสวงหาความรู้ทำได้ เร็วมากขึ้นและเทคโนโลยีจะปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต วิธีการทำงานและโครงสร้างองค์กรจะเปลี่ยนไปจากเดิม หรือเรียกว่า นวัตกรรม โดยนวัตกรรม (Innovation) มีรากศัพท์มาจาก innovare ในภาษาละติน แปลว่า ทำสิ่งใหม่ขึ้นมา โดยมุ่งเน้นไปที่การสร้างสรรค์ การวิจัยและพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นสำคัญ (WatChinda, 2017) ส่วน Khaemmanee (2014) กล่าวว่า นวัตกรรมหรือนวัตกรรม วงการศึกษานำคำนี้มาใช้ในความหมายของ “การทำขึ้นใหม่” หรือ “สิ่งที่ทำขึ้นใหม่” ซึ่งได้แก่ แนวคิด แนวทาง ระบบ รูปแบบ วิธีการ กระบวนการ สื่อและเทคนิคต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาซึ่งได้รับการคิดค้นและจัดทำขึ้นใหม่ เพื่อช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ทางการศึกษา ซึ่งจากการศึกษาของ Office of the Secretariat of the Education Council (2021) พบว่า นวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาในประเทศไทยและประเทศที่คัดสรร เพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 คือ ส่งเสริมการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-based Management-SBM) เพื่อให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระและคล่องตัวในการบริหารและจัดการศึกษา โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือ คุณภาพผู้เรียน ซึ่งเป็นผลผลิตของการจัดการศึกษา

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว แสดงให้เห็นปัญหาที่ต้องปรับปรุง แก้ไข และหาแนวทางในการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการการเรียนรู้ ของนักเรียน โรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา เพื่อให้มีหลักการการบริหารจัดการการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การศึกษาในยุค 4.0 สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอน และปฏิบัติหน้าที่ในกลุ่มบริหารงานวิชาการ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการบริหารและการจัดการการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการและปัญหาการบริหารและการจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษาในยุค 4.0 เพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมการบริหารจัดการการเรียนรู้ ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยาที่มีประสิทธิภาพ สามารถยกระดับเป็นสถานศึกษาต้นแบบให้กับสถานศึกษาอื่น ๆ ต่อไป

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาเหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาเหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 ของโรงเรียน ดังตารางที่ 1

คำถามการวิจัย	วิธีการวิจัย	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	แหล่งข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
1. การบริหารจัดการหลักสูตรสู่ห้องเรียน 1.1 การวางแผนการนำหลักสูตรระดับห้องเรียนไปใช้ 1.2 การนำหลักสูตรระดับห้องเรียนไปใช้ 1.3 การสนับสนุนการใช้หลักสูตรระดับห้องเรียน 1.4 การนิเทศกำกับติดตามหลักสูตรระดับห้องเรียน 1.5 การประเมินการใช้หลักสูตรระดับห้องเรียน	วิจัยเชิงปริมาณ	แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรสู่ห้องเรียน	1. ผู้บริหาร 2. ครู 3. กรรมการสถานศึกษา 4. นักเรียน	1. ค่าเฉลี่ย (Mean) 2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 3. นำเสนอกราฟ
2. หลักการบริหารจัดการเรียนรู้	วิจัยเชิงคุณภาพ	1.1 การสัมภาษณ์เชิงลึกโดยมีแนวคำถาม	1. ผู้บริหาร 2. ครู	1. การวิเคราะห์เนื้อหา 2. การสังเคราะห์

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

คำถามการวิจัย	วิธีการวิจัย	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	แหล่งข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
		ประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก ในประเด็น 1) การบริหารจัดการหลักสูตรสู่ห้องเรียน และ 2) หลักการบริหารจัดการการเรียนรู้ (สร้างตามความเข้าใจของคำถาม)	3. กรรมการสถานศึกษา	เนื้อหา
2.1 เหตุปัจจัยภายนอก 2.1.1 เหตุปัจจัยสนับสนุน 2.1.2 เหตุปัจจัยอุดหนุน 2.2 เหตุปัจจัยภายใน 2.2.1 เหตุปัจจัยสนับสนุน 2.2.2 เหตุปัจจัยอุดหนุน	การวิจัยเชิงคุณภาพ	1. การสัมภาษณ์เชิงลึก 2. การสนทนากลุ่ม	1. ผู้บริหาร 2. ครู 3. กรรมการสถานศึกษา 4. นักเรียน	1. การวิเคราะห์เนื้อหา 2. นำเสนอแผนภูมิ ก้างปลา (Fishbone Diagram)

ตารางที่ 1 ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 ของโรงเรียน

รายละเอียดการดำเนินการวิจัยแต่ละขั้นตอน มีดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา อำเภอมะจัน จังหวัดเชียงราย

1. คำถามการวิจัย

สภาพการบริหารจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา อำเภอมะจัน จังหวัดเชียงราย เป็นอย่างไรและมีคุณภาพอยู่ในระดับใด

2. วิธีการวิจัย

การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-Method Research)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 รายการเครื่องมือ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

การออกแบบการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดรายการเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังตารางที่ 2

ประเภท	เครื่องมือ	ชื่อเครื่องมือ
เชิงปริมาณ	แบบสอบถาม	1. แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการวางแผนการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน (ผนวก ก-1)
เชิงคุณภาพ	การสัมภาษณ์เชิงลึก	1. แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก เรื่องการบริหารจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา

ตารางที่ 2 เครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 การดำเนินการสร้างเครื่องมือ

3.2.1 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการบริหารจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา” (ผนวก ก 1-5) มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

3.2.2.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2.2.2 สร้างประเด็นคำถามเพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของการบริหารจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยาตามกรอบแนวคิดและคำถามการวิจัย โดยการสร้างแบบสอบถามอยู่ในรูปของเอกสาร และ Google forms

3.2.2.3 นำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ

3.2.2.4 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.2.2.5 นำแบบสอบถามไปผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและวิเคราะห์ค่า IOC เพื่อหาคุณภาพของข้อรายการ และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

3.2.2.6 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ในโรงเรียนที่มีสภาพใกล้เคียงกับโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา ได้แก่ โรงเรียนมังกรมกลาวาสวิทยาลัย

3.2.2.7 วิเคราะห์หาดัชนีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้ง 5 ฉบับและปรับปรุงเพื่อให้มีความสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม

3.2.2 “แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก เรื่องการบริหารจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา” (ผนวก ก-6) มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

3.2.2.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

3.2.2.2 สร้างประเด็นคำถามเพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึกตามกรอบแนวคิดและคำถามการวิจัย

3.2.2.3 นำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ

3.2.2.4 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ

3.2.2.5 นำไปทดลองใช้ในโรงเรียนที่มีสภาพใกล้เคียงกับโรงเรียนวัดหมื่นพุทธรักษา ได้แก่ โรงเรียนมังกรมลาวาสวิทยาลัย จำนวน 30 คน

3.2.2.6 ปรับปรุงเพื่อให้มีความสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม

3.2.3 แบบวิเคราะห์สภาพการบริหารจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธรักษา (ผนวก ก-2) มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

3.2.3.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเรียนรู้

3.2.3.2 แบบวิเคราะห์สภาพการบริหารจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธรักษาโดยมีรายละเอียดของตัวแปรตามกรอบแนวคิดและคำถามการวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธรักษา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธรักษา พบว่า สภาพการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธรักษาในภาพรวม อยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับดี โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสนับสนุนการใช้หลักสูตรระดับห้องเรียน รองลงมาคือ ด้านการนิเทศกำกับติดตามหลักสูตรระดับห้องเรียน ด้านการนำหลักสูตรระดับห้องเรียนไปใช้ และด้านการวางแผนการนำหลักสูตรระดับห้องเรียนไปใช้ ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านการวางแผนการนำหลักสูตรระดับห้องเรียนไปใช้ ในภาพรวม อยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเตรียมความพร้อมของครูก่อนนำหลักสูตรไป รองลงมาคือ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ วิเคราะห์และวางแผนนำหลักสูตรระดับห้องเรียนไปใช้

2. ด้านการนำหลักสูตรระดับห้องเรียนไปใช้ ในภาพรวม อยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การใช้สื่อ หรือแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ รองลงมาคือ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศักยภาพและบริบทของผู้เรียน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมี ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลตามมาตรฐาน และตัวชี้วัดของแผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถสร้างชิ้นงานได้ ตามลำดับ

3. ด้านการสนับสนุนการใช้หลักสูตรระดับห้องเรียน ในภาพรวม อยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาหลักสูตรและตรวจสอบคุณภาพการจัดการสถานศึกษา รองลงมาคือ การสนับสนุนทรัพยากรสำหรับพัฒนาบุคลากร ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การส่งเสริมการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทั้งผู้เรียนและผู้สอน

4. ด้านการนิเทศกำกับติดตามหลักสูตรระดับห้องเรียนในภาพรวม อยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประเมินผลระหว่างเรียน รองลงมาคือ การกำหนดการจักระบบประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ แผนนิเทศกำกับติดตามการใช้หลักสูตร

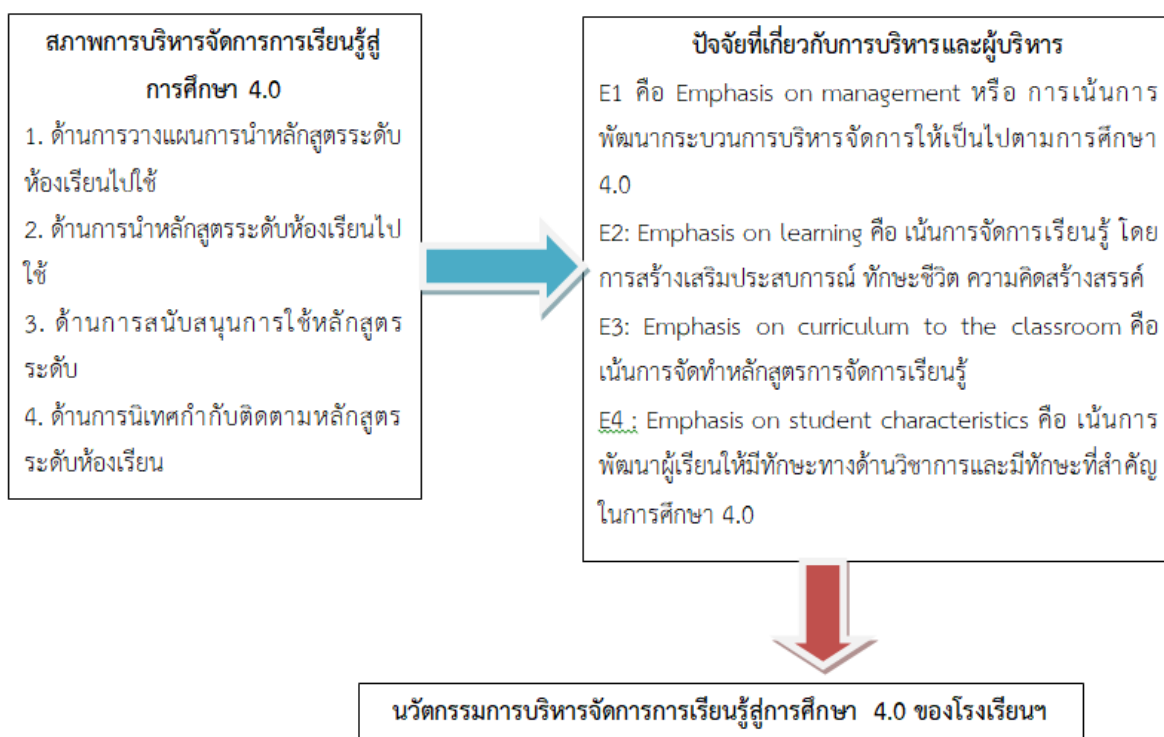
วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาเหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า เหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวกับการบริหารและผู้บริหาร คือ ระบบการบริหารโรงเรียนที่ดี มีความชัดเจนตามกระบวนการ PDCA และโรงเรียนที่มีคุณภาพจะมีระบบของการนิเทศที่ดี ซึ่งช่วยให้ได้ข้อมูลในการพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไข ที่นำไปสู่ความสำเร็จในการทำงาน ซึ่งการนิเทศอาจประกอบด้วย การนิเทศจากต้นสังกัด การนิเทศของผู้บริหารโรงเรียน การนิเทศของบุคลากรในโรงเรียน ประกอบด้วย นวัตกรรมการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยาวิทยา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย หรือ 4E model ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ คือ E1 : Emphasis on management E2: Emphasis on Learning E3: Emphasis on curriculum to the classroom และ E4 : Emphasis on student characteristics มีความเหมาะสม ร้อยละ 98.15และความเป็นไปได้ ร้อยละ 95.19 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ กระบวนการได้มาซึ่ง 4E model มีการดำเนินการโดยเริ่มจากการศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของโรงเรียน อีกทั้งทั้ง 4 ประเด็นเป็นหัวใจหลักในการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 ความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างหลักการเรียนรู้กับหลักการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ในภาพรวม อยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดกิจกรรมเพื่อสอดคล้องกับบุคลิกและความพร้อมของผู้เรียน รองลงมาคือ การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ขอบข่าย เนื้อหาที่เรียน ได้ทราบก่อนเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การเสริมแรงอย่างเหมาะสม เช่น ให้คำชม รางวัล ให้แก่ผู้เรียนที่มีพฤติกรรมที่ถูกต้องและลงโทษผู้เรียนที่แสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม

องค์ความรู้ใหม่

นวัตกรรมการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา พบว่า การบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยาในภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับดี โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสนับสนุนการใช้

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

หลักสูตรระดับห้องเรียน รองลงมาคือ ด้านการนิเทศกำกับติดตามหลักสูตรระดับห้องเรียน ด้านการนำหลักสูตรระดับห้องเรียนไปใช้ และด้านการวางแผนการนำหลักสูตรระดับห้องเรียนไปใช้ และปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวกับการบริหารและผู้บริหาร คือ ระบบการบริหารโรงเรียนที่ดี มีความชัดเจนตามกระบวนการ PDCA และโรงเรียนที่มีคุณภาพจะมีระบบของการนิเทศที่ดี ซึ่งช่วยให้ได้ข้อมูลในการพัฒนาปรับปรุง และแก้ไข ที่นำไปสู่ความสำเร็จในการทำงาน ซึ่งการนิเทศอาจประกอบด้วย การนิเทศจากต้นสังกัด การนิเทศของผู้บริหารโรงเรียน การนิเทศของบุคลากรในโรงเรียน ประกอบด้วย นวัตกรรมบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยาวิทยา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย หรือ 4E model ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ คือ E1 : Emphasis on management E2: Emphasis on Learning E3: Emphasis on curriculum to the classroom และ E4 : Emphasis on student characteristics มีความเหมาะสม ร้อยละ 98.15และความเป็นไปได้ ร้อยละ 95.19 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ กระบวนการได้มาซึ่ง 4E model มีการดำเนินการโดยเริ่มจากการศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของโรงเรียน อีกทั้งทั้ง 4 ประเด็นเป็นหัวใจหลักในการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 ดังรูปภาพที่ 1

รูปภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยาในภาพรวม อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 ซึ่งทุกด้านอยู่ในระดับดี โดยด้านที่

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวางแผนการนำหลักสูตรระดับห้องเรียนไปใช้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.06 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยามีการจัดทำหลักสูตรทั้งระดับโรงเรียนและระดับห้องเรียนยังไม่ครอบคลุมกับการจัดการเรียนรู้ในการศึกษา 4.0 อีกทั้งฝ่ายงานบริหารวิชาการยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 โดยในปัจจุบันโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาเท่านั้น ยังไม่มีการนำมาบูรณาการหรือวิเคราะห์และวางแผนนำหลักสูตรระดับห้องเรียนไปใช้ให้สอดคล้องกับการจัดการ การเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 อีกทั้งยังขาดแผนการนิเทศกำกับติดตามการใช้หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ จึงทำให้ไม่สามารถพัฒนาแผนจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 ได้ ในทำนองเดียวกัน หากมีการดำเนินการตามกระบวนการบริหารจัดการการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลให้โรงเรียนมีระบบการบริหารจัดการการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ Laphonchokdee (2017) ที่พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวกับการบริหารและผู้บริหาร คือ ระบบการบริหารโรงเรียนที่ดี มีความชัดเจนตามกระบวนการ PDCA และโรงเรียนที่มีคุณภาพจะมีระบบของการนิเทศที่ดี ซึ่งช่วยให้ได้ข้อมูลในการพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไข ที่นำไปสู่ความสำเร็จในการทำงาน

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า เหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวกับการบริหารและผู้บริหาร คือ ระบบการบริหารโรงเรียนที่ดี มีความชัดเจนตามกระบวนการ PDCA และโรงเรียนที่มีคุณภาพจะมีระบบของการนิเทศที่ดี ซึ่งช่วยให้ได้ข้อมูลในการพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไข ที่นำไปสู่ความสำเร็จในการทำงาน ซึ่งการนิเทศอาจประกอบด้วย การนิเทศจากต้นสังกัด การนิเทศของผู้บริหารโรงเรียน การนิเทศของบุคลากรในโรงเรียน ประกอบด้วย นวัตกรรมการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยาวិทยา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย หรือ 4E model ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ คือ E1 : Emphasis on management E2: Emphasis on Learning E3: Emphasis on curriculum to the classroom และ E4 : Emphasis on student characteristics มีความเหมาะสม ร้อยละ 98.15 และความเป็นไปได้ ร้อยละ 95.19 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ กระบวนการได้มาซึ่ง 4E model มีการดำเนินการโดยเริ่มจากการศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของโรงเรียน อีกทั้งทั้ง 4 ประเด็นเป็นหัวใจหลักในการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 โดยมีรายละเอียดดังนี้

E1 คือ Emphasis on management หรือ การเน้นการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการให้เป็นไปตามการศึกษา 4.0 ซึ่งประกอบไปด้วยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานทั้งด้านการบริหารจัดการ การพัฒนาบุคลากร และการจัดเตรียมวัสดุ-อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับระบบเทคโนโลยี ตลอดจน การเตรียมความพร้อมในการสร้างโรงเรียนให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ของชุมชนในด้านการศึกษา 4.0 ทั้งนี้ โรงเรียนจำเป็นต้องคำนึงถึงการวิเคราะห์และจัดทำวางแผนดำเนินงาน ทั้งแผนการบริหารจัดการ แผนการพัฒนาบุคลากร แผนการจัดหางบประมาณ และการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 สอดคล้องกับนโยบายของ Office of the Basic Education Commission (2003) ที่มีการนำ Balanced Scorecard มาสู่สถานศึกษากำหนดให้โรงเรียน

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

หนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝันใช้ Balanced Scorecard เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนโครงการ ให้มีการดำเนินงานตามกลยุทธ์ที่วางไว้

E2: Emphasis on learning คือ เน้นการจัดการเรียนรู้ โดยการสร้างเสริมประสบการณ์ ทักษะชีวิต ความคิดสร้างสรรค์ นำไปสู่การสร้างนวัตกรรมของนักเรียน โดยประสานความร่วมมือกับชุมชน ปรชาญชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้โดยโรงเรียนมีการวิเคราะห์และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การศึกษา 4.0 เน้นการฝึกให้ผู้เรียนใช้ทักษะการคิดมากกว่าการใช้ความจำ จะส่งผลให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ และใช้สถานการณ์ปัญหาเป็นฐานในการเรียนรู้ (Problem Base Learning) และใช้การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สอดคล้องกับ Asavapoom (2014) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ เป็นระบบและวิธีการที่ผู้เรียนควรเรียนรู้และจัดการด้วยตนเอง จนเป็นรูปแบบการเรียนรู้ของตนเอง ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ เป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้เรียน ถ้าต้องการให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ ต้องช่วยกันหาแนวคิด เทคนิค และทักษะการเรียนรู้แบบต่าง ๆ มาพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อเป็นแนวทาง การเรียนรู้และการพัฒนาวิธีเรียนของตนจนมีรูปแบบวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งผู้เรียนจะได้เครื่องมือการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่อไป

E3: Emphasis on curriculum to the classroom คือ เน้นการจัดทำหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการบริหารงานวิชาการ โดยเน้นการจัดการเรียนรู้สู่ห้องเรียนที่ทันสมัยสอดคล้องกับโลกยุคใหม่ โดยส่งเสริมผู้เรียนมีความรู้ทักษะและสามารถเข้าถึงเทคโนโลยี และสามารถใช้งานอุปกรณ์เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ Hairon et al. (2020) ที่กล่าวถึงนวัตกรรมสำคัญของการศึกษาในประเทศสิงคโปร์ซึ่งเป็นโครงการที่ประสบความสำเร็จอีกโครงการหนึ่ง คือ โครงการโรงเรียนแห่งอนาคต ซึ่งเป็นโครงการทดลองนำร่องการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อเพิ่มพูนทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นความร่วมมือระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ (MOE) สถานศึกษา เอกชนภาคอุตสาหกรรม เช่น Singtel รวมทั้งผู้ประกอบการด้าน ICT อื่นๆ และองค์การพัฒนาการสื่อสารและสารสนเทศ (Infocomm Development Authority of Singapore - IDA) ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้กระทรวงการสื่อสารและสารสนเทศ โดยหน่วยงานดังกล่าวมีความร่วมมือกันในการบริหารโครงการและสนับสนุน ในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลที่ก้าวหน้า ตั้งแต่ เกมส์ e-textbooks ไปจนถึง อุปกรณ์มือถือ (mobile devices) และ laptops รวมทั้งนำปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence – AI) มาใช้ในการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้

E4 : Emphasis on student characteristics คือ เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะทางด้านวิชาการและมีทักษะที่สำคัญในการศึกษา 4.0 โดยดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรโรงเรียน ร่วมกับทักษะที่สำคัญ คือ การคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) และการคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) โดยในปัจจุบันโรงเรียนจำเป็นต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น และเป็นไปตามนโยบายและทิศทางในการจัดการศึกษา ของ Ministry of Education. (2016) กล่าวว่าหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กำหนดให้การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ปฏิบัติ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เป็นเป้าหมายพัฒนาเด็กและเยาวชนในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติตามเป้าหมายหลักสูตร ผู้สอนพยายามคัดสรรกระบวนการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้ โดยช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตร 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งปลูกฝังเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์พัฒนาทักษะต่าง ๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งหากมีการหลอมรวม หรือบูรณาการ ทั้ง 8 กลุ่มสาระกับทักษะที่สำคัญในการศึกษา 4.0 จะส่งผลให้ผู้เรียนมีความรอบรู้ สิ่งรอบตัวที่พร้อมเปลี่ยนแปลงในโลกอนาคต สอดคล้องกับ Sinthukhet (2017) ที่ได้ศึกษาทิศทางและแนวทางของการจัดการศึกษา ในยุคนี้ (ดิจิทัล) : Thailand 4.0 พบว่า การศึกษาในยุคนี้ (ดิจิทัล) : Thailand 4.0 เป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศ สู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และ ยั่งยืน” จัดการศึกษาทั้งระบบ ตั้งแต่ปฐมวัย ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมสร้างศักยภาพสูงสุดของเยาวชน ซึ่งมีผู้บริหาร ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา เป็นบุคคลสำคัญ ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้คือ ได้แก่พัฒนาด้านต่างๆ ไปพร้อมกัน 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านความรู้ ผู้เรียนมีความรอบรู้ สิ่งรอบตัวที่พร้อมเปลี่ยนแปลงในโลกอนาคต 2) ด้านทักษะ ได้แก่ทักษะด้านเทคโนโลยี ทักษะการทำงาน ทักษะการคิดจินตนาการ ทักษะการ แสวงหาความรู้ การแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ บูรณาการเชิงสร้างสรรค์การจัดการบุคคล การประเมิน ทักษะการ ตัดสินใจ และความยืดหยุ่นในสถานการณ์ที่เหมาะสม ทักษะการบริการ ทักษะ การสื่อสาร ทักษะการบูรณาการ เชิงสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ การเมือง และทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในศตวรรษที่ 21 3) ด้านคุณลักษณะ ได้แก่ มีความอดทน กล้าคิด กล้าทำ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้มีความฉลาดทางอารมณ์ มีคุณธรรม มีเมตตา กรุณา มีระเบียบวินัย มีความมุ่งมั่นสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ หรือนวัตกรรมจนสำเร็จ และยอมรับในกฎ กติกา ของสังคม และการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สรุป

งานวิจัยเรื่อง นวัตกรรมการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา พบว่า สภาพการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยาในภาพรวม อยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับดี โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสนับสนุนการใช้หลักสูตรระดับห้องเรียน รองลงมาคือ ด้านการนิเทศกำกับติดตามหลักสูตรระดับห้องเรียน ด้านการนำหลักสูตรระดับห้องเรียนไปใช้ และด้านการวางแผนการนำหลักสูตรระดับห้องเรียนไปใช้ ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้ ด้านการวางแผนการนำหลักสูตรระดับห้องเรียนไปใช้ ในภาพรวม อยู่ในระดับ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเตรียมความพร้อมของครูก่อนนำหลักสูตรไป รองลงมาคือ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ วิเคราะห์และวางแผนนำหลักสูตรระดับห้องเรียนไปใช้ ด้านการนำหลักสูตรระดับห้องเรียนไปใช้ ในภาพรวม อยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การใช้สื่อ หรือแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ รองลงมาคือ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศักยภาพและบริบทของผู้เรียน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยมี

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลตามมาตรฐาน และตัวชี้วัดของแผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถสร้างชิ้นงานได้ ตามลำดับ ด้านการสนับสนุนการใช้หลักสูตรระดับห้องเรียน ในภาพรวม อยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาหลักสูตรและตรวจสอบคุณภาพการจัดการสถานศึกษา รองลงมาคือ การสนับสนุนทรัพยากรสำหรับพัฒนาบุคลากร ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การส่งเสริมการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทั้งผู้เรียนและผู้สอน ด้านการนิเทศกำกับติดตามหลักสูตรระดับห้องเรียน ในภาพรวม อยู่ในระดับ เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประเมินผลระหว่างเรียน รองลงมาคือ การกำหนดการจัดระบบประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ แผนนิเทศกำกับติดตามการใช้หลักสูตร ส่วนเหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวกับการบริหารและผู้บริหาร คือ ระบบการบริหารโรงเรียนที่ดี มีความชัดเจนตามกระบวนการ PDCA และโรงเรียนที่มีคุณภาพจะมีระบบของการนิเทศที่ดี ซึ่งช่วยให้ได้ข้อมูลในการพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไข ที่นำไปสู่ความสำเร็จในการทำงาน ซึ่งการนิเทศอาจประกอบด้วย การนิเทศจากต้นสังกัด การนิเทศของผู้บริหารโรงเรียน การนิเทศของบุคลากรในโรงเรียน ประกอบด้วย นวัตกรรมการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยาวิทยา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย หรือ 4E model ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ คือ E1 : Emphasis on management E2: Emphasis on Learning E3: Emphasis on curriculum to the classroom และ E4 : Emphasis on student characteristics มีความเหมาะสม ร้อยละ 98.15 และความเป็นไปได้ ร้อยละ 95.19 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ กระบวนการได้มาซึ่ง 4E model มีการดำเนินการโดยเริ่มจากการศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของโรงเรียน อีกทั้งทั้ง 4 ประเด็นเป็นหัวใจหลักในการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ผู้บริหารหรือผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ควรนวัตกรรมการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 หรือ 4E ที่ได้จากการศึกษาวิจัย ซึ่งประกอบด้วย 4 กลยุทธ์คือ E1 : Emphasis on management E2: Emphasis on management E3: Emphasis on curriculum to the classroom และ E4 : Emphasis on student characteristics เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายที่จะขับเคลื่อนงานวิชาการสู่มาตรฐานชาติและการศึกษา 4.0 ดังนั้น ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบด้านการศึกษาควรให้ความสำคัญ เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ผู้บริหารและครูควรนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับกิจกรรมและบริบทของโรงเรียน เพื่อให้กระบวนการพัฒนากลยุทธ์เกิดการเปลี่ยนแปลงและขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับมาตรฐานและตัวชี้วัดความสำเร็จในการดำเนินการตามนวัตกรรมการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา พร้อมทั้ง มีการวัด ประเมินผล และกำหนดแนวทางปรับปรุงแก้ไขต่อไป

2.2. ควรมีการวิจัยพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมความเป็นเลิศตามนโยบายการศึกษา 4.0 ของผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการรองรับนโยบาย และยุทธศาสตร์ การปฏิรูปการศึกษาแนวใหม่

References

- Asavapoom, S. (2014). *Model for integrating internal quality assurance system with management Educational institutions for medium-sized basic facilities*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Khaemmanee, T. (2014). *Teaching science: knowledge for organizing an effective learning process*. (18th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Lapanchokdee, W. (2017). *Factors affecting and development of the educational quality level of basic educational institutions from the results of three rounds of external quality assessment of ONESQA*. Bangkok: Office of Educational Standards and Quality Assessment.
- Ministry of Education. (2016). *Announcement of the Ministry of Education regarding the use of basic education standards for internal quality assurance of educational institutions*. Bangkok: Ministry of Education.
- Office of the Basic Education Commission. (2003). *Guidelines for preparing school curriculum*. Bangkok: Office.
- Office of the Secretariat of the Education Council. (2021). *Innovation in educational institution management in Thailand and selected countries to develop students into the 21st century*. Bangkok: Office of the Secretariat of the Education Council.
- Salleh, H. et al.. (2020). A research agenda for professional learning communities: moving forward. *Professional Development in Education*, 43(1), 72-86.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

Sinthukhet, P. (2017). *Education in this era (digital era): Thailand 4.0*. (Master's Thesis).
Lampang Rajabhat University. Lampang.

Wat Muean Phuttha Wittaya School. (2022). *Self-evaluation report of the educational institution, academic year 2022, Wat Muen Phuttha Witthaya School*. Chiang Rai: Wat Muean Phuttha Wittaya School.

Watjinda, A. (2017). *Innovation*. Retrieved May 3, 2023, from
https://www.hrcenter.co.th/file/columns/hr_f_20170510_162245

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

กลยุทธ์การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน โรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา

THE GUIDELINES FOR SCHOOL CURRICULUM ADMINISTRATION TO DEVELOP
21ST CENTURY SKILLS OF WAT MUENBUDDHA WITTAYA SCHOOL

¹พระสมชัย แซ่ลิว, ²ประเวศ เวชชะ, ³พูนชัย ยาวีราช, และ ⁴สมเกียรติ ตุ่นแก้ว

¹Phra Somchai Saeliew, ²Prawet Wetcha,

³Phoonchai Yawirach and ⁴Somkiet Tunkaew

¹คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

¹Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: poovarino3910@gmail.com

Received: 2024-07-07

Revised: 2024-10-22

Accepted: 2024-11-07

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษามีคุณภาพมีเหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา การวิจัยครั้งนี้กำหนดที่จะศึกษาถอดบทเรียนของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา เพื่อเป็นการหาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา โดยมีขอบเขตการวิจัย ด้านพื้นที่วิจัยโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ศึกษาเหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา เหตุปัจจัยภายนอก เหตุปัจจัยภายใน เหตุปัจจัยจุดตั้ง เหตุปัจจัยภายนอก เหตุปัจจัยภายใน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบออนไลน์ จาก Creative Research SystemS ในระดับความเชื่อมั่นที่ 95%

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน (8 กลุ่มสาระการเรียนรู้) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน ปีการศึกษา 2563 – 2565 ทุกรายรายวิชา อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น รายวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา อยู่ในระดับดีมาก

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

2. ผลการทดสอบระดับชาติ O-Net ปีการศึกษา 2563 - 2565 พบว่า

2.1 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลการทดสอบระดับชาติ O-Net อยู่ใน ระดับปานกลาง

2.2 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการทดสอบระดับชาติ O-Net อยู่ใน ระดับพอใช้

3. ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพระพุทธศาสนา (B-NET) ปีการศึกษา 2563 - 2565 พบว่า

3.1 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 31.07 – 35.56 เมื่อพิจารณาเป็นรายปีการศึกษา ใน 4 วิชา พบว่า วิชาที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ บาลี

3.2 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 31.50 – 34.47 เมื่อพิจารณาเป็นรายปีการศึกษา ใน 4 วิชา พบว่า วิชาที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ บาลี

4. ผลการศึกษาเกี่ยวกับระดับคุณภาพของกระบวนการบริหารหลักสูตรในภาพรวมของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

4.1 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นชาย โดยมีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี ส่วนวุฒิการศึกษาส่วนใหญ่ระดับปริญญาตรี และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 5 - 15

4.2 คุณภาพของกระบวนการบริหารหลักสูตร ในภาพรวมของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ในภาพรวม อยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้ ยกเว้น ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ อยู่ในระดับดี โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ รองลงมาคือ ด้านการสนับสนุนการใช้หลักสูตรของการศึกษา ด้านการนิเทศกำกับติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ด้านการประเมินการใช้หลักสูตร และด้านการวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ตามลำดับ

คำสำคัญ: บริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา; พัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21; โรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา

Abstract

This research has the objective To study the quality of management of educational institution curriculum, there are important factors that affect the quality of management of educational institution curriculum of Wat Muen Phuttha Wittaya School. This research is determined to study the lessons learned from Wat Muean Phuttha Wittaya School. In order to find guidelines for managing the school curriculum to develop 21st century skills of students at Wat Muen Phuttha Witthaya School. with research scope Research area, Wat Muen Phuttha Witthaya School, Mae Chan District, Chiang Rai Province Study the important factors affecting the management of the curriculum to develop 21st century skills of

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

students at Wat Muen Phuttha Wittaya School. external factors internal factors Factors holding back external factors internal factors Sample size determination The researcher used the online sample size calculation method from Creative Research SystemS with a confidence level of 95%.

The research results found that

1. Academic achievement of students (8 learning subject groups) found that the academic achievement of students in the academic year 2020 - 2022 for all subjects. At a moderate level, except for health education and physical education subjects. It's at a very good level.

2. Results of the O-Net national test, academic year 2020 - 2022, found that

2.1 Mathayom 3 students' results in the national O-Net test were at a moderate level.

2.2 Mathayom 6 students' national O-Net test results are at a fair level.

3. Results of the national educational test on Buddhism (B-NET) for the academic year 2020 - 2022 found that

3.1 Mathayom 3 students have an average between 31.07 - 35.56. When considering each academic year in 4 subjects, it is found that the subject with the highest average score is Pali.

3.2 Mathayom 6 students have an average between 31.50 - 34.47. When considering each academic year in 4 subjects, it is found that the subject with the highest average score is Pali.

4. Results of the study regarding the level of quality of the overall curriculum administration process of Wat Muen Phutthawittaya School, Mae Chan District, Chiang Rai Province.

4.1 Most of the respondents were male. They are between 31 - 40 years old and most have a bachelor's degree. and have experience in performing work 5 - 15

4.2 Quality of the curriculum administration process In the overall picture of Wat Muen Phuttha Wittaya School, Mae Chan District, Chiang Rai Province, the overall level is at a good level. When considering each aspect, it was found that every aspect was of fair quality. Except for the application of educational institution curricula. at a good level The aspect with the highest average was the aspect of implementing the school curriculum, followed by the aspect of supporting the use of the educational curriculum. Supervision and

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

monitoring of the use of educational institution curricula Aspects of evaluating the use of the curriculum and planning for the use of educational institution curricula.

Keywords: Managing School Curriculum; Developing 21st Century Skills; Wat Muean Phuttha Wittaya School

บทนำ

โรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา เป็นการจัดการศึกษาโดยคณะสงฆ์จีนนิกายแห่งประเทศไทย โดยสังกัด กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน นวัตกรรม บาลีและหลักสูตรภาษาจีน จากการศึกษาการบริหารจัดการของโรงเรียนวัด หมื่นพุทธวิทยา พบว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในปัจจุบัน ยังมุ่งเน้นการสอนที่เน้นครูเป็นศูนย์กลาง เน้น เนื้อหามากกว่าทักษะ ยึดกระบวนการเรียนการสอนเดิมๆ และยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ หรือทักษะใหม่ ๆ ในยุคดิจิทัล นอกจากนี้ จากการศึกษาผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติ (O-NET) ประจำปีการศึกษา 2563 - 2565 พบว่า คะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ได้ คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า ร้อยละ 50 ส่วน การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ด้านพระพุทธศาสนา (B - NET) ประจำปีการศึกษา 2563 - 2565 พบว่า คะแนนเฉลี่ยวิชา บาลี ธรรม พุทธ ประวัติ และวินัย ได้ คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า ร้อยละ 50 เช่นกัน (Muean Phuttha Wittaya School, 2022)

ทักษะแห่งอนาคตใหม่ในศตวรรษที่ 21 (21ST Century Skills) เป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ของประชาชนคนไทย (Nitikraiphong, 2018) ในฐานะการเป็นพลเมืองของโลก ที่มีการดำรงชีวิตท่ามกลาง โลกแห่งเทคโนโลยี โลกของเศรษฐกิจและการค้าโลกาภิวัตน์กับเครือข่าย ซึ่งคนไทยยังติดกับดัก และวังวนของ การเป็นผู้ใช้ ผู้บริโภค และผู้ซื้อ ขาดการประเมินตนในการใช้ให้เหมาะสมพอเพียงต่อแรงงาน ตกเป็นทาสทาง ความคิด ไม่สามารถเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์พัฒนาต่อยอดการใช้งาน (Institute for Visioning the Future of Innovation, 2019) และก้าวไม่ผ่านไปสู่การเป็นผู้คิดนวัตกรรม สร้างและผลิตภัณฑ์ นำไปใช้เพื่อดำรงชีวิตใน สังคมอย่างมีคุณภาพอย่างเหมาะสม โดยสิ่งเหล่านี้จะถูกนำไปปรับบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัด การศึกษาที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมของคนไทยจากการเป็นผู้บริโภคนิยมมาเป็นผู้คิดผลิตนวัตกรรม ในการเข้าสู่ ยุคผลผลิตนิยม การสร้างทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ ประดิษฐ์สร้างสรรค์นวัตกรรมขึ้นใช้พัฒนาคุณภาพชีวิต อย่างพอเพียงเหมาะสมกับลักษณะการใช้งานในการเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 (Office of Secondary Education Administration, 2016) โดยการจัดการศึกษานั้นเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยเป็นการเพิ่ม ต้นทุนทางสังคมให้แก่ประเทศการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการจัดการศึกษา เน้นให้เด็กเป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข มีคุณธรรม อาศัยการสอนที่หลากหลายให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนเกิดการบูรณา การวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกันเป็นสหวิทยาการเพื่อให้การศึกษาสอดคล้องกับวิถีชีวิต ความต้องการของผู้เรียน

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

และชุมชนท้องถิ่นมากที่สุด และเพื่อความคล่องตัวในการบริหารจัดการ จึงต้องมีการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปยังท้องถิ่นอย่างเต็มรูปแบบในอนาคต (Pimpa, 2018)

ปัจจุบันโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยามีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน นวัตกรรม บาลีและหลักสูตรภาษาจีน ซึ่งในกระบวนการจัดการเรียนการสอนนั้น โรงเรียนให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจัดการเรียนการสอนตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรสถานศึกษา แต่ส่วนของการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยี สื่อการเรียนรู้ใหม่ๆ และแนวทางในการพัฒนาองค์กรของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร อันเนื่องมาจากการวางระบบและกลไกการดำเนินงานยังคงยึดปฏิบัติที่สืบทอดกันมา ไม่มีการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับทักษะจำเป็นในยุคปัจจุบัน จากสภาพปัญหาจากงานวิชาการความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว การวางแผนบริหารงานวิชาการ การบริหารจัดการด้านเทคโนโลยี สื่อการเรียนรู้ แนวทางในการพัฒนาองค์กรของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยาให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตตลอดจนสามารถควบคุมการบริหารจัดการ และพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายตามการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (Muean Phuttha Wittaya School, 2022)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน โรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาส่งเสริมการบริหารงานวิชาการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษามีคุณภาพมีเหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษามีคุณภาพมีเหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา ใช้วิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) ด้วยวิธี การออกแบบตามลำดับต่อเนื่องเชิงอธิบาย (Explanatory sequential) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย

1. การออกแบบการวิจัย

ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยโดยยึดคำถามการวิจัย ดังตารางที่ 1

2. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

จากตารางการออกแบบการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการวิจัย เป็น 4 ขั้นตอน โดยยึดวัตถุประสงค์ รอง และคำถามการวิจัย เพื่อให้บรรลุผลการวิจัย ดังนี้

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

2.1 ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา

2.2 ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาเหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการหลักสูตร เพื่อพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน โรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน

ขั้นที่ 2 ศึกษาเหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 ของโรงเรียน
ดังตารางที่ 1

คำถามการวิจัย	วิธีการวิจัย	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	แหล่งข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
1. คุณภาพของผู้เรียน 1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน (8 กลุ่มสาระการเรียนรู้) 1.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน (8 ด้าน)	- วิจัยเชิงคุณภาพ (วิธีการที่ไม่เป็นการรบกวน (Unobstrusive Methods)	แบบวิเคราะห์เอกสาร	ข้อมูลทุติยภูมิ - รายงานผล O-Net - รายงานผล B -Net - รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน - รายงานการประเมินตนเอง (SAR) - รายงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษา	- ค่าร้อยละ - การสังเคราะห์เนื้อหา
2. ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ 2.1 หลักการบริหารจัดการหลักสูตร 2.2 การบริหารการจัดการหลักสูตรสถานศึกษา	- วิจัยเชิงปริมาณ; การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)	แบบสอบถามด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ	ผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย (1) ผู้อำนวยการ (2) รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ (3) หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ (4)สถานประกอบการ	1. ค่าเฉลี่ย (Mean) 2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 3. การวิเคราะห์และการสังเคราะห์เนื้อหา
1 เหตุปัจจัยสนับสนุน 1.1 เหตุปัจจัยภายนอก 1.2 เหตุปัจจัยภายใน 2 เหตุปัจจัยฉุฉฉุฉ	- การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)	กระบวนการสนทนากลุ่ม(Focus Group) ครั้งที่ 1	-ข้อมูลปฐมภูมิ -ผู้บริหาร/คณะครู/ศิษย์เก่าผู้ปกครอง/คณ ะ ก ร ร ม ก า รสถานศึกษา	1. การวิเคราะห์เนื้อหา 2. นำเสนอแผนภูมิ ก้างปลา(Fishbone Diagram)

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

คำถามการวิจัย	วิธีการวิจัย	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	แหล่งข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
2.1 เหตุปัจจัยภายนอก 2.2 เหตุปัจจัยภายใน				
1 เหตุปัจจัยสนับสนุน 1.1 เหตุปัจจัยภายนอก 1.2 เหตุปัจจัยภายใน 2 เหตุปัจจัยฉุครั้ง 2.1 เหตุปัจจัยภายนอก 2.2 เหตุปัจจัยภายใน	- การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)	กระบวนการสนทนากลุ่ม(Focus Group) ครั้งที่ 1	-ข้อมูลปฐมภูมิ -ผู้บริหาร/คณะครู/ศิษย์เก่าผู้ปกครอง/คณะกรรมการสถานศึกษา	1. การวิเคราะห์เนื้อหา 2. นำเสนอแผนภูมิ ก้างปลา(Fishbone Diagram)

ตารางที่ 1 การออกแบบการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

รายละเอียดการดำเนินการวิจัยแต่ละขั้นตอน มีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา

การศึกษาในขั้นตอนที่ 1 เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. คำถามการวิจัย

สภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของนักเรียน โรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยาในมาตรฐาน 3 ด้าน เป็นอย่างไรและมีคุณภาพอยู่ในระดับใด

2. วิธีการวิจัย

การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-Method Research)

3. เครื่องมือการวิจัย

3.1 รายการเครื่องมือ

จากตารางที่ 1 การออกแบบการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดรายการเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังตารางที่ 2

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ประเภท	เครื่องมือ	ชื่อเครื่องมือ
คุณภาพของผู้เรียน		
เชิงคุณภาพ	แบบวิเคราะห์เอกสาร	1. แบบวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน 2. แบบวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน
ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ		
เชิงคุณภาพ	การวิเคราะห์เอกสาร	1. แบบวิเคราะห์สภาพการบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษา โรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา (ผนวก ก-1)
	แบบสัมภาษณ์	2. แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก เรื่อง ด้านกระบวนการ จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนวัด หมื่นพุทธ (ผนวก ก-2)
เชิงปริมาณ	แบบสอบถาม	3. แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อ

ตารางที่ 2 แสดงรายการเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนที่ 1
ศึกษาสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

4. แหล่งข้อมูล

ข้อมูลทุติยภูมิ

- รายงานผล O-Net
- รายงานผล B -Net
- รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- รายงานการประเมินตนเอง (SAR)
- รายงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษา
- รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสถานศึกษา

5. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้านคุณภาพของผู้เรียน

ด้านคุณภาพของผู้เรียนมีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาและกำหนดคุณภาพของผู้เรียนที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน
2. สร้างแบบวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย
 - 2.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
 - 2.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
 - 2.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

- 2.4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 2.5 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา
- 2.6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
- 2.7 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ
- 2.8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาบาลี)
3. สร้างแบบวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน 8 ด้าน ประกอบด้วย
 - 3.1 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
 - 3.2 ซื่อสัตย์สุจริต
 - 3.3 มีวินัย
 - 3.4 ใฝ่เรียนรู้
 - 3.5 อยู่อย่างพอเพียง
 - 3.6 มุ่งมั่นในการทำงาน
 - 3.7 รักความเป็นไทย
 - 3.8 มีจิตสาธารณะ
4. นำแบบวิเคราะห์เอกสารไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากนั้นจัดทำตารางนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของตารางเปรียบเทียบรายปีการศึกษา

ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ

1. แบบวิเคราะห์สภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนวัดหมื่นพุทธรักษา (ผนวก ก-1) มีขั้นตอนการสร้างดังนี้
 - 1.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
 - 1.2 แบบวิเคราะห์สภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธรักษาโดยมีรายละเอียดของตัวแปรตามกรอบแนวคิดและคำถามการวิจัย
 - 1.3 นำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ
 - 1.4 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อความสมบูรณ์พร้อมนำไปเก็บข้อมูล
2. แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก เรื่อง แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก เรื่อง ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธรักษา (ผนวก ก-2) มีขั้นตอนการสร้างดังนี้
 - 2.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 2.2 สร้างประเด็นคำถามเพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึกตามกรอบแนวคิดและคำถามการวิจัย
 - 2.3 นำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ
 - 2.4 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

2.5 นำไปทดลองใช้ในโรงเรียนที่มีสภาพใกล้เคียงกับโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา ได้แก่ โรงเรียนมังกรมลาวาสวิทยาลัย

2.6 ปรับปรุงเพื่อให้มีความสมบูรณ์เพื่อการนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม

3. แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา (ผนวก ก-3)

3.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 สร้างประเด็นคำถามเพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยาตามกรอบแนวคิดและคำถามการวิจัย โดยการสร้างแบบสอบถามอยู่ในรูปของเอกสาร และ Google forms

3.3 นำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ

3.4 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.5 นำแบบสอบถามไปผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและวิเคราะห์ค่า IOC เพื่อหาคุณภาพของข้อรายการ และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

3.6 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ในโรงเรียนที่มีสภาพใกล้เคียงกับโรงเรียนวัดหมื่นพุทธ ได้แก่ โรงเรียนมังกรมลาวาสวิทยาลัย

3.7 วิเคราะห์หาดัชนีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามและปรับปรุงเพื่อให้มีความสมบูรณ์เพื่อการนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม ดังตารางที่ 3

คำถามวิจัย	แหล่งข้อมูล	การวิเคราะห์
ภาพอนาคตของ แนวทางการบริหาร จัดการหลักสูตรควร เป็นอย่างไร	การวิเคราะห์เอกสาร	นำข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสารมาสู่ กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการ แยกย่อยข้อมูลออกเป็นส่วนๆจัดระเบียบข้อมูล เป็นรหัสและระบุโครงสร้างและจัดหมวดหมู่ที่ เกิดขึ้นซ้ำจากนั้นสรุปข้อมูลเขียนเป็นเรียงความ เสนอ (Wechacha, 2022)

ตารางที่ 3 แสดงการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

ผลการวิจัย

ตามวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษามีคุณภาพมีเหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

1. ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน (8 กลุ่มสาระการเรียนรู้) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน ปีการศึกษา 2563 – 2565 ทุกรายวิชา อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น รายวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา อยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายวิชาพบว่า วิชาที่มีคะแนนสูงสุด คือ รายวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา รองลงมาคือ ภาษาอังกฤษ ส่วนวิชาที่มีคะแนนต่ำสุด คือ รายวิชาศิลปะ

2. ผลการทดสอบระดับชาติ O-Net ปีการศึกษา 2563 - 2565 พบว่า

2.1 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลการทดสอบระดับชาติ O-Net อยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายปีการศึกษา ใน 5 กลุ่มสาระ พบว่า กลุ่มสาระที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ภาษาไทย รองลงมาคือ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และ คณิตศาสตร์ ตามลำดับ

2.2 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการทดสอบระดับชาติ O-Net อยู่ในระดับพอใช้ เมื่อพิจารณาเป็นรายปีการศึกษาใน 5 กลุ่มสาระ พบว่า กลุ่มสาระที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ภาษาไทย รองลงมาคือ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์ ตามลำดับ

3. ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพระพุทธศาสนา (B-NET) ปีการศึกษา 2563 - 2565 พบว่า

3.1 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 31.07 – 35.56 เมื่อพิจารณาเป็นรายปีการศึกษา ใน 4 วิชา พบว่า วิชาที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ บาลี รองลงมาคือ วินัย ธรรม และ พุทธประวัติ ตามลำดับ

3.2 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 31.50 – 34.47 เมื่อพิจารณาเป็นรายปีการศึกษา ใน 4 วิชา พบว่า วิชาที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ บาลี รองลงมาคือ วินัย พุทธประวัติ และ ธรรม ตามลำดับ

4. ผลการศึกษาเกี่ยวกับระดับคุณภาพของกระบวนการบริหารหลักสูตร ในภาพรวมของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธรักษา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

4.1 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นชาย โดยมีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี ส่วนวุฒิการศึกษาส่วนใหญ่ระดับปริญญาตรี และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 5 - 15

4.2 คุณภาพของกระบวนการบริหารหลักสูตร ในภาพรวมของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธรักษา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ในภาพรวม อยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้ ยกเว้น ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ อยู่ในระดับดี โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ รองลงมาคือ ด้านการสนับสนุนการใช้หลักสูตรของการศึกษา ด้านการนิเทศ กำกับติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ด้านการประเมินการใช้หลักสูตร และด้านการวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ตามลำดับ

4.2.1 ด้านการวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ในภาพรวม อยู่ในระดับพอใช้ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวางแผนการจัดซื้ออุปกรณ์การเรียนการสอน รองลงมาคือ การวางแผนการจัดโครงสร้างหลักสูตรส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การวางแผนการประชาสัมพันธ์หลักสูตร

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

4.2.2 ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ ในภาพรวม อยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการศึกษาหลักการ แนวคิด และจุดเน้นของการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกน การศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยมี ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีการ สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รองลงมาคือ มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศักยภาพและ บริบทของผู้เรียน มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลตามมาตรฐาน และ ตัวชี้วัดของหลักสูตรสถานศึกษามีการประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการใช้ เทคนิค หรือวิธีการสอนที่หลากหลาย

4.2.3 ด้านการสนับสนุนการใช้หลักสูตร ในภาพรวม อยู่ในระดับพอใช้ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การระดมทรัพยากรจากหน่วยงานรัฐและเอกชน รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการ วางแผนพัฒนาหลักสูตรและตรวจสอบคุณภาพการจัดการสถานศึกษา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการ สนับสนุนทรัพยากรสำหรับพัฒนาบุคลากร

4.2.4 ด้านการนิเทศกำกับติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษาในภาพรวม อยู่ในระดับพอใช้ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จัดให้มีการนิเทศ เกี่ยวกับการใช้ หลักสูตรสถานศึกษาขั้น พื้นฐานอย่าง สม่าเสมอ รองลงมาคือ มีการนิเทศการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ระบบมีการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ขั้น พื้นฐาน

4.2.5 ด้านการประเมินการใช้หลักสูตรในภาพรวม อยู่ในระดับพอใช้ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการนำกระบวนการบริหารมาปรับปรุง และพัฒนาการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน รองลงมาคือ มีการปรับปรุงพัฒนาวิธีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ส่วนข้อที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การดำเนินการจัดทำเอกสาร การใช้หลักสูตรเผยแพร่แก่ชุมชนและผู้ปกครอง

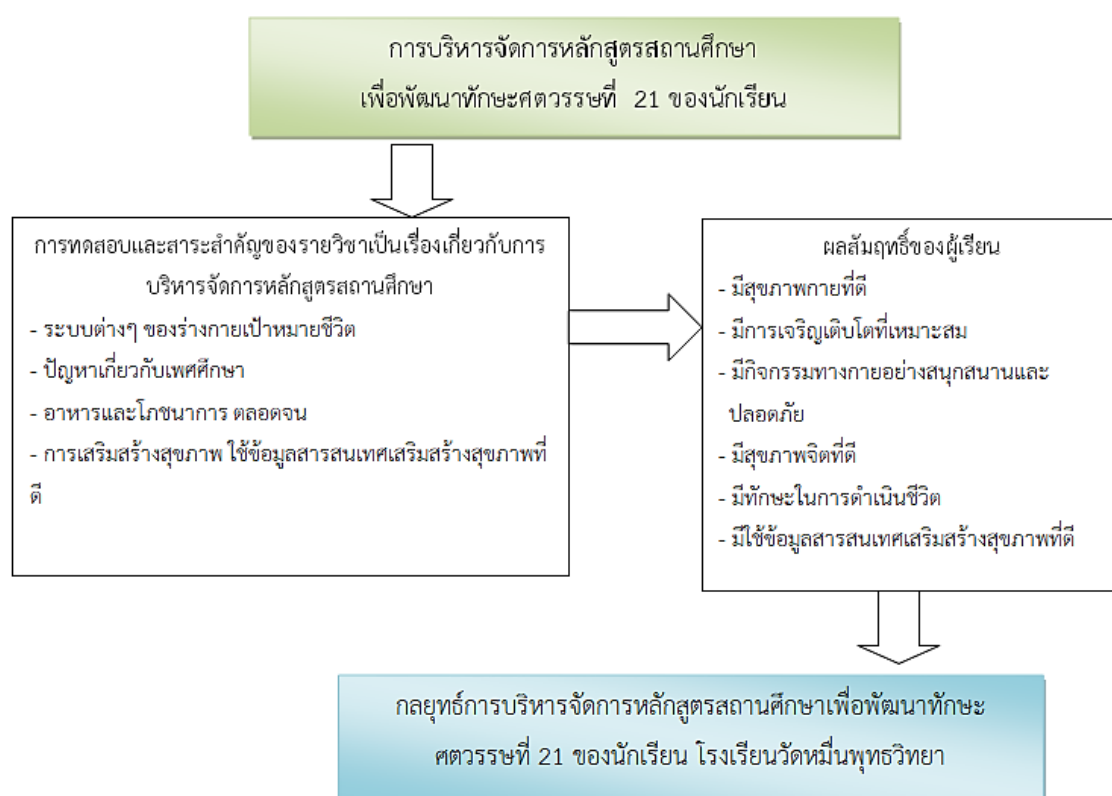
องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน โรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทั่วไปของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 - 6 และผลการทดสอบ ระดับชาติ O-Net เปรียบเทียบผลการทดสอบผลการทดสอบระดับชาติของสถานศึกษากับโรงเรียนทุกสังกัดใน จังหวัด จากผลการศึกษาในภาพรวม พบว่า สภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วน ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน (8 กลุ่มสาระการเรียนรู้) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน ปี การศึกษา 2563 – 2565 ทุกรายรายวิชา อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น รายวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา อยู่ใน ระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายวิชาพบว่า วิชาคะแนนสูงสุด คือ รายวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ทั้งนี้ อาจ เป็นเพราะด้วยธรรมชาติและสาระสำคัญของรายวิชาเป็นเรื่องเกี่ยวกับระบบต่างๆ ของร่างกายเป้าหมายชีวิต ปัญหาเกี่ยวกับเพศศึกษา อาหารและโภชนาการ ตลอดจนการเสริมสร้างสุขภาพ ซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวของผู้เรียน และเป็นหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่นักเรียนทุกคนต้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียน มีสุขภาพกายที่ดี และการ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

เจริญเติบโตที่เหมาะสม มีกิจกรรมทางกายอย่างสนุกสนานและปลอดภัย มีสุขภาพจิตที่ดี มีทักษะในการดำเนินชีวิต และใช้ข้อมูลสารสนเทศเสริมสร้างสุขภาพที่ดี นอกจากนี้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธรักษาวิทยายังมีการบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ส่วนวิชาที่มีคะแนนต่ำสุด คือ รายวิชาศิลปะ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะวิชาศิลปะจำเป็นต้องใช้จินตนาการในการสร้างสรรค์งานศิลปะที่สื่อความหมายของเรื่องราว สะท้อนความคิดและความรู้สึกในหัวข้อที่นำเสนอ ซึ่งนักเรียนยังขาดทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้เนื่องมาจากนักเรียนยังคงคุ้นเคยกับการเรียนแบบท่องจำโดยไม่มีการคิดต่อยอดจากความรู้เดิมที่ได้รับ นักเรียนตั้งคำถามเกี่ยวกับประเด็นที่สงสัยไม่เป็นและปล่อยให้คำถามกลายเป็นความเข้าใจที่คลุมเครือไม่กระจ่างชัดเนื่องจากไม่กล้าถามครู นักเรียนไม่ทราบถึงความสำคัญของการคิดวิเคราะห์ โดยการคิดวิเคราะห์นั้นเป็นจุดเริ่มต้นของการต่อยอดองค์ความรู้ต่าง ๆ ทั้งการแก้ไขปัญหาการตัดสินใจรวมไปถึงความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและเป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิต สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดว่าความคิดสร้างสรรค์ เป็นหนึ่งในทักษะศตวรรษที่ 21 คือทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation skill) โดยการสร้างสรรค์ (Creativity) มีพฤติกรรมบ่งชี้ ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานพัฒนาแนวคิดใหม่อยู่เสมอ ๆ เปิดรับมุมมองที่แตกต่างและแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน โรงเรียนวัดหมื่นพุทธรักษา พบว่า กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาผู้เรียน ตามความสามารถ ความต้องการ ความสนใจและเส้นทางการเรียนรู้ของผู้เรียน (Student : S) โดยมีแนวทางการพัฒนากลยุทธ์ที่สำคัญ คือ การจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะเฉพาะ (ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ) โดยมุ่งเน้นที่ 3Rs และ 4Cs ซึ่งหลักสูตรและวิธีการสอนเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ไม่ใช่การจดจำเนื้อหาวิชา แต่จะเป็นการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความรู้และต่อยอดความรู้ได้ด้วยตนเอง มีการจัดการศึกษาที่เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-long Learning) ของผู้เรียน โดยผู้เรียนแต่ละคนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองตามวิธีการเรียนรู้ของตนเอง ทั้งการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบครูและนักเรียนใช้สื่อ วัสดุ และประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายที่ช่วยส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยเน้นที่การใช้ตัวอย่างที่ดี มาเป็นกลไกอันหนึ่งในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนยุทธศาสตร์การศึกษาระดับปฐมวัยของประเทศนิวซีแลนด์เน้นการสร้างพื้นฐานการใช้ชีวิตเพื่อประสบความสำเร็จ ดังรูปภาพที่ 1

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

รูปภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ พบว่า สภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน โรงเรียนวัดหมื่นพุทธรักษา สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้ ผลสัมฤทธิ์ทั่วไปของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 - 6 และผลการทดสอบระดับชาติ O-Net เปรียบเทียบผลการทดสอบผลการทดสอบระดับชาติของสถานศึกษากับโรงเรียนทุกสังกัดในจังหวัด จากผลการศึกษาในภาพรวม พบว่า สภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน (8 กลุ่มสาระการเรียนรู้) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน ปีการศึกษา 2563 - 2565 ทุกรายรายวิชา อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น รายวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา อยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายวิชาพบว่า วิชาคะแนนสูงสุด คือ รายวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะด้วยธรรมชาติและสาระสำคัญของรายวิชาเป็นเรื่องเกี่ยวกับระบบต่างๆ ของร่างกายเป้าหมายชีวิต ปัญหาเกี่ยวกับเพศศึกษา อาหารและโภชนาการ ตลอดจนการเสริมสร้างสุขภาพ ซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวของผู้เรียน และเป็นหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่นักเรียนทุกคนต้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียน มีสุขภาพกายที่ดี และการเจริญเติบโตที่เหมาะสม มีกิจกรรมทางกายอย่างสนุกสนานและปลอดภัย มีสุขภาพจิตที่ดี มีทักษะในการดำเนินชีวิต และใช้ข้อมูลสารสนเทศเสริมสร้างสุขภาพที่ดี นอกจากนี้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดหมื่นพุทธรักษาทุกรายวิชายังมีการบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ส่วนวิชาที่มีคะแนนต่ำสุด คือ รายวิชาศิลปะ ทั้งนี้ อาจเป็น

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

เพราะวิชาศิลปะจำเป็นต้องใช้จินตนาการในการสร้างสรรค์งานศิลปะที่สื่อความหมายของเรื่องราว สะท้อนความคิดและความรู้สึกในหัวข้อที่นำเสนอ ซึ่งนักเรียนยังขาดทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนยังคงคุ้นเคยกับการเรียนแบบท่องจำโดยไม่มีการคิดต่อยอดจากความรู้เดิมที่ได้รับ นักเรียนตั้งคำถามเกี่ยวกับประเด็นที่สงสัยไม่เป็นและปล่อยให้คำถามกลายเป็นความเข้าใจที่คลุมเครือไม่กระจ่างชัดเนื่องจากไม่กล้าถามครู นักเรียนไม่ทราบถึงความสำคัญของการคิดวิเคราะห์ โดยการคิดวิเคราะห์นั้นเป็นจุดเริ่มต้นของการต่อยอดองค์ความรู้ต่าง ๆ ทั้งการแก้ไขปัญหา การตัดสินใจรวมไปถึงความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและเป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิต สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นหนึ่งในทักษะศตวรรษที่ 21 คือทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation skill) โดยการสร้างสรรค์ (Creativity) มีพฤติกรรมบ่งชี้ ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานพัฒนาแนวคิดใหม่อยู่เสมอ ๆ เปิดรับมุมมองที่แตกต่าง (Sittikorn, 2016), (Wangsrikoon, 2014)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ พบว่า การนำแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน โรงเรียนวัดหมื่นพุทธรักษา ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดควรมีการเตรียมความพร้อมของครูและนักเรียน ทั้งในด้านความรู้ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อให้กระบวนการพัฒนาเกิดการเปลี่ยนแปลงและขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง และการนำแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน โรงเรียนวัดหมื่นพุทธรักษา ไปใช้ควรอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรและหน่วยงานทุกภาคส่วน ตั้งแต่ระดับครอบครัว จนถึงหน่วยงานต้นสังกัด ทำความเข้าใจให้ตรงกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม และอย่างยั่งยืน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้

1.1 ผู้บริหารควรมีการวางแผนการดำเนินงานการบริหารจัดการหลักสูตรโดยคำนึงถึงทรัพยากรที่เกี่ยวข้องและมีความจำเป็นของสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้

1.2 โรงเรียนสามารถนำแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน โรงเรียนวัดหมื่นพุทธรักษาไปเผยแพร่และสร้างศูนย์องค์ความรู้เกี่ยวกับทักษะศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1. ผู้บริหารควรมีการวางแผนการดำเนินงานการบริหารจัดการหลักสูตรโดยคำนึงถึงทรัพยากรที่เกี่ยวข้องและมีความจำเป็นของสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้

2.2. การนำแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน โรงเรียนวัดหมื่นพุทธรักษา ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดควรมีการเตรียมความพร้อมของครูและนักเรียน ทั้งใน

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ด้านความรู้ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อให้กระบวนการพัฒนาเกิดการเปลี่ยนแปลงและขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง

2.3. โรงเรียนสามารถนำแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน โรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา ไปเผยแพร่และสร้างศูนย์องค์ความรู้เกี่ยวกับทักษะศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียน

2.4. การนำแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน โรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา ไปใช้ควรอาศัยความร่วมมือจากบุคลากร และหน่วยงานทุกภาคส่วน ตั้งแต่ระดับครอบครัว จนถึงหน่วยงานต้นสังกัด ทำความเข้าใจให้ตรงกัน เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม และอย่างยั่งยืน

References

Institute for Visioning the Future of Innovation. (2019). *A guide to looking at the future*.

Bangkok: Thammasat University.

Muean Phuttha Wittaya School. (2022). *Teaching and learning management and evaluation*.

Chiang Rai: Muean Buddhawittaya School.

Nitikraiphong, S. (2018). *Curriculum management strategies: tools for effective educational management*. Bangkok: Chulalongkorn University.

Office of Secondary Education Administration. (2016). *New future skills in the 21st century*.

Bangkok: Secondary Education Administration Office.

Pimpa, P. (2018). *Decentralization of education to local areas. Doctoral thesis*. Chiang Mai:

Chiang Mai University.

Sittikorn, T. (2016). *Learning design in the 21st century*. Bangkok: Suvarnabhumi Institute of Technology.

Wangsrikoon, A. (2014). *Thai education in the 21st century: Productivity and development guidelines*. Phitsanulok: Phibunsongkhram Rajabhat University.

Wechacha, P. (2022). *Explanatory sequential mixed methods research*. Chiang Rai: Chiang Rai Rajabhat University.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ชุมชนท้องถิ่นกับนวัตกรรมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

THE INNOVATIONS OF LOCAL COMMUNITY FOR NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENTAL MANAGEMENT LEADING TO SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

สิริภา สงเคราะห์

Siripa Songkroh

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Faculty of Social Sciences Srinakharinwirote University, Thailand

Corresponding Author's Email: siripa@g.swu.ac.th

Received: 2024-07-03

Revised: 2024-10-20

Accepted: 2024-12-09

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้ศึกษา 1) สถานการณ์ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่นำไปสู่การสร้างนวัตกรรมชุมชน 2) ระบบคิดเชิงคุณค่าในการสร้างและใช้นวัตกรรมชุมชนเพื่อสร้างกลไกการบริหารจัดการ และ (3) การใช้นวัตกรรมชุมชนยก ระดับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่นำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมิติต่างๆ กรณีศึกษา 6 กรณี ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน พิจิตร สิงห์บุรี กาญจนบุรี นราธิวาสและเครือข่ายสภาองค์กรชุมชนลุ่มน้ำโขง 7 จังหวัดภาคอีสาน วิธีศึกษาคือวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารชุดพื้นที่นวัตกรรมชุมชนของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ที่จัดพิมพ์ขึ้นในวาระครบรอบ 20 ปี และสรุปผลในเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สถานการณ์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่างๆ นำไปสู่การสร้างและพัฒนานวัตกรรมชุมชน โดยช่วยสร้างแรงจูงใจ แรงกดดันและผลักดัน สร้างความร่วมมือ และกระตุ้นให้เกิดกลไกบริหารจัดการรับมือกับสถานการณ์ ซึ่งนำไปสู่ SDGs ที่ 13, 15, 16 และ 17 2) ระบบคิดเชิงคุณค่าสามารถจุดประกายสร้างสรรค์นวัตกรรมกลไกบริหารจัดการ ทั้งภูมิปัญญาที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ และทั้งรูปแบบเฉพาะและแนวทางร่วม นอกจากนี้ยังนำทุนทางสังคมและวัฒนธรรมจัดการกับปัญหา รวมทั้งต่อยอดและยกระดับประเด็นการพัฒนาให้เป็นวาระร่วมกัน 3) นวัตกรรมชุมชนในการจัดการที่นำไปสู่การยกระดับการพัฒนาชุมชนมีความเชื่อมโยงกับมิติเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการสร้างอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านต่างๆ นำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ที่ 1, 2, 3 และ 12

คำสำคัญ: ชุมชนท้องถิ่น; นวัตกรรม; การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม; เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

Abstract

This research studied 1) the crisis of natural resources and the environmental situations leading to create community innovations 2) the tangible and the intangible local wisdom systems led to initiating community innovations to create mechanisms for managing the situations, and 3) the utilization of community innovation to elevate local community development led to SDGs. Six case studies were Mae Hong Son Province, Phichit Province, Sing Buri Province, Kanchanaburi Province, Narathiwat Province; and the Mekong River Basin Community Organization Councils of the Northeastern Region. The research methodology involves analyzing content from “The innovations of Local Communities” was published on the 20th anniversary by the Community Organization Development Institute (CODI) and descriptive summary.

The results found that 1) the situation of problems and guidelines for solving problems of resources and various environments leads to the creation and development of community innovation by helping to create incentives, pressure, and pushing, creating cooperation, and stimulating mechanisms for management to cope with the situation, which leads to SDGs 13, 15, 16, and 17. 2) Value-based thinking systems can inspire the creation of innovative management mechanisms, both tangible and intangible wisdom, and both specific models and joint approaches. In addition, it also brings social and cultural capital to deal with problems, including building on and raising development issues to be a common agenda. 3) Community innovation in management that leads to the elevation of community development is linked to the economic dimension related to career creation and the development of various qualities of life, leading to Sustainable Development Goals (SDGs) 1, 2, 3, and 12.

Keywords: Local Community; Innovation; Natural Resources And Environmental Managements; Sustainable Development Goals

บทนำ

ในหลายๆพื้นที่ของประเทศไทย ถ้าพิจารณาจากพัฒนาการกระแสการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยชุมชนท้องถิ่นที่เคลื่อนไหวและดำเนินการต่อเนื่องอย่างเป็นรูปธรรมทั้งแนวทางการปกป้องฟื้นฟู และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกและจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน การต่อสู้การกลายสภาพเป็นทะเลทราย หยุดการเสื่อมโทรมของที่ดินและฟื้นสภาพกลับมาใหม่และหยุดการสูญเสียความหลากหลายทาง

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ชีวภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 15 (United Nations Thailand, 2015) พื้นที่รูปธรรมความสำเร็จที่เกิดขึ้น นอกจากชาวบ้านในพื้นที่เกิดความตระหนักและมีจิตสำนึกที่จะลุกขึ้นมาปกป้องฐานทรัพยากรของชุมชนท้องถิ่นของตนแล้ว ส่วนหนึ่งเกิดจากการดำเนินงานของหน่วยงานพี่เลี้ยงที่สนับสนุนและหนุนเสริมด้านต่างๆ เช่น จัดเวทีเพื่อสร้างความตระหนัก จุดประกายให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม อาทิ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ที่มุ่งสร้างความเข้มแข็งด้วยพลังองค์กรชุมชนและประชาสังคม” ทั้งนี้การสร้างนวัตกรรมชุมชน มักมีพื้นฐานจากการรวบรวมความต้องการของชุมชนเพื่อแก้ปัญหาให้ตรงจุด และรวบรวมเป็นข้อเสนอเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ (Kongpan, 2020)

องค์กรชุมชนทั่วประเทศได้สร้างนวัตกรรมการพัฒนาที่เกิดจากการร่วมคิด ร่วมปรึกษาหารือ ร่วมกันทำงานจนพัฒนาไปสู่สิทธิชุมชนในการจัดการตนเอง และพัฒนาการมากกว่า 40 ปี ได้ทำให้กลุ่มองค์กรชุมชนเหล่านี้มีความรู้ สัมผัสประสบการณ์และเข้าใจบทบาทการจัดการตนเองมากขึ้น จนกลายเป็นพลังทางสังคมและเป็นพลังใหม่ในรูปแบบภาคประชาสังคมที่เคลื่อนไหวผลักดันเพื่อแก้ปัญหาชุมชนท้องถิ่นของตนอย่างต่อเนื่อง เมื่อมาถึงช่วงปี พ.ศ.2549 มีกระแสการปฏิรูปประเทศไทย องค์กรชุมชนทั่วประเทศที่ทำงานร่วมกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ได้จัดเวทีระดมความคิดเห็นเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย 8 เรื่อง หนึ่งในนั้นก็คือ “การยกระดับให้การทำงานขององค์กรชุมชนเป็นอิสระ” นั่นคือการทำให้เกิดสิทธิชุมชนจัดทำแผนพัฒนาจากปัญหาและข้อเท็จจริงในชุมชน จะนำไปสู่การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างแท้จริง (Kongpan, 2020)

สำหรับนวัตกรรมประเด็นที่เกี่ยวข้องเนื่องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรณีตัวอย่าง อาทิ ‘สภามหาใจเชียงใหม่’ เป็นการทำงานร่วมกันของชุมชนที่แก้ปัญหาหมอกควันในจังหวัดเชียงใหม่ การบูรณาการและเชื่อมทุกภาคส่วนทั้งจากภาคชนบทและเมือง เข้ามาแก้ไขปัญหาร่วมกัน การแก้ไขปัญหามอกควันขยายผลไปถึงต้นเหตุปัญหาเรื่องที่ดินทำกิน เพื่อยุติการบุกรุกป่าไปพร้อม ๆ กันในชื่อว่า ‘แม่แจ่มโมเดล’ หรือธนาคารต้นไม้ของจังหวัดชุมพรที่มีฐานคิดจากการปลูกต้นไม้เพื่อป้องกันภัยธรรมชาตินำมาสู่การปลูกต้นไม้เพื่อเป็นหลักประกันการขอสินเชื่อ และปลูกต้นไม้เพื่อใช้เป็นบำนาญยามสูงวัยของตำบลนาขา อำเภอลำสน จังหวัดชุมพร การบริหารจัดการน้ำโดยชุมชนมีส่วนร่วมจากตัวอย่างของ ‘แพร่โมเดล’ ต้นแบบการบริหารจัดการน้ำโดยชุมชนมีส่วนร่วมของจังหวัดเพชรบุรีที่ใช้บทบาทสภาองค์กรชุมชนเป็นเวทีกลางให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเจรจาและปฏิบัติตามกติกาที่ตกลงไว้ เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งและร่วมกันแบ่งเบาความเดือดร้อนเรื่องทรัพยากรน้ำ ที่ชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ตัวอย่างการจัดการภาวะภัยแล้งโดยชุมชนร่วมกันทำธนาคารน้ำใต้ดิน โดยสภาองค์กรชุมชนมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเช่นกัน

จะเห็นว่าถ้าชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ปรับตัวและสร้างสรรค์นวัตกรรมจัดการปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนท้องถิ่นของตนอย่างเท่าทัน เพื่อเตรียมรับมือกับสถานการณ์สภาวะโลกร้อนและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แปรปรวนขึ้นเรื่อยๆ จะสามารถพึ่งพาตนเองและนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนได้อย่างแท้จริง เนื่องจากชุมชนมีฐานทรัพยากรที่จะพัฒนาให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนในด้านอื่นๆตามมา การ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

วิจัยนี้จึงสนใจการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 15 ได้แก่ การปกป้อง พื้นฟู และการสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศอย่างยั่งยืน การจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน การต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย และยุดิและฟื้นฟูสภาพพื้นที่ที่เสื่อมโทรม และหยุดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ โดยศึกษานวัตกรรมชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองด้านการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่นำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Mesub, 2020)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จนพัฒนาไปสู่การสร้างนวัตกรรมชุมชน ในการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาระบบคิดเชิงคุณค่า ทั้งรูปธรรม/คุณค่าด้านนามธรรม และแนวทางการใช้นวัตกรรมชุมชนสร้างกลไกการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
3. เพื่อศึกษาการใช้นวัตกรรมชุมชน ยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ที่นำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ในมิติต่างๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เลือกตัวอย่างชุมชนท้องถิ่นที่มีแนวทางการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม โดยมีระบบคิดเชิงคุณค่ากระตุ้นให้เกิดการพัฒนาในการสร้างและใช้นวัตกรรมชุมชนเพื่อบริหารจัดการและยกระดับการพัฒนาไปสู่มิติอื่นๆ ที่เห็นผลเป็นรูปธรรมในพื้นที่จังหวัดต่างๆ ของแต่ละภาคดังนี้

ภาคเหนือ การจัดการป่าชุมชน ตำบลแม็ก อำเภอนายูง จังหวัดแม่อ้อสง

ภาคกลาง เกษตรปลอดภัย “วิทยาลัยชาวนาตำบลหัวดง” ตำบลหัวดง อำเภอมือง จังหวัดพิจิตร และ นวัตกรรมจัดการขยะของเทศบาลเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

ภาคตะวันตก การจัดการป่าชุมชน ตำบลหนองโรง อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

ภาคใต้ การอนุรักษ์ผืนป่าและที่ดิน อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การค้าขายกันสายน้ำโขงพื้นที่วิถีชีวิตปลูกจิตวิญญาณ “เอนปลาควัง” เติมน้ำคืนโขง ศึกษากระดับ เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนลุ่มน้ำโขง 7 จังหวัดภาคอีสาน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือในการศึกษากรณีตัวอย่าง

- เก็บรวบรวมและเรียบเรียงข้อมูลเพื่อนำมาอธิบายให้เห็นบริบทสถานการณ์ภาพรวม เชื่อมโยงกับสำคัญของปัญหา

- คัดกรองและเลือกสรรข้อมูลที่สำคัญๆ เพื่อให้สามารถตอบโจทย์ปัญหาและวัตถุประสงค์ การวิจัยทั้ง 3 ข้อ

- เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลเพื่ออธิบายรายละเอียดในประเด็นที่เกี่ยวข้องแต่ละ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

กรณีศึกษาทั้ง 6 กรณีศึกษาใน พื้นที่ 5 ภาคตามวัตถุประสงค์

- สร้างข้อสรุป จากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำมาตอบโจทย์ปัญหาการวิจัย/วัตถุประสงค์ ทั้ง 3 ข้อ ในภาพรวม

- วิเคราะห์ถึง ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและการใช้นวัตกรรมชุมชนท้องถิ่นเพื่อจัดการปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนของชุมชนเพื่อนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในมิติต่างๆ เพื่อนำไปสู่การสร้างข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บและรวบรวมข้อมูล

การเก็บและวิธีการรวบรวมข้อมูลทั้ง 6 กรณีศึกษา ได้แก่ 1 การรวบรวมจากเอกสาร (Documentary) โดยรวบรวมจากหนังสือชุดพื้นที่นวัตกรรมชุมชน ของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนเป็นหลักรวมทั้งงานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย 2. รวบรวมข้อมูลจากแหล่งเว็บไซต์ อินเทอร์เน็ต แหล่งข้อมูลออนไลน์ต่างๆ 3. จากการเข้าร่วมประชุมและสัมมนาในเวทีต่างๆ ที่จัดโดยหน่วยงานที่มีบทบาทส่งเสริมชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองด้านสิ่งแวดล้อม และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชนและหน่วยงานอิสระ

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้กระบวนการวิเคราะห์จากเอกสารและแหล่งข้อมูลต่างๆ ศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) 6 กรณีศึกษาใน พื้นที่ 5 ภาค โดยอธิบายเชิงบรรยาย (Descriptive)

ขั้นที่ 1 ศึกษาสถานการณ์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นสถานการณ์ของกรณีศึกษา ในภาพรวม

ขั้นที่ 2 สรุปผล ตามวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อ จากข้อมูลของ 6 กรณีศึกษา ในพื้นที่ 5 ภาค

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์ผลเพื่ออธิบายงานวิจัย นวัตกรรมชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองในการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมที่นำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อให้ได้ข้อสรุปในภาพรวม

ขั้นที่ 4 ขันอภิปรายผล อภิปรายสรุปถึงศักยภาพและแนวทางชุมชนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมผ่านกลไกขับเคลื่อนของชุมชนเพื่อยกระดับและนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในมิติและเป้าหมายอื่นๆ โดยพัฒนาการการแก้ปัญหาสามารถก่อให้เกิดองค์ความรู้ที่เป็นนวัตกรรมในการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างมิติด้านทรัพยากร กับมิติต่างๆ ภายใต้บริบทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ที่มีแนวโน้มนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนกลุ่ม People Prosperity Planet และ Partnership

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จนพัฒนาการไปสู่การสร้างนวัตกรรมชุมชน ในการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์ และแนวทางแก้ปัญหาต่างๆก่อให้เกิดพัฒนาการการคิดค้นนวัตกรรมชุมชนและเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดกลไกขับเคลื่อนเพื่อแก้วิกฤติปัญหา ได้แก่ ตำบลแม่กิ อำเภอนายูง จังหวัดแม่อ้อสงสอน (Office of Knowledge

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

Development and Organizational Communications (KM & PR), 2020) พื้นที่รวมทั้งตำบล อยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและเขตลุ่มน้ำชั้น 1A (ตามมติ ครม.การจัดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำปี 2528) รวมทั้งสัมปทานตัดไม้ทั่วประเทศ พื้นที่ป่าที่เคยสมบูรณ์ถูกแผ้วถาง ชุมชนขยายตัวมากขึ้นเรื่อยๆ ขณะเดียวกันมีการประกาศพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติทับซ้อนที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของชุมชนตั้งแต่ พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา จึงเกิดกลุ่ม “ชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรตำบลแม่กิ๊” เพื่อการจัดการป่าชุมชน เกิดข้อตกลงร่วมกันไม่บุกรุกพื้นที่ จัดการดูแลและอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของตำบลให้เป็นแหล่งต้นน้ำและแหล่งทรัพยากรที่เชื่อมโยงคุณภาพชีวิตทั้งด้านอาหารและรายได้จากป่า กำหนดโซนพื้นที่เพื่อการใช้ประโยชน์ที่หลากหลาย ฯลฯ **ตำบลห้วยดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร** (Office of Knowledge Development and Organizational Communications (KM & PR), 2020) ปัญหาสารพิษตกค้างลงสู่ดิน ดินขาดความอุดมสมบูรณ์และแหล่งน้ำธรรมชาติปนเปื้อนสารเคมี ส่งผลต่อการดำรงชีวิต “วิทยาลัยชาวนาตำบลห้วยดง จึงเกิดขึ้นเพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติของเกษตรกรและสร้างแหล่งเรียนรู้การทำเกษตรปลอดสารพิษ เพื่อนำไปใช้ลดต้นทุนการผลิตและจัดหาปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เช่นเดียวกับ **ตำบลหนองโรง อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี** (Office of Knowledge Development and Organizational Communications (KM & PR), 2020) ที่พื้นที่ป่าไม้ลดลง แหล่งน้ำที่ใช้อุปโภคบริโภคแห้งแล้งและปนเปื้อนสารเคมี ผลผลิตการเกษตรเสียหาย เกิดปัญหาหนี้สิน ส่งผลกระทบต่ออาชีพและการดำเนินชีวิต ชาวบ้านจึงนำเพลงเหย่ยภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมปลุกจิตสำนึกผู้คนและนำระบบคุณค่าความเชื่อและพิธีกรรมทางศาสนาเป็นกุศโลบายอนุรักษ์ป่าและจัดการป่าชุมชน **เทศบาลเมืองสิงห์บุรี** (Office of Knowledge Development and Organizational Communications (KM & PR), 2020) ปัญหาขยะล้นเมืองที่มาจากหลากหลายสาเหตุ ส่งผลกระทบต่อชุมชนพื้นที่เทศบาล ทั้งด้านสังคมและเศรษฐกิจ ด้านท่องเที่ยวและภาพลักษณ์และผลเสียต่อสุขภาพ เทศบาลจึงเปิดโอกาสให้ประชาชนนำเสนอความคิดเห็นเพื่อจัดการขยะและใช้แนวทางการมีส่วนร่วมที่หลากหลาย นำไปสู่วัตรกรรมการจัดการขยะของเทศบาลสิงห์บุรี **ตำบลปาลูกสาหมะ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส** (Office of Knowledge Development and Organizational Communications (KM & PR), 2020) เมื่อประกาศเขตอุทยานทับที่ดินทำกิน ชาวบ้านได้รับผลกระทบ จึงเกิดเครือข่ายในการเคลื่อนไหวแก้ไขปัญหาที่ดินเทือกเขาบูโด-สุไหงปาดี เรียกร้องความเป็นธรรมด้วยสันติวิธี ใช้เครื่องมือสำคัญ คือ คน ชุมชน ความรู้ และการมีส่วนร่วมภาคที่เกี่ยวข้อง นำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่ดินที่อยู่อาศัยและอนุรักษ์ผืนป่าและที่ดินอย่างเป็นระบบ **เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนลุ่มน้ำโขง 7 จังหวัดภาคอีสาน** (Office of Knowledge Development and Organizational Communications (KM & PR), 2020) เนื่องจากการสร้างเขื่อนบนสายน้ำโขงทำให้ประชาชนและภาคประชาสังคมในพื้นที่ 26 อำเภอ 7 จังหวัดภาคอีสานได้รับผลกระทบตั้งแต่ พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา ความเสียหายส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม อาทิ ระดับน้ำผันผวนส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ ตลิ่งริมโขงพังทลาย ชาวบ้านสูญเสียพื้นที่การเกษตร การกักตะกอนดินของเขื่อนตอนบนธาตุอาหารระบบนิเวศแม่น้ำตอนล่างลดลง ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหาร ชาวประมงพื้นบ้านสูญเสียรายได้ อีกทั้งสูญเสียแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

พื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวิถีวัฒนธรรมในอดีต เครือข่ายฯ จึงลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อรักษาระบบนิเวศและฟื้นฟูวิถีชีวิตคนริมโขงที่เคยอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ร่วมกัน

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาระบบคิดเชิงคุณค่า ทั้งรูปธรรม/คุณค่าด้านนามธรรม และแนวทางการใช้นวัตกรรมชุมชนสร้างกลไกการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยพบว่า ระบบคิดเชิงคุณค่า ทั้งรูปธรรม/คุณค่าด้านนามธรรม นำไปสู่การสร้างและใช้นวัตกรรมชุมชนเพื่อสร้างกลไกการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา **ตำบลแม็ก** นำหลักคิดคำสอนที่แทรกอยู่ในนิทานของคนปากะเกะญอ เรื่อง “ได้กินจากป่าต้องรักษาป่า ได้กินจากน้ำต้องรักษาน้ำ” สร้างกลไกบริหารจัดการป่า ลักษณะป่าอยู่ได้ คนต้องอยู่ได้ สะท้อนศักยภาพการจัดการป่าชุมชนในระดับพื้นที่ สู่การจัดการที่สร้างความสมดุลระหว่างการดูแลปกป้องฟื้นฟูและการใช้ประโยชน์จากป่าเพื่อให้เกิดความยั่งยืน นำระบบความรู้จากภูมิปัญญามาใช้จัดการระบบการเกษตรแบบไร้หมุนเวียนอย่างต่อเนื่องยาวนาน **ตำบลหัวดง** นำวิสัยทัศน์จากภาคประชาคม การพัฒนาพื้นที่ตำบลให้เป็นสุขภาวะอยู่เย็นเป็นสุขอย่างยั่งยืนร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของจังหวัดพิจิตร รวมทั้งหน่วยงานในพื้นที่และองค์การบริหารส่วนตำบล ระบบคิดคุณค่าเชิงรูปธรรม มีแนวทางการทำงานบูรณาการร่วมกับทุกภาคส่วนบนหลักการคือประชาชนต้องร่วมกันคิดและตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เป็นอันตรายต่อการดำรงชีวิต คุณลักษณะเชิงคุณค่าที่เป็นรูปธรรมอีกประการหนึ่งได้แก่ การขับเคลื่อนการพัฒนาบนพื้นฐานแนวคิดสำคัญ 4 ฐานคิดหลัก ที่อาศัยพื้นที่เป็นตัวตั้ง ได้แก่ (1) เน้นพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชน (2) เน้นพัฒนาอย่างบูรณาการโดยประชาชนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา (3) สร้างการเรียนรู้และสร้างอาชีพที่หลากหลายและ (4) สร้างเครือข่าย 5 ภาคี (ท้องถิ่น ท้องที่ หน่วยงานภาครัฐ ประชาชนและวัด) โดยประชาชนเป็นแกนกลาง และภาคีอื่นๆ เป็นผู้กระตุ้น อำนวยความสะดวก ส่งเสริม สนับสนุน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน **ตำบลหนองโรง** การที่ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์หลากหลายจากป่า จึงเกิดแนวคิด วิถีคนอยู่กับป่า “ป่ายังคนอยู่”: คนรักษาป่า ป่ารักษาคน.” โดยใช้ภูมิปัญญาศิลปะเพลงเหย่ย พิธีกรรมทางศาสนาและความเชื่อปลุกฝังและเชื่อมจิตสำนึกชาวบ้านให้เกิดกุศลбайในการอนุรักษ์พื้นที่ป่า **เทศบาลเมืองสิงห์บุรี** คุณลักษณะรูปธรรมที่นำมาใช้ ได้แก่ “ประชาชนมีส่วนร่วมจัดการขยะ” สนับสนุนให้เกิดจิตอาสา พัฒนาบุคลากรด้านสิ่งแวดล้อมให้ตื่นตัวที่จะเรียนรู้ตลอดเวลา เปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมเสนอแนวทางประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อสร้างความมั่นใจว่าความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกการบริหารงาน **ตำบลปลุกสาธามะ** ประชาชนสำนึกรู้เคารพในตัวตนและสิ่งแวดล้อม ตระหนักถึงบทบาทของตัวเองและลุกขึ้นมาแสดงพลังปกป้องสิทธิและจัดการปัญหาที่ดินทำกินตนเอง เคลื่อนไหวเรียกร้องด้วยสันติวิธี โดยใช้เครื่องมือสำคัญ คือ คน ชุมชน ความรู้และการมีส่วนร่วม **เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนลุ่มน้ำโขง 7 จังหวัดภาคอีสาน** ผลกระทบจากการสร้างเขื่อน สร้างความพยายามในการฟื้นฟูวิถีชีวิต และปลูกจิตวิญญาณคนชายขอบริมโขงผ่านพิธีกรรมโบราณบวงสรวงพญานาคอ่านโองการ “เอนปลาคืนวัง เต็มน้ำคืนโขง” เพื่อขอขมาและเอนขวัญน้ำโขงกลับคืนมา โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ร่วมจุดประกายความคิดให้เชื่อมโยงภาคีเครือข่ายความร่วมมือให้เข้มแข็ง เตรียมพร้อมรับมือสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของแม่น้ำโขงที่วิกฤติขึ้นเรื่อยๆ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาการใช้นวัตกรรมชุมชน ยกระดับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ที่นำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ในมิติต่างๆ ผลการวิจัยพบว่า นวัตกรรมชุมชนการจัดการปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น สามารถยกระดับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ที่นำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้แก่ SDGs ที่ 1 การยุติความยากจนทุกรูปแบบ มิติด้านเศรษฐกิจที่สัมพันธ์กับอาชีพและวิถีทำมาหากินเพื่อสร้างรายได้ โดยสร้างความเชื่อมโยงให้เกิดความสมดุลระหว่างมิติด้านทรัพยากรกับมิติด้านเศรษฐกิจและอาชีพ เสริมสร้างการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรให้มีความหลากหลายทั้งทางตรงและทางอ้อมช่วยให้เกิดการใช้และการจัดการทรัพยากร อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน ก่อให้เกิดแนวทางการสร้างอาชีพและรายได้ทั้งในระดับองค์กรและชุมชน ซึ่งนำไปสู่ SDGs ที่ 2 การยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหาร และยกระดับโภชนาการ และส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืน SDGs ที่ 3 สร้างหลักประกันการมีสุขภาพที่ดี และส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดี และ SDGs ที่ 12 สร้างหลักประกันให้มีแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน โดยนวัตกรรมที่สร้างขึ้นใหม่และต่อยอดจากภูมิปัญญาดั้งเดิมแต่ประยุกต์และปรับให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

นวัตกรรมชุมชนที่พบจากการศึกษาอาทิ การสร้างชุดองค์ความรู้ใหม่บนพื้นฐานการเรียนรู้สถานการณ์ปัญหาและการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายใต้บริบทปัจจุบัน การสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มองค์กรทั้งระดับชุมชนและระดับตำบลเพื่อส่งเสริมประสบการณ์และพัฒนาศักยภาพจนนำไปสู่การสร้างกลไกการบริหารจัดการทั้งการป้องกันและแก้ปัญหาทรัพยากรและปัญหาอื่นๆ เช่น สังคม เศรษฐกิจ ที่อยู่อาศัย และพัฒนาคุณภาพชีวิต ฯลฯ มีการสร้างหรือพัฒนากระบวนการ กติกาและข้อตกลงร่วมกันเพื่อใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อย่างยั่งยืน เนื่องจากสามารถนำไปสู่การต่อยอดการจัดทำแผนบริหารจัดการพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับแผนระดับนโยบายของท้องถิ่นในการจัดการดูแลร่วมกันอย่างสอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหาและศักยภาพของพื้นที่นั้นๆ เกิดผลรูปธรรมที่เอื้อประโยชน์ต่อชาวบ้าน

นวัตกรรมชุมชนยังเป็นการนำทุนสังคมวัฒนธรรมและศักยภาพด้านต่างๆ มาต่อยอดประเด็นการพัฒนาเพื่อยกระดับการจัดการตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากวิธีดำเนินการแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการอาศัยทุนและศักยภาพที่มีอยู่ เริ่มต้นจากสร้างความเข้าใจกับกลุ่มองค์กรในพื้นที่จนนำไปสู่การเรียนรู้ร่วมกันเพื่อสร้างแนวทางการบริหารจัดการ โดยส่งเสริมให้จัดทำแผนพัฒนาฯ ในการขับเคลื่อนและขยายงานพัฒนาทั้งพัฒนาคนและพัฒนาตำบลเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดขึ้นร่วมกันผ่านกระบวนการจัดเวทีระดับต่างๆ อีกทั้งยังสามารถผลักดันให้มีการยกระดับและเชื่อมประเด็นปัญหาในระดับภูมิภาค นอกจากนี้ นวัตกรรมการพัฒนาศักยภาพและทักษะการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาเป็นเครื่องมือในการจัดการที่สามารถช่วยแก้ปัญหาและใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างมีส่วนร่วม นำไปสู่การจัดทำแผนบริหารจัดการพื้นที่ในการจัดการดูแลร่วมกัน รวมทั้งยังช่วยสร้างเครือข่ายการทำงาน ช่วยให้ชุมชนมีฐานต้นทุนความรู้และชุดข้อมูลของตัวเองเพื่อนำไปสู่การสร้างกลไกการทำงานและสร้างความร่วมมือบนพื้นฐานความเข้าใจและรับรู้ปัญหาร่วมกันกับภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษายังพบว่า นวัตกรรมร่วมของทุกกรณีศึกษาได้แก่การใช้สภาองค์กรชุมชนเป็นเครื่องมือการจัดการตนเองด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะบทบาทสำคัญได้แก่เป็นเวทีกลางหรือพื้นที่

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

สาธารณะ ที่ช่วยผลักดันและสร้างแนวทางการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนบริหารจัดการรวมทั้งยกระดับพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านต่างๆและพัฒนาชุมชนมิติอื่นๆและยังเป็นพื้นที่กลางในการหารือเพื่อพัฒนาและยกระดับกลุ่มอาชีพ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อนำไปสู่การจัดสวัสดิการ สภาฯ ยังมีบทบาทหนุนเสริมสถาบันที่สำคัญในชุมชน ได้แก่เป็นที่ปรึกษา สนับสนุนงบประมาณ เป็นฝ่ายจัดโครงการพัฒนาให้ชุมชนจัดการตนเอง พัฒนาทักษะชาวบ้านให้สามารถแก้ปัญหาจากผลกระทบด้านต่างๆ สนับสนุนหน่วยงานที่มีหน้าที่แก้ปัญหาต่างๆโดยตรง รวมทั้งเชื่อมโยงภาคีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พัฒนาบุคลากรที่มีบทบาทหนุนเสริมการพัฒนาท้องถิ่นโดยส่งเสริมให้มีทักษะความชำนาญในการแก้ปัญหา

องค์ความรู้ใหม่

การแก้ปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ของกรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จนอกจากมิติด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมแล้วยังมีการพัฒนาและยกระดับมิติด้านเศรษฐกิจ ภายใต้เงื่อนไขข้อจำกัดต่างๆที่ยังคงมีอยู่ การพัฒนาเศรษฐกิจบนฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชน เสริมสร้างการใช้ประโยชน์ให้เกิดความหลากหลาย ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นนำไปสู่การใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

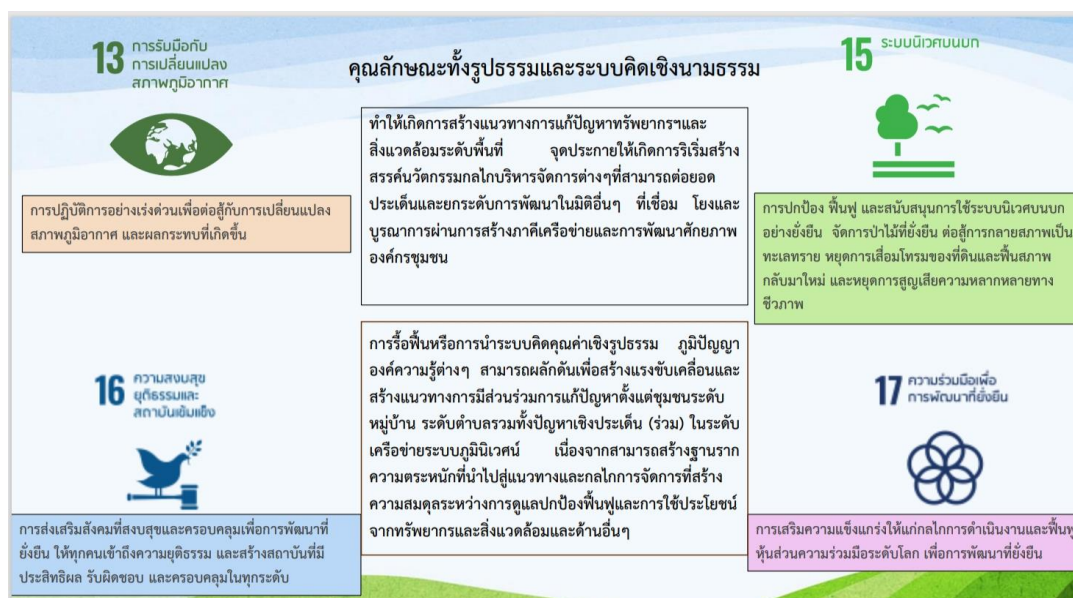

รูปภาพที่ 1 การสร้างนวัตกรรมองค์ความรู้ชุดใหม่ ในการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม

ผลกระทบจากสถานการณ์ปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่นำไปสู่การสร้างนวัตกรรม ซึ่งนวัตกรรมที่พื้นที่ร่วมกันสร้างสรรค์ขึ้นมาเอง จะเป็นนวัตกรรมที่มีบทบาทและภารกิจที่เหมาะสม เนื่องจาก

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

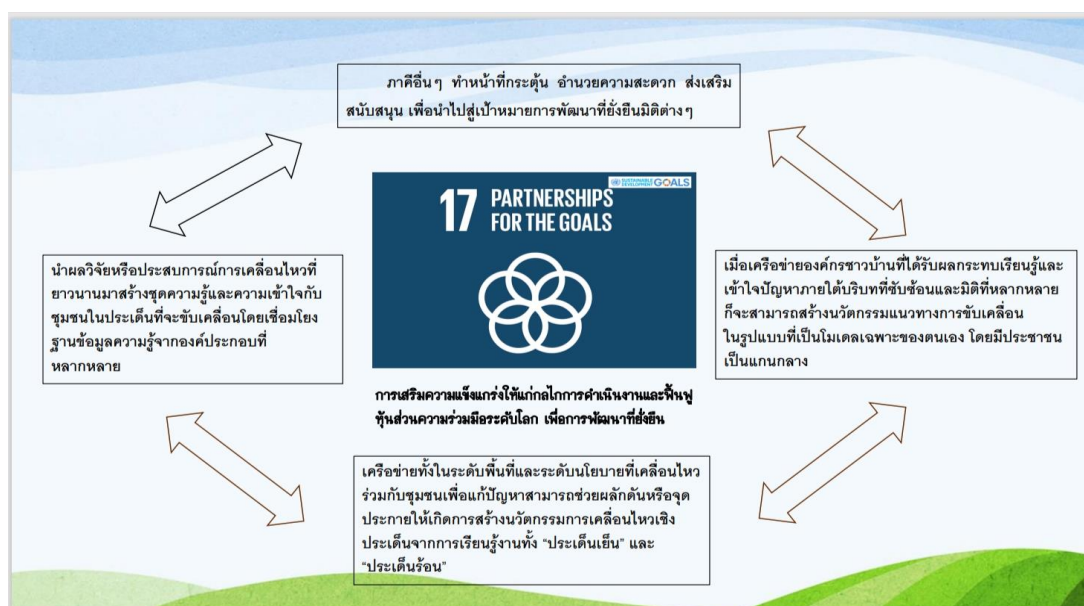
สอดคล้องและตอบโจทย์กับบริบทต่างๆของ พื้นที่ อาทิสถานการณ์ปัญหา องค์ความรู้ ภูมิปัญญา ศักยภาพองค์กร การมีส่วนร่วม ฯลฯ

รูปภาพที่ 2 การใช้ระบบคิดเชิงคุณค่าสร้างนวัตกรรมชุมชนเป็นกลไกการบริหารจัดการ

คุณลักษณะทั้งรูปธรรมและระบบคิดเชิงคุณค่าที่แฝงอยู่ในคติความเชื่อ วิสัยทัศน์และหลักการต่างๆ สามารถช่วยสร้างฐานรากของความตระหนักที่นำไปสู่แนวทางการจัดการที่ปรับและเสริมสร้างความสมดุลในการดูแลปกป้องฟื้นฟูและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ระบบคิดคุณค่านามธรรมที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม อาทิ องค์ความรู้ที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ปัญหาตั้งแต่อดีต คติธรรมแนวคิดหลักคำสอน ประเพณีความเชื่อโบราณที่ผูกโยงกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนหรือกลุ่มชาติพันธุ์ในท้องถิ่น ระบบคิดคุณค่ารูปธรรมหรือการสร้างหลักการหรือชุดความคิดขึ้นใหม่ เพื่อปลูกฝังและกระตุ้นจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาตั้งแต่ชุมชนระดับหมู่บ้านและตำบลจนถึงปัญหาระดับเครือข่ายและระดับภูมิภาค

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

รูปภาพที่ 3 เครือข่ายภาคประชาสังคมกับการสร้างนวัตกรรมแนวทางการขับเคลื่อนโมเดลเฉพาะที่เหมาะสมกับพื้นที่

นวัตกรรมการสร้างและเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายต่างๆทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ได้พัฒนาให้เป็นภาคประชาสังคมโดยบูรณาการการทำงานร่วมกันบนหลักการคือสร้างความตระหนักถึงปัญหา รวมทั้งกระบวนการมีส่วนร่วมที่ประชาชนและหน่วยงานทุกภาคส่วนร่วมคิดและร่วมกันสร้างแนวทางให้เกิดการจัดการอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ SDGs ที่ 17 เนื่องจากศักยภาพของเครือข่ายภาคประชาสังคมสามารถผลักดันแผนฯให้เกิดผลทางปฏิบัติร่วมกันภายใต้กลไกความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมและยังสามารถช่วยขยายประเด็นการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องได้อีกหลายเรื่อง เครือข่ายทั้งในระดับพื้นที่และระดับนโยบายที่เคลื่อนไหวร่วมกับชุมชนเพื่อแก้ปัญหาสามารถช่วยผลักดันหรือจุดประกายให้เกิดการสร้างนวัตกรรมเคลื่อนไหวเชิงประเด็นจากการเรียนรู้ และนำผลวิจัยหรือประสบการณ์การเคลื่อนไหวที่ยาวนานมาสร้างชุดความรู้และความเข้าใจกับชุมชนในพื้นที่ที่จะขับเคลื่อนโดยเชื่อมโยงฐานข้อมูลความรู้จากองค์ประกอบที่หลากหลาย และเมื่อเครือข่ายองค์กรชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบเรียนรู้และเข้าใจปัญหาภายใต้บริบทที่ซับซ้อนและมีมิติที่หลากหลาย ก็จะสามารถสร้างนวัตกรรมแนวทางการขับเคลื่อนในรูปแบบโมเดลเฉพาะที่เหมาะสมกับพื้นที่ของตน โดยมีประชาชนเป็นแกนกลาง และภาควิชาฯ ทำหน้าที่กระตุ้น อำนวยความสะดวก ส่งเสริมสนับสนุน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในมิติต่างๆ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า สถานการณ์และแนวทางแก้ปัญหาต่างๆตามปรากฏการณ์ของพื้นที่ก่อให้เกิดพัฒนาการการคิดค้นนวัตกรรมชุมชนและเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดกลไกขับเคลื่อนเพื่อแก้วิกฤติปัญหา จากข้อมูลพบว่าทุกกรณีศึกษา สถานการณ์ปัญหาและผลกระทบสร้างภารกิจและบทบาทให้กับกลุ่มหรือองค์กรชุมชนในพื้นที่เพื่อตั้งรับ เตรียมพร้อมรับมือและรับผิดชอบกับผลกระทบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทุกขณะ หลายองค์กรชุมชนสามารถพัฒนาศักยภาพ ออกแบบกลไกและกระบวนการทำงานของตนเองรวมทั้งสร้างโอกาสการเรียนรู้ ส่งเสริมพัฒนาทักษะชาวบ้านและสามารถประสานความร่วมมือหน่วยงานภาคีภายนอกให้เข้ามาสนับสนุนกระบวนการขับเคลื่อนประเด็นงานต่างๆในพื้นที่ สอดคล้องกับแนวคิดของ Smith (2006) ที่จำแนกประเภทของนวัตกรรมใน 4 ลักษณะ ได้แก่การจำแนกตามเป้าหมาย (The Target of Innovation) การจำแนกตามระดับของการเปลี่ยนแปลง (The Degree of Change) การจำแนกตามขอบเขตของผลกระทบ (The Area of Impact) จำแนกตามกระบวนการที่ทำให้เกิดนวัตกรรม (Process of Innovation) โดยการจำแนกตามระดับของการเปลี่ยนแปลง (The Degree of Change) แบ่งเป็น นวัตกรรมในลักษณะเฉียบพลัน (Radical Innovation) เป็นนวัตกรรมที่ออกแบบและใช้แนวคิดใหม่ทั้งหมดในการพัฒนานวัตกรรม เกิดเป็นต้นแบบใหม่ รวมถึงแนวคิดการออกแบบ และรายละเอียดของโครงสร้าง และองค์ประกอบของนวัตกรรมนั้น ส่วนนวัตกรรมในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป (Incremental Innovation) มีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงในความเชี่ยวชาญขององค์กร ด้านเทคโนโลยีแบบค่อยเป็นค่อยไป เพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นทีละน้อย โดยพัฒนาจากพื้นฐานแนวคิดหรือกระบวนการที่มีอยู่เดิมขององค์กร และสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการจัดการปัญหาการขาดแคลนน้ำ เพื่อการเกษตร ในฤดูแล้ง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านทุ่งฮ้าง และบ้านแม่จอกฟ้า จังหวัดลำปาง พบว่าจากการดำเนินงานที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ของพื้นที่ และนำองค์ความรู้ที่ได้ไปจัดการสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องต่อการดำรงชีวิต โดยความสามารถของชุมชนในการดัดแปลงธรรมชาติและภูมิทัศน์ให้เหมาะสมในพื้นที่ป่าต้นน้ำ (Thartrak, Lawpradit and Tapyotin, 2020)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ระบบคิดเชิงคุณค่า ทั้งรูปธรรม/คุณค่าด้านนามธรรมนำไปสู่การสร้างและใช้นวัตกรรมชุมชนเพื่อสร้างกลไกการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากระบบคิดเชิงคุณค่าสามารถช่วยสร้างฐานรากของความตระหนักที่นำไปสู่แนวทางการจัดการที่ปรับและเสริมสร้างความสมดุลในการดูแลปกป้องฟื้นฟูและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ทั้งระบบคิดเชิงนามธรรมที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม อาทิองค์ความรู้ที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ปัญหาค้นคว้าอดีต คติธรรมแนวคิดหลักคำสอน ประเพณีความเชื่อโบราณที่ผูกโยงกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนหรือกลุ่มชาติพันธุ์ในท้องถิ่นรวมทั้งระบบคิดคุณค่ารูปธรรมหรือการสร้างหลักการขึ้นใหม่เพื่อปลูกฝังและกระตุ้นจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาตั้งแต่ชุมชนระดับหมู่บ้านและตำบลจนถึงปัญหาระดับเครือข่ายจนถึงระดับภูมิภาค ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Mouleet, Martineli, Swyrgedow, and Gonzalez (2005) กล่าวถึงคุณค่าของนวัตกรรมสังคมอย่างน้อย 3 ด้าน ได้แก่ (1) มีคุณค่าเพราะ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

สนองตอบความจำเป็นของมนุษย์ที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองหรือไม่ได้รับอีกต่อไปแล้วแต่ยังต้องการอยู่ (2) มีคุณค่าเพราะไปเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางสังคมไปในทางที่ดีขึ้นและ (3) มีคุณค่าเพราะไปเพิ่มขีดความสามารถเชิงสังคมและการเมืองรวมทั้งเพิ่มระดับการเข้าถึงทรัพยากร และสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน กรณีศึกษาชุมชนบ้านหนองโก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่าภูมิปัญญาด้านประเพณีท้องถิ่น ชุมชนบ้านหนองโก มีประเพณีพิธีกรรม ความเชื่อที่เชื่อมโยงระหว่างความคิดกับพฤติกรรม นามธรรมสู่รูปธรรมกับโลกและชีวิต บนพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับธรรมชาติ และมนุษย์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งพิธีกรรมที่เกี่ยวกับระบบการผลิตความเชื่อเกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์และการพึ่งพาใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรของชาวบ้าน ยังมีความเชื่อเรื่องผีทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าความเชื่อเกี่ยวกับผีนั้นสามารถตอบสนองความต้องการของคนได้รวดเร็วกว่าคำสอนทางพุทธศาสนา แต่มีได้หมาย ความว่าพุทธศาสนาตอบสนองความต้องการของชุมชนไม่ได้ (Patsin, 2017)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า นวัตกรรมชุมชนการจัดการปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น สามารถยกระดับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ที่นำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้แก่ SDGs ที่ 1 การยุติความยากจนทุกรูปแบบ มิติด้านเศรษฐกิจที่สัมพันธ์กับอาชีพและวิถีทำมาหากินเพื่อสร้างรายได้ โดยสร้างความเชื่อมโยงให้เกิดความสมดุลระหว่างมิติด้านทรัพยากรกับมิติด้านเศรษฐกิจและอาชีพ เสริมสร้างการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรให้มีความหลากหลายทั้งทางตรงและทางอ้อมช่วยให้เกิดการใช้และการจัดการทรัพยากร อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน ก่อให้เกิดแนวทางการสร้างอาชีพและรายได้ทั้งในระดับองค์กรและชุมชน ซึ่งนำไปสู่ SDGs ที่ 2 การยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหาร SDGs ที่ 3 สร้างหลักประกันการมีสุขภาพที่ดี และส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดี และSDGs ที่ 12 สร้างหลักประกันให้มีแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน โดยนวัตกรรมที่สร้างขึ้นใหม่และต่อยอดจากภูมิปัญญาดั้งเดิมแต่ประยุกต์และปรับให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ Buasukkasem, et al. (2022) ได้สรุปผลการศึกษาวิธีการสร้างนวัตกรรมสังคมในภาคส่วนต่าง ๆ ทั่วโลก พบว่ากระบวนการสร้างนวัตกรรมสังคมเริ่มจาก (1) การวินิจฉัยการออกแบบและการพัฒนานวัตกรรมสังคม ขั้นตอนนี้เกิดกิจกรรมหลายอย่าง ได้แก่ การเกิดแรงบันดาลใจ การระบุและวินิจฉัยปัญหาการจินตนาการถึงวิธีแก้ปัญหาหลาย ๆ วิธี แล้วจึงนำไปปฏิบัติอย่างลองผิดลองถูก ขึ้นต่อมา (2) การทำให้นวัตกรรมสังคมที่สร้างขึ้นนั้นดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน ขั้นที่ (3) การขยายผลและแพร่กระจายนวัตกรรมสังคม ขั้นสุดท้าย (4) การสร้างนวัตกรรมสังคมที่เป็นระบบเพื่อลดทอนอุปสรรคในการรับนวัตกรรมสังคมของคนในวงกว้างโดยอาศัยการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขเชิงสังคมบางอย่าง เช่น รูปแบบของสถาบันและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น และยังชี้ด้วยว่ากระบวนการสร้างนวัตกรรมสังคมนี้ไม่ได้ดำเนินเป็นเส้นตรงเสมอไป ซึ่งขั้นตอนเหล่านี้อาจจะวนย้อน กลับได้ และสอดคล้องกับการศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมชุมชน 30 พื้นที่ พบว่า นวัตกรรมของทุกพื้นที่มีโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมที่ดีในลักษณะคล้ายกัน กล่าวคือกองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นฐานของการพัฒนาไป ส่วนนวัตกรรมไม่โดยตรงก็โดยอ้อม กองทุนสวัสดิการชุมชนทำหน้าที่ในการรวมกลุ่มของชุมชน ดึงคนในชุมชนเข้ามาร่วมกันจากความขาดแคลนด้านต่างๆ ที่เป็น

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

จุดเริ่มต้นและพัฒนาไปสู่การจัดการปัญหาตามบริบทของพื้นที่ (Office of Knowledge Development and Organizational Communications, 2020)

อีกทั้งนวัตกรรมชุมชนที่เกิดขึ้นมีความหลากหลายทั้งมิติ ประเด็น รูปแบบ แนวทาง กลไก การสร้าง กลุ่มองค์กร การสร้างงานวิจัย (ไต่บ้าน) เป็นต้น การนำทุนสังคมวัฒนธรรมและศักยภาพด้านต่างๆ มาต่อยอด ประเด็นการพัฒนาเพื่อยกระดับการจัดการตนเองสามารถริเริ่มให้เกิดนวัตกรรมชุมชน ที่นำไปสู่ SDGs ที่ 13 การปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และผลกระทบที่เกิดขึ้น SDGs ที่ 15 การปกป้อง พื้่นฟู และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน จัดการป่าไม้ที่ยั่งยืน ต่อสู้การกลายสภาพ เป็นทะเลทราย หยุดการเสื่อมโทรมของที่ดินและพื้่นสภาพกลับมาใหม่ และหยุดการสูญเสียความหลากหลาย ทางชีวภาพ SDGs ที่ 16 การส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึง ความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบและครอบคลุมในทุกกระดับและหุ้นส่วนการพัฒนา มิติต่างๆ SDGs ที่ 17 ที่เสริมความแข็งแกร่งให้แก่งlobalizationการดำเนินงานและพื้่นฟูหุ้นส่วนความร่วมมือ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้เนื่องจากวิธีดำเนินการแก้ไขปัญหาคือตอบสนองความต้องการอาศัยทุนและศักยภาพที่มี อยู่ เริ่มต้นจากสร้างความเข้าใจกับกลุ่มองค์กรในพื้นที่จนนำไปสู่การเรียนรู้ร่วมกันเพื่อสร้างแนวทางบริหาร จัดการ โดยส่งเสริมให้จัดทำแผนพัฒนา ในการขับเคลื่อนและขยายงานพัฒนาทั้งพัฒนาคนและพัฒนาตำบล เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดขึ้นร่วมกันผ่านกระบวนการจัดเวทีระดับต่างๆ

นอกจากนี้ทั้ง 6 กรณีศึกษาในพื้นที่ทั้ง 5 ภาคสะท้อนถึงความสำคัญของสภาองค์กรชุมชนและ บทบาทภารกิจที่หลากหลายตั้งแต่เริ่มจัดตั้งสภาและพัฒนาการบทบาทและภารกิจ ศักยภาพที่สามารถเรียนรู้ ประเด็นปัญหาในพื้นที่ บทบาทสำคัญของสภา เกือบทุกกรณีศึกษาถือเป็นเวทีกลางที่นำไปสู่การสร้างการมี ส่วนร่วมในระดับต่างๆ จนถึงยกระดับการจัดการปัญหาขึ้นเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งของชาวบ้านในพื้นที่ และประเด็นที่เป็นส่วนรวมผ่านการระดมการมีส่วนร่วมจัดทำแผนพัฒนาตำบลเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้าน ต่างๆ ซึ่งเป็นกระบวนการที่นำไปสู่การสร้างนวัตกรรมชุมชน และเชื่อมโยงการพัฒนาที่ยั่งยืนในมิติต่างๆ ที่ เกี่ยวข้อง รวมทั้งเป็นผู้ริเริ่มและสร้างเครือข่ายการประสานความร่วมมือกับทุกภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องประเด็น สถานการณ์ ให้เข้ามาช่วยส่งเสริม สนับสนุนกระบวนการและกลไกการทำงานในพื้นที่

สรุป

จากการวิจัยพบว่าพื้นที่กรณีศึกษาทั้ง 6 กรณีศึกษา สถานการณ์และแนวทางแก้ปัญหาต่างๆก่อให้เกิด พัฒนาการการคิดค้นนวัตกรรมชุมชน โดยเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดกลไกขับเคลื่อนเพื่อแก้วิกฤติปัญหา ระบบคิด เชิงคุณค่า ทั้งรูปธรรม/คุณค่าด้านนามธรรม สามารถนำไปสู่การสร้างและใช้นวัตกรรมชุมชนเพื่อสร้างกลไก การบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และนวัตกรรมชุมชนการจัดการปัญหาทรัพยากรและสิ่ง แวดล้อมที่เกิดขึ้นสามารถยกระดับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ที่นำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้แก่ SDGs ที่ 1 การยุติความยากจนทุกรูปแบบ มิติด้านเศรษฐกิจที่สัมพันธ์กับอาชีพและวิถีทำมาหากินเพื่อสร้าง รายได้ โดยสร้างความเชื่อมโยงให้เกิดความสมดุลระหว่างมิติด้านทรัพยากรกับมิติด้านเศรษฐกิจและอาชีพ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

เสริมสร้างการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรฯ ให้มีความหลากหลายทั้งทางตรงและทางอ้อมช่วยให้เกิดการใช้และจัดการทรัพยากรฯ อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน ก่อให้เกิดแนวทางการสร้างอาชีพและรายได้ทั้งในระดับองค์กรและชุมชน ซึ่งนำไปสู่ SDGs ที่ 2 SDGs ที่ 3 และ SDGs ที่ 12 โดยนวัตกรรมที่สร้างขึ้นใหม่และต่อยอดจากภูมิปัญญาดั้งเดิมแต่ประยุกต์และปรับให้เข้ากับสถานการณ์ปัญหาที่วิกฤติเพิ่มขึ้นและนำไปสู่การจัดการปัญหาทรัพยากรฯ และสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น สะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มที่จะนำไปสู่เป้าหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน กลุ่ม Planet หรือกลุ่มด้านทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม SDGs ที่ 13 15 16 และ 17 ซึ่งจะเกิดความเข้มแข็งยิ่งขึ้นถ้าสามารถสร้างความเชื่อมโยงให้เกิดความสมดุลระหว่าง มิติด้านทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับมิติด้านเศรษฐกิจและสังคม (SDGs ที่ 1, 2, 3 และ 12) อีกทั้งประสบการณ์และการเรียนรู้จากการแก้ปัญหาสามารถก่อให้เกิดองค์ความรู้ที่เป็นนวัตกรรมในการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการป่าชุมชน ทรัพยากรฯ และสิ่งแวดล้อมกับมิติเศรษฐกิจภายใต้บริบทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง สะท้อนถึงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน กลุ่ม People Prosperity และ Planet ที่สอดคล้องกับองค์ประกอบหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืนคือ มิติด้าน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการดำเนินกิจกรรมด้านการพัฒนาควรคำนึงทั้ง 3 ด้านนี้พร้อม ๆ กัน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ Partnership หรือกลุ่มหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนา (เป้าหมายที่ 17) ด้วยการสร้างความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาอย่างเป็นปึกแผ่นและเข้มแข็ง โดยส่งเสริมให้ภาคประชาสังคม และประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า สถานการณ์และแนวทางแก้ปัญหาต่างๆตามปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ก่อให้เกิดพัฒนาการการคิดค้นนวัตกรรมชุมชนและเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดกลไกขับเคลื่อนเพื่อแก้วิกฤติปัญหา ทุกกรณีศึกษาพบว่าสถานการณ์ปัญหาและผลกระทบสร้างภารกิจและบทบาทให้กับกลุ่มหรือองค์กรชุมชนในพื้นที่เพื่อตั้งรับ เตรียมพร้อมรับมือและรับมือกับผลกระทบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทุกขณะ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ โดย

องค์กรพี่เลี้ยง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและสถาบันวิชาการ

- ส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มองค์กรชุมชนระดับต่างๆ ที่มีบทบาทในการสร้างกลไกบริหารจัดการทั้งป้องกันและแก้ปัญหาทรัพยากรฯและสิ่งแวดล้อมและมิติอื่นๆ ให้มีทักษะและศักยภาพการบริหารจัดการด้านต่างๆเพิ่มขึ้นอาทิการนำเทคโนโลยีและทักษะที่ทันสมัยมาใช้ เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยการจัดการด้านทรัพยากรฯและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งคุณภาพชีวิตด้านอื่นๆ

- กระตุ้นและส่งเสริมให้ชุมชนสร้างชุดข้อมูลจากการวิจัยแนวไต่บ้าน และหรือจากการจัดการความรู้เพื่อให้ได้ข้อมูลชุดนวัตกรรมความรู้ใหม่ที่เป็นข้อเท็จจริงจากสถานการณ์ที่เป็นปัจจุบัน โดยเฉพาะประเด็น

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ความมั่นคงทางอาหารของชุมชนที่มีแนวโน้มได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อมอย่างวิกฤติที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตด้านอื่นๆตามมาในอนาคต

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ระบบคิดเชิงคุณค่า ทั้งรูปธรรม/คุณค่าด้านนามธรรม นำไปสู่การสร้างและใช้นวัตกรรมชุมชนเพื่อสร้างกลไกการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เนื่องจาก ระบบคิดเชิงคุณค่าสามารถช่วยสร้างฐานรากของความตระหนักที่นำไปสู่แนวทางการจัดการที่ปรับและเสริมสร้างความสมดุลในการดูแลปกป้องฟื้นฟูและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ โดย

แกนนำชุมชนและสภาองค์กรชุมชน

- ส่งเสริมและกระตุ้นให้ฟื้นฟูและนำระบบคิดเชิงคุณค่า รวมทั้งองค์ความรู้ และทุนทางสังคมของ ชุมชนท้องถิ่นในมิติต่างๆ ทั้งภูมิปัญญา ศิลปะหัตถกรรม กลุ่มองค์กร วิสาหกิจชุมชน ผู้รู้และปราชญ์ชาวบ้าน ทุนทรัพยากร ฯลฯ มาต่อยอดให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนานวัตกรรม รวมทั้งสร้างการเรียนรู้ ใช้ชุดข้อมูล เป็นเครื่องมือ โดยหน่วยงานท้องถิ่นและท้องถิ่น องค์กรชุมชน ประสานการทำงานร่วมกัน ใช้ชุมชนเป็นฐาน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า นวัตกรรมชุมชนการจัดการปัญหาทรัพยากรฯ และ สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น สามารถยกระดับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ที่นำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และยัง สะท้อนถึงความสำคัญของสภาองค์กรชุมชนและบทบาทภารกิจและศักยภาพที่หลากหลายตั้งแต่เริ่มจัดตั้งและ พัฒนาระบบและภารกิจ พัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ประเด็นปัญหาในพื้นที่ บทบาทสำคัญของสภาฯ คือเป็น เวทีกลางที่นำไปสู่การสร้างการมีส่วนร่วมระดับต่างๆ จนถึงยกระดับการจัดการปัญหาขึ้นเป็นการพัฒนา คุณภาพชีวิตชาวบ้านในพื้นที่และระดมข้อเสนอเพื่อแก้ปัญหาสถานการณ์ร่วม รวมทั้งริเริ่มและสร้างเครือข่าย การประสานความร่วมมือกับทุกภาคีเครือข่ายเชิงประเด็นสถานการณ์ ให้ช่วยส่งเสริม สนับสนุนกระบวนการ และกลไกการทำงานในพื้นที่ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ โดย

ภาคประชาสังคมในพื้นที่ (อาทิวัด โรงเรียน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียน ผู้รู้ของชุมชน บริษัท ห้างร้าน ฯลฯ)

- กระตุ้นให้เกิดการสร้างภาคีเครือข่ายที่นำไปสู่การพัฒนาเป็นภาคประชาสังคมทุกระดับในพื้นที่ เพื่อ เอื้อให้เกิดการสร้างแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรฯและสิ่งแวดล้อม เริ่มต้นด้วยการให้ความรู้ สร้างความเข้าใจแนวทางการจัดการร่วมกัน รวมทั้งสนับสนุนกลไกการจัดการเพื่อเสริมสร้างการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรให้มีความหลากหลายทั้งทางตรงและทางอ้อม เอื้อให้เกิดวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกัน โดยนำฐาน ทุนเดิมมาสร้างระบบการดูแลจัดการตนเอง เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรฯและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

หน่วยงานพี่เลี้ยง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและสถาบันวิชาการ

- ผลักดันให้สภาองค์กรชุมชนเป็นเวทีกลางสาธารณะสร้างแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านต่างๆ โดยใช้ทุนวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่างๆ กลุ่มอาชีพ ทรัพยากรในพื้นที่ ฯลฯ เชื่อมโยงกับ หน่วยงานพัฒนาชุมชนระดับอำเภอและหน่วยงานอื่นๆ นำประเด็นมาปรึกษาหารือผ่านเวทีประชุมสภาฯ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

- พัฒนาให้เครือข่ายภาคประชาสังคมในพื้นที่เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยกระตุ้นให้เกิดกลไกการจัดเวทีระดมความคิดเห็น การกิจและแนวทางการทำงานเพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาที่ยั่งยืนโดยครอบคลุมทั้งการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการแก้ไขปัญหาปากท้องรวมทั้งคุณภาพชีวิตมิติอื่นๆ อาทิ สังคมและวัฒนธรรม สวัสดิการ ที่อยู่อาศัย เป็นต้น โดยกำหนดเป้าหมายร่วมกันทั้งการพัฒนาคนและพัฒนาพื้นที่เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามปัญหาและความต้องการ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1. ศึกษานวัตกรรมเชิงพื้นที่ของชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ที่นำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในประเด็นที่แตกต่างออกไป เช่น ด้านสวัสดิการ ที่อยู่อาศัย เป็นต้น

2.2 ศึกษานวัตกรรมเชิงพื้นที่เพื่อหาแนวทางในการสร้างความมั่นคงทางอาหาร ในการเตรียมรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสภาวะโลกรวน

References

- Buasukkasem, S. et al. (2022). *Developing a strong community that is self-reliant and adaptable to changes through integrated operations*. Bangkok: Community Organizations Development Institute.
- Office of Knowledge Development and Organizational Communications. (2020). *Community Innovation, Northern Region* (pp. 84-95, 152-157). Bangkok: Northern Office in collaboration with Community Innovation Development, Community Organizations Development Institute.
- Office of Knowledge Development and Organizational Communications. (2020). *Community Innovation Space, Central and Western Region* (pp. 6-16, 93-98). Bangkok: Central and Western Office in collaboration with Community Innovation Development, Community Organizations Development Institute.
- Office of Knowledge Development and Organizational Communications.(2020). *Community Innovation , Southern Region* (pp. 109-112). Bangkok: Southern Office in collaboration with Community Innovation Development, Community Organizations Development Institute.
- Office of Knowledge Development and Organizational Communications. (2020). *Community Innovation, Local Community Self-Management* (pp. 130-139). Bangkok: Community Innovation Development, Community Organizations Development Institute.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

- Kongpan, S (2020). *12 Years of the Community Organization Council, Moving Forward with Quality of Life Development*. Bangkok: Community Organization Council Coordination Office, Community Organizations Development Institute.
- Mesub, J. (2020). *Thailand's SDG Roadmap*. Retrieved February 23, 2022, from file: [///C:/Users/Dell/Documents/Research%20%2064/Related%20documents/Sustainable%20Development%20for%20Thailand%20.pdf](#).
- Moulaert, F., Martinelli, F., Swyngedouw, E., & Gonzales, S. (2005). Towards Alternative Model(s) of Local Innovation. *Urban Studies*, 42(11), 1969-1990.
- Smith, D. (2006). *Exploring Innovation*. Berkshire: McGraw-Hill Education.
- Thartrak, D., Lawpradit, W., & Tapyotin, W. (2020). Managing Water Shortages for Agriculture During a Dry Season by Community Participation in Ban Thung Hang and Ban Mae Jok Fah, Lampang Province. *Area Based Development Research Journal*, 12(6), 401-415.
- Patsin, T. (2017). A Management of Environmental with Local Wisdoms: The Case study Ban Nonggoa Kosumphisal District, Mahasarakham Province. *Chophayom Journal*, 28(1), 194.
- United Nations Thailand. (2015). *15 Life on Land*. Retrieved February 23, 2022, from <https://www.un.or.th/globalgoals/th/global-goals/life-on-land/>

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

การพัฒนาที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลเมืองเขลางค์นคร

SUSTAINABLE DEVELOPMENT TOWARDS A JUST SOCIETY OF ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS OF KHELANG NAKHON LOCAL MUNICIPALITY

มนูญ บุญนัด

Manoon Boonnad

วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Lampang Buddhist College, Thailand

Corresponding Author's Email: m_boonnad@windowslive.com

Received: 2024-10-24

Revised: 2024-12-02

Accepted: 2024-12-02

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาบริบทสภาพทั่วไป ปัญหาสาเหตุ อุปสรรค และความจำเป็นในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร 2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและปัจจัยในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้มีความยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม 3. เพื่อจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้มีความยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม 4. เพื่อเสนอแผนแม่บทการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้มีความยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากผู้บริหาร บุคลากรและสายสนับสนุน จำนวน 100 คน รูปแบบวิธีการวิจัย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยด้วยกัน 3 แบบ คือ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) และ 3) แบบเชิงปฏิบัติการ (Action research) ผู้วิจัยใช้กระบวนการการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ผู้บริหารและบุคลากรมีความคิดเห็นต่อการการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครที่ยั่งยืนเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรมอยู่ในระดับดีมาก ประกอบด้วย

1.ด้านเศรษฐกิจ มีการนำผลผลิตที่ได้จากการจัดกิจกรรมโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนมาสนับสนุนประชาชนให้พึ่งตนเองได้ มีโครงการส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนเพื่อให้ประชาชนในชุมชนอยู่อย่างพอเพียง

2.ด้านสังคม มีการกำหนดนโยบาย เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติการพัฒนาอย่างยั่งยืน และมีการติดตามผลการดำเนินการในการพัฒนาชุมชน

3. ด้านสภาพแวดล้อม มีการสนับสนุนพัฒนาสภาพแวดล้อมของชุมชน สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการพัฒนาสภาพแวดล้อมของชุมชนอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน และสร้างระบบและกลไกสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของชุมชนและประชาชนอย่างต่อเนื่อง

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

4. ด้านหลักธรรมาภิบาล มีการบริหารงานที่เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล คือ 1. ด้านการมีส่วนร่วม ให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม 2. ด้านความโปร่งใส ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารอย่างทั่วถึง 3. ด้านนิติธรรม ผู้นำมีการใช้กฎหมายอย่างศักดิ์สิทธิ์ 4. ด้านคุณธรรม ผู้นำมีคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงานในองค์กร 5. ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม มีการปลูกฝังการมีจิตสาธารณะ ซื่อสัตย์ ความพอเพียง ของผู้ปฏิบัติการ 6. ด้านความคุ้มค่า มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ มี 5 ด้านความยั่งยืนตามแนวพุทธ ส่งเสริมให้ประชาชน ในชุมชนได้เห็นคุณค่า และตระหนักถึง ความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่น

คำสำคัญ: การพัฒนา; ความยั่งยืน; สังคมแห่งความเป็นธรรม

Abstract

This research aims to: 1. study the general context, problems, causes, obstacles, and necessity for the development of Khlang Nakhon Municipality. 2. examine the components and factors for the sustainable development of Khlang Nakhon Municipality and the creation of a just society. 3. develop a sustainable development plan for Khlang Nakhon Municipality that fosters a just society, and 4) propose a master plan for the sustainable development of Khlang Nakhon Municipality and the creation of a just society. Data was gathered from a sample of 100 executives, staff, and support personnel through a questionnaire. The study adopted a tripartite research methodology incorporating quantitative, qualitative, and action research designs. Focus group interviews were conducted to complement the data collection process.

Research findings reveal a highly positive perception among administrators and personnel regarding the sustainable development of Khlang Nakhon Municipality towards a just society. Key findings include:

1. Economic Dimension: The municipality effectively utilizes outputs from self-sufficient economy projects to support community development, empowering citizens to become self-reliant. Furthermore, there is a strong focus on promoting sustainable community development initiatives to ensure the well-being of community members.

2. Social Dimension: The municipality has established policies to guide sustainable development practices and implemented robust monitoring mechanisms to evaluate community development outcomes.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

3.Environmental Dimension: The municipality actively supports community environmental development, fosters strong collaborative networks for sustainable environmental management, and has established systems and mechanisms to continuously enhance community and citizen capacity.

4.Good Governance: The organization is managed based on the principles of good governance, which include: 1) Participation: All stakeholders are involved in the decision-making process. 2) Transparency: Information is disseminated to the public in a comprehensive manner. 3) Rule of Law: Leaders uphold the law and ensure its equitable application. 4) Ethics: Leaders demonstrate high ethical standards in their work. 5) Accountability: There is a strong emphasis on public service, honesty, and sufficiency among the organization's members. 6) In terms of cost-effectiveness, resources are utilized efficiently and effectively. This is evident in five areas, including Buddhist-based sustainability, which promotes community members' appreciation and awareness of local cultural values.

Keywords: Development; Sustainability; Society Of Fairness

บทนำ

การประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ (United Nations General Assembly) ได้จัดการประชุมสุดยอดว่าด้วยเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Summit) เพื่อร่วมกันวางกรอบการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก ซึ่งมีหลักพื้นฐานอยู่ 5 ประการ ได้แก่ 1) การพัฒนาที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง (Inclusive Development) คือ การพัฒนาที่กลุ่มคนยากจน คนในกลุ่มเปราะบาง กลุ่มคนชายขอบจะต้องมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากการพัฒนา 2) การพัฒนาที่เป็นสากล (Universal Development) คือ การพัฒนาที่ทุกประเทศต้องอยู่ภายใต้เป้าหมายและร่วมกันบรรลุเพื่อสร้างสังคมยั่งยืนให้กับคนรุ่นหลังไม่ได้มุ่งเน้นเพียงประเทศยากจนเท่านั้น 3) การพัฒนาที่บูรณาการ (Integrated Development) คือ การบรรลุที่มีความเชื่อมโยงกันต้องดำเนินไปพร้อมๆ กันอย่างเป็นระบบ 4) การพัฒนาที่ต้องเริ่มจากระดับท้องถิ่น (Locally-focused Development) คือ การพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom-up) เพราะท้องถิ่นทั้งชนบทและเมืองนั้นใกล้ชิดกับประชาชน การบรรลุ SDGs จึงต้องถูกนำไปพิจารณาในระดับท้องถิ่นให้ได้ และ 5) การพัฒนาที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้ผลของการพัฒนาถูกเผยแพร่และถูกติดตามไม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Burikun, 2018)

ผู้นำประเทศสมาชิกของสหประชาชาติได้รับรองวาระการพัฒนายั่งยืน ค.ศ. 2030 ซึ่งจะบรรลุเป้าหมายภายในระยะเวลา 15 ปีประกอบด้วย 17 เป้าหมายการพัฒนายั่งยืนโดยมี 169 เป้าหมาย

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

เฉพาะเจาะจง และ 230 ตัวชี้วัด 1 เป้าหมาย การพัฒนาอย่างยั่งยืนเน้นให้ความสำคัญกับการปรับสมดุลทั้ง 3 มิติของการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมในรูปแบบบูรณาการและการมีส่วนร่วม เพื่อไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง (Ministry of Foreign Affairs of Thailand, 2017)

การดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายนั้น นอกจากต้องอาศัยความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนแล้ว ยังต้องมีการดำเนินการทั้งในระดับประเทศ ระดับชุมชนและท้องถิ่นที่เข้มแข็ง โดยมีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๙ เห็นชอบให้กระทรวงมหาดไทยมีกลไกการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับพื้นที่ และมีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๓ รับทราบผลการประชุมคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (กพย.) ครั้งที่ ๑/๒๕๖๒ วันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๒ ซึ่งที่ประชุมเห็นชอบหลักการแผนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย (Thailand's SDG Roadmap) และเห็นชอบหลักการจัดกลุ่มจังหวัดเป็น ๔ ระดับ จำแนกตามระดับการพัฒนา ได้แก่ กลุ่มที่ ๑ เป็นพื้นที่/จังหวัดที่มีความเหลื่อมล้ำสูง ยังขาดความพร้อม และต้องได้รับการสนับสนุนอย่างเร่งด่วน กลุ่มที่ ๒ เป็นพื้นที่/จังหวัดที่มีศักยภาพ แต่ยังมีข้อจำกัดในการพัฒนา กลุ่มที่ ๓ เป็นพื้นที่จังหวัดที่มีศักยภาพและพร้อมที่จะพัฒนา และกลุ่มที่ ๔ เป็นพื้นที่/จังหวัดที่มีความเข้มแข็ง และพร้อมขยายผลไปภายนอกเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับพื้นที่ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ร่วมกับกระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมคัดเลือกจังหวัด/พื้นที่นำร่อง ในพื้นที่ ๖ ภาคทั่วประเทศ กระจายตัวตามกลุ่มจังหวัด ๔ ระดับการพัฒนา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๕ แห่ง เพื่อทดลองจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนาท้องถิ่นที่สนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับพื้นที่ ต่อไป ทั้งนี้ สศช. ได้จัดทำเอกสาร “ตัวชี้วัดการพัฒนาระดับจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ฉบับเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๔” ซึ่งเป็นชุดข้อมูลระหว่างปี พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๒ เผยแพร่ให้จังหวัดและกลุ่มจังหวัดนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) และแผนปฏิบัติการประจำปีของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖ (Department of Environmental Quality Promotion. (2022)

สำหรับประเทศไทยนั้นเรื่องของการสร้างความเป็นธรรมทางสังคมเริ่มเห็นแนวทางอย่างเป็นรูปธรรมตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กล่าวไว้ว่า สิทธิเสรีภาพของชนชาวไทยที่ประชาชนจะได้รับในเรื่องของความเสมอภาค สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล สิทธิเสรีภาพในกระบวนการยุติธรรม สิทธิเสรีภาพในทรัพย์สิน สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน เสรีภาพในการชุมนุมและการสมาคม สิทธิชุมชน และสิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญ อีกทั้ง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ยังได้ตอกย้ำแนวทางที่ชัดเจนในการสร้างความเป็นธรรมในสังคม ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 โดยมีการวางยุทธศาสตร์ในการสร้างความเป็นธรรมในสังคม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ช่วยลดความขัดแย้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองได้ เช่น เรื่อง โครงสร้างภาษีที่ไม่เป็นธรรม การถือครองสินทรัพย์ที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งประเด็นความไม่เป็นธรรมในสังคมได้ถูก

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

กล่าวว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบและความรุนแรงทางการเมือง อีกทั้ง การเข้าถึงทรัพยากรต่างๆ ในสังคมไม่ว่าจะเป็นการจัดสวัสดิการต่างๆ ของรัฐ หรือแม้กระทั่งการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมต่างๆ เกิดความแตกต่างกันระหว่างคนรวยกับคนจน (Phawasit, 2012)

ในพื้นที่เทศบาลเมืองเขลางค์นครที่ดูแลรับผิดชอบบริบททางสังคมส่วนใหญ่เป็นสังคมชนบทที่เมืองมีพื้นที่เชื่อมต่อจากใจกลางเมืองเขตเทศบาลนครลำปาง จึงมีประชาชนตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ตลอดจนเป็นพื้นที่ส่วนขยายทางเศรษฐกิจของเมืองลำปาง จึงมีการตั้งบริษัท ห้าง ร้าน โรงงาน อยู่เป็นจำนวนมาก ตลอดจนพหลโยธิน ซึ่งเป็นถนนสายหลักที่เชื่อมต่อไปสู่จังหวัดสำคัญทางภาคเหนือตอนบน เช่น จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แพร่ น่าน ตาก ประกอบกับมีเส้นทางด่วนสายกรุงเทพ-อินทร์บุรี ตัดผ่าน ทำให้การคมนาคมมีความสะดวกรวดเร็ว ประชากรส่วนใหญ่ยังประกอบอาชีพเกษตรกรรม ค้าขาย และรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม โดยมีประชากรในเขตเทศบาลเมืองเขลางค์นคร รวม 64 ชุมชน ประชากร 59,660 คน เพศชาย จำนวน 28,358 คน และเพศหญิง จำนวน 31,302 คน ครอบคลุมพื้นที่ 4 ตำบล ประกอบด้วย ตำบลชมพู ตำบลปงแสนทอง ตำบลพระบาท และตำบลกล้วยแพะ ถึงแม้การพัฒนาอย่างยั่งยืนจะเป็นเป้าหมายร่วมกันของทุกประเทศแต่ปัญหาที่รุนแรงขึ้นเรื่อย และท้าทายต่อความยั่งยืนขณะนี้คือปัญหาสภาวะโลกร้อนและการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศที่ส่งผลกระทบต่อทุกชีวิตบนโลก ปัญหาขยะของเสียและมลพิษทั้งในอากาศ แผ่นดิน จากการใช้พลังงานและทรัพยากรอย่างไม่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งปัญหาคูณภาพและความปลอดภัยในการดำรงชีวิต

จากข้อความข้างต้นเทศบาลเมืองเขลางค์นครจึงนำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เป็นกรอบทิศทางการพัฒนาพื้นที่จัดสรรและกระจายผลประโยชน์ของสังคมให้กับประชาชนในพื้นที่ ซึ่งแสดงออกถึงความเป็นธรรมต่อประชาชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบโดยแต่ละคนต้องได้รับการจัดสรรสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานเท่าเทียมกัน อีกทั้งความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจและสังคมผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ไว้ 5 ด้าน ได้แก่ 1.ด้านสิ่งแวดล้อม 2.ด้านเศรษฐกิจ 3.ด้านสังคม 4. ด้านธรรมาภิบาล และ 5.ด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวพุทธ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติขององค์กรอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาลเมืองเขลางค์นคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทสภาพทั่วไป ปัญหาสาเหตุ อุปสรรค และความจำเป็นในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและปัจจัยในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้มีความยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

3. เพื่อจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้มีความยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม
4. เพื่อเสนอแผนแม่บทการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้มีความยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่าย เจ้าหน้าที่ เทศบาลเมืองเขลางค์นคร จำนวนทั้งสิ้น 10 คน

ขั้นตอนที่ 2 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้ คือ แบบสอบถามสภาพทั่วไป ปัญหา สาเหตุ อุปสรรค และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครสู่สังคมแห่งความเป็นธรรม ในมิติเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การจัดการตามหลักธรรมาภิบาล และการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวพุทธ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครอย่างยั่งยืน

ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างแบบสอบถาม และขอความอนุเคราะห์จากตัวแทนหน่วยงาน ในการตอบแบบสอบถาม และนัดหมายวันเวลาที่ขอรับแบบสอบถามกลับคืน

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1) แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นด้านบริบท สภาพทั่วไป ปัญหา สาเหตุ อุปสรรค และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครสู่สังคมแห่งความเป็นธรรม ในมิติเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การจัดการตามหลักธรรมาภิบาล และการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวพุทธ ไม่น้อยกว่า 100 คน

2) การสัมภาษณ์ จากบุคลากรของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลการพัฒนาที่ยั่งยืน ในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การจัดการตามหลักธรรมาภิบาล และการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวพุทธ

3) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นการจัดสัมมนาระดมความคิดเห็นสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อได้มาซึ่งแผนยุทธศาสตร์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และนำเสนอแผนการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรมของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร

4) การจัดเวที (workshop) เป็นการจัดเวทีเพื่อประชาพิจารณ์ร่างแผนแม่บทการพัฒนาที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรมของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร

5) เสนอแผนการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรม

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไปในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ผลการวิจัยพบว่า

1.1 ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร 1) พบว่าเป็นเพศหญิงมากกว่า ร้อยละ 63.3 เพศชาย ร้อยละ 36.7 2) อายุของผู้ให้ข้อมูล พบว่าส่วนใหญ่ อายุช่วง 30 – 39 ปี ร้อยละ 30.6 อายุช่วง 50 – 60 ปี ร้อยละ 29.6 อายุช่วง 40 – 49 ปี ร้อยละ 27.6 และอายุช่วง 18 – 29 ปี ร้อยละ 12.2 3) ระดับการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 68.4 ปริญญาโทขึ้นไป ร้อยละ 21.4 อนุปริญญา ร้อยละ 5.1 และมีธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 5.1 4) การดำรงตำแหน่งของผู้ให้ข้อมูล พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่สายปฏิบัติการมาก ร้อยละ 82.7 ตำแหน่งหัวหน้าฝ่าย ร้อยละ 8.2 และ ผู้อำนวยการกองฯ ร้อยละ 5.1

1.2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองเขลางค์นครอย่างยั่งยืน

โดยภาพรวม การพัฒนาเมืองเขลางค์นครอย่างยั่งยืน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ตามตารางที่ 1 ดังนี้

การมีส่วนร่วมการจัดการกลุ่มน้ำจาง	การมีส่วนร่วม		
	ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผล
1. การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ	4.46	0.40	มาก
2. การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนด้านสังคม	4.44	0.43	มาก
3. การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนด้านสภาพแวดล้อม	4.49	0.41	มาก
4. การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนตามแนวพุทธ (สังคหวัตถุ 4)	4.44	0.53	มาก

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลของการมีการพัฒนาเมืองเขลางค์นครอย่างยั่งยืน

จากตารางที่ 1 เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน ผลการศึกษา ดังนี้

1.การพัฒนาเมืองที่ยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชน ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของประชาชนได้อย่างพอเพียง ($\bar{x}=4.57$) และรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการจัดการด้านวิสาหกิจชุมชนเป็นหลักประกันด้านอาชีพ และรายได้ ($\bar{x}=4.27$)

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

2.การพัฒนาเมืองที่ยั่งยืนด้านสังคม โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก รายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ มีการกำกับดูแลชุมชนให้เป็นไปตามแผนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับทิศทางการบริหารพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ($\bar{x}=4.57$) และรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีการติดตามผลการดำเนินการในการพัฒนาชุมชน เพื่อทบทวนเป้าหมายหรือปรับแผนงาน ($\bar{x}=4.30$)

3.การพัฒนาเมืองที่ยั่งยืนด้านสภาพแวดล้อม โดยรวมพบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก รายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ มีการสนับสนุนพัฒนาสภาพแวดล้อมของชุมชนและประชาชนมีความเป็นอยู่อย่างมีความสุข ($\bar{x}=4.59$) และรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือมีการร่วมมือในการวางแผนเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมชุมชนให้มีความพร้อมและยั่งยืน ($\bar{x}=4.41$)

4.การพัฒนาเมืองที่ยั่งยืนตามแนวพุทธ (สังคหวัตถุ 4) โดยรวมพบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก รายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดปฏิบัติตามหลัก สัจจะ คือ มีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ การรักษาความสัตย์ ความจริงใจต่อ อุดมการณ์ของตนเองที่เคยสัญญาไว้กับประชาชน ($\bar{x}=4.55$) และรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ปฏิบัติตามหลักสมานัตตตา (วางตนพอดี) คือ วางตนด้วย ความเสมอต้นเสมอปลายกับทุกฝ่าย ($\bar{x}=4.31$)

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อปัจจัยการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครที่อย่างยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยในการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครเกิดความยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม พบว่า ปัจจัยที่เทศบาลเมืองเขลางค์นคร ได้วางแผนการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม ดังนี้

1.ด้านเศรษฐกิจ เทศบาลเมืองเขลางค์นคร ได้ดำเนินการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีรายได้จากหลายหลายมิติ ได้แก่ การอบรมพัฒนาอาชีพให้แก่กลุ่มอาชีพ การต่อยอดและพัฒนาผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น การเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าทั้งในระบบ offline/online จัดให้มีตลาดนัดชุมชนและการจำหน่ายสินค้าผ่านช่องทาง Live

2.ด้านสังคม เทศบาลเมืองเขลางค์นครได้ ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ให้ชุมชนมีความรัก ความสามัคคี มีการทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาชุมชนของตนเอง และขยายออกไป จนถึงการสร้างเครือข่ายกับชุมชนใกล้เคียง

3.ด้านสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองเขลางค์นครมีความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองจากการสัญจร ปัญหาขยะและส่งกลิ่นเหม็นรวมถึงกลิ่นเหม็น จากการทิ้งสิ่งปฏิกูล (มูลสัตว์) ที่เกิดจากการประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ในชุมชน มีการเพิ่มพื้นที่สีเขียวควบคู่กับการอนุรักษ์พื้นที่พุทธศาสนิกธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4. ด้านความยั่งยืนตามแนวพุทธจากกระแสการหลั่งไหลของวัฒนธรรมต่างถิ่นเข้ามาท้องถิ่นเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ได้ดำเนินการส่งเสริมให้ประชาชนและวัยรุ่น และคนในชุมชนได้เห็นคุณค่า และตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่นและวัฒนธรรมชาติโดยเฉพาะวัฒนธรรมของตนทั้งการท่องเที่ยว อาหาร การแต่งกาย ภาษา

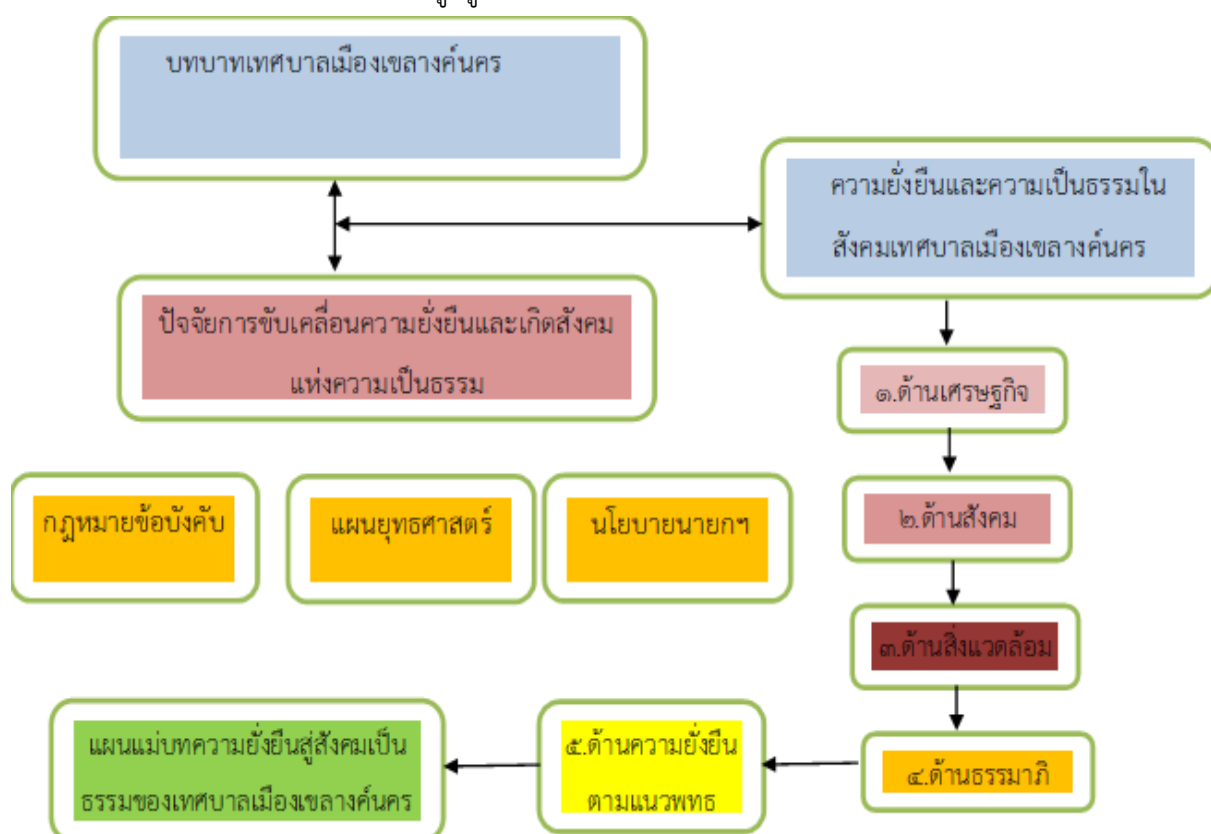
วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครอย่างยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรม ผลการวิจัยพบว่า เทศบาลเมืองเขลางค์นคร ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 มาจัดทำและให้เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนการพัฒนายั่งยืน (SDGs) จึงได้แผนพัฒนาเทศบาลฯ อย่างยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรม ได้แก่ 1) ด้านเศรษฐกิจ มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกแห่งบริหารจัดการให้เป็นไปตามมาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเทศบาล 2) ด้านสังคม มีการพัฒนาศักยภาพแก่กลุ่มอาชีพโดยการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ในการผลิตและการจำหน่ายสินค้าให้แก่กลุ่มอาชีพมีอาคารศูนย์สูงวัย เป็นสถานที่ฝึกอบรมประชุมสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนทักษะความรู้แก่ผู้สูงวัย 3) ด้านสิ่งแวดล้อม มีสถานที่พักผ่อนและออกกำลังกายของประชาชนทั่วไป

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อเสนอแผนแม่บทการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้มีความยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม ผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนายั่งยืนตามแนวพุทธ มีการรณรงค์ส่งเสริมให้ชุมชนมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นรวมทั้งอนุรักษ์ให้คงอยู่ต่อไปอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษา การพัฒนายั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ผลการศึกษาค้นพบว่า การพัฒนายั่งยืนฯ มีปัจจัยในการขับเคลื่อนให้เทศบาลฯ มีความยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม ดังแผนภูมิรูปภาพที่ 1

แผนภูมิรูปภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

จากแผนภูมิรูปภาพที่ 1 ข้างต้นการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้เกิดความยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม สรุปได้แนวทางการพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่

1.ด้านเศรษฐกิจ เทศบาลฯ เป็นสังคมเมืองกึ่งชนบท ประชาชนประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นจำนวนมาก ต้องพึ่งพาแหล่งน้ำจากธรรมชาติ เทศบาลฯ ได้สนับสนุนช่วยเหลือให้ภาคการเกษตรมีความเข้มแข็งสามารถสร้างผลผลิตได้ปริมาณมาก และมีช่องทางการจำหน่ายตลอดจนหาสถานที่จำหน่ายผลผลิตได้มากขึ้นซึ่งทำให้ประชาชนในพื้นที่มีรายได้ ฐานะดีขึ้นและ ครอบครัวมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและดำเนินการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.ด้านสังคม เทศบาลฯ ได้ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ให้ชุมชนมีความรัก ความสามัคคี มีการทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาชุมชนของตนเอง และขยายออกไป จนถึงการสร้างเครือข่ายกับชุมชนใกล้เคียง ตลอดจนการเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจภายในชุมชนให้เข้มแข็ง พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และส่งเสริมการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตย

3.ด้านสิ่งแวดล้อม เทศบาลฯ มีการแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองจากการสัญจร ปัญหาขยะล้น ทำให้เทศบาลฯ มีนโยบายทำให้ชุมชนเป็นเมืองสีเขียว มีพื้นที่สีเขียวเพิ่มขึ้นในชุมชนเพื่อให้เกิดอากาศบริสุทธิ์ ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ลดลง ภาวะฝุ่นละออง หมอกควัน ลดลง และทำให้สุขภาพและชีวิตประชาชนดีขึ้น

4.ด้านหลักธรรมาภิบาล เทศบาลฯ มีการบริหารงานที่เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล คือ 1.ด้านการมีส่วนร่วม ให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม ผู้นำให้ความสำคัญกับนโยบายเป็นหลัก 2.ด้านความโปร่งใส การรับรู้โดยประชาชนต้องทราบทุกข้อมูลที่เกิดขึ้น มีความเท่าเทียม โปร่งใสตรวจสอบได้ รวมทั้งการเปิดเผยข้อมูล 3.ด้านนิติธรรม ผู้นำมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างศักดิ์สิทธิ์ มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดและไม่เลือกปฏิบัติ 4.ด้านคุณธรรม มีคุณธรรมจริยธรรมทั้งตัวผู้นำรวมถึงผู้ปฏิบัติงานในองค์กร 5.ด้านความรับผิดชอบ สนับสนุนให้ประชาชนเรียนรู้ด้วยตัวเอง ปลูกฝังการมีจิตสาธารณะ 6.ด้านความคุ้มค่า การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ

5.ด้านความยั่งยืนตามแนวพุทธ (สังคหวัตถุ 4) เทศบาลฯ ได้ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมด้านศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม การนับถือศาสนา ข้อมูลประชาชนในเขตเทศบาลฯ ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธและนับถือศาสนาคริสต์ อิสลาม พราหมณ์ ฮินดู ซิกข์ เป็นบางส่วน เทศบาลฯ มีขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นของตนเองสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตกาลมีภาษาท้องถิ่นของชาวไทยลัณนา ไทลื้อ ภาษาเมี่ยน (เย้า) และภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตประจำวันของชาวบ้านเป็นรากฐานของการพัฒนาสังคมหรือชุมชน และเป็นรากฐานของวัฒนธรรม โดยสะท้อนออกมาในรูปของขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา พิธีกรรม ภาษา ความเชื่อ วรรณกรรม ดนตรี การละเล่นพื้นบ้าน มีการถ่ายทอดสืบทอดกันมาจากรุ่นบุรุษทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนี้ทางผู้บริหารยังได้นำหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ในด้านให้นโยบายและนำไปปฏิบัติแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัย การพัฒนาที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรมของ อปท.เทศบาลเมืองเขลางค์นคร พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร บุคลากร ต่อการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครอย่างยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรม ในภาพรวมอยู่ระดับดีมาก ดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า

1.สภาพทั่วไปการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร พบว่าผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ เป็นเพศหญิง มากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๓ อายุของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ พบว่าอายุช่วง ๓๐ – ๓๙ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๖ ระดับการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่จบการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๔ การดำรงตำแหน่ง พบว่าดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่สายปฏิบัติการมาก คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๗

2.ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครอย่างยั่งยืน ผลการศึกษา พบว่าผู้บริหารและบุคลากรมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครอย่างยั่งยืนอยู่ในระดับดีมาก สรุปได้ดังนี้

2.1.ด้านเศรษฐกิจ ผู้บริหารและบุคลากรมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมา คือเทศบาลฯ นำผลผลิตที่ได้จากการจัดกิจกรรมโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนมาสนับสนุนประชาชนให้พึ่งตนเองได้

2.2 ด้านสังคม ผู้บริหารและบุคลากรมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ เทศบาลฯ มีการกำกับดูแลชุมชนให้เป็นไปตามแผนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับทิศทางการบริหารพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

2.3 ด้านสภาพแวดล้อม ผู้บริหารและบุคลากรมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ เทศบาลฯ มีการสนับสนุนพัฒนาสภาพแวดล้อมของชุมชนและประชาชนมีความเป็นอยู่อย่างเป็นสุข

2.4 การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนตามแนวพุทธ ผู้บริหารและบุคลากรมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ เทศบาลฯ ปฏิบัติตามหลัก สัจจะ คือ มีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ การรักษาความสัตย์ ความจริงใจต่อ อุดมการณ์ของตนเองที่เคยสัญญาไว้กับประชาชน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่เทศบาลเมืองเขลางค์นคร ได้วางแผนการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนและเกิดความสังคมแห่งความเป็นธรรม ดังนี้

1.ด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยที่พัฒนาเทศบาลฯเกิดความยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม ได้แก่ ดำเนินการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีรายได้จากหลายหลายมิติ เช่น การอบรมพัฒนาอาชีพให้แก่กลุ่มอาชีพ การต่อยอดและพัฒนาผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น การเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าทั้งในระบบ offline/online จัดให้มีตลาดนัดชุมชนและการจำหน่ายสินค้าผ่านช่องทาง Live ซึ่งสอดคล้องกับ (Pawala et al., 2019) ศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐาน

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ผลการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตำบลหนองเม็ก ระดับครัวเรือน ศึกษาฐานเรื่องการปลูกผักสวนครัว การผลิตปุ๋ยชีวภาพ การผลิตเตาชีวมวล เพื่อสร้างแรงกระตุ้นให้กับชาวบ้าน และเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ระดับชุมชนได้ดำเนินการจัดโครงการอบรมบัญชีครัวเรือนให้กับประชาชน เพื่อบริหารจัดการทางการเงินของตนเอง

2.ด้านสังคม ปัจจัยที่พัฒนาเทศบาลฯเกิดความยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรมได้แก่การส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ให้ชุมชนมีความรัก ความสามัคคี มีการทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาชุมชนของตนเอง และขยายออกไป จนถึงการสร้างเครือข่ายกับชุมชนใกล้เคียง พัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามโครงการศูนย์ผู้สูงวัยเทศบาลเมืองเขลางค์นครให้ผู้สูงอายุมีความพร้อมสามารถปรับตัวเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ (Department of Environmental Quality Promotion, 2009) ที่กล่าวว่า คนมีสุข คือ เป็นเมืองที่ ประชาชนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีการศึกษาเรียนรู้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม มีครอบครัวที่ มั่นคง อยู่ในสังคมที่มีคุณธรรมและมีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน รวมทั้งเป็นเมืองที่มีกิจกรรมที่ช่วยสร้างความรื่นรมย์และมีพื้นที่สำหรับประชาชนได้พบปะ พูดคุย แสดงความคิดเห็นโดยเสรี ภายใต้ ขอบเขตของกฎหมาย

3.ด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจัยที่พัฒนาเทศบาลฯเกิดความยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม ได้แก่ การมีการแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองจากการสัญจร ปัญหาขยะล้นและส่งกลิ่นเหม็นรวมถึงกลิ่นเหม็น มีการเพิ่มพื้นที่สีเขียวควบคู่กับการอนุรักษ์พื้นที่พุทธรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมสร้างเครือข่ายและจิตอาสา ในการดูแลป้องกันทรัพยากรธรรมชาติ สอดคล้องกับ Department of Environmental Quality Promotion (2009) ที่กล่าวว่าสิ่งแวดล้อมยั่งยืน คือ เป็นเมืองที่มีการจัดการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างสมดุล เช่น แม่น้ำ ลำคลอง พื้นที่สีเขียว เป็นต้น รวมทั้งมีการบำรุง ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพ มีการส่งเสริมการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่าและให้ความสำคัญกับการฟื้นฟู ดูแลสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นเสมอ รวมทั้งมีขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาที่มีคุณค่าไว้เป็นมรดกแก่ชนรุ่นหลังต่อไป

4. ด้านความยั่งยืนตามแนวพุทธ ปัจจัยที่พัฒนาเทศบาลฯเกิดความยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม ได้แก่ การดำเนินการส่งเสริมให้ประชาชนและวัยรุ่น และคนในชุมชนได้เห็นคุณค่าความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่นและวัฒนธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับ Chantarathammat,et al. (2021) ศึกษาวิเคราะห์เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน ขององค์การสหประชาชาติเชิงพุทธบูรณาการ พบว่าวัตถุประสงค์ของเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ และหลักธรรมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในพระพุทธศาสนาเถรวาท คือความสงบสุข สันติของมวลมนุษยชาติ โดยแนวคิดและกิจกรรมของเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทางกายภาพ ยกกระดับคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมโดยผ่านการบริหารจัดการจากภาครัฐเป็นสำคัญ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

5.ด้านหลักธรรมาภิบาล ปัจจัยที่พัฒนาเทศบาลฯเกิดความยั่งยืนและเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรม ได้แก่ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล คือ 1.ด้านการมีส่วนร่วม ให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม ผู้นำให้ความสำคัญกับนโยบายเป็นหลัก 2.ด้านความโปร่งใส การรับรู้ข่าวสารให้กระจายทั่วถึง โดยประชาชนต้องทราบทุกข้อมูลที่เกิดขึ้น มีความเท่าเทียม โปร่งใสตรวจสอบได้ รวมทั้งการเปิดเผยข้อมูล 3.ด้านนิติธรรม ผู้นำมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างศักดิ์สิทธิ์ มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดและไม่เลือกปฏิบัติ 4.ด้านคุณธรรม ผู้บริหารมีนโยบายให้ผู้ปฏิบัติงานมีจิตสำนึกมีคุณธรรมและจริยธรรม มีการตรวจสอบ อย่างเป็นธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ Sirichamon (2009) ศึกษาธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า 1) หลักนิติธรรมเทศบาลเมืองศรีราชาได้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการออกกฎระเบียบต่าง ๆ 2) หลักคุณธรรม มีหน่วยงานตรวจสอบภายในและภายนอก เพื่อป้องกันการทุจริต คอร์รัปชัน ให้ประชาชนมีบทบาทในการตรวจสอบการดำเนินงานต่าง ๆ 4) หลักการมีส่วนร่วม เทศบาลได้บริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้าน สนับสนุนประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและกระบวนการพัฒนาร่วมทั้งการเฝ้าระวังและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 5) หลักความรับผิดชอบ มีผู้บริหารและเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานที่ชัดเจน 6) หลักความคุ้มค่า การบริหารโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด ตลอดจนอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติภายในท้องถิ่น ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครอย่างยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรม พบว่า เทศบาลเมืองเขลางค์นครดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 มาทำรายละเอียดที่มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และมีความเชื่อมโยงกับการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมและทำตัวชี้วัด SDGs เมืองยั่งยืนจากเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งหมด 17 เป้าหมาย 169 เป้าประสงค์ และ 232 ตัวชี้วัด โดยทำการคัดเลือกและแบ่งกลุ่มตามองค์ประกอบเมืองยั่งยืน 4 มิติได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวพุทธ และได้แผนการดำเนินการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร อย่างยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรม ดังนี้ 1) ด้านเศรษฐกิจ มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกแห่งบริหารจัดการให้เป็นไปตามมาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเทศบาล มีการบริการด้านสาธารณสุขให้ครอบคลุมทั้ง 4 มิติ คือการควบคุมป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพ การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพ 2) ด้านสังคม มีการพัฒนาศักยภาพแก่กลุ่มอาชีพโดยการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ในการผลิตและการจำหน่ายสินค้าให้แก่กลุ่มอาชีพมีอาคารศูนย์สูงวัย เป็นสถานที่ฝึกอบรมประชุมสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนทักษะความรู้แก่ผู้สูงวัย 3) ด้านสิ่งแวดล้อม มีสถานที่พักผ่อนและออกกำลังกายของประชาชนทั่วไป รวมถึงเป็นสถานที่จัดกิจกรรมกลางแจ้งเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตพื้นที่เทศบาลฯ มีการเฝ้าระวังไม่ให้เกิดไฟป่า หมอกควัน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 พบว่า การดำเนินการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครอย่างยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรม ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำขึ้นเพื่อเสนอแผนแม่บทการพัฒนา

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

เมืองเขลางค์นครที่ยั่งยืนสู่สังคมแห่งความเป็นธรรม โดยอาศัยกรอบแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลนครเป็นแนวทางในการดำเนินการจัดกระบวนการซึ่งได้ผลการดำเนินการดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ได้แผนงาน/โครงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกแห่ง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาพที่ดีครอบคลุมทั้งด้านกายใจสติปัญญา และสังคม ได้แผนงาน/โครงการพัฒนา คุณภาพการ ให้บริการด้าน สาธารณสุขของ ศูนย์สุขภาพชุมชนเมืองเขลางค์นคร

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาสังคม คุณภาพชีวิต ความเข้มแข็งของชุมชน การรักษาความสงบภายใน และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินได้แผนงาน/โครงการอบรม ให้ความรู้ เสริมสร้างวินัย จรรยาเพื่อความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน ให้แก่ประชาชน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การทำนุ บำรุงศาสนา ส่งเสริมและสืบสาน ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น กีฬานันทนาการ และการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ ได้แผนงาน/โครงการอุดหนุน การจัดงานประเพณี สรงน้ำ พระธาตุในชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนได้แผนงาน/โครงการส่งเสริมกิจกรรม จิตอาสาเพื่อดูแลรักษา สิ่งแวดล้อมในชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค และสาธารณูปการที่มีคุณภาพ รองรับ การขยายเมือง ได้แผนงาน/โครงการจัดซื้อพร้อมติดตั้ง เสาไฟฟ้าพร้อมโคมไฟฟ้า ถนนแอลอีดีแบบใช้พลังงาน จากเซลล์แสงอาทิตย์

ยุทธศาสตร์ที่ 7 การบริหารองค์กรตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อสนับสนุนการบริการสาธารณะที่มี คุณภาพได้แผนงาน/โครงการปลูกฝัง วิธีคิด แยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม

สรุป

การพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ทำให้ทราบการพัฒนาเทศบาลเมืองเขลางค์นครยั่งยืนเกิดสังคมแห่งความเป็นธรรมใน 5 มิติได้แก่

1.ด้านเศรษฐกิจ มีการนำผลผลิตที่ได้จากการจัดกิจกรรมโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนา ชุมชนอย่างยั่งยืนมาสนับสนุนประชาชนให้พึ่งตนเองได้ มีโครงการส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาชุมชนยั่งยืน เพื่อให้ประชาชนในชุมชนอยู่อย่างพอเพียง

2.ด้านสังคม มีการกำหนดนโยบาย เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติการพัฒนาอย่างยั่งยืน และมีการติดตามผล การดำเนินการในการพัฒนาชุมชน

3. ด้านสภาพแวดล้อม มีการสนับสนุนพัฒนาสภาพแวดล้อมของชุมชน สร้างเครือข่ายความร่วมมือ ในการบริหารจัดการพัฒนาสภาพแวดล้อมของชุมชนอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน และสร้างระบบและกลไก สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของชุมชนและประชาชนอย่างต่อเนื่อง

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

4. ด้านหลักธรรมาภิบาล มีการบริหารงานที่เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล คือ 4.1 ด้านการมีส่วนร่วม ให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม 4.2 ด้านความโปร่งใส ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารอย่างทั่วถึง 4.3 ด้านนิติธรรม ผู้นำมีการใช้กฎหมายอย่างศักดิ์สิทธิ์ 4.4 ด้านคุณธรรม ผู้นำมีคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงานในองค์กร 4.5 ด้านความรับผิดชอบ มีการปลูกฝังการมีจิตสาธารณะ ซื่อสัตย์ ความพอเพียง ของผู้ปฏิบัติการ 4.6 ด้านความคุ้มค่า มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ

5. ด้านความยั่งยืนตามแนวพุทธ ส่งเสริมให้ประชาชน ในชุมชนได้เห็นคุณค่า และตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า จากแนวโน้มการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีแนวโน้มการขยายตัวของชุมชนและการตั้งบ้านเรือนเพิ่มขึ้นทำให้ปริมาณขยะมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในแต่ละปี

ดังนั้นหน่วยงาน และชุมชน ควรตั้งคณะกรรมการเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการขยะ แต่ปัญหาที่ยังพบและยังต้องได้รับการแก้ไขอยู่ในระยะยาว แต่จะต้องได้รับการแก้ไขอย่างถูกต้องและเป็นระบบต่อไป

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า จากที่รัฐจัดให้มีการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่น ตามหลักเพื่อเป็นการให้โอกาสและส่งเสริมความสามารถของประชาชนและชุมชน ท้องถิ่นในการปกครองตนเองอันเป็นรากฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และเป็นการมอบความรับผิดชอบและ อำนาจหน้าที่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ปัจจุบันเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ยังขาดปัจจัยการบริหารจัดการด้านงบประมาณ และความไม่เท่าเทียม

ดังนั้นหน่วยงาน ภาครัฐ และองค์กรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ควรให้การสนับสนุนงบประมาณตามความต้องการของชุมชน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า เทศบาลเมืองเขลางค์นคร ได้ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) แต่การดำเนินการ ด้านความเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาที่ยั่งยืน ยังไม่สอดคล้องกับแผนพัฒนาฯของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร เท่าที่ควร

ดังนั้นผู้บริหาร ของเทศบาลฯควรดำเนินการกำหนดตัวชี้วัดวัด SDGs เมืองยั่งยืนจากเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งหมด 17 เป้าหมาย ให้ชัดเจน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 4 พบว่า จากการได้ดำเนินการจัดทำแผนขึ้น โดยใช้แผนพัฒนาเทศบาลฯฉบับที่ 13 กับแผนพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ทั้งหมด 17 เป้าหมาย ผลการวิเคราะห์พบว่า การดำเนินการทั้ง 2 แผนนั้นไม่สอดคล้องกันมากนัก

ดังนั้นผู้บริหาร ของเทศบาลฯควรดำเนินการกำหนดตัวชี้วัดวัด SDGs เมืองยั่งยืนจากเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งหมด 17 เป้าหมาย ให้ชัดเจน

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 ควรมีการบูรณาการชี้แจงสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับแผนพัฒนาเทศบาลฉบับที่ 13 แผนพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งหมด 17 เป้าหมาย

2.2 ควรใช้แผนการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นเครื่องมือสนับสนุนการวางแผน ดำเนินการ และติดตามผล ของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร

References

- Burikun, T. (2018). *Driving the Sustainable Development Goals (SDGs): A case study of using participatory patriarchy among Thai youth to enhance road safety* (Research Report). Bangkok: King Prajadhipok's Institute.
- Chantarathammatat, T. et al. (2021). *study and analysis of sustainable development goals of the United Nations Organization for Integrative Buddhism* (Research Report). Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Department of Environmental Quality Promotion. (2009). *Sustainable urban environmental management*. Retrieved April 10, 2023, from <https://www.Tei.or.th>
- Ministry of Foreign Affairs of Thailand. (2017). *Sufficiency Economy Philosophy: The Path to Thailand's Sustainable Development Goals*. Retrieved April 10, 2018, from <https://thailand.opendevelopmentmekong.net/th/topics/sustainable-development-goals/>
- Pawala, T. et al. (2019). *Sustainable community economic development based on natural resources and wisdom, Local according to the Sufficiency Economy approach, Nong Mek Subdistrict Na Chueak Distric* (Research Report). Maha Sarakham: Rajabhat University.
- Phawasit, S. (2012). *Process model for strengthening and applying social justice, case study Of central region communities, Doctor of Philosophy Social Development and Environmental Management*. (Doctoral Dissertation). Development Administration (NIDA). Bangkok.
- Sirichamon, S. (2009). *Good governance in environmental management of local Governmentt organizations: a case study of a municipality Mueang Si Racha, Chonburi Province*. (Master's Thesis). Burapha University. Chonburi.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

การจัดการสภาพแวดล้อมและสภาวะวิกฤตลุ่มน้ำจาง จังหวัดลำปาง

THE MANAGEMENT OF THE ENVIRONMENT AND THE CRISIS SITUATION IN THE ZHANG RIVER BASIN, LAMPANG PROVINCE

¹สุทธิพร สายทอง, ²พระมหาวรวิทย์ รตนโชโต,

³พระมหาภิรติ วรภิตติ และ ⁴ณรงค์ ปัดแก้ว

¹Suthiporn Saithong , ²Phramaha Bovornwit Ratanachoto,

³Phramaha Keerati Worakitti and ⁴Narong Padkaew

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

¹Mahachulalongkornrajavidyalaya University Lampang Buddhist College, Thailand

¹Corresponding Author's Email: punyaphab_989@hotmail.com

Received: 2024-04-17

Revised: 2024-12-12

Accepted: 2024-12-12

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไปของปัญหา สาเหตุ อุปสรรค การดูแลจัดการ บริบทลุ่มน้ำจาง 2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำจาง 3. เพื่อเสนอแนวทางการอนุรักษ์ และรักษาสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำจาง การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากประชาชน 229 คน แบบ สัมภาษณ์จากแกนนำการจัดการสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำจาง 15 คน โดยวิธีการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน 1) เก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการมีส่วนร่วมการจัดการสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำจาง จากประชาชน วิเคราะห์ข้อมูลด้วย วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และสถิติเชิงพรรณนา 2) จัดกระบวนการการมีส่วนร่วมด้วย เทคนิค A-I-C (Appreciation, Influence, and Control)

ผลการศึกษาพบว่า 1.สภาพทั่วไปของการจัดการสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำจาง พบว่าสาเหตุเกิดจากปัญหา การขาดแคลนน้ำเพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภค การเกษตร ปัญหาน้ำเน่า ปัญหาน้ำแล้ง และปัญหาน้ำปนเปื้อน สารจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร โดยภาพรวมชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำจาง อยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X}=3.51$) 2.การมีส่วนร่วมในการจัดการและการอนุรักษ์ รักษาสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำจาง พบว่าการใช้ กระบวนการ A-I-C สรุปดังนี้ 1) ขั้นเห็นคุณค่า ชุมชนมีจิตสำนึกและเห็นคุณค่าของน้ำลุ่มจางที่มีประโยชน์ต่อ การดำรงชีวิต มีการบริหารจัดการตามวิถีของชุมชนผ่านกิจกรรมเกษตรอินทรีย์ จึงรวมกลุ่มจัดตั้ง กลุ่มฮักน้ำ 2) ขั้นปฏิสัมพันธ์ ชุมชนมีความเข้าใจเรื่องการอนุรักษ์ และรักษาสภาพแวดล้อม มีส่วนร่วมการปรับภูมิทัศน์แนวทางเดิน ลุ่มน้ำจางให้สะอาด มีการวางแผนในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว 3) ขั้นควบคุม ชุมชนมีการแต่งตั้ง คณะกรรมการจัดการลุ่มน้ำจาง มีการออกระเบียบ กฎเกณฑ์ในการดูแลอนุรักษ์ รักษาสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ 3.แนวทางการจัดการและการอนุรักษ์ และรักษาสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำจาง พบว่า ชุมชนมี

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

มีการรณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชน มีการจัดทำแผนชุมชนโดยชุมชนมีส่วนร่วมในการออกกฎระเบียบ ตามแนวทางของการอนุรักษ์ และรักษาทรัพยากรน้ำ

คำสำคัญ: การจัดการสภาพแวดล้อม; ชุมชนน้ำจาง; สภาวะวิกฤติ; กระบวนการ A-I-C

Abstract

This research aims to: 1. analyze the general conditions, causes, obstacles, and management of the Zhang River Basin. 2. study community participation in conserving the Zhang River Basin environment. 3. propose guidelines for the conservation and preservation of the Zhang River Basin environment. Data collection was conducted through a questionnaire survey of 229 community members and interviews with 15 environmental management leaders in the Zhang River Basin. The research was divided into two phases: 1) collecting basic data on community participation in environmental management in the Zhang River Basin and analyzing the data using content analysis and descriptive statistics, and 2) facilitating participatory processes using the A-I-C technique (Appreciation, Influence, and Control).

The study revealed that.

1) The overall state of environmental management in the Zhang River Basin is affected by a shortage of water for domestic use, agriculture, water pollution, drought, and contamination from agricultural chemicals. Overall, community participation in environmental management of the Zhang River Basin is at a high level ($\bar{x} = 3.51$) 2. Regarding community participation in the management and conservation of the Zhang River Basin, it was found that the use of the A-I-C process yielded the following results: 1) Appreciation Stage: The community has a sense of awareness and appreciates the value of the Zhang River for sustaining life. There is community-based management through organic farming activities, leading to the formation of the “Hug NumZhang Group”, 2) Interaction Stage: The community understands conservation and environmental protection. They participate in the landscape rehabilitation of the Zhang River pathway to keep it clean. Short-term, medium-term, and long-term plans have been developed, and 3) Control Stage: The community has appointed a committee to manage the Zhang River Basin. Regulations and guidelines have been established for the care, conservation, and protection of the environment from the

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

upstream, midstream, and downstream areas. 3) Regarding the management, conservation, and preservation of the Zhang River Basin, it was found that the community has been actively promoting public awareness, developing a community plan with community participation in establishing regulations, following the guidelines for the conservation and preservation of water resources.

Keywords: Environmental Management; Zhang River Basin; Crisis Situation; A-I-C Process

บทนำ

ปัจจุบันสถานการณ์ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ลุ่มน้ำ ได้ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ โดยเฉพาะทรัพยากรน้ำและป่าต้นน้ำ สาเหตุสำคัญมาจากการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ โดยเน้นการใช้ประโยชน์ที่ดินในลุ่มน้ำอย่างต่อเนื่อง โดยขาดหลักการอนุรักษ์ที่เหมาะสม รวมทั้งไม่มีกลไกในการฟื้นฟูและใช้ประโยชน์โดยชุมชนมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง แนวทางการแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ คือ การบริหารจัดการทรัพยากรในลุ่มน้ำแบบบูรณาการบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น โดยการผสมผสานกระบวนการทฤษฎีใหม่ๆ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประสบการณ์ และความคิดเห็นของชุมชนในมิติต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการของชุมชน ภายใต้บริบททางสังคมการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (Khawsa-ard et al., 2011)

ประเทศไทยได้มีการจัดการน้ำเพื่อเพียงพอต่อการดำรงชีวิตของประชาชนชาวไทย จึงมีแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำของประเทศ (ปี พ.ศ.2558-2569) ดำเนินตาม 6 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการน้ำอุปโภคบริโภค ซึ่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคนี้เป็นความจำเป็นขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ยุทธศาสตร์นี้จึงมีเป้าประสงค์ คือ เพื่อจัดหาน้ำอุปโภคบริโภคให้แก่ชุมชน ครอบครัวทุกหมู่บ้าน ชุมชนเมือง รวมทั้งพื้นที่เศรษฐกิจและแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ โดยมีเป้าหมายพัฒนาประปาหมู่บ้าน 7,490 หมู่บ้าน ปรับปรุงประปาหมู่บ้าน 9,093 หมู่บ้าน ชุมชนเมืองมีระบบประปาเพิ่มขึ้น 255 เมือง และขยายเขตประปา 688 แห่ง ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต ภาคการเกษตรและอุตสาหกรรม การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการผลิตในภาคเกษตรและอุตสาหกรรมนั้นจึงมีความสำคัญ ยุทธศาสตร์นี้จึงมีเป้าประสงค์คือ เพื่อจัดหาเงินทุนสร้างความมั่นคงในภาคการผลิตเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคเศรษฐกิจอื่น ๆ โดยมีเป้าหมายพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำได้ไม่น้อยกว่า 9,500 ล้านลูกบาศก์เมตร เพิ่มพื้นที่ชลประทานไม่น้อยกว่า 8.7 ล้านไร่ จัดหาแหล่งน้ำให้พื้นที่เกษตรน้ำฝน 2,700 ล้านลูกบาศก์เมตร ขุดสระน้ำในไร่นา 270,000 บ่อ พัฒนาน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร 1.04 ล้านไร่ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย มีเป้าประสงค์คือ เพื่อลดความเสียหายจากอุทกภัยของชุมชนเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญ บรรเทาความเสียหาย น้ำท่วมฉับพลัน โดยมีเป้าหมาย ปรับปรุงเพิ่ม

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

อัตราการไหลมากกว่าร้อยละ 10 ในลำน้ำสายหลัก 870 กิโลเมตร ลดความเสียหายจากน้ำล้นตลิ่งในลุ่มน้ำวิกฤต 10 ลุ่มน้ำ และพัฒนาพื้นที่รับน้ำนองในพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยา

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การจัดการคุณภาพน้ำ มีเป้าประสงค์คือ เพื่อให้แหล่งน้ำมีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้ขึ้นไป โดยมีเป้าหมายพัฒนาระบบบำบัดน้ำเสีย 201 แห่ง เพิ่มประสิทธิภาพระบบบำบัดน้ำเสีย 47 แห่ง

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมและป้องกันการพังทลายของดิน พื้นที่ป่าต้นน้ำ เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อการเก็บรักษาความชุ่มชื้น การดูดซับน้ำ การชะลอการไหลของน้ำ อีกทั้งยังเป็นแหล่งระบบนิเวศที่สำคัญของพื้นที่ต้นน้ำ ยุทธศาสตร์นี้จึงมีเป้าประสงค์คือ เพื่อปรับสมดุลระบบนิเวศ โดยมีเป้าหมายฟื้นฟูพื้นที่ป่าต้นน้ำ 4.77 ล้านไร่

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการ ด้วยปัญหาทรัพยากรน้ำที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเกิดจากการบริหารที่ไม่มีเอกภาพ ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ ยุทธศาสตร์นี้จึงมีเป้าประสงค์คือ สร้างการบริหารที่มีเอกภาพโดยผลักดันให้องค์กร กฎหมาย และนโยบายขับเคลื่อน มีระบบข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจในการวางแผน มีแผนประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน และมีการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน (Community water resource management manual according to royal initiatives With science and technology, 2021)

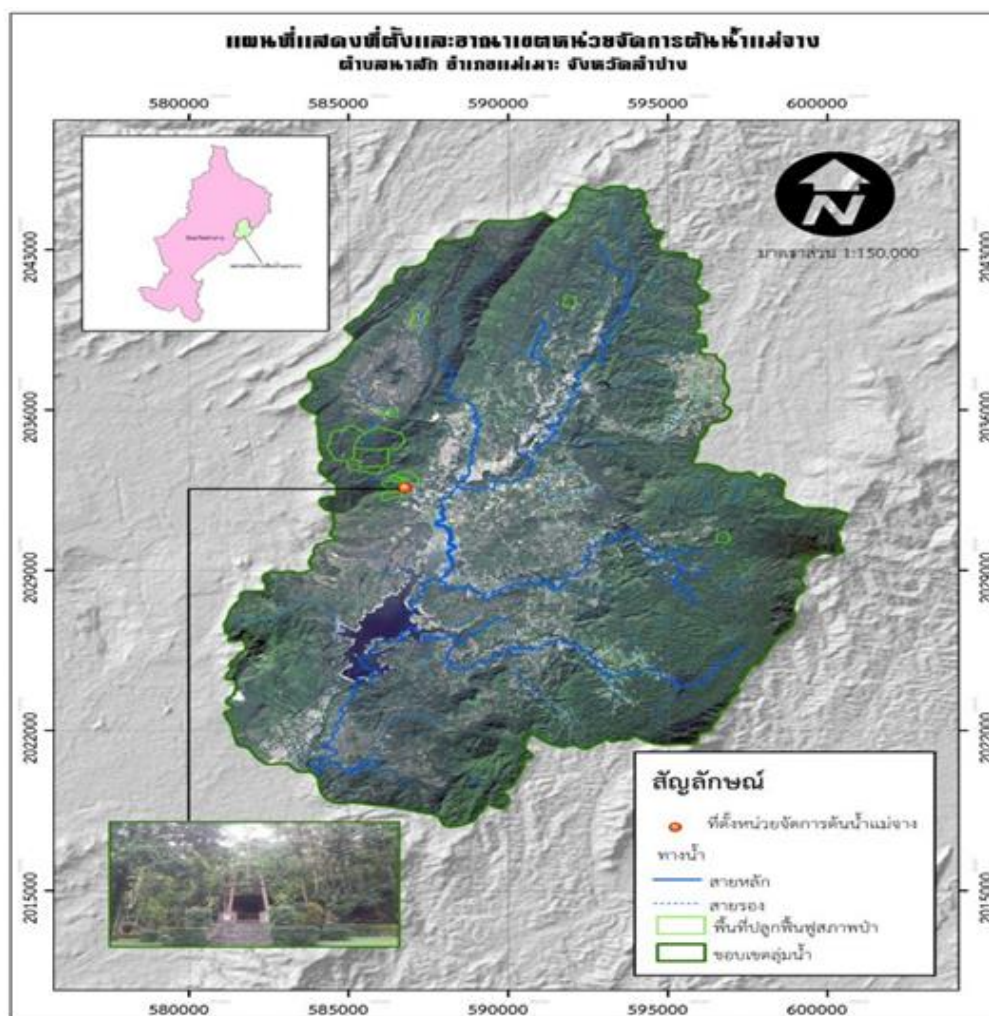
จังหวัดลำปางมีพื้นที่ 7,833,726 ไร่แบ่งออกเป็น 13 อำเภอ มีพื้นที่การเกษตรประมาณ 1,690,953 ไร่ มีลุ่มน้ำสำคัญได้แก่ ลุ่มแม่น้ำวัง ลุ่มแม่น้ำยม มีแม่น้ำวังเป็นแม่น้ำสายหลัก ปัญหาอุทกภัยและภัยแล้งจังหวัดลำปางเกิดจากสภาพกายภาพ ป่าต้นน้ำถูกทำลาย ขาดแคลนแหล่งกักเก็บน้ำขนาดใหญ่ การเปลี่ยนแปลงสภาพการใช้ที่ดิน รวมถึงความเสื่อมโทรมของแม่น้ำลำธาร ในช่วงหน้าแล้งน้ำในลำน้ำสาขามีปริมาณน้อย จึงมักเกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำเป็นประจำทุกปี (Le Saver, 2020) อำเภอแม่ทะเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดลำปางที่มีลำน้ำธรรมชาติ คือ ลำน้ำจาง มีความสำคัญต่อ วิถีชีวิตประชาชนในอำเภอแม่ทะ จำนวนทั้งสิ้น รวม 62,859 คน ประกอบด้วย 13 ตำบล 93 หมู่บ้าน โดยอาชีพหลักคือการทำเกษตร ลำน้ำจางมีความสำคัญดังคำขวัญของอำเภอแม่ทะที่ว่า “ลำน้ำจางหล่อเลี้ยงเศรษฐกิจ พุทธูปัศัณธ์สิทธิ์พระไม้อ่างจันทร์ สืบแร่สำคัญถ่านหินดินขาว อาชีพยืนยาวไม้อ่างสลัก แหล่งประจักษ์ธรรมถ้ำพระสบาย ” จะเห็นได้ว่าลำน้ำจางมีความสำคัญต่อประชาชนในอำเภอแม่ทะเป็นอย่างมาก (Thamrong, 2020)

ลุ่มน้ำจางในอดีต เคยเป็นสายน้ำที่ให้ประโยชน์ต่อวิถีชีวิตของคน และสรรพสิ่งทั้งหลายมาเป็นเวลาช้านาน ลำน้ำจางประกอบด้วยห้วย นอง คลอง บึง ที่หล่อหลอมกันเป็นสายน้ำเล็ก ๆ ไหลลงสู่ลำน้ำจาง สรรพสิ่งต่างๆ ได้เกิดขึ้นอาศัยหากิน เพื่อความอยู่รอดของชีวิตมาหลายชั่วชีวิต และเป็นที่สำหรับฝังกายของสรรพสิ่งในเขตลุ่มน้ำจาง หมุนเวียนเปลี่ยนไปเช่นนี้มาเป็นนับหมื่นนับพันปี

ลักษณะทั่วไป แม่น้ำจางเป็นลำน้ำสาขาขนาดกลางที่สำคัญสายหนึ่งของแม่น้ำวังมีต้นกำเนิดจากดอยผาแดงในเขตตำบลบ้านแลง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง และดอยหลวงในเขตตำบลจางเหนือ อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง มีความยาวประมาณ 105 กิโลเมตร มีพื้นที่ลุ่มน้ำทั้งหมด 1599.68 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุม

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

พื้นที่ 4 อำเภอ 13 ตำบล ได้แก่ อำเภอแม่เมาะ 5 ตำบล อำเภอแม่ทะ 10 ตำบล อำเภอเมือง 1 ตำบล อำเภอเกาะคา 1 ตำบล

รูปภาพที่ 1 แสดงแผนที่ตั้งและอาณาเขตต้นน้ำแม่จาง

พื้นที่ลุ่มน้ำจางแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนบนนับตั้งแต่ต้นน้ำคือ ดอยผาแดง ลงมาจนสุดเขตอำเภอแม่เมาะ ส่วนตอนล่างตั้งแต่สุดเขตอำเภอแม่เมาะลงไปจนถึงบ้านสบจาง ตำบลวังพร้าว อำเภอเกาะคา โดยพื้นที่ลุ่มน้ำจางที่อยู่ในเขตอำเภอแม่ทะถึง 10 ตำบล

อดีตลุ่มน้ำจางมีความอุดมสมบูรณ์ ทั้งสภาพป่า สภาพแหล่งน้ำในพื้นที่น้ำที่ไหลจากลำห้วยเล็ก ๆ สู่ลำห้วยใหญ่ และไหลลงสู่แม่น้ำจาง สัตว์ป่า สัตว์น้ำ และสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ และพืชพันธุ์ธัญญาหาร ต่างมีให้คนได้ใช้เป็นอาหารสำหรับดำรงชีวิต สภาพลุ่มน้ำจางตอนบนจากดอยผาแดง ไหลลงสู่แม่น้ำจางผ่านตำบลนาสัก ดอยหลวงไหลลงสู่แม่น้ำจางผ่านตำบลจากเหนือตำบลสบป่าด ตำบลบ้านดง และตำบลแม่เมาะ โดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิต ได้กั้นลำนํ้าจางไว้เป็นอ่างเก็บน้ำสำหรับการผลิตกระแสไฟฟ้า ได้แก่ อ่างแม่จาง อ่างแม่ขาม

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

และอ่างเก็บน้ำอื่น ๆ ทำให้แม่น้ำจางถูกตัดออกเป็นสองตอนบนน้ำจะถูกเก็บไว้จนเหลือล้นอ่างเก็บน้ำต่าง ๆ แล้ว จึงจะไหลลงสู่เบื้องล่าง ซึ่งถ้าจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำตอนล่างที่อยู่ในเขตอำเภอแม่ทะเป็นส่วนใหญ่ไม่ดีพอ แล้ว แม่น้ำก็จะถึงขั้นวิกฤต สภาพพื้นที่ลุ่มน้ำจางตอนล่าง ก็ไม่ต่างกับลำน้ำจางตอนบน ซึ่งถูกกั้นไว้เป็นตอน ๆ เช่นกัน ตั้งแต่ฝายที่หน้าวัดหัวเสือ ตำบลหัวเสือ ฝายที่บ้านปางป่าเป้า ตำบลวังเงิน ฝายบ้านสบเป้า ตำบลแม่ทะ ฝายที่บ้านน้ำโท้ง ตำบลนาครี ฝายที่บ้านนาแก้ว ตำบลบ้านกัว และฝายที่บ้านหนอง ตอนบนการใช้ประโยชน์ทางด้านการติดต่อค้าขายและการคมนาคมเหมือนสมัยก่อนจึงหายไปแม่น้ำจึงถูกจัดการน้ำเพียงเพื่อประโยชน์ทางด้านอุปโภคและการเกษตร (Wongtrakul et al. 2006)

ปัจจุบันลุ่มน้ำจางเกิดวิกฤติ จากปัญหาน้ำเน่า และเกิดจากการใช้สารเคมีของเกษตรกร ในพื้นที่ ซึ่งส่งผลให้แม่น้ำจางเน่าเสีย จากการสำรวจโดย สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 2 ลำปาง รายงานผลการตรวจสอบคุณภาพน้ำตลอดลำน้ำจาง รวม 10 จุด เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2562 พบว่าปริมาณออกซิเจนละลายในน้ำ (Dissolved Oxygen; DO) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.07-6.67 มก./ล. จัดว่าคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐานถึงร้อยละ 60 (ประกาศกรมควบคุมมลพิษ กำหนดให้แม่น้ำจางควรมีค่า DO มากกว่า 4.0 มก./ล.) โดยพบปัญหาตั้งแต่บริเวณต้นน้ำจนถึงท้ายน้ำ

อย่างไรก็ตาม ทรัพยากรธรรมชาติที่เคยอุดมสมบูรณ์มีความเสื่อมโทรม และลดจำนวนลง ได้ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ และวิถีชีวิตของคนในลุ่มน้ำจางที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติเป็นอย่างมาก สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในลุ่มน้ำจาง ได้แก่ การตื่นขึ้นของแม่น้ำ น้ำเน่าเสีย ที่เกิดจากการใช้สารเคมีในทางการเกษตร และแหล่งผสมพันธุ์และวางไข่ของปลาถูกทำลาย ด้วยข้อจำกัดของภาครัฐทำให้สถานการณ์ต่างๆ ไม่ก้าวหน้า จึงได้พิจารณาศักยภาพของกลุ่มต่าง ๆ อันได้แก่ กลุ่มกลุ่มเครือข่ายลุ่มน้ำจาง กลุ่มอภิน้ำจาง ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน พระสงฆ์ และประชาชนโดยทั่วไป ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสภาพแวดล้อมและการแก้ไขปัญหาภาวะวิกฤติน้ำข้างต้นที่กล่าวมา และพัฒนาแหล่งน้ำลุ่มน้ำจาง โดยการปลูกจิตสำนึกและพัฒนาประชาชนให้มีขีดความสามารถในการกำหนดความต้องการแก้ไขปัญหาของตนเอง และยังสามารถ เพื่อสนองตอบความต้องการขั้นพื้นฐานดังกล่าว ซึ่งในเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนาของภาครัฐนั้น การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาอย่างเหมาะสม จะให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของทรัพยากรนั้นๆ จากที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญและความจำเป็นในการนำเอากระบวนการมีส่วนร่วม ได้แก่ กระบวนการ A-I-C เข้ามาเป็นกลไกลดควบคุมการขับเคลื่อนดำเนินงานโดยมุ่งศึกษาสภาพทั่วไปของลุ่มน้ำจาง เป็นการศึกษาการกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีต่อการจัดการสภาพแวดล้อมน้ำแล้วนำไปสู่การนำเสนอแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการสภาพแวดล้อม ประโยชน์เชิงชุมชนและสังคมเพื่อสร้างเครือข่ายในชุมชนได้รู้จักตนเอง รู้จักชุมชน รู้จักสังคม อันจะก่อให้เกิดจิตสำนึกในความเป็นเจ้าของ และนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนให้เข้มแข็งต่อไป

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไปของปัญหา สาเหตุ อุปสรรค การดูแลจัดการบริบทลุ่มน้ำจาง
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำจาง
3. เพื่อเสนอแนวทางการอนุรักษ์ และรักษาสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำจาง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ชุมชนตำบลบ้านกิว และชุมชนตำบลป่าตัน

การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากร จำนวน 2 ตำบล โดยกำหนดระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 290 คน

2. เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้ คือ แบบสอบถามสภาพทั่วไป และการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำจาง เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำจาง ในประเด็น การตัดสินใจ การดำเนินงาน การอนุรักษ์ และการประเมินผล

ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างแบบสอบถาม และขอความอนุเคราะห์จากตัวแทนหน่วยงานและชุมชน ในการตอบแบบสอบถาม และนัดหมายวันเวลาที่ขอรับแบบสอบถามกลับคืน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1) การศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จัดประชุมกลุ่มย่อย เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางในการจัดการสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำจาง

2) ขอนหนังสือจากวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อนำลงไปขอความร่วมมือในพื้นที่หรือองค์กรกลุ่มเป้าหมายเชิงพื้นที่และประชากรกลุ่มตัวอย่าง) การศึกษาภาคสนาม (Field Study) และการลงสำรวจข้อมูลภาคสนาม

3) คัดเลือกเป้าหมายแต่ละพื้นที่แบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้เครื่องมือการสนทนากลุ่ม (Focus Group) การวิเคราะห์ (SWOT) จัดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนตามกระบวนการ A-I-C

4) ระดมความเห็นตัวแทนประชาชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่โดยใช้

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

เครื่องมือการสนทนากลุ่ม (Focus Group) การวิเคราะห์ (SWOT) และจัดกระบวนการ AIC เพื่อได้แนวทางการจัดการสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำจาง การดูแลรักษา การสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์ การสรุปลงข้อสรุปของ การจัดการสภาพแวดล้อมและสภาวะวิกฤตลุ่มน้ำจาง โดยการจัดเวทีชุมชนเพื่อทำการถ่ายทอดความรู้คืนสู่ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยการนำเสนอรูปแบบแผนงาน กิจกรรมโครงการตลอดปี

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไปของปัญหา สาเหตุ อุปสรรค การดูแลจัดการบริบทลุ่มน้ำจาง ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการจัดการสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำจาง มีสาเหตุเกิดจาก ปัญหาการขาดแคลนน้ำ เพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภค และการเกษตร ปัญหาน้ำเน่า น้ำแข็งในหน้าแล้ง และปัญหาน้ำปนเปื้อนสารเคมีทางการเกษตร จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 290 คน ดังนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย โดยมีจำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 55.17 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ที่เหลือเป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงจำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 45.82 2) กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามระดับการศึกษา ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 20.68 รองลงมา ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 41.37 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 10.34 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 13.79 ระดับอนุปริญญา จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 8.62 และระดับปริญญาตรี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 5.17 3) กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามด้านอาชีพ ส่วนใหญ่อาชีพทำนา จำนวน 257 คน คิดเป็นร้อยละ 86.20 รองลงมา ทำงานเอกชน จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 6.89 รับราชการ จำนวน 10 คน และรัฐวิสาหกิจ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 3.44

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำจาง ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ตามตารางที่ 1 ดังนี้

การมีส่วนร่วมการจัดการลุ่มน้ำจาง	การมีส่วนร่วม		
	ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผล
1. ด้านการตัดสินใจ	3.42	0.57	ปานกลาง
2. ด้านดำเนินงาน	3.59	0.35	มาก
3. ด้านอนุรักษ์	3.51	0.37	มาก
4. ด้านประเมินผล	3.55	0.44	มาก

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลของการมีส่วนร่วมของชุมชน
ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำจาง

จากตารางที่ 1 เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน ผลการศึกษา ดังนี้

1. ด้านการตัดสินใจ มีการดำเนินงานอยู่ในระดับ มาก รายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ร่วมเสนอแนวทางแก้ไขเพื่อหาทางออกสำหรับปัญหาลุ่มน้ำจาง ($\bar{x}=3.63$) และรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ($\bar{x}=3.02$)
2. ด้านการดำเนินงาน โดยรวมพบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก รายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือร่วมจัดทำแผนในการพัฒนาสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำจาง ($\bar{x}=3.87$) และรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ร่วมสำรวจการจัดการสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำจาง ($\bar{x}=3.27$)
3. ด้านการอนุรักษ์ โดยรวมพบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง รายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือร่วมการกำหนดแนวทางการใช้น้ำเพื่อทำเกษตรกรรมที่มีการใช้สารเคมีอย่างชัดเจน ($\bar{x}=3.48$) และรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือร่วมการรณรงค์การใช้สารเคมีในการทำการเกษตร ($\bar{x}=3.41$)
4. ด้านการประเมินผล โดยรวมพบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก รายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ร่วมติดตามและควบคุมการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำจาง ($\bar{x}=3.57$) และรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือร่วมประเมินการใช้ประโยชน์จากน้ำ ลุ่มน้ำจาง ($\bar{x}=3.50$)

วัตถุประสงค์ที่ 3 แนวทางการอนุรักษ์ รักษา สิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำจาง ผลการวิจัยพบว่า การใช้กระบวนการ A-I-C มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำจาง มีผลสรุปดังนี้

- 1) ขึ้นเห็นคุณค่า (A) การจัดการสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำจาง อดีตที่ผ่านมาพบว่าการจัดการน้ำที่ยังไม่เป็นระบบเกิดปัญหาซ้ำซาก เช่น ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภค และการเกษตร อันเนื่องจากการกักเก็บน้ำในช่วงหน้าแล้งรวมถึงปัญหาน้ำท่วมในฤดูน้ำหลาก จนชาวบ้านบางหมู่บ้านขาดแคลนน้ำในการใช้ อุปโภคบริโภคในหน้าแล้งรวมถึงน้ำท่วมไร่นาทำให้ผลผลิตทางการเกษตรเสียหายในช่วงหน้าฝน ที่ผ่านมามีชุมชนในเขตพื้นที่ มีการจัดการน้ำกันเอง มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ การจัดการน้ำ รวมถึงการแก้ไขปัญหาจากวัชพืชปกคลุมน้ำ ทำให้น้ำมีการไหลที่ไม่สะดวกเกิดปัญหาน้ำเน่า น้ำล้นตลิ่งในหน้าฝนและน้ำแห้งในหน้าแล้ง การเข้ามาช่วยเหลือประชาชนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องก็กระทำได้อย่างล่าช้าเนื่องจากกระบวนการทางราชการที่ยุ่งยากหลายขั้นตอนทำให้ไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทันทั่วถึง

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

รวมถึงการแก้ไขปัญหาสารปนเปื้อนในน้ำจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร ทำให้ไม่สามารถนำน้ำมาใช้ในการอุปโภคบริโภคได้

จากการใช้กระบวนการขั้นที่ 1 ขึ้นเห็นคุณค่า (A) ชุมชนมีจิตสำนึกและเห็นคุณค่าของน้ำลุ่มจากที่มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำจาก ร่วมกับหน่วยงานราชการ มีการบริหารจัดการตามวิถีของชุมชนผ่านกิจกรรมเกษตรอินทรีย์ จึงเป็นที่มาของการรวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มฮักน้ำจาก คือการทำเกษตรแบบผสมผสานในการแก้ไขปัญหาการใช้สารเคมี

2) ขั้นปฏิสัมพันธ์ (I) ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมชุมชนมีรูปแบบการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม และระบบนิเวศของชุมชน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน มีการอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพแวดล้อมของคนในลุ่มน้ำจาก ผู้นำชุมชนได้นำชาวบ้านจัดกิจกรรม พัฒนา แม่น้ำ เช่น ปลุกต้นไม้ริมน้ำ เลี้ยงปลาในกระชังมีการขุดลอกตามโครงการหน่วยงานรัฐ มีการรณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชน และจัดทำแผนชุมชนมีรูปแบบของการอนุรักษ์ โดยมีการวางแผนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการออกกฎ กติกาต่าง ๆ และทำกิจกรรม มีการส่งเสริมให้มีการปล่อยปลา ตามวิถีความเชื่อของชุมชน มีการสร้างภาคีเครือข่ายอนุรักษ์ลุ่มน้ำจาก โดยการประชาสัมพันธ์ทางโลกออนไลน์ รณรงค์ให้รักษาความสะอาดในลุ่มน้ำจาก โดยได้รับความร่วมมือ และช่วยดำเนินการกำจัดวัชพืชจากจิตอาสา

จากการใช้กระบวนการขั้นที่ 2 ขึ้นเห็นคุณค่า (I) ชุมชนมีความเข้าใจเรื่องการอนุรักษ์ และรักษาสิ่งแวดล้อม มีส่วนร่วมการปรับปรุงทัศนแนวทางเดินลุ่มน้ำจากให้สะอาด มีการรณรงค์ในการใช้สารเคมีในการเกษตรกรรม และมีการวางแผน การอนุรักษ์รักษาสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำจาก ในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว

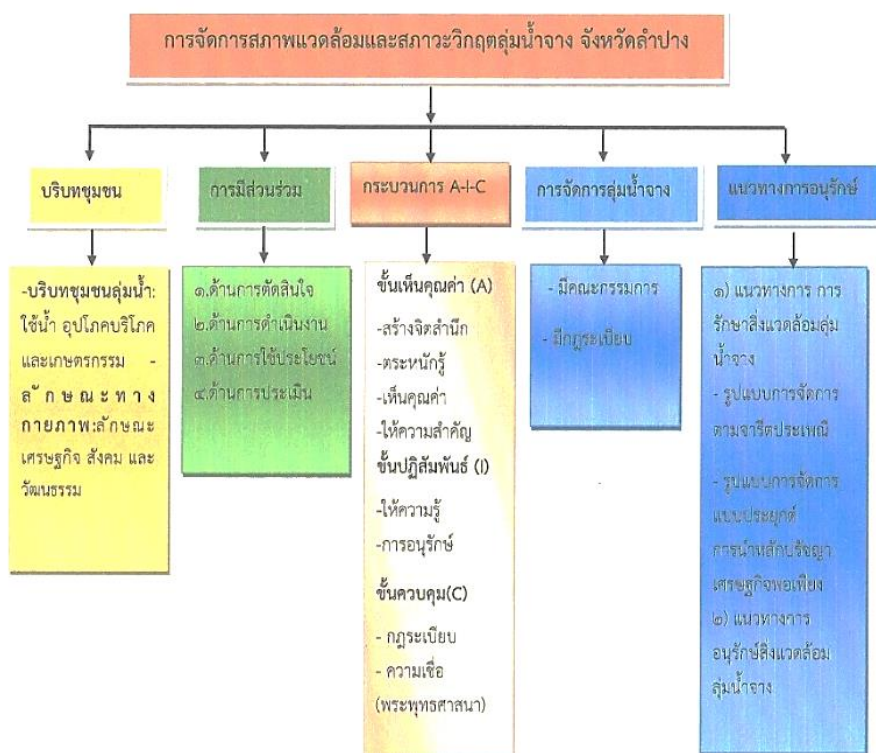
3) ขั้นควบคุม(C) แนวทางการรักษาสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำจาก ชุมชนมีความตระหนักในหน้าที่ของตนเองในการจัดการน้ำ รักษาสภาพแวดล้อมได้แก่ การร่วมกับหน่วยงานราชการ กำจัดวัชพืช มีการจัดการตามวิถีของชุมชนเองได้แก่การดูแลสิ่งแวดล้อมผ่านกิจกรรมเกษตรอินทรีย์ เพื่ออนุรักษ์ลำน้ำ เช่น การทำปุ๋ยอินทรีย์ลดใช้สารเคมีลงแม่น้ำ สิ่งที่เห็นเป็นรูปธรรมชุมชนได้มีการบริหารจัดการตามวิถีของชุมชนได้แก่การดูแลสิ่งแวดล้อมผ่านกิจกรรมเกษตรอินทรีย์โดยอาศัย “ลำนํ้าจาก” เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญสำหรับใช้ในการเพาะปลูกพืช ได้แก่ ข้าว พืชไร่ และพืชผัก การผลิตเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยผลิตไว้บริโภคเพียงอย่างเดียว ก็เปลี่ยนเป็นการผลิตเพื่อจำหน่ายและพ่อค้าคนกลาง ต้องพึ่งพาอาศัยดินฟ้าอากาศเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิต ทำให้ประสบปัญหาต่าง ๆ ไม่สามารถที่จะควบคุมได้ ซึ่งปัญหาใหญ่ในการผลิต คือ โรคและแมลงศัตรูพืช เกษตรกรต้องหันมาใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชจนส่งผลเสียต่อสุขภาพของผู้ผลิตเอง และสารเคมียังตกค้างในผลผลิตไปสู่ผู้บริโภคอีกและทำลายสิ่งแวดล้อม

จากการใช้กระบวนการขั้นที่ 3 ขึ้นเห็นคุณค่า (C) ชุมชนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการลุ่มน้ำจาก มีการออกระเบียบ กฎเกณฑ์ในการดูแลอนุรักษ์ รักษาสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำจาก ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาการจัดการสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำจาง ทำให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้ 1.ด้านการตัดสินใจ ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำจาง ร่วมเสนอปัญหาลุ่มน้ำจาง 2.ด้านการดำเนินงานชุมชนมีส่วนร่วมจัดทำแผนระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว 3.ด้านการอนุรักษ์ ชุมชนร่วมรณรงค์การปลูกจิตสำนึกการจัดการสภาพแวดล้อมของชุมชนให้เห็นคุณค่าของลุ่มน้ำจาง 4.ด้านการประเมินผล ชุมชนมีการติดตามและควบคุมการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และใช้กระบวนการ A-I-C ในการจัดการน้ำลุ่มน้ำจาง ได้แก่ 1) ขึ้นเห็นคุณค่า ชุมชนมีจิตสำนึกและเห็นคุณค่าของน้ำลุ่มน้ำจางที่มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำจาง ร่วมกับหน่วยงานราชการ มีการบริหารจัดการตามวิถีของชุมชนผ่านกิจกรรมเกษตรอินทรีย์ จึงเป็นที่มาของการรวมกลุ่มจัดตั้ง กลุ่มฮักน้ำจาง คือการทำเกษตรแบบผสมผสานในการแก้ไขปัญหาการใช้สารเคมี 2) ขึ้นปฏิสัมพันธ์ ชุมชนมีความเข้าใจเรื่องการอนุรักษ์ และรักษาสิ่งแวดล้อม มีส่วนร่วมการปรับภูมิทัศน์แนวทางเดินลุ่มน้ำจางให้สะอาด มีการรณรงค์ในการใช้สารเคมีในการเกษตรกรรม และมีการวางแผน การอนุรักษ์รักษาสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำจาง ในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว 3) ขึ้นควบคุม ชุมชนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการลุ่มน้ำจาง มีการออกระเบียบ กฎเกณฑ์ในการดูแลอนุรักษ์ รักษาสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำจาง ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ โดยนำเสนอเป็นแผนภาพ ดังนี้

รูปภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า สภาพทั่วไปของปัญหา สาเหตุ อุปสรรค การดูแลจัดการ บริบทลุ่มน้ำจาง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 55.17 ระดับการศึกษาสำเร็จ การศึกษาระดับต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 20.68 ด้านประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่อาชีพ ทำนา คิดเป็นร้อยละ 86.20 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถสรุปได้ดังนี้ ด้านการตัดสินใจ มีการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก ด้านการดำเนินงาน โดยรวมพบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ด้านการอนุรักษ์ โดย ภาพรวมพบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง และ ด้านการประเมินผล โดยรวมพบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามวัตถุประสงค์สามารถอภิปราย ดังนี้

ปัญหาการจัดการสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำจาง พบว่าสาเหตุเกิดจาก ปัญหาการขาดแคลนน้ำ เพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภค และการเกษตร ปัญหาน้ำเน่า น้ำแห้งในหน้าแล้ง และปัญหาน้ำปนเปื้อนสารเคมีทางการเกษตร จากการจัดการสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำจาง ปัจจุบันได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบมากขึ้น มีหน่วยงาน ภาครัฐ และภาคประชาชน สนับสนุนเครื่องจักรในการขุดลอกกำจัดวัชพืช ขยะมูลฝอยในลำน้ำ ชุมชนตั้ง คณะกรรมการเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการ อย่างไรก็ตาม การจัดการน้ำ ของชุมชนดีขึ้นเป็นลำดับแต่ปัญหา ที่ยังพบและยังต้องได้รับการแก้ไขในระยะยาว คือปัญหาความต้องการใช้น้ำของประชาชนที่เพิ่มมากขึ้น ปัญหาสารปนเปื้อนในน้ำจากสารเคมีทางการเกษตร รวมถึงปัญหากัญเฝ้าจากสภาวะโลกร้อน ที่ยังจะต้องได้รับการแก้ไขอย่างถูกต้องและเป็นระบบต่อไป

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำจาง พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำจาง การมีส่วนร่วมของชุมชนโดยเทคนิค A-I-C ทำให้ทราบถึงความต้องการของชุมชนในการแก้ไขปัญหาและการจัดการน้ำ ลุ่มน้ำจาง ทำให้เกิด โครงการต่าง ๆ ช่วยให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วม ในการวางแผนและการตัดสินใจ ร่วมสร้างความเข้าใจในการ ดำเนินงาน สร้างการยอมรับ ความรับผิดชอบในฐานะ สมาชิกของชุมชน เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและเกิด ความภาคภูมิใจในผลงานที่ตนมีส่วนร่วม กระบวนการพัฒนาชุมชน จึงเกิดความต่อเนื่อง และก่อให้เกิด ความสำเร็จสูง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำจาง โดยใช้เทคนิค A-I-C A = Appreciation : ขึ้นเห็นคุณค่า I = Influence : ขึ้นปฏิสัมพันธ์ C = Control : ขึ้นควบคุม) ของชุมชนลุ่มน้ำจางทั้ง 2 ฝั่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Chantarasupasen, Khoomsab, and Khoomsab, 2020) ได้ ศึกษาการใช้เทคนิค A-I-C เพื่อการเฝ้าระวังและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์แมงกะพรุนน้ำจืด ใน พื้นที่ตำบลหนองแม่นา อำเภอกะปง จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่ากลุ่มชุมชนได้เสนอแนวทางการดำเนินโครงการ เพื่อการเฝ้าระวังและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์แมงกะพรุนน้ำจืด ในพื้นที่ตำบลหนองแม่นา อำเภอกะปง จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 4 โครงการ ได้แก่ 1) พัฒนาลุ่มน้ำเข็ก และแหล่งน้ำสะอาด 2) อนุรักษ์แมงกะพรุนน้ำจืด 3) พัฒนาเส้นทางเดินป่าเพื่อพัฒนาป่าชุมชน และ 4) ส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกป่า กำหนดแนวเขตป่าให้ชัดเจน เทคนิค A-I-C เป็นรูปแบบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการวิจัย

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

เพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาสังคมและชุมชน โดยเป็นงานวิจัยที่เริ่มต้นจากชุมชนสนับสนุนให้ชาวบ้านหรือตัวแทนในชุมชนเป็นคนสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้กับตนเองและชุมชน แนวทางการจัดการและการอนุรักษ์ และรักษาสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำจาง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า การศึกษาแนวทางการจัดการและการอนุรักษ์ และรักษาสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำจาง ชุมชนมีการจัดการและการอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อม มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการน้ำลุ่มน้ำจาง มีการรณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชน และการจัดทำแผนชุมชนมีรูปแบบของการอนุรักษ์ โดยมีการวางแผนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการออกกฎ กติกาต่าง ๆ และทำกิจกรรม มีการส่งเสริมให้มีการปล่อยปลา ตามวิถีความเชื่อของชุมชน ในรูปแบบกฎหมาย มีการสร้างภาคีเครือข่ายอนุรักษ์ลุ่มน้ำจาง โดยการประชาสัมพันธ์ทางโลกออนไลน์ รณรงค์ให้รักษาความสะอาดในลุ่มน้ำจาง โดยได้รับความร่วมมือ และช่วยดำเนินการกำจัดวัชพืชของจิตอาสา มีการนั่งเรือเก็บวัชพืช ในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำและระบบนิเวศของชุมชน จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่าทางชุมชนมีแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ และระบบนิเวศของชุมชน โดยอาศัยการมีส่วนร่วม จิตอาสาทั้งภาครัฐเอกชนและประชาชน ซึ่งได้แนวทางของการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ และระบบนิเวศของชุมชนตามแนวพระราชดำริ โดยการจัดกิจกรรมทำความสะอาดบริเวณน้ำจางทั้ง 2 ฝั่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Upasod, 2019) ได้ศึกษาการบริหารและการจัดการน้ำเสียในชุมชนแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง พบว่า สภาพของน้ำในพื้นที่ชุมชนเจริญประเทศ ชุมชนสิงห์ชัย มีความเน่าเหม็นเนื่องจากครัวเรือนได้ปล่อยน้ำทิ้งที่ขาดการบำบัดลงคลอง ขณะเดียวกันหน่วยงานราชการ เช่น เรือนำกลางจังหวัดลำปาง ได้ทิ้งสิ่งปฏิกูลและปล่อยน้ำเสียลง โดยขาดการบำบัดที่ถูกต้องตามหลักการ เป็นเหตุให้ออกซิเจนน้ำเหลือน้อย และแหล่งผสมพันธุ์และวางไข่ของปลาถูกทำลาย แนวทางการบริหารจัดการน้ำเสียแบบมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า ชุมชนเจริญประเทศ ชุมชนสิงห์ชัย ได้กำหนดกติกาชุมชน โดยใช้หลักกฎหมาย ห้ามจับสัตว์น้ำ โดยชุมชนร่วมกันจัดทำกิจกรรมคือ การพายเรือเก็บขยะ พิธีขอบคุณแม่น้ำวังอันเป็นการแสดงความกตัญญูต่อแม่ น้ำ การทำโปปลา ซึ่งเป็นการบริหารจัดการน้ำแม่วัง ผ่านระบบการสื่อสารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำชุมชน ร่วมกับเด็กนักเรียน ในการสร้างความตระหนัก ความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของในการดูแลรักษาแม่น้ำ และแหล่งอนุรักษ์พันธุ์ปลา นอกจากนี้ ยังพบว่า ชุมชนได้ร่วมมือกับสถาบันการศึกษา เทศบาลนครลำปาง และงานวิจัยของ (Sukhakorn, 2013) ได้ศึกษาการวิจัยการเรียนรู้ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และถอดบทเรียนการอนุรักษ์ การฟื้นฟู การสร้างคุณค่า (การใช้ประโยชน์) ภูมิปัญญาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ใน 8 พื้นที่ ของจังหวัดลำปาง จังหวัดลำพูน จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยพบว่า ทั้ง 8 พื้นที่มีรูปแบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของตนเองที่มีโครงการสร้างที่ชัดเจน การดำเนินงานเกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงจากทุกภาคส่วนในชุมชน ก่อเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน นำไปสู่ผลสำเร็จในการดำเนินงานร่วมกันโดยปัจจัยความสำเร็จประการหนึ่งที่ส่งผลให้ชุมชนได้เกิดการเรียนรู้ทั้งในเชิงบทเรียนและคุณค่าที่ได้รับ ต่อการปรับตัวต่อปัจจัยต่าง ๆ ที่เข้ามากระทบระหว่างการดำเนินงาน คือ ธรรมชาติได้รับการฟื้นฟู ชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างทั่วถึงเป็นธรรม การจัดการ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

สามารถดำเนินไปได้บนความสมดุลระหว่างระบบนิเวศธรรมชาติ และการใช้ประโยชน์ตามวิถีการดำรงชีวิตของคนในชุมชนอย่างสัมพันธ์กันอันเป็นการบรรลุวัตถุประสงค์ตามความต้องการที่แท้จริงของชุมชนซึ่งสอดคล้องกับเวทีประชุมกลุ่มย่อยลุ่มน้ำแม่ต้าวันที่ 14 กรกฎาคม 2558 ที่มีการสรุปไว้ว่าการจัดการความรู้การถ่ายทอดความรู้ในทุกกิจกรรมที่ไม่ประสบความสำเร็จเหตุเพราะส่วนใหญ่กิจกรรมที่ทำ ทำครั้งเดียวจบขาดการต่อเนื่อง และไม่มีกระบวนการที่ถอดความรู้จากสิ่งที่ทำ ดังนั้นถ้าจะให้กระบวนการจัดการแบบมีส่วนร่วมประสบความสำเร็จ มันจะต้องมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน มันต้องมีข้อมูลคืนกลับสู่ชุมชน และเห็นว่าการจัดทำพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการจัดการน้ำตามแบบดั้งเดิมยังมีให้เห็นอยู่ เช่นเดียวกับ (Kongsat, 2009) ได้ทำวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการจัดการน้ำเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนลุ่มน้ำลำตะคอง จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการจัดการน้ำของชุมชนลุ่มน้ำลำตะคอง นั้นมี 2 รูปแบบใหญ่ คือ 1.รูปแบบที่ใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านแบบดั้งเดิมได้แก่ ฝ่ายที่ใช้วิถีธรรมชาติสำหรับเป็นคันกันน้ำ เช่น ดินก้อนหิน หรือไม้ 2.รูปแบบที่ใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านดั้งเดิมผสมผสานเทคโนโลยี ได้แก่ ฝ่ายน้ำล้น ประตูตาน้ำ

สรุป

การจัดการสภาพแวดล้อมและสภาวะวิกฤติลุ่มน้ำจาง จังหวัดลำปาง ทำให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำ 1.ด้านการตัดสินใจ ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำจาง 2.ด้านการดำเนินงาน ชุมชนมีส่วนร่วมจัดทำแผนระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว 3.ด้านการอนุรักษ์ ชุมชนร่วมรณรงค์การปลูกจิตสำนึกการจัดการสภาพแวดล้อมของชุมชนให้เห็นคุณค่าของลุ่มน้ำจาง 4.ด้านการประเมินผล ชุมชนมีการติดตามและควบคุมการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และใช้กระบวนการ A-I-C ในการจัดการน้ำลุ่มน้ำจาง ได้แก่ 1) ขึ้นเห็นคุณค่า ชุมชนมีจิตสำนึกและเห็นคุณค่าของน้ำลุ่มน้ำจางที่มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำจาง ร่วมกับหน่วยงานราชการมีการบริหารจัดการตามวิถีของชุมชนผ่านกิจกรรมเกษตรอินทรีย์ จึงเป็นที่มาของการรวมกลุ่มจัดตั้ง กลุ่มฮักน้ำจาง คือการทำเกษตรแบบผสมผสานในการแก้ไขปัญหาการใช้สารเคมี 2) ขึ้นปฏิสัมพันธ์ ชุมชนมีความเข้าใจเรื่องการอนุรักษ์ และรักษาสิ่งแวดล้อม มีส่วนร่วมการปรับภูมิทัศน์แนวทางเดินลุ่มน้ำจางให้สะอาดมีการรณรงค์ในการใช้สารเคมีในการเกษตรกรรม และมีการวางแผน การอนุรักษ์รักษาสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำจางในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว 3) ขึ้นควบคุม ชุมชนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการลุ่มน้ำจาง มีการออกระเบียบ กฎเกณฑ์ในการดูแลอนุรักษ์ รักษาสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำจาง ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ปัญหาการจัดการสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำจาง พบว่าสาเหตุเกิดจาก ปัญหาการขาดแคลนน้ำ เพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภค และการเกษตร ปัญหาน้ำเน่า น้ำแห้งในหน้าแล้ง และปัญหาน้ำปนเปื้อนสารเคมีทางการเกษตร

ดังนั้นหน่วยงาน ภาครัฐ และภาคประชาชน ควรสนับสนุนเครื่องกลจักรในการขุดลอกกำจัดวัชพืช ขยะมูลฝอยในลำน้ำ และชุมชนควรตั้งคณะกรรมการเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการ แต่ปัญหาที่ยังพบและยังต้องได้รับการแก้ไขในระยะยาว คือปัญหาความต้องการใช้น้ำของประชาชนที่เพิ่มมากขึ้น ปัญหาสารปนเปื้อนในน้ำจากสารเคมีทางการเกษตร รวมถึงปัญหามลพิษจากสถานะโลกร้อน ที่ยังจะต้องได้รับการแก้ไขอย่างถูกต้อง และเป็นระบบต่อไป

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำจาง โดยเทคนิค A-I-C ทำให้ทราบถึงความต้องการของชุมชนในการแก้ไขปัญหาและการจัดการน้ำ ลุ่มน้ำจาง ทำให้เกิดโครงการต่าง ๆ ช่วยให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วม ในการวางแผนและการตัดสินใจ ร่วมสร้างความเข้าใจในการดำเนินงาน สร้างการยอมรับ ความรับผิดชอบในฐานะ สมาชิกของชุมชน เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและเกิดความภาคภูมิใจในผลงานที่ตนมีส่วนร่วม กระบวนการพัฒนาชุมชน จึงเกิดความต่อเนื่อง และก่อให้เกิดความสำเร็จสูง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำจาง โดยใช้เทคนิค A-I-C : A = Appreciation : ขึ้นเห็นคุณค่า I = Influence : ขึ้นปฏิสัมพันธ์ C = Control : ขึ้นควบคุม

ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณ และความต้องการของชุมชน และมีนโยบายการดำเนินงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอนุรักษ์และรักษาสีสิ่งแวดล้อม

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ชุมชนมีการจัดการและการอนุรักษ์และรักษาสีสิ่งแวดล้อม มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการน้ำลุ่มน้ำจาง มีการรณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชน และการจัดทำแผนชุมชนมีรูปแบบของการอนุรักษ์ โดยมีการวางแผนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการออกกฎ กติกาต่าง ๆ และทำกิจกรรม มีการส่งเสริมให้มีการปล่อยปลา ตามวิถีความเชื่อของชุมชน

ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อเป็นการรณรงค์ให้ชุมชนเกิดความรักความหวงแหนลำน้ำจาง และควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านการจัดการลุ่มน้ำอื่น ๆ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 ควรมีการทำวิจัยเรื่องการพัฒนากลไกความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำจางอย่างยั่งยืน

2.2. ควรมีการทำวิจัยเรื่องการจัดการสภาพแวดล้อมลุ่มน้ำจางตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

2.3 ควรมีการทำวิจัยเรื่องแนวทางการการอนุรักษ์รักษาลุ่มน้ำจากตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

References

- Community water resource management manual according to royal initiatives with science and technology. (2021). *Hydro and Agricultural Information Institute*. Public Organization: Ministry of Science and Technology.
- Chantarasupasen, J., Khoomsab, K., & Khoomsab, R. (2020). Using AIC techniques for monitoring and community participation in the conservation of freshwater jellyfish. In the area of Nong Mae Na Subdistrict, Khao Kho District, Phetchabun Province. *Ratchaphak Journal of Humanities and Social Sciences*, 14(37), 204 - 214.
- Khawsa-ard, M. et al. (2011). *Water management policy guidelines for Thailand*. Bangkok: Thailand Research Fund (TRF).
- Kongsat, S. (2009) *Application of folk wisdom in water management to develop the economy, society, culture and environment of the Lam Takhong River Basin community* (Research Report). Nakhon Ratchasima : Mahasarakham University.
- Le Saver, C. (2020). “General basic information of Lampang Province”, *Lampang Provincial Administrative Organization*. Retrieved on November 1, 2023, form <http://www.lp-pao.go.th>
- Sukhakorn, K. (2013). *Community learning of local wisdom and sustainable management of natural resources, Wisdom to Ecological Value Project fiscal year 2012* (Research Report). Lampang : Suan Dusit University.
- Thamrong, P. (2020). *General basic information of Lampang Province, last edited 2016*, *Lampang Provincial Agriculture and Cooperatives Office*. Retrieved November 1, from <http://www.korsorlampang.net>
- Upasod, A. (2019). *Community wastewater administration and management using participatory methods of local administrative organizations* (Research Report). Lampang : Lampang Rajabhat University.
- Wongtrakul, C. et al. (2006). *Project to develop community participation processes in natural resource and environmental management in the Chang River Basin* (Research Report). Lampang: Thailand Research.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ผ้าทอเพื่อการใช้สอยของหญิงไท-ยวนโบราณ
อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ : วิถีชีวิตที่ปรากฏจากวรรณกรรมมุขปาฐะ
WOVEN FABRICS FOR UTILITARIAN USE BY ANCIENT TAI-YUAN WOMEN IN
LAPLAE DISTRICT, UTTARADIT PROVINCE: LIFESTYLES REFLECTED
IN ORAL LITERATURE

¹สุภัคกาญจน์ จิวาลักษณ์, ²พรณรัตน์ หวังเอื้ออรรถชน, และ ³จิราภรณ์ ภูเทศ

¹Suphakkan Chiwalak, ²Phunnarut Wanguetachon, and ³Jiraporn Poothed

¹มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

¹Uttaradit Rajabhat University, Thailand

Received: 2024-06-22

Revised: 2024-08-17

Accepted: 2024-11-07

¹Corresponding Author's Email: jijaangcha@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผ้าทอเพื่อการใช้สอยของหญิงไท-ยวนโบราณ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ : วิถีชีวิตที่ปรากฏจากวรรณกรรมมุขปาฐะ คือ วิถีชีวิตจากรูปแบบของผ้าทอเพื่อการใช้สอย และวิถีชีวิตจากลวดลายผ้าทอเพื่อการใช้สอย ซึ่งข้อมูลที่ใช้อ้างอิงจากงานวิจัยเรื่อง วิถีชีวิตที่ปรากฏในการแต่งกายหญิงไท-ยวนลับแลโบราณ จากวรรณกรรมมุขปาฐะ จังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการศึกษาพบว่า วิถีชีวิตที่ปรากฏผ่านรูปแบบผ้าทอเพื่อการใช้สอยของหญิงไท-ยวนโบราณ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ได้แก่ ผ้าห่มหัวเก็บ ผ้ากราบพระหรือผ้าเช็ดหน้า ผ้าพาด กระเป๋าย่าม และหน้าหมอน ส่วนวิถีชีวิตที่ปรากฏผ่านลวดลายผ้าทอเพื่อการใช้สอย โดยจากลายผ้าชิ้นและผ้าใช้สอยแสดงวิถีชีวิตมาจาก 3 ลักษณะ ได้แก่ พืช สัตว์ และธรรมชาติ

คำสำคัญ: ผ้าทอ; ไท-ยวน; อำเภอลับแล; จังหวัดอุตรดิตถ์

Abstract

This academic article aims to study the utilitarian woven fabrics of ancient Tai-Yuan women in Laplae District, Uttaradit Province, focusing on the lifestyles as reflected in oral literature. The study examines the lifestyles represented through the forms and patterns of these utilitarian fabrics. The data referenced is drawn from research on the lifestyles reflected in the traditional attire of ancient Tai-Yuan women in Laplae, as depicted in oral

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

literature from Uttaradit Province. The findings reveal that the lifestyles reflected through the forms of utilitarian woven fabrics include items such as shawls, prayer cloths or handkerchiefs, shoulder cloths, shoulder bags, and decorative pillow ticking. Additionally, the lifestyles reflected through the patterns of these utilitarian woven fabrics, particularly those on sarongs and other utilitarian cloths, are characterized by three main elements: plants, animals, and Dhamma (Buddhist teachings).

Keywords: Woven Fabrics; Tai-Yuan; Laplae District; Uttaradit Province

บทนำ

เมืองลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นเมืองที่มีมนต์เสน่ห์แห่งวิถีชีวิตดั้งเดิมโดยแท้จริง ทั้งเป็นพื้นที่ของชาติพันธุ์ไท-ยวน ซึ่ง ไท-ยวน กับ ลาวยวน นั้น คือชื่อเรียกชาติพันธุ์เดียวกัน โดยมีเอกลักษณ์ชาติพันธุ์คือเอกลักษณ์ “พุงดำ” ดังที่ บังอร ปิยะพันธุ์ (Piyapan, 1986) แสดงข้อมูลไว้ ความว่า

การเปลี่ยนคำเรียกลาวจาก ลาวเวียงจันทน์ มาเป็น ลาวพุงขาว โดยแบ่งแยกออกจากลาวยวนที่เรียกว่าลาวพุงดำ ลาวในสมัยรัตนโกสินทร์จึงได้รับการจัดประเภทเป็น 2 ลักษณะตามวัฒนธรรมทางร่างกายของผู้ชายที่จะมีการสักบนลำตัว ได้มียกเลิกคำว่า “พุงดำ” “พุงขาว” ในสมัยรัชกาลที่ 3 แต่ยังคงชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ “ลาว” ไว้...

ซึ่งหากวิเคราะห์ตามลักษณะการสักแบบ “พุงดำ” นี้ก็ยังคงปรากฏชายลับแลบางกลุ่มที่ยังคงรักษาค่านิยมดังกล่าวไว้ อีกทั้งในอำเภอลับแลยังปรากฏชื่อหมู่บ้าน “เชียงแสน” ที่ย้าชัดถึงความความเป็นไท-ยวน เนื่องจากเมืองเชียงแสน ซึ่งอยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงรายนั้นทราบกันดีอยู่แล้วว่าเป็นอดีตภูมิอาศัยของชาติพันธุ์ไท-ยวน

ความน่าสนใจของการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับชาติพันธุ์ไท-ยวนลับแลนั้น มาจากเหตุที่ในช่วงที่ยังมีการล่าอาณานิคม กลุ่มชาวลับแลมิได้ถูกกวาดต้อนดังเช่นกลุ่มอื่น โดยการอพยพชาติพันธุ์ไทหรือลาวในลักษณะการกวาดต้อนนั้น จะถูกจับให้อยู่ภาคกลาง แต่คนลาวที่ตั้งใจอพยพเข้ามาให้อยู่บริเวณภาคอีสาน (Walliphodom, 1990) ซึ่งเหตุผลการกวาดต้อนไปยังภาคกลางนั้นคงเกี่ยวกับการถ่ายทอดการดูแลปกครองโดยหากอ้างถึงลาวยวนหรือไท-ยวน ด้วยเหตุผลเดียวกันนี้ หมายความว่าไท-ยวนในพื้นที่ภาคกลางก็ย่อมมีส่วนแห่งการถูกกวาดต้อนตามธรรมเนียม ส่วนไท-ยวนในพื้นที่อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์คง “มิได้ถูกกวาดต้อนมา” เนื่องจากพื้นที่ของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ถือว่ามีได้อยู่ในเขตพื้นที่ทางภาคกลาง จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ไม่มีหลักฐานการบันทึกถึงการอยู่อาศัยของชาวไท-ยวนในเขตอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ในเอกสาร ก่อนหน้าที่จะมีการลงพื้นที่อย่างชัดเจนของชมรมไท-ยวนแห่งประเทศไทยก่อนปีพุทธศักราช 2550 (Pongsrichai, 2017)

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

เมื่อชาวลาบแลมได้ถูกกวาดต้อน ย่อมหมายถึงเป็นการอพยพตามกันมาโดยสมัครใจ ดังนั้นความเข้มข้นของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ย่อมคงรูปแบบดั้งเดิมของชาติพันธุ์ไว้ได้ โดยเฉพาะมุขปาฐะ (เรื่องเล่า) ที่ถ่ายทอดปากต่อปาก ซึมซับให้แก่ลูกหลานสืบต่อกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน ที่นอกจากแสดงถึงภูมิปัญญาแล้วยังเป็นกระจกสะท้อนความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของผู้คนในสังคม รวมไปถึงประวัติศาสตร์และคติความเชื่อด้วย

เนื้อหาในบทความนี้ มีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอวิถีชีวิตที่ปรากฏบน “ผ้าทอเพื่อการใช้สอย” ที่ปรากฏลดหลาดผ่านวรรณกรรมมุขปาฐะเป็นหลัก ได้แก่ ผ้าห่มหัวเก็บ ผ้าพาด ผ้ากราบพระหรือผ้าเช็ดหน้า กระเป๋าย่าม และหน้าหมอน เนื่องจากมีลวดลายที่อาจเหมือนแต่ก็ต่างไปตามคติการทอ อันเป็นลักษณะเฉพาะสำหรับผ้าทอเพื่อการใช้สอยเท่านั้น ดังต่อไปนี้

1. ผ้าห่มหัวเก็บ มีขนาดความยาว 2 เมตร กว้าง 1.50 เมตร ทอพื้นขาวเป็นสี่ฝ้ายดิบ จกลดหลาดบนพื้นสีเหลือง ยกดอกเป็นสีแดง สีดำ หรือทั้ง 2 สี

ภาพที่ 1 ผ้าห่มหัวเก็บ

วิถีชีวิตที่ปรากฏจากผ้าห่มหัวเก็บ ใช้สอยเป็นผ้าห่มสำหรับห่มกันหนาวของหญิงชาวลาบแลม ด้วยสมัยก่อนไม่มีเสื้อกันหนาว เมื่อเวลาไปวัดหน้าหนาว การห่มผ้าห่มหัวเก็บเป็นการแสดงฝีมือการทอได้อีกทางหนึ่งนอกเหนือจากผ้าซิ่น และหากหญิงนั้นมีครอบครัวก็จะต้องทอให้ลูกห่มด้วย สำหรับชายใดที่ยังไม่มีครอบครัว การห่มผ้าห่มหัวเก็บนอกเหนือจากที่แม่ทอให้ หมายความว่าชายคนนั้นมีเจ้าของแล้ว โดยคำว่า “เก็บ” มาจากการจกลดหลาด ซึ่งชายที่มีคนรักจะทำอุปกรณ์ทอผ้าให้สาวคนรัก สาวคนรักก็จะตอบแทนโดยการทอผ้าห่มให้

2. ผ้ากราบพระหรือผ้าเช็ดหน้า มีขนาดความยาวไม่เกิน 70-80 เซนติเมตร กว้าง 25 เซนติเมตร ทอพื้นขาวเป็นสี่ฝ้ายดิบ จกลดหลาดบนพื้นสีเหลือง ยกดอกเป็นสีแดง สีดำ หรือทั้ง 2 สี

ภาพที่ 2 ผ้ากราบพระหรือผ้าเช็ดหน้า

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

วิถีชีวิตที่ปรากฏจากผ้ากราบพระหรือผ้าเช็ดหน้า ใช้สอยในการพกดิตัวเป็นผ้าเช็ดหน้า และใช้รองกราบพระ โดยการปูผ้ากราบนั่น หญิงชาวลับแลถือเป็นการเคารพสูงสุด ซึ่งจะปูกราบพระและพระมหากษัตริย์เท่านั้น ผ้าเช็ดหน้าอาจใช้เป็นผ้าคลุมหัวนาศเพื่อไม่ให้ร้อนเวลาอยู่กลางแจ้งแดดหรือเวลาสวมลอมพอก(หมวกนาศานจากไม้คล้ายหมวกทรงเทวดา)ตอนแห่หน้าจะได้ไม่เจ็บศีรษะ

3. ผ้าพาด มีขนาดความยาว 1 เมตร กว้าง 25 เซนติเมตร มีขนาดยาวขึ้นเล็กน้อยจากผ้าเช็ดหน้า ทอพื้นขาวเป็นสีฝ้ายดิบ จกลดลายบนพื้นสีเหลือง ยกดอกเป็นสีแดง สีดำ หรือทั้ง 2 สี

ภาพที่ 3 ผ้าพาด

วิถีชีวิตที่ปรากฏจากผ้าพาด ใช้สอยในการพกดิตัวในลักษณะพาดบ่า มีรูปแบบการใช้เช่นเดียวกับผ้าเช็ดหน้าหรือผ้ากราบพระ

4. กระเป๋าย่าม มีรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดความยาว 1 เมตร กว้าง 25 เซนติเมตร จะทอพื้นย้อมสีแดง ทอริ้วสีเขียว แดง และเหลือง ยกดอกสีเขียวและเหลือง หากหญิงลับแลต้องการให้สวยงามยิ่งขึ้น อาจมีการเยาะสีชมพู ม่วง ส้ม

ภาพที่ 4 กระเป๋าย่าม

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

วิถีชีวิตที่ปรากฏจากกระเป๋าย่อม ใช้สอยใส่สิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นในเวลาที่เดินทางออกจากบ้าน ไปยังสถานที่ต่างๆ

5. หมอน ปรากฏ 2 ลักษณะ ได้แก่ หมอนหก หมอนแปด โดยมีรูปแบบการใช้ดังต่อไปนี้

5.1 หมอนหก เป็นหมอนรูป 4 เหลี่ยมผืนผ้า มีไส้หมอน 6 ช่อ มีขนาดความกว้าง 20 ซม. และ สูง 15 ซม.

ภาพที่ 5 หมอนหก(ด้านบน) และหมอนแปด(ด้านล่าง)

วิถีชีวิตที่ปรากฏจากหมอนหก ใช้สอยในการหนุนนอน

5.2 หมอนแปด เป็นหมอนรูป 4 เหลี่ยมผืนผ้า มีไส้หมอน 8 ช่อ ขนาดความกว้าง 30 ซม. และ สูง 20 ซม.

วิถีชีวิตที่ปรากฏจากหมอนแปด มีขนาดสูงขึ้น ใช้สอยสำหรับรองมือรองแขน ไว้ใช้สำหรับในพิธี บวชเมื่อตอนเป็นนาคใช้รองเวลาผูกข้อมือทำขวัญนาค และในพิธีแต่งงานให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวรองเวลาผูกข้อมือ และรดน้ำ

วิถีชีวิตที่ปรากฏผ่านลวดลายผ้าทอเพื่อการใช้สอย

ผ้าทอเพื่อการใช้สอยทุกลักษณะปรากฏลวดลายเดียวกัน ประกอบไปด้วยลวดลายหลักและลวดลาย ประกอบ ซึ่งแสดงวิถีชีวิต 2 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. วิถีชีวิตที่มาจากคติความเชื่อ

1.1 จากลวดลายหลัก คือลวดลายที่ปรากฏกลางผืนผ้า เป็นลวดลายที่ใหญ่ที่สุดในผืนผ้า ปรากฏ ลวดลายดังต่อไปนี้

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

1.1.1 ลวดลายสิ่งแม่ลูก มาจากลักษณะของสิ่ง 2 ตัว 2 ขนาด โดยขนาดใหญ่ให้เป็นสิ่งแม่ และขนาดเล็กอยู่บนหลังสิ่งแม่ให้เป็นสิ่งลูก ทั้ง 2 ตัวหันหน้าออกจากกัน

ภาพที่ 6 ลวดลายสิ่งแม่ลูก

วิถีชีวิตที่มาจากคติความเชื่อลวดลายสิ่งแม่ลูก คติของชาวไทย-ยวนโบราณลับแล เชื่อว่า ลักษณะของสิ่งที่เป็นสัตว์ร้าย ยิ่งเมื่อมีลูกจะยิ่งหวงและดุร้ายมากขึ้น ดังนั้นการทอลวดลายสิ่งแม่ลูกจึงเป็นไปเพื่อการคุ้มครองผู้ที่สวมใส่ไม่ให้สิ่งชั่วร้ายมากล้ำกราย ทั้งนี้ลักษณะการทอลายของหญิงลับแล มีลักษณะคล้ายกับ“สีหราช” ในชาติพันธุ์ไท กล่าวคือเป็นส่วนผสมระหว่างสิงโตกับช้าง โดยตัวเป็นสิงโตและหัวมีงมูกยื่นออกมาคล้ายช้าง (Pitipat et al., 2010) ซึ่งไม่มีอยู่จริง

1.1.2 ลวดลายนาค ปรากฏ 7 ลวดลาย ดังนี้

1.1.2.1 ลวดลายนาคสองหัวหรือนาคสองหงอน มาจากลักษณะของนาค 2 ตัวที่มีลำตัวติดกันและหันหน้าออกจากกัน

ภาพที่ 7 ลวดลายนาคสองหัว

1.1.2.2 ลวดลายนาคสะดุ้ง มาจากลักษณะนาคที่เหมือนเลื้อยลงมาจากข้างบน โดยใน 1 ช่องลวดลายจะมีนาค 2 ตัวหันหน้าออกจากกัน

ภาพที่ 8 ลวดลายนาคสะดุ้ง

1.1.2.3 ลวดลายนาคนก มีลักษณะของนาค 1 ชุดมี 2 ตัวที่หันหน้าออกจากกัน โดยภายในลวดลายนาคจะปรากฏลวดลายลักษณะคล้ายลวดลายนากอยู่บริเวณคางและหางนาค

ภาพที่ 9 ลวดลายนาคนก

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

1.1.2.4 ลวดลายนาคระโจ้ม นาคโตน หรือ นาคโตน คือลักษณะของลวดลายนาครที่ปรากฏช่องละ 1 ตัวดูน่าเกรงขาม

ภาพที่ 10 ลวดลายนาคระโจ้ม

1.1.2.5 ลวดลายนาคิกิเลน เป็นลักษณะ 2 ตัวหันหน้าออกจากกันโดยที่หางติดกัน

ภาพที่ 11 ลวดลายนาคิกิเลน

1.1.2.6 ลวดลายนาคพรมมิ เป็นลักษณะของตัวนาครขดไปหน้าเป็นช่อง 3 เหลี่ยม โดยในแต่ละช่องปรากฏลักษณะของหน้าบันหรือยอดของบายศรีที่มีไขหรือดอกบัว อันหมายความว่าผู้สร้างคือพระพรหม

ภาพที่ 12 ลวดลายนาคพรมมิ

1.1.2.7 ลวดลายนาคเกี้ยว เป็นลักษณะของนาครหลายตัวที่มีหัวของนาครตัวหนึ่งเกี่ยวพันกับหางนาครอีกตัวไปตลอด

ภาพที่ 13 ลวดลายนาคเกี้ยว

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

วิถีชีวิตที่มาจากคติความเชื่อลวดลายลวดลายนาคนาคเป็นความเชื่อที่สืบทอดและถ่ายทอดจากโบราณกาลสู่ปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง นาคกลายเป็นส่วนหนึ่งในพุทธศาสนาที่สำคัญทั้งในด้านตำนานความเชื่อพิธีกรรมและคำเรียก แต่แท้ที่จริงแล้วนาคเป็นสิ่งที่มิในสังคมมนุษย์ก่อนการกำเนิดพุทธศาสนาในอินเดีย (Tangthavornsirikul, 1998)

การนับถือนาคนามาจากความเชื่อนำนาคเป็นสื่อกลางระหว่างมนุษย์กับเทพ เป็นสื่อแห่งการหลวมรวมใจของคนไว้ในสิ่งเดียวกัน (Kittisakul, 1990) และชาติพันธุ์ไททางล้านนาก็มีตำนานที่กล่าวว่านาคเป็นผู้สร้างเมืองอยู่เช่นกัน (Ongsakul, 2009) ซึ่งชาวลับแลก็ใช้นัยยะแห่งการคุ้มครองปกป้อง และความอุดมสมบูรณ์ ในการสื่อผ่านลวดลายนาคนาคบนลวดลายผ้านี้

2. วิถีชีวิตที่มาจากสิ่งที่มีอยู่จริง

2.1 จากลวดลายหลัก คือลวดลายที่ปรากฏกลางผืนผ้า เป็นลวดลายที่ใหญ่ที่สุดในผืนผ้า ปรากฏลวดลายดังต่อไปนี้

2.1.1 ลายเกล็ดเต่า เป็นเทคนิคการทอผ้าที่ช่างทอคิดประดิษฐ์ทำขึ้นเพื่อให้ดูแตกต่างกับของคนอื่น

ภาพที่ 14 ลายเกล็ดเต่า

วิถีชีวิตที่มาจากคติความเชื่อลวดลายลวดลายเกล็ดเต่า ความเชื่อของชาวลับแลโบราณว่า เต่าเป็นสัญลักษณ์ของความมีอายุยืน

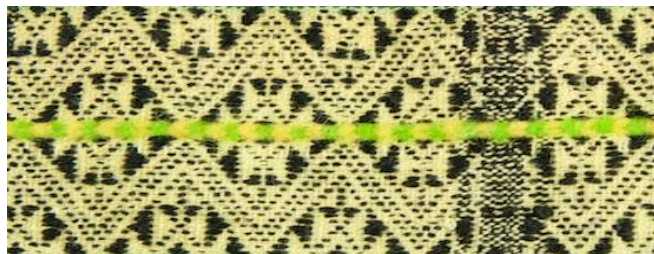
2.1.2 ลายขอตีนช้าง (ขอตีนนกรู้ง) เป็นลักษณะของลายขอตีนนกรู้งทอดติดต่อกันซ้ายขวาและบนล่างใน 1 ช่องปรากฏลายขอตีนนกรู้ง 4 ลาย

ภาพที่ 15 ลายขอตีนช้าง

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

2.1.3 ลายกลีบจันทร์ใหญ่ กลีบจันทร์เป็นดอกไม้มี 8 กลีบและมีกลิ่นหอม เทียบกับ มงคล 8

ภาพที่ 16 ลายกลีบจันทร์ใหญ่

2.1.4 ลายสุมดอกไม้ (พุ่มดอกไม้) เป็นลักษณะของลายดอกไม้ซ้อนกันหลายดอกจน กลายเป็นพุ่มดอกไม้

ภาพที่ 17 ลายสุมดอกไม้

2.1.5 ลายดอกเกี้ยง (ดอกลำเจียก) คือ ดอกลำเจียกออกเป็นช่อติดกันแน่น เป็นช่อสั้นๆ ตามซอกใบ ปลายกิ่ง สีขาว ผลอยู่รวมกันเป็นกระจุกคล้ายผลสับปะรด ผลแก่จะเป็นสีแดง

ภาพที่ 18 ลายดอกเกี้ยง

2.1.6 ลายหนามเตย มีวิธีการทอมาจากใบเตยทะเลที่มีลักษณะใบเดี่ยว กลางใบเป็นร่อง ตามยาว และขอบมีหนามแหลมคมถี่ๆ ตลอดใบ มักปลูกขึ้นมากบริเวณชายน้ำ

ภาพที่ 19 ลายหนามเตย

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

2.1.7 ลายขอเหลียว เป็นการนำลายขอมมาเรียงต่อยาวรอบในกรอบสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด

ภาพที่ 20 ลายขอเหลียว

2.2 ลายประกอบ คือลายที่ทอเพิ่มเสริมหรือประกอบลายทั้งด้านบน และด้านล่างให้มีความงดงามเพิ่มมากขึ้น มี 2 ลักษณะ ได้แก่ กลุ่มลายจากสัตว์ และกลุ่มลายจากพืช ลายประกอบปรากฏ 17 ลาย ได้แก่

2.2.1 กลุ่มลายจากสัตว์ ปรากฏ 9 ลาย ได้แก่

2.2.1.1 ลายม้า เป็นพาหนะชนิดหนึ่งตั้งแต่สมัยโบราณ

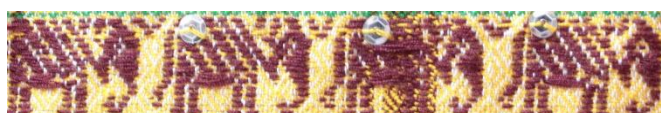
ภาพที่ 21 ลายม้า

2.2.1.2 ลายคนขี่ม้า เป็นลักษณะของคนนั่งอยู่บนหลังม้า

ภาพที่ 22 ลายคนขี่ม้า

2.2.1.3 ลายช้าง เป็นพาหนะชนิดหนึ่งตั้งแต่สมัยโบราณเรียงต่อกัน

ภาพที่ 23 ลายช้าง

2.2.1.4 ลายนก เป็นลายของนก 1 ตัวที่ยืนอยู่ในแต่ละช่องเรียงต่อกันไป

ภาพที่ 24 ลายนก

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

2.2.1.5 ลายนกคาบดอกไม้ เป็นลักษณะของนกที่จะงอยปากคาบดอกไม้ ยืนเรียงต่อกัน

ภาพที่ 25 ลายนกคาบดอกไม้

2.2.1.6 ลายกระต่ายชมจันทร์ ชมหมาถึงความรักสวรั้งงาม ความสุข ความชื่นชม

ภาพที่ 26 ลายกระต่ายชมจันทร์

2.2.1.7 ลายหงส์ ตามคติของชาตพณธูเทพบลายของหงส์มาทอลงบนพื้นผ้ามานานแล้ว ซึ่งคงจะสร้างขึ้นเพื่อเป็นสัญลักษณ์มากกว่าเพื่อความสวยงาม คติการสร้างรูปหงส์ อาจจะเนื่องด้วยการนับถือสัตว์เป็นเทพเจ้าหรือเป็นบรรพบุรุษ (Totemism) มากกว่าที่จะเป็นอิทธิพลจากคติทางอินเดียที่ถือว่าหงส์เป็นพาหนะของพระพรหม (Phondee, 1994) โดยการทอลายหงส์ตามคติไท-ยวนลับแลโบราณคือการทอเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ผู้สวมใส่ เนื่องจากเชื่อว่าหงส์เป็นสัตว์ในป่าหิมพานต์ ถือเป็นสัตว์ชั้นสูงที่สง่างาม ไม่ว่าจะเป็นเยื้องย่างลีลา ขนปีกขนหางหงส์จะดูเด่นเป็นสง่า

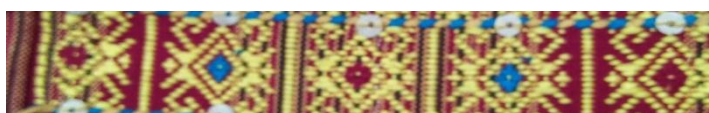
ภาพที่ 27 ลายหงส์

2.2.1.8 ลายกาก้าปู้ (ขาแมงมุม) มีลักษณะเหมือนลายกากบาท ซึ่งดูคล้ายกับขาแมงมุม

ภาพที่ 28 ลายกาก้าปู้

2.2.1.9 ลายปู (ตัวปู) เป็นการทอเลียนแบบตัวปู

ภาพที่ 29 ลายปู

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

2.2.2 กลุ่มลายจากพืช ปรางภู 8 ลาย ได้แก่

2.2.2.1 ลายขอเค้งเก้า (ขอคัตเค้า) คือลักษณะของก้านไม้ไผ่ที่มีกิ่งยื่นออกมา ชาวลัวะแลโบราณเรียกว่าก้านที่ยื่นออกมาว่า “ขอ” ซึ่งชาวไท-ยวนลัวะแลโบราณจะใช้ขอนี้เกี่ยวกับประตูละหรือสวนเมื่อไปขอพืชไร่พืชสวนจากเพื่อนบ้านแต่เพื่อนบ้านไม่อยู่ แสดงเป็นสัญลักษณ์ให้เพื่อนบ้านทราบว่ามีคนมาขอของ

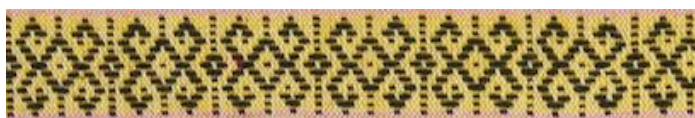
ภาพที่ 30 ลายขอเค้งเก้า

2.2.2.2 ลายกลีบจันทร์ ได้อธิบายแล้วในลายกลีบจันทร์ที่ผ่านมา

ภาพที่ 31 ลายกลีบจันทร์

2.2.2.3 ลายขอเปีย เป็นลักษณะของขอที่เกาะรูปสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัดอยู่ 4 ขอโดยรอบ

ภาพที่ 32 ลายขอเปีย

2.2.2.4 ลายขอหนังสือ เป็นการทอลายขอมีวนคล้ายเลข 8

ภาพที่ 33 ลายขอหนังสือ

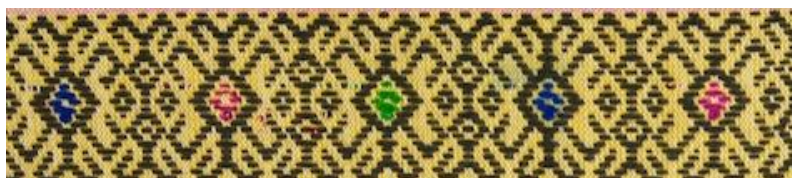
2.2.2.5 ลายบัวคว่ำบัวหงาย มาจากลักษณะของดอกบัวที่คว่ำหน้าดอกหงายกลับกับดอกบัวที่ตั้งขึ้น ในชาติพันธุ์ไทลื้อลายดอกบัวพบครั้งแรกสมัยทวารวดี (พุทธศตวรรษที่ 11-15) หลังจากได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนาในสมัยทวารวดี พบที่ลัทธิธรรมจักรหินปูนพบที่นครปฐม และจังหวัดใกล้เคียง (Phondee, 1994)

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ภาพที่ 34 ลายบัวคว่ำบัวหงาย

2.2.2.6 ลายขอคั่วะ ลักษณะของขอล้อมกันเป็นวงเป็นพุ่ม

ภาพที่ 35 ลายขอคั่วะ

2.2.2.7 ลายขอปู้แล้ว คือการทอลายขอต่อกันไปไม่รู้จบ

ภาพที่ 36 ลายขอปู้แล้ว (ขอไม่รู้จบ)

2.2.2.8 ลายดอกมะจ๋า หรือดอกพิลังกาสา มาจากลักษณะของดอกไม้พุ่มชนิดหนึ่ง มีดอกเล็ก สีม่วง มีผลเล็กเท่าผลฝักบัวเวลาสุกจะมีสีม่วง มีรสหวาน รับประทานได้ จะเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีใบคล้าย ใบชมพู

ภาพที่ 37 ลายดอกมะจ๋า

ซึ่งผ้าห่มหัวเก็บไม่นิยมใช้ประมาณ พ.ศ.2530 ส่วนผ้ากราบพระไม่นิยมใช้ประมาณ พ.ศ. 2500-2509 ด้วยมีผ้าเช็ดหน้าสำเร็จรูปซื้อขายกันอย่างแพร่หลาย ในปัจจุบันยังคงมีเพียงอาจารย์สมชาย ปงศรีชัย เท่านั้นที่ยังคงจ้างให้ทอและพยายามเผยแพร่จำหน่าย เพื่อการอนุรักษ์ไว้

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

สรุป

ผ้าที่ใช้สอยในชีวิตประจำวันของหญิงลัทธิโหราณที่ปรากฏลาย ได้แก่

1. ผ้าห่มหัวเก็บ มีขนาดความยาว 2 เมตร กว้าง 1.50 เมตร เป็นผ้าห่มสำหรับห่มกันหนาวของหญิง
2. ผ้ากราบพระหรือผ้าเช็ดหน้า มีขนาดความยาวไม่เกิน 70-80 เซนติเมตร กว้าง 25 เซนติเมตร ใช้ปักติดตัวเป็นผ้าเช็ดหน้า และใช้รองกราบพระ
3. ผ้าพาด มีขนาดความยาว 1 เมตร กว้าง 25 เซนติเมตร มีขนาดยาวขึ้นเล็กน้อยจากผ้าเช็ดหน้า แต่ใช้สำหรับปักติดตัวในลักษณะพาดบ่า มีรูปแบบการใช้เช่นเดียวกับผ้าเช็ดหน้าหรือผ้ากราบพระ
4. กระเป๋าย่ามของชาวลัทธิโหราณยังคงเห็นใช้ในปัจจุบันอยู่บ้าง มีรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดความยาว 1 เมตร กว้าง 25 เซนติเมตร ส่วนมากจะทอพื้นย้อมสีแดง
5. หมอน ปรากฏ 3 ลักษณะ ได้แก่

5.1 หมอนหก เป็นหมอนรูป 4 เหลี่ยมผืนผ้า มีไส้หมอน 6 ช่อง มีขนาดความกว้าง 20 เซนติเมตร สูง 15 เซนติเมตร มีขนาดพอดีสำหรับไว้ใช้สำหรับหนุนนอน

5.2 หมอนแปด เป็นหมอนรูป 4 เหลี่ยมผืนผ้า มีไส้หมอน 8 ช่อง มีขนาดความกว้าง 30 เซนติเมตร สูง 20 เซนติเมตรมีขนาดสูงขึ้นพอดีสำหรับรองมือรองแขน ไว้ใช้สำหรับในพิธีบูชาเมื่อตอนเป็นนาค ใช้รองเวลาผูกข้อมือทำขวัญนาค และในพิธีแต่งงานให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวรองเวลาผูกข้อมือและรดน้ำ

สำหรับลายผ้าติดกาย ประกอบไปด้วยลายหลักและลายประกอบ ดังต่อไปนี้

1. ลายหลัก ปรากฏ 14 ลาย ได้แก่

1.1 กลุ่มลายจากสัตว์ ปรากฏ 9 ลาย ได้แก่ ลายสิงห์แม่ลูก ลายนาคสองหัวหรือนาคสองหงอน ลายนาคสะดุ้ง ลายนาคคนก ลายนาคกระโจ้ม ลายนาคกิเลน ลายนาคพรมมิ ลายนาคเกี้ยว ลายเกล็ดเต่า

1.2 กลุ่มลายจากพืช ปรากฏ 6 ลาย ได้แก่ ลายขอตีนช้าง(ขอตีนนกรู้ง) ลายกลีบจันทร์ใหญ่ ลายสุมดอก (พุ่มดอกไม้) ลายดอกเกี้ยง ลายหนามเตย ลายขอเหลี่ยม

2. ลายประกอบ มี 2 ลักษณะ ได้แก่

2.1 กลุ่มลายจากสัตว์ ปรากฏ 9 ลาย ได้แก่ ลายม้า ลายคนขี่ม้า ลายช้าง ลายนก ลายนกคาบดอกไม้ ลายกระต่ายชมจันทร์ ลายหงส์ ลายชากำป๋อง (ชาแมงมุม) ลายปู

2.2 กลุ่มลายจากพืช ปรากฏ 8 ลาย ได้แก่ ลายขอเค็จเก้า (ขอคัตเค้า) ลายกลีบจันทร์ ลายขอเปีย ลายขอหนังสือ ลายบัวคว่ำบัวหงาย ลายขอคั่วะ ลายขอบ่หู้แล้ว ลายดอกมะจั่ว

ซึ่งความเชื่อเกี่ยวกับลายที่นำมาทอ เช่น ลายนาค งูเปา และนกคุ้ม เชื่อว่าจะคุ้มครองผู้สวมใส่ ลายบัวคว่ำบัวหงาย เชื่อว่าจะเตือนสติให้ดำรงตนในความดีเพื่อเป็นสิริมงคลในชีวิต เป็นต้น

5.3 หมอนผาเป็นหมอนรูป 3 เหลี่ยม มีขนาดความกว้าง 30 เซนติเมตร สูง 40 เซนติเมตร ปักลายด้วยด้าย นิยมทำถวายพระหรือพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ ไม่นำมาใช้ ปรากฏลายพญานาคหน้าหัวจะมีนาคเกี้ยวกัน 2 ตัว หน้าท้ายจะมีนาคเกี้ยวกัน 2 ตัว โดยมีหางอยู่ด้านบนผ้าทุกลักษณะปรากฏลายเดียวกัน

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ของหน่วยงานและองค์กร ถึงการพัฒนาประสิทธิภาพส่วนบุคคล ตลอดจนการเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อยอดสำหรับผู้สนใจ

1. ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1.1 นำไปถ่ายทอดให้กับผู้สนใจศึกษา หรือนำมาถอดเทปในการเรียนการสอนให้นักเรียน นิสิต นักศึกษาของหลักสูตรที่เกี่ยวข้องได้ศึกษาเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับอัตลักษณ์ที่สำคัญด้านอื่น ๆ ของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เช่น อัตลักษณ์ด้านศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์ด้านวิถีชีวิต และการใช้อัตลักษณ์เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นต้น

References

- Kittisakul, C. (1990). *Sculpture of Naga adorned with Sim in the Northeast region*. (Master's thesis). Srinakharinwirot University. Bangkok.
- Ongsakul, S. (2009). *Lanna history*. (6th ed.). Bangkok: Amarin.
- Piyapan, B. (1986). *A history of the Lao community in the hua muang chan nai (inner provinces) during the early Bangkok period*. (Master's thesis). Faculty of Arts Silpakorn University. Bangkok.
- Pitipat, S. et al. (2010). *From birth to death: Tai life and textile*. Thai Kasetsuksa Institute Thammasat University. Bangkok.
- Pongsrichai, S. (2017). Folk philosopher. *Interview*. February, 9.
- Phondee, O. (1994). *Patterns of Tai cloth: The unique shared heritage of the Tai tribe*. Bangkok: Teachers Council.
- Tangthavornsirikul, C. (1998). *Symbolism of Lao Textiles*. Publication Series "Thailand's Neighbors in Southeast Asia" The Thailand Research Fund (TRF.). Foundation. Social Science and Humanities Textbook Project: Thammasat University. Bangkok.
- Walliphodom, S. (1990). *A Northeastern site of civilization : new archaeological evidence to change the face of Thai history*. Bangkok: Matichon Publishing.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

พุทธวิถีสู่สันติภาพ BUDDHITS PATH TO PEACE

¹พระนราศักดิ์ วรรณโม, ²พระบุญทรง ปุณฺณธโร,
³พระมหาจินกมล อภिरตโน, และ ³ประสิทธิ์ วงศ์รีเทพ
¹Phra Narasuk Varadhammo, ²Phra Boonsong Punnatharo
³Phramaha Jinkamol Aphiratana, and ⁴Prasit Wongaritep
¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

Received: 2024-09-11

Revised: 2024-10-22

Accepted: 2024-11-07

¹Mahachulalongkorn University Chiangmai Campus, Thailand

¹Corresponding Author, E-mail: varadhammo14@gmail.com

บทคัดย่อ

พุทธวิถีสู่สันติภาพ เป็นความหวังสุดท้ายที่จะนำพาวิถีอารยธรรมไปสู่การพัฒนาสันติภาพ โดยเริ่มที่การพัฒนาในปัจเจกบุคคล ให้อยู่ร่วมกันด้วยด้วยหลักเว้นจากการเบียดเบียนกันด้วย กาย วาจา และใจ ฝึกปฏิบัติพัฒนาตนให้หลุดพ้นจาก โลภะ โทสะ โมหะ ด้วยกุศลกรรมบถ 10 ที่อิงอาศัยหลักของ “ไตรสิกขา” รวมทั้งพิจารณาด้วยหลักโยนิโสมนสิการ เพราะสันติภาพที่แท้จริงต้องเกิดขึ้นจากจิตใจของมนุษย์ก่อน トラบใดที่จิตใจของบุคคลยังมีความโลภ ความโกรธ ความหลง เป็นเชื้อแห่งความขัดแย้งความรุนแรง สันติภาพที่แท้จริงจะเกิดขึ้นไม่ได้ ซึ่งสันติภาพภายในนี้ จะอยู่ในระดับความรู้แจ้ง ทำให้จิตมีอิสรภาพ หลุดพ้นจากรากเหง้าของอกุศลมูล 3 ตระหนักถึงความทุกข์ความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้น แปรเปลี่ยนเป็นความรัก ความเมตตา กรุณา จากภายในสู่ภายนอก แบ่งปันความรักความปรารถนาดีต่อคนรอบข้าง ต่อสังคม และประเทศชาติสืบไป

คำสำคัญ: สันติภาพ; ความรุนแรง; พุทธวิถี

Abstract

Buddhists Path to peace This's the last hope to bring peaceful civilized development. Personal development. Together, away from the torture of body, language and soul. Practice your own development from greed, anger and stupidity. Adopted Charity 10 In the main building Threefold Training including considering the principle of reasoned attention (Yonisomanasikara) because true peace must first arise from the human mind. as long as a

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

person's mind has greed, anger, delusion, is a breeding ground for violent conflict. true peace cannot be achieved. which this inner peace will be at the level of enlightenment make the mind free. unwholesome roots three Recognize the suffering, violence that may occur. transformed into love, kindness, compassion. from inside to outside. share the love and goodwill to the people around you, the society and the nation forever.

Keywords: Peace; Violence; Buddhists Path

บทนำ

สมัยพุทธกาลความขัดแย้งระหว่างแคว้นศากยะ และโกลิยะนั้น เป็นความขัดแย้งที่ว่าด้วย “การแย่งชิงทรัพยากรน้ำ” ซึ่งต่างฝ่ายต่างก็ต้องการน้ำเช่นเดียวกัน โดยแม่น้ำโรหิณีเป็นสายน้ำที่อยู่กึ่งกลางของเขตแดนระหว่างทั้งสองแคว้น ปิณนั้นเกิดภัยแล้งทำให้น้ำไม่เพียงพอต่อการกสิกรรม จึงเกิดการแย่งน้ำกันระหว่างเกษตรกรทั้งสองแคว้นและเกิดการทะเลาะกันจนเรื่องราวบานปลายใหญ่โตจากการด่าโคตรเหง้าซึ่งกันและกัน จึงเกิดเป็นข่าวลือเป็นทอด ๆ ทราบไปถึงผู้ปกครองทั้งสองแคว้นทำให้เกิดความเคียดแค้น ซึ่งผู้ปกครองทั้งสองฝ่ายไม่ทราบแน่ชัดว่าสาเหตุการทะเลาะเกิดจากเรื่องอะไร รู้แต่เพียงว่าถูกอีกฝ่ายด่าโคตรเหง้าของตน ความร้อนแรงแห่งอากาศธาตุยามนั้น มีอาจแล้งและร้อนเท่าจิตใจมนุษย์ผู้มากด้วยทิฐิมุ่งแต่จะเอาชนะกัน จึงเกิดความโกรธและกริยาทัพเพื่อทำสงครามให้แตกดับกันไป และเมื่อพระพุทธรองค์เสด็จไปห้ามจึงถามว่าทำสงครามกันด้วยสาเหตุอันใด ทั้งสองฝ่ายก็ไม่ทราบแน่ชัดว่ามาจากสาเหตุใด จึงทรงชักใช้ไล่เลียงถึงต้นตอจนทราบมูลเหตุ และทรงถามว่า “ระหว่างน้ำกับญาติพี่น้องอย่างไหนมีค่ามาก น้อยกว่ากัน” ทุกคนตอบว่า “น้ำมีค่าน้อย ญาติมีค่ามากกว่า” พระองค์จึงเตือนสติว่า แล้วจะมาฆ่ากันเพราะเรื่องน้ำทำไม

พุทธจริยศาสตร์ที่ทรงไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เตือนสติมิให้ทั้งสองฝ่ายลุแก่อโทสะเพียงแค่ว่าพูดบางคำจนลืมสติหันมีดเพียงเพราะความโกรธ ความเคียดแค้น เพราะเห็นแก่ผลประโยชน์ทางวัตถุถึงกับต้องทำลายล้างกัน สิ่งที่พระพุทธรองค์ตรัสว่า ระหว่างน้ำกับชีวิตคนอย่างไหนมีค่ากว่ากัน จนล่วงมา 2500 มาแล้ว จึงถูกลืมเลือน สังคมมนุษย์ปัจจุบันจิตใจได้ตกต่ำลง โหดร้ายเพราะอวิชชา ตัณหาครอบงำ การทำลายล้างเพราะการแย่งชิงอำนาจที่เกิดจาก โลภะ โทสะ โมหะ การเบียดเบียนกันทั้งทาง กาย วาจา ใจ สามารถเกิดขึ้นได้ทุกวี่วันทุกสถานที่ ไม่เว้นแม้แต่สื่อสังคมออนไลน์ นอกจากเบียดเบียนผู้อื่นแล้ว มนุษย์ยังมีการเบียดเบียนตนเองทำตนเองให้เดือดร้อนอีก ด้วยการบ่อนทำลายสุขภาพอนามัยของตนเอง เช่นการ การสูบบุหรี่ ดื่มเหล้า เสพติดสิ่งให้โทษ จึงทำให้ ตับ ปอด หัวใจ มันทรมอง สูญเสียสันติภาพ ก็ในเมื่อสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นกับตนเองไม่ได้แล้วจะไปสร้างสันติภาพให้แก่ผู้อื่นได้อย่างไร

พุทธศาสนามีหลักการและท่าทีที่ชัดเจนมากของการไม่เบียดเบียน ไม่ใช่ความรุนแรงต่อผู้อื่น ซึ่งก็ไม่ได้หมายความว่าเฉพาะความรุนแรงที่กระทำต่อมนุษย์เท่านั้น หากแต่รวมถึงต่อสรรพชีวิตอื่นและสิ่งแวดล้อมด้วย

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

หลักธรรมในพุทธศาสนาสามารถที่จะขัดเกลา กาย วาจา ใจ ของปุถุชน ให้เป็นมนุษย์สุตพิเศษ รู้ดี รู้ชั่ว รู้ควร ทำ ไม่ควรทำ รู้วิธีแปรเปลี่ยน โลกะ โทสะ โมหะ ให้เป็นวิถีของการดำเนินชีวิตอย่างสันติภาพ และสันติสุข

สันติภาพ

คำว่า สันติ หรือ สันติภาพ หมายถึง ความสงบ ความหมายของสันติภาพที่ให้อำนาจโดยราชบัณฑิตนี้ เป็นความหมายในเชิงลบ เพราะเมื่อพูดว่า “สงบ” ย่อมบ่งนัยว่าสงบจากสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ คือ ปราศจากสิ่งที่ไม่ตรงข้ามกับสันติภาพ เช่น เมื่อพูดว่าทะเลสงบ ย่อมหมายถึง สงบจากคลื่น ดังนั้น เมื่อกล่าวว่า สันติภาพ คือ ความสงบ ย่อมหมายถึงสงบจากสิ่งที่ไม่ใช่สันติภาพ นอกจากความหมายในเชิงลบนี้แล้วยังมีความหมายในเชิงบวกด้วย คือหมายถึง ความสุข เมื่อนำความหมายเชิงลบและเชิงบวกของสันติภาพมารวมเข้าด้วยกัน ทำให้ได้ความหมายของสันติภาพใหม่คือความสงบสุข การมีมิตรภาพสูงสุดต่อกันเริ่มต้นจากมนุษย์ในส่วนที่เป็นปัจเจกบุคคลแล้วจึงค่อยๆขยายออกไปเป็นระหว่างมนุษย์กับมนุษย์อื่น ๆ ซึ่งมีมนุษยธรรมสมบูรณ์ด้วยกัน ท่านพุทธทาสได้กล่าวถึงผลที่เกิดตามมาว่าทำให้มีมิตรภาพสูงสุดคือ ความเป็นเพื่อนระหว่างกันโดยถือหลักความจริงตามธรรมชาติว่า สัตว์ทั้งหลายเป็นเพื่อนกันเกิด เพื่อนแก่ เพื่อนเจ็บ เพื่อนตายด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น และการมีมิตรภาพสูงสุดนี้ ท่านกล่าวว่าสามารถขยายออกไปเป็นมิตรภาพระหว่างคนกับสัตว์ คนกับต้นไม้ ซึ่งจะทำให้ไม่มีการเบียดเบียนกัน (Buddhadas Bikkhu, 1988)

“สันติภาพ มาจาก สันติ + ภาวะ ภาวะแปลเป็นไทยก็เป็น ภาพ ภาวะก็คือความเป็น เอาไปต่อท้ายอะไรก็ได้แทบจะไม่มี ความหมายในตัวสันติภาพก็คือ ภาวะแห่งสันติ ได้แก่ ตัวสันติภาพนั่นเอง ในทัศนะของพระพรหมคุณาภรณ์ ภาวะที่เป็นสันติก็คือภาวะที่มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคม สามารถที่จะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันได้ด้วยความสามัคคี มีความรักและช่วยเหลืออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ซึ่งเป็น ทัศนะ ที่สอดคล้องกับทัศนะของนักสันติวิธีของโลกตะวันตก ในแง่ที่มองว่ามนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคมต้องหาแนวทางในการที่จะอยู่ร่วมกันโดยปราศจากความขัดแย้ง ปราศจากการใช้อาวุธในการทำสงครามทำร้ายซึ่งกันและกัน อันนำมาซึ่งความสูญเสียของชีวิตและทรัพย์สิน (Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto), 2015)

ประเภทของสันติภาพ

สันติภาพภายนอก คือจุดเริ่มต้นของการแสวงหาแนวทางสู่สันติวิธี เนื่องจากนักสันติภาพส่วนมากในแถบตะวันตก มักมุ่งแสวงหาสันติภาพภายนอก ซึ่งในความหมายของสันติภาพ ที่ว่าเป็นภาวะ หรือสถานการณ์ที่ปราศจากความรุนแรง ความขัดแย้งในสังคม ขณะที่พุทธศาสนาได้อธิบายความหมายของสันติภาพภายนอกไว้ดังนี้ ความสงบสุข ความไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีต่อกัน มีความรัก ความเมตตาต่อสรรพสิ่งต่าง ๆ มีความเคารพในสิทธิความเป็นมนุษย์ความหมายสันติภาพภายนอกส่วนใหญ่จะหมายถึง ความอยู่ดี มีสุขของประชาชนหรือสังคม หรือโลกทั้งหมด ซึ่งเป็นภาวะที่ทุกคนมองเห็นและรับรู้ได้เกิดขึ้นจากการที่สังคมมีความสงบเรียบร้อย ไม่มีสงคราม ไม่เบียดเบียนกัน หากมองในด้านกระบวนการ ยังเป็นกระบวนการที่ แสดงออกด้วยความพยายามช่วยกันหาทางออกของปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมาแล้ว และหาทางป้องกันสงครามไม่ให้เกิดขึ้นมาอีก ซึ่งทางออกจะอยู่บนความพอใจของทุกฝ่าย เรียกว่า เป็นสภาพที่

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

เรียกว่า สมานฉันท์ จะเห็นได้ว่าสันติภาพภายนอกนี้จะเป็นสันติภาพที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจนจากปรากฏการณ์ภายนอกเป็นสำคัญ ทั้งนี้สันติภาพภายนอกที่ยั่งยืนนั้นจะเกิดขึ้นไม่ได้ หากขาดสันติภาพภายใน (Phrakru Prachot Ratanakorn, 2015)

สันติภาพภายใน จะเกิดขึ้นได้ไม่ควรละเลยมิติด้านจิตใจ เพราะสันติภาพที่แท้จริงต้องเกิดขึ้นจากจิตใจของมนุษย์ก่อน ตราบใดที่จิตใจของบุคคลยังมีความโลภ ความโกรธ ความหลง เป็นเชื้อแห่งความขัดแย้ง สันติภาพที่แท้จริงจะเกิดขึ้นไม่ได้ ซึ่งสันติภาพภายในนี้ จะอยู่ในระดับความรู้อย่างแท้จริง ทำให้จิตมีอิสรภาพ หลุดพ้นจากรากเหง้าของกิเลส จึงหมายถึง วิมุตติ คือความหลุดพ้น ดับกิเลส ไม่มีทุกข์ ซึ่งมนุษย์สามารถพัฒนาได้สูงสุดจนถึงขั้นที่เรียกว่า นิพพาน ได้

สภาพปัญหาของสันติภาพ

สภาพปัญหาของสันติภาพภายใน สิ่งที่ทำให้จิตใจร้อนลุ่มเป็นทุกข์ เพราะความทะยานอยากได้ จึงถูกอำนาจของกิเลสตัณหาครอบงำจิตใจความอยากที่ว่านั้น ได้แก่ 1) กามตัณหา ความทะยานอยากในกามคุณ 2) ภวตัณหา ความทะยานอยากในสิ่งที่ปรารถนา 3) วิภวตัณหา ความทะยานอยากในสิ่งที่ไม่ปรารถนา ผู้ที่ตกอยู่ใต้อำนาจแห่งตัณหาเพราะความไม่รู้เกี่ยวกับสภาวะแห่งความเป็นจริง ด้วยเหตุนี้ “อวิชชา-ตัณหา” จึงเป็น รากเหง้าแห่ง อกุศลมูล (Thai tripitaka 29 /5 /21) เป็นสาเหตุแห่งทุกข์ ความลุ่มร้อนภายในจิตใจหาสันติสุขที่แท้จริงภายในตนเองไม่ได้ ด้วยเหตุผล 3 ประการ ได้แก่ โลภะจัดเป็นอกุศลมูล กรรมที่บุคคลผู้มีโลภะทำทางกาย วาจา และใจจัดเป็นอกุศลกรรม แม้กรรมของบุคคลผู้มีโลภะ ถูกโลภะครอบงำ มีจิตถูกโลภะกลุ้ม รุมก่อกุศลให้เกิดขึ้นแก่ผู้อื่นด้วยเรื่องที่ไม่จริง ด้วยการเบียดเบียน จองจำ ให้เสียทรัพย์ ตีเตียน หรือขบไล่ โดยอวดอ้างว่า “เรามีกำลัง ทรงพลัง” ก็จัดเป็นอกุศลกรรม บาปอกุศลกรรมจำนวนมากเหล่านี้ที่เกิดจากโลภะมีโลภะเป็นเหตุ มีโลภะเป็นแดนเกิด มีโลภะเป็นปัจจัยย่อมเกิดมีแก่บุคคลผู้มีโลภะนั้นด้วยประการฉะนี้

ผลกระทบ ว่าโดยเฉพาะการให้ผลของชาติปัจจุบัน ในทางพระพุทธศาสนาเชื่อว่าความอยาก (โลภะ) ส่งผลต่อชีวิต 5 ลักษณะด้วยกัน คือ 1) เป็นเหตุให้เบียดเบียนชีวิตกันและกัน เช่น เช่นฆ่า ทำร้ายร่างกายกันเพราะเหตุแห่งความอยาก 2) เป็นเหตุให้เบียดเบียนทรัพย์สินของกันและกัน เช่น ลัก ขโมย จี้ ปล้น เพราะเหตุแห่งความอยาก 3) เป็นเหตุให้ล่วงละเมิดคู่ครองผิดศีลธรรมประเวณีต่อกัน เช่น เป็นชู้กับสามีภรรยา บุตรสาว บุตรชาย หญิงชายที่ไม่ได้ยินยอม ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ยังอยู่ในความดูแลห่วงหวนของผู้ปกครองเพราะเหตุแห่งความอยาก 4) เป็นเหตุให้ใช้วิถีทุจริตหลอกลวงว่าร้ายกัน เพื่อหวังให้ตัวเองได้ทรัพย์ หรือ หวังให้ผู้อื่นเสียทรัพย์และเสียเกียรติเพราะเหตุแห่งความอยาก 5) เสพสุรา ยาเสพติดมอมเมาตนเอง เพราะการเสพสุราสารเสพติดให้โทษนั้นย่อมเกิดจาก ความอยากไม่สามารถบังคับหักห้ามในตนเองได้

โทษะจัดเป็นอกุศลมูล กรรมที่บุคคลผู้มีโทษะทำทางกาย วาจา และใจจัดเป็นอกุศลกรรม แม้กรรมของบุคคลผู้มีโทษะ ถูกโทษะครอบงำ มีจิตถูกโทษะกลุ้มรุมก่อกุศลให้เกิดขึ้นแก่ผู้อื่นด้วยเรื่องที่ไม่จริง ด้วยการเบียดเบียน จองจำ ให้เสียทรัพย์ ตีเตียน หรือขบไล่ โดยอวดอ้างว่า “เรามีกำลัง ทรงพลัง” ก็จัดเป็น

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

อกุศลกรรมบาปอกุศลธรรมจำนวนมากเหล่านี้เกิดจากโทสะ มีโทสะเป็นเหตุ มีโทสะเป็นแดนเกิด มีโทสะเป็นปัจจัยย่อมเกิดมีแก่บุคคลผู้มีโทสะนั้นด้วยประการฉะนี้

ผลกระทบ ความโกรธ เป็นสิ่งไม่ดีโดยส่วนเดียว ที่เรียกว่า เป็นอกุศล ฉะนั้น ความโกรธนั้นยังไม่มียิ่งดีและพุทธธรรม แสดงว่าความโกรธมิใช่แรงกระตุ้นเชิงสร้างสรรค์ แต่เป็นแรงกระตุ้นเชิงทำลายเพราะฉะนั้น ความโกรธจึงเป็นสิ่งที่ควรกำจัดให้สิ้นเชิงโดยมี วิธีการกำจัดเป็นขั้น ตอน คือเริ่มด้วยการควบคุม มิให้ความโกรธแสดง ความรุนแรงออกมาทาง พฤติกรรม ด้วยหลักการของศีล แล้วค่อย บรรเทาหรือทำให้ลดน้อยลงด้วย หลักการของ สมาธิแล้วจึงกำจัดหรือทำให้หมดสิ้นไปด้วย ขบวนการของปัญญาความโกรธในชีวิตประจำวัน ได้พบปัญหาจากความโกรธ คือ เมื่อคนขาดสติ ขาดขันติ ขาดเมตตา ก่อให้เกิดความโกรธและความโกรธส่งผลเสีย ต่อตนเองทั้งสุขภาพกายได้แก่โรคทางกายเช่น โรคหัวใจ ความดัน ปัญหาทางจิตใจ หรือปัญหาทางคุณธรรม เพราะผู้ที่โกรธจะสามารถก่อกวนความรุนแรงที่ไม่อาจคาดเดาได้ ความโกรธทำให้สามารถทำร้ายผู้มีคุณหรือก่ออาชญากรรมร้ายแรงก่อให้เกิดปัญหาการดำเนินชีวิต เพราะความโกรธทำให้ไม่สามารถควบคุม พฤติกรรมที่เกิดจากความโกรธทางกาย วาจา ก่อให้เกิดปัญหาต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และปัญหาทั้งต่อตนเอง และผู้อื่น ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต สาเหตุสำคัญก็คือ การขาดสติคิดพิจารณา ขาดความอดทน ขาดความเมตตาต่อกัน เป็นปัญหาในการดำเนินชีวิต (Srisawat, 2019)

โมหะจัดเป็นอกุศลมูล กรรมที่บุคคลผู้มีโมหะทำทางกาย วาจา และใจจัดเป็นอกุศลกรรม แม้กรรมของบุคคลผู้มีโมหะ ถูกโมหะครอบงำ มีจิตถูกโมหะกลุ้มรุมก่อทุกข์ให้เกิดขึ้นแก่ผู้อื่นด้วยเรื่องที่ไม่จริง ด้วยการเบียดเบียน จ้องจำ ให้เสียทรัพย์สินเสีย หรือขับไล่ โดยอวดอ้างว่า “เรามีกำลัง ทรงพลัง” ก็จัดเป็นอกุศลกรรมบาปอกุศลธรรมจำนวนมากเหล่านี้เกิดจากโมหะ มีโมหะเป็นเหตุ มีโมหะเป็นแดนเกิดมีโมหะเป็นปัจจัยย่อมเกิดมีแก่บุคคลผู้มีโมหะนั้นด้วยประการฉะนี้

ผลกระทบ โมหะก่อให้เกิดสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์โมหะทำจิตให้กำเริบ โมหะเป็นภัยที่เกิดภายในคน (ส่วนมาก) ไม่รู้จักภัยนั้นคนหลงไม่รู้จักผล คนหลงไม่รู้จักเหตุความหลงครอบงำรชนเมื่อใด ความมืดบอดย่อมมีเมื่อนั้น โมหะ จึงเป็นกิเลสที่อันตรายต่อความคิด และการตัดสินใจมาก ท่านจึงให้แก้ด้วยสติ (รู้ตัว) สมาธิ (ตั้งใจจริง) และปัญญา (รอบรู้ตามเหตุตามผล) โมหะ เป็นกิเลสที่ไม่ปรากฏให้เห็นชัดเจนทางหน้าตาและการกระทำ เหมือนกับโลภะ และ โทสะ จึงต้องระวังให้ดี เพราะมันเข้ามาทางใจ หลงทำผิดต่าง ๆ ไปตามอารมณ์และสถานการณ์ จนทำให้เกิดความเสียหาย (Kullayanamitra, 2023)

สภาพปัญหาของสันติภาพภายนอก บ่อเกิดของปัญหาในการสร้างสันติภาพของมนุษย์เริ่มจากทัศนคติที่ไม่สอดคล้องกัน ตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่มีมานะทิฐิครอบงำด้วย โทสะ โมหะ โลภะ อยู่ก่อนแล้วจึงทำให้เกิดความเห็นแก่ตัวเองและพวกพ้องโดยแสวงหาผลประโยชน์จากผู้อื่น และเมื่อใดก็ตามที่มนุษย์อีกฝ่ายไม่สามารถจะยอมรับสิ่งเหล่านี้ได้จึงเป็นมูลเหตุที่จะนำไปสู่ความสูญเสียอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และสิ่งที่เลวร้ายที่สุดคือผู้คนที่มีบริสุทธิ์ไม่ได้มีส่วนข้องด้วยต้องพลอยได้รับผลกระทบจากสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (PhraNarasak varadhammo (Thammasrijai), (2019)

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

สงคราม สงครามนั้นเกิดขึ้นตลอดเวลาในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างร้ายแรง สงครามนั้นเกิดขึ้นเมื่อมีเกิดความขัดแย้งและไม่สามารถแก้ไขด้วยวิธีสันติ ความขัดแย้งนั้นขยายเป็นวงกว้างสุดท้ายจึงลงเอยด้วยการใช้กำลังทำสงคราม เพื่อกำจัดลัทธิรอนบพาทอำนาจของอีกฝ่าย

ผลกระทบของสงคราม ความเลวร้ายของสงคราม สร้างความขึ้นขมระทมไหม้ให้กับมนุษย์ผู้บริสุทธิ์มากมาย และทุกสงครามไม่มีใครชนะโดยที่ไม่มีการสูญเสีย เรียกได้ว่าสูญเสียกันทุกฝ่ายและบ่อยครั้งที่เกิดการทารุณกรรมต่อพลเรือน ตัวอย่างเช่น ความสูญเสีย 100 วันของสงครามยูเครน รัสเซีย นับตั้งแต่วันที่รัสเซียส่งกองทัพเข้ารุกรานยูเครน และสงครามนี้ทำให้โลกได้เห็นความโหดร้าย ความน่าสลดหดหู่มากมายที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ด้วยกัน กองทัพรัสเซียสูญเสียทหารเกินกว่า 30,000 นาย ทั้ง บาดเจ็บ ทูพลภาพ และเสียชีวิต (Bangkok News, 2023) ข้อมูลของศูนย์ฟื้นฟูเศรษฐกิจ (Center for Economic Recovery) ซึ่งเป็นกลุ่มนักเศรษฐศาสตร์และที่ปรึกษาของรัฐบาลยูเครน ระบุว่าในช่วงเวลา 23 วัน ที่รัสเซียทำสงครามกับยูเครน ทำให้รัสเซียสูญเสียเงินไปแล้วอย่างน้อย 19,900 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ประมาณ 6.6 แสนล้านบาท) สำหรับค่าใช้จ่ายโดยตรงด้านการทหาร และสูญเสียอาวุธยุทโธปกรณ์ไปแล้วคิดเป็นมูลค่า 9,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ประมาณ 3 แสนล้านบาท) นอกจากนี้ยังมีค่าใช้จ่ายในการยิงขีปนาวุธรอน และการสูญเสียโอกาสเติบโตของผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ หรือจีดีพี ในช่วง 40 ปีข้างหน้า (คำนวณโดยยึดพื้นฐานการสูญเสียรายได้ของบุคคล) กองกำลังยูเครนประเมินว่า ความเสียหายของสงครามสำหรับรัสเซีย มีมูลค่าหลายหมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ ยูเครนอ้างเมื่อ 19 มี.ค. ว่า ทหารรัสเซียเสียชีวิตในสงครามนี้แล้วมากกว่า 14,400 นาย และหากจะคำนวณค่าใช้จ่ายโดยรวมทั้งหมด ก็จะต้องรวมค่าอพยพ, การรักษาทหารที่บาดเจ็บ, ค่ากระสุน, เชื้อเพลิง, อะไหล่, อาหาร และอื่น ๆ ด้วย

ความรุนแรง ความรุนแรงคือการทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งอาจจะเกิดจากธรรมชาติ อุบัติเหตุ หรือจากการกระทำมนุษย์ก็ได้ พฤติกรรมความรุนแรง ไม่ว่าจะด้วยการกระทำหรือวาจา การทำร้ายร่างกาย การด่าทอเสียดสี ล้วนนำมาซึ่งผลเสียหลายอย่างทั้งต่อตนเองและผู้อื่น พฤติกรรมความรุนแรงยังก่อให้เกิดความอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินได้อีกด้วย

ผลกระทบต่อผู้ถูกกระทำ ทำให้เกิดบาดเจ็บ พิการ หรือถึงแก่ชีวิต เกิดปัญหาสุขภาพจิต มีพฤติกรรมก้าวร้าว เกิดภาวะการตั้งครมไม่พึงประสงค์ หรือการติดเชื่อเอดส์ และโรคทางเพศสัมพันธ์ ผลกระทบต่อครอบครัวเป็นเหตุให้ ครอบครัวไม่สงบสุข ความสัมพันธ์ในครอบครัวถูกทำลาย ผลกระทบต่อชุมชนและสังคมก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยในสังคมและบุคลากรของชาติขาดคุณภาพ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจทำให้สูญเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ศักยภาพและประสิทธิภาพในการทำงานลดลง ผลผลิตลดลงอันเป็นเหตุทำให้รายได้ลดลงด้วย ผู้กระทำความรุนแรงส่วนใหญ่ เป็นคนที่อยู่ในครอบครัว หรือเป็นคนรู้จักกับผู้ถูกกระทำและสถิติความรุนแรงต่อสตรีมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น (Thich nhat hanh, 1992)

พุทธวิถีในการสร้างสันติภาพ

พุทธศาสนาเป็นมรดกประเสริฐ ที่ได้รับส่งทอดมาจากองค์เถาตสู่ักปฏิบัติ พุทธสาวกเจ้ามากมาย ถ้าเรารู้วิธีที่จะใช้ปัญญาแห่งการสร้างความไม่แบ่งแยก ปัญญาแห่งการไม่มองทุกสิ่งเป็นสองฝ่าย เรา

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

สร้างสันติภาพ ความสุข ความสามัคคีกลมเกลียวให้โลกใบนี้ ให้กับประเทศชาติ ให้ชุมชนให้ครอบครัว คำสอนในพุทธศาสนานั้น มีความสอดคล้องสมัยในปัจจุบันอยู่เสมอ จึงจำเป็นต้องเรียนรู้และฝึกปฏิบัติตามหนทางพุทธศาสนาเพื่อที่จะช่วยให้เราเกิดปัญญามองเห็นรากเหง้าของความแบ่งแยก ความรุนแรง และวิธีที่จะจากการครอบงำของอภุศลมูล 3 ได้แก่ กุศลกรรมบถ 10 คือ **กุศลกรรมบถทางกาย** กุศลกรรมบถ คือ ความประพฤติ สม่่าเสมอ คือความประพฤติธรรมเป็นเหตุ ทางกาย วาจา ใจ โดยทางกายมี 3 ประการ ความประพฤติธรรมทางกายมี 3 ประการ คือ (Thai tripitaka 12/ 44/475) 1) เป็นผู้ละเว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ คือ วางพันธอาวุธ และศัสตราวุธ มีความละอาย มีความเอ็นดู มุ่งประโยชน์เกื้อกูลต่อสรรพสัตว์อยู่ 2) เป็นผู้ละเว้นขาดจากการลักทรัพย์ คือ ไม่ถือเอาทรัพย์อันเป็นอุปกรณ์เครื่องปลื้มใจ ของผู้อื่นซึ่งอยู่ในบ้านหรือในป่าที่เจ้าของมิได้ให้ด้วยจิตเป็นเหตุขโมย 3) เป็นผู้ละเว้นขาดจากการประพฤติผิดในกาม คือ ไม่เป็นผู้ประพฤติล่วงในสตรีที่อยู่ในปกครองของมารดา ที่อยู่ในปกครองของบิดา ที่อยู่ในปกครองของมารดาบิดา ที่อยู่ในปกครองของพี่ชายน้องชาย ที่อยู่ในปกครองของพี่สาวน้องสาว ที่อยู่ในปกครองของญาติ ที่ประพฤติธรรมมีสามี มีกฎหมายคุ้มครองโดยที่สุด แม้สตรีที่บุรุษสวมด้วยพวงมาลัยหมายไว้ความประพฤติสม่าเสมอ คือ ความประพฤติธรรมทางกายมี 3 ประการ (Thai tripitaka 12/441/467)

กุศลกรรมบถทางวาจา พระตถาคตตรัสว่า กุศลกรรมบถทางวาจา คือ ความสะอาดทางวาจา 4 อย่าง ความประพฤติธรรมทางวาจามี 4 ประการ คือ บุคคลบางคนในโลกนี้ 1) เป็นผู้ละเว้นขาดจากการพูดเท็จ คือ อยู่ในสภาอยู่ในบริษัทอยู่ท่ามกลางหมู่ญาติ อยู่ท่ามกลางหมู่ทหาร หรืออยู่ท่ามกลางราชสำนักถูกเขาอ้างเป็นพยานซักถามว่า ‘ท่านรู้สิ่งใด จง กล่าวสิ่งนั้น’ บุรุษนั้นไม่รู้ก็กล่าวว่า ‘ไม่รู้’ หรือรู้ก็กล่าวว่า ‘รู้’ ไม่เห็นก็กล่าวว่า ‘ไม่เห็น’ หรือเห็นก็ กล่าวว่า ‘เห็น’ ไม่กล่าวเท็จทั้งที่รู้เพราะตนเป็นเหตุบ้าง เพราะบุคคลอื่นเป็นเหตุบ้าง เพราะเหตุคือ เห็นแก่อำิสเล็กน้อยบ้าง 2) เป็นผู้ละเว้นขาดจากการพูดส่อเสียด คือ ฟังความฝ่ายนี้แล้วไม่ไปบอกฝ่ายโน้น เพื่อทำลายฝ่ายนี้ หรือฟังความฝ่ายโน้นแล้วไม่มาบอกฝ่ายนี้ เพื่อทำลายฝ่ายโน้น สมานคนที่แตกแยกกัน ส่งเสริมคนที่ปรองดองกัน ขึ้นขมยินดีเฟลิตเฟลินต่อผู้ที่สามัคคีกัน พูดแต่ถ้อยคำที่สร้างสรรค์ความสามัคคี 3) เป็นผู้ละเว้นขาดจากการพูดคำหยาบ คือ พูดแต่คำไม่มีโทษ ไพเราะน่ารัก จับใจ เป็นคำของชาวเมือง คนส่วนมากรักใคร่ พอใจ 4) เป็นผู้ละเว้นขาดจากการพูดเพ้อเจ้อ คือ พูดถูกเวลา พูดแต่คำจริง พูดอิง ประโยชน์ พูดอิงธรรม พูดอิงวินัย พูดคำที่มีหลักฐาน มีที่อ้างอิง มีที่กำหนด ประกอบด้วยประโยชน์ ความสะอาดทางวาจามี 4 ประการ (Thai tripitaka 24/176/323)

กุศลกรรมบถทางใจ กุศลกรรมบถทางใจ คือ ความสะอาดทางใจ 3 อย่าง ความประพฤติธรรมทางใจ มี 3 ประการ และพระไตรปิฎก พระสูตรตันตปิฎกมัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก์ ในสาเลยยกสูตรได้กล่าวเกี่ยวกับ กุศลกรรมบถทางใจ คือ ความประพฤติสม่าเสมอ คือความประพฤติธรรมเป็นเหตุ ความประพฤติสม่าเสมอ คือความประพฤติธรรมทางใจมี 3 ประการ คือ 1) เป็นผู้ไม่เพ่งเล็งอยากได้ของเขา คือ ไม่เพ่งเล็งอยากได้ทรัพย์อันเป็นอุปกรณ์เครื่อง ปลื้มใจของผู้อื่นว่า ‘ทำอย่างไร ทรัพย์อันเป็นอุปกรณ์เครื่องปลื้มใจของผู้อื่นจะพึงเป็นของเรา’ 2) เป็นผู้มิจิตไม่พยาบาท คือ ไม่มีจิตคิดร้ายว่า ‘ขอสัตว์เหล่านี้ จงเป็นผู้ไม่มีเวร ไม่มีจิตพยาบาท ไม่มี ทุกข์ มีสุข รักษาตนเถิด’ 3) เป็นสมาธิปฏิฐาน คือ มีความเห็นไม่วิปริตว่า ‘ทานที่ให้แล้วมีผล ยัญที่

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

บูชาแล้วมีผล การเช่นสรวงมีผล ผลวิบากแห่งกรรมที่ทำดีและทำชั่วมี โลกนี้มี โลกหน้ามี มารดามีคุณ บิดามีคุณ, โอปปาติกสัตว์มี สมณพราหมณ์ผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ ทำให้แจ้งโลกนี้และโลกหน้าด้วย ปัญญาอันยิ่งเอง แล้วสอนผู้อื่นให้รู้แจ้ง มีอยู่ในโลก ความประพฤติดมฺาเสมอ คือความประพฤติธรรม ทางใจมีอยู่ 3 ประการ อย่างนี้ (Thai tripitaka 12/441/478) จากมูลเหตุของอกุศลมูล โลกะ โทสะ โมหะ เป็นเหตุปัจจัยที่สนับสนุนทำให้เกิดอกุศลกรรมทั้งหลายตามมา ดังนั้นตามที่เราได้เรียนมา ได้อ่านมาได้ฟังมา มีความจำได้หมายความว่านั้นยังไม่ได้ถือว่าเป็นปัญญา ทั้งยังไม่เป็นสัมมาทิฐิ หากจำต้องพิจารณาและการปฏิบัติพัฒนา การปฏิบัติก็คือ “ปหานะ คือ ต้องฝึกละอกุศลกรรมบถ 10 และฝึกละอกุศลมูล 3 ได้แก่ โลกะ โทสะ โมหะ อันเป็นข้อที่ต้องฝึกปฏิบัติในการละ “ภาวนา” คือการทำให้มีขึ้น ทำให้ได้ ทำให้เป็น คือ ต้องปฏิบัติฝึกตนเองที่จะประกอบกุศลกรรมบถ 10 และอบรมกุศลมูล 3 ให้มีขึ้น ให้บังเกิดขึ้นในจิตใจโดยทุกอย่างต้องอาศัยหลักของโยนิโสมนะ สิกการและการมี กัลยาณมิตร ตั้งแต่แรกเริ่ม และในหมวดธรรมบางหมวด เช่น มงคลสูตร ก็ได้ฟังอธิบายในทางปฏิบัติว่า ควรส้องเสพคบหาสัตบุรุษ คือ บัณฑิตเป็นกัลยาณมิตรนั่นเอง ฟังธรรมจากสัตบุรุษให้เกิดโยนิโสมนะ สิกการ และใส่ใจนำเอาธรรมที่สดับมานั้นใส่ไว้ในใจ ตั้งใจพิจารณาให้ถ้วนถี่ จับเหตุจับผล และน้อมนำมาปฏิบัติธรรมตามสมควรแก่ธรรม กล่าวคือ ข้อใดที่ฟัง ลด ละ เลิก ก็พึงทำ ข้อใดที่ฟังปฏิบัติก็ต้องฝึกฝนปฏิบัติ และข้อใดที่ปฏิบัติก่อน ข้อใดที่ปฏิบัติภายหลัง ก็พึงทำตามลำดับนั้น ดังนี้ จึงกล่าวได้ว่านี่คือ

พุทธวิธีสู่สันติภาพ ต้นตอของอกุศลมูล 3 เปรียบได้กับไฟอเวจีอันร้อนแรงสามารถแผดเผาสรรพสัตว์ที่ยังแหวะช่องอยู่กับ โลกะ โทสะ โมหะ ให้มอดไหม้ได้เลยทันที จึงจำเป็นอย่างยิ่งต้องดับไฟ 3 กองนี้ให้สิ้นซากไม่ได้เกิดขึ้นมาอีก ประการแรก คือ การดับในชีวิตประจำวัน ดับสิ่งที่ก่อให้เกิดความวุ่นวายอันมีผลต่อการดำเนินชีวิตก่อน ในระบบเศรษฐกิจการเมืองแบบนี้ โลกะจะเห็นบ่อยมาก รองลงมาคือโทสะและ โมหะ แท้จริงแล้ว อกุศลมูล 3 เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาแต่ไม่แข็งแรงเท่าโลกะ จึงไม่ค่อยเห็นพระตถาคตจึงทรงตรัสตามลำดับความเห็นง่าย จัดการได้ง่าย คือ โลกะ โทสะ โมหะ และประการต่อมา การดับเชิงระบบ อันดับแรกให้ดับตัวที่อยู่ต้นสุดก่อน โลกะอยู่ต้นหน้อย คือความอยากได้ อยากมี อยากเป็น อยากเสพ โทสะอยู่ต้นขึ้นมามากอีก อยากทำลายผู้อื่น ความคิดประทุษร้ายเป็นรากเหง้าของกิเลสอีกหลายตัว เช่น ความหงุดหงิด ความโกรธ ความผูกโกรธ พยาบาท ความคิดปองร้าย โมหะอยู่ลึกสุด เพราะมีอวิชชาเป็นรากเหง้า มีความฟุ้งซ่าน ความไม่รู้ไม่เข้าใจ ความมัวเมา ความประมาท ขาดสติ จึงจำเป็นมากในการขุดต้นตอถอนราก ถอนโคน แก้วไข ปฏิบัติพัฒนาตนให้เกิดสันติสุข สันติภาพให้เกิดภายในตนเอง

วิธีการแก้โลกะ กำจัดความอยากด้วยการให้ทาน เพราะความโลภเป็นมิตรกับความตระหนี่ แต่การให้ทานนั้นสามารถกำจัดความตระหนี่ ดังนั้นจึงเป็นตัวกำจัดความโลภได้อย่างดี การให้ทาน แบ่งเป็น 4 ประเภทด้วยกันคือ 1) ให้เพื่อต้องการชำระกิเลสของตน เรียก บริจาคทาน, 2) ให้เพื่อ ต้องการตอบแทนบูชาคุณ เรียกว่า ปฏิการทาน 3) ให้เพื่อต้องการสงเคราะห์ผู้กัมมิตถภาพ เรียกว่า สังคหทาน 4) ให้เพื่อต้องการอนุเคราะห์เอื้อเฟื้อแก่คนที่ลำบากให้สบายขึ้น เรียกว่า อนุคหทาน (Phramaha Phenphak dhitamanō (Phramchuen), 2016)

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

วิธีการแก้โทษ วิธีที่จะแก้ไขจิตใจให้มีความโกรธน้อย ให้มีความโกรธยาก จนถึงให้ไม่มีความโกรธเลย จำเป็นต้องสร้างเมตตาให้เกิดขึ้นในจิตใจให้มากพอจะยอมเข้าใจในเหตุผลของบุคคลอื่นที่ทำผิดพลาดหรือบกพร่อง ขณะเดียวกันจำเป็นต้องฝึกใจให้มีเหตุผล ให้เห็นเหตุผลเป็นสิ่งสำคัญเป็นสิ่งที่ควรเคารพ เมื่อเหตุผลเป็นสิ่งสำคัญในจิตใจของผู้ใดแล้ว ผู้นั้นจักเป็นผู้ไม่ใช้อารมณ์ ถึงแม้จะโกรธแล้ว แต่เมื่อเหตุผลเกิดขึ้นก็จะสามารถทำให้ความโกรธดับลงได้ จะไม่แสดงอารมณ์โกรธอย่างผู้ไม่มีเหตุผล และถ้าหมั่นอบรมเหตุผลหรือปัญญาประกอบด้วยเมตตาให้เกิดขึ้นเสมอในจิตใจ แม้มีเรื่องที่ผิดหุ้ผิดตาผิดใจเกิดขึ้น เหตุผลอันประกอบด้วยเมตตาก็จะเกิดขึ้นก่อน อารมณ์จะเกิดไม่ทันหรือเกิดทันบ้างตามวิสัยของผู้เป็นปุถุชนไม่สิ้นกิเลสก็จะเบามากและน้อยครั้งมาก ทั้งผู้โกรธยาก โกรธน้อย และผู้โกรธง่ายโกรธมากควรอย่างยิ่งที่จะได้สนใจสังเกตให้รู้เข้าใจของตน มีความสุขทุกข์ เย็นร้อนอย่างไร ทั้งในเวลาโกรธและไม่โกรธ ประคองนั้นเมื่อโกรธก็มักจะไปเพ่งโทษผู้อื่นว่าเป็นเหตุให้ความโกรธเกิดขึ้น คือมักจะไปคิดว่าผู้อื่นนั้นพูดเช่นนั้นทำเช่นนั้นที่กระทบกระเทือนถึงผู้โกรธ การเพ่งโทษผู้อื่นเช่นนี้ไม่ใช่เป็นการทำให้จิตใจตนเองสบาย ตรงกันข้ามกลับเป็นการเพิ่มความไม่สบายให้ยิ่งขึ้นยิ่งเพ่งเห็นโทษของผู้อื่นมากขึ้นเพียงใด จิตตนเองก็จะยิ่งไม่สบายยิ่งขึ้นเพียงนั้นแต่ถ้าหยุดเพ่งโทษผู้อื่นเสีย เขาจะพูดจะทำอะไรก็ตามที่เป็นการกระทบกระเทือนถึงตนเองจริงหรือไม่ก็ตาม อย่าไปเพ่งดูให้ย้อนเข้ามาเพ่งดูจิตตนเองว่ากำลังมีความสุข ทุกข์อย่างไร มีอารมณ์อย่างไร ใจจะสบายขึ้นได้ด้วยการเพ่งนั้น ได้ความสุข มาแทนที่ทำไม้ใจสบาย (Somdet Phra Sangharaja Sakalamahasanghaparinayaka, 2014)

วิธีการแก้ไขโมหะ การฝึกฝนและพัฒนาตนมนุษย์นั้นทางพุทธศาสนา จัดวางเป็นหลักเรียกว่า ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิปัญญา ซึ่งถือว่าเป็นระบบการศึกษาที่ทำให้บุคคลพัฒนาอย่างมีบูรณาการ และให้มนุษย์เป็นองค์รวมที่พัฒนาอย่างมี ดุลยภาพ 1) ศีล เป็นเรื่องของการฝึกในด้านพฤติกรรมโดยเฉพาะพฤติกรรมเคยชิน เครื่องมือที่ใช้ในการฝึกศีล ก็คือวินัย วินัยเป็นจุดเริ่มต้นในกระบวนการศึกษาและการ พัฒนามนุษย์ เพราะว่าวินัยเป็นตัวการจัดเตรียมชีวิตให้อยู่ในสภาพที่เอื้อต่อการพัฒนา โดยจัดระเบียบความเป็นอยู่การดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคมให้เหมาะกับการพัฒนาและให้เอื้อโอกาสในการที่จะพัฒนา เมื่อฝึกได้ผลจนคนมีพฤติกรรมเคยชินที่ดีตามวินัยนั้นแล้วก็เกิดเป็นศีล ดังนั้นโดยสรุปวินัยจะมาเป็นรูปของการฝึกพฤติกรรมเคยชินที่ดีและการจัดสภาพแวดล้อมที่จะป้องกันไม่ให้มีพฤติกรรมที่ไม่ดีและเอื้อต่อการมีพฤติกรรมที่ดี ที่พึงประสงค์การฝึกคนให้คุ้นกับพฤติกรรมที่ดีตลอดจน การจัดระเบียบระบบทั้งหลายทั้งปวงในสังคมมนุษย์ (Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto), 2014) 2) สมาธิ เป็นเรื่องของการฝึกในด้านจิต หรือระดับจิตใจ ได้แก่การพัฒนาคุณสมบัติต่าง ๆ ของจิตทั้งในด้านคุณธรรม เช่น ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ในด้านความสามารถของจิต เช่น ความเข้มแข็งมั่นคง ความเพียรพยายาม ความรับผิดชอบ ความแน่วแน่มั่นคง ความมีสติ สมาธิและในด้านความสุข เช่น ความอิ่มใจ ความร่าเริงเบิกบานใจ ความสดชื่นผ่องใส ความรู้สึกพอใจ พุดสัน ๆ ว่า พัฒนาคุณภาพ สมรรถภาพและสุขภาพของจิต 3) ปัญญา เป็นเรื่องของการฝึกหรือพัฒนาในด้านการรู้ความจริง เริ่มตั้งแต่ความเชื่อ ความเห็น ความรู้ความเข้าใจ ความหยั่งรู้เหตุผล การรู้จักวินิจฉัย ไตร่ตรอง ตรวจสอบ คิดการต่าง ๆ สร้างสรรค์ เฉพาะอย่างยิ่งเน้นการรู้ตรงตามความเป็นจริงหรือรู้เห็นตามที่เป็นจริง ตลอดจนรู้แจ้งความจริงที่เป็นสากลของสิ่งทั้งปวง จนถึงขั้นรู้เท่าทันธรรมชาติของโลกและชีวิตที่ทำให้มี

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

จิตใจเป็นอิสระ ปลอดภัยไร้ทุกข์เข้าถึงอิสรภาพโดยสมบูรณ์ หลักทั้ง 3 ประการที่กล่าวมานี้เป็นส่วนประกอบ ของชีวิตที่ดีงาม เราก็ฝึกตนให้เจริญงอกงามในองค์ประกอบเหล่านี้ และให้องค์ประกอบเหล่านี้ นำเขาสู่การเข้าถึงอิสรภาพและสันติภาพที่แท้จริง ตัวการฝึกที่จะทำให้ชีวิตที่ดีงามเป็นสิกขา ตัวชีวิตที่ดีงามที่เกิดจากการฝึกนั้นก็เป็นมรรควิธี เป็นบ่อเกิดของสันติภาพขั้นสูงสุด เป็นหนทางการเข้าสู่นิพพาน

สันติภาพเป็นเรื่องของมนุษย์ผู้มีปัญญา ที่ต้องการใช้เหตุผลเข้ามาแก้ปัญหาที่เกิดจากความขัดแย้ง ความรุนแรง ในทุกระดับ พุทธวิธีสู่สันติภาพที่มอบแก่มวลมนุษย์คือ กระบวนการที่อิงอาศัยหลัก “ไตรสิกขา” คือ “ศีล” การมีศีล เป็นเครื่องประกันได้ขั้นหนึ่งว่า มนุษย์อาจจะไม่เบียดเบียนกัน ด้วยกาย วาจา แต่เพียงแค่ขั้นศีลนี้ ไม่พอสำหรับการสร้างสันติภาพได้ จึงจำเป็นต้องพัฒนา จิต ปัญญา ที่มีหลักของกุศลกรรมบถ 10 คอยสนับสนุน มีโยนิโสมนสิการเป็นตัวช่วยคิดพิจารณาไปสู่เส้นทาง อันประเสริฐ มุ่งไปสู่วิถีแห่งสันติภายใน ให้สันติภาพเกิดขึ้นภายในของตนเองก่อน โดยสภาวะภายในจิตอันปราศจากความเคียดแค้น ชิงชัง อาฆาต พยาบาท ทำเมตตา กรุณาให้เกิดขึ้นพร้อมจะแผ่เมตตาให้บุคคลใกล้ชิด ครอบครัว แผ่ขยายชุมชนต่อไป พุทธวิธีสู่สันติภาพ คือมวลมนุษย์ต้องนำหลักธรรมข้างต้นมาฝึกปฏิบัติพัฒนาตน จนเกิดสันติภาพขึ้นภายในตน และสร้างสันติภาพให้เกิด ให้มีให้ได้กับตนเองก่อน แล้วจึงแบ่งปันสันติภาพแก่คนรอบข้างด้วยความรักและเมตตา ดังนั้นสันติภาพจะต้องเกิดขึ้นกับตนเองก่อน เมื่อใดมนุษย์ยังไม่มีสันติภาพกับตนเองได้ ก็เป็นเรื่องยากที่จะสร้างสันติภาพให้เกิดคนรอบข้างและชุมชนได้

สรุป

สันติภาพ หมายถึง ความสงบสุข สภาวะแห่งสันติ การมีมิตรภาพสูงสุดต่อสรรพสิ่งเป็นภาวะที่มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันได้ด้วยความสามัคคี มีความรักความเมตตาและ ช่วยเหลืออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ซึ่งสันติภาพแบ่งได้เป็น สันติภาพภายนอกและสันติภาพภายในทั้งนี้สันติภาพภายนอกที่ยั่งยืนนั้นจะเกิดขึ้นไม่ได้ หากขาดสันติภาพภายใน เพราะสันติภาพที่แท้จริงต้องเกิดขึ้นจากจิตใจของมนุษย์ก่อน ด้วยการแปรเปลี่ยน โลภะ โทสะ โมหะ โดยการขัดเกลา กาย วาจา ใจ ให้ ฐิติ ฐีขั ฐีควรทำ ไม่ควรทำ ตามพุทธวิธี รู้วิธีกำจัดรากเหง้าต้นตอของอกุศลมูล และใช้ปัญญาแห่งการสร้างความไม่แบ่งแยกไม่สร้างความรุนแรง โดยวิถีแห่งธรรม กุศลกรรมบถ 10 ทางกาย วาจา และใจ ที่อิงอาศัยหลักของ ศีล สมาธิ ปัญญา ฝึกตนให้เจริญงอกงามในองค์ประกอบเหล่านี้ และให้องค์ประกอบเหล่านี้ นำเขาสู่การเข้าถึงอิสรภาพและสันติภาพที่แท้จริง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ของหน่วยงานและองค์กร ถึงการพัฒนาประสิทธิภาพส่วนบุคคล ตลอดจนการเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อยอดสำหรับผู้สนใจ

1. ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1.1 องค์กรสงฆ์ควรพิจารณาสนับสนุนการสร้างสันติภาพทั้งในวัด ในสถานศึกษา โดยสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นภายในจิตใจ เพื่อบ่มเพาะต้นกล้าแห่งสันติภาพให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

1.2 ทุกองค์กรของภาครัฐต้องให้ความสำคัญของการส่งเสริมการสร้างสันติภาพทั้งภายใน และภายนอกองค์กร รวมทั้งจัดกิจกรรมให้ความรู้ในการพัฒนาจิตใจโดยอิงหลักพุทธวิถีในการสร้างสันติภาพนี้เพื่อประโยชน์สุขขององค์กร และปัจเจกบุคคล

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการศึกษาในขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดควรสร้างกระบวนการฝึกปฏิบัติในการสร้างสันติทดลองใช้ในสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาพุทธวิธีพัฒนาจิตใจเพื่อสร้างสันติภาพ หรือ วิเคราะห์พระมหารัชมงคล ๔ ในการสร้างสันติภาพ

References

- Bangkok News. (2023). *100 days of the Russia-Ukraine war*. Retrieved July 22, 2023, from <https://www.bangkokbiznews.com/world>
- Buddhadasa Bikkhu. (1988). *World peace*. Suratthani : Dhammathana Foundation.
- Kalyanamitra. (2023). *Dhamma Online*. Retrieved July 20, 2023, from [https://kalyanamitra.org/th/article/2022/01article detail](https://kalyanamitra.org/th/article/2022/01article%20detail)
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitakas*. Bangkok: MCU Press.
- Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto). (2014). *How to develop people?*. Bangkok: Buddha Dhamma Foundation.
- Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto). (2015). *Dictionary of Buddhism*. Bangkok: Thanathuch Publishing Company.
- Phramaha Phenphark dhitamanö (Phramchuen). (2016). The method of solving the greed (lobha) problem to Buddhism. *Buddhist Psychology Journal*, 1(2), 1-14.
- Phrakru Prachot Ratanakorn. (2015). *Buddhist Peace: The Concept and Role of Thai Monks in Peacemaking*. (Doctoral Dissertation). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Chaingmai.
- PhraNarasuk Varadhammo (Thammasrijai). (2019). *The Peace Bilding Prosess of Thich Nhat Hanh*. (Doctoral Dissertation). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Khonkaen.
- Srisawat. S. (2019). Control anger on a daily basis according to Buddhadhamma. *Ramkhamhaeng Journal of Humanities*, 35(2), 205-219.
- Somdet Phra Nyanasamvara, Somdet Phra Sangharaja Sakalamahasanghaparinayaka. (2014) *Train your mind not to get angry*. Nakhonpratom: Salaphimkarn.
- Thich Nhat Hanh. (1992). *Understanding Our Mind*. California : Parallax Press.

1.คุณเศกฤทธิ์ พลเสน	คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
2.คุณเจนนิเฟอร์ ศิริพงษ์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
3.คุณภัทรวิทย์ ภูประเสริฐ	คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
4.คุณกัมปนาท คำอินบุตร	หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
5.Mr.Zhoa Hangxi	คณะวิทยาการจัดการ,มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
6.Mr.HANLAN SU	มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
7.คุณประยงค์ แสนบุราณ	คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
8.คุณอรรถพล สานวงศ์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่
9.คุณประยงค์ แสนบุราณ	สาขาวิจัยพุทธศาสตร์และปรัชญา มหาวิทยาลัยมหาวิทยาลั วิทยาเขตอีสาน
10.คุณปานวาด วัชรขวาลา	ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
11.คุณฐานิตา หล่อคำ	หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต,สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
12.คุณสิทธิพร เกษจ้อย	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
13.คุณชัชวาลย์ ธนะขว้าง	วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติฯ
14.คุณภาณุวัฒน์ พุจักรคำ	ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
15.พระพรหมนันท์ แซ่ลีคณะ	ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

16.พระสมชัย แซ่ลี้ว	ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
17.คุณสิริภา สงเคราะห์	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
18.คุณมนูญ บุญนาค	วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
19.ผศ.ดร. สุทธิพร สายทอง	วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
20.คุณสุภัคกาญจน์ จิวลักษณ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
21.พระนราศักดิ์ วรรณโม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

แบบประเมินบทความตีพิมพ์ลงวารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

ชื่อบทความ

.....

ชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ/ชื่อผู้อ่านบทความ :

.....

สถานที่ทำงาน :

โทรศัพท์.....โทรสาร.....

Email.....

การประเมินคุณภาพทั่วไป

1. คุณภาพทางวิชาการ

เกณฑ์ประเมิน : บทความที่ดีควรเสนอหลักวิชาการที่เชื่อถือได้ รายละเอียดที่นำเสนอต้องผ่านการวิเคราะห์ / วิจัย และมีเอกสารหรือหลักฐานสนับสนุน

☐ ดีมาก เหตุผล

.....
.....

☐ ดี เหตุผล

.....
.....

☐ พอใช้ เหตุผล

.....
.....

☐ ยังเชื่อถือไม่ได้ เหตุผล

.....
.....
ความเห็นหรือข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)

2. ประโยชน์ทางวิชาการ

เกณฑ์ประเมิน : บทความที่มีความสำคัญคือบทความที่เสนอความรู้หรือประเด็นใหม่ๆที่เป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

☐ ดีมาก

☐ ดี

☐ พอใช้

☐ ยังไม่สมควรจัดพิมพ์

ความเห็นหรือข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)

3. การใช้ศัพท์ทางวิชาการและภาษาที่ใช้

เกณฑ์ประเมิน : มีการใช้ศัพท์ที่เป็นที่ยอมรับในวงวิชาการสาขานั้น

☐ ดีมาก

☐ ดี

☐ พอใช้

☐ ยังเชื่อถือไม่ได้

ความเห็นหรือข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)

4. การเขียนบรรณานุกรม

เกณฑ์ประเมิน : มีการอ้างอิงและการเขียนบรรณานุกรมที่ถูกต้อง ครบถ้วนและเป็นระบบเดียวกัน

☐ ดีมาก

☐ ดี

☐ พอใช้

☐ ยังเชื่อถือไม่ได้

ความเห็นหรือข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)

สรุปความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับการตีพิมพ์บทความ

☐ เห็นสมควรให้ตีพิมพ์บทความได้โดยไม่ต้องแก้ไข

☐ เห็นสมควรให้ตีพิมพ์บทความได้โดยมีข้อแก้ไข ดังนี้

1.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

2.

☐ ไม่สมควรให้ตีพิมพ์บทความ เนื่องจาก

1.

2.

☐ ข้อคิดเห็นอื่น ๆ

.....

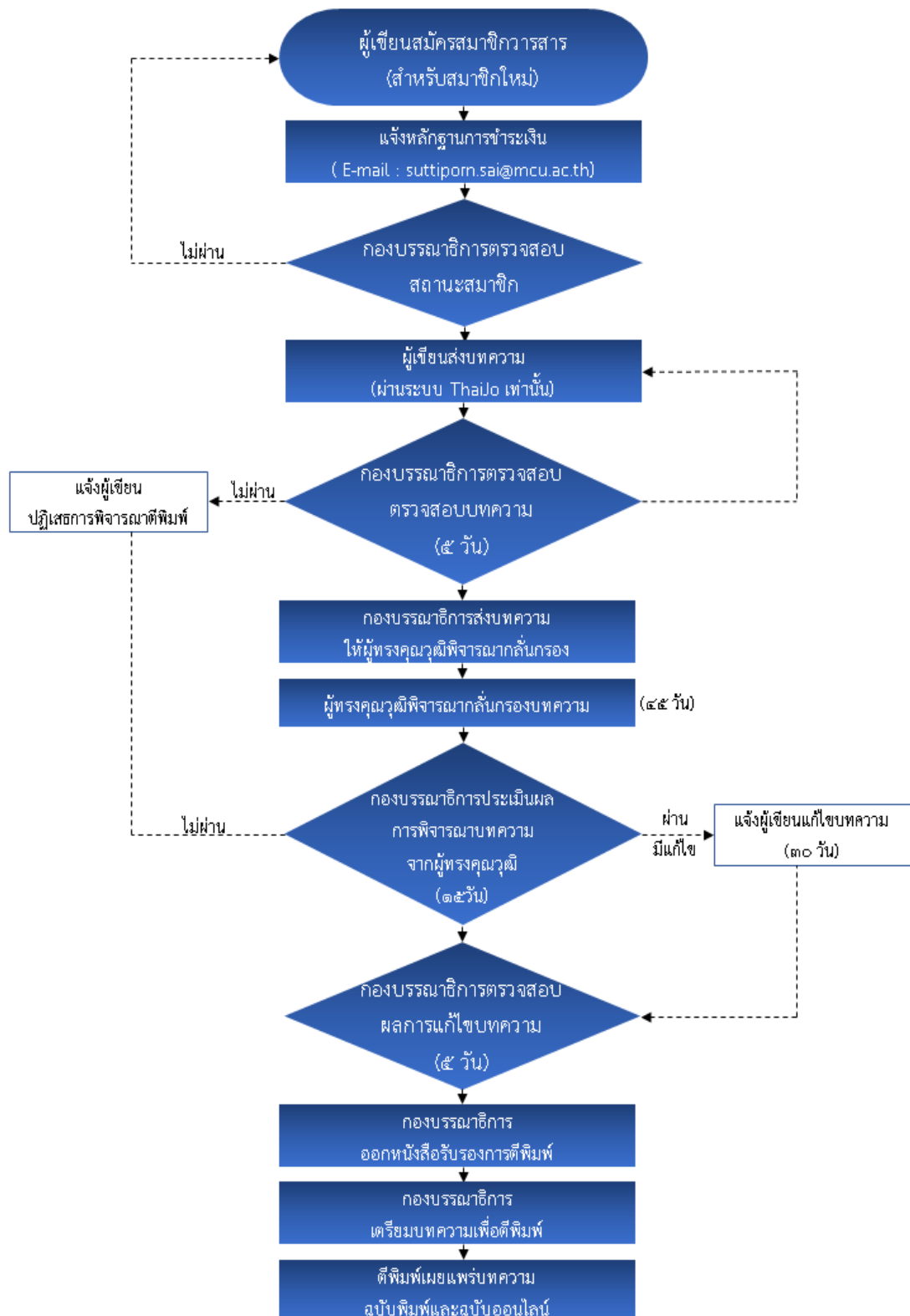
ลงชื่อ.....

()

ผู้ทรงคุณวุฒิ / ผู้อ่านบทความ

หมายเหตุ: หากมีประเด็นชี้แนะอื่น ๆ และพื้นที่ไม่เพียงพอ ท่านสามารถขยายต่อเพิ่มเติมจากนี้ได้

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ตัวอย่าง

รูปแบบการจัดพิมพ์บทความในวารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

ตัวอย่างรูปแบบ “บทความวิจัย”

ชื่อบทความ (ภาษาไทย 20 pt.)

ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษ ตัวพิมพ์ใหญ่ 18 pt.)

ข้อกำหนดเบื้องต้น

(ปฏิบัติตามรูปแบบอย่างเคร่งครัด)

1. ขนาดกระดาษ A4 ระยะขอบ 1 นิ้ว
2. อักษร TH SarabunPSK และ
ตัวเลขอารบิกทั้งหมด
3. ระบบอ้างอิงแบบ APA 6
4. การอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษ
(ทั้งในเนื้อหา และ References)
5. บทความต้องไม่เกิน 15-18 หน้า

¹ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน, ²ผู้ร่วมเขียน และ ³ผู้ร่วมเขียน (ภาษาไทย 16 pt.)

¹ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน, ²ผู้ร่วมเขียน และ ³ผู้ร่วมเขียน (ภาษาอังกฤษ 16 pt.)

¹²³หน่วยงานต้นสังกัด (ภาษาไทย 14 pt.)

¹²³หน่วยงานต้นสังกัด, ระบุประเทศ (ภาษาอังกฤษ 14 pt.)

¹Corresponding Author's Email: (14 pt.)

¹เบอร์โทร: (14 pt.)

บทคัดย่อ (18 pt. ไม่เกิน 500 คำ)

(16 pt.) เนื้อความ ระบุวัตถุประสงค์วิจัย ประเภทของงานวิจัย กลุ่มประชากรพื้นที่ การ
วิเคราะห์ข้อมูล (สถิติ, เชิงพรรณนา).....

.....

ผลการวิจัยพบว่า (ตามลำดับของวัตถุประสงค์).....

1.....

2.....

3.....

คำสำคัญ: (16 pt.) (3-5 คำ ตามชื่อของบทความ คั่นด้วยเครื่องหมาย Semicolon ;)

Abstract (18 pt. ไม่เกิน 500 คำ)

(16 pt.) (แปลรักษารูปคำและรูปประโยคให้ตรงกับภาษาไทย ไม่แปลสรุปย่อ ไม่แปลจับ
ประเด็นไม่แปลขยายความ) (ใส่ตัวเลข ย่อหน้า วรรคตอน ลำดับหัวข้อหลัก, หัวข้อรอง ให้ตรงกับ
ภาษาไทย)

.....

.....

Keywords: (16 pt.) (3 – 5 คำ ตามชื่อของบทความ คั่นด้วยเครื่องหมาย Semicolon;)

บทนำ (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

(16 pt.) ความเป็นมา บริบท สภาพปัญหาของประเด็นที่ศึกษา (อ้างอิง).....

กรณีศึกษา/กรณีพื้นที่ (อ้างอิง).....

หลักการ แนวคิด ทฤษฎี เชิงวิชาการ แนวทางปฏิบัติ มาตรฐานการแก้ไขปัญหาหรือการส่งเสริม พัฒนา (อ้างอิง).....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

1. เพื่อ.....
2. เพื่อ.....
3. เพื่อ.....

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)(ทั้งนี้อาจปรับเปลี่ยนตามลักษณะบทความ)

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อหาเอกสารแนวคิดทฤษฎี (Documentary Study)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม (Field Study)

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา

1) การสัมภาษณ์ (In-depth Interviews)

2) การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion)

3) ศึกษาและติดตามผลการปฏิบัติ/ทดลอง/ฝึกอบรม

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ขั้นตอนที่ 5 การรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการศึกษาวิจัย และ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

(Presentation of the Research Results)

ผลการวิจัย (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อ.....ผลการวิจัยพบว่า.....

.....

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อ.....ผลการวิจัยพบว่า.....

.....

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อ.....ผลการวิจัยพบว่า.....

.....

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

องค์ความรู้จากผู้วิจัย คือ การสังเคราะห์ชุดองค์ความรู้ออกมาในรูปแบบของแผนภูมิ แผนภาพ ผังมโนทัศน์ หรือโมเดล พร้อมทั้งการอธิบายเชิงกระบวนการ วิธีการขั้นตอน คุณค่าประโยชน์ รูปแบบ แนวทางการนำไปใช้ประโยชน์ ที่ก่อให้เกิดแนวทางขั้นตอนการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการส่งเสริม/การพัฒนา/การเปลี่ยนแปลงของบุคคล สังคม และองค์กร (อธิบายให้กระชับรัดกุม เข้าใจได้ง่าย)

.....

.....

.....

.....

อภิปรายผลการวิจัย (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยง ความสอดคล้อง ความเหมือน ความแตกต่างกับ กรอบแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยอื่นๆ ในอดีตที่ผ่านมาอย่างไร

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า..... ทั้งนี้เพราะ.....

สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ.....

(อ้างอิง)

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า..... ทั้งนี้เป็นเพราะ.....
สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ.....
(อ้างอิง)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า..... ทั้งนี้เป็นเพราะ.....
สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ.....
(อ้างอิง)

สรุป (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

สรุปภาพรวมครอบคลุมผลการวิจัย เป็นความเรียงไม่ใส่เลขเป็นข้อมาตรา ไม่เอียง
ไม่หนา ไม่แทรกภาพโมเดล (ไม่ต้องแทรกอ้างอิง)
.....
.....
.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย (เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ ใคร หน่วยงานใด อย่างไร)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ดังนั้นหน่วยงานที่
เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้.....

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ดังนั้นหน่วยงานที่
เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้.....

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ดังนั้นหน่วยงานที่
เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้.....

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป (ต้องเกี่ยวเนื่องต่อยอดจากบทความนี้)

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

- 2.1.
- 2.2.
- 2.3.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

References (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

เฉพาะบทความวิจัยควรมีการอ้างอิง 8 อ้างอิงขึ้นไป แหล่งข้อมูลอ้างอิง ที่ปรากฏในเนื้อหาบทความทั้งหมด จะต้องนำมาเขียนเป็นรายการอ้างอิงใน References ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ทุกๆอ้างอิง ตามรูปแบบอ้างอิงของวารสาร และเรียงลำดับตามตัวอักษร A-Z (ห้ามอ้างอิง References ที่ไม่ปรากฏการอ้างอิงในเนื้อหาบทความ)

ตัวอย่างการอ้างอิง

หนังสือ

นามสกุลผู้แต่ง, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ชื่อหนังสือ. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์ .

Robbin, N. (2005). Management. (8 ed.). New Jersey: Prentice Hall.

วิทยานิพนธ์

นามสกุลผู้วิจัย, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ชื่อเรื่อง. (ปริญญาวิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต). ชื่อสถาบัน. สถานที่พิมพ์.

Kittichayathorn, P. (2012). Styles and Steps of Community Management Movement for Drug Problem Prevention Learning Center: A Case of Thorraneekum, Khok Faet, Nong Chok, Bangkok. (Doctoral Dissertation). National Institute of Development Administration. Bangkok.

บทความวารสาร

นามสกุลผู้เขียน 1, ชื่อย่อ., นามสกุลผู้เขียน 2, ชื่อย่อ., & นามสกุลผู้เขียน 3, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร. เลขปีที่ (เลขฉบับที่), เลขหน้าแรก-เลขหน้าสุดท้ายของบทความเรื่องนั้นๆ.

Puchthonglang, P., Horsangchai, S., & Soma, P. (2016). Learning Provision Model for Develop Right Consumption Behavior Based on the Philosophy of Sufficiency Economy for Adolescents. Journal of MCU Peace Studies, 4(2), 17-37.

พระไตรปิฎก/คัมภีร์

ชื่อสถาบันของคัมภีร์. (ค.ศ.). ชื่อคัมภีร์. สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). Thai Tripitakas. Bangkok: MCU Press.

เว็บไซต์

นามสกุลผู้เขียน, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ชื่อหัวข้อ. สืบค้น เดือน วัน, ปี, จาก <http://www.xxxxxxxxxx>

Chalamvong, Y. (2017). Challenges of Thai workers in the digital age. National Institute for Thailand Development Research. Retrieved May 3, 2017, from <http://tdri.or.th/2015/01/thailaborinthedigitalag>

ตัวอย่างรูปแบบ “บทความวิชาการ”

ชื่อบทความ (ภาษาไทย 20 pt.)

ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษตัวพิมพ์ใหญ่ 18 pt.)

ข้อกำหนดเบื้องต้น

(ปฏิบัติตามรูปแบบอย่างเคร่งครัด)

1. ขนาดกระดาษ A4 ระยะขอบ 1 นิ้ว

2. อักษร TH SarabunPSK และ

ตัวเลขอารบิกทั้งหมด

3. ระบบอ้างอิงแบบ APA 6

4. การอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษ

(ทั้งในเนื้อหา และ References)

¹ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน, ²ผู้ร่วมเขียน และ ³ผู้ร่วมเขียน (ภาษาไทย 16 pt.)

¹ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน, ²ผู้ร่วมเขียน และ ³ผู้ร่วมเขียน (ภาษาอังกฤษ 16 pt.)

¹²³หน่วยงานต้นสังกัด (ภาษาไทย 14 pt.)

¹²³หน่วยงานต้นสังกัด, ระบุประเทศ (ภาษาอังกฤษ 14 pt.)

¹Corresponding Author’s Email: (14 pt.)

¹เบอร์โทร: (14 pt.)

บทคัดย่อ (18 pt. ไม่เกิน 500 คำ)

(16 pt.) นำเสนอข้อค้นพบ มุมมอง ทศนะ ที่สะท้อนทางออก ทางเลือก องค์ความรู้ใหม่
หลักการแนวทาง วิธีปฏิบัติในเชิงวิชาการ โดยเขียนให้กระชับ จัดลำดับหมวดหมู่ แยกข้อ แยกประเด็น
ให้เห็นชัดเจน

คำสำคัญ: (16 pt.) (3-5 คำ ตามชื่อของบทความ คั่นด้วยเครื่องหมาย Semicolon ;)

Abstract (18 pt. ไม่เกิน 500 คำ)

(16 pt.) แปลรักษารูปคำและรูปประโยคให้ตรงกับภาษาไทย ไม่แปลสรุปย่อ ไม่แปลจับ
ประเด็น ไม่แปลขยายความ (ใส่ตัวเลข ย่อหน้า วรรคตอน ลำดับหัวข้อหลัก หัวข้อรอง ให้ตรงกับ
ภาษาไทย)

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

Keywords: (16 pt.) (3 – 5 คำ ตามชื่อของบทความ คั่นด้วยเครื่องหมาย Semicolon ;)

บทนำ (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

(16 pt.) ความเป็นมา บริบท สภาพปัญหาของประเด็นที่ศึกษา/กรณีศึกษา/กรณีพื้นที่ (อ้างอิง).....

.....

หลักการ แนวคิด ทฤษฎี เชิงวิชาการ แนวทางปฏิบัติ มาตรฐานการแก้ไขปัญหาการส่งเสริมพัฒนา (อ้างอิง)

.....

.....

แรงจูงใจที่อยากจะศึกษา เหตุผลความคาดหวัง คุณค่า ประโยชน์ ที่หวังได้จากการศึกษา (อ้างอิง).....

.....

.....

เนื้อเรื่อง (18 pt., เนื้อหา 16 pt.)

บริบทความเป็นมา ประเด็นปัญหา แสดงสาระสำคัญภายใต้กรอบแนวคิดในเชิงวิชาการ นำเสนอตามลำดับแยกประเภทหมวดหมู่ ความสำคัญมาก ความสำคัญน้อย ประเด็นหลัก ประเด็นรอง โดยใส่ลำดับ เลขข้อ ย่อหน้า วรรคตอน ให้เข้าใจได้ง่ายและชัดเจน (อ้างอิง).....

.....

.....

นำเสนอหลักการ แนวคิด ทฤษฎี แนวทางปฏิบัติ ที่สะท้อนมุมมอง องค์ความรู้ใหม่อย่างเป็นหมวดหมู่ เป็นระบบ เป็นขั้นตอน เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับการแก้ไขปัญหาหรือการส่งเสริมพัฒนาโดยสอดคล้องกับหลักวิชาการ (อ้างอิง)

.....

สรุป (18 pt. เนื้อความ 16 pt.)

สรุปภาพรวมครอบคลุมผลการวิจัย เป็นความเรียงไม่ใส่เลขเป็นข้อมาตรา ไม่เอียง ไม่หนา ไม่
แทรกภาพโมเดล (ไม่ต้องแทรกอ้างอิง)

ข้อเสนอแนะ (18 pt. เนื้อความ 16 pt.)

จากผลการศึกษา ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ของหน่วยงานและองค์กร
ถึงการพัฒนาประสิทธิภาพส่วนบุคคล ตลอดจนการเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อยอดสำหรับผู้สนใจ

1. ข้อเสนอแนะจากการศึกษา (เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ ใคร หน่วยงานใด อย่างไร)

1.1.....

1.2.....

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป (ต้องเกี่ยวเนื่องต่อยอดจากบทความนี้)

สำหรับประเด็นในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1.....

2.2.....

References (18 pt., เนื้อความ 16 pt.)

แหล่งข้อมูลอ้างอิง ที่ปรากฏในเนื้อหาบทความทั้งหมด จะต้องนำมาเขียนเป็นรายการอ้างอิงใน
References ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ทุกๆอ้างอิง ตามรูปแบบอ้างอิงของวารสาร และเรียงลำดับตาม
ตัวอักษร A-Z (ห้ามอ้างอิง References ที่ไม่ปรากฏการอ้างอิงในเนื้อหาบทความ)

ตัวอย่างการอ้างอิง

หนังสือ

นามสกุลผู้แต่ง, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ชื่อหนังสือ. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

Robbin, N. (2005). *Management*. (8th ed.). New Jersey: Prentice Hall.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

วิทยานิพนธ์

นามสกุลผู้วิจัย, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ชื่อเรื่อง. (ปริญญาานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต). ชื่อสถาบัน. สถานที่พิมพ์.

Kittichayathorn, P. (2012). Styles and Steps of Community Management Movement for Drug Problem Prevention Learning Center: A Case of Thorraneeekum, Khok Faet, Nong Chok, Bangkok. (Doctoral Dissertation). National Institute of Development Administration. Bangkok.

บทความวารสาร

นามสกุลผู้เขียน 1, ชื่อย่อ., นามสกุลผู้เขียน 2, ชื่อย่อ., & นามสกุลผู้เขียน 3, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร. เลขปีที่ (เลขฉบับที่), เลขหน้าแรก-เลขหน้าสุดท้ายของบทความเรื่องนั้นๆ.

Puchthonglang, P., Horsangchai, S., & Soma, P. (2016). Learning Provision Model for Develop Right Consumption Behavior Based on the Philosophy of Sufficiency Economy for Adolescents. Journal of MCU Peace Studies, 4(2), 17-37.

พระไตรปิฎก/คัมภีร์

ชื่อสถาบันของคัมภีร์. (ค.ศ.). ชื่อคัมภีร์. สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). Thai Tripitakas. Bangkok: MCU Press.

เว็บไซต์

นามสกุลผู้เขียน, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ชื่อหัวข้อ. สืบค้น เดือน วัน, ปี, จาก <http://www.xxxxxxxx>

Chalamvong, Y. (2017). Challenges of Thai workers in the digital age. National Institute for Thailand Development Research. Retrieved May 3, 2017, from <http://tdri.or.th/2015/01/thailaborinthedigitalage>>

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ตัวอย่างการอ้างอิง APA (6th Edition) (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2564)

หนังสือ

รูปแบบ	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา		บรรณานุกรม (ท้ายบทความ)
	หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ	
ผู้แต่ง 1 คน	นามสกุล (ค.ศ.)	(นามสกุล, ค.ศ.)	นามสกุลผู้แต่ง, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). <i>ชื่อหนังสือ</i> . (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	Robbin (2005)	(Robbin, 2005)	Robbin, N. (2005). <i>Management</i> . (8 th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
ผู้แต่ง 2-4 คน	นามสกุล 1, นามสกุล 2, นามสกุล 3, and นามสกุล 4 (ค.ศ.)	(นามสกุล 1, นามสกุล 2, นามสกุล 3, and นามสกุล 4, ค.ศ.)	นามสกุลผู้แต่ง 1, ชื่อย่อ., นามสกุลผู้แต่ง 2, ชื่อย่อ., นามสกุลผู้แต่ง 3, ชื่อย่อ., & นามสกุลผู้แต่ง 4, ชื่อย่อ., (ค.ศ.). <i>ชื่อหนังสือ</i> . (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	Robbin, Stephen, Coulter, and Mary, (2005)	(Robbin, Stephen, Coulter, and Mary, 2005)	Robbin, N., Stephen, P., Coulter, O., & Mary, R. (2005). <i>Management</i> . (8 th ed.) New Jersey: Prentice Hall.
ผู้แต่ง 5 คนขึ้นไป	นามสกุล 1 และคณะ. (ค.ศ.)	(นามสกุล 1 และคณะ. ค.ศ.)	นามสกุลผู้แต่ง 1, ชื่อย่อ. และคณะ. (ค.ศ.). <i>ชื่อหนังสือ</i> . (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	Robbin et al. (2005)	(Robbin et al. 2005)	Robbin, N. et al. (2005). <i>Management</i> . (8 th ed.). New Jersey: Prentice Hall.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

รูปแบบ	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา		บรรณานุกรม (ท้ายบทความ)
	หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ	
ผู้แต่งนามแฝง	ชื่อนามแฝง (ค.ศ.)	(ชื่อนามแฝง, ค.ศ.)	ชื่อนามแฝง. (ค.ศ.). <i>ชื่อหนังสือ</i> . (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	Tmanti (2002)	(Tmanti, 2002)	Tmanti. (2002). <i>Kaew Kalaya of the Land</i> . (2 nd ed.). Bangkok: Na Ban Wannagum Publishing.
หนังสือแปล	นามสกุลผู้แต่งต้นฉบับ (ค.ศ.)	(นามสกุลผู้แต่งต้นฉบับ, ค.ศ.)	นามสกุลผู้แต่ง 1, ชื่อย่อ., & นามสกุลผู้แต่ง 2, ชื่อย่อ. (ค.ศ.ที่แปล). <i>ชื่อเรื่องที่แปล</i> [ชื่อเรื่องต้นฉบับ]. (นามสกุลผู้แปล, ผู้แปล). (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. (ค.ศ. ต้นฉบับที่พิมพ์).
	Parker, and Smith (2020)	(Parker, and Smith, 2020)	Parker, K., & Smith, S. (2020). <i>Money Knowledge</i> [Financial Management]. (Phothiwong, Translator). (2 nd ed.). Bangkok: MCU Press. (2015).
กรณีไม่มีชื่อผู้แต่ง ให้ลงชื่อเรื่องแทน ผู้แต่ง	“ชื่อเรื่อง” หรือ “ชื่อบท ที่” หรือ “ชื่อบทความ” (ค.ศ.)	(“ชื่อเรื่อง” หรือ “ชื่อบท ที่” หรือ “ชื่อบทความ”, ค.ศ.)	<i>ชื่อเรื่อง</i> . (ครั้งที่พิมพ์). (ค.ศ.). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	“Transient viscoelastic flow of polymer solution” (1975)	(“Transient viscoelastic flow of polymer solution”, 1975)	<i>Art of display: Cultural shows</i> . (2 nd ed.). (2010). Hong Kong, China: Links International.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

รูปแบบ	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา		บรรณานุกรม (ท้ายบทความ)
	หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ	
การอ้างอิงเอกสาร ทุติยภูมิ (Secondary Source) (อ้างอิง ใน)	นามสกุลผู้แต่งเอกสาร ต้นฉบับ (ค.ศ. ต้นฉบับ) (อ้างถึงในหรือ as cited in นามสกุลผู้แต่งทุติยภูมิ, ค.ศ.ของเอกสารทุติยภูมิ)	(นามสกุลผู้แต่งเอกสาร ต้นฉบับ, ค.ศ. ต้นฉบับ อ้างถึงในหรือ as cited in นามสกุลผู้แต่งทุติยภูมิ, ค.ศ.ของเอกสารทุติยภูมิ)	ผู้เขียนอ้างอิงแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เหตุเพราะไม่สามารถเข้าถึงหรือสืบค้นหา ต้นฉบับเดิมได้ การเขียนอ้างอิงข้อมูลทุติยภูมิในบรรณานุกรมหลักการอ้างอิง เหมือนกับรายการหนังสือทั่วไป นามสกุลผู้แต่งทุติยภูมิ, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ชื่อเรื่องต้นฉบับ. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่ พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	Seidenberg and McClelland (1993) (as cited in Coltheart, 1995)	(Seidenberg and McClelland, 1993 as cited in Coltheart, 1995)	Coltheart, A. H. (1995). <i>Development of Selection model to support higher education</i> . (2 nd ed.). Bangkok: Thammasat University.
สารานุกรม (Encyclopedia)	นามสกุล (ค.ศ.)	(นามสกุล, ค.ศ.)	นามสกุลผู้แต่ง, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ใน ชื่อของบรรณาธิการ (บก.), ชื่อเรื่อง (ฉบับที่, หน้าแรก-หน้าสุดท้าย). สถานที่พิมพ์; สำนักพิมพ์.
	Glaucoma. (2002)	(Glaucoma, 2002)	Glaucoma. (2002). In K. Krapp (Ed.), <i>The Gale encyclopedia of nursing & allied health</i> (Vol. 2, pp.1079-1083). Farmington Hills, MI: Gale Group.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

รูปแบบ	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา		บรรณานุกรม (ท้ายบทความ)
	หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ	
พจนานุกรม (Dictionary)	นามสกุล (ค.ศ.)	(นามสกุล, ค.ศ.)	นามสกุลผู้แต่ง, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). <i>ชื่อพจนานุกรม</i> . สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	Tiangburanadham (2002)	(Tiangburanadham, 2002)	Tiangburanadham, V. (2002). <i>Dictionary of diseased and therapies</i> . Bangkok: Ruansarn.

วิทยานิพนธ์ และรายงานการวิจัย

รูปแบบ	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา		บรรณานุกรม (ท้ายบทความ)
	หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ	
เอกสารรายงาน การวิจัย	นามสกุลผู้วิจัย 1, and นามสกุลผู้วิจัย 2, (ค.ศ.)	(นามสกุลผู้วิจัย 1, and นามสกุลผู้วิจัย 2, ค.ศ.)	นามสกุลผู้วิจัย 1, ชื่อย่อ., & นามสกุลผู้วิจัย 2, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). <i>ชื่อเรื่อง</i> (รายงาน ผลการวิจัย). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	Wathnapradith, and Soma (2016)	(Wathanapradith, and Soma, 2016)	Wathanapradith, K., & Soma, P. (2016). <i>Peace Village in the 26th Buddhist Century: Knowledge Learned from Ta Koy Nang Village Sisaket Province</i> (Research Report). Ayutthaya: Buddhist Research Institute of MCU.
	นามสกุลผู้วิจัย (ค.ศ.)	(นามสกุลผู้วิจัย, ค.ศ.)	นามสกุลผู้วิจัย, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). <i>ชื่อเรื่อง</i> . (ปริญญานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต). ชื่อสถาบัน. สถานที่พิมพ์.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

รูปแบบ	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา		บรรณานุกรม (ท้ายบทความ)
	หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ	
ดุชนิพนธ์ ป.เอก	Kittichayathorn (2012)	(Kittichayathorn, 2012)	Kittichayathorn, P. (2012). <i>Styles and Steps of Community Management Movement for Drug Problem Prevention Learning Center: A Case of Thorraneekum, Khok Faet, Nong Chok, Bangkok</i> . (Doctoral Dissertation). National Institute of Development Administration. Bangkok.
วิทยานิพนธ์ ป.โท	นามสกุลผู้วิจัย (ค.ศ.)	(นามสกุลผู้วิจัย, ค.ศ.)	นามสกุลผู้วิจัย, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). <i>ชื่อเรื่อง</i> . (วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต). ชื่อสถาบัน. สถานที่พิมพ์.
			Marpue, S. (2013). <i>Use mindfulness to apply to solve doing work Employees of Electricity Generating Authority of Thailand</i> . (Master's Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

วารสาร / เอกสารการประชุมทางวิชาการ (proceeding) / หนังสือพิมพ์

รูปแบบ	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา		บรรณานุกรม (ท้ายบทความ)
	หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ	
บทความวารสาร	นามสกุลผู้เขียน 1, นามสกุลผู้เขียน 2, and นามสกุลผู้เขียน 3 (ค.ศ.)	(นามสกุลผู้เขียน 1, นามสกุลผู้เขียน 2, นามสกุลผู้เขียน 3, ค.ศ.)	นามสกุลผู้เขียน 1, ชื่อย่อ., นามสกุลผู้เขียน 2, ชื่อย่อ., & นามสกุลผู้เขียน 3, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, เลขปีที่(เลขฉบับที่), เลขหน้าแรก-เลขหน้าสุดท้ายของบทความ.
	Puchthonglang, Horsangchai, and Soma (2016)	(Puchthonglang, Horsangchai, and Soma, 2016)	Puchthonglang, P., Horsangchai, S., & Soma, P. (2016). Learning Provision Model for Develop Right Consumption Behavior Based on the Philosophy of Sufficiency Economy for Adolescents. <i>Journal of MCU Peace Studies</i> , 4(2), 17-37.
เอกสารการประชุมทางวิชาการ (proceeding)	นามสกุลผู้เขียน (ค.ศ.)	(นามสกุลผู้เขียน, ค.ศ.)	นามสกุลผู้เขียน, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ชื่อบทความ. ใน หรือ in ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก. หรือ Ed. หรือ Eds.), ชื่อการประชุม (น. หรือ pp. เลขหน้าแรก-ถึงหน้าสุดท้าย). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	Edge (1996)	(Edge, 1996)	Edge, M. (1996). Lifetime prediction: Fact or fancy. In M. S. Koch, T. Padfield, J. S. Johnsen, & U. B. Kejser (Eds.), <i>Proceedings of the Conference on Research Techniques in Photographic Conservation</i> (pp. 97-100). Copenhagen, Denmark: Royal Danish Academy of Fine Arts.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

รูปแบบ	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา		บรรณานุกรม (ท้ายบทความ)
	หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ	
เอกสารประกอบการสอน/การอบรม (Power Point Lecture Note)	นามสกุลผู้เขียน (ค.ศ.)	(นามสกุลผู้เขียน, ค.ศ.)	นามสกุลผู้เขียน, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ชื่อเรื่อง. ชื่อเอกสารประกอบการอบรม, สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์
	Chuychuwong (2009)	(Chuychuwong, 2009)	Chuychuwong, S. (2009). <i>The Use of UpToDate Database. Training Material on the Techniques of Searching for Information from Electronic Medical Database.</i> Songkla: Prince of Songkla University.
หนังสือพิมพ์	นามสกุลผู้เขียน (ค.ศ.)	(นามสกุลผู้เขียน, ค.ศ.)	นามสกุลผู้เขียน, ชื่อย่อ. (ค.ศ., วัน เดือน). ชื่อคอลัมน์/ชื่อข่าว. ชื่อหนังสือพิมพ์. pp. เลขหน้าแรก-เลขหน้าสุดท้ายของคอลัมน์/ชื่อข่าว.
	Boonnoon (2011)	(Boonnoon, 2011)	Boonnoon, J. (2011, April 28). Manufacturers flood Thai market. <i>The Nation</i> , pp. 7-8.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ / เว็บไซต์

รูปแบบ	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา		บรรณานุกรม (ท้ายบทความ)
	หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ	
อ้างอิงเว็บไซต์	นามสกุลผู้เขียน (ค.ศ.)	(นามสกุลผู้เขียน, ค.ศ.)	นามสกุลผู้เขียน, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). <i>ชื่อหัวข้อ</i> . สืบค้น เดือน วัน, ปี, จาก http://www.xxxxxxxxxx
	Chalamvong (2017)	(Chalamvong, 2017)	Chalamvong, Y. (2017). <i>Challenges of Thai workers in the digital age</i> . National Institute for Thailand Development Research. Retrieved May 3, 2017, from http://tdri.or.th/2015/01/thailaborinthedigitalage
หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book)	นามสกุลผู้เขียน 1, and นามสกุลผู้เขียน 2 (ค.ศ.)	(นามสกุลผู้เขียน 1, and นามสกุลผู้เขียน 2, ค.ศ.)	นามสกุลผู้เขียน 1, ชื่อย่อ., & นามสกุลผู้เขียน 2, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). <i>ชื่อเรื่อง</i> . เมือง. สถาบัน หรือสำนักพิมพ์. สืบค้น เดือน วันที่, ค.ศ. จาก http://xxxxxxxxxxxxxxxxxx
	Littleton and Engebretson (2002)	(Littleton and Engebretson, 2002)	Littleton, L. Y., & Engebretson, J. C. (2002). <i>Maternal, neonatal, and women's health nursing</i> . New York: Delmar/Thompson Learning. Retrieved November 30, 2009, from http://www.netlibrary.com/reader/

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

หน่วยงานรัฐบาล / สถาบัน / องค์กร / สมาคม / ชมรม

รูปแบบ	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา		บรรณานุกรม (ท้ายบทความ)
	หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ	
อ้างอิงจาก หน่วยงาน สถาบัน หรือ องค์กร อ้างอิงครั้ง แรกใช้ชื่อเต็ม ส่วนอ้างอิงครั้ง ต่อไปใช้อักษรย่อ	ชื่อเต็มของหน่วยงาน (อักษรย่อ, ค.ศ.)	(ชื่อเต็มของหน่วยงาน (อักษรย่อ), ค.ศ.)	ชื่อเต็มของสถาบันหรือหน่วยงาน. (ค.ศ.). ชื่อเรื่อง. (พิมพ์ครั้งที่). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	Ministry of Education, Department of Curriculum, and Instruction Development (2001)	(Ministry of Education, Department of Curriculum, and Instruction Development, 2001)	Ministry of Education, Department of Curriculum, and Instruction Development. (2001). <i>Basic education curriculum B.E. 2544</i> [A.D. 2001]. (2 nd ed.). Bangkok: Department of Curriculum and Instruction Development.

พระไตรปิฎก/คัมภีร์

รูปแบบ	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา		บรรณานุกรม (ท้ายบทความ)
	หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ	
อ้างอิงจาก	อ้างชื่อคัมภีร์ หน้าข้อความ	หลังข้อความ (ชื่อคัมภีร์: เล่ม/เลข/ข้อหน้า)	ชื่อสถาบันของคัมภีร์. (ค.ศ.). ชื่อคัมภีร์. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

พระไตรปิฎก/ คัมภีร์	ตั้งในพระสูตรที่กล่าวไว้ ว่า	(Thai Tripitakas: 1/50/443)	Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). <i>Thai Tripitakas</i> . Bangkok: MCU Press.

สัมภาษณ์(Interview)/Focus Group

รูปแบบ	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา		บรรณานุกรม (ท้ายบทความ)
	หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ	
สัมภาษณ์/ Interview	นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์ (ค.ศ.)	(นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์, ค.ศ.)	นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ตำแหน่ง/สถานะ/บทบาทหน้าที่. สัมภาษณ์. เดือน, วัน.
	Marntong (2018)	(Marntong, 2018)	Marntong, A. (2018). Chief of Production. <i>Interview</i> . February, 2.
การสัมภาษณ์กลุ่ม ย่อย Focus Group	นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์ (ค.ศ.)	(นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์, ค.ศ.)	นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์, ชื่อย่อ. (ค.ศ.). ตำแหน่ง/สถานะ/บทบาทหน้าที่. การ สัมภาษณ์กลุ่มย่อย. เดือน, วัน.
	Sutthiprapa (2019)	(Sutthiprapa, 2019)	Sutthiprapa, S. (2019). Lecturer of Environmental Health Faculty of Public Health and Environment Pathum Thani University. <i>Focus Group</i> . January, 13.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

สมณศักดิ์

รูปแบบ	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา		บรรณานุกรม (ท้ายบทความ)
	หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ	
พระสงฆ์ มีสมณศักดิ์	ชื่อสมณศักดิ์ (ชื่อเดิม) (ค.ศ.)	(ชื่อสมณศักดิ์ (ชื่อเดิม), ค.ศ.)	ชื่อสมณศักดิ์ (ชื่อเดิม). (ค.ศ.). ชื่อเรื่อง (พิมพ์ครั้งที่). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto) (2013)	(Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto), 2013)	Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto). (2013). <i>Dictionary of Buddhism</i> . Bangkok: Pali Dhamma Publishing Company.
	Phra Dhebbodhividhes (Weerayut Vīrayuddho) (2010)	(Phra Dhebbodhividhes (Weerayut Vīrayuddho), 2010)	Phra Dhebbodhividhes (Weerayut Vīrayuddho). (2010). <i>Vision of Buddhism Propagation in The Buddhist Land, Reinforce the Quality of life, Increase the Work Efficiency</i> . India-Nepal: Office of Dhammadhuta India-Nepal.
	Phra Brahmapundit (Prayoon Dhammacitto) (2018)	(Phra Brahmapundit (Prayoon Dhammacitto), 2018)	Phra Brahmapundit (Prayoon Dhammacitto). (2018). <i>Benefaction of Buddhism and The Perfect Human Development</i> . A Special Discourse delivered in The Convocation Ceremony of Mahachulalongkornrajavidyalaya University on 10 May 2018.
พระภิกษุทั่วไป	Phramaha Wutthichai	(Phramaha Wutthichai Vajiramedhi (V.	Phramaha Wutthichai Vajiramedhi (V. Vajiramedhi). (2012). <i>Ahimsa Magga to Peace</i> . Bangkok: Buddhist Economics University.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

	Vajiramedhi (V. Vajiramedhi) (2012)	Vajiramedhi), 2012)	

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2567)

ใบสมัครสมาชิก

วันที่สมัคร.....

ชื่อ.....นามสกุล.....

อายุ.....ปี การศึกษา.....อาชีพ.....

สถานที่ส่งเอกสาร บ้าน ☐

ที่ทำงาน ☐

เลขที่.....ถนน.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....

E-mail:.....

กรุณาส่งหรือโทรสารใบสมัครมายัง

วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ 662 ถนนพหลโยธิน ตำบลศาลา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง

รหัสไปรษณีย์ 52130

โทร/โทรสาร : 0-5420-9454-5, 09-79242953

จัดการศึกษาพระพุทธศาสนา
บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่
พัฒนาจิตใจและสังคม

วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ 662 ถ.พหลโยธิน ต.ศาลา อ.เกาะคา จ.ลำปาง 52130

โทร : 054-209-454 E-mail : suttiporn.sai@mcu.ac.th

website: <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/NBJ>

